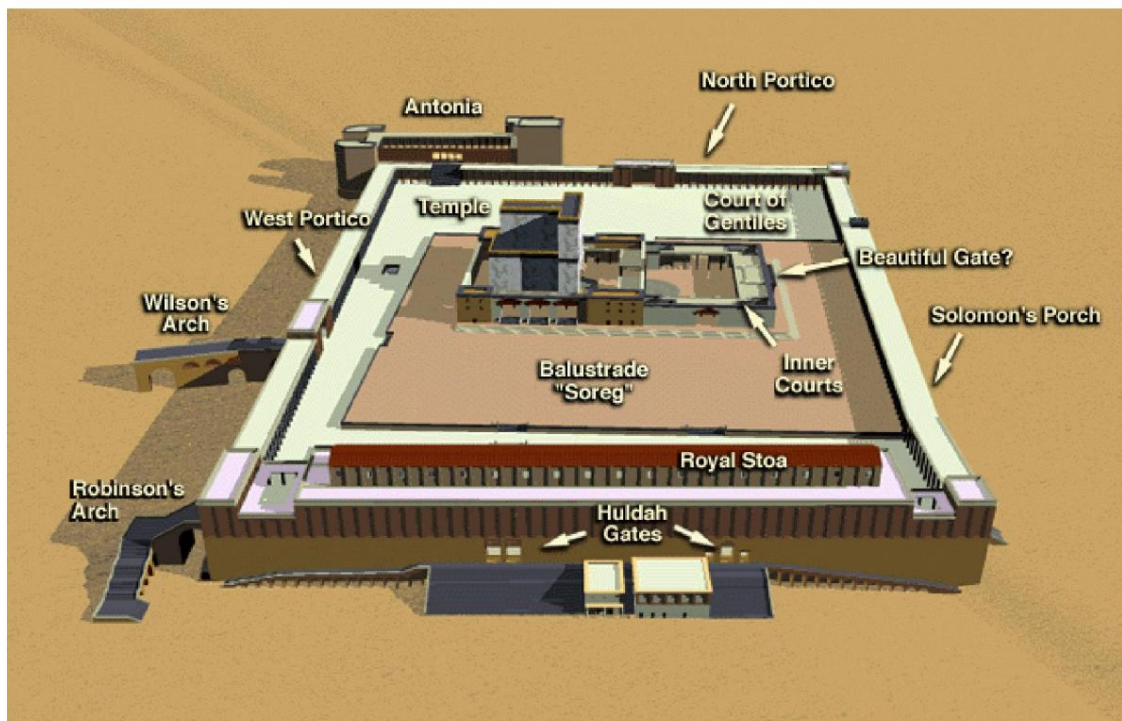
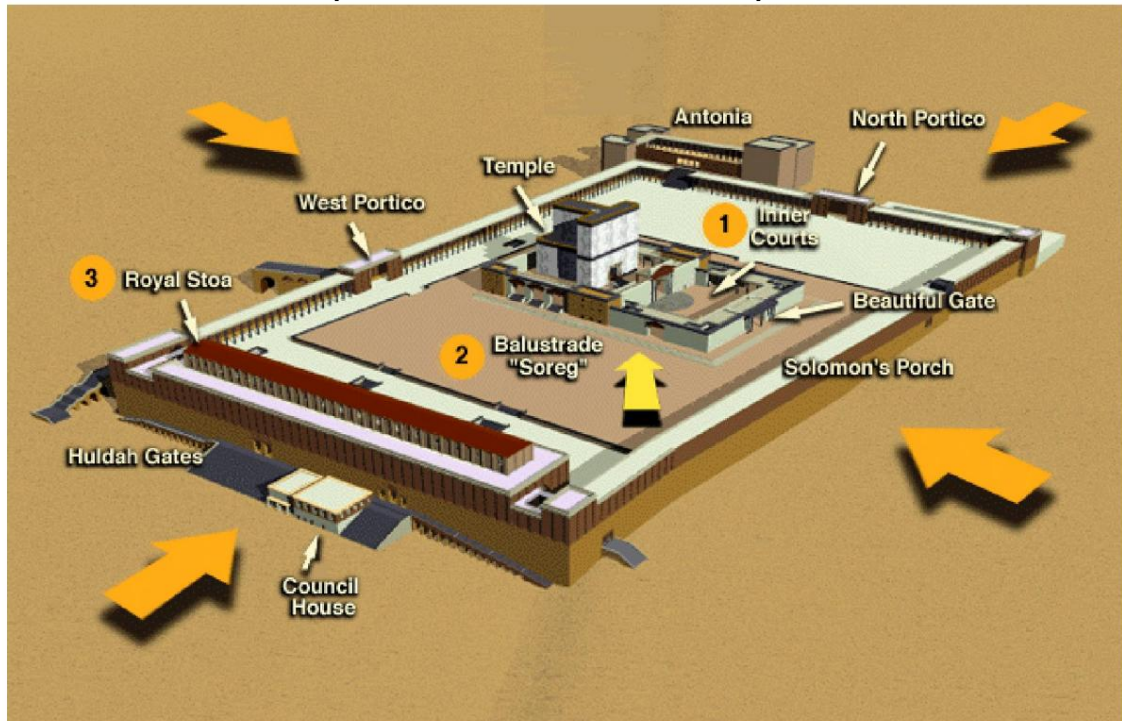
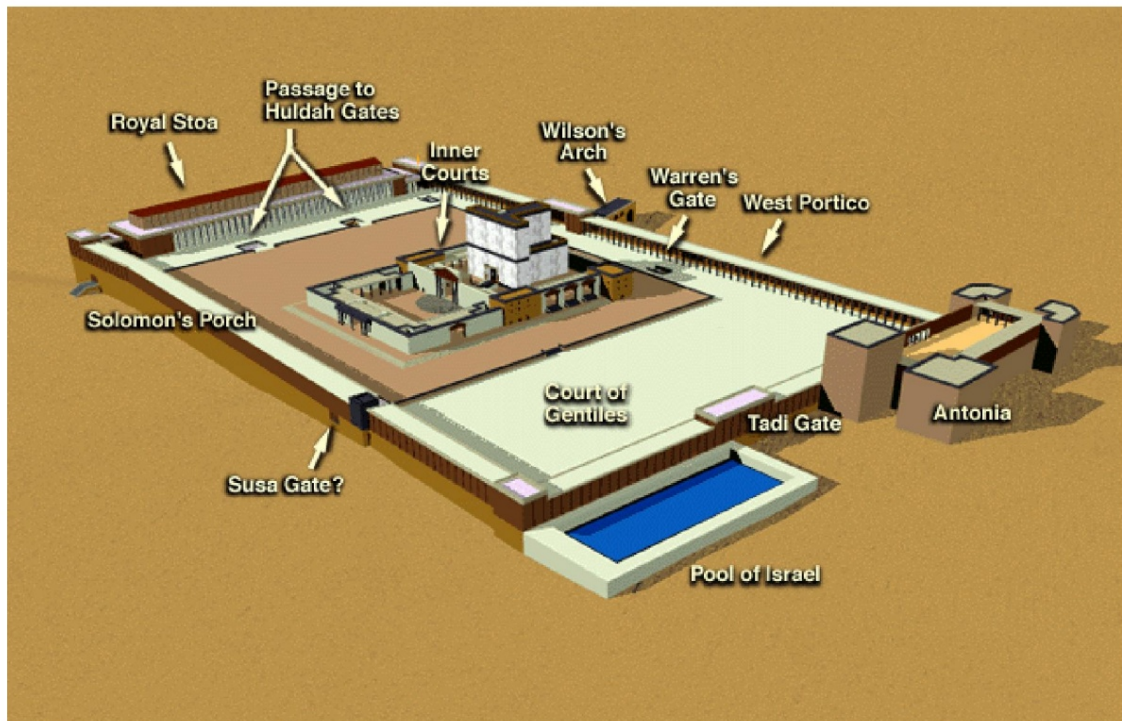
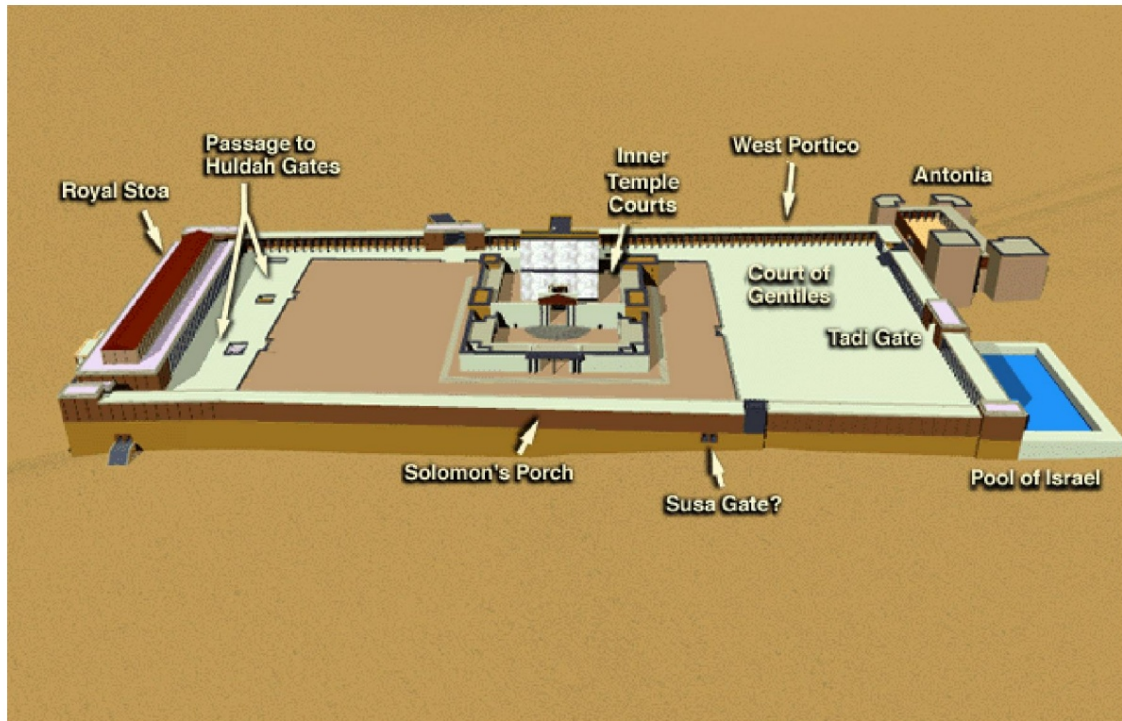
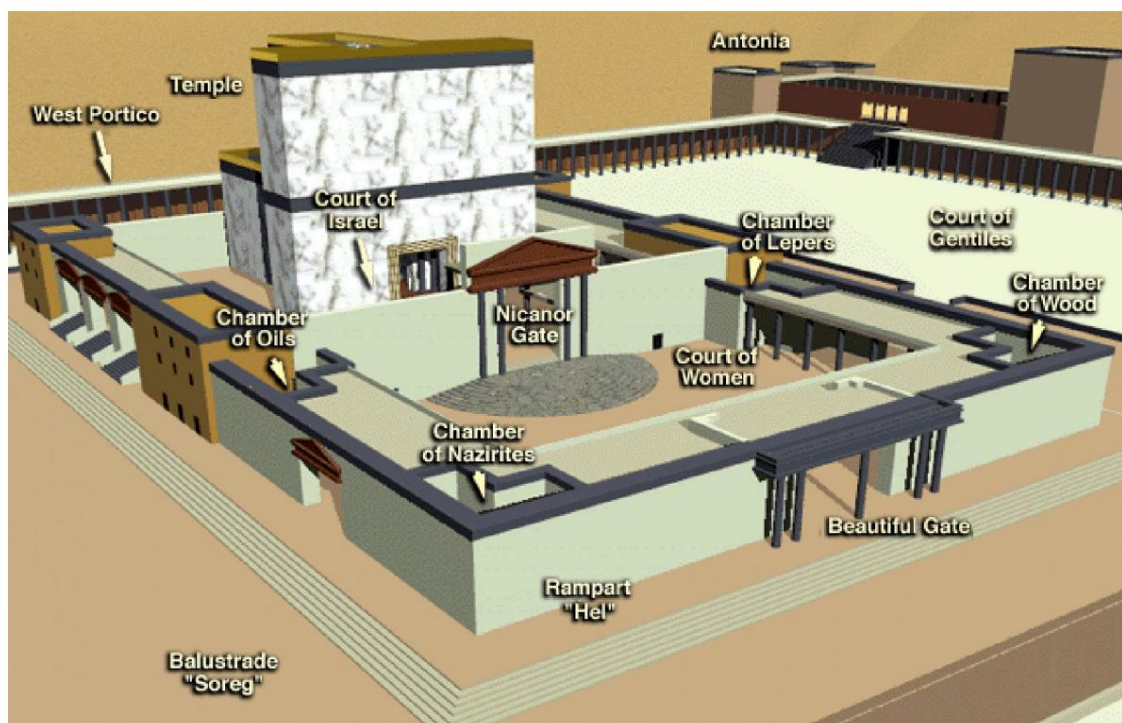
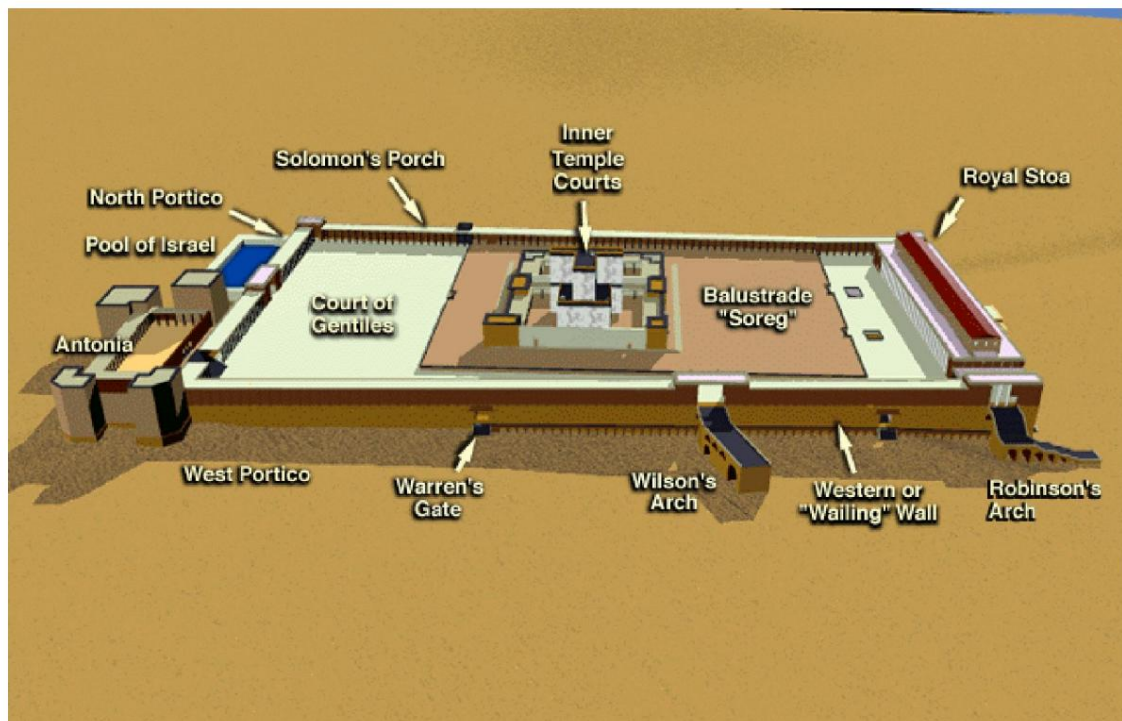

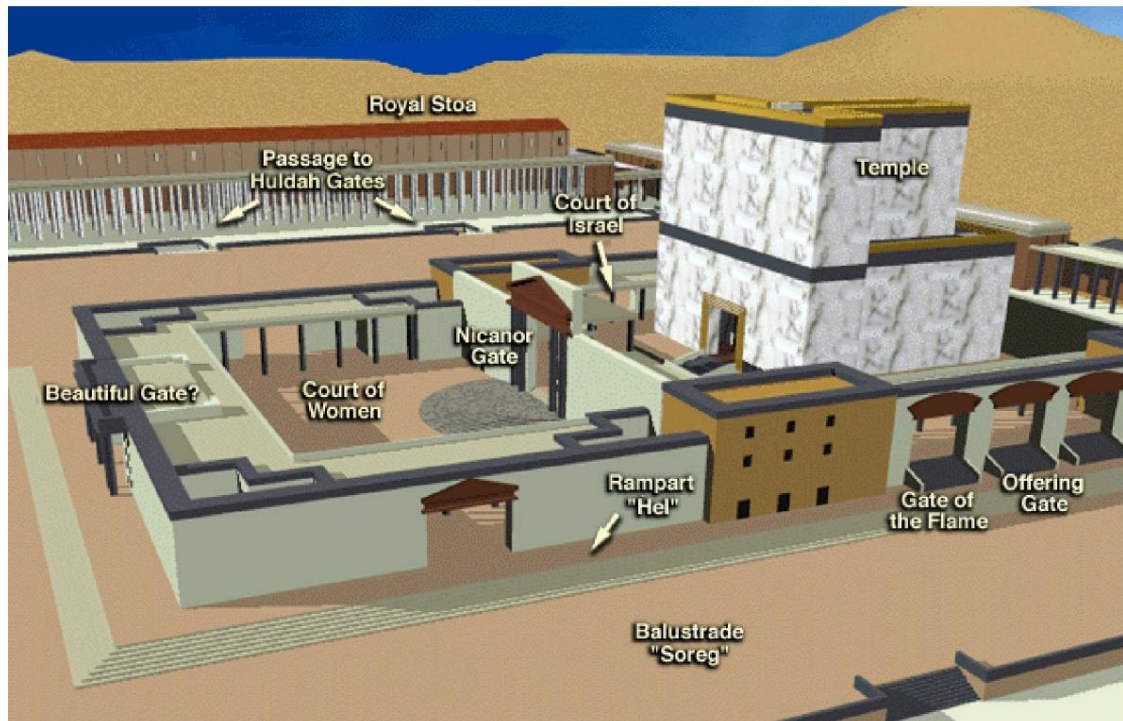
Храмовият хълм на Ирод

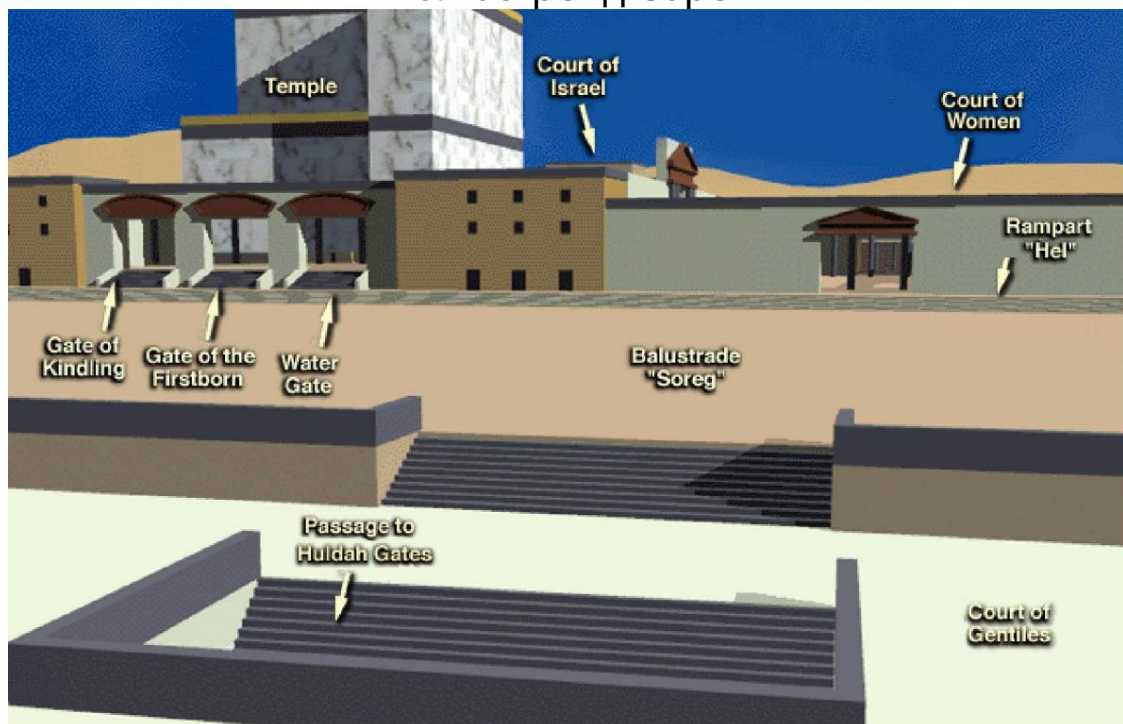

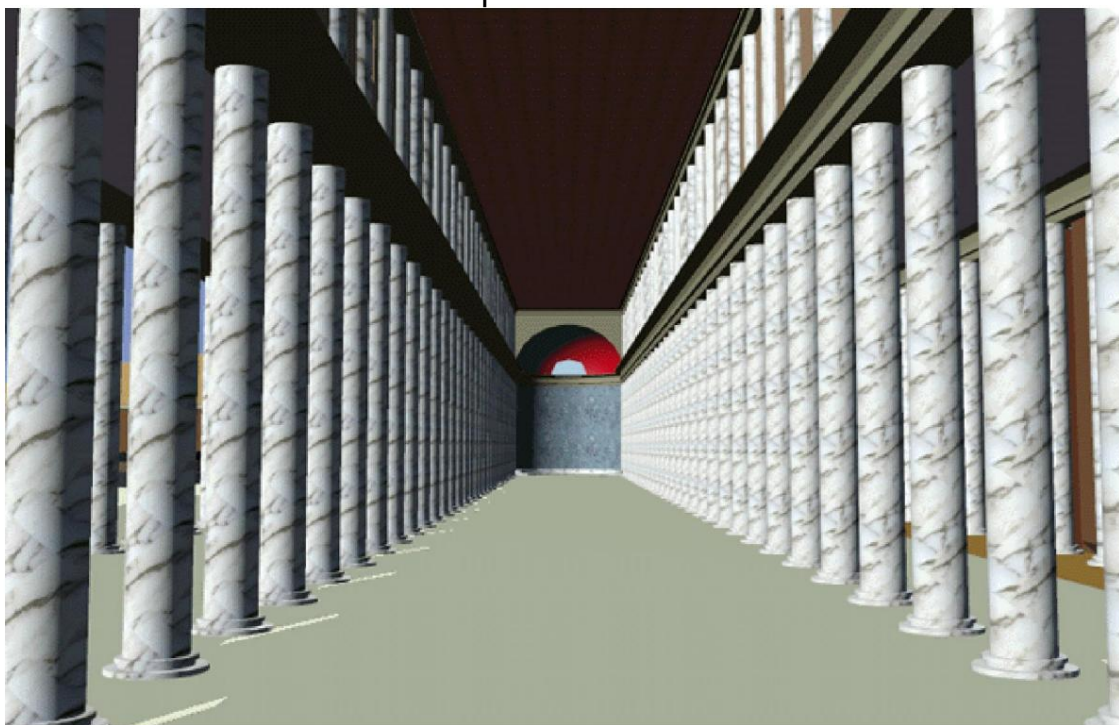
Вътрешни съдилища

Балюстрейд Сорег

Кралска стоа

Евангелието според св. Матей

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Най-древният от съществуващите гръцки ръкописи на Новия завет дава заглавието на книгата „Според Матей“. Заглавието, появяващо се в KJV, е „Евангелието според св. Матей“ се среща в повечето по-късни ръкописи, но без „светец“. Заглавието в Textus Receptus (виж стр. 142), „Светото Евангелие според Матей“, се среща само в късни ръкописи. В Писанията терминът „евангелие“ (гр. euaggelion) означава „блага вест“; тоест, благата вест за спасение, както е изложена в живота и ученията на Исус. Той не се прилага към самия писмен запис. След периода на Новия завет обаче терминът се прилага и към самите писания, поотделно или заедно.

2. Авторство. Древните християнски писатели единодушно и последователно приписват първото от четирите Евангелия на Матей, ученикът. Вътрешни доказателства сочат, че книгата очевидно е написана от евреин, обърнал се към християнството. Такъв е бил Матей (Мат. 9:9; вж. Марк 2:14). Тъй като е бил бирник преди призоването си за ученичество, той вероятно е бил свикнал да съхранява писмени записи, качество, несъмнено от голяма стойност за човек, който съставя исторически разказ. Скъпото споменаване на себе си на празника (Мат. 9:10; вж. Лука 5:29) е сравнимо с начина, по който Йоан (Йоан 21:24) и евентуално Марк (Марк 14:51, 52) се отнасят към себе си и следователно може да е косвено свидетелство за неговото авторство.

Около 140 г. сл. Хр. Папий от Хиерапол, цитиран от Евсевий (Църковна история, iii. 39, в Никеийски и следнически отци, 2-ра серия, том 1, стр. 173), заявява, че „Матей е написал оракулите [изказванията] на еврейски език и всеки ги е тълкувал както е могъл.“ Според Ириней половин век по-късно, цитиран от Евсевий (Църковна история ст. 8, в Никеийски и следнически отци, 2-ра серия, том 1, стр. 222), „Матей публикува своето Евангелие сред евреите на техния език, докато Петър и Павел проповядваха и основаваха църквата в Рим.“ Въз основа на тези и подобни твърдения на по-късни писатели някои са стигнали до заключението, че Евангелието от Матей първоначално е написано на арамейски („еврейският“ на Папий и Ириней) и по-късно е преведено на гръцки. Тази теория обаче не е срещнала общоприето приемане. Представените до момента доказателства далеч не са убедителни. С оглед на факта, че е известно, че множество „произведения“ са разпространявани сред евреите само в устна форма, се смята, че позоваването на Папий на писането от Матей на „оракулите“ на Исус обозначава устно, а не писмено съчинение, и че „евангелието“ на Ириней също може да е било устен разказ. Няма доказателства, че Папий и Ириней се позовават на това, което днес познаваме като Евангелие от Матей. Причините да се заключи, че Евангелието от Матей, такова каквото го имаме днес, първоначално е написано на гръцки, са следните: 1. Гръцкият текст на Матей не разкрива характеристиките на преводно произведение. Предполагаеми арамейизми се срещат и в другите евангелия и може да не отразяват нищо повече от това, че авторът е мислил на арамейски, както е писал на гръцки. Книгата Откровение е пълна с арамейски идиоматични изрази.

2. Еднообразието на езика и стила създава отчетливото впечатление, че Книгата първоначално е написана на гръцки.

3. Големите езикови прилики с гръцкия език на Марк, по-специално, и с по-малко обхватът на Лука, сякаш изключват възможността гръцкият вариант да е превод.

Относно произхода на четирите Евангелия виж стр. 175-181.

3. Историческа обстановка. През целия живот на Христос земята на Палестина е била под юрисдикцията на Рим, чиито легиони, водени от Помпей, покорили региона и го присъединили към римската провинция Сирия през 64-63 г. пр.н.е. След като се радвали на политическа независимост около 80 години преди идването на римляните, евреите дълбоко негодували срещу присъствието и властта на чуждестранни граждански и военни представители. Назначаването от римския сенат на Ирод Велики (37-4 г. пр.н.е.) за цар на голяма част от Палестина направило съдбата на евреите още по-горчива. Вижте стр. 39-42.

Разбираемо е, че желанието за независимост се превръща в национална мания и засяга практически всеки етап от националния живот. Преди всичко това желание оцветява религиозното мислене по онова време и тълкуването на месианските пасажии от Стария завет. Подчинението на евреите от Рим беше пряк резултат от непослушанието спрямо божествените изисквания (виж том IV, стр. 30-33). Чрез Моисей и пророците Бог беше предупредил Своя народ за страданията, които щяха да последват непослушанието.

Съвсем естествено евреите търсели избавление от двойното иго, наложено им от Цезар и Ирод. Многократно се издигали предполагаеми месии, за да защитават правата и да поправят грешките на своя народ – с меч. Евреите искрено вярвали, че месианските пророчества на Стария завет обещава политически месия, който ще освободи Израел от чуждо потисничество и ще покори всички народи. По този начин политическите стремежи изкривили месианската надежда и тъй като Исус от Назарет не изпълнил тези фалшиви

очакванията, националната гордост ефективно попречиха на разпознаването и признаването на Него като Този, за Когото пророците бяха свидетелствали.

За по-пълно обсъждане на историческия контекст на Евангелията вижте стр. 41-67.

4. Тема. Темата на всяко от четирите Евангелия е въплъщението, примерният живот, публично служение, заместителна смърт, възкресение и възнесение на нашия Господ и Спасител Исус Христос. Неслучайно и четирите Евангелия са станали част от свещения канон на Новия завет. Всяко от тях има свой собствен отличителен принос към евангелското повествование. Толкова много е било свързано с мисията на Божия Син на тази земя, че би било трудно, ако не и невъзможно, дори за някой, най-тясно свързан с Исус, да схване значението на всеки детайл от този прекрасен живот. За да може за бъдещите поколения да се запази възможно най-пълна картина за живота и служението на Исус, Въдъхновението е довело и квалифицирало четирима мъже да запазят запис на евангелското повествование, може би всеки от гледната точка, която му е допаднала лично. Всеки от четиримата евангелисти е бил воден от различна цел, докато е писал. Всеки е пропускал определени инциденти, споменати от другите, и е добавял свои собствени подробности. Вижте стр. 191, 192.

Римският свят при раждането на Исус.

1

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Сякаш четирима художници са седнали да нарисуват портрет на Исус, всеки от различна гледна точка. При всеки от тях темата е една и съща, но аспектът е различен. Взети заедно, и четирите портрета предоставят по-пълна и съвършена представа за Исус, отколкото която и да е отделна картина. Съставената картина, представена от четиримата евангелисти, ни позволява да видим живота на Христос в истинска перспектива. Всичко, което трябва да знаем за Спасителя, е разкрито (виж CW 158).

Воден от вдъхновението, всеки евангелист подбирал случки и ги подреждал по начина, който му се струвал най-подходящ за целта от негова гледна точка. По този начин той често пропускал случки, разказани от другите, в резултат на което понякога е трудно да се съпоставят различните части на евангелското повествование и да се определи правилното място на всяка от тях в последователността на събитията. „В Писанията не винаги има перфектен ред или привидно единство.“ „Чудесата на Христос не са дадени в точен ред“ (EGW MS 24, 1886). За подсказваща подредба на събитията от живота на Христос вижте стр. 196-201.

Всеки от четиримата евангелисти представя Исус на своите читатели по характерен начин, в съответствие с целите на евангелското му повествование. Матей и Лука Го представят с акцент върху ролята Му на Човешки Син; Марк и Йоан поставят акцент върху истинската Му божественост и Го посочват като Божи Син. Матей представя Исус като Син на Авраам, евреин, Този, Който дойде в изпълнение на обещанията, дадени на бащите.

Лука Го посочва като Сина на Адам (Лука 3:38) и следователно като Спасителя на цялото човечество. Приемайки Неговата божественост за даденост, Марк просто заявява, че Той е Божият Син (Марк 1:1). Йоан потвърждава, че истинската човечност на Исус (Йоан 1:14) по никакъв начин не омаловажава факта, че Той е божествен в абсолютния смисъл на думата (Йоан 1:1-3).

Една отличителна черта на Евангелието от Матей е пълнотата, с която авторът предава проповедите и другите беседи на Спасителя. Той представя Христос като великия Учител. Неговото Евангелие съдържа шест основни беседи, предадени със значителна дължина, които другите Евангелия записват или накратко, или изобщо не. Те са следните: (1) Нагорната проповед, гл. 5–7, (2) беседа за ученичеството, гл. 10, (3) Проповедта край морето, състояща се изцяло от притчи, гл. 13, (4) беседа за смирението и човешките отношения, гл. 18, (5) беседа за лицемерието, гл. 23, (6) беседа за завръщането на Христос, гл. 24, 25.

Втора важна характеристика е свързана с онези аспекти на Евангелието, които ясно разкриват вида читателска аудитория, която Матей е имал предвид предимно, докато е писал. Тази публика изглежда се е състояла предимно от еврейски християни и невярващи евреи. Очевидно целта му е била да обърне последните към вярата в Исус като Месията на пророчествата и да потвърди вярата на първите. Повече от всички останали евангелисти взети заедно, Матей представя Исус като Този, към когото сочат символите на Стария завет, и Този, в когото те са се изпълнили. Той представя Исус като идващ не за да отмени „закона“, а за да го изпълни (гл. 5:17). Той представя Исус като Син на Авраам и Син на Давид, бащата на нацията и нейния най-прочут цар.

Именно тяхната погрешна представа за личността на Месията и за природата на Неговото царство накара евреите да Го отхвърлят. Месията на мечтите им беше велик цар, който щеше да поведе нацията към независимост и световно господство. Но за Месията като Цар на правдата, Този, който щеше да ги поведе да победят греха в собствения си живот и да осъществят истинска духовна свобода, те нямаха разбиране. Евреите не бяха в състояние да съгласуват онези пасажки от Стария завет, които предвиждат страдащ Месия, с други, които предсказват Неговото славно царуване, в резултат на което игнорираха първите и неправилно приложиха вторите (вижте ДА 30, 212, 257, 777). За евреите тези привидно противоречиви пасажки очевидно бяха неразрешим парадокс. Те търсеха изключително това, което приемаха за царството на Неговата слава – и не намираха място в плановете си за царството на Неговата благодат, необходимото условие за царството на славата (вижте гл. 4:17; 5:2, 3). Изглежда Матей е имал бремето да разреши дилемата, че победоносният Месия е бил и страдащ Месия. Той решава този проблем, като показва, че Исус наистина е бил Царят на Израел и „Семето“, обещано на Давид, но също така и страдащ Месия. Вижте Матей 2:1.

Друг важен факт, който трябва да се помни при изучаването на книгата на Матей, е, че това Евангелие представя живота на Христос по същество в логичен, тематичен ред, а не в хронологичен. Разбира се, има обща хронологична последователност в подредбата на основните фази от живота и служението на Исус. Но последователността на събитията в рамките на даден период не следва непременно истинския хронологичен ред. Всъщност Матей се отклонява от строгата хронологична последователност в по-голяма степен от всеки друг евангелист, като основната му цел е да развие концепция за живота и мисията на Исус, която ще допринесе за основната му цел в писането. Той не е летописецът, който записва събитията, докато се случват, а историкът, който размишлява върху значението на тези събития на фона на по-широкия контекст на тяхното обкръжение в историята на избрания народ. Вижте стр. 191, 192.

5. Структура. Следният кратък план отразява целта на Матей в неговата подредба на евангелската история. За по-подробен хронологичен преглед вижте стр. 196-201.

I. Раждане, ранно детство и ранно детство, 1:1 до 2:23.

- A. Преди раждането на Исус, 1:1–25.
- Б. Детството на Исус, 2:1–23.
- II. Подготовка за служение, есен, 27 г. сл. Хр. , 3:1 до 4:11.
- A. Служението на Йоан Кръстител, 3:1–12.
- Б. Кръщението, 3:13–17.
- В. Изкушението, 4:1–11.
- III. Галилейско служение, от Пасха до Пасха, 29–30 г. сл. Хр. , 4:12 до 15:20.
- A. Ранно галилейско служение, 4:12–25.
- Б. Нагорната проповед, 5:1 до 8:1.
- В. Силата на Исус над болестите, природата и демоните, 8:2 до 9:34.
- Г. Наставления за методите на евангелизация, 9:35 до 11:1.
- Д. Делегацията от Йоан Кръстител, 11:2–30.
- Е. Конфликт с фарисеите, 12:1–50.
- Ж. Проповедта край морето: притчи за царството, 13:1–52.
- З. Краят на публичното служение в Галилея, 13:53 до 15:20.
- IV. Оттегляне от обществено служение, от пролетта до есента, 30 г. сл. Хр. , 15:21 до 18:35 ч.
- A. Служение в райони, граничещи с Галилея, 15:21–39.
- Б. По-нататъшен конфликт с фарисеите, 16:1–12.
- В. Очакване на кръста, 16:13 до 17:27.
- Г. Проблемът със смирието в човешките отношения, 18:1–35.
- В. Перейско служение, от есента до пролетта, сл. Хр. 19:1 до 20:34.
- A. Учение и изцеление в Перей, 19:1 до 20:16.
- Б. Последното пътуване до Йерусалим, 20:17–34.
- VI. Заклучително служение в Йерусалим, Пасха, 31 г. сл. Хр. , 21:1 до 27:66.
- A. Конфликт с книжниците и фарисеите, 21:1 до 23:39.
- Б. Наставления относно второто пришествие на Христос, 24:1 до 25:46.
- В. Арестът и процесът, 26:1 до 27:31.
- Г. Разпятието и погребението, 27:32–66.
- VII. Възкресението; Явявания след възкресението, 28:1–20.

ГЛАВА 1

1 Родословието на Христос от Авраам до Йосиф. 18 Той е заченат от Светия Дух и роден от Дева Мария, когато тя е била сгодена за Йосиф. 191 Ангелът удовлетворява погрешните мисли на Йосиф и тълкува имената на Христос.

1. Книгата на поколенията. [Човешкият произход на Исус, Матей 1:1–17 = Лука 3:23б–38. Основен коментар: Матей и Лука.] Това е заглавието на Матей за семейния запис на Исус, появяващ се в стихове 1–17, и е предавано по различен начин като „родословие“, „книга на родословието“, „книга на раждането“, „родословие“ или „списък на рождените“. Началните думи на гл. 2:1 подкрепят мнението, че Матей може би е възнамерявал това заглавие да обхване и разказа си за обстоятелствата, довели до раждането на Исус (гл. 1:18–25).

При съставянето на разказ за живота на Исус, предназначен предимно за читатели на еврейска литература раждането (виж стр. 273), Матей започва в типичен еврейски стил, като дава родословието на семейството на Исус. Тъй като идването на Месията е въпрос на пророчество, той показва, че Исус от Назарет наистина е Този, за когото Моисей и пророците са свидетелствали. Доколкото Месията е трябвало да бъде потомък на Авраам (Бит. 22:18; Гал. 3:16), бащата на еврейския народ, и на Давид, основателят на царския род (Ис. 9:6, 7; 11:1; Деяния 2:29, 30), Матей представя доказателства, че Исус отговаря на условията за потомък на тези двама именити м

Без такива доказателства, твърдението Му за Месиянство би било сметено за невалидно, а допълнителните доказателства биха могли да бъдат отхвърлени без по-нататъшно разглеждане на твърдението Му (вж. Ездра 2:62; Неемия 7:64).

По времето, когато Матей е писал, вероятно е било възможно да се провери родословието му на Исус чрез сравняване с достъпни публични записи. Голяма част от него (ст. 2–12) може да бъде проверена спрямо старозаветни списъци (1 Лет. 1:34; 2:1–15; 3:5, 10–19). Фактът, че доколкото ни е известно, никой съвременник на Матей, дори отявлените врагове на християнската вяра, никога не е оспорвал валидността на това семейно родословие, е отлично доказателство в полза на автентичността на генеалогичния списък.

Исус. Гръцко име Иесус, еквивалентно на еврейското Йехошуа, „Йешуа“ (виж Деяния 7:45 и Евр. 4:8, където Лука и Павел наричат Исус Навин „Исус“). Името обикновено се приема в значението на „Йехова е спасение“ (виж Мат. 1:21). Някои учени предполагат превода „Йехова е щедрост“. Първоначалното име на Исус Навин (виж Том II, стр. 169), Ошея, е променено на Йехошуа (виж върху Числа 13:16). Исус Навин е съкращение от Йехошуа.

Когато арамейският език заменя иврит като общ език на евреите след вавилонския плен, името става Йешуа, формата, транслитерирана на гръцки като Иесус. Йешуа е било често срещано име, давано на еврейските момчета в новозаветните времена (вижте Деяния 13:6; Кол. 4:11), в хармония с еврейския обичай да се избират имена с религиозни конотации (вижте също Мат. 1:21).

Днес имената са само идентификационни етикети. Но в библейски времена името е било избирано с най-голямо внимание, защото е символизирано вярата и надеждата на родителите (виж РК 481), обстоятелствата около раждането на детето, неговите лични характеристики или е било свързано с неговата житейска мисия – особено когато името е било дадено от Бога.

Името Исус е изпълнено с исторически и пророчески спомени. Когато Исус Навин предвождаше Израел към победа в земната обещана земя, така че Исус, Капитанът на нашето спасение, дойде да ни отвори портите на небесния Ханаан. Но Исус не само е Капитанът на нашето спасение (Евр. 2:10), Той е и „Апостолът и Първосвещеникът на нашата изповед“ (Евр. 3:1). При завръщането си от вавилонски плен (вижте върху Ездра 2:2), първосвещеникът носел името Исус Навин (Захария 3:8; 6:11–15). Както Осия (името е идентично на еврейски с Осия от Числа 13:16) обичал недостойна съпруга, напразно се опитвал известно време да спечели нейната привързаност и накрая я откупил обратно на пазара за роби (Осия 1:2; 3:1, 2), така и Исус дошъл да освободи човешката раса от робството на греха (Лука 4:18; Йоан 8:36).

Христос. Гръцко Christos, превод на еврейското Mashiach (виж върху Пс. 2:2), „Месия“, което означава „Помазаник“ или „Помазаникът“. Преди възкресението, и както е често срещано в четирите евангелия, Исус обикновено е наричан Христос, което прави термина титла, а не лично име. След възкресението определителният член обикновено е премахнат от общата употреба и „Христос“ става име, както и титла.

В старозаветните времена първосвещеникът (Изм. 30:30), царят (2 Царе 5:3; вж. 1 Царе 24:6) и понякога пророците (3 Царе 19:16) са били „помазвани“ при посвещаване за свята служба и следователно са били машиах, „помазани“ (Лев. 4:3; 1 Царе 24:6; 1 Лет. 16:21, 22). В месианските пророчества терминът започва да се прилага конкретно за Месията, който като Пророк (Втор. 18:15), Свещеник (Зах. 6:11–14) и Цар (Ис. 9:6, 7) е Този, който е предопределен да бъде наш Изкупител (Ис. 61:1; Дан. 9:25, 26). Като Пророк Той идва да представлява Отца пред хората, като Свещеник се възнася, за да представлява хората пред Отца, и като

Цар Той освобождава онези, които вярват в Него, не само от силата на греха в този живот, но и от царството на греха – и царува над тях в царството на славата.

Христос произлиза от *chrīd*, глагол, който означава „да търкам“, „да масажирам“, „да помазвам“.

В Новия завет за Христос се казва, че е „помазан“ (Лука 4:18; Деяния 4:27; 10:38; Евр. 1:9).

Използвани заедно, както в Матей 1:18; 16:20; Марк 1:1; и др., двете имена „Исус“ и „Христос“ представляват изповед на вяра в единството на божествената и човешката природа в една Личност, на вяра, че Исус от Назарет, Синът на Мария, Синът Човешки, наистина е Христос, Месията, Синът Божий (виж Деяния 2:38; и др.). Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1; виж върху Матей 1:23; Йоан 1:1–3, 14; Фил. 2:6–8; Кол. 2:9.

Син Давидов. Това е било популярното обозначение, с което владетелите (Мат. 22:42; Марк 12:35; Лука 20:41) и обикновените хора (Мат. 9:27; 12:23; 15:22; 20:30, 31; 21:9; Марк 10:47, 48; Лука 18:38, 39; вж. Йоан 7:42) са наричали очаквания Месия. Използването му като месианска титла сочи към разбиране на пророчествата, предсказващи Давидовото слизание на Месията. За хора, уморени от римското иго, това е означавало и възстановяване на тяхното царство към независимостта и просперитета на славното царуване на Давид. Самият Давид е разбрал, че обещанието за син, който да седне на трона му (2 Царе 7:12, 13; Пс. 132:11), ще бъде изпълнено от този, който ще изкупи Израел (Деяния 2:29, 30; виж върху Втор. 18:15). Отново и отново пророците от древността са говорили така за Месията (Ис. 9:6, 7; 11:1; Йер. 23:5, 6; и др.). Новозаветните писатели многократно прилагат титлата „семе на Давид“ към Христос (Рим. 1:3; 2 Тим. 2:8; и др.). Като син на Давид, Исус става наследник както на трона на Давид, така и на месианските обещания, дадени на Давид.

Син на Авраам. Сред героите на вярата, Авраам се отличаваше с това, че беше наречен „Приятел“ на Бога (Яков 2:23; вж. 2 Лет. 20:7; Ис. 41:8). Поради своята вяроност (виж Гал. 3:7, 9) Авраам е избран да стане баща на избрания от Бога народ. Обещанието, че в неговото потомство ще бъдат благословени всички народи на земята, според Павел, е било категорично месианско предсказание (Бит. 22:18; вж. Гал. 3:16). В хармония със стремежа си да убеди евреите в месианството на Исус, Матей уместно и целенасочено пренася родословието на Христос до Авраам, докато Лука, пишейки за езически християни, смята за важно да проследи родословието на Христос до бащата на нашата раса. Да покаже, че Исус е потомък на Авраам и следователно е достоен да бъде считан за наследник на дадените му обещания, е било достатъчно за целта на Матей. Вижте върху Йоан 8:35, 39.

За обсъждане на разликите между списъците на Матей и Лука вижте Лука 3:23.

2. Авраам роди Исаак. С изключение на вариациите, дължащи се на гръцката транслитерация на еврейските имена и за някои умишлени пропуски (вижте стихове 8, 11, 17), родословието на Матей от Авраам до Зоровавел съвпада с подобни списъци в Стария завет (вижте 1 Лет. 2:1). 1:28, 34; 1 Лет. 2:1, 4, 5, 9–12, 15; 3:15–19; вж. Рут 4:18–22). Няма записи, с които да се сравнят имената от междузаветния период от Зоровавел до Христос.

Юда. Тоест, Юда (вижте върху Бит. 29:35). Павел заявява, че е било „очевидно, че нашите Господ произлезе от Юда“ (Евр. 7:14).

Неговите братя. Тук Матей напуска за другите синове на Яков, вероятно с намерението да напомни на евреите от други племена, че Исус от племето на Юда е техният Спасител също.

3. Фарес и Зара. Това бяха деца на Тамар (Тамар) от Юда (виж върху Бит. 38:6-30). Тамар, вероятно ханаанка (виж Бит. 38:2, 6), била снаха на Юда.

Тамар. По-скоро изключение, отколкото правило, е да се срещат жени, посочени в еврейските генеалогични списъци. Въпреки това Матей ги споменава инцидентно, а не конкретно като генеалогични връзки. Фактът, че имената на такива почитани жени като Сара и Рахил са пропуснати, предполага, че четирите споменати жени вероятно са били включени във всеки случай поради необичайни обстоятелства. Вероятно и четирите – Тамар, Раав, Рут и Витсавее – са били от езически произход. Тук се крие косвен упрек към еврейската изключителност и мълчаливо признание на факта, че Исус принадлежи както на езичниците, така и на евреите.

С изключение на Рут, имената на всички тези жени бяха свързани със скандали. Един обикновен историк би могъл да избере да замълчи имената им от страх да не се опетни честта на Месията. Но Матей конкретно цитира Учителя, който казва на фарисеите, че Той не е дошъл „да призове праведните, а грешниците към покаяние“ (гл. 9:13). Възможно е Матей, самият той бирник и затова понякога класифициран сред блудниците (виж гл. 21:31, 32), да е намерил в сърцето си нежно място за други, които обикновено са били отбегвани като живеещи отвъд границите на благоприличието.

5. Съомга. Вижте Рут 4:20; вж. 1 Лет. 2:11. Съомгата е била близък роднина на Халев и Ефрата (1 Лет. 2:9–11, 19, 24) и Витлеем (чийто баща е друг „Салма“, виж 1 Лет. 2:50, 51, 54), и следователно на семейство, за което е известно, че е заселило Витлеем Ефрата (виж 1 Лет. 2:24, 51, Мофат; Михей 5:2; виж върху Бит. 35:19). Някои коментатори предполагат, че Салмон може да е бил един от шпионите, изпратени от Исус Навин в град Йерихон, преди Израел да премине Йордан (Исус Навин 2:1).

Понякога се възразява, че Раав от Йерихон не може да бъде Раав, жената на Салмон, защото поколенията, които Матей изброява между Салмон и Давид, са твърде малко, за да обхванат времеви интервал между Раав от Йерихон и Давид. Но това възражение не е непременно валидно, защото: (1) Матей другаде умишлено пропуска някои от предците на Исус (вижте стихове 8, 11, 17) и следвайки автора на Рут, е възможно да е направил това и тук. (2) Раав вероятно е била млада по време на брака си (вижте Исус Навин 6:23), Вооз (Вооз) очевидно вече не е бил млад, когато се е оженил за Рут (Рут 3:10), а Йесей е бил на възраст, когато се е родил Давид (1 Царе 17:12–14).

Рахав. Вижте том II, стр. 424; вижте върху Рут 1:1; 2:1. Изглежда има малка причина да се съмняваме, че това е Рахав ханаанката, блудницата от Йерихон, която е защитавала евреите, изпратени да съгледат града преди превземането му (Исус Навин 2; вижте върху гл. 6:23). Тя е единственият човек с това име, споменат в Библията, а гр. Рахав от Матей е точна транслитерация на евр. Рахав. В Евр. 11:31 и Яков 2:25 обаче изписването е Рааб. („Рахав“ от Пс. 87:4; 89:10; и Ис. 51:9 е от евр. *raḥab* и е символично име за Египет.) Също така фактът, че Рахав е спомената по име, противно на обичайното правило да не се споменават жени в генеалогичните списъци, предполага, че Матей е имал някаква специална причина да я включи. Какъвто и да е случаят, Раав от Исус Навин 2 заема почетно място в залата на героите на вярата (Евр. 11:31), а Яков я посочва като пример за вяра в действие (Яков 2:25).

Рут. Моавката, която придружавала Ноемин при завръщането ѝ от Моав във Витлеем (виж Рут 4:18–22; 1 Лет. 2:3–15). Красотата на нейната преданост към Ноемин (Рут 1:16) и нейната ненатрапчива обаятелност са ненадминати в анализите на която и да е епоха.

6. Цар Давид. Дори при еврейската монархия управлението на Израел е било, поне по принцип, теокрация (DA 737, 738; вижте том IV, стр. 27). Като върховен владетел, Бог се е стремил да ръководи националната политика чрез своите посланици, пророците. Давид е бил отзивчив към божественото ръководство и се е стремил да поддържа дух на истинско смирение пред Господа. Когато е бил укоряван за зъл начин на действие, той е проявявал искрено покаяние. Той е признавал вината си, е търсил прошка и е тръгнал отново да се подчинява на гласа на Господа (2 Царе 12:1–13; 24:10, 17; Пс. 51:4, 10, 11; и др.). Именно разкаянието на сърцето на Давид е направило възможно Бог да го възвиси и да му донесе просперитет (вижте 1 Царе 3:6; 8:25; Исаия 57:15; Михей 6:8).

Соломон. Вторият син на Витсавее, роден след искреното покаяние и прошка на Давид (2 Царе 12:13–24; 3 Царе 1:11–40).

8. Йосафат. Тоест, Йосафат (3 Царе 22:41–43). Различията в изписването на имената са често срещани в Библията. Повечето от вариациите в генеалогичния списък се дължат на факта, че имената в гръцкия текст на Матей се появяват предимно така, както в LXX. Преводачите на KJV просто транслитерират гръцките имена, вместо да се върнат към еврейските имена, чиято транслитерация са тези гръцки имена. Понякога отделните хора са били известни и с различни имена. Така Йоахин (4 Царе 24:6) е наричан още Йехония (1 Лет. 3:16) или Йехония (Мат. 1:11), въз основа на гръцкия текст.

Йорам роди Озия. Тук Матей пропуска имената на трима последователни царе на Юда между Йорам (Йорам) и Озия (Озия или Азария; виж 1 Лет. 3:11, 12), а именно Охозия, Йоас и Амасия. Този пропуск едва ли е бил случаен, тъй като царското родословие, което се появява многократно в Стария завет, е било общоизвестно; нито пък е могло да бъде грешка на преписвач (виж Мат. 1:17). Предполага се, че целта на Матей може да е била да намали 19-те имена от Соломон до Йоахин до 14, за да съответстват на броя на поколенията от Авраам до Давид (ст. 17).

Също така е било предложено Матей да смята тези трима за най-малко достойни за място в родословието на Исус. Охозия, Йоас и Амасия са били непосредствените наследници на Готалия, дъщеря на Ахав и Йезавел и съпруга на Йорам (2 Лет. 22–25). Готалия е тази, която въвежда поклонението на Ваал в южното царство (виж върху 4 Царе 11:18), както майка ѝ е направила в северното царство (виж 3 Царе 16:31, 32). Охозия, Йоас и Амасия са вършили зло пред Господа (2 Лет. 22:3, 4; 2 Лет. 24:17, 18; 2 Лет. 25:14), поне в последната част от царуването си.

9. Ахаз. Вижте 4 Царе 16.

Езекия. Тоест, Езекия (4 Царе 18–20). Един от добрите царе на Юда; но синът му Манасия (Манасия), макар и да е живял, за да се покае за злите си пътища, е посветил дълго и нечестиво царуване на задачата да заличи реформите на баща си.

10. Амон роди Йосия. След нечестивите царувания на Манасия (4 Царе 21:1–18) и Амон (4 Царе 21:19–26), Йосия (Йосия, 4 Царе 22:1 до 23:28), правнук на Езекия и последен от добрите царе на Юда, се възкачи на трона. От 20-те владетели в управляващия дом на южното царство в продължение на 345 години, малцинство служеха на Господа. В ярък контраст, 20 царе, представляващи десет династии, царуваха в северното...

царство в продължение на 209 години, но нямаше нито един сред тях, който да остане верен на Господа.

11. Йехония. Тук се случва второто сигурно пропускане в списъка на Матей (виж на ст. 8). Йехония (Йоаким, 4 Царе 24:6, Йехония, 1 Лет. 3:16 или Кония, Йер. 22:24) всъщност е син на Йоаким и следователно буквално внук, а не син на Йосия (1 Лет. 3:15, 16). Някои предполагат, че добавянето на Йоаким към списъка би довело до по-симетрично разделение на поколенията, споменати в Мат. 1:17 (вижте коментарите там), и че Матей може първоначално да е включил името Йоаким, но то случайно е било изгубено по-късно, поради сходството му с Йоаким. Има някои текстови доказателства (вижте стр. 146) за вмъкването на името Йоаким между Йосия и Йехония.

Неговите братя. Ако Йоаким беше включен (вижте по-горе под „Йехония“), тогава „братя“ би се отнасяло до действителни кръвни братя – Йоахаз и Седекия (виж 1 Лет. 3:15). В противен случай изразът „братя му“ би бил верен само в широк смисъл. Трима от синовете на Йосия – Йоахаз, Йоаким и Седекия – царували на трона на Юда, но единият всъщност бил бащата, а другите двама били чичовци на Йехония.

Отведен във Вавилон. Така завършва втората част от родословието на Матей Исус (виж на стих 17). Обхванатият период се занимава с монархията от нейния златен век при Давид и Соломон до нейния разпад и тъмния век в еврейската история – вавилонския плен.

Между Давид и Салатиил, Лука изброява шест допълнителни генеалогични връзки, отколкото дава Матей (виж Лука 3:27–31). Вземането предвид на четирите пропуска от Матей (виж върху стих 8 и предходното под „Йехония“) оставя разлика от само две. Това може просто да показва, че родовата линия, следвана от Лука, е съдържала две поколения повече от царската линия, следвана от Матей. Такава разлика е лесно възможна в период от пет века. Между Давид и Исус – период от около 1000 години – Лука изброява 15 поколения повече, отколкото Матей, което предполага по-нататъшно пропускане от страна на Матей.

12. Йехония роди Салатиил. Според пророчеството на Еремия (гл. 22:30), Йехония трябваше да умре „бездетен“, но това веднага се обяснява като означаващо, че „никой от потомството му няма да преуспява, седнал на престола на Давид“. Няколко синове на Йехония, включително Салатиил (Салатил), са изброени в 1 Лет. 3:17, 18. Възможно е един или повече от тях да са го придружили до Вавилон (виж върху Йер. 22:28). Йехония е бил млад мъж на 18 години по време на пленничеството си (виж 4 Царе 24:8). След смъртта на Навуходоносор, 37 години по-късно, той е освободен от затвора, „яде редовно на царската трапеза“ (4 Царе 25:29, RSV), получава редовно издръжка от царската хазна и се радва на царска благосклонност, очевидно, през останалата част от живота си (виж върху 4 Царе 25:27–29).

Салатиил роди Зоровавел. Вижте върху Лука 3:27. В съответствие с указа на Кир, който сложи край на 70-те години плен, Зоровавел поведе около 50 000 евреи обратно в Йерусалим. Вижте върху Ездра 2:2.

15. Матан роди Яков. За осемте души, изброени от Авиуд до Матан (ст. 13–15), не се знае нищо повече освен имената им, като нито една от тях не е спомената другаде. Тези осем поколения обхващат пет века. Матей може да е пропуснал някои имена тук, за да може третата част от неговото родословие да съответства на първите две.

раздели (виж върху Матей 1:17; Ездра 7:5). Фактите, че (1) броят на изброените поколения едва ли изглежда пропорционален на продължителността на времето, че (2) Лука изброява за този период девет поколения повече от Матей и че (3) Матей е пропуснал четири имена от втората част на своето родословие (виж върху стихове 8, 11), поне намекват за такава възможност.

Предполага се, че имената Матан в Матей и Матат в Лука (гл. 3:24) са варианти на изписване на Матей (не евангелиста) и следователно двете имена „Матан“ и „Матат“ всъщност показват едно и също лице. Ако е така, Яков и Илий (Лука 3:23) биха били братя. Следователно се предполага, че Илий не е имал мъжки наследник и е осиновил Йосиф, своя племенник, като свой законен син и наследник (вж. Лука 3:27). Целта на това предположение е Йосиф правилно да бъде „син на Илий“, както в Лука (гл. 3:23), както и син на Яков, както в Матей. Според друга теория Яков се е оженил за бездетната вдовица на брат си Илий, в хармония със закона за левиратския брак (Втор. 25:5–10). Йосиф, първият син, роден от този съюз, всъщност би бил син на Яков, но законно син и наследник на Илий. И двете предложения, първоначално изказани от някои ранни църковни отци, се основават на предположения и следователно са обект на сериозни въпроси. За по-нататъшно обсъждане на проблема вижте Лука 3:23.

16. Йосиф, съпругът. Матей внимателно избягва да твърди, че Йосиф е „родил“ Исус. Йосиф е бил свързан с Исус, казва Матей, не като Негов баща, а като съпруг на Неговата майка. Общата връзка „родил“, използвана до този момент, е пропусната, като по този начин Матей подчертава факта на непорочното зачатие.

Мария. Гр. Мария, Мариам в LXX, от евр. Мириам. Подобно на Йосиф, Мария е била от дома Давид (ДА 44; срв. Деяния 2:30; 3:23; Рим. 1:3; 2 Тим. 2:8), защото само чрез нея Исус е могъл буквално да бъде „семето на Давид по плът“ (Рим. 1:3; вж. Пс. 132:11). Фактът, че „братовчедката“ на Мария (Лука 1:36) е била „от дъщерите на Аарон“ (Лука 1:5), по никакъв начин не изисква Мария да е от племето на Леви, а не от племето на Юда. За думата, преведена като „братовчедка“, вижте Лука 1:36.

Изглежда, че Мария е прекарала ранния си живот в Назарет (Лука 1:26). Тя е имала роднина, Елисавета, съпругата на Захария (Лука 1:36). Също така, тя е имала роднини в Кана, село близо до Назарет (виж Йоан 2:1, 5; Откр. 144, 146). Идеята, че името на майка ѝ е било Анна, се основава изключително на традицията. Мария е била силно облагодетелствана от Господа и благословена сред жените (Лука 1:28, 42). Още от първото обещание за избавител, който е трябвало да бъде от „семето“ на жената (Бит. 3:15; Откр. 12:5), благочестивите майки в Израел са се надявали, че първородният им син може да бъде обещаният Месия (Откр. 31). На Мария е била отдадена тази голяма и уникална чест.

Мария несъмнено е била избрана предимно защото в определеното време (Дан. 9:24–27; Марк 1:15; Гал. 4:4) нейният характер е отразявал по-точно божествените идеали за майчинство, отколкото този на която и да е друга дъщеря на Давид. Тя е била една от онова избрано малцинство, което „чакало утехата на Израил“ (Лука 2:25, 38; Марк 15:43; вж. Евр. 9:28). Именно тази надежда е пречистила живота ѝ (вж. 1 Йоан 3:3) и я е квалифицирала за нейната свята роля (РР 308; РК 245; ДА 69). Всяка майка в Израел днес може да сътрудничи с Небето, както е правила Мария (ДА 512), и в известен смисъл може да направи децата си синове и дъщери Божии. Вижте върху Лука 2:52.

На когото. На гръцки език този израз е в женски род, единствено число, като по този начин „Мария“ е предшественик и изрично изключва Йосиф като биологичен баща на Исус. Но чрез брака си с Мария Йосиф става законен, макар и не буквален, баща на Исус (виж гл. 13:55).

17. Всички поколения. От записа става ясно, че Матей пропуска поне четири имена, които би включил, ако е имал намерение да предостави пълно родословие (вж. върху ст. 8, 11). Възможно е да е имало и други пропуски в тази част от списъка, обхващаща междузаветния период, защото от Авраам до Христос включително, Лука изброява 56 имена срещу 41 на Матей (вж. върху Мат. 1:15). Следователно, под „всички поколения“ Матей ясно се позовава на тези, които е изброил, а не на всички прародители на Христос, които действително са живели и биха могли да бъдат включени в пълен списък. Възможно е броят на имената във втория и третия раздел на родословието да е бил коригиран, за да съответства на броя в първия раздел.

Матей може да е възприел метода на съкратен, числено симетричен списък, като помощно средство за запаметяване. Съкратени списъци се срещат в Стария завет, например в Ездра (вижте върху Ездра 7:1, 5). Но това съкратено родословие очевидно е било считано за адекватно доказателство за произхода на Ездра от Аарон, по време, когато на други е било отказано допускане до свещеничество, защото не са могли да дадат приемливо доказателство за своя произход (Ездра 2:62; Неемия 7:64). Еврейският философ Филон и еврейският историк Йосиф Флавий, и двамата практически съвременници на Исус, са дали съкратени родословия, които очевидно са смятали за адекватни, за да установят родословието си. Днес арабинът обикновено посочва произхода си, като споменава няколко видни имена, като целта му не е да предостави пълен списък, а просто да установи произхода.

Тройното разделение на родословието от Матей е исторически обосновано, тъй като всеки раздел представлява отделен период в еврейската история. През първия период, от Авраам до Давид, еврейската икономика е била по същество патриархална; през втория период е била монархическа; а през третия период евреите са били под властта на различни чуждестранни сили.

Четиринадесет поколения. Три дивизии, всяка от които съставена от 14 поколения, биха дали общо 42 вместо 41, изброени от Матей. Това привидно несъответствие е обяснено по различни начини. Някои предлагат името Йехония да се брои два пъти, като последното име във втората група и първото в третата група. Други са на мнение, че Матей първоначално е посочил името Йоаким между тези на Йосия и Йехония (вижте на стих 11).

Към Христос. Буквално „към Христос“ (вижте на стих 1). Матей мисли за Христос в историческа перспектива като Месията на пророчеството.

18. Раждането. [Оповестяването на Йосиф; Неговата сватба, Мат. 1:18–25. Вижте Рождество Христово.] Вероятно Матей не споменава повече от обстоятелствата около раждането на Исус, отколкото е необходимо, като доказателство, че Неговото идване представлява изпълнение на старозаветните пророчества (вижте стих 22). В хармония с целта на своето Евангелие, Матей, за разлика от Марк и Лука, пропуска голяма част от човешката страна на живота на Исус, за да може да се съсредоточи върху ученията на Исус (вижте стр. 191).

Майка му Мария. Исус е създаден „по подобие на греховната плът“ (Римляни 8:3). Мария имаше същата нужда от спасение от греховете си, както всеки друг син или дъщеря на Адам (Римляни 3:10, 23). Има само „един ходатай между Бога и хората, човекът Христос Исус“ (1 Тим. 2:5).

Сгодена за Йосиф. Тоест, сгодена или сгодена за него. И Мария, и Йосиф живеели в Назарет (Лука 1:26, 27; 2:4), „своя град“ (Лука 2:39), въпреки че като потомци на Давид, те смятали Витлеем за свой дом на предците си (вижте ДА 66). Фактът, че са намерили подслон във Витлеем само с мъка, предполага, че никой от тях не е имал близки роднини, живеещи там по това време. И Йосиф, и Мария били от дома

и родословието на Давид (Мат. 1:20; Лука 1:26, 27; 2:4; виж върху Мат. 1:16). Те вероятно са били членове на малкия кръг, който усърдно е изучавал пророчествата и е очаквал идването на Месията (Живот в Пресвета Богородица 44, 47, 98). Ако е така, знаейки, че времето е близо, те, както и други членове на тази група, несъмнено са се молили Бог да ускори идването Си (виж Лука 2:25, 26, 38). Изглежда, че Йосиф е бил вдовец по време на брака си с Мария. Той е имал поне шест други деца (Мат. 12:46; 13:55, 56; Марк 6:3; Живот в Пресвета Богородица 90, 321; споменават се четирима братя и неопределен брой сестри), всички вероятно по-възрастни от Исус (Живот в Пресвета Богородица 86, 87). Виж върху Мат. 1:25.

Преди да се съберат. Матей вече посочи, че Йосиф не е бил баща на Исус (ст. 16). Тук той потвърждава факта. По време на годежа бъдещите булка и младоженец са били законно обвързани като съпруг и съпруга, въпреки че не са живели заедно (Второзаконие 22:23, 24). Годажът е представлявал правна връзка, тържествен завет, който можел да бъде нарушен само по законен път, т.е. чрез развод (виж Мишна, Гитин 8. 9, Сончино изд. на Талмуда, стр. 389; Кидушин 3:7, 8, Сончино изд. на Талмуда, стр. 318, 320).

Намерена бременна. Вижте Лука 1:26–38. Ангелът се е явил на Мария след годежа ѝ (Лука 1:26, 27), но преди зачеването ѝ (Лука 1:31, 35). Йосиф очевидно не е знаел нищо за посещението на ангела при Мария до по-късно. Появата на ангела на Йосиф не се е случила, докато той вече не е разбрал, че Мария е „бременна“ (Матей 1:18, 20).

Свети Дух. По-добре „Свети Дух“. „Дух“ произлиза от стара англосаксонска дума. Изразите, преведени като „Свети Дух“ и „Свети Дух“ (Лука 11:13 и др.), са идентични на гръцки. Светият Дух е представен като Агент, чрез когото се упражнява творческата и животворяща сила на Бог (вж. Бит. 1:2; Йов 33:4; Йоан 3:3–8; Рим. 8:11 и др.). Ролята на Светия Дух в раждането на Исус е по-ясно посочена от Лука, отколкото от Матей (Лука 1:35). Чрез действието на Светия Дух „Словото стана плът“ (Йоан 1:14) и Синът на Мария може да бъде наречен „Син Божий“ (вж. върху Лука 1:35).

В опит да дискредитират Исус като Месия, евреите изфабрикували измислицата, че Той е бил незаконно дете (Йоан 8:41; 9:29). Но заслужава да се отбележи, че най-образованите еврейски учени днес признават тази история за чиста измислица. Йозеф Клауснер, например, казва, че „няма историческа основа за преданието за незаконното раждане на Исус“ (Исус от Назарет, стр. 36).

Въплъщението на Исус е възвишено и непостижимо чудо. Той беше „в Божии образ“ (Фил. 2:6; Йоан 1:2), обожаван от небесните войнства и седнал на трона на вселената. Но като Цар на славата, Той избра да „върне скиптъра в ръцете на Отца“ (Дан. 22, 23), за да може „за малко време“ да бъде направен „по-долен от ангелите“.

(Евр. 2:7, 8), „по подобие на човеци“ (Фил. 2:7). След това Той отново ще получи „всяка власт“ (Мат. 28:18), ще бъде „възкачен на трон сред поклонението на ангелите“ (Ап. 38) и ще бъде увенчан „със слава и чест“ (Евр. 2:7; виж също Ис. 52:13–15). Тайната на въплъщението обаче е далеч надмината от тайната на снизходителната любов, която го е подтикнала (Йоан 3:16; Рим. 5:8; Гал. 2:20; 1 Йоан 4:9). „Тайната на благочестието“ е великото служение на всички времена (1 Тим. 3:16). Вижте върху Фил. 2:7, 8; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

19. Праведен. Гръцко *dikaïos*, което може да описва някой, който е правилен, като спазващ правилата и обичаите, или праведен, като спазващ това, което е правилно. В Новия завет *dikaïos* често се използва в широкия смисъл на съответствие с божествения стандарт. Така Захария и Елисавета (Лука 1:5, 6), Симеон (Лука 2:25) и Йосиф от Ариматея (Лука 23:50) са описани като *dikaïos*. Съпругата на Пилат нарича Исус „праведен човек“, гр. *dikaïos* (Мат.

27:19). От еврейска гледна точка „праведният човек“ е бил стриктен наблюдател на законите на Мойсей и на равинските традиции. В резултат на това Йосиф може би се е съмнявал дали би било морално правилно за него да се ожени за някого, който изглежда е прелюбодейка.

Нежелание. Йосиф смекчи чувството си за справедливост с милост към предполагаемия виновник. Той „не желаше“ да причини на Мария допълнително смущение и страдание. Предполагаемото престъпление беше срещу самия него. Той можеше законно да я „отпрати“ само като заяви, че тя не му е угодна (Мат. 19:3, 8; Марк 10:4), без да споменава причината за това.

Публичен пример. Фактът, че Йосиф се е опитал да спести на Мария неудобството от публичен процес, е доказателство за неговата собствена почтеност, както и за неговата загриженост към нея.

Решил да я напусне. Или „решил да се разведе с нея“ (RSV). От момента на годежа и двете страни били законно обвързани една с друга и могли да бъдат разделени само чрез развод (вижте гл. 1:18; 5:27).

20. Ангелът. Това вероятно е бил Гавраил, който вече се е явил на Захария (Лука 1:11, 19); и на Мария (виж върху Лука 1:19).

Насън. Лука (гл. 1:26–38) предполага, че ангелът се е явил на Мария видимо, а не насън или видение: той „влезе при нея“ (ст. 28). На Йосиф обаче ангелът се яви насън, докато той размишляваше върху проблема, който го озадачаваше. Вдъхновените сънища са един от Божиите определени начини за разкриване на Неговата воля на хората (Чис. 12:6; Йоил 2:28; вж. Битие 20:3; 31:11, 24; 41:1; и т.н.)

„Ти, сине Давидов.“ Йосиф, разбира се, знаеше, че е от царски род. Възможно е дори да е бил наследник на трона на Давид, както може да се подразбира от родословието на Матей.

Не бой се. Той не трябваше да се колебае или да поставя под въпрос добродетелта на Мария. Като „праведен човек“ (ст. 19) Йосиф не трябваше да се страхува, че като вземе Мария, ще се откаже от праведността. Всъщност Бог изискваше този акт на вяра.

Съпруга. Гръцка дума *gunē*, значение (1) жена като цяло (гл. 9:20; 13:33; и др.), (2) съпруга (гл. 14:3; 18:25), (3) сгодена (Бит. 29:21, LXX; Втор. 22:23, 24, LXX; вж. Откр. 21:9). Тук очевидно е приложимо третото значение.

21. Тя ще роди. Ангелът не каза на Йосиф, че „жена“ му ще му роди син, както беше казал на Захария за Йоан (Лука 1:13). Исус трябваше да се роди „Синът Божий“, а не синът на Йосиф (Лука 1:35), но от момента на раждането на Исус Йосиф трябваше да бъде като баща си. Подобно на другите деца, Исус щеше да се възползва от бащината компания, напътствия и защита.

Да го нарече по име. Йосиф е имал привилегията да нарече своя „Син“, действие, което обикновено считано за бащин прерогатив (виж Лука 1:59–63). Мария също е трябвало да участва в именуването на Исус (Лука 1:31). Имената на еврейските деца са били официално давани седмица след раждането, на осмия ден от детето, когато е бил извършван обредът на обрязването (Лука 2:21).

Исус. Вижте стих 1.

Той ще спаси. Името Исус означава „Йехова е спасение“ (вижте стих 1). Думата Преведено като „той“ е емфатично, сякаш ангелът е казал: „Защото Той е, Който ще спаси“ и т.н.

През вековете на древността ехтеше обещанието: „Ето, идвам“ (Пс. 40:7; Зах. 2:10; Евр. 10:7). Векове наред еврейският народ – Неговият народ – е чакал с нетърпение идването на своя Избавител. Сега, „когато се изпълни времето“ (Гал. 4:4), пръстът на съдбата сочи към Този, който трябваше да изпълни тези очаквания. Вижте Йоан 1:14.

От греховете им. Грехът беше вързал хората (Рим. 6:16; 2 Петрово 2:19) в своя затвор (Ис. 42:7). Христос дойде, за да развърже оковите, да отвори вратите на затвора и да освободи пленниците от смъртната присъда (Ис. 61:1; Рим. 7:24, 25). Той дойде да ни спаси от греховете ни, а не в греховете ни. Той дойде не само да ни спаси от действително извършените грехове, но и от потенциалните ни склонности, които водят до грях (Рим. 7:23–5; 1 Йоан 1:7, 9). Той дойде да ни изкупи от „всяко беззаконие“ (Тит 2:14), включително всяка наследствена и придобита склонност към зло (Живот в преизподнята 671).

Христос не дойде да спаси народа Си от властта на Рим, както юдеите обичаха надяваше се, но от силата на далеч по-страшен враг. Той не дойде, за да „възстанови царството на Израил“ (Деяния 1:6), а да възстанови Божието владичество в сърцата на хората (Лука 17:20, 21). Христос не дойде предимно, за да спаси хората от бедност и социална несправедливост (Лука 12:13–15), както много апостоли на социалното евангелие твърдят днес, а от греха, основната причина за бедността и несправедливостта.

22. Всичко това беше направено. Всеки важен аспект от живота и мисията на Исус – Неговата природа, Неговото раждане, събитията от живота Му и най-вече Неговите страдания и смърт – всички бяха предсказани от пророците от древността (вижте Втор. 242, 820). Не само това, но всяко действие от живота Му беше извършено в изпълнение на план, съществувал от вечността. Преди да дойде на земята, този план лежеше пред Него във всичките му подробности и всяко събитие имаше определения си час (Втор. 147, 451; вижте върху Втор. 18:15; Лука 2:49).

За да може да се изпълни. Изрази от този характер са характерни за Матей (виж гл. 2:15, 17, 23; 4:14; 8:17; 12:17; 13:35; 21:4; 26:54, 56; 27:9, 35). Гръцката конструкция, използвана тук, може да показва или цел, или просто резултат. Съответно, това изречение може да се преведе или като „за да може да се изпълни“, или като „в резултат на това се изпълни“. Матей използва тази конструкция и по двата начина и контекстът трябва да определя във всеки случай кое се има предвид. Предсказанията относно Христос са били направени свръхестествено; тяхното изпълнение е станало до голяма степен по естествен начин, доколкото хората могат да видят, но със събития, предопределени от Този, Който „царува в царството на човеците“ (Дан. 2:1).

4:17; ДА 147; виж върху Лука 2:49). Някои неща се случиха не за да се изпълнят пророчества, а по-скоро в изпълнение на пророчество. Следователно смисълът на изказването на Матей „за да се изпълни“ би бил по-подходящо да се предаде „в изпълнение на“ (виж върху Втор. 18:15).

23. Дева. Буквално „ девата“. Матей и Лука пряко и косвено предоставят доказателства, потвърждаващи истината за непорочното зачатие: (1) И двете твърдят, че Исус е роден от Светия Дух (Мат. 1:18, 20; Лука 1:35). (2) Те заявяват, че Мария е трябвало да „роди син“, който не е трябвало да бъде син на Йосиф (вижте върху Мат. 1:21), а Син Божий (Лука 1:35). (3) Мария остана девица „докато не роди“ Исус (Мат. 1:25). (4) Мария потвърди девствеността си пред ангела (Лука 1:34). По този начин непорочното раждане на Исус е напълно засвидетелствано, дори отделно от самата дума „дева“ и би останало в сила, дори ако Матей никога не беше използвал тази дума в този контекст.

Матей и Лука, пишейки под божествено ръководство, не биха разказали историята за непорочното раждане, ако не беше истина. Те знаеха добре как еврейските водачи са се подигравали на Исус заради мистериозните обстоятелства около Неговото раждане и че дават на критиците допълнителна възможност за подигравки, като повтарят историята (виж DA 715).

Няма съмнение, че Матей тук използва „дева“ в тесния смисъл на думата, по отношение на Мария като целомъдрена, неомъжена млада жена. За разглеждане на възражението, че пророчеството на Исаия „девица ще зачене“, се отнася само за местна ситуация по негово време, вижте Исаия 7:14. Под ръководството на Светия Дух, Матей прилага предсказанието на Исаия към Христос и по този начин използва думата *parthenos*, която означава строго „девица“ и нищо друго. За пълно обсъждане на проблема на Исаия 7:14 вижте Проблеми в превода на Библията, стр. 151–169.

Отхвърляйки всички чудеса, съвременните библейски критици като цяло отхвърлят идеята за непорочното зачатие като недостойна за просветен ум. Те насочват вниманието към факта, че от всички новозаветни писатели само Матей и Лука дори я споменават. Те подчертават факта, че нито Марк, вероятно най-ранното от евангелията, нито Йоан, писал, за да потвърди божествеността на Исус, нито Павел, великият теолог на Новия завет, дори не загатват за нея. Критиците заключават, че Марк не е знаел нищо за девствеността на Мария и че Йоан и Павел са смятали идеята за твърде фантастична, за да си струва да се споменава.

Всичко това са аргументи от мълчание и като такива не доказват нищо. Матей и Лука се позовават на девствеността на Мария като един детайл от разказа за раждането, а тъй като Марк и Йоан изобщо не записват разказа за раждането, те нямат сравнима причина да се позовават на този конкретен детайл. Същото важи и за Павел, който набляга на възплъщението, съюза на божествеността с човечеството, като великия централен факт, имплицитно заложен в раждането на Исус. Като средство, чрез което е осъществено възплъщението, непорочното раждане е в известен смисъл съпътстващо по-голямата истина. Павловата концепция за божествеността на Исус Христос е напълно съвместима с непорочното раждане (вижте Фил. 2:6–8; Кол. 1:16; Евр. 1:1–9; и т.н.). С изключение на възплъщението, разпятието и възкресението, Павел почти напълно мълчи относно подробности от разказа за живота на нашия Господ и се отнася към тези три събития просто като към исторически факти.

Критиците посочват факта, че езичниците са приписвали величието на такива мъже като Александър, Питагор, Платон и Август Цезар на произхода им от боговете и на предполагаемо непорочно зачатие. Но това не е по-валиден аргумент от това да се каже, че съществуването на фалшиви монети и фалшификати на великите шедьоври на изкуството доказва, че няма истински такива.

Ако твърденията на Матей и Лука относно непорочното зачатие трябва да бъдат отхвърлени толкова невероятна, защото така изразената истина надхвърля човешкото познание и опит, много други пасажи в Евангелията трябва да бъдат отхвърлени на същата основа. Ако човешкият ум бъде направен стандарт за определяне на достоверността на Писанието, Библията престава да бъде Божието Слово към човека и се превръща просто в човешки документ.

Не бива да се забравя, че целият план на спасението е чудо, „мистерия“ (Рим. 16:25; Еф. 1:9; 3:9; Кол. 1:27; 2:2; Откр. 10:7). На първо място, тайна е, че Бог може да обича грешниците (Йоан 3:16; Рим. 5:8). Тайна е също, че безкрайната мъдрост може да измисли план, чрез който милостта да се съчетае със справедливост (Пс. 85:10), така че да се отговорят на справедливите искания на святия Божи закон и същевременно да се спаси грешникът от неговото наказание (Йоан 3:16; Рим. 6:23). Чудо е, че човекът, който е естествено във враждебност,

с Бога (Рим. 8:7), може да дойде да живее в мир с Него (Рим. 5:1). Чудо е, че Христос може да избави от царството на греха и смъртта човек, склонен към зло (Рим. 7:24; Рим. 8:1, 2), и да му даде възможност да живее съвършен живот в хармония с божествения характер (Рим.

8:3, 4). Чудо е, че човек може да се роди отново (Йоан 3:3–9), че един несъвършен човек (Римляни 3:23) може да се преобрази (Римляни 12:2) чрез Христовата благодат в съвършен човек (Матей 5:48) и да стане Божий син (1 Йоан 3:1–3). Непорочното зачатие, съвършеният живот, заместителната смърт, славното възкресение на Исус са все мистерии на човешкия ум. Християнската религия не се извинява за великите мистерии на плана на спасението, защото изкупителната любов на Бог е сама по себе си най-великата от всички мистерии.

Въплъщението на Божия Син е суверенният факт на всички времена, крайъгълният камък на християнската вяра. Но освен непорочното зачатие не би могло да има истинско въплъщение и без въплъщението и непорочното зачатие Библията се превръща в просто басня и легенда, християнството - в благочестива измама, а спасението - в разочароващ мираж. Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

С дете. Тоест, чрез Светия Дух, както свидетелства и Лука (Лука 1:35). „Когато „когато дойде пълнотата на времето“ (Гал. 4:4), Бог доведе Сина Си в света, като Му беше приготвил тяло (Евр. 10:5).

Емануил. Гръцката транслитерация на еврейското „Иману“ Ел, буквално „Бог с „нас.“ Божият Син дойде да живее не само сред нас, но и да се отъждестви с човешкото семейство (Йоан 1:1–3, 14; Рим. 8:1–4; Фил. 2:6–8; Евр. 2:16, 17; ДА 23). Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1; вижте върху Йоан 1:1–3, 14. „Емануил“ не беше толкова лично име, колкото титла, описваща Неговата мисия (вж. Ис. 9:6, 7; 1 Кор. 10:4).

24. Приеха го. Вижте стихове 18, 20. Когато Бог говори, Йосиф действаше, без съмнение или забавяне. В това може би повече от всеки друг аспект от характера на Йосиф е очевидно защо той е бил подходящ да бъде земният защитник на Мария и нейното дете Исус. Като завел Мария в дома си, Йосиф действал с вяра. Подобно събитие, обявено от ангела, било непознато в анализите на човешкия опит, но Йосиф вярвал, че „с Бога всичко е възможно“ (Мат. 19:26; срв. Бит. 18:14; Йов 42:2; Ер. 32:17; Зах. 4:6; Лука 1:37; Рим. 4:21).

Ролята на Йосиф беше скромна, но незаменима, а бързото му спазване на Инструкциите на ангела оказаха голямо влияние както за Мария, така и за общественото мнение.

25. Не я познавах. Формата на глагола в гръцки език противоречи на римокатолическата традиция за вечната девственост на Мария, защото предполага, че девствеността на Мария е продължила само до раждането на Исус. Думата „докато“ (гр. *heōs*) обаче не е убедителна нито за, нито против вечната девственост. Най-естественото значение на стих 25 е, че въпреки че Мария не е живяла с Йосиф като негова съпруга преди раждането на Исус, тя го е направила след това. Сравнете употребата на *heōs* в LXX на Бит. 8:7; 1 Царе 15:35; 2 Царе 6:23 и в Мат. 5:26; 12:20; 18:30; 22:44. Исус е имал и братя, и сестри, но поне братята са били по-възрастни от Исус и следователно деца на Йосиф от предишен брак (вижте Мат.

12:46). Фактът, че Исус поверил майка Си на грижите на Йоан (Йоан 19:27), може да означава, че Мария не е имала други свои деца. От друга страна, тя може да е имала деца, които не са били в състояние да се грижат за нея или които не са проявявали съчувствие нито към нея, нито към Исус. Вижте Матей 1:18.

Нейният първороден син. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на думата „първороден“. Подобно пропускане обаче по никакъв начин не засяга

сигурност, че Исус е първородният на Мария, защото същите тези ръкописи съдържат твърдението в Лука 2:7.

Сред евреите терминът „първороден“ често се е използвал в технически, правен смисъл. В резултат на избавлението на първородните на Израел от десетата египетска чума, Бог обявил всички първородни синове на Израел за Свои (Изм. 13:2; Числа 3:13). На Синай племето на Леви било прието за служба в светилището на мястото на първородните от всички племена, но Господ изисквал всеки първороден син да бъде изкупен (Числа 3:45, 46). Технически „първородният“ можел да бъде единствено дете.

Нарекъл го Исус. Имената официално се давали на децата на осмия ден след раждането (Лука 2:21). По това време „Исус“ бил регистриран като син на Мария и Йосиф. Вижте Матей 1:1.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

21 4Т 251

23 DA 19, 24, 25, 26; Ед 83; ML 290

ГЛАВА 2

1 Мъдреците от изток са насочени към Христос от звезда. 11 Те му се покланят и му принасят даровете си. 14 Йосиф бяга в Египет заедно с Исус и майка му. 16 Ирод убива децата; 20 самият той умира. 23 Христос е върнат отново в Галилея, в Назарет.

1. Когато се роди Исус. [Посещение на влъхвите, Мат. 2:1–12. Вижте Детство и младост на Исус; резюме на живота на Христос и предполагаемата хронология на раждането на Христос.] Матей споменава само накратко факта на раждането на Исус (гл. 1:25) и пропуска различните инциденти, свързани с това събитие, които са записани в Лука 1:26 до Лука 2:40.

Доколкото Матей набляга на Исус като Месията на старозаветните пророчества, той продължава с демонстрирането на факта, че Исус всъщност е изпълнил всички тези пророчества (виж гл. 1:22). Като въведение той сякаш споменава главно такива събития, свързани с детството на Исус, които са били въпроси на пророчеството и сочат към царската власт на Месията (виж гл. 1:1, 6, 17, 23; 2:2, 6, 15, 17, 18, 23). От друга страна, Лука, пишейки повече за езичниците (виж гл. 1:3), подчертава, че Исус, Божият Син (ст. 32, 35, 76), е израснал и е живял като човек сред хората, за да може да бъде Спасител на всички хора (гл. 2:10, 14, 31, 32).

За целите на този коментар раждането на Исус е предварително приписано на есента на 5 г. пр.н.е. (виж стр. 240; синопсис на живота на Христос и наводняваща хронология на раждането на Христос).

Витлеем. Буквално „дом на хляба“. По-ранното му име, Ефрата (Бит. 48:7) или Ефрата (Михей 5:2), означава „плодородие“ (виж върху Бит. 35:19). Регионът на Витлеем, неговите хълмове и долини, покрити с лозя, смокинови дървета, маслинови горички и зърно, вероятно е бил отчасти житницата на Юдея. Тази околност е била изпълнена със спомени за еврейския народ от времето на Христос, както е и за християните днес. Именно в тази област Рут е събирала жито в нивите на Бооз (Рут 2–4) и Давид е пазил стадата на баща си (1 Царе 16:1, 11, 17:15). Тук Самуил също помаза Давид за цар (1 Царе 16:13). За допълнителна информация относно Витлеем вижте върху Бит. 35:19; Рут 3:3; 4:1. Вижте Палестина по време на служението на Исус.

На Юдея. За да се направи разлика между Витлеем „на Юдея“ и Витлеем Галилейски, град на около 11,26 км северозападно от Назарет (Исус Навин 19:15).

Ирод. Тоест, Ирод Велики (виж стр. 39–42).

Мъдреци. Гръцко име *magoi*, което означава мъже от различни образовани класи. Нашата дума „магьосници“ произлиза от този корен. Но тези „мъдреци“ не са били магьосници в съвременния смисъл на „изпълнители на ловки ръце“. Те са били от благороден произход, образовани, богати и влиятелни. Те са били философи, съветници на царството, познаващи цялата мъдрост на древния Изток. „Мъдреците“, които са дошли да търсят детето Христос, не са били идолопоклонници; те са били праведни, почтени мъже (Жан Жаклин 59, 61).

Те изучавали Еврейските писания и там открили по-ясен препис на истината. По-специално, месианските пророчества от Стария завет привлекли вниманието им и сред тях открили думите на Валаам: „Ще излезе звезда от Яков“ (Числа 24:17).

Вероятно те са познавали и разбирали и пророчеството за времето на Даниил (Дан. 9:25, 26) и са стигнали до заключението, че идването на Месията е близо. Вижте стр. 61, 62.

В нощта на Христовото раждане на небето се появила мистериозна светлина, която се превърнала в светеща звезда, която упорито светеше в западните небеса (виж ДА 60). Впечатлени от значението ѝ, мъдреците се обърнали отново към свещените свитъци. Докато се стремели да разберат значението на свещените писания, те били инструктирани в сънища да тръгнат да търсят Месията. Подобно на Авраам, те отначало не знаели къде да отидат, но следвали пътеводната звезда, която ги водила по пътя им.

Традицията, че е имало само трима мъдреци, произлиза от факта, че е имало три дара (Мат. 2:11) и не е потвърдена в Писанието. Една интересна, но безполезна легенда посочва имената им като Гаспар, Балтазар и Мелхиор. Неоснователната идея, че те са били царе, е изведена от Ис. 60:3 (вж. Откр. 21:24).

За коментар относно степента на еврейско влияние в целия римски свят Христовото време виж стр. 59-62.

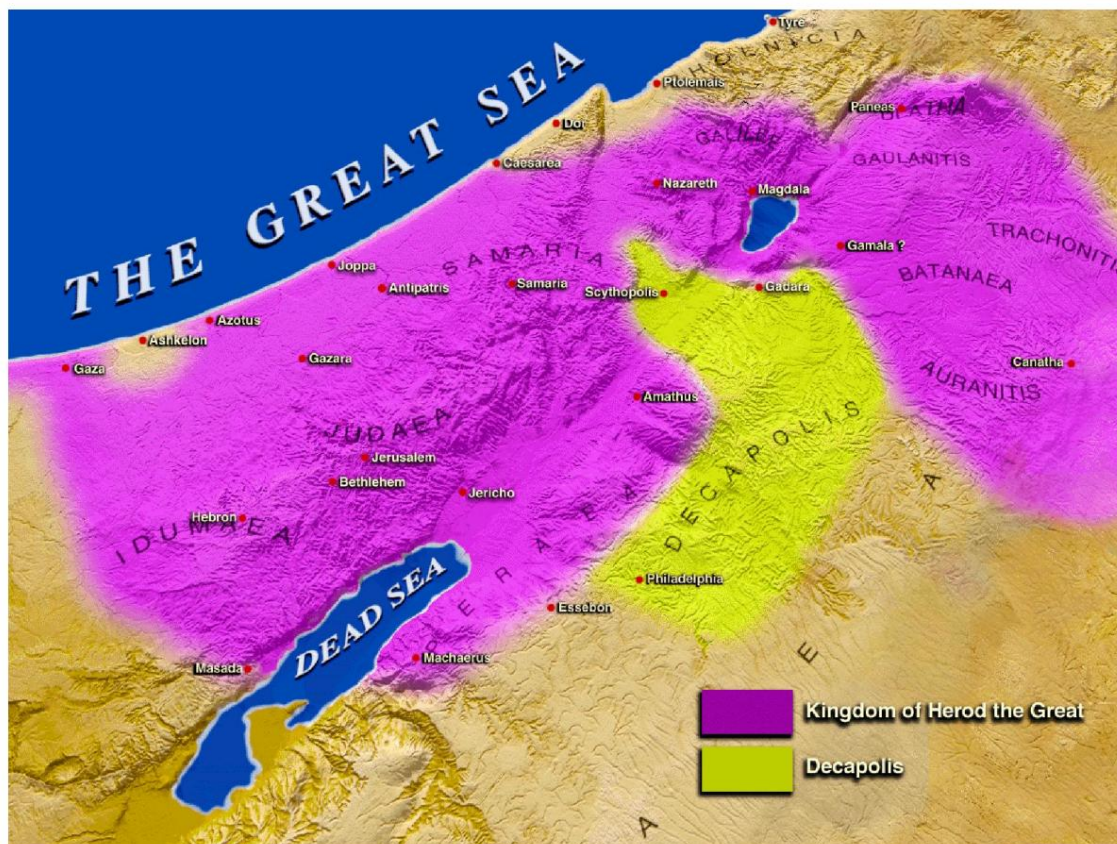
От изток. Юдеите смятали регионите на Северна Арабия, Сирия и Месопотамия за „изток“. По този начин Харан се намирал в „земята на хората от изток“ (Бит. 29:1, 4). По-късно моавският цар доведе Валаам „от Арам [тоест Сирия], от планините на изток“ (Числа 23:7; виж гл. 22:5). Исаия говори за персиеца Кир като за „праведния човек от изток“ (Исаия 41:2) и „хищна птица от изток“ (гл. 46:11).

Някои смятат, че мъдреците са били от същата част на „източната страна“, както и Валаам (виж ДА 59, 60), чийто дом наскоро е идентифициран с долината Саджур между Алепо и Каркемиш, на кратко разстояние от Ефрат (виж върху Числа 22:5; виж също РР 438, 439). Ако случаят е бил такъв, пътуването им до Витлеем би било около 400 мили дълго и би изисквало две или три седмици постоянно пътуване, ако са яздили, може би месец, ако са вървели пеша. Предвид факта, че са пътували през нощта, за да не изпускат звездата от поглед (ДА 60), възможно е времето им за пътуване да е било дори по-дълго. Въпреки това, началната им точка може да е била по-далеч на изток и по този начин разстоянието им за пътуване е било още по-голямо.

Към Йерусалим. Накрая дългото им пътуване ги доведе до билото на Елеонската планина, източно от Йерусалим. Може би точно преди зазоряване звездата избледня (ДА 60) и скоро блестящият мраморен купол и стените на свещения храм отразиха светлината на нов ден. Фактът, че мъдреците са били насочени към Йерусалим, а не към Витлеем (Живот 61), е индикация за божествената цел посещението им да бъде средство за привличане на вниманието на водачите на нацията към раждането на Месията (вижте стихове 3–6). Вниманието и интересът на хората били развълнувани, когато научили за мисията на мъдреците, и умовете им били насочени към пророчествата.

Палестина под управлението на Ирод Велики

2

Юдейските водачи се обидили от мисълта, че мъдреците са езичници, и отказали да повярват, че Бог ще ги пренебрегне в полза на езичници (вижте ДА 62, 63). От своя страна Ирод бил разгневен от привидното безразличие на свещениците и книжниците (ст. 3, 4) и тълкувал посещението на мъдреците като свързано по някакъв начин със заговор срещу собствения му живот (ДА 61, 62).

2. Роден като Цар на евреите. Въпросът предполага, че мъдреците не са били евреи; иначе щяха да кажат „нашият цар“. Изглежда е било общоприето, че царят-спасител, очакван от околните народи, е трябвало да се появи в Юдея (вижте на стих 1).

1). При влизането си в Йерусалим, мъдреците първо се отправили към Храма, над който звездата била избледняла от погледа им, но в свещените му предели намерили само невежество, изненада, страх и презрение (Жан. 60, 61).

Неговата звезда. Нито съвпад на планети, както някои са смятали, нито нова, както други предполагат. „Звездата“, която се появи в нощта на Христовото раждане, беше „далечна група от блестящи ангели“ (Жан. 60; ст. 7). Мъдреците бяха подтикнати да тълкуват това необичайно явление като изпълнение на пророчеството на Валаам за „звезда от Яков“ (Числа 24:17; вижте ДА 60).

² Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Изток. Гръцко *anatolē*, буквално „изгряващ“. Думата, преведена като „изток“ в стих 1, е *anatolai*, множествено число от *anatolē*. Също така, на гръцки *anatole*– има определителен член, докато *anatolai* не е. Тази разлика между двата изрази е довела някои до заключението, че в стих 2 Матей не говори за изток нито като посоката в небето, в която се е появила звездата, нито като обозначение на страната, от която са дошли мъдреците, а по-скоро използва *anatolē* в буквалното му значение, „изгряващ“. Изречението може да се преведе като „защото видяхме звездата Му да изгрява“, тоест, когато се е появила за първи път. Това се оказва моментът в тяхната история, който най-много е интересувал Ирод (стих 7). Другото тълкуване, „защото видяхме звездата Му на изток“, разбира се, също е възможно.

3. Той беше обезпокоен. Списъкът със зверствата на Ирод, особено убийството на различни членове на неговото най-близко семейство, които той подозираше в заговор да го убият и да узурпират трона му, красноречиво свидетелства за чувствата на сърцето му, когато чу, че се е родил Един, предопределен да бъде „Цар на юдеите“ (виж стр. 61, 62). Привидната съдържаност на свещениците да разкриват информацията относно месианските пророчества, които мъдреците несъмнено са споменали, накара Ирод да подозира, че свещениците се заговорничат с мъдреците в заговор да го свалят от трона му, може би чрез предизвикване на народни вълнения. Освен това е вероятно самият Ирод да е знаел за народното очакване, че в Юдея ще се роди принц, предопределен да управлява света. Не само това; изглежда, че той се е смятал за Месия и е имал тайни копнежи да управлява света (виж Джоузеф Клауснер, „Месианската идея в Израел“, стр. 374).

Целият Йерусалим. Не е чудно, че и целият град е бил „разтревожен“, защото жителите му са били твърде добре запознати със зверствата, на които Ирод е бил способен. Страхувайки се от народни вълнения, той е можел да постанови избиването на стотици или хиляди хора.

4. Главните свещеници. Вероятно служещият първосвещеник и живите свещеници, които преди това са заемали тази длъжност, всички назначени и по-късно свалени от самия Ирод. По време на управлението си от около 33 години Ирод назначил общо девет първосвещеници на тази свещена длъжност, която първоначално е била предназначена да бъде наследствена и доживотна (Исх. 28:1; 40:12–15; Лев. 21:16–23; Числа 16:40; 17; Числа 18:1–8; Втор. 10:6). Симон, син на Боет, може да е бил първосвещеник по това време (Йосиф Флавий, Древности хв. 9. 3), или Матия или Йоазар, съответно зет и син на Боет, които са последвали Симон в бърза последователност (пак там, хvii. 4. 2; 6. 4; 13. 1). Други предполагат, че „главните свещеници“ са били глави на 24-те класа (вижте върху Лука 1:5). Групата, която Ирод призовал, изглежда е била учените мъже на народа, които е било най-вероятно да имат информацията, която той е искал.

Книжници. За тези мъже често се говори като за юристи (Мат. 22:35; Марк 12:28) или „законници“, буквално „учители на закона“ (Лука 5:17, 21). Те били учени мъже, чието задължение било да изучават, съхраняват, преписват, тълкуват и обясняват Закона или свещените писания (виж стр. 55; виж върху Марк 1:22).

Поискал. Или „питал“ – формата на глагола на гръцки, което означава, че Ирод е питал упорито. Свещениците очевидно са избягвали директен отговор. Ирод е трябвало да го измъкне от тях. Мъдреците вероятно са се позовали на изучаването си на еврейските писания и ако е така, Ирод с право е могъл да предположи, че законоучителите са знаели повече, отколкото изглеждат. Те в никакъв случай не са били толкова невежи, колкото се престрували, нито по отношение на самите пророчества, нито на скорошни събития, които са сочили към тяхното изпълнение.

Те несъмнено знаеха за видението на Захария (Лука 1:22), за доклада на пастирите (вижте върху Лука 2:17) и за пророчеството на Симеон (Лука 2:27, 28, 34, 35).

Но гордостта и завистта затвориха вратата на сърцата им за светлината, защото очевидно Бог ги беше подминал в полза на неотесани пастири и необрязани езичници, както те си мислеха. Те заклеиха докладите като фанатизъм и недостойни за внимание (вижте DA 62, 63).

Където трябва да се роди Христос. Тук Ирод се стреми да установи мястото на раждането на Христос, както по-късно, от мъдреците, времето (ст. 7).

5. Така е написано. Цитатът (ст. 6), даден от главните свещеници и книжниците, не съвпада напълно нито с еврейския текст на Михей 5:2, нито с LXX. Изглежда по-скоро като перифраза, или евентуално от Таргум, или техен собствен свободен превод в момента. Че значението на Михей 5:2 е било общоизвестно, дори сред хората, е ясно от Йоан 7:42.

6. Князе. На еврейски език Михей 5:2 гласи „хиляди“, което може да се преведе и като „семејства“, т.е. основните семейни подразделения на едно племе (вижте Изх. 12:37; Михей 5:2).

Управлявам. Гръцки ποιμαίνω, „да паса“. Исаия е предсказал, че Месията ще „храни стадото си като пастир“ (Исаия 40:11). Исус говори за Себе Си като за „добрия пастир“ (Йоан 10:11, 14), Павел Го нарича „великият пастир на овцете“ (Евр. 13:20), Петър – „първоначалникът на Пастирите“ (1 Петрово 5:4), а Йоан – „Агнецът“, който „ще им бъде пастир“. (Откр. 7:17).

Старателно. По-скоро „точно“. Ирод поиска конкретна информация. Препратката е по-скоро до точността на информацията, отколкото до усърдието на Ирод в търсенето ѝ.

Кога? Ирод вече беше узнал от главните свещеници и книжниците къде е Христос трябваше да се роди (ст. 4–6), сега Той се обръща към мъдреците, за да научи кога.

8. Той ги изпрати. Ирод внимателно прикриваше собствените си мисли зад привидно съчувствие. Надяваше се, че мъдреците ще му отвърнат с привидната доброта. Посещението им във Витлеем нямаше да предизвика подозрение и щеше да му позволи да осъществи злия си план, без излишно да възбужда населението. Главните свещеници и книжниците може би са се досетили за намерението на Ирод, защото знаеха отношението му към претендентите за трона.

Старателно. Или „точно“ (вижте на стих 7). Мъдреците трябвало да продължат търсенето си докато не откриха Месията и не потвърдиха откритието си.

9. Вървяха пред тях. Тръгвайки от Йерусалим по здрач, спазвайки обичая си да пътуват през нощта (вижте на стих 1), мъдреците откриха, че вярата им се е подновила от повторната поява на звездата.

11. Къщата. По това време Исус беше поне на 40 дни, може би и по-възрастен (вижте Лука 2:22).

Падна. Разпространен ориенталски начин за изразяване на върховно уважение и благоговение, на хората, на идолите и на Бога (виж Естир 8:3; Йов 1:20; Исаия 46:6; Дан. 3:7; и др.).

Покланяха му се. Въпреки предишните си разочарования, мъдреците знаеха, че това Дете е Този, заради когото са пътували далеч.

Техните съкровища. Гръцки θησαυροί, което означава или „ковчезета“, или „ковчезета за съкровища“, използвани като съдове за ценности, или „съкровища“. Думата е преведена като „съкровища“ в Мат. 6:20 и в Кол. 2:3. Единственото число (θησαυρος) означава склад в Мат. 13:52.

Подаръци. В ориенталските земи човек никога не би помислил да посети принц или някой висш длъжностно лице, без да поднесе подарък като акт на почит. Сравнете поднасянето на подаръци

на Йосиф в Египет (Бит. 43:11), на Самуил (1 Царе 9:7, 8), на Соломон (3 Царе 10:2) и на Бога (Пс. 96:8).

Тамян. Бяла или бледожълта смолиста гума, получена чрез правене на разрези в кората на дървета от рода *Boswellia*. Горчива е на вкус, но ароматна, когато се гори като тамян. Използвана е като съставка в свещения тамян за светилището (Изра. 30:8, 34). Обикновено е била внасяна от Арабия (Ис. 60:6; Йер. 6:20).

Смирна. Друга ароматна смола, високо ценена в древността, горчива и леко остър вкус. Вероятно е бил получен от малко дърво, *Balsamodendron myrrha* или *Commiflora myrrha*, произхождащо от Арабия и Източна Африка. Той е бил съставка, използвана за приготвяне на свято масло (Изра. 30:23–25) и парфюм (Естир 2:12; Пс. 45:8; Притчи 7:17), и е бил използван като упойващо средство, смесено с вино (Марк 15:23), и за балсамиране (Йоан 19:39).

13. Сън. [Бягство в Египет, Мат. 2:13–18. Вижте Детство и младост на Исус; а Синопис на живота на Христос] Начинът, по който ангелът се е явил за първи път на Йосиф (гл. 1:20).

Бягайте в Египет. Египет вече е римска провинция и следователно извън юрисдикцията на Ирод. Традиционната граница на Египет е била така наречената река Египет, Уади ел–

Ариш, на около 160 км югозападно от Витлеем. По това време в Египет живеели голям брой евреи и следователно Йосиф не се озовавал напълно сред непознати. В градовете е имало синагоги, а по едно време дори и еврейски храм.

Хелиопол (вж. Бит. 41:45, 50; Бит. 46:20) е традиционното място, където Йосиф и Мария са избягали за безопасност.

14. През нощта. Йосиф несъмнено се подчинил без забавяне, вероятно тръгнал още същата нощ или веднага щом можеха да се направят приготовления за пътуването. Даровете, представени от мъдреците, осигуриха необходимите средства за пътуването (Жан. 65).

15. Смъртта на Ирод. Той почина скоро след избиването на витлеемските бебета (Мат. 23:37, 4 пр. Хр. (виж стр. 42, 241), за една изключително болезнена и отвратителна болест.

Може да се изпълни. Цитатът, както е даден тук, е от еврейския текст на Осия 11:1. LXX гласи: „От Египет призовах децата му.“ В оригиналния си контекст в Осия думите на това пророчество се отнасят до избавлението на еврейския народ от Египет. Когато призовава фараона да ги освободи, Моисей казва: „Така казва Господ: Израил е Мой син, Моят първороден“ (Изра. 4:22). За приложението на думите от Осия 11:1 към Христос от Матей вижте Втор. 18:15.

16. Подиграваха му се. Бяха го „измамили“. Той чувстваше, че са го надхитрили и са го направили глупак от негова страна. Ирод прие това като обида и несъмнено като поредно доказателство за дълбок и тъмен заговор срещу него.

Избиха всички деца. Вероятно само момчетата. Критиците на точността на Библейските записи показват, че Йосиф Флавий, в дългия си опис на зверствата, извършени от Ирод, не споменава за клането на бебетата от Витлеем. Смята се обаче, че в малък град, чието население вероятно не е било повече от около 2000 души, включително околните му райони, е имало само около 50 или 60 деца на посочената възраст и само половината от това количество мъже. Някои оценяват броя им на малко по-висок. Йосиф Флавий може би е сметнал инцидента за сравнително незначителен в сравнение с дългия каталог на по-отвратителни престъпления на Ирод, които той споменава. Дело като това е в съответствие с безсърдечния характер на Ирод. Това е било едно...

на последните действия от живота му (DA 66). Освен това, ако Йосиф Флавий спомене това зло деяние, от него ще се очаква да го обясни, както прави подробно с подобни събития, които описва. Това може да включва обсъждане на месианските твърдения на Исус от Назарет, тема, която като еврейин той би предпочел да избягва. И доколкото е писал апология на юдаизма за римляните, особено за император Веспасиан, той би избягвал да споменава всичко, което би могло да разстрои Рим. Вижте стр. 75, 76, 94.

Брегове. Буквално „граница“, следователно „региони“. В староанглийски език „брег“ означава „граница“ или „граница“.

Две години. Според ориенталското пресмятане, което все още е оцеляло в някои райони, Детето се нарича „едногодишно“ през първата му календарна година, т.е. между раждането му и следващата Нова година; и „двугодишно“ през втората му календарна година – дори и да е живяло само няколко дни или седмици. Ако евреите от времето на Христос са брояли възрастта по този начин, по календарни години, не е необходимо да се предполага, че Той е роден две години преди смъртта на Ирод, или дори че Ирод, за да се увери в целта си, е поставил „двугодишната“ възрастова граница отвъд времето, посочено от мъдреците (Матей 2:7). Дете, родено по всяко време през 5/4 г. пр.н.е., би било „двегодишно“ през 4/3 г. пр.н.е., годината на смъртта на Ирод. Що се отнася до вероятното време на раждането на Исус, вижте стр. 240-242.

17. Тогава се изпълни. Вижте Йер. 31:15. За първоначалното приложение на това пророчество вижте върху Йер. 31:15, а за месианското приложение вижте върху Втор. 18:15.

18. Рама. Съществуват значителни различия в мненията относно самоличността на Рама. Няколко града с това име са споменати в Стария завет. Вероятно трябва да се идентифицира с Рамала в Ефрем, на около 14,5 км северозападно от Йерусалим (вижте Допълнителна бележка върху 1 Царе 1). Този град е бил близо до границата между племената на Ефрем и Вениамин, съответно внук и син на Рахил, съпругата на Яков.

Рахил плаче. Цитираните тук думи на Еремия първоначално се отнасят до горчивите преживявания на еврейските пленници, отведени във Вавилон през 586 г. пр.н.е. (виж върху Еремия 31:15). Смъртта на Рахил в непосредствена близост, при раждането на Вениамин (Бит. 35:18-20), прави образа особено подходящ. Тя нарече сина си Бен-они, „син на моята скръб“ (виж Бит. 35:18). Чрез вдъхновение Матей прилага думите на Еремия към избиването на вITLEEEMските бебета от Ирод (виж Втор. 18:15).

19. Когато Ирод умря. [Връщане в Назарет, Мат. 2:19-23 = Лука 2:39, 40.

Коментар на кмета: Матей и Лука; виж Детството и младостта на Исус; схеми, Царуването на Иродите, Палестина под управлението на Иродианите.] Вижте стр. 42.

20. Земя на Израел. Общ термин, обозначаващ цяла Палестина.

Те са мъртви. Някои смятат, че множественото число се отнася до Ирод и неговия син и наследник Антипатър (убит малко преди смъртта на Ирод); други, че включва войниците, участвали в клането на вITLEEEMските бебета.

22. Архелай. В завещанието си Ирод разделил владенията си на четири части, като дал две на Архелай и по един на Антипа и Филип (виж стр. 63-65).

Архелай се оказал най-лошият от живите синове на Ирод. Неговата тирания и некомпетентност накарали евреите и самаряните да се обърнат към Рим с молба за отстраняването му, което било удовлетворено през 6 г. сл. Хр. , десетата година от царуването му. Август го заточил в Галия (сега Франция), където той починал.

Въпреки това. Гръцко отвъдно, „и“ или „но“.

Сън. Това е третият записан сън на Йосиф (виж гл. 1:20; 2:13, 19).

Обърнати настрана. Може би Йосиф и Мария, разбирайки пророчествата на Месията, като син на Давид, е възнамерявал да се засели във Витлеем.

Галилея. Транслитерация на еврейската дума, означаваща Галил, или Гелила, което означава „кръг“ и следователно „окръг“ или „област“. Населението му е било смесица от евреи и езичници, а религиозните предразсъдъци на преобладаващо еврейската Юдея са били по-слабо очевидни там. Няма го големи градове. Хората са живели предимно в селски райони и села и са се занимавали с обикновените, мъчителни житейски занимания. Жителите му са били презирани от жителите на по-изисканата провинция Юдея (Йоан 7:52; вж. Матей 26:69; Йоан 1:46).

От разказа, даден от Лука (гл. 2:39), може да изглежда, че Йосиф и Мария са се върнали в Галилея веднага след представянето на Исус в Храма. Матей обаче ясно посочва, че престоят в Египет е намеса (вижте върху Лука 2:39). Няма никаква основателна причина да се предполага, че двата разказа си противоречат по някакъв начин.

Вижте Палестина по време на служението на Исус.

23. Назарет. Малък провинциален град на около 102 км северно от Йерусалим и между долния край на Галилейското езеро и Средиземно море, приблизително на същото място като съвременния Ен-Насира.

Древното село вероятно е било разположено на западния склон, издигащ се от дъното на депресия, заобиколена от хълмове. Депресията е с форма на круша, широка около миля, с гърлото на крушата, насочено на юг, и се отваря през тясна, криволичеца клисура в широката равнина Ездрелон. Селото е било разположено на около 348 м над морското равнище и на около 280 м над равнината. То се е намирало на територията, в древността отредена на племето Завулон. Вижте илюстрацията срещу стр. 512.

Някои са проследили името Назарет, или Назарет, до корен, означаващ „да защитя“ или „да пазя“ и му приписват значението „наблюдателна кула“, подходящо описание на местоположението му високо в Галилейските хълмове. Други го извеждат от корен, означаващ „клон“ или „кълн“, което би го направило описателно име, подсказващо за гъстите храсти в хълмовете наоколо. Точната форма на оригиналното име, а оттам и значението му, са несигурни.

Това е първото библейско споменаване на Назарет, което може да означава, че той е бил или незначителен, или не е съществувал в по-ранни времена. Йосиф Флавий не го включва в списък с около 200 града и села в Галилея. Той е бил пословичен заради нечестия си дори сред жителите на Галилея (вижте Лука 1:26).

От върха на хълма над града се открива великолепна гледка във всички посоки. На около 32 км на запад се простират сините води на Средиземно море. На юг е широката, плодородна равнина Ездрелон, с планините на Самария отвъд.

На около 8 км на изток се издига планината Тавор, а в далечината, отвъд падина на река Йордан, се намира платото Галаад. На север се намират планините Ливан и Антиливан.

Пророците. Фактът, че не се отнася до конкретно пророчество, подобно на това, което се споменава тук. Появяването на това твърдение в Стария завет е накарало критичните изследователи на Библията да посочат това твърдение като грешка и следователно доказателство, че Матей не е бил вдъхновен. Заслужава да се отбележи обаче, че в предишни случаи, когато Матей цитира конкретно пророчество, той говори за „пророка“ (гл. 1:22; 2:5, 15, 17). Употребата му на думата „пророци“ в множествено число в този случай ясно предполага препратка не към конкретно пророческо твърдение, а към няколко, които, взети заедно, водят до заключението, посочено тук (вижте върху Ездра 9:11; Неемия).

1:8). Възможно е също така Матей да цитира вдъхновени писания, които не са станали част от канона на Писанието.

Назарянин. Някои предполагат, че това име произлиза от еврейската дума nazir, „назорей“, което означава „отделен“, и че първоначалното изказване на Матей е гласяло: „Той ще се нарече назорей“ (вижте върху Числа 6:2). Но произходът е изключително малко вероятен. Освен това, Исус очевидно не е бил назорей (Мат. 11:19; Лука 7:33, 34; вж. Числа. 6:2-4). По-вероятният корен е nasar, от който произлиза nešer, „кълн“, „клонче“ или „издънка“.

Несер е преведено като „клон“ в Исаия 11:1, ясно месианско пророчество. По-често срещаната дума за „клон“ в месианските пророчества е шемах (Йеремиа 23:5; 33:15; Захария 2:1). 3:8; 6:12). Следователно е възможно произлизането на Назарет от несер да е правилно и пророчествата за Исус като „Клон“ да могат да бъдат приложени по подходящ начин към факта, че Той е израснал в град Назарет (вижте Втор. 18:15).

Други са видели в изказването на Матей относно Христос като Назарянин препратка на укора, който сполетя първо град Назарет, а по-късно и Исус и Неговите последователи. Отношението на хората към Назарет е видно от Йоан 1:46; вж. гл. 7:52. Месията ще бъде „презрян и отхвърлен от човеците“ (Исаия 53:3; вижте също Пс. 22:6-8). Исус трябваше да се яви не като прочут владетел, а като смирен човек сред хората. Той дори не трябваше да бъде известен като витлеемец и да има каквато и да е почит, която може да Му се припише като гражданин на град Давид. Или това, или предходното решение на проблема изглежда би било в съответствие с Писанието.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 АН 477

1, 2 ДА 33, 59, 231

1-10GC 315

1-23DA 59-67

2 DA 62

3, 4 DA 61

5-8DA 62

6 PK 697

9-11DA 63

11 АН 481; СТ 60; 7Т 143

12-14DA 64

16-18DA 65

18 ДА 32

19-23DA 66

ГЛАВА 3

1 Йоан проповядва: служението му: живот и кръщение. 7 Той изобличаваше фарисеите 13 и кръщаваше Христос в река Йордан.

1. В онези дни. [Служението на Йоан Кръстител, Мат. 3:1-12 = Марк 1:1-8 = Лука 3:1-18. Основен коментар: Матей и Лука; вижте Служението на нашия Господ] Тоест, когато Исус „живееше в град, наречен Назарет“ (Мат. 2:23). Исус започна публичното Си служение, когато „започна да бъде на около тридесет години“ (вижте върху Лука 3:23). Това беше през есента на 27 г. сл. Хр. (Ж. В. 233; вижте стр. 242-247; вижте върху Лука 3:1). Йоан беше на около шест години

месеци по-възрастен от Исус (вижте върху Лука 1:39, 57) и е разумно да се смята, че служението му е започнало около шест месеца преди това на Христос. Следователно Йоан може да е започнал през пролетта на същата година, може би около Пасхалния сезон. Големи тълпи са се приближавали или са напускали Йерусалим в близост до самото място, където Йоан е проповядвал (вижте стр. 295, „Пустинята на Юдея“; вижте върху Лука 3:1).

Подходящите илюстрации, които Йоан използва в проповедите си, подсказват, че времето на (пролетната) жътва не е далеч (вижте Матей 3:7, 12).

„В онези дни“ евреите, живеещи в Палестина, особено в Юдея, бяха на прага на революция. След назначаването на римски прокуратори да управляват Юдея през 6 г. сл. Хр., след изгнанието на Архелай от Август (виж гл. 2:22), присъствието на римски офицери и войници, упражняването на римската власт и произтичащият от това приток на езически обичаи доведоха до едно въстание след друго. Хиляди от най-смелите мъже на Израел бяха платили за своя патриотизъм с кръвта си. Условията бяха такива, че хората копнееха за силен водач, който да ги избави от жестокото робство на Рим. Вижте стр. 54.

Йоан Кръстител. За значението на името Йоан вижте Лука 1:13; а за младостта и ранното му обучение вижте Лука 1:80. Исус каза за Йоан, че „сред родените от жени няма по-голям пророк“ (Лука 7:28). Той беше „повече от пророк“ (вижте Матей 11:9). Влиянието на Йоан върху народа в крайна сметка стана толкова голямо, че Ирод Антипа първоначално се поколеба да му навреди (Матей 14:1, 5; Марк 11:32), а еврейските водачи не посмяха да говорят открито срещу него (Матей 21:26; Лука 20:6). Йосиф Флавий дава ярък разказ за Йоан Кръстител, който е близък до този от Евангелията (Древности

xviii. 5. 2).

Юдейската пустиня. Този израз обикновено се отнася до суровите, безплодни хълмове между Мъртво море и билото на централната планинска верига на Палестина, район с малко валежи и малко жители (вижте Ранното служение и кръщението до Първата Пасха). Йоан е прекарал голяма част от времето си като младеж и млад мъж в пустинята (Лука 1:80). Родителите му вероятно са живели в или близо до Хеврон, недалеч от западните граници на тази „пустиня“.

В новозаветните времена терминът „пустиня“ е бил използван както за скалистите хълмове западно от Мъртво море, така и за долната част на долината на река Йордан. Според Лука 3:3, Йоан е пътувал от място на място, нагоре и надолу по долината на река Йордан. Между Йерихон и Мъртво море пустинята на Юдея се е срещала с тази на Йордан. Служението на Йоан очевидно е започнало в тази област.

Когато е арестуван от Ирод Антипа, Йоан сигурно е бил на територията на Ирод—вероятно Перея — и според Йосиф Флавий е бил затворен в Махерон, на източната страна на Мъртво море („Древности“ xviii. 5. 2). Предвид факта, че кръщението е било толкова важна част от неговата евангелизаторска програма, Йоан изглежда никога не е бил далеч от мястото, където е имало „много вода“ (Йоан 3:23). Това вероятно обяснява, поне отчасти, защо е извършвал по-голямата част от работата си в „областта около Йордан“.

(Мат. 3:5; вж. ДВ 220). По време на кръщението на Исус Йоан проповядвал и кръщавал във Витавара (Витания отвъд Йордан), недалеч от мястото, където Израел бил преминал Йордан (ДВ 132; виж върху Йоан 1:28; Исус Навин 2:1; 3:1, 16). По-късно той продължил делото си в „Енон близо до Салим“ (Йоан 3:23). Вижте Ранното служение и кръщението до първата Пасха; Палестина по време на служението на Исус.

2. Покаявам се. Гръцко *metanoëō*, буквално „да мислиш различно след“, следователно „да промениш мнението си“, „да промениш целта си“. Включва много повече от изповядване на греха,

въпреки че в проповедите на Йоан това, разбира се, е било включено (ст. 6). Богословски думата включва не само промяна на ума, но и нова посока на волята, променена цел и отношение. Вижте гл. 4:17.

Небесно царство. Вижте върху Матей 4:17; Марк 1:15. Христос ясно заяви, че царството, което Той установи при първото Си идване, не е царство на славата (вижте Жорж Даниел 234). Това ще бъде, каза Той, „когато Човешкият Син дойде в славата Си и всичките свети ангели с Него“ (Матей 25:31). Въпреки това Исус призна пред Пилат, че наистина е „цар“ (Йоан 18:33–37); всъщност това е била целта Му да дойде на този свят (Йоан 18:37). Но Той обясни допълнително, че това „царство“ „не е от този свят“ (Йоан 18:36). Царството, което Той дойде да установи, „не идва забележимо“, а е реалност в сърцата на онези, които вярват в Него и стават Божии синове (Лука 17:20, 21; вж. Йоан 1:12). Вижте върху Марк 3:14.

3. Това е той. Самият Йоан заяви, че е „гласът“ от Исаия 40:3 (Йоан 1:23), и Исус го отъждестви с „пратеника“ от Мал. 3:1 (Мат. 11:7–14).

Исаия. Тоест, Исаия. Изписването „Исаия“ е от гръцката транслитерация на еврейската дума за Исаия. Пророчеството, за което се говори, е Исаия 40:3. Четенето е почти дословно на това на LXX. Лука цитира стих 4, както и стих 3 в разказа си за служението на Йоан Кръстител (Лука 3:4, 5). Вижте върху Марк 1:2.

Гласът. Само глас, но какъв глас! Ехото му все още се чува, отеква през вековете. Като пророк, Йоан е бил „гласът“ Божий за мъжете от своето поколение, защото пророк е този, който говори от името на Бога (виж Изх. 4:15, 16; Изх. 7:1; Езек. 3:27). Йоан е бил „гласът“ Божий, обявяващ идването на живото, възплътено „Слово“ Божие (Йоан 1:1–3, 14).

В пустинята. Вижте стих 1.

Пригответе пътя. Йоан не само провъзгласява установяването на „царството на небето“ (ст. 2), но обявява скорошното пристигане на своя цар. Използваната фигура на речта представя пригответелните, които трябва да се направят преди обявеното идване на царя. Когато един ориенталски монарх възнамерявал да посети части от царството си, той изпращал пратеници до всяка област, която трябвало да бъде посетена, обявявайки очакваното си посещение и призовавайки жителите да се подготвят за пристигането му. От местните жители на всяка област се очаквало да „подготвят“ пътя, по който ще пътува, тъй като обикновено се правело малко за поддържането на пътищата. В някои ориенталски земи все още е обичайно да се ремонтират пътищата, по които царят или някоя друга знаменитост е на път да пътува.

Направете пътищата Му прави. Доколкото „Божие царство е вътре в“ онези, които стават негови поданици (Лука 17:21), делото на подготовка очевидно трябва да се извърши в сърцата им. Изправянето на кривите места на човешките сърца е следователно подготовката, за която говори тук Йоан. Ето защо Йоан проповядва „кръщение на покаяние“ (Марк 1:4), буквално „кръщение на промяна на ума“ (виж върху Матей 3:2). Високите места на човешката гордост и власт трябваше да бъдат свалени (Лука 3:5; ДА 215).

4. Облекло. Йоан не само насочвал умовете на слушателите си към посланията на пророците; той носел облеклото на пророците (4 Царе 1:8; срв. Зах. 13:4; ДА 102). Това било мълчаливо свидетелство за факта, че в него пророческото служение сега – след период на мълчание – било възстановено за Израел. Както с маниерите, така и с облеклото си Йоан напомнял на хората за древните гледачи.

Семплото облекло на Джон беше и укор за прекомерността на времето му, за „меките дрехи“ носен „в царските домове“ (Мат. 11:8) и бил подходящ за посланието му за бунт

срещу злините в света. „Царството“, което Йоан провъзгласи, „не е от този свят“ (Йоан 8:23); дрехите му отразяваха презрение към нещата на този свят. Йоан живееше, както проповядваше, за невидимото „царство“. Външният му вид беше знак за посланието, което носеше.

Йоан е бил назорей от родение (Живот в 102), а простият му, въздържателен живот е бил в съответствие с изискванията на този свещен обет (виж Лука 1:15; срв. Числа 6:3; Съдии 13:4). Но не е необходимо да се заключава, че той е бил есеец (виж стр. 53, 54), подобно на начина им на живот. Есеите се оттеглят от обществото и стават аскети. Йоан прекарва значително време сам в пустинята, но не е аскет, защото от време на време излиза, за да се смесва с хора, дори преди началото на официалния си период на служение (виж Живот в 102). Вярно е, че по това време е имало есейски общности в „пустинята Юдея“ (ст. 1), особено по западния бряг на Мъртво море (виж стр. 53), но няма никакви исторически доказателства, че Йоан е бил свързан с тази строга секта. В същото време има забележителни прилики между Йоан и есеите.

Камилска козина. Не камилска кожа, както някои са си помислили, а груба дреха от козина, грубо изтъкана (вижте предходното).

Кожен пояс. Вероятно от овча или козя кожа, носен около кръста, за да огражда дългата, развяваща се горна дреха.

Месо. Гръцка дума *trophē*, „храна“, „продоволствие“. *Trophē* се използва за храна в общ смисъл. В Деяния 14:17 и Яков 2:15 е преведена като „храна“, очевидното значение е и другаде (виж Матей 6:25; 10:10; Деяния 2:46; 27:33–38; и др.). „Месо“ е староанглийската дума за „храна“.

Въздържанието в храненето е от съществено значение за умствената сила и духовното прозрение, както и за правилното разбиране и практикуване на свещените истини на Божието Слово (Живот 101). Тези качества са били от съществено значение за Йоан, който дойде „в духа и силата на Илия“ (Лука 1:17), и са от съществено значение за онези, които ще носят посланието на Илия на света днес.

Скакалци. Гръцки *akrides* (вижте Допълнителна бележка в края на главата).

Див мед. Вероятно не е сокът на определени дървета, както някои са си мислили, а медът. Събиран от рояци диви пчели и отложен в хралупите на дърветата или може би в скалите. Някои бедуини все още изкарват доходи от събирането на див мед.

5. След това излязоха. Формата на гръцкия глагол предполага продължаващо действие – хората „продължаваха да излизат“. Тълпите продължаваха да идват, за да видят и чуят Йоан и да бъдат кръстени от него. Фактът, че хората продължаваха да идват, свидетелства за възторжените отзиви, носени от онези, които вече са го чули. Фактът, че те бяха готови да изоставят работата си и да отидат на километри в пустинята, свидетелства за магнетичната привличаща сила на посланието, което той носеше.

Цяла Юдея. Служението на Йоан, подобно на това на Христос, започва в околностите на Юдея, може би за да даде на самите еврейски водачи първа възможност да чуят и приемат посланието (Марк 1:5; вж. ДА 231, 232).

Цялата област. Постепенно, докато мълвата се разпространявала сред онези, които се връщали от слушането на Йоан, хора идвали от още по-големи разстояния (вж. Лука 3:3). Очевидно е също, че самият Йоан се е местил от място на място, за да достигне по-добре до хората навсякъде (вж. на стих 1).

6. Кръстен. Гръцко baptizō, „да потопя“, „да потопя“. Baptizō се е използвала за потапяне на плат в боя и за потапяне на съд, за да се напълни с вода. Използвала се е и метафорично за кръжави рани, получени в бой, както при Есхил, който боядисва (буквално „кръща“) мъж в червената боя на Сарди. Baptizō се е използвала и за мъж, който се дави, така да се каже, в дългове.

Самото значение на думата, заедно с конкретни подробности от повествованието в Евангелията, ясно показва, че кръщението на Йоан е било извършено чрез потапяне. Евангелистът Йоан подчертава факта, че Йоан Кръстител „кръщаваше в Енон, близо до Салим, защото там имаше много вода“ (Йоан 3:23). Освен това, и четиримата евангелисти отбелязват, че по-голямата част, ако не и цялото, служение на Йоан е било извършено в непосредствена близост до река Йордан (Мат. 3:6; Марк 1:5, 9; Лука 3:3; Йоан 1:28). Ако Йоан не беше кръстен чрез потапяне, той щеше да намери достатъчно вода почти навсякъде в Палестина.

Същото очевидно е било вярно и за християнското кръщение, защото в описанието на кръщението на етиопския евнух е отбелязано, че както кръщаващият, така и кръщаваният „слязоха... във водата“ и „излязоха от водата“ (Деяния 8:38, 39). Ако поливането или поръсването бяха допустими, евнухът, вместо да чака, докато „стигнат до определена вода“, преди да поиска кръщение (ст. 36), можеше да предложи на Филип вода от своята мерителна чаша.

Освен това, само потапянето точно отразява символиката на кръщелния обред. Според Рим. 6:3–11 Павел учи, че християнското кръщение представлява смърт. Да бъдеш „кръстен“, казва Павел, означава да бъдеш „кръстен в Неговата [Христовата] смърт“ (ст. 3), да бъдеш „погребан с Него чрез кръщение в смърт“ (ст. 4), да бъдеш „съединен с Него по подобие на Неговата смърт“ (ст. 5), да бъдеш „разпнат с Него“ (ст. 6). След това Павел заключава: „Така и вие считайте себе си за мъртви за греха“ (ст. 11). Очевидно е, че изливането и поръсването не са символи на смърт и погребение. Павел прави значението си двойно ясно, като посочва важния факт, че излизането от кръщението символизира „възкресението от мъртвите“ (ст. 4). Очевидно е, че авторите на Новия завет са познавали само кръщението чрез потапяне.

Това, че Йоан Кръстител вероятно не е бил първият, който е въвел практиката на кръщението, е... видно от древни източници. Евреите рано са следвали практиката да кръщават прозелити в юдаизма. Не е сигурно кога е била възприета практиката, но инцидентни подробности относно процедурата са били спорен въпрос между школата на Шамай и школата на Хилел през 1 век сл. Хр. Тъй като по това време практиката очевидно вече е била добре установена, е много вероятно кръщението на прозелити датира от предхристиянски времена. Вижте Мишна Песахим 8. 8, издание на Сончино на Талмуда, стр. 490, 491; Талмуд Песахим 92а, издание на Сончино, стр. 491, 492; вижте също Тосефта Песахим 7. 13 и Йерусалимски Талмуд Песахим 8. 36b. 31, и двете цитирани в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 103.

Също така е добре установено, че начинът на кръщение на прозелитите е бил потапяне. Предписанията изисквали цялото тяло да бъде покрито с вода (виж Талмуд „Ерубин 46“, изд. Сончино, стр. 20; Йебамот 47а, 47б, изд. Сончино, стр. 311, 312). Находки в Кумран и в Кайро (виж стр. 53, 54, 90-92) разкриват, че еврейската секта, известна като есеи, се е кръщавала ежедневно чрез потапяне, символично отмивайки греховете си. Кумран се намира в „пустинята Юдея“, където е проповядвал Йоан.

Очевидно е, че юдеите, които се стичали при Йоан в пустинята, разбирали значението на обряда и го смятали за подходяща процедура. Дори представителите на Синедриона, изпратени да разпитат Йоан, не оспорвали самия обред на кръщението, а само правомощието на Йоан да го извърши (виж Йоан 1:19–28).

Че обредът на християнското кръщение е просто символ и не предава божествена благодат, е очевидно в целия Нов завет. Освен ако човек не повярва в Исус Христос (Деяния 8:37; вж. Рим. 10:9) и се покае за греха (Деяния 2:38; вж. гл. 19:18), кръщението не може да бъде ценно за него. С други думи, няма спасителна сила в самия обред, освен вярата в сърцето на този, който го приема. От тези и други съображения е ясно, че кръщението на бебетата е безсмислена процедура, що се отнася до спасението на детето. Кръщението може да придобие смисъл само когато детето е достатъчно голямо, за да разбира спасението, вярата и покаянието.

Въпреки че евреите признавали валидността на прозелитското кръщение, обредът бил само за езичници, обърнали се в юдаизма. Това, че Йоан го изисквал от самите евреи – дори от техните религиозни водачи – бил поразителният аспект на неговото кръщение. Освен това, той смятал кръщението си само за подготовка за кръщението, което ще бъде отслужено от Христос (Мат. 3:11). Ако евреите не приемали кръщението на Йоан и последвалото кръщение със Светия Дух от Исус Христос, те не били по-добри от езичниците. Тяхното потомство от Авраам нямало да им е от полза с нищо (Мат. 3:9; срв. Йоан 8:33, 39, 53; Рим. 11:21; Гал. 3:7, 29; Яков 2:21; и др.).

Изповед. Когато изповядваме, Бог прощава (1 Йоан 1:9). Йоан Кръстител изпитвал силна омраза към всякакъв вид грях и злодеяния. Бог никога не изпраща послания, за да ласкае грешника; това би било фатално за вечния живот. Един от белезите на истинската реформация е искреното покаяние за греха и отвръщането от него. По подобен начин, един от белезите на истинността на посланието от Бога е, че съобщението посочва греха и призовава за покаяние и изповед. Така е било с пророците от древността (виж Исаия 1:1–20; 58:1; и т.н.), така е било в новозаветни времена (Матей 3:7; 23:13–33; Откр. 2:5; 3:15–18) и така е днес (3 Сол. 2:54). Кръщението на Йоан е било „кръщение на покаяние“ (Марк 1:4); това е била най-забележителната му характеристика. Именно греховете на Израел бяха в основата на всички техни лични и национални беди (Ис. 59:1, 2; Йер. 5:25; и др.). От тези бедствия те напразно търсеха избавление. Копнееха и се молеха за освобождение от римското иго, но повечето от тях не успяваха да осъзнаят, че грехът трябва да бъде отделен от лагера, преди Бог да може да работи за тях. Вижте том IV, стр. 30–33.

7. Фарисеите. За кратко описание на фарисеите и садукееите вижте стр. 51, 52.

Порождение на ехидници. Или „потомство на ехидници“ или „люди на ехидници“. Самият Христос по-късно използва почти идентичен език, обръщайки се към фарисеите и садукееите (гл. 12:34; 23:33). Те се гордееха, че са деца на Авраам (вижте гл. 3:9), но не успяваха да „вършат делата на Авраам“ (Йоан 8:39) и следователно бяха деца на своя „баща дявола“ (ст. 44).

Предупредих ви да бягате. Те не търсеха искрено покаянието, към което Йоан призоваваше мъжете и жените като единствена последователна подготовка за царството на Месията, и ако това беше така, защо бяха дошли?

Гняв. Възможно е, вдъхновено от Бога, Йоан да е очаквал с нетърпение онези неописуеми сцени на горко, които съпътстват падането на Йерусалим под властта на римските армии през 70 г. сл. Хр. – дните, за които Исус е казал на йерусалимските жени да плачат (Лука 23:27–29), и поради което Той посъветва учениците Си да бягат от града (Матей 24:15–

21; Лука 21:20–24). Разбира се, отвъд него е великият ден на Божия „гняв“, последният велик ден на съд (Рим. 1:18; 2:5, 8; 3:5; 5:9; Откр. 6:17; и т.н.).

8. Дай плод. Вижте на стих 10. Роденият плод разкрива вътрешния характер (гл. 7:20; вж. гл. 12:33). Изпитването за обръщане във вярата е трансформация в живота. Доказателството за искреността на фарисеите и садукееите, дошли на кръщението на Йоан, би била радикалната промяна на ума и поведението, имплицитно заложен в думата „покайте се“ (вижте гл. 3:2). Самото изповядване е безполезно.

Божественият Земеделец чака търпеливо плодовете на характера да узреят в живота на онези, които твърдят, че Му служат (виж Лука 13:6–9). Но плодът, „достойний за покаяние“, т.е. подходящ или съответстващ на изповядването на покаяние, е плодът на Духа (виж Гал. 5:22, 23; 2 Петрово 1:5–7) и освен присъствието на Духа в живота, не може да бъде донесен. Отделно от „лозата“ не може да има плододаване (Йоан 15:4, 5).

Покаяние. Вижте стих 2.

9. Не мислете. Или „не започвайте да си мислите за това“. Важно е било плодът на вярата в живота, а не потомството на Авраам (Йоан 8:39; Гал. 3:7, 29). Плодът, за който говори Йоан, ще трябва да се произведе в живота на всеки индивид и не се наследява от едно поколение на следващото (Езек. 14:14, 16; 18:5–13). Не е от съществено значение произходът от Авраам, а делата на Авраам – духовният произход.

Авраам. Евреите се ласкаели, че произходът им от Авраам ги прави по-добри от другите хора. Според Талмуда, един-единствен израилянин е по-ценен пред Бога от всички хора, които някога са били или които ще бъдат. Те смятали тази връзка за заместител на покаянието и добрите дела, към които Йоан и Исус призовавали. Те искали наградите за добри дела, без да отговарят на изискванията; всъщност те заменили вярата на Авраам с делата си.

Произходът на Авраам е бил вечната гордост на юдеите (Йоан 8:33, 39). Той беше „скалата“, от която бяха „изсечени“ (Исая 51:1, 2). Но „Бог не гледа на лице“ и „във всеки народ, който Му се бои и върши правда, е приет от Него“ (Деяния 10:34, 35). Само онези, които подражават на Авраам, могат да се радват на привилегията да го наричат свой баща (Галатяни 3:9).

Тези камъни. Камъчета и скали лежаха в изобилие по бреговете на река Йордан.

Деца. В арамейския език, на който е говорил Йоан Кръстител, има игра на думи –

„камъни“ са „абенин“, а „деца“, представени или от бенин, берин, или баним.

По-късно Исус използва израз с подобно значение (Лука 19:40). Възможно е Йоан да има предвид, че за Бог би било по-лесно да въздигне деца на Авраам от камъните, отколкото да превърне каменните сърца на фарисеите и садукееите в духовни деца на техния твърдян баща. Или може просто да има предвид, че тези водачи не са били незаменими и че Бог може да ги замени, като превърне камъните в човешки същества.

10. Бравата. Символ на съда.

Положена. Изглежда, че значението е, че бравата е поставена там, готова за действие.

Изводът е, че скоро ще бъде използван.

Всяко дърво. Дърветата често се използват в Стария завет като символи на хора (вж. Езек. 17:22–24; вж. Пс. 1:3) и слушателите на Йоан напълно разбирали за какво говори. Подобно на Йоан, Христос използвал дърво, за да представи народа на Израел (Лука 13:6–9; Мат. 21:19, 20).

Не дава грозде. Вижте Лука 13:6–9. Под символа на лозе, което не дава нищо друго освен „диво грозде“, Исая е изобразил нежната грижа на Бог за Неговия народ и пълното им отхвърляне, защото не са успели да „дадат грозде“ (Исая 5:1–7; вж. Матей 21:33–41).

Добър плод. Само един добър човек може да отгледа реколта от добри навици, от които може да се пожъне добър характер (вижте Галатяни 5:22, 23).

Отсечено. Сравнете притчата на Исая за дивото грозде (Ис. 5:1–7) и Христовата притча за безплодната смокиня (Лука 13:6–9). В притчата на Исус се подразбира фактът, че Бог е дълготърпелив, но ако Неговите предложения за милост не бъдат оценени, те в крайна сметка биват оттеглени. Еврейският народ на практика беше преживял деня си на милост и беше на път да бъде отхвърлен. Вижте том IV, стр. 30–36.

Хвърлен в огъня. В еврейската литература „огънят“ е отличителна черта на Страшния съд.

11. С вода. Йоан ясно показва, че е разбирал кръщението си само като подготовка за делото на Христос.

Този, който идва. Йоан вече беше говорил за собствената си задача като тази на глашатай, обявяващ идването на Господа (ст. 3). „Този, който идва“ или „идващият“ беше често срещан еврейски израз за Месията.

След мен. Тоест, във времето. Йоан беше „пратеникът“, изпратен „пред“ „лицето“ на Господа (Марк 1:2).

По-могъщ от мен. По-късно Йоан свидетелства за Христос: „Той трябва да расте, а аз да се смалювам“ (Йоан 3:30). Проповедите на Йоан бяха толкова изпълнени със сила, че много от хората повярваха, че той е Месията. Дори водачите на нацията бяха принудени да обмислят сериозно въпроса (Йоан 1:19, 20). Самият Христос каза за Йоан, че „няма по-голям от Йоан Кръстител“ (Матей 11:11). Въпреки това публично признание, Йоан винаги е запазвал истинското си чувство за връзка с Този, който е трябвало да бъде „по-могъщ от“ него.

Блажен е човекът, който е постигнал успех и популярност, но е останал смирен в собствените си очи!

Обувки. Гръцки *hupodēmata*, буквално „неща, вързани отдолу“. Тези „обувки“ са били подметки, вързани под крака с каишки, всъщност „сандали“. Римляните, но не и евреите, са носили обувки.

Недостоеен да го носи. Според Лука, „недостоеен да го развърже“ (гл. 3:16).

Фразата на Матей означава да събуеш сандала. За евреите обувката е била най-скромната част от облеклото на човека. Изразът „върху Едом ще хвърля обувката си“ (Пс. 60:8; 108:9) е израз на пълно презрение. В присъствието на Бог на Моисей е било заповядано да събуе обувките си (Изм. 3:5). Да купува или продава нуждаещите се за чифт обувки (Амос 2:6; 8:6) е означавало да им постави най-ниската възможна цена. Да „развърже“ обувките или да ги „отнесе“ е била черна работа на роб. Утвърждавайки собствената си недостойност да извърши дори тази служба за Христос, Йоан се поставял под нивото на роб. Сякаш Йоан е казал: „Чийто роб съм недостоеен да бъда“. От последователите на един велик учител се е очаквало да извършват много лични услуги за него, но според една равинска поговорка: „Всякаква услуга, която робът трябва да окаже на господаря си, ученикът трябва да окаже на своя...“

учител, освен това да си събуе обувката“ (Талмуд Кетхубот 96а, изд. Сончино, стр. 610).

Свети Дух. Или „Свети Дух“. Юдеите са били запознати с този термин. Давид се е молил: „Не отнемай Светия Си Дух от мен“ (Пс. 51:11). Исая заявява, че Израел „се е измъчвал“ Божият „Свят Дух“ (Исая 63:10, 11) и се отнася до „Духа на Господа Бога“, който беше

да почива върху Месията (гл. 61:1). Йоан изглежда не е наблягал на кръщението със Светия Дух (Деяния 19:2-6). За значението на този израз вижте Матей 1:18.

Огън. Огънят и водата са две велики природни пречистващи средства и е уместно това и двете трябва да се използват, за да представят обновлението на сърцето. По подобен начин те са двете средства, чрез които Бог е очистил или ще очисти тази земя от греха и грешниците (2 Петрово 3:5-7). Ако хората упорито се придържат към греха, в крайна сметка ще бъдат погълнати от него; колко по-добре е да позволим на Светия Дух да продължи пречистващото дело сега, докато благодатта все още е в ход! Човек ще бъде или очистен от греха, или очистен заедно с него. Павел каза: „Огън ще изпита делото на всеки“ (1 Коринтяни 3:13).

Смисълът, в който Христос е трябвало да кръщава с огън, не е сигурен. Това твърдение може да е сочело напред към Петдесетница, когато учениците са били кръстени със Светия Дух под символа на огъня (Деяния 2:3, 4). Отново, може да се отнася до огъня на последния ден, както може да се подразбира от паралелния характер на Матей 3:12 (вижте на стих 12). Може да се отнася до Божията благодат, пречистваща душата. Или, отново, може да се отнася до огнените изпитания, за които Петър говори като изпитване на християнина (1 Петрово 4:12; вж. Лука 12:49, 50). Може би думите на Йоан Кръстител включват повече от един аспект от библейската символика, свързана с огъня.

12. Фен. Гръцки *ptuon*, „лопата за веене“, с която зърното се е повдигало от гумното и се е хвърляло срещу вятъра, за да се почисти от плевата (виж върху Рут 3:2). Зърното падало обратно на пода, а плевата била отвявана настрани и в крайна сметка изгаряна.

Старателно прочистване. Гръцки *diakatharizō*, „да почистя старателно, напълно“ или „да почистя от край до край“. „Стабилно“ е остаряла форма на думата „старателно“. Илюстрацията е за земеделец, който започва от едната страна на гумното си и продължава систематично през него до другата страна.

Съберете пшеницата му. Процесът на отделяне на праведните от нечестивите отнема място в „края на света“ (виж гл. 13:30, 39-43, 49, 50).

Гарнър. Или „житница“.

Изгори плевата. Както често правеше юдейският земеделец, след като пшеницата беше безопасно съхранена. Сравни с Пс. 1:4.

Неугасим. Гръцки азбест, „неугасим“, „неугасим“ или „неугасим“.

Без съмнение Йоан Кръстител е основал посланието си на думите на Малахия (гл. 3:1-3; 4; виж Марк 1:2). Христос конкретно е заявил, че Йоан е изпълнил предсказанието на Малахия (Мал. 4:5; вж. Мат. 11:14; 17:12). Когато Йоан е говорил за „неугасим огън“, той може би е имал предвид думите от Мал. 4:1 относно деня Господен, „който ще гори като пещ“, когато всички нечестиви ще „бъдат слама“. Огънят на този велик ден, продължава Малахия, ще ги „изгори“ толкова напълно, че „нито корен, нито клон“ няма да остане (гл. 4:1; виж също гл. 3:2, 3). Вижте Йосиф Флавий, Войни II, 17.6 [425].

Писанията далеч не предават идеята за вечно горищ огън, в който нечестивите са безкрайно измъчвани, а наблягат на факта, че нечестивите ще бъдат изгорени дотолкова, че нищо няма да остане от тях. Идеята за вечно горящ адски огън е чужда на Вдъхновеното Слово, както е и на характера на Бога. Писанията казват относно Содом и Гомор, че те са „поставени за пример, понасяйки отмъщението на вечния огън“ (Юда 7; вж. 2 Петрово 2:6). Но огньовете, които погълнаха тези нечестиви градове, угаснаха отдавна; те не горят днес. И все пак тези градове са дадени като „пример“ за това какви ще бъдат огньовете на последния велик ден.

По подобен начин Йеремиа предсказа, че Бог ще запали огън в портите на Йерусалим, който ще погълне дори дворците на града и „няма да угасне“ (Йеремиа. 17:27). Това буквално се изпълни няколко години по-късно, когато Навуходоносор превзе града през 586 г. пр.н.е. (Ер. 52:12, 13; вж. Неем. 1:3). Съвсем очевидно е, че огънят не гори днес. Както плявата от юдейското гумно беше напълно погълната и не остана нищо друго освен пепел, така и нечестивите ще бъдат изгорени с „неугасим огън“ в последния велик ден, докато не остане нищо друго освен пепелта им (Мал. 4:3). Заплатата за греха е смърт (Рим. 6:23), вечна смърт, а не вечен живот, чудотворно запазен от отмъстителен Бог, сред огън, който никога не угасва. На праведните е обещан вечен живот (Рим. 2:7) и смъртта на нечестивите ще бъде толкова постоянна, колкото и животът на праведните. Вижте Ис. 66:24.

13. Тогава идва Исус. [Кръщението, Мат. 3:13–17 = Марк 1:9–11 = Лука 3:21–23а]

Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Ранно служение и кръщение до Първа Пасха; Хронологията на Лука, Царуването на Иродите.] Сега беше есента на 27 г. сл. Хр. и Йоан Кръстител вероятно беше проповядвал около шест месеца (вижте Матей.

3:1). Есента е била времето на три важни празника: (1) Рош Хашана, или празникът на тръбенето на тръбите (виж том I, стр. 709; виж върху Лев. 23:24; Числа 29:1); (2) Йом Кипур, Денят на изкуплението (виж том I, стр. 705, 706, 710; виж върху Изх. 30:10; Лев. 16); (3) Празникът на шатрите (виж том I, стр. 710; виж върху Изх. 23:16; Лев. 23:34).

На третия празник се очакваше всички мъже да се явят пред Господа в Йерусалим (Изх.

23:14–17). Доколкото кръщението на Христос се е случило през есента, разумно е да се смята, че то може да е било във връзка с Неговото присъствие там по време на този празничен сезон.

Маршрутът, който евреите често са използвали между Галилея и Йерусалим, е минавал през долината на река Йордан (вижте Лука 2:42) и ако Исус е поел по този маршрут по време на пътуването Си до Йерусалим, Той е минавал близо до мястото, където Йоан е проповядвал и кръщавал във Витавара (Ветания отвъд Йордан) в Перея, срещу Йерихон (вижте Йоан 1:28; ДА 132; вижте Матей 3:1).

Когато Исус чул посланието, провъзгласено от Йоан, Той разпознал Своеото призвание (Жан Жак 109). Това бележи края на Неговия личен живот в Назарет и началото на Неговите три години и половина обществено служение, от есента на 27 г. сл. Хр. до пролетта на 27 г. сл. Хр.

31 (ДА 233; вж. Деяния 1:21, 22; 40>10:37–40). Вижте Хронологията на Лука 3:1, 2.

От Галилея до Йордан. Вижте Марк 1:9. Разстоянието от Галилейското езеро до

Мъртво море е на около 64 мили (102 км).

Да бъде кръстен. Исус беше чул за посланието на Йоан, докато все още беше в дърводелската работилница в Назарет (ДА 109) и си тръгна, за да не се върне никога повече, за да поеме задачите Си там.

14. Забрани му. Гръцката дума може да се преведе като „имаше намерение да го спре“, „би“ „са го спрели“, „са се опитали да го спрат“. Въпреки че Исус и Йоан били кръвни роднини, те не се познавали пряко (Жан 109; вж. Йоан 1:31–33). Йоан бил чувал за събитията, свързани с раждането и детството на Исус, и вярвал, че Той е Месията (Жан 109). Също така на Йоан било разкрито, че Месията ще поиска кръщение от неговите ръце и че тогава ще бъде даден знак, който ще Го идентифицира като Месията (Жан 110; вж. Йоан 1:31–33).

Имам нужда. Йоан беше впечатлен от съвършенството на характера на Този, който стоеше пред него, и от собствената си нужда като грешник (ДА 110, 111; вж. Исая 6:5; Лука 5:8). Така е винаги, когато грешникът влезе в божественото присъствие; първо идва съзнание за величието и съвършенството на Бог, а след това убеждение за собствената недостойност и нужда от Божията спасителна сила. Когато грешникът осъзнае и

осъзнава изгубеното си състояние, сърцето му се разкайва и е готово за преобразяващото дело на Светия Дух (виж Пс. 34:18; 51:10, 11, 17; Ис. 57:15; 66:2).

Където първо няма чувство за нуждата на човек от Спасителя, няма и желание за благодатния дар, който Бог може да предложи на покаяния се грешник. Следователно, Небето не може да направи нищо за него. Вижте Исая 6:5.

Идваш ли при мен? Лице в лице с Този, Който беше по-могъщ от Него (ст. 11), Йоан, притежавайки дух на смирение и чувствайки собствената си недостойност, той се сви от това да извърши „кръщение на покаяние за прощение на греховете“ (Марк 1:4) на Някой, който беше без грях (виж Йоан 8:46; 2 Кор. 5:21; Евр. 4:15; 1 Петрово 2:22). Струвало му се неуместно да кръсти Исус. Без съмнение Йоан не е разбирал напълно факта, че Исус е трябвало да даде пример за всеки грешник, спасен чрез благодат.

15. Търпи. Тоест, „нека“, „допуска“. Той не трябваше да отказва молбата на Исус за кръщение, колкото и неуместна да му се струваше тази молба в момента.

Прилича. Тоест, „подобаване“, „подходящо е“. Не беше подходящо или уместно да се кръсти Исус в признание за лични грехове, защото Той нямаше грехове, за които да се покае. Но като наш пример беше едновременно уместно и правилно за Него да приеме кръщение (вижте ДА 111).

Изпълнете цялата правда. При кръщението Си Исус остави настрана личния Си живот; Той вече не беше просто съвършен човек сред хората – отсега нататък Той трябваше да се заеме с активното Си, обществено служение като техен Спасител. Подчинението на Христос на кръщението от Йоан беше печатът, който потвърди служението на Йоан и постави печата на одобрението на Небето върху него.

Той го търпя. Тоест, Йоан се съгласи да изпълни молбата.

16. Веднага. Тоест, веднага.

Излизайки от водата. Излизайки от Йордан, Исус коленичи на брега на реката в молитва, особено за доказателство, че Отец приема човечеството в личността на Своя Син, и за успеха на Неговата мисия (Лука 3:21; ДА 111, 112).

Ето. Или „ето“, често срещан израз в Матей и Лука. Обикновено се използва или за въвеждане на нова част от повествованието, или за фокусиране на вниманието върху детайли от даден разказ, които авторът счита за особено важни.

3

Небесата се отвориха. За миг портите на невидимия свят се отвориха леко, докато при други важни поводи (вж. Деяния 7:55–57).

Той видя. Матей и Марк (гл. 1:10) отбелязват, че Исус е видял видимото слизване на Светия Дух; Йоан отбелязва, че Кръстителят също е бил свидетел на божественото проявление (гл.

1:32–34). Лука просто отбелязва, че това се е случило (гл. 3:21, 22). Няколко други, може би някои от учениците на Йоан и други благочестиви хора, чиито души са били настроени към небето, също са видели какво се е случило (Жан. 112, 137). Иначе събраното множество е видяло само небесната светлина върху обърнатото нагоре лице на Спасителя и е почувствало святата тържественост на събитието. Това проявление на славата и гласа на Отца е дошло в отговор на молитвата на Спасителя за сила и мъдрост, за да продължи мисията Си. В него Йоан също разпознава обещания знак, чрез който е трябвало да разпознае „Божия Агнец, Който взема греха на света“ (виж Йоан 1:29–34). Накрая, възвишеното

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 2:2).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Сцената е била предназначена да укрепи вярата на онези, които са ѝ били свидетели, и да ги подготви за провъзгласяването, чрез което Йоан посочи Месията 40 дни по-късно.

Божият Дух. Няма причина да предполагаме, че присъствието и влиянието на Светият Дух не е съпътствал Исус от самото Му раждане. Това, което тук се посочва, е специално помазание със сила да изпълни задачата, която Му е възложена (Деяния 10:38; виж върху Лука 2:49), както е предсказал пророк Исаия (Исаия 11:2, 3). Делото на Светия Дух в развитието на характера трябва да се разграничава от дара на Духа, който квалифицира хората за определени задачи (1 Коринтяни 12:4-11).

Като гълъб. Тоест, светлина във формата на гълъб (ДА 112), вероятно подобна на огнените езици на Петдесетница (Деяния 2:3). Гълъбът е бил равински символ за Израел като нация. Християнските художници обикновено са използвали гълъба като символ на Светия Дух, несъмнено въз основа на този инцидент.

17. Глас от небето. Три пъти по време на живота на Христос Отец глас се чу от небето, свидетелстващ за Неговия Син – при Неговото кръщение, при Преображението (Матей 17:5; 2 Петрово 1:16-18) и когато Той напускаше Храма за последен път (Йоан 12:28).

Това е Моят възлюбен Син. Или „Това е Моят възлюбен Син“. Могат да се цитират оскъдни текстови доказателства (вж. стр. 146) за прочитането „Ти си“ вместо „Това е“ (вж. Марк 1:11; Лука 3:22).

Това твърдение съчетава думите и идеите от Пс. 2:7 и Ис. 42:1. Според Матей, Отецът, очевидно използвайки трето лице, се е обърнал към Йоан и няколко минувачи (вижте Мат. 3:16), докато според Марк и Лука, Отецът се е обърнал директно към Исус (Марк 1:11; Лука 3:22). Някои виждат в тази разлика несъответствие в евангелския разказ. Относно това и други предполагаеми несъответствия вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 2.

Аз съм много доволен. Сравнете думите от Исаия 42:1.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ ПО ГЛАВА 3

Забележка 1

Според Матей 3:4 и Марк 1:6 диетата на Йоан Кръстител се е състояла от „скакалци“

[Гръцки *akrides*, множествено число на *akris*] и див мед.“ Дали евангелските писатели са имали предвид, че Йоан не е ял нищо друго, или само че това са били основните му хранителни продукти, не знаем. Възможно е също така „скакалци и див мед“ да са били считани за отличителната диета на пророка, точно както „дреха от камилска козина и кожен пояс“ са го обозначавали като наследник на древните пророци (виж ДА 102). Йоан може да се е хранил със „скакалци и див мед“ само в моменти, когато други храни не са били лесно достъпни.

Отново, „скакалци и див мед“ може просто да са представителни за различни хранителни продукти, предлагани в пустинята, и следователно изразът е графичен ориенталски начин да се подчертае неговият самотен, въздържателен живот, далеч от свърталището на хората.

Тъй като английската дума „locust“ (скакалец) правилно обозначава както насекомо, така и определени видове дървета, естествено възниква въпросът какво, заедно с меда, е представлявало диетата на Йоан.

На други места в Писанието, а също и в съвременната гръцка литература, впрочем,

Думата „акрис“ винаги се отнася до насекомо, скакалец. Този неоспорим факт е накарал повечето коментатори днес да заключат, че в разказа за Йоан Кръстител се има предвид това насекомо. Факт е също, че скакалецът е бил част от диетата на народите от Близкия изток от древни времена. Според Мойсеевия закон някои видове скакалци

са чиста храна (Левит 11:22) и следователно биха били допустими в диетата на евреин.

Тези факти са довели коментаторите в наши дни единодушно до заключението, че акрис в Матей и Марк трябва да се разбира като обозначаване на насекомото с името „скакалец“, а не като вид дърво.

Въпреки това, от много ранни християнски времена е достигнала до нас една широко разпространена, категорична и упорита традиция, според която в Матей и Лука думата akris означава нещо различно от насекомо. Предполага се, че малки диви птици, раци, диви круши или други плодове, хлябове, шушулки рожков и др. В „Диатесарон“ на Татиан (виж стр. 122) се чете „мляко“ вместо „скакалец“. Повечето от тези предположения очевидно са просто предположения, но за едно от тях – шушулката рожков – изглежда има основа от езикови и антропологични доказателства.

Рожковото дърво (*Ceratonia siliqua*) се култивира широко в земи, граничещи със Средиземно море, и е често срещано в Палестина от Хеврон на север. Плодовете му, които узряват в края на пролетта, се носят в плоски шушулки, донякъде наподобяващи лимски боб, и с дължина от шест до десет инча. Шушулките и бобът могат да се консумират сурови, варени или смлени на брашно и приготвени на хляб. Могат да се сушат и съхраняват за неопределено време. Въпреки че не е особено вкусен, рожковът има значителна хранителна стойност и отдавна е основна стока в диетата на по-бедните класи в Близкия изток. Тосефта (Маасерот)

2. 19 [84]) изброява шушулките от рожков като вид храна, а Мишна (Маасерот 1. 3, издание на Сончино на Талмуда, стр. 256) уточнява, че като храна те трябва да се дават десетък. „Люспите“, с които блудният син е дал на свинете, са били шушулки от рожков (вижте Лука 15:16). Между другото, на английски рожковът е известен като скакалец, а зърната му са популярно наричани „хляб на Свети Йоан“. Твърди се, че английските търговци на зърно доставят шушулки от рожков като храна за добитък под името „скакалец“.

Доказателства, които са в полза на плодовете на рожковото дърво като „скакалците“, които Йоан Кръстител е ял, са следните:

1. Наличните доказателства сочат, че насекомият скакалец е много лош източник на храна и че сам по себе си не би бил способен да поддържа човешкия живот. Според Енциклопедия на религията и етиката на Хейстингс (чл. „Скакалец“), „хранителната стойност на насекомия скакалец е изключително малка и недостатъчна, [дори] с мед, за да поддържа живота“. Фактът, че „скакалците“, които Йоан е ял, изглежда са съставлявали основен елемент от диетата му, е против насекомия скакалец и е в полза на плодовете на рожковото дърво. На този факт относно неадекватността на насекомите скакалци като храна трябва да се отдаде значителна тежест в аргумента, че някаква друга храна освен насекомото е обозначена с думата akris.

Интересен факт е, че рожковите са били храна на много бедните в различни райони на Близкия изток. Източни земи и все още са. В древността евреите са имали поговорка, че „когато един евреин трябва да прибегне до рожкови, той се разкайва“ (Мидраш Раба, върху Лев. 11:1, изд. Сончино, стр. 168). Не е неуместно да се отбележи в тази връзка, че Йоан е бил великият проповедник на покаянието и че диета от рожкови и див мед със сигурност би била подходяща в светлината на тогавашната представа за това какво би ял един проповедник на праведността. Както вече беше отбелязано, строгата диета на Йоан може би, подобно на грубото му облекло, е била предназначена да го характеризира в народното съзнание като подобен на пророците от древността.

2. Сред първите, които оспориха идеята, че диетата на Йоан е включвала скакалци, бяха ебионитите, юдейско-християнска група от Сирия, чийто произход може да се проследи до

Юдаизиращи елементи от новозаветните времена. Подобно на есеите (виж стр.), те са били донякъде аскетични в своите наклонности и са се застъпвали за вегетарианска диета. Очевидно евионитите са пропуснали напълно споменаването на „скакалци“ в гл. 3:4, въпреки че Епифаний, християнски писател от IV век, обвинява, че са заменили акридес, „скакалци“ с егкридес, „питки“ (виж М. Р. Джеймс, Апокрифният Нов Завет, стр. 9; Х.А. У. Майер, Коментар върху Новия Завет, върху Матей 3:4). Не изглежда евионитите да са получили евангелски ръкописи, в които е написано „егкридес“, но може да са направили това заместване или промяна в съответствие с хранителните си принципи. Всички съществуващи древни библейски ръкописи четат „акридес“.

3. Гръцките църковни отци, за които може да се предположи, че са познавали по-добре употребата на библейския гръцки език от по-късните писатели, са били много далеч от съгласието, че *akris* в Матей и Марк означава насекомото, което познаваме като скакалец. Повечето от тях, в всъщност изглежда са мислили другояче. Например, мнозина са смятали акридите (или акридас) от Евангелията за еквивалентни на акродруа, „плодове“ или нежните върхове на клоните на дървета или билки.

В проповед върху пророчеството на Захария, погрешно приписано на Златоуст (ок. 400 г. сл. Хр.) се прави сравнение между Илия и Йоан Кръстител, в което се казва, че „единият живеел в планините, другият прекарвал времето си в пустинята; единият бил хранен от гарвани, а другият ял скакалци [*akridas botanōn*]“. Фразата *akridas botanōn* се превежда на латински като *herbarum summitates*, което означава „върховете“ или „издънките на растенията“ (виж Migne, *Patrologia Graeca*, том 50, колони 786, 787). В друга проповед, подобно приписвана на Златоуст, за Йоан Кръстител, изразът *akridas ek botanōn* се среща в описание на диетата му и се превежда на латински като *summitates plantarum*, „издънки на растенията“ (пак там, том 59, колона 762). Бележка към латинския превод обяснява, че латинската Вулгата има *locustas* вместо *akrides* и добавя, че под *locustas* Вулгатата има предвид не само скакалци, но и *summitates plantarum*, „върхове на растения“. Бележка към гръцкия текст гласи, че Исидор от Пелузиота, многократно, и много други писатели, дават същото обяснение за *akrides*. Исидор от Пелузиота (ок. 425 г. сл. Хр.) изрично заявява (Послание 132), че „скакалците, които Йоан е ял, не са, както някои невежи хора мислят, подобни на скарабей-[бръмбари] същества. Далеч от това, защото в действителност те са върховете [гр. *akremones*; лат. *summitates*] на растения или дървета“ (пак там, том 78, колона 270). В Послание 5 Исидор отново говори за храната на Йоан като за „върховете на растенията и на листата“ (пак там, колони 183, 184). В своя Коментар върху Матей (върху гл. 3:4), Теофилакт Български (ок. 1075 г. сл. Хр.) отбелязва: „Някои казват, че скакалците [*akrides*] са растения, които се наричат чернороги; други [казват, че са] диви летни плодове“ (пак там, том 123, колони 173, 174). В своята „Църковна история“ (i. 14) Калист Никифор (ок. 1400 г. сл. Хр.) казва, че Йоан „се е оттеглил в отдалечените диви места, използвайки нежните части на дърветата за храна“ (пак там, том 145, колони 675, 676). Много други могат да бъдат цитирани в същия смисъл. Гръцките писатели и техните латински преводачи очевидно са разбирали „скакалците“ от гл. 3:4 като вегетарианска храна.

Не може да се каже за тези църковни отци, че мисленето им е било повлияно, както изглежда е било това на евионитите, от някакво колебание да приемат идеята, че Йоан Кръстител е ял месо. Доколкото е известно, църковните отци не са били вегетарианци. Изглежда много трудно да се даде валидно обяснение за доста общото съгласие на църковните отци, че „акридите“ в Евангелията обозначават нещо различно от насекоми скакалци, освен ако не е имало някаква езикова основа или основа в навиците на хората от ранните християнски векове.

4. Изглежда, че името „хляб на Свети Йоан“, прилагано към плода на рожковото дърво, е било въведено в различни европейски езици от средновековни поклонници, завръщащи се от Светата земя. В немския език, например, това е специфичното наименование на този плод. Според Оксфордския английски речник „хлябът на Свети Йоан“ се появява в англо-испански речник от 1591 г. като синоним на „рожков“.

5. Т. К. Чейн, изтъкнат библейски учен, писал в началото на века, заема позицията, че храната на Йоан Кръстител се е състояла от рожкови и див мед.

Той разсъждава, че думата *akrides*, във всички известни случаи на употребата ѝ, означава конкретно насекомото, че скакалците са били консумирани от древни времена, но че „здравият разум обаче ни казва, че скакалците не биха били предпочитани от Кръстителя като негова обичайна храна пред храната, осигурена от почвата. Смирението не би подминало обикновената храна на най-бедния клас, а именно рожковите“ (*Encyclopaedia Biblica*, артикул „Люспи“).

6. Объркването относно значението на думата „акрис“ в Евангелията изглежда е свързано с факта, че в различни езици думата „*locust*“ (скакалец) обозначава както вид насекоми, така и вид дървета. Английската дума „*locust*“ (скакалец) произлиза от латинската дума *locusta*, която първоначално е обозначавала омар или подобно ракообразно, а по-късно, поради известна прилика във формата, и насекомото скакалец. Истинският скакалец е насекомо, принадлежащо към семейство *Acridiidae*, термин, произлизащ от латинската дума, произлизаща от гр. *akrides*.

Обяснявайки приложението на термина „скакалец“ към рожковия и някои други дървета, Оксфордският английски речник коментира: „Гръцкото име *akris*, което правилно обозначава насекомото, се прилага в Леванта към шушулката на рожковия, поради известна прилика във формата; и от много ранни времена мнозина са вярвали, че „скакалците“, изядени от Йоан Кръстител, са тези шушулки“ (чл. „Скакалец“). В съвременния арабски език думата *ḥabaṭ*, обозначаваща насекомото скакалец, се прилага по подобен начин и към плода на рожковото дърво. Уместността на прилагането на термина „скакалци“ към шушулките на рожковия е очевидна от факта, че на гръцки те се наричат *keratia*, буквално „малки рога“, име, описващо формата им, и че видът скакалец, правилно наречен *akris*, от семейство *Acridiidae*, е „характеризиращ се с къси рога“ (Оксфордски английски речник, чл. „Скакалец“). Това сходство във формата изглежда е основата за двойното значение на думата „*locust*“ (скакалец) в английския език, както и в разговорния левантийски гръцки и арабски. Според „Енциклопедия по религия и етика“ на Хейстингс, чл. „*Locust*“ (скакалец), „приликата между насекомото и зърното е причина за идентичността на името [на английски]“.

7. Не можем да кажем дали същата прилика е била отразена в еврейския и арамейския език. Може да се отбележи обаче, че еврейската дума *ḥagab*, „скакалец“ или „арап“, е преведена като *akris* от LXX в Лев. 11:22; Числа 13:33; 2 Лет. 7:13; Екл. 12:5; Ис.

40:22. В мишнаическия еврейски език *charub* означава шушулка рожков и е еквивалентно на арабската *kharrûb*, от която произлиза нашата дума *сароб*, и на гръцката *keratia*. Някои предполагат, че в Палестина и Сирия, където арамейският език е бил дълго време използван от християните, съгласната форма *ch-rb* може някога да е била обърквана с *ch-gb*, поради сходство в звука и правописа. Според това обяснение *charub*, „рожков“, става *chagab*, „скакалец“, и това заместване е отразено в гръцкия текст на Матей 3:4 и Марк 1:6.

Някои, предполагайки, че еврейската дума „херионим“ в масоретския текст трябва да се чете като „харубим“, са смятали, че в 4 Царе 6:25 се говори за рожкови (вижте коментара там). Те също така предполагат, че еврейската дума „хереб“, преведена като „меч“ в Исая 1:20, трябва да бъде „харуб“, „рожков“. В еврейския консонантен текст двете думи са идентични. Тогава преводът би бил „ще ядете рожков“, което е в съответствие с контекста. Някои смятат, че Матей, с еврейски произход и мислейки за харуб, „рожков“, с разговорното му наименование хагаб, „скакалец“, може да е избрал гръцката дума *akris*, „скакалец“, когато е писал. Възможно е също така подобна разговорна терминология да е съществувала на гръцки по това време.

8. От строго лингвистична гледна точка аргументът е в полза на приравняването на акрис с насекомото. Но с оглед на всички противни доказателства, обобщени тук, далеч не е сигурно, че това е правилното разбиране на термина в Матей 3:4 и Марк 1:6. Наличните доказателства не дават основание за догматично заключение относно това какви точно храни е ял Йоан. Заслужава да се отбележи, че Елън Г. Уайт характеризира Йоан като вегетарианец (ЗТ 62; СН 72).

Забележка 2

На различни места в Евангелията авторите предават по различен начин думите на Христос. Те също така дават различни обяснения за определени въпроси, например надписа на кръста. Тези вариации са били възприети от скептиците като доказателство, че авторите на евангелията са ненадеждни, дори лъжливи и следователно със сигурност не са вдъхновени. Внимателното изследване доказва обратното. Тези, които са написали евангелията, заедно с другите последователи на Христос, са се смятали за свидетели на събитията от живота на нашия Господ. Те са заложили всичко на истинността на своето свидетелство.

Сега, в съда, днес, ако всички свидетели дават абсолютно еднакви показания за даден инцидент, заключението е не че те са честни, а че са лъжесвидетелстващи. Защо? Защото опитът ни учи, че няма двама души, които виждат едно и също събитие по абсолютно еднакъв начин. Едно нещо впечатлява един свидетел; друго – друг. Отново, всички те може да са чули едни и същи думи, изречени във връзка със събитието, но всеки от тях ги предава малко по-различно. Един свидетел може дори да предаде определени части от разговор, които другите свидетели не съобщават. Но стига да няма явно противоречие в мисълта или значението на различните твърдения, може да се счита, че свидетелите са казали истината. Всъщност, привидно противоречивите твърдения често могат да се окажат непротиворечиви, а по-скоро допълващи се. Вижте Матей 27:37; Марк 5:2; 10:46.

Добре е отбелязано, че само един честен човек може да си позволи да има слаба памет. Тези, които имат фалшива история, която да натрапят на обществеността, трябва непрекъснато да я преразказват, за да се задържи. Честният човек може да не преразказва историята си всеки път по абсолютно същия начин.

същия език – почти сигурно няма да го направи – но в историята има вътрешна последователност и хармония, които са очевидни за всички. Нещо повече, такава история живее и блести пред очите ни, защото разказвачът ѝ преживява отново духа и чувството на случката. Но когато човек разказва и преразказва история с фонографска еднообразност, най-милостивото нещо, което можем да кажем за него, е, че е станал досаден роб на обикновена словесна форма и не представя жива картина на това, което всъщност се е случило или какво всъщност е било казано. И ако не сме милостиви, може дори да се усъмним в неговата правдивост или поне да се уверим в неговата сенилност.

Целият опит, и особено опитът на съдилищата през дългите години, води до заключението, че правдивите свидетелски показания не е необходимо – всъщност не бива да бъдат – приравнява се с идентичността на показанията на различните свидетели на дадено събитие, включително техните показания за това какво е било казано на конкретното събитие.

Следователно, обвинението, че евангелските писатели са ненадеждни, защото техните сведения се различават, се разкрива като неоснователно. Напротив, тези писатели предоставят най-ясното доказателство, че не е имало сговор между тях, че са съобщавали независимо това, което е направило най-силно впечатление на техните божествено просветлени умове относно живота на Христос. Те са писали по различно време и на различни места своите повече или по-малко различни разкази. И все пак няма трудност да се открие хармония и единство в това, което са писали относно случки и събития, включително думите на нашия Господ и например надписа на кръста (вижте гл. 27:37).

В светлината на тези факти, свързаното с това обвинение, че различното им предаване на Христовите думи доказва, че евангелските писатели не са вдъхновени, изглежда безсмислено. Какво основание има скептикът да предполага, че ако са били вдъхновени, биха предали дословно думите на нашия Господ? Абсолютно никакво. Думите са просто средство за изразяване на мисъл и за съжаление човешкият език често е неадекватен, за да изрази напълно мисълта на говорещия. Не може ли самият факт, че евангелистите са предали думите на нашия Господ в различни форми, да е доказателство за тяхното вдъхновено прозрение за обхвата и намерението на Неговите думи? Между другото, Христос е говорил на арамейски; евангелията са били написани на гръцки. И не е ли вярно, че различни учени могат да създадат най-верни преводи на писанията на определен човек и въпреки това да се различават в използваните думи? Всъщност, робските буквални преводи обикновено жертват нещо от истинската мисъл или намерение на оригиналния писател.

Тук можем да приложим, с подходяща адаптация, думите от Писанието: „Буквата убива, а духът дава живот.“ Има животворящ дух, който диша през четирите Евангелия, дух, който лесно би могъл да бъде задушен или потиснат, ако писателите се бяха съобразили с изкуствения стандарт на скептиците за представяне – робски идентична форма на думи. Бог е вдъхновил Своите писатели хиляди години преди да бъде изобретена индиго хартията.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 EW 230

1–3EW 154; 8T 9

1–4FE 109, 310, 423; 4T 108

1–17DA 97–113

2 CM 40; COL 35, 276; DA 104, 506; GW 54, 55; MB 2; PK 715; 8T 332; 9T 122

2, 3 7T 139

3 DA 134, 224; MM 327; 3T 279; 7T 56; 8T 33, 329

4 DA 102; 3T 62

5 DA 104, 231

7 GW 149; 3T 557; 5T 227; 8T 252 7, 8 1T
321; 5T 225 7-9DA 105 8
EW 233 10 Ev
272; EW 154,
233; 1T 136, 192, 321, 383, 486 10-12DA 107 12 DA 215, 392;
TM 373; 5T 80
13 DA 110 14, 15 DA 111 15 MB 49 16,
17 DA 112 17
CG 525; COL 274;
DA 113, 119,
579; FE 405; ML
260; Te 274, 284; 7T 270 ГЛАВА 4

1 Христос пости и е изкушаван. 11 Ангелите Му служат. 13 Той обитава в Капернаум, 17 започва да проповядва, 18 вика Петър и Андрей, 21 Яков и Йоан, 23 и изцелява всички болни.

1. След това. [Изкушението, Мат. 4:1-11=Марк 1:12, 13=Лука 4:1-13. Основен коментар: Матей. Вижте Ранното служение и кръщението до първата Пасха; Служението на нашия Господ.] Гръцко *tote*, любима дума на Матей. Среца се в неговото Евангелие около 90 пъти в сравнение с 6 пъти в Марк и 14 пъти в Лука (виж Мат. 2:7; 3:13; 4:1, 5; и др.). Тя показва преход на мисълта и локализира новата част от повествованието в определен момент от времето, който може да следва непосредствено предходния инцидент.

Водени нагоре. „Пустинята“ буквално беше „нагоре“ от река Йордан – горе в хълмовете, или от Юдея, или от Перяя отвъд Йордан. Точното място на изкушението не е известно.

На духа. От раждането си Исус е бил под ръководството и напътствията на Свети Дух (виж върху Матей 3:16; Лука 2:52), но по време на Неговото кръщение Духът слезе върху Него в изобилие, за да Го дари с мъдрост и умения за определената Му мисия (Деяния 10:38; вж. гл. 1:8). Исус беше „ръководен стъпка по стъпка от волята на Отца“, в хармония с „планът“, който „лежеше пред Него, съвършен във всичките си подробности“, „преди да дойде на земята“ (ДА 147; виж върху Лука 2:49). Марк използва още по-силен израз, казвайки: „Духът Го завежда в пустинята“ (Марк 1:12).

В пустинята. Традиционното място на изкушението са суровите, неплодни хълмове, които се издигат на запад от Йерихон, наречени Куарантания, като намек за 40-дневния престой на Исус в пустинята. Кръщението се е случило в Йордан на изток от Йерихон (виж гл. 3:1) и фактът, че Исус се е върнал там в края на 40-те дни, предполага, че пустинята на изкушението не е била на голямо разстояние. Тъй като това е така, напълно е възможно Исус да се е оттеглил в пустинния район в близост до планината Нево в планините Аварим, на изток от Мъртво море (виж Числа 21:20; Числа 27:12; Втор. Зак. 3:17). Именно от високите височини на планината Нево „Господ му показва [на Моисей] цялата земя“ (Второзаконие 34:1-4; стр. 471-477) и е възможно от същото място, „от една твърде висока планина“, дяволът да е представил на Христос „всичките царства на света“ (Матей 4:8).

Да бъдеш изкушаван. Гръцки *peirazō*, „опитвам“ (Деяния 9:26; 16:7; Деяния 24:6; и др.), „изпитвам“, с похвална цел (Йоан 6:6; 2 Кор. 13:5) и „да изпита“ със зло

мотив, който е бил предвиден (Мат. 19:3; Лука 11:16), особено в смисъл на примамване на човек да извърши грях (1 Кор. 7:5; 1 Сол. 3:5; Яков 1:13). Тук пейзажът се използва в последния случай в смисъл.

Исус не е предизвиквал изкушение, нито съзнателно се е поставял на мястото на дявола омагьосана земя. Той се оттегли в пустота, за да бъде сам с Отца Си и да размишлява върху задачата, която Му предстоеше.

Исус прие върху Себе Си човешката природа и с нея възможността да се поддаде на греха (Живот в 117). На него му беше позволено да „посрещне житейската опасност заедно с всяка човешка душа, да води битката, както всяко дете на човечеството трябва да я води, с риск от провал и вечна загуба“ (Живот в 49). Само така можеше да се каже, че Той „беше изкушаван във всичко, както сме ние, но без грях“ (Евр. 4:15). В противен случай, ако, както някои твърдят, Исус, бидейки божествен, не можеше да бъде изкушаван, тогава Неговото изкушение беше фарс. Именно чрез човешката Си природа Той преживя изкушението (вж. Живот в 686). Ако Неговият опит с изкушението беше в някаква степен по-малко мъчителен от нашия опит с него, „Той нямаше да може да ни помогне“ (Живот в 117). Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1; вижте върху Лука 2:40, 52; Йоан 1:14; Евр. 4:15; Допълнителни материали на EGW върху Мат. 4:1–11; Рим. 5:12–19.

Имаме представител пред Отца, който може „да бъде докоснат от чувството на нашите немощи“, защото Той „беше изкушаван във всичко като нас“. Затова ни е заповядано да „пристъпваме смело към престола на благодатта“ за „благодат, която да ни помага във време на нужда“. (Евр. 4:15, 16). Исус знае от опит какво може да издържи човечеството и е обещал да смекчи силата на изкушителя според индивидуалните ни сили да издържим и да „даде изходен път“ (1 Кор. 10:13). В сферата на всяко човешко сърце се повтаря великият конфликт, през който Христос премина в пустинята на изкушението. Без изпитание – без възможността да избираме да постъпваме правилно или погрешно – не може да има развитие на характера. Именно като се съпротивляваме на изкушението, ние развиваме сила да му устоим.

Дяволът. Гръцко *diabolos*, от *dia*, „през“, и *ballō*, „да промуша“, като прилагателно, означаващо „клеветник“, и като съществително име „клеветник“, от което произлиза английската дума „devil“. В LXX *diabolos* превежда евр. *śāṭan*, „противник“ (виж върху Зах. 3:1). Когато се отнася до Сатана, *diabolos* обикновено се появява с член (1 Петрово 5:8 е изключение). Без член се използва за хора (Йоан 6:70; 1 Тим. 3:11; 2 Тим. 3:3; Тит 2:3).

Има хора, които твърдят, че няма личен дявол, но самите думи *diabolos*, „клеветник“, и *śāṭan*, „противник“, се основават на концепцията за дявола като личностно същество. Христос „видя Сатана да пада от небето като светкавица“ (Лука 10:18). Само личностно същество би могло да изпълни ролята на дявола от разказа за изкушението (Матей 4:1, 5, 8, 11) и да отговори на другите твърдения, направени относно дявола от различните новозаветни писатели (Йоан 13:2; Евр. 2:14; Яков 4:7; 1 Йоан 3:8; Юда 9; Откр. 2:10; 20:2, 7–10).

2. Постил. Думата, преведена по този начин, обикновено се използва в Новия завет за въздържание от храната като ритуална практика. Но това очевидно не е бил ритуален пост. През целия Си живот Исус е бил порицаван за факта, че учениците Му не са спазвали дните на пост, предписани от фарисеите (Мат. 9:14; Лука 5:33; вж. Лука 18:12). Днес съществува опасност, както е имало и в библейски времена, постът да се възприема като средство за спечелване на заслуги пред Бога – за правене на нещо, с което човек се препоръчва на Бога. Но това не е видът пост

Постът, който Бог заповядва на хората (виж Исая 58:5, 6; вж. Захария 7:5). Ако хората постят днес, това трябва да е с цел постигане на яснота на ума, антитеза на сънливостта, която идва от преяждането. Духовното възприятие за истината и Божията воля се увеличава значително чрез въздържание от храна, а понякога дори и чрез пълно въздържание от храна.

Постът не винаги означава пълно въздържание от всякаква храна. Лука обаче отбелязва, че Исус не е ял нищо, докато е бил в пустинята на изкушението (гл. 4:2).

Четиридесет дни. Сравнете с подобни пости на Моисей (Изм. 34:28) и Илия (1 Царе 19:8). Опитите да се намери мистично значение в числото 40 са безсмислени. Вижте Лука 4:2.

3. Изкусителят. Дяволът винаги ни атакува в моменти на най-голяма слабост, защото е тогава е най-вероятно да паднем. Поради тази причина е от жизненоважно значение да запазим физическите, умствените и емоционалните си сили на високо ниво на сила и ефикасност. Всичко, което отслабва тези сили, отслабва и нашата защита срещу хитростите на изкусителя. Неща като преумора, липса на упражнения, преяждане, неправилна диета, липса на сън или всичко, което намалява интелектуалната бдителност и емоционалния контрол, има тенденция да отваря пътя за злия да влезе в душата. Да подхранваме мисли за обезсърчение, поражение или негодувание ще има същия ефект. Трябва да насочим мислите и чувствата си към нещата горе (Кол. 3:2) и да изпълним умовете си с неща, които са истински, честни, чисти и прекрасни (Фил. 4:8). Трябва да подчиним тялото си на законите на нашето физическо същество, защото е невъзможно напълно да оценим нещата с вечна стойност, ако живеем в нарушение на естествените закони, които управляват нашето същество.

Дойде при него. Това беше личен дявол, който „дойде“ при Исус; това беше личен дявол, който Исус победен и разгромен. Няма и най-малък намек, даден от който и да е от евангелските писатели, че изкушението е било субективно преживяване, случило се изключително в ума на Исус, както някои твърдят.

Ако си ти. Сатана беше свидетел на кръщението на Исус и беше чул прокламацията от небето: „Този е Моят възлюбен Син, в когото е Моето благоволение“ (гл. 3:17; вижте ДА 116, 119). Що се отнася до външния вид, изглеждаше, че има причина да се съмняваме в истинността на това провъзгласяване. Блед, изтощен, измършавял и безмерно гладуващ (вижте ДА 137), Исус едва ли изглеждаше като Божий Син.

Думите на Сатана: „Ако си Ти“ изправиха Исус пред въпроса: „Откъде знаеш, че си Божият Син?“ По подобен начин в Едемската градина целта на изкусителя беше да накара Ева да не повярва на ясно заявените Божии думи относно дървото на познанието. По същия начин Сатана се обръща към мъжете и жените днес, опитвайки се да ги накара да не повярват на ясните истини, ясно заявени в разкритото Божие Слово. Само онези, чиято вяра, подобно на тази на Исус, почива здраво на това, което „е писано“, на ясното „Така казва Господ“, ще могат да устоят срещу хитростите на дявола. Изкушението винаги представлява предизвикателство към някаква ясно позната истина. То предлага обстоятелствата да оправдаят отклонението от принципа.

Божият Син. Ясен отзвук от думите на Отца при Йордан 40 дни по-рано (виж гл. 3:17). С надменно презрение Сатана се обърна към Този, срещу когото беше говорил толкова горчиво на небето, преди да бъде изгонен. Всъщност, Исус сега изглеждаше по-скоро като човешко същество, готово да умре, отколкото като Божия Син (Жан. 118, 137).

Думите на Сатана по този повод по-късно бяха повторени от презрителните еврейски водачи, когато се обърнаха към Христос на кръста (гл. 27:40). Вижте върху Матей 1:23; Лука 1:35; Йоан 1:1-3, 14.

Заповед. В някои случаи по време на служението Си Исус е бил помолен да удостовери Своето месианство чрез проява на чудотворна сила (Мат. 12:38; 16:1; Марк 8:11, 12; Йоан 2:18; 6:30). Но Той отказал да извърши чудеса, когато бил предизвикан да го направи. Вместо това всяко чудо задоволявало някаква специфична нужда на хората, на които се стремил да служи. Вярно е, че от силите на природата и от стихии на природата може да се очаква да се подчиняват на заповедта на своя Създател (Мат. 8:26; Йоан 2:6-11; и др.). Но Исус не призовал небесната сила, за да осигури за Себе Си нещо, което не е достъпно за нас. Вижте стр. 209.

Тези камъни. Сатана вероятно е посочил камъни, лежащи на земята в краката на Исус, някои от които може би са били приблизително с формата на дискообразен ориенталски хляб. Възможно е дори Сатана да е вдигнал един от камъните (вж. Лука 4:3) и да го е предложил на Исус, както е откъснал плода от забраненото дърво и го е поставил в ръцете на Ева (стр. 55).

Хляб. Хлябът тук представлява материалните потребности на физическата природа на човека. Той представлява материалистическата философия на живота, която приема, че животът на човека се състои в изобилието от неща, които се намират в неговото притежание, и че той живее само с хляб. И по този начин обръщението към апетита беше основата на първоначалната атака на Сатана срещу Божия Син, точно както беше основата на подхода му към Адам и Ева в Едемската градина. Много от изкушенията, които сполетяват хората, попадат в тази категория. Първо, Сатана знае, че изкушенията към физическата природа на човека са по-склонни към незабавен успех. Второ, той насочва изкушенията си към отслабване и деградация на физическите сили на човека, знаейки много добре, че чрез физическата природа, чрез сетивата, той може да получи достъп до цялото същество. Физическата природа трябва да бъде постоянно под контрола на висшите сили на ума, волята и разума, за да се избегне гибел. Тялото е средата, чрез която се развиват умът и душата, чрез която се формира характерът (МН 130). Фактът, че като Божи Син, Исус наистина е имал силата да задоволи глада Си, като създава храна, е направил това изкушение реално.

Изкушението се състоеше в предложението на Сатана Христос да задоволи глада Си по погрешен начин, тоест, без да се съобразява с волята на Отца. Предложението на Сатана скрито внушаваше, че Бог трябва да е немилостив, като оставя Сина Си сам да страда от глад, особено когато това е напълно ненужно.

Сравнете изкушенията в пустинята в началото на Христовото служение с тези в Гетсиманската градина в края му (вижте на гл. 26:38).

4. Отговори и каза. Вижте Йов 3:2.

Писано е. Христовата вяра в Бога и Неговото познание за Божията воля са били основани на Писанията. Още от детството си Христос е изучавал Писанията усърдно и е бил добре запознат с тях (Живот 70). В това се крие тайната на Неговата сила да се изправи срещу изкушението. Вярата е тази, която носи победа над света (1 Йоан 5:4), а вярата се развива чрез изучаване на Писанията (Римляни 10:17). Тук Христос потвърждава, че придържането към писаното Божие слово е от по-голяма ценност и важност дори от извършването на чудо. Цитатите на Христос от Писанието по този повод са взети от книгата Второзаконие.

Човек няма да живее. Цитат от Второзаконие 8:3, истина, която Христос е разкрил на Моисей 15 века по-рано. Когато изкушенията са приключили, Исус е бил почти на прага на смъртта (Второзаконие 131). Сатана може би е намекнал, че ако Христос не се отклони от това, което Той смята за пътя на дълга, Той ще умре. Ако е така, с отговора Си Исус потвърждава, че смъртта в орбитата на Божията воля е за предпочитане пред живота отделно от нея. Тази форма на

Искушението, което Сатана оказва върху мнозина, които се стремят да бъдат послушни на разкритата Божия воля. Този, който се стреми да живее единствено с и за „хляба“, всъщност изобщо не живее и в най-добрия случай е обречен да умре, защото „хлябът“ без Бог носи смърт, а не живот.

Първите думи на Исус заявяват пълно и безпрекословно подчинение на волята на Отца, както е изразена в Божието Слово. Исус приема обвързващия характер на това Слово (вж. Йоан 15:10) и отрича първостепенното значение на материалните неща. Духовните неща са от трансцендентна стойност и важност. Вижте върху Матей 6:24–34; Йоан 6:27.

Само хляб. Човекът е повече от животно; най-неотложните му нужди не са физически и материални. Исус потвърди: „Моето царство не е от този свят“ (Йоан 18:36). Макар че, от една страна, Исус поддържаше жизненоважното значение на подпомагането на нуждаещите се по всякакъв възможен начин (Матей 25:31–46; и др.), Той също така ясно заяви, че това не е замяна на лоялността и предаността към Него лично като Месия (гл. 26:11). Вярно е, че хората трябва „да вършат правда и да обичат милостта“ (Михей 6:8) и да обичат ближния си като себе си (Матей 22:39); но те също така трябва да ходят смиренно със своя Бог (Михей 6:8). Христовият отговор на дявола е осъждане на материалистическата философия на живота, каквато и да е форма тя да изглежда. Притежаването на вещи не е крайната, нито дори желаната цел на живота (виж Лука 12:15). Вижте върху Йоан 6:27–58.

Всяка дума. Исус каза: „Моята храна е да изпълнявам волята на Този, Който Ме е пратил“ (Йоан 4:34). Йеремиа говори за намирането и консумацията на Божиите думи и за това, че те са станали за него „радост и веселие“ на сърцето му (гл. 15:16). Йов заявява: „Считам думите на устата Му повече от необходимата ми храна“ (гл. 23:12). Исус, живото Слово (Йоан 1:1–3), е „живият хляб, слязъл от небето“ (гл. 6:48–51). Павел говори за вкусване на „доброто слово на Бога“ (Евр. 6:5). Петър говори за „чистото мляко на словото“ (1 Петрово 2:2), чрез което християнинът трябва да расте.

Освен това е жизненоважно да се вслушваме във всяко Божие слово. Човекът не е свободен да избира от Божието Слово онези части, които му се харесват, и да отхвърля другите. Бог е осигурил балансирана духовна диета за Своите земни деца и тези, които ядат само това, което им харесва, не могат да очакват да се радват на здравословен християнски опит или да достигнат християнска зрялост. Дори „най-малките заповеди“ Божии (Матей 5:19) са необходими за този, който иска да влезе в небесното царство.

5. След това. В Лука редът на второто и третото изкушение, както се появяват в Матей, е обърнат. Не знаем какъв е бил действителният хронологичен ред, но има основание да смятаме, че трите изкушения са се случили в реда, даден от Матей. Внимателното изучаване на естеството и целта на всяко изкушение води до заключението, че трите достигат кулминация, когато Сатана отвежда Исус на „изключително висока планина“ (ст. 8) и Му показва царствата на този свят. В първите две, както са изброени от Матей, Сатана се появява в ролята на ангел на светлината, но в третото той открито изисква Христос да му се поклони (ст. 9). Именно това богохулно предложение, според Матей, предизвиква категоричната заповед: „Махни се оттук, Сатана“ (ст. 10). Заслужава да се отбележи също, че „Копнежът на вековете“ коментира трите изкушения в реда, даден от Матей (вижте DA 129). Вижте на ст. 9.

Последователността на събитията, както е дадена в едно от синоптичните евангелия, често се различава от тази в останалите. Трябва да се отбележи, че никой от евангелистите не твърди, че е подредил повествованието в строго хронологична последователност (виж стр. 274) и със сигурност е очевидно, че не всички са го направили. Вижте Допълнителни бележки към Глава 3, Бележка 2.

Свещеният град. Някои македонски монети носят надписа „Светият Йерусалим“. Арабското име на Йерусалим днес е ел-Кудс, „Светият“. Очевидно е, че Сатана не е избрал Храма за място за второто си изкушение поради липсата на височини и пропасти в планините на пустинята; сигурно е имало друг мотив. Възможно е Сатана да се е стремил да обгърне второто изкушение с атмосфера на святост.

Врх. Гръцко *pterugion*, умалителна форма, означаваща буквално „малко крило“, смятано от някои тук представят външния ръб на Храма. По-късен гръцки писател използва неумалителна форма *pterux*, за да представи върха на сграда. Следователно *pterugion* може да описва кула, бойница, заострен покрив или връх. Английската дума „*pinnacle*“ произлиза от латинското *pinna*, умалителна форма на *pinna*, „крило“.

Храм. От гр. *hieron*, термин, използван за обозначаване на цялата зона на Храма и сградите в нея съдържащ се. Самата сграда на светилището, обхващаща светите и пресветите места, се нарича на гръцки наос. Като хиерон, така и наос се превеждат като „храм“ в Новия завет.

6. Ако си ти. Вижте стих 3. На пръв поглед, неспособността да се даде отговор на предизвикателството на Сатана би изглеждала като мълчаливо признание от страна на Исус, че Той не е Божият Син. При срещата с първото изкушение Исус се оказа лоялен като Син към волята на Отца. Сега изкушителят предлага Той да докаже Своята лоялност и вяра чрез действие, което уж би дало убедително доказателство за този факт.

Хвърли се долу. Със сигурност, настояваше Сатана, такъв акт на вяра в Бога би бил върховно доказателство, че Исус наистина е Божият Син. Равините учеха, че „когато цар Месията се разкрие, тогава той идва и застава на покрива на святото място“ (Midrasg Pesiqtha Rabbathi 36 [162a], цитирано в Strack и Billerbeck, Kommentar zum Neuen Testament, том I, стр. 151). Ако Исус се беше хвърлил долу, никой нямаше да е свидетел на деянието освен Сатана и Божиите ангели (1SG 33).

Писано е. Сатана погрешно тълкува и прилага пасажа, който сега предлага на Исус като причина за отклонение от пътя на дълга. Той манипулира Божието Слово по такъв начин, че да изглежда сякаш то одобрява греховен начин на действие; изопачава значението му и го използва измамно (вж. 2 Кор. 4:2).

Дай заповед на ангелите си. Сатана цитира от Пс. 91:11, 12, но пропуска думите „да „Пази те във всичките ти пътища.“ Може би това е било предназначено да замъгли факта, че защитната грижа на Бог е достъпна за нас само когато оставаме в пътищата, избрани от Бога. Сатана добре знаеше, че когато човек се отклони от правия и тесен път, той напуска избраната от Бога земя и стъпва на омагьосаната земя на врага. Но Исус отказа да се отклони от пътя на стриктното послушание на волята на Отца.

7. Писано е. Сатана беше извадил думите от Пс. 91:11, 12 от контекста им (виж Мат. 4:6). За да изложи истинското значение на думите, цитирани от Пс. 91, и за да докаже, че дяволът ги е приложил неправилно, Исус цитира друг пасаж (Втор. 6:16), чийто контекст определя обстоятелствата, при които човек може да претендира за Божията благословия (виж ст. 17–25). Текстовете, изолирани от контекста им, често се оказват подвеждащи. Също така, даден пасаж трябва да се разбира в хармония с всички останали. Твърдението, че Писанията могат да бъдат използвани, за да учат на всичко и всякакво, е вярно само когато този принцип е нарушен. Когато Божието Слово се приема като цяло, неговите истини са ясни и хармонични.

Не изкушаване. Думите, използвани от Христос, за да осуети изкушителя, първоначално са били изречени от Моисей по отношение на първия случай в пустинята, когато израилтяните роптали за вода (виж Изх. 17:1–7). Бог е предоставил изобилни доказателства за факта, че води Своя народ и ще се погрижи за всяка тяхна нужда, като например чудесата на божествената сила, проявена в Египет, драматичното избавление при Червено море и по-скоро изпращането на манната. След като били снабдени с храна, хората смилено обещали, че в бъдеще ще се уповават на Господа (Изх. 297); но малко по-късно, когато им била дадена възможност да упражнят вяра, те обвинили Моисей, че възнамерява да се разпорежи с тях, за да може да се обогати от техните притежания (Изх. 17:1–4; Изх. 297, 298). Въпреки доказателствата за божествена загриженост за техните нужди, те „изкушавали Господа, казвайки: Дали Господ е сред нас, или не?“ (Изх. 17:7). Те подлагали Бога на изпитание; тоест, те Го предизвикаха да докаже божествената Си сила. Грехът им се състоеше във факта, че дойдоха при Бога с грешен дух – дух на искане и раздражителен гняв, а не на смирена, търпелива вяра. Докато искането им не бъде изпълнено, те отказаха да вярват в Бога.

В същия дух Сатана сега предложи Христос да постави Отца Си на изпитанието. Вместо да приеме с вяра провъзгласяването на Отца при Йордан, което Го утвърждава, че е Божият Син, Исус трябваше да експериментира, за да докаже за Свое удовлетворение, че това е така. Но такъв експеримент би отразявал по-скоро съмнение, отколкото вяра.

Никога не бива да се поставяме ненужно или небрежно в положение, в което Бог ще трябва да извърши чудо, за да ни спаси от неблагоприятните последици от един глупав начин на действие. Не бива да се надяваме, че Бог ще ни спаси, когато се втурваме неканени в опасност. Зрялата вяра ще ни накара да подредим живота си в хармония с това, което Бог вече ни е разкрил, и след това да Му се доверим за останалото.

8. Изключително висока планина. Вдъхновението не е разкрило мястото на третото изкушение. Някои предполагат планината Небо, от чиито благоприятни височини (2644 фута.) Моисей видя цялата Обетована земя (Втор. 34:1–4), а след това, във видение, хода на плана за спасение през вековете (стр. 472–477).

Показва му. Матей отбелязва, че дяволът е показал на Исус „всички царства на света и тяхната слава“ (гл. 4:8), а Лука отбелязва, че това се е случило „в един миг“ (гл. 4:5). Безсмислено е да се спекулира как Сатана е успял да представи пред Исус цветната панорама, която сега се разкриваше пред очите Му.

Отхвърляйки облика си на ангел от царството на славата, Сатана сега застана пред Христос в приетата от него роля на княз на този свят (Живот 129). Той не притежаваше правото на собственост върху тази земя по право, а по-скоро като отне от Адам и Ева даденото им от Бога владение. Сатана твърдеше, че е заменил Адам като законен владетел на света (виж Битие 1:28; Йов 1:6, 7), но управляваше като узурпатор. Въпреки това Христос не оспори директно твърдението на Сатана и отрече само, че Сатана има право да приема поклонение. Исус дори говори за Сатана като за „княз“ на този свят, в знак на признание за неговото фактическо управление (Йоан 12:31; 14:30; 16:11).

Светът. Гръцки *kosmos*, „свят“ или „вселена“, от гледна точка на неговото подредено разположение в пространството. Лука казва *oikoumenē*, „обитаемият свят“ (гл. 4:5), думата, появяваща се в Мат. 24:14; Лука 2:1; Деяния 11:28; 17:6 и др. Трета дума, преведена като „свят“ в Новия завет, е *aiōn*, „възраст“ или „свят“, по-специално светът от гледна точка на последователността от събития във времето (Мат. 12:32; 13:39; 24:3; 28:20; Лука 18:30 и др.).

Славата им. Сатана ефективно скри обратната страна на царството си и представи само ослепителната слава на човешката доблест. Той предложи на Исус ролята на политически Месия, роля, в която еврейският народ би Го приел (виж Йоан 6:15; виж върху Лука 4:19).

9. Всички тези неща. Вижте стих 8. В религиозен и политически план Сатана ефективно упражняваше неговия контрол над делата на света (виж Лука 4:6). „Тези неща“, разбира се, бяха крадена собственост, но докато бяха в негови ръце, Сатана възнамеряваше да търгува с тях в своя полза. Христос беше истинският собственик и Неговата собственост се основаваше на факта, че Той беше създал „всички неща“ (Йоан 1:3). Той никога не се беше отказвал от правата Си. Сатана знаеше, че Исус е дошъл да оспори претенцията му и сега предложи да я предаде без конфликт – но при определени условия. Контролът на Сатана над човешката раса не беше пълен; все още имаше някои, които не му бяха се поддали на вярност. Той осъзна предизвикателството, подразбиращо се в безгрешността на Христос.

Ще ти дам ли? Сатана накара Исус да изглежда така, сякаш получава нещо за почти нищо – „всички тези неща“ за нищожната цена да се поклони веднъж пред този, който се представи за техен законен собственик. Сякаш Сатана каза: „Дойде, за да спечелиш правото на собственост върху този свят, нали? Приеми го като дар от мен. Властта и честта могат да бъдат Твои, за да ги вземеш.“ В замяна, всичко, което Сатана поиска, беше прехвърляне на лична вярност от Отца към себе си.

Отказвайки да се съобрази с предложението на Сатана, Христос също така се отрече от всеки нечестив съюз между църквата и държавата. Христос отказа да се намесва в делата на народите по Неговото време – последователно и напълно. Единственият му съвет по въпросите на отношенията между църквата и държавата беше „прочее, отдавайте на Цезаря Цезаровото, а на Бога Божието“ (гл. 22:21).

Паднете и ми се поклонете. В източните земи дори днес поклонът е знак за абсолютно подчинение и вярност. Това дяволско предложение – въплътеният Бог да се поклони на дявола – представлява кулминацията на богохулството. Големите заложили въпроси и нечестивата дързост на предложението сякаш представляват максималния предел на дяволската изобретателност и предполагат, че редът на трите изкушения на Матей, а не този на Лука, представлява хронологичния ред. След като направи най-смелия си ход, Сатана нямаше какво повече да предложи.

10. Махай се оттук. Кулминацията беше достигната. Сатана се беше разобличил и се беше явил в истинската си роля. Князът на този свят беше дошъл при Христос, предлагайки Му да задоволи човешките желания (1) за материалните удобства и потребности на създаването, (2) за привилегиите да прави каквото си иска и да се наслаждава на привилегиите на непослушанието, без да приема отговорностите му, (3) за гордост и популярност и (4) за власт и авторитет над другите хора.

Князът на този свят дойде при Христос и не намери нищо в Него, което да откликне, дори в най-малка степен, на изкушението (виж Йоан 14:30). Божият Син, „в подобие на греховна плът, ... осъди греха в плътта“ (Римляни 8:3), и ако ние дойдем при Него с вяра – ако изберем да „ходим не по плът, а по Дух“ (Римляни 8:4) – Той, чрез Своята благодат, ще ни даде сили да ходим така. Ако само се подчиним на Бога, ние също можем да устоим на дявола и той ще избяга от нас (вижте Яков 4:7, 8). Бог ще бъде за нас сигурна защита (Притчи 18:10).

Сатана. Вижте стих 1.

Покланяй се на Господа. Цитат от LXX на Втор. 6:13. Вярата, че човек може да служи на двама господари, е измама на дявола (виж Мат. 6:24). Всяка философия на живота, която ни предлага „всички тези неща“, а също и небето, е неразделна част от собствената доктрина на дявола.

„Ще служиш ли?“ Исус вече беше потвърдил лоялността Си към принципите в царството на тяло, ум и душа. През целия Му живот волята на Отца, а не Неговата собствена, е ръководила Неговия избор във всички неща (виж гл. 26:39).

11. След това. Вижте стих 1.

Дяволът го напуска. Не завинаги, а „за известно време“ (Лука 4:13). Още от ранно детство животът Му е бил „една дълга борба срещу силите на тъмнината“ (Живот 71, 116; виж върху Лука 4:2). Дяволът е изкушавал Христос, но е бил безсилен да Го принуди да съгреша; и така е и с нас. Най-свирепите му изкушения са безсилни, освен ако и докато не се съгласим да съгрешим (виж 5С 177). Когато „се съпротивляваме на дявола... той ще бяга“ от нас (Яков 4:7). Христос излезе триумфално от битката – дяволът си тръгна като победен враг.

Служеше. Когато изкушенията приключиха, Исус падна изтощен на земята с бледността на смъртта по лицето Му. Той лежеше там като умирац (ЖВ 131).

Сатана беше обещал служението на ангели извън кръга на послушание на Божията воля, но Исус отказа. Сега небесни ангели дойдоха и Му служеха по пътя на послушанието. Техните уверения за любовта на Отца и за признателността и радостта на цялото небе от Неговата победа сигурно са утешили и укрепили Спасителя.

12. Сега. [Начало на галилейското служение, Мат. 4:12 = Марк 1:14, 15 = Лука 4:14, 15. Основен коментар: Матей. Вижте Ранно галилейско служение; Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение и Служението на нашия Господ.] Нито едно от трите синоптични евангелия не съобщава за това, което е общоизвестно като ранно юдейско служение на Христос. Този период се простира от изкушението до началото на галилейското служение, т.е. от Пасхата на 28 г. сл. Хр. до тази на 29 г. сл. Хр. , с временно оттегляне в Галилея през зимата на 28-29 г. (вижте Допълнителна бележка върху Лука 4; Началото на галилейското служение). Вдъхновението не е дало пряко обяснение за мълчанието на синоптичните писатели относно ранното юдейско служение. Лука говори за служението на Исус, сякаш е започнало в Галилея (вижте Деяния 10:37, 38).

Част от успеха на ранното юдейско служение на Исус е очевидна от оплакването на учениците на Йоан, че „всички хора идват при Него“ (Йоан 3:26), и от отговора на Йоан: „Той трябва да расте, а аз да се смалявам“ (гл. 3:30). Въпреки очевидната популярност и успех на Христос (вижте ДА 181), Неговото юдейско служение дава малко плодове (ДА 194, 245). Въпреки че кратките бележки на Йоан представляват обобщението на информацията ни за случилото се през този период, ясно е, че това е заемало значителен период от време (вж. ДА 214, 231). Очевидно (Йоан 3:22–24) Йоан Кръстител и Исус са проповядвали в Юдея през това време и че вълната от популярност постепенно е отслабвала от Йоан и е текла към Исус (гл. 3:26; ДА 178).

Не след дълго Неговата власт над множествата надмина дори тази на Йоан, която за известно време беше по-голяма от тази на самите управници (Жан. 178, 181). Вижте върху Йоан 3:22, 26; 4:3.

Отхвърлянето на Исус от Синедриона след изцелението във Витезда (Йоан 5:16, 18) сложи край на делото Му в Юдея и доведе до заминаването Му за Галилея и до официалното начало на служението Му там. Друг допринасящ фактор беше неотдавнашното лишаване от свобода на Йоан Кръстител (Мат. 4:12; Марк 1:14; виж върху Йоан 4:1).

Когато Исус чу. Интересно е да се отбележи, че затварянето на Йоан Кръстител съвпада приблизително с отхвърлянето на Исус от еврейските водачи и края на ранното Му юдейско служение (виж Началото на галилейското служение) и че смъртта на Йоан настъпва около година по-късно, малко преди кризата, която слага край на делото на Христос в Галилея (виж гл. 14:10–21; Служението на нашия Господ). Именно затварянето на Йоан, заедно със собственото Му отхвърляне от еврейските водачи, кара Исус да се оттегли в Галилея и да продължи делото Си там (виж Допълнителна бележка върху Лука 4).

Хвърлен в затвора. Вижте Лука 3:19, 20. Думата, преведена като „хвърлен“, буквално означава „предаден“. Възможно е еврейските водачи, завистливи от популярността на Йоан сред народа, да са се съгласили предварително с хвърлянето му в затвора. По този начин те биха могли да се отърват от пророка, без самите те да бъдат държани отговорни пред народа. Фактът, че Синедрионът публично осъди Исус приблизително по същото време (вижте Допълнителна бележка Лука 4), предполага тясна връзка между двете събития. По този начин заплахата от Синедриона след изцелението във Витезда (Жан 213) несъмнено е имала за цел да изплаши Исус и да го накара да прекрати публичните си дела.

Тръгнал си. Тоест, преместил полето си на служение в този регион. Това било през пролетта на 29 г. сл. Хр. , след Пасхата, и било поне третият път след кръщението Му, в който Исус „тръгнал“ от Юдея за Галилея. Първото от тези заминавания за Галилея било през зимата на 27-28 г. сл. Хр. (виж Йоан 1:43), а второто, година по-късно, през зимата на 28-29 г. сл. Хр. (виж върху Йоан 4:1-4). След като напуснал Юдея след Пасхата на 29 г. сл. Хр. , Исус не се завърнал отново до Празника на шатрите през есента на 30 г. сл. Хр. (Жан. 393, 395, 450-452). Тръгването от Йерусалим през пролетта на 29 г. сл. Хр. бележи официалното начало на това, което обикновено се нарича галилейско служение (Жан. 231, 232; Мб 2). На разстояние от еврейските власти, които сега били решени да умрат, Исус можел да продължи делото Си с по-малка намеса.

Като извърши делото Си първо в Юдея, Исус възнамеряваше да даде на еврейските водачи възможност да Го приемат като Месия. Ако го бяха направили, еврейският народ несъмнено щеше да се обедини около Него и щеше да има привилегиите да Го представлява пред народите по света – както беше първоначалният план, замислен от светите пророци от древността (вижте том IV, стр. 25-28).

Галилея. Вижте гл. 2:22. Тъй като са на известно разстояние от Йерусалим и следователно по-малко подвластни Под влиянието на религиозните водачи там, евреите от Галилея били по-простосърдечни и отворени. Те били по-малко подвластни на религиозните предразсъдъци, отколкото техните сънародници в Юдея. Те били по-сериозни и искрени и по-готови да слушат посланието на Христос безпристрастно. Всъщност, желанието им да чуят какво има да каже Му е налагало понякога да пътува от място на място, за да не се надигне ентусиазмът до такава степен, че да бъде изтълкуван от властите като застрашаващ мира и сигурността на нацията.

13. Напускане на Назарет. [Преселване в Капернаум, Мат. 4:13–17 = Лука 4:31a . Основен коментар: Матей. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ.] Матей не казва нищо за отхвърлянето на Исус от Неговите собствени жители, хората от Назарет (вижте върху Лука 4:28, 29). Смята се, че мълчанието му по отношение на много от инцидентите, отбелязани по-подробно от другите евангелски писатели, се дължи на факта, че той е по-загрижен за ученията на Исус, отколкото за нещата, които Исус е правил (вижте стр. 191). За обстоятелствата, които са довели до това отстраняване, вижте върху Лука 4:16–30.

Капернаум. Името може да произлиза от еврейските думи *капна*, „село“, и *нахум*, „Наум“, и следователно означава „селото на Наум“. Някои предполагат, че Капернаум може да е бил домът на пророк Наум, но това не е потвърдено. Смята се, че градът е бил разположен на мястото на съвременния Тел Хюм (някои предполагат Хан Миние), на северозападния бряг на Галилейското езеро. Тъй като езерото е било на 209 м под нивото на Средиземно море, Капернаум се е радвал на мек, приятен климат.

Капернаум е бил главният еврейски център в региона (вж. гл. 11:23). Разположен на един от главните пътища от Дамаск, с Тир и Сидон на север, Йерусалим на юг и Средиземно море на запад, Капернаум се превръща във важен пункт за събиране на мита. Съществува и морска търговия с Декаполис, на юг от територията на Филип. Може би Капернаум не е бил толкова голям, колкото Сефорис, който, поне преди построяването на Тиберия, е бил главният град в Галилея. Смята се, че Капернаум не е съществувал преди вавилонския плен; ако е съществувал, той трябва да е бил незначително село, защото не се споменава в Стария завет.

Капернаум е бил идеален център, от който са се разпространявали новините за ученията и чудесата на Исус ще се разпространи бързо във всички части на Галилея и отвъд нея. Изцелението на сина на благородника (виж Йоан 4:46–54) предходната зима (28–29 г. сл. Хр., виж Служението на нашия Господ) вече беше запалило светлина в Капернаум (виж върху Лука 4:23). Благородникът и цялото му семейство се обърнаха във вярата (Жан Жаклин 200) и несъмнено разпространиха новината за Исус и за изцелението на сина из целия град, като по този начин подготвиха пътя за личното служение на Христос.

Исус направи Капернаум Свой дом и седалище за приблизително следващата година и половина. Петър вече беше следвал Исус повече от година (вж. Йоан 1:40–42) и изглежда, че е отварял собствения си дом за Исус, когато Той е бил в Капернаум (виж Марк 1:29–31; 2:1; ДА 259, 267). Капернаум става известен като „негов собствен град“ (Мат. 9:1). Именно от този център Исус тръгваше на всяко от Своите евангелизаторски пътешествия през градовете на Галилея.

Морският бряг. Тоест, на Галилейското езеро.

Завулон и Нефталим. Племенният удел на Нефталим граничеше с Галилейското езеро на запад, докато този на Завулон се простираше още по-на запад (виж Исус Навин 19:10–16, 32–40). Тези племенни граници отдавна бяха престанали да имат значение. Матей отбелязва факта, че служението на Исус в Галилея е било съсредоточено в областта, преди това заета от тези две племена. Той прави това, очаквайки цитата си от Исаия 9:1, 2 (виж Матей 4:15, 16). Назарет е бил в древните племенни граници на Завулон, както Капернаум е бил в границите на Нефталим.

14. Може да се изпълни. Вижте гл. 1:22. Цитат от Ис. 9:1, 2, с леки вариации от еврейския и LXX. Исаия писал (около 734 г. пр.н.е.), когато асирийските армии опустошавали северната част на Израелското царство. Тези племена били сред първите, които понесли основната тежест на безмилостните асирийски нашествия (виж 2 Царе 15:29; вж. 1 Лет. 5:26).

15. Пътят към морето. Вижте Матей 4:13; Марк 2:14.

Отвъд Йордан. Или „отвъд Йордан“, тоест в пределите на Обетованата земя.

Езичници. След депортирането на десетте племена в Асирия през 722 г. пр.н.е. регионът, известен като Галилея (виж Исаия 9:1), е бил населен почти изключително от неевреи. По времето на Христос много евреи са се заселили там, в резултат на което населението е било особено космополитно – смесица от евреи и езичници.

16. Седеше в тъмнина. „Тъмнината“ беше мракът на пленничеството; „светлината“ беше избавление от пленничеството. Сега Христос идва като великия избавител, разсейвайки мрачния мрак на робството на греха и провъзгласявайки славната светлина на истината, която прави хората наистина свободни. Вижте върху Йоан 1:5.

Велика светлина. Това е Исус, „истинската светлина“ (вижте върху Йоан 1:4, 7, 9).

Сянка на смъртта. Още от появата на греха хората живеят в „сянката на смъртта“. Исус дойде да избави онези, „които поради страх от смъртта през целия си живот бяха подчинени на робство“ (Евр. 2:15).

Светлина е изгряла. Светлината винаги е била символ на божественото присъствие (вижте върху Бит. 1:3). Исус се провъзгласи за светлината на света (Йоан 8:12; 9:5), чиито ярки лъчи разсейват тъмнината на греха и смъртта. Вижте върху гл. 1:14.

17. Оттогава. Вижте Матей 4:12; Марк 1:15.

Започна да проповядва. Тоест, в Галилея. Фразата не означава непременно, че това е първият случай, при който Исус проповядва. Около година и половина от Неговото публично служение вече са били в миналото (вижте на стих 12).

Покайте се. Гръцки *metanoieō*. За значението вижте гл. 3:2. Юдеите смятали покаянието изключително важна доктрина. Те наблюдавали на покаянието като необходимо условие за спасение чрез Месия. Равините имали поговорка, че „ако израилтяните се покаят за един ден, Месията, синът на Давид, ще дойде веднага“. Според техните учения, покаянието включвало скръб за греха, възстановяване на греха, където е възможно, и решение да не се повтаря грехът. Вижте гл. 3:2; 5:2, 3.

Небесното царство. Израз, използван изключително от Матей (31 пъти в Новия завет, предпочитайки по-разпространения термин „царство Божие“, който самият Матей използва пет пъти, а другите новозаветни писатели използват изключително. Заместването на „небе“ с „Бог“ е в хармония с обичая на юдеите от времето на Христос да избягват да произнасят святото име на Бог, по същия начин, както са използвали изразите „име на небето“ за „име на Бог“; „страх от небето“ за „страх от Бога“; „чест от небето“ за „чест от Бога“ и т.н. (вижте том I, стр. 172). Изразът „царство небесно“ не се среща в Стария завет, въпреки че идеята е имплицитна в пророческите писания (Исаия 11:1–

12; 35; 65:17–25; Дан. 2:44; 7:18, 22, 27; Михей 4:8; и т.н.).

„Небесното царство“ или „Божие царство“ съставлява темата на учението на Исус (Лука 4:43; 8:1). Той въвежда много от Своите притчи с думите: „Небесното царство е подобно [или сравнено]“ (виж Матей 13:24, 31, 33, 44, 45, 47). Той учи учениците Си да се молят за идването на царството (гл. 6:10). Неговото евангелие е благата вест за царството (гл. 4:23; и т.н.). Неговите ученици са „децата на царството“ (гл. 13:38). Отец благоволи да им даде царството (Лука 12:32), което те трябваше да наследят (Матей 25:34). В този живот християните трябва да поставят царството на първо място в своите чувства и да го поставят като велика цел на живота (гл. 6:33). Когато изпраща дванадесетте, Той им заръчва да „проповядват Божието царство“ (Лука 9:2, 60).

Йоан провъзгласил непосредствената близост на установяването на небесното царство (Мат. 3:2). Исус също така заяви, че царството „е близо“ (гл. 4:17) и напътства учениците Си, когато ги изпраща да проповядват, да разпространяват същото послание (гл. 10:7).

„Небесното царство“ е установено при първото пришествие на Христос. Самият Исус беше Цар и онези, които вярваха в Него, ставаха негови поданици. Територията на царството бяха сърцата и животът на поданиците. Очевидно посланието, което Исус носеше, се отнасяше до царството на божествената благодат. Но, както самият Исус ясно заяви, това царство на благодатта беше подготовка за царството на славата (вижте DA 234; GC 346, 347).
Относно последното, учениците попитали в деня на възнесението: „Господи, в това време ли ще възстановиш царството на Израел?“ (виж Деяния 1:6, 7). Царството на благодатта било близо в дните на Христос (Матей 3:2; 4:17; 10:7), но царството на славата било в бъдеще (гл. 24:33). Едва когато Човешкият Син „дойде в славата Си и всичките свети ангели с Него“, Той ще „седне на престола на славата Си“ (гл. 25:31).
Под ръка. Вижте Марк 1:15.

18. Исус. [Призивът край морето, Мат. 4:18–22 = Марк 1:16–20 = Лука 5:1–11. Майор коментар: Лука.] Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) прочитането „той“.

Симон. Гръцката форма на еврейското Шимон, Симеон. В дните на Христос мнозина Евреите са приемали гръцки имена или са приемали гръцки форми за своите еврейски имена. Това е било особено вярно за евреите, живеещи извън Палестина. Но дори в Палестина е било удобно да се има гръцко име, предвид факта, че гръцкият е бил разпространеният търговски и интелектуален език на света по онова време. Вижте стр. 25, 29.

Петър. Гр. Петрос, „камък“ или „скала“ (виж на гл. 16:18), превод на Арамейска дума „Кефа“ – дума, преведена на български като „Кифас“, която също означава „скала“ или „камък“ (Йоан 1:42). За биографичен очерк на Петър вижте Марк 3:16.
Андрей. Вижте Марк 3:18.

Мрежа. Гръцки amphiblēstron, мрежа за хвърляне, за разлика от diktuon, общ термин за рибарска или ловна мрежа, или сагене, „мрежа за влачане“ (вижте на гл. 13:47).

19. Следвай ме. В смисъл да станеш ученик на пълен работен ден. Оттогава нататък Петър и Андрей трябваше да направят своя задача на пълен работен ден да бъдат ученици в училището на Исус (вижте върху Лука 5:11).

Рибари на човечи. Вижте Лука 5:10.

21. Яков. Гръцко име Яков, еквивалентно на името Яков (виж върху Бит. 25:26; Марк 3:17). Когато Яков и брат му Йоан са посочени заедно, както тук, Яков се споменава първи, с едно изключение (Лука 9:28). Яков е по-големият от двамата (виж ДА 292).

Зеведей. Гръцко име Зебедей, еквивалент на еврейското име Забдей, което вероятно означава „Йехова е дал“. Съпругата му вероятно е била Саломея (Мат. 27:56; вж. Марк 15:40; 16:1).
Йоан. Вижте Марк 3:17. За значението на името вижте Лука 1:13. Йоан беше най-младият от Дванадесетте (Ж.В. 292).

Поправяне. Тоест, за да ги подготви за следващата риболовна експедиция.
Той ги повика. Вижте Марк 1:17.

22. Напусна кораба. Вижте Лука 5:11.
Баща им. Вижте Матей 4:21; Марк 1:20.

Последваха го. Вижте Лука 5:11. Преди това поне трима от четиримата ученици вече призовани за пълновременни ученици, периодично са следвали Исус и са се връщали към обичайния си бизнес като рибари.

23. Обиколи цяла Галилея. [Първо галилейско пътешествие, Мат. 4:23–25 = Марк 1:35–39=Лука 4:42–44. Основен коментар: Марк.] В евангелския си разказ Матей не

винаги следва стриктно хронологична последователност от събития (виж стр. 274). Той е склонен да групира инцидентите според вида, а не според времето. Разказът на Матей за изцелението на свекърва на Петър и за болните и страдащите, които се събрали пред вратата на дома на Петър в края на съботата в гл. 8:14–17, трябва да бъде вмъкнат между стихове от гл. 22 и 23 от 4, за да се осигури хронологична последователност. Това е ясно от разказа, даден от Марк, който следва тази последователност от събития – призивът край морето, изцелението на обладавания от демони в синагогата в Капернаум, събитията в дома на Петър и началото на първото мисионерско пътуване през Галилея (виж Марк 1:16–39).

Тук Матей дава кратко резюме на първото мисионерско пътуване, проведено от Исус в градовете, селата и селата на Галилея през лятото на 29 г. сл. Хр. (вижте върху Марк 1:39). Формата на глагола, преведена като „обикаляше“, показва по-продължително пътуване, отколкото може да се предположи от краткия разказ на различните синоптични писатели. Според Йосиф Флавий Галилея е била гъсто населена област, осяяна с над 200 града и села. Единственият конкретен инцидент, записан за събитията по време на първото мисионерско пътуване, е този за изцелението на прокажен, за който Матей разказва в гл. 8:2–4.

Евангелието. Това е първото срещане на думата „евангелие“ в книгата на Матей (вижте върху Марк 1:1).

Болест. Гръцки *posos*, често използван за заболявания от сериозен характер, следователно може би по-добре преведено като „болест“.

Болест. Гръцка дума *malakia*, общ термин за слабости, произтичащи от някакво заболяване. Тук думата описва физически и психически заболявания, може би от по-леък тип от *posos*. Двете думи *posos* и *malakia* се появяват заедно в LXX на Втор. 7:15.

24. Слава. Гръцки акоѐ, по-добре, „доклад“ (виж върху Марк 1:28).

Сирия. Смисълът, в който Матей тук използва термина „Сирия“, не е напълно ясен. Възможно е той да говори за региони отвъд Галилея, тъй като по-късно в Неговото служение хората в околностите на Тир и Сидон познавали Исус (гл. 15:21, 22) и идвали да Го слушат и да бъдат изцелени от болестите си (Лука 6:17). Контекстът обаче подсказва, че Матей тук използва термина „Сирия“ в по-общ смисъл, за да включи Галилея като част от Сирия (географски, ако не и политически), или може би да се обърне към най-северните региони на Галилея, граничещи със самата Сирия (виж стихове 23, 25). Всяко от последните предложения изглежда по-вероятно, особено предвид факта, че онези, които дошли при Него в отговор на чутия за Него слух, дошли от Галилея, Декаполис, Юдея и Перейя (ст. 25). По това време Палестина принадлежала към римската провинция Сирия.

Различни болести. Тоест, „различни болести“.

Мъки. Или „болки“.

Обсебен от бесове. Вижте Марк 1:23.

Лунат. От гр. *sele-niazomai*, буквално „да бъдеш обсебен от луна“, дума, срещаща се в Новия завет само тук и в гл. 17:15. От симптомите, дадени в гл. 17:15, мнозина са заключили, че *selēniazomai* означава „да бъдеш епилептичен“, но може да е имала по-широки конотации.

Парализа. От гр. *paralutikos*, откъдето произлиза и английската ни дума „паралитичен“.

25. Декаполис. Вижте стр. 46.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 114

1-3РК 174

1-4EW 155; Те 20, 275, 285; 3Т 380, 490; 4Т 29, 36

1-11CS 209; DA 114-131; Те 282; 3Т 372; 4Т 44, 576

2 CD 167, 186; MM 264; MH 333; 3Т 486, 488; 4Т 32, 293

2-4CD 169; DA 117; 3Т 161; 4Т 257; 5Т 510; Те 109, 161

3 DA 24, 49, 118, 119, 664, 746; MH 422; 2Т 508

3, 4 MYP 58; 1Т 293

4 AA 51; CH 423; COL 39; CS 155, 210; CSW 27, 32, 43; DA 85, 86, 88, 120, 121, 123, 390, 391, 677; Изд. 126, 171; GC 51, 559; GW 264, 309; LS 93; MB 52; MH 21, 181; MM 89, 97, 125; PP 208; Те 276, 286; TM 441; 4Т 45; 5Т 330, 434; 6Т 19, 81, 132, 153, 160, 347; 7C 223; 9C 16, 68

5, 6 ДА 124; Те 285

5-7EW 156

5-8MYP 52; 1Т 299, 341

5-9GC 501

6 DA 746

6, 7 DA 125

7 MM 15; 3Т 482

7-104Т 45

8, 9 CS 144; DA 129; MYP 54; 3Т 477; 4Т 495; 6Т 14

8-11ДВ 24; ГК 50; Те 286; 1Т 293

9 CS 210, 214; 3Т 479; 4Т 37; 9Т 24

10 DA 130; PK 625; Те 278; 6Т 10

10, 11 3Т 457

11 DA 131; EW 158; SR 202; Те 20; 3Т 526

13 CH 500; 9Т 121

13-16CH 316

15, 16 CH 387; DA 245; MH 20

16 DA 32; GC 299; PK 688; PP 476

17 МБ 2

18 4Т 488

18-22DA 244-251; GW 24, 113

18-24CH 317

19 AA 18; CT 548; DA 249; FE 339, 359; GC 171; MH 25; MYP 303; PK 60, 65; 3Т 383; 4Т 615; 7Т 298; 8Т 56

20 AA 365; Ev 632; MH 480

23 CH 535; DA 821; Ev 54; 9Т 170

24, 25 МБ 3

25 МБ 5

ГЛАВА 5

1 Христос започва своята проповед на планината: 3 заявявайки кои са блажени, 13 кои са солта на земята, 14 светлината на света, градът на хълма, 15 свещта: 17 че е дошъл да изпълни закона. 21 Какво е да убиеш, 27 да прелюбодействаш, 33 да се кълнеш: 38

увещава да търпим несправедливост, 44 да обичаме дори враговете си 48 и да се стремим към съвършенство.

Палестина по време на служението на Исус

4

1. Виждане на множествата. [Нагорна проповед, Мат. 5:1 до 8:1 = Лука 6:17–49. Основен коментар: Матей. Вижте Ранно галилейско служение; Служението на нашия Господ.] Очевидно „големите множества“ от гл. 4:25, които са последвали Исус след първото Му голямо мисионерско пътуване през градовете и селата на Галилея. Нагорната проповед вероятно е била произнесена в края на лятото (МВ 2, 45) на 29 г. сл. Хр., около средата на трите години и половина от Неговото служение. Лука ясно свързва Нагорната проповед с назначаването и ръкополагането на Дванадесетте (Лука 6:12–20; вж. МВ 3, 4) и запазва правилната последователност на събитията в този забележителен ден: (1) нощта, прекарана в молитва, (2) ръкополагането на Дванадесетте, (3) слизване в равнината, (4) проповедта (виж DA 298). Той пропуска само забележка за факта, че Исус „се качи [отново] на планината“ (Матей 5:1), и този пропуск е накарал някои да мислят, че проповедта, записана в Лука, не е била произнесена по същото време и на същото място като тази в Матей.

Матей, от друга страна, не споменава тук назначаването и ръкополагането на Дванадесетте, но ги споменава във връзка с разказа си за третата проповед

⁴ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 3:17). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

обиколка няколко месеца по-късно (гл. 10:1–5). Матей обаче предшества споменаването си за тълпите, които са последвали Исус, с разказ за призива край Галилейското езеро (гл. 4:18–25). От различните евангелски разкази изглежда очевидно, че назначаването на Дванадесетте е дошло в отговор на очевидната нужда от по-обучени работници, които да се грижат за тълпите, които са придружавали Исус, където и да е отивал Той.

Назначаването на Дванадесетте представлява първата стъпка в организацията на християнската църква. Христос беше Цар в това ново царство на божествената благодат (виж върху ст. 23); Дванадесетте бяха негови учредителни граждани или поданици (виж върху Марк 3:14). В самия ден, в който Дванадесетте станаха учредителни поданици на царството, Царят произнесе Своето встъпително слово, в което изложи условията за гражданство, провъзгласи закона на царството и очерта неговите цели (виж ДА 298; МВ 3, 4). Проповедта на планината е едновременно встъпителното слово на Христос като Цар на царството на благодатта, а също и учредяването на царството. Скоро след официалното установяване на царството и провъзгласяването на неговото учредяване дойде второто пътуване през Галилея, по време на което Исус даде жива и пълна демонстрация на начините, по които царството, неговите принципи и неговата сила могат да бъдат от полза за хората (виж върху Лука 7:1, 11).

Планина. Сравнете гл. 8:1. Очевидно това е била същата планина, на която Той е прекарал нощта в молитва и където малко по-рано същата сутрин е ръкоположил Дванадесетте (виж ДА 290, 298; виж върху Марк 3:14). Идентичността на посочената тук планина не е известна. От времето на кръстоносните походи Курн Хатин, „Роговете на Хатин“, на 8 км западно от древна Тиберия, са посочени като маркиращи мястото, но тази традиция не може да бъде проследена по-рано от кръстоносните походи и следователно не е надеждна.

Планината, на която Христос произнесе Нагорната проповед, е наречена „Синай на Новия завет“, доколкото тя има същата връзка с християнската църква, каквато планината Синай е имала с еврейския народ. Именно на Синай Бог провъзгласи божествения закон. Именно на непознатата планина Галилея Исус потвърди божествения закон, обяснявайки по-подробно истинското му значение и прилагайки неговите предписания към проблемите на ежедневието.

Когато седна. Тоест, „когато седна“. Разумно е да се заключи, че в В хармония с древния обичай, Исус обикновено седеше, докато поучаваше и проповядваше (виж Мат. 13:1; 24:3; Марк 9:35; вижте върху Лука 4:20). Това беше обичайният начин на равините. От учителя се очакваше да седи, докато поучава. Поне в този случай множеството също седна на тревата (Жан Жак 298).

Неговите ученици. Това включва, разбира се, дванадесетте назначени и ръкоположени по-рано, които сутринта (виж върху Марк 3:13, 14; вж. върху Марк 6:12–19). Като най-близки сътрудници на Исус, те образуваха вътрешен кръг и естествено заеха местата си до Него; но освен това имаше много други, които следваха Исус и също бяха известни като ученици (ДА 488; вж. върху Марк 3:13). По-късно в Неговото служение, поне, имаше и няколко жени, които Го придружаваха и които служеха на нуждите на учениците (Лука 8:1–3; вж.

Мат. 27:55). Някои от тези благочестиви жени вероятно са присъствали на това събитие.

Публиката обаче е била съставена предимно от селяни и рибари (ДА 299; МВ 39). Присъствали са и шпиони (ДА 307; МВ 47; вижте гл. 4:12).

2. Отвори уста. Лука отбелязва, че Исус „повдигна очи“ (гл. 6:20), когато започна да говори. Въпреки някои разлики в описанието на проповедта и съпътстващите я обстоятелства, както са съобщени от Матей и Лука, едва ли има съмнение, че двата описания се отнасят до едно и също събитие. Приликите надвишават привидните разлики в

два разказа, като разликите са по-скоро привидни, отколкото реални. Проповедта несъмнено е била много по-дълга от посоченото тук, и двамата автори дават независими резюмета на обръщението. В своите синопсиси те възплъщават онези характеристики, които Светият Дух им е вдъхновил да включат (виж стр. 274). По този начин разказите не са взаимно изключващи се, а по-скоро допълващи се. Тогава ние трябва да приемем всички точки, споменати от двамата евангелисти. По този начин е наша привилегия да имаме по-пълнен разказ за това, което Исус е казал по този повод, отколкото би предоставил всеки от двата разказа самостоятелно. Вижте Допълнителни бележки върху Матей 3, Бележка 2.

Разказът на Матей за проповедта е практически три пъти по-дълъг от този на Лука. може да се дължи на факта, че Матей, повече от Лука, се е интересувал и е отделял специално място на ученията на Исус. Лука, както ясно заявява в своя пролог (гл. 1:1–4), е имал основна грижа за историческия разказ. Разказът на Матей за Нагорната проповед съдържа много неща, които Лука не споменава, въпреки че Лука съобщава някои неща, които Матей пропуска. Вижте стр. 191. Основните точки на сходство са следните:

Матей	Лука
5:3, 4, 6	6:20, 21
5:11, 12	6:22, 23
5:39-42	6:27-30
5:42-48	6:32-36
7:1, 2	6:37, 38
7:3-5	6:41, 42
7:12	6:31
7:16-21	6:43-46
7:24-27	6:47-49

Многобройни други части от Нагорната проповед, както е дадена в Матей, се появяват на разпръснати места в Евангелието на Лука, без съмнение, тъй като Христос е повтарял същите тези мисли при различни поводи по-късно в служението Си. Вижте върху Лука 6:17–49.

В Нагорната проповед Христос обсъжда естеството на Своего царство. Той също така опровергава погрешните идеи за царството на Месията, които са били внушавани в съзнанието на хората от еврейските водачи (МВ 1, 3; вижте върху гл. 3:2; 4:17). Нагорната проповед излага в поразителен контраст характера на християнството и този на юдаизма от времето на Христос.

За да се оцени напълно значението на Нагорната проповед, е важно да се разбере не само всеки принцип, както е изложен поотделно, но и връзката на всеки принцип с цялото. Беседата е обединена от общо единство, което не е очевидно за обикновения читател. Схемата, дадена по-долу, подчертава това присъщо единство и излага връзката на различните части на беседата с проповедта като цяло.

3. Благословен. Гръцко *makarioi*, единствено число *makarios*, „щастлив“; евр. 'ashre, „щастлив“, „благословен“ (виж върху Пс. 1:1). 'Ashre и *makarios* обикновено се превеждат като „благословен“ в KJV, макар и понякога като „щастлив“ (1 Царе 10:8; Пс. 127:5; Притчи 29:18; Йоан 13:17; Деяния 26:2; 1 Петрово 3:14). Английската дума „благословен“ в съвременната употреба е по-близка до гр. *eulogētos*, „благословен“ (Лука 1:68; 1 Петрово 1:3; и др.), от корена *eulogeō*, „да говоря добре за“, „да хваля“, „да почитам“ (Мат. 5:44; 21:9; 26:26; Рим. 12:14).

Английската ни дума „блаженство“ произлиза от латинската beatitudo. В латинската Вулгата всеки Изявлението в първата част на проповедта започва с думата beati, еквивалентна на макарии.

Думата „макариос“ се появява девет пъти в стихове 3–11. Но стихове 10 и 11 се отнасят до същото аспект на християнския опит и следователно трябва да се считат за едно блаженство, оставяйки осем, а не девет блаженства. Лука дава само четири блаженства, първото, четвъртото, второто и осмото от Матей, в този ред (Лука 6:20–23), но добавя и четири съответстващи беди (ст. 24–26).

В началните думи на Нагорната проповед Христос се обръща към най-висшето желание на всяко човешко сърце – щастието. Това желание е вложено в човека от самия Създател и първоначално е било предопределено да го води към намиране на истинско щастие чрез сътрудничество с Бога, който го е създал. Грехът е налице, когато хората се опитват да постигнат щастие като самоцел, чрез пряк път, който заобикаля подчинението на божествените изисквания.

Така, в началото на встъпителното си слово като Цар на царството на божествената благодат, Христос провъзгласява, че основната цел на царството е да възстанови изгубеното щастие на Едем в сърцата на хората и че онези, които изберат да влязат през „тясната“ порта и „тесния“ път (Матей 7:13, 14), ще намерят истинско щастие. Те ще намерят вътрешен мир и радост, истинско и трайно удовлетворение за сърцето и душата, което идва само когато „Божият мир, който превъзхожда всяко разбиране“, е налице, за да пази „сърцата и мислите им в Христа Исуса“ (Фил. 4:7). Когато Христос се завърна при Отца, Той остави този мир на Своите последователи, мир, който светът не може да даде (Йоан 14:27).

Щастието идва само в сърцата на онези, които са в мир с Бога (вж. Рим. 5:1) и със своите близки (вж. Михей 6:8), ходейки според двете велики заповеди на закона на

ПЛАН НА НАХОЛНАТА ПРОПОВЕД

Привилегиите и отговорностите на гражданите на Кралството Небе

I. Усъвършенстване на характера - целта на гражданството, гл. 5.

A. Как да станем граждани на царството, гл. 5:3–12.

Б. Гражданите на царството като живи представители на неговите принципи, гл. 5:13–16.

В. Стандартът на поведение в небесното царство, гл. 5:17–47.

Г. Преобразяване и усъвършенстване на характера – целта на гражданството, гл. 5:48.

II. Стимули за добър живот и образцово гражданство, гл. 6.

A. Правилни мотиви в поклонението, служението и човешките отношения, гл. 6:1–18.

Б. Целта на живота: планиране и живот за небесното царство, гл. 6:19–24.

В. Бог се грижи за онези, които поставят царството на първо място, гл. 6:25–34.

III. Привилегии и отговорности на гражданството, гл. 7.

A. Златното правило и силата да го прилагаме, гл. 7:1–12.

Б. Послушанието и самодисциплината са изпитанието за гражданство, гл. 7:13–23.

В. Призив за решителни действия, гл. 7:24–27. любов (виж Мат. 22:37–40). Това разположение на ума и сърцето принадлежи само на онези, които са истински членове на царството на благодатта.

Беден. Гръцки *ptōchos*, дума, обозначаваща дълбока бедност, от *ptassō*, „да се свивам“, „да се свивам“ (виж върху Марк 12:42; Лука 4:18; Лука 6:20). Тук *ptōchos* се отнася до онези, които са в крайна духовна бедност и остро чувстват нуждата си от нещата, които небесното царство може да предложи (вж. Деяния 3:6; виж върху Исаия 55:1). Тези, които не чувстват духовната си нужда, които се смятат за „богати и обогатени“ и „ненужни от нищо“, са в очите на Небето „окаяни, нещастни и бедни“ (Откр. 3:17). Никой освен „ниските духом“ никога няма да влезе в царството на божествената благодат; всички останали не чувстват нужда от небесните богатства и отказват неговите благословии.

Тяхното. Чувството за собствената нужда е първото условие за влизане в царството на Божията благодат (виж МВ 7, 8). Именно чрез съзнанието за собствената си духовна бедност, бирникът в притчата „слезе у дома си оправдан“, а не самоправедният фарисей (Лука 18:9–14). В небесното царство няма място за гордите, самодоволните, самоправедните. Христос призовава бедните по сърце да заменят бедността си с богатствата на Неговата благодат.

Небесното царство. Вижте Матей 4:17; Лука 4:19. Важно е да се отбележи, че тук Христос говори не толкова за бъдещото Си царство на слава, колкото за настоящото царство на божествената благодат. В Своите учения Христос често се занимаваше с царството на благодатта в сърцата на онези, които приемат Неговия суверенитет, както е илюстрирано от притчите за плевелите, синапеното зърно, кваса, мрежата (Матей 13:24, 31, 33, 47) и много други (вижте МБ 8, 108).

Евреите са си представяли небесното царство като царство, основано на сила, което би принудило народите на земята да се подчинят на Израел. Но царството, което Христос дойде да установи, беше такова, което започва в сърцата на хората, прониква в живота им и прелива в сърцата и живота на други хора с динамичната и завладяваща сила на любовта.

4. Скъръб. Гръцки *pentheō*, дума, която обикновено означава интензивна скръб, за разлика от *lupemai*, по-обща дума, означаваща „да скърбя“ (Мат. 14:9; 1 Петрово 1:6). По този начин, дълбоката духовна бедност на „ниските духом“ (вж. върху Мат. 5:3) е съчетана с дълбоката скръб на хората, описани в стих 4. Всъщност, дълбокото чувство за духовна нужда кара хората да „скърбят“ за несъвършенството, което виждат в собствения си живот (вж. МВ 9; вж. ДА 300). Тук Христос говори за онези, които в нищета на духа копнеят да достигнат стандарта на съвършенство (вж. Исаия 6:5; Римляни 7:24). Тук има послание на утеха и за онези, които скърбят поради разочарование, скръб или друга мъка (вж. МБ 10–12).

Ще бъде утешен. Гръцки *parakaleō*, „да се обадя настрана“, „да се обадя на помощ“, „да се обадя „в“, „да извикат“; след това „да увещават“, „да развеселяват“, „да утешават“, „да насърчават“ и „да утешават“. Призован по този начин приятел е *paraklētos* (утешител), а неговото служение е *paraklēsis* (параклетос). В 1 Йоан 2:1 Исус е наречен *paraklētos* (утешител). При заминаването Си Той обеща да изпрати „друг Утешител“ (виж върху Йоан 14:16), гр. *paraklētos*, Светия Дух, който да пребъдва с нас като винаги присъстващ приятел.

Както Бог посреща чувството за духовна нужда с богатствата на небесната благодат (вижте на стих 3), така Той посреща скръбта за греха с утехата от прощени грехове. Ако първо няма чувство за нужда, няма да има скръб за това, което човек не достига – в този случай, праведност на характера. Следователно скръбта за греха е второто изискване, което трябва да се направи.

тези, които се представят като кандидати за небесното царство, и следва естествено последователно след първата стъпка.

5. Кротък. Гръцко *praëis*, единствено число *praüs*, „мек“, „нежен“, „кротък“. Христос говори за Себе Си като за „кротък [*praüs*] и смирен по сърце“ (гл. 11:29) и тъй като е Той, всички, „които се трудят и са обременени“ (ст. 28), могат да дойдат при Него и да намерят покой за душите си. Еврейският еквивалент на *praüs* е 'anaw или 'anî, „беден“, „изстрадал“, „смирен“, „кротък“.

Тази еврейска дума се използва за Моисей, който беше много „кротък“ (Числа 12:3). Появява се и в месианския пасаж от Исая 61:1–3 (вж. Матей 5:3) и в Псалм 37:11, където отново е преведена като „кротък“.

Кротостта е отношението на сърцето, ума и живота, което подготвя пътя за осветление. „Кроткият“ дух „е скъпоценен пред Бога“ (1 Петрово 3:4). „Кротостта“ често се споменава от новозаветните автори като кардинална християнска добродетел (вижте Гал. 5:23; 1 Тим. 6:11). „Кротостта“ към Бога означава, че приемаме Неговата воля и Неговото отношение към нас като добри, че Му се подчиняваме във всичко без колебание (вж. Михей 15). „Кроткият“ човек има себе си под пълен контрол. Чрез самовъзвеличаване нашите първи родители загубиха повереното им царство; чрез кротост то може да бъде възврънато (Михей 17). Вижте върху Михей 6:8.

Наследете земята. Сравнете Пс. 37:11. „Бедните духом“ ще получат богатствата на небесното царство (Мат. 5:3); „кротките“ ще „наследят земята“. Сигурно е, че „кротките“ сега не наследяват земята, а по-скоро горделивите. Въпреки това, в определеното време царствата на този свят ще бъдат дадени на светиите, на онези, които са се научили на благодатта на смирението (вж. Дан. 7:27). В крайна сметка, казва Христос, онези, които се смиряват – онези, които се учат на кротост – ще бъдат възвишени (вж. върху Мат. 23:12).

6. Глад и жажда. Тази метафора е особено силна в страна, където средните годишни валежи не са повече от 26 инча (виж том II, стр. 110; виж върху Бит. 12:10). Това, което е вярно в Палестина, е вярно като цяло в големи части от Близкия изток. Граничейки с обширни пустинни райони, дори голяма част от населената земя е полусуха. Без съмнение мнозина от публиката, която сега слушаше Исус, са изпитвали мъчителна жажда. Както е илюстрирано в случая с Агар и Исмаил, пътешественик, който се е изгубил или е пропуснал един от малкото извори по пътя си, лесно може да се окаже в сериозни затруднения (вижте Бит. 21:14).

Но Исус говореше за глада и жаждата на душата (виж Пс. 42:1, 2). Само онези, които Който копнее за праведност с нетърпеливата тревога на човек, гладуващ от липса на храна или гладуващ от липса на вода, няма да я намери. Никой земен източник не може да задоволи глада и жаждата на душата, независимо дали става дума за материални богатства, дълбоки философии, задоволяване на физическите апетити или чест и власт. След като експериментира с всички тези неща, Соломон заключи, че „всичко е суета“ (Екл. 1:2, 14; 3:19; 11:8; 12:8; вж. 2:1, 15, 19; и т.н.). Никой не донесе удовлетворението и щастието, за които копнее всяко човешко сърце. Заключение на мъдреца било, че признаването на Създателя и сътрудничеството с Него осигуряват единственото трайно удовлетворение (Екл. 12:1, 13).

Шест или осем месеца след Проповедта на планината (вижте Служението на нашия Господ) Исус изнесе друга велика беседа, за Хляба на живота (Йоан 6:26–59), в която обсъди по-подробно принципа, изложен тук накратко. Самият Исус е „хлябът“, за който хората трябва да гладуват и като участват в него, могат да поддържат духовен живот и да задоволят глада на душите си (виж Йоан 6:35, 48, 58). Тези, които гладуват и жадуват, са милостиво поканени да дойдат при небесния Давател и да получат храна и

пият „без пари и без цена“ (Исая 55:1, 2). Копнежът в сърцето на човек за праведност е доказателство, че Христос вече е започнал делото Си там (МВ 19).

Праведност. Гръцки *dikaïosunē*, от корена *dikē*, „обичай“, „обичай“ и следователно „правилно“, както е определено от обичая. В Новия завет се използва като „правилно“, както е определено от принципите на небесното царство. Във всеки случай на употребата му в Новия завет (94 пъти) *dikaïosunē* се превежда като „праведност“. Сред гърците „праведността“ се състои в съответствие с приетите обичаи. За евреите това е по същество въпрос на съответствие с изискванията на закона, както е тълкуван от юдейската традиция (вижте Гал. 2:16–21). Но за последователите на Христос праведността е придобила по-широко значение. Вместо да се стремят да установят собствената си праведност, християните са били призовани да се подчинят „на Божията правда“ (Рим. 10:3). Те са търсели правдата, „която е чрез вяра в Христа, правдата, която е от Бога чрез вяра“ (Фил. 3:9).

Христовата праведност е едновременно вменена и придадена. Вменена праведност носи оправдание. Но оправданата душа расте в благодат. Чрез силата на обитаващия в нея Христос тя привежда живота си в съответствие с изискванията на моралния закон, както е посочено от собствената заповед и пример на Исус. Това е вложена праведност (вижте Кол. 3:10–312). Именно това е имал предвид Христос, когато е насърчавал слушателите си да мислят като „свършени“, както е свършен техният небесен Отец (вижте върху Мат. 5:48). Павел отбелязва, че свършеният живот на Исус е направил възможно „справедливото изискване на закона“ да се изпълни „в нас, които ходим не по плът, а по Дух“ (Рим. 8:4).

7. Милостив. Гръцки *eleētonēs*, „жалък“, „милостив“, „състрадателен“. В Евр. 2:17 Христос е наречен „милостив [*eleēton*] и верен първосвещеник“. Нашата английска дума „*eleemosynary*“, означаваща „отнасящ се или посветен на благотворителност или милостиня“, произлиза от тази дума чрез латинския език. Милостта, за която Христос говори тук, е активна добродетел, насочена към човека. Тя е от малка стойност, докато не приеме формата на милостиви дела. В Мат. 25:31–46 делата на милостта са представени като изпитание за допускане до царството на славата. Яков включва дела на милост в определението си за „чиста религия“ (Яков 1:27). Михей (гл. 6:8) обобщава задължението на човека към Бога и към ближните си като „да постъпва справедливо, да обича милостта и да ходи смирено“ с Бога. Обърнете внимание, че Михей, подобно на Христос, споменава както смирението пред Бога, така и милостта към хората. Те могат да бъдат сравнени с двете заповеди, на които „висят целият закон и пророците“ (Матей 22:40).

Получете милост. Това ще бъде вярно както сега, така и в деня на страшния съд, както от хората, така и от Бога. Принципът на златното правило (гл. 7:12) се отнася както за нашето отношение към другите, така и за отношението, което те ни отплащат. Жестокият, коравосърдечен, злобен човек рядко получава добро и милостиво отношение от страна на своя ближен. Но колко често онези, които са мили и внимателни към нуждите и чувствата на другите, откриват, че светът често им се отплаща със същото.

8. Чисто сърце. Думата, преведена като „сърце“, обозначава интелекта (гл. 13:15), съвест (1 Йоан 3:20, 21), вътрешният човек (1 Петрово 3:4). Чистотата на сърцето, в смисъла, в който Христос я използва, включва много повече от сексуална чистота (МВ 25); тя включва всички желани черти на характера, изключвайки всички нежелани. Да бъдеш „чист по сърце“ е еквивалентно на това да бъдеш облечен в дрехата на Христовата праведност (виж върху Матей 22:11, 12), „фин висон“, с който са облечени светиите (Откр. 19:8; вж. гл. 3:18, 19) – свършенство на характера.

Исус не е имал предвид церемониалната чистота (Мат. 15:18–20; 23:25), а вътрешна чистота на сърцето. Ако мотивите са чисти, животът ще бъде чист.

Хората с чисти сърца са изоставили греха като водещ принцип в живота си и животът им е безрезервно посветен на Бога (виж Рим. 6:14–16; 8:14–17). Да бъдеш „чист по сърце“ не означава, че човек е абсолютно безгрешен, но означава, че мотивите му са правилни, че чрез Христовата благодат е обърнал гръб на миналите грешки и че се стреми към съвършенство в Христос (Фил. 3:13–15).

Да видиш Бога. Христос набляга на царството на божествената благодат в сърцата на хората в настоящия век, макар и не с изключение на царството на вечната слава в идния век (вижте стих 3). Следователно е ясно, че думите „да видиш Бога“ се отнасят както до духовното, така и до физическото зрение. Тези, които чувстват духовната си нужда, влизат в „небесното царство“ (ст. 3) сега; тези, които скърбят за греха (ст. 4), са утешени сега; тези, които са със смирени сърца (ст. 5), получават правото си на новата земя сега; тези, които гладуват и жадуват за правдата на Исус Христос (ст. 6), са изпълнени сега; милостивите (ст. 7) получават милост сега. По подобен начин чистите по сърце имат привилегията да видят Бога сега, през очите на вярата; и в крайна сметка, в славното царство, ще бъде тяхна привилегия да Го видят лице в лице (1 Йоан 3:2; Откровение 22:4). Освен това, само тези, които развият небесното видение в този настоящ свят, ще имат привилегията да видят Бога в идния свят.

Както при физическите наркотици и упойващи вещества, първият ефект от греха е да помрачи висшите способности на ума и душата. Едва след като змията омая Ева да види с очите на душата си, че „дървото беше добро за храна и приятно за очите, и дърво желано, за да дава мъдрост“, „тя взе от плода му и яде“ (Битие 3:6). Когато змията каза: „Тогава ще ви се отворят очите“, той имаше предвид фигуративното зрение, защото резултатът от „отварянето“ на „очите“ им беше познание за доброто и злото (Битие 3:5). Дяволът първо заслепява хората, като ги убеждава да повярват, че опитът с греха ще им даде по-ясно зрение. Грехът обаче води до по-нататъшна слепота.

Грешниците „имат очи“, но „не виждат“ (Йер. 5:21; срв. Ис. 6:10; Езек. 12:2).

Само онези, които са с просто сърце, някога ще „видят Бога“. Когато „окото“ на душата е „просто“, животът ще бъде пълен със „светлина“ (Матей 6:22, 23). Твърде много християни стават духовно кривогледали в опит да държат едното око вперено в небесния Ханаан, а другото – в „удоволствията на греха“ (Евр. 11:25) и „котлите с месо“ на Египет (Исх. 16:3). Единствената ни безопасност е да живеем според принципите, да поставим Бог на първо място в живота си. Тези днес, които виждат, че нещата на света са „желани“, чието внимание е насочено към блестящите земни дрънкулки, които Сатана показва, никога няма да видят по-голямата ценност на послушанието към Бога. Прозорецът на душата трябва да се поддържа чист, ако искаме да „видим Бога“.

9. Миротворци. Гръцки *eirēnopoioi*, от *eirēnē*, „мир“ и *poieō* „да създам“. Тук Христос говори по-специално за привеждането на хората в хармония с Бога (ДА 302–305; МВ 28). „Плътският ум е вражда против Бога“ (Рим. 8:7). Но Христос, Майсторът на Миротвореца, дойде да покаже на хората, че Бог не е техен враг (вижте МВ 25). Христос е „Князът на мира“ (Ис. 9:6, 7; вж. Михей 5:5). Той беше пратеник на мира от Бога към човека и „оправдани чрез вяра, имаме мир с Бога“ чрез Него (Рим. 5:1). Когато Исус изпълни определената Си задача и се върна при Отца, Той можеше да каже: „Мир ви оставям, Моя мир ви давам“ (Йоан 14:27; вж. 2 Сол. 3:16).

За да разберем какво е имал предвид Христос, когато е говорил за „миротворци“, е полезно да обърнем внимание на значението на мир в семитското мислене и реч. Еврейският еквивалент на гръцката дума *eirēnē* е шалом, което означава „пълнота“, „здравина“

„просперитет“, „състояние на благополучие“, „мир“. Предвид факта, че Христос и обикновените хора са използвали арамейски, език, близък до еврейския, Исус несъмнено е използвал думата с нейните семитски конотации. Християните трябва да бъдат в мир помежду си (1 Сол. 5:13) и да „търсят мир с всички хора“ (Евр. 12:14). Те трябва да се молят за мир, да работят за мир и да проявяват конструктивен интерес към дейности, които допринасят за мирно състояние на обществото.

Божии деца. Буквално „синове Божии“. Юдеите са смятали себе си за „Божии деца“ (Второзаконие 14:1; Осия 1:10; и др.), концепция, която християните следват по същия начин (1 Йоан 3:1). Да бъдеш Божи син означава да Му приличаш по характер (1 Йоан 3:2; вж. Йоан 8:44). „Миротворците“ са „синове Божии“, защото самите те са в мир с Него и са отдадени на каузата да водят своите близки към мир с Него.

10. Преследвани. Тук Христос говори предимно за преследване, претърпяно в процеса на изоставяне на света в полза на небесното царство. Откакто грехът е настъпил, съществува „вражда“ между Христос и Сатана, между небесното царство и царството на този свят и между онези, които служат на Бога, и онези, които служат на Сатана (Бит. 3:15; Откр. 12:7–17). Този конфликт ще продължи, докато „царствата на този свят станат царства на нашия Господ и на Неговия Христос“ (Откр. 11:15; вж. Дан. 2:44; 7:27). Павел предупреждава вярващите, че „чрез много скърби“ трябва да „влязат в Божието царство“ (Деяния 14:22). Гражданите на небесното царство могат да очакват скърби в този свят (Йоан 16:33), защото техните характери, идеали, стремежи и поведение – всичко това е мълчаливо свидетелство срещу злото на настоящия свят (вж. 1 Йоан 3:12). Враговете на небесното царство преследваха Христос, Царя, и може да се очаква да преследват и Неговите верни поданици (Йоан 15:20). „Всички, които искат да живеят благочестиво в Христос Исус, ще бъдат гонени“ (2 Тим. 3:12).

Тяхно е царството. Същото обещание, дадено в стих 3, е дадено на онези, които чувстват своята духовна нужда. „Ако страдаме, ще и царуваме с Него“ (2 Тим. 2:12; вж. Дан. 7:18, 27). Тези, които страдат най-много за Христос тук, са най-способни да оценят това, което Той е страдал за тях. Подходящо е първата и последната заповеди за блаженства да съдържат уверението за членство в царството. Тези, които изпитват осемте квалификации за гражданство, изброени тук, са достойни за място в царството.

11. Хуля. Гръцки *oneidizō*, „укорявам“, „клеветя“, „обиждам“. Вижте също Лука 6:22. Мат. 4:11, 12 не представлява допълнително блаженство; това е просто обяснение на формите, в които може да се прояви преследването.

Заради мен. Или „заради мен“. Християните страдат за името, което носят, името на Христос. Във всички векове, както в ранната църква, онези, които истински обичат своя Господ, са се радвали, че са „сметнати за достойни да понесат срам заради Неговото име“ (Деяния 5:41; вж. 1 Петрово 2:19–23; 3:14; 4:14). Христос предупреди онези, които ще бъдат Негови ученици, че ще бъдат „мразени от всички заради Моето име“ (Матей 10:22), но побърза да добави, че който „изгуби живота си заради Мен, ще го намери“ (гл. 10:39). Християните трябва да очакват да „страдат заради Него“ (Фил. 1:29).

12. Радвайте се. Каквото и да донесе животът, християнинът трябва да се радва (Фил. 4:4), знаейки че Бог ще съдейства на всичко за Негово добро (Римляни 8:28). Това е особено вярно за изкушението или изпитанието (Яков 1:2–4), защото страданието развива търпение и други черти на характера, необходими за гражданите на небесното царство.

Радвайте се безкрайно. Сравнете изказването на Лука „скачайте от радост“ (гл. 6:23).

Голяма е твоята награда. Вижте също Лука 6:24–26. За зрелия християнин мисълта наградата не е най-важното (виж COL 398). Той не се подчинява на правилата единствено с цел да влезе в рая; той се подчинява, защото намира сътрудничеството със своя Създател за върховна цел и радост от съществуването. Жертвата може да е голяма, но и наградата е голяма. Когато Човешкият Син дойде в слава, „ще възнагради всеки според делата му“ (Мат. 16:27; вж. Откр. 22:12).

Пророците. Като Илия, преследван от Ахав и Йезавел (3 Царе 18:7–10; 19:2), и Йеремиа, преследван от своите сънародници (Ер. 15:20; 17:18; 18:18; 20:2; и др.). Преследването служи за пречистване на живота и за отстраняване на шлаката от характера (вж. Йов 23:10).

13. „Вие“. В гръцкия език местоимението „вие“ е емфатично: „Вие сте солта на земята“. Важно е да помним, че Исус се обръща към учениците Си, особено към Дванадесетте, в новата им роля на учредители на царството на Неговата божествена благодат (вижте стихове 1–3). Други слушаха, главно селяни и рибари (МВ 39), но присъстваха и шпиони на фарисеите (ДА 307; виж върху Марк 2:6).

Сол. В Палестина солта се е събирала от блатата по крайбрежието или от вътрешните езера. Сложните съоръжения за добиването ѝ са довели до наличието на много примеси. При контакт с влага или излагане на дъжд, силно разтворимата сол се е отмивала, оставяйки само безвкуските примеси.

Основната идея при сравняването на гражданите на кралството със солта е в нейното качество като консервант (вж. МВ 35). Преди ерата на охлаждането и другите съвременни начини за консервиране на храна, солта и подправките са били използвани широко за съхранение. В древна Палестина солта е била използвана почти изключително за тази цел и за подправка (вж. Йов 6:6). По подобен начин християнинът, като става агент в спасяването на другите чрез разпространението на евангелието, упражнява запазващо и пречистващо влияние в света. Учениците е трябвало да признаят спасението на своите близки като своя основна отговорност. Те не е трябвало да се оттеглят от обществото поради преследване (вж. Матей 5:10–12) или по други причини, а е трябвало да останат в тесен контакт със своите близки.

В своя разказ за Нагорната проповед Лука не включва съдържанието на Матей 5:13–16, въпреки че цитира подобно изказване на Христос, произнесено при друг повод (Лука 14:34, 35). Марк също има подобен пасаж, изречен на учениците насаме при други обстоятелства (Марк 9:50), и приложен по-специално към способността да се разбираме с другите. Фактът, че едни и същи или подобни думи на Исус Му се приписват в различни моменти от Неговото служение от различните евангелски автори, е накарал някои да заключат, че авторите повече или по-малко небрежно и произволно са отнесли думите към различни времена, независимо кога Той всъщност е направил изявленията. Това заключение обаче се основава на наивното схващане, че Исус е изразил някаква конкретна идея веднъж и само веднъж по време на Своето служение. Но няма основателна причина да се предполага, че Исус не би повторил забележките Си, изцяло или частично, в различни моменти пред нова аудитория и може би дори пред приблизително същата аудитория.

Загубил вкуса си. Или „да стане безвкусен“. Би било също толкова немислимо за един християнин да загуби основните си характеристики и все пак да бъде християнин, колкото би било за солта да загуби солеността си и все пак да бъде смятана и използвана като сол. Ако християните са такива само по име, номиналното им гражданство в небесното царство се превръща във фарс. Те не са християни, освен ако не отразяват характера на Христос, независимо от това каква може да е тяхната изповед.

Осолени. Тоест, да се възстанови същественото и полезно качество на сол. Когато любовта, силата и праведността на Христос се изгубят от живота на един твърдящ се християнин, няма друг източник, към който той може да се обърне, за да запълни липсата им. Номиналният християнин не може да предаде на другите това, което самият той не притежава. Солта е била добавяна към всяка жертва в древния церемониален ритуал (Лев. 2:13; Ез. 43:24; Марк 9:49), без което тя е била неприемлива. Тук солта е символизираща праведността на Христос (вижте ДА 439). За да може животът ни да бъде „жива жертва, свята, угодна на Бога“ (Рим. 12:1), той трябва да бъде запазен и подправен от съвършената праведност на Исус Христос (вижте Гал. 2:20).

Неподходящ за нищо. Християнин, от чийто живот са изгубени благодатта и силата на Христос, като християнин е „неподходящ за нищо“. Нещо повече, той се превръща в позитивна вреда за каузата на царството, като живее живот, който изопачава принципите на царството.

Утъпкани под краката. От мястото, където седяха, слушащата тълпа можеше да види пътеки побеляло от сол, хвърлено там, защото е станало безполезно (МВ 36, 37).

14. Да. В гръцкия език това местоимение е емфатично: „Вие сте светлината на света.“

Светлина. Светлината винаги е била символ на божественото присъствие (вижте върху Бит. 1:3; 3:24). Йоан нарича Исус „светлината на човеците“, светеща сред тъмнината на този свят (гл. 1:4–9). Към края на Своето служение Исус нарича Себе Си „светлината на света“ (виж върху Йоан 8:12; 9:5). След като е приел Исус като светлината на света, християнинът, ако е верен на призиването си, става отражател на тази светлина. В месианските пророчества Исус е наречен „голяма светлина“ (Исая 9:2) и „Слънце на правдата“ (Малахия 4:2; виж върху Лука 1:79). Когато истинската Светлина озарява хората, те са призовани да „станат, светят“ (Исая 60:1–3). Тези, които обичат и служат на Господа, са изобразени като подобни на „слънцето“ (виж върху Съдии 5:31), както тук, така и в отвъдния живот (виж Матей 13:43). Беше още сутрин, когато Христос говореше (МВ 38), и слънцето се издигаше по небесата към зенита (вж. Пс. 19:4-6). По подобен начин Дванадесетте – и всички бъдещи граждани на царството също – трябваше да излязат и да оставят светлината си да свети по света, разсейвайки тъмнината на греха и невежеството за Божията воля и пътища. Вижте върху Йоан 1:4, 7, 9.

Свят. Гръцки космос (виж на гл. 4:8).

Разположен на хълм. Древните палестински градове обикновено са били разположени на хълмове, както свидетелстват руините им днес. Такъв град би се виждал от значително разстояние. От мястото, където са седели Христос и множеството, много градове и села са се виждали по околните хълмове (МВ 39).

15. Свещ. Гръцки *luchnos*, „лампа“, не свещ, каквато използваме днес. Древните лампи са се състояли от глинена или метална купа, често с форма на чинийка, като фитилът е плувал в маслото, а запалената му част е била поставена отстрани на съда или е стърчала през специален отвор. Сравнете подобни твърдения в Марк 4:21 и Лука 8:16; 11:33.

Бушел. Гръцки: *modios*, мярка за зърно, съдържаща около 0,25 бушел (8,75 литра). Често се е използвала у дома като съд за брашно. Христос е говорил за „бушел“, защото в средностатистическия дом по онова време обикновено е имало само един в стаята. Той е бил обикновено направен от глина. Като нация евреите ефективно са крили светлината си (вж. Исая 60:1) под „един бушел“; Исус е посочил, че светлината, която им е поверена, принадлежи на всички хора. Вижте том IV, стр. 26-30.

Свещник. Гръцки *luchnia*, „светилник“. В домовете на обикновените хора това обикновено е била ниска глинена поставка. Друг път е бил рафт върху камък или дърво

Централният стълб, поддържащ покрива, служел като удобна стойка за лампата (виж Изх. 25:31; Евр. 9:2; Откр. 1:12; 11:4; и др.).

Светлина за всички. Всички членове на домакинството могат да се възползват от правилно подредена лампа. на светилника си. По подобен начин Божият замисъл е бил цялото човешко семейство да се възползва от светлината на истината, която Бог е поверил на потомците на Авраам (виж Бит. 12:3; Втор. 4:6; Ис. 60:1-3; и др.; виж също Том IV, стр. 28-30). Сравнете също „свещта“, използвана при търсенето на изгубената монета (виж върху Лука 15:8).

16. Нека вашата светлина свети така. Светлината на истината идва от небето (Йоан 1:4), но когато освети нашия собствен живот, тя става наша светлина (Исая 60:1-3; Ефесяни 5:14). Дванадесетте, толкова наскоро назначени, бяха първите носители на светлина в християнството. Ефективността, с която учениците дойдоха да отразяват светлината на истината и Божията любов, стана очевидна дори за най-заклетите им врагове, които „разбраха, че са били с Исус“ (Деяния 4:13). Той беше този, който разпръсна небесната светлина по света (Йоан 1:4). Нямаше по-голям комплимент, който еврейските владетели биха могли да направят на учениците; нямаше по-голямо признание, което биха могли да направят за ефективността на Христовата мисия. Той запали светлина в сърцата на хората, която никога нямаше да угасне.

Вижте добрите си дела. Лампата се познава по яснотата и силата на светлината, която дава. Маслото в лампата на стойката ѝ може да не е видимо за тези в стаята, но фактът, че лампата дава светлина, е доказателство, че има запас от масло в лампата.

Прославяйте Отца си. Сатана винаги се е опитвал да представи Отца в погрешно свето убеждение. Христос дойде да да разсее тъмнината и да разкрие Отца. Същото това дело Христос повери на учениците Си. Светлината свети не толкова, за да могат хората да видят светлината, колкото за да могат да видят други неща благодарение на светлината. Нашите светлини трябва да светят не за да могат хората да бъдат привлечени от нас, а за да бъдат привлечени от Христос, Който е светлината на живота и от ценните неща (Матей 6:31-34; Йоан 6:27; вж. Исая 55:1, 2).

Това е първият път, когато Матей нарича Бог „Отец“, термин, който той използва често по-нататък (гл. 5:45, 48; 6:1, 9; и др.). Концепцията за Бог като Отец и за хората като Негови деца се появява често в Стария завет (Втор. 32:6; Ис. 63:16; 64:8; Йер. 3:4; и др.). Но Христос е дал ново значение на връзката Отец-Син (КОЛ. 141, 142). В еврейската литература Бог често е представян като „Отец“ на небето.

17. Не мислете. Както при почти всички случаи през последните Му две години от служението (вж. В Марк 2:6; Лука 6:11), шпиони, назначени да разследват и докладват за дейността на Исус, присъствали. Дори докато Той говорел, те шепнали на минавачите, че пренебрегва закона (ДА 307; МВ 47). Но, както и в много други случаи (вижте върху Марк 2:8; Лука 4:23; 6:8), Исус прочел мислите им (ДА 307) и отговорил на възражението, което те повдигнали, като по този начин дал доказателство за Своята божественост.

Дойдох. Или „дойдох“ или „дойдох“. Исус тук говори за Своето идване от Отца (Йоан 16:28) в света (гл. 18:37).

Унищожавам. Гръцки *kataluō*, буквално „разхлабвам“, като къща или палатка, следователно „правя невалиден“, „премахвам“, „анулирам“. Христос е провъзгласил закона на планината... Синай; защо сега Той трябва да го отмени (виж РР 366)? Вижте на гл. 23:23.

Законът. Гръцко *nomos* (виж върху Рим. 3:19), тук еквивалент на евр. *torah*, която включва цялата Божия разкрита воля (виж върху Пс. 119:1, 33; Прит. 3:1). Изразът „законът и пророците“ представлява двойно разделение на Старозаветните писания (виж (виж Мат. 3:2). 7:12; 11:13; 22:40; Лука 16:16; Йоан 1:45; Рим. 3:21). Класификацията се среща и в древната еврейска литература (виж 4 Мак. 18:10). По-често срещаното разделение обаче

Сред евреите е имало тройно разделение: Закон, Пророци и Псалми (Лука 24:44) или, според заглавието на Еврейската Библия, „Закон, Пророци и Писания“. Контекстът показва, че Исус тук вероятно се позовава предимно на моралния закон и гражданските постановления, съдържащи се в книгите на Мойсей и потвърдени от пророците (ДА 307; МВ 45). В Матей 5:21–47 Исус избира определени предписания от Десетте заповеди (виж ст. 21, 27) и от законите на Мойсей (виж ст. 33, 38, 43) и продължава да противопоставя Своето тълкуване на тях с това на книжниците, официалните тълкуватели и учители на закона (виж стр. 55; виж върху Марк 1:22; 2:6, 16; Лука 5:17).

Христос ясно заявява, че не Той, а те разрушават закона, обезсилвайки го чрез своето предание (Мат. 15:3, 6). Вероятно е илюстрациите, взети от закона (гл. 5:21–47), да представляват само част от казаното от Христос по този повод (вижте на стих 2). Неговото обсъждане може би е било много по-широко. Когато е говорил за идването Си, за да изпълни закона и пророците, Той може би е подчертал освен това изпълнението на видовете ритуален закон, които сочат към Него, и изпълнението на всички месиански предсказания в цялото Писание (виж Лука 24:44). Той не е дошъл, за да отмени която и да е част от Писанията, които Самият Той е дал (1 Петрово 1:11; РР 366) и които свидетелстват за Него (Йоан 5:39; вж. Лука 4:21).

Основният спор между Христос и книжниците се отнасял до традициите, чрез които те тълкували святия Божий закон (виж стр. 56; виж върху Марк 1:22, 44; 2:19, 24; 7:1–14; Лука 6:9). От детството си Исус е действал независимо от тези равински закони, които са били без основание в Стария завет (Жан 84). Това, което сега Той е отхвърлил, е било погрешното тълкуване, дадено на Писанията от книжниците (Жан 307), а не самият закон.

Да изпълня. Гръцки *plēroō*, „да напълня“, „да изпълня“. В Нагорната проповед Авторът на закона ясно изясни истинското значение на неговите предписания и начина, по който тези предписания ще намерят израз в мисленето и живота на гражданите на царството, което Той беше дошъл да установи (вижте Исаия 59:7). Самият велик Законодател сега потвърди отново изявленията от Синай като обвързващи за онези, които щяха да бъдат Негови поданици, и обяви, че всеки, който си позволи да ги отмени чрез предписание или чрез пример, „в никакъв случай няма да влезе в небесното царство“ (Матей 5:20).

Твърдението, че като е изпълнил моралния закон, Христос е отменил този закон, не е в сила. хармония с контекста на Христовото изявление. Подобно тълкуване отрича значението, което Христос очевидно е възнамерявал да предаде, като Го кара на практика да каже противоречиво, че не е дошъл да „разруши“ закона, а като го изпълни, за да го „отмени“!

Тълкуването игнорира силната антитеза в думата *alla*, „но“, и прави двете идеи на практика синоними! Като изпълни закона, Христос просто го „изпълни“ със смисъл – като даде на хората пример за съвършено послушание на Божията воля, за да може същият закон „да се изпълни [*plēroō*] в нас“ (Римляни 8:3, 4).

18. Наистина. Гръцко *amēn*, от евр. 'amen, „твърд“, „утвърден“, „сигурен“. На иврит

Употребата на „амин“ дава потвърдителен и категоричен отговор на думите на друг (Чис.

5:22; Втор. 27:15, 16; и др.). Същата употреба е пренесена и в Новия завет (1 Кор. 14:16).

Амин също е често срещан в Новия завет в края на славословията (Рим. 1:25; Гал. 1:5; и др.).

Но използването на „Амин“ от Исус, за да потвърди и подсили собствените Си думи, е специфично за Него. Много от Неговите думи започват с фразата „Истина ви казвам“ (Матей 6:2, 5).

16; и др.), или, както в Евангелието от Йоан (25 пъти), „Истина, истина ти казвам“ (Йоан 3:3, 5, 11; и др.; вижте на гл. 1:51).

Докато премине небето и земята. Сравнете Марк 13:31; Лука 16:17. Тъй като законът е израз на Божията воля, а планът за спасение – израз на Божията милост, нито едното, нито другото няма да се провали. „Словото на нашия Бог ще пребъде довека“ (Исая 40:8).

Йот. Гръцка азбука йота, деветата буква от гръцката азбука, съответстваща на еврейската йод (виж стр. 14), най-малката буква в еврейската азбука.

Заглавие. Гръцко *kegaia*, буквално „малък рог“, вероятно се идентифицира с малката кукичка на буквата *waui* (*w*; виж стр. 14) или с част от друга буква, необходима за разграничаването ѝ от подобна на нея. Поглед към еврейските еквиваленти на *b* и *k*, *d* и *g*, *h* и *ch* на стр. 14 ще покаже важността на дребните детайли на различните еврейски букви. Юдеите имали традиция, че ако всички хора по света се опитат да премахнат и най-малката буква от закона, е невъзможно да успеят. Те разсъждавали, че това би довело до толкова голяма вина, че светът би бил унищожен.

В никакъв случай. Силно отрицание на гръцки. Промяната в моралния закон не е възможна от трансформацията на характера на Бога, който не се променя (Малахия 3:6). Принципиите на моралния закон са толкова постоянни, колкото е и Бог.

Изпълнено. Гръцки *ginomai*, „да стане“, „да се осъществи“, „да се утвърди“. Бог няма да промени или промени изразената Си воля (вижте на стих 17). Неговото „слово“ ще изпълни Неговата благотворна цел и ще „преуспее“ (Исая 55:11). Няма да има промяна в божествените предписания, за да ги приведе в съответствие с човешката воля.

19. Нарушавам. Гръцко *luō*, „да развързва“ (виж гл. 18:18), на заповеди, „да наруша“, „да отменя“, „да премахна“. *Kataluō*, „унищожавам“ (гл. 5:17), е по-силна форма на същата дума.

Използвайки по-слабата форма, *luō*, Христос може би е възнамерявал да покаже, че дори ограниченото облекчаване на заповедите гарантира репутацията на „най-малкия в царството“.

Най-малките заповеди. Книжниците (виж стр. 55) щателно бяха подредили всички предписания на Божия закон, законите на Мойсей, гражданските и церемониалните, както и собствените си разпоредби в скала на относителна важност, въз основа на презумпцията, че когато са в противоречие, изискване с по-малка важност се обезсилва от такова с предполагаемо по-голяма важност. Чрез този дребен легализъм беше възможно да се измислят начини за заобикаляне на най-ясните изисквания на Божия закон. За илюстрации на приложението на този принцип вижте Матей 23:4, 14, 17–19, 23, 24; Марк 7:7–13; Йоан 7:23. Считало се е за равинско право да обявява определени действия за „разрешени“ или „забранени“. Исус ясно заяви, че далеч от това да освобождава хората от предписанията на моралния закон, Той е дори по-строг от официалните тълкуватели на закона, книжниците и равините, защото не е допускал никакви изключения по всяко време. Всички бяха еднакво и трайно обвързващи.

Учете хората така. Сравнете примера на „Йероваам, който съгреши и който направи Израил да греши“ (1 Царе 14:16).

Наричан най-малък. Тоест, считан за най-малко достоен. Христос по никакъв начин не е намеквал, че някой, който нарушава заповедите и учи другите да правят това, ще отиде на небето. Тук той ясно заявява отношението, което царството ще заеме към нарушителите на закона – оценката, която ще бъде поставена върху техния характер. Този момент е изяснен в стих 20, където „книжниците и фарисеите“, които са нарушавали заповедите и са учили другите как могат да го правят, са категорично изключени от царството.

20. Твоята праведност. Трябва да се помни, че Христос се обръщаше към новоназначения вътрешен кръг от ученици, по-специално към Дванадесетте, и към всички останали, които бяха бъдещи граждани на новосъздаденото царство (вижте стих 1). Тук Христос излага с недвусмислен език високия стандарт на гражданство.

Превъзхожда. „Праведността“ на гражданите на небесното царство трябва да надмине това на книжниците, официалните тълкуватели на закона, и на фарисеите, които се преструваха на превъзходно благочестие (виж стр. 51). Сякаш в атлетическо състезание учениците, като аматьори, бяха изправени срещу професионалисти и шампиони и им беше казано, че най-малкото, което трябва да направят, е да превъзходат шампионите.

Праведността. Праведността на книжниците и фарисеите се състоеше във външно спазване на буквата на закона; Христос призоваваше за разбиране и сътрудничество с основните принципи на закона. Подобно на някои съвременни религиозни привърженици, книжниците правеха отстъпка за слабостите на човешката природа, като по този начин минимизираха сериозността на греха. По този начин те улесняваха непослушанието към Бога и насърчаваха хората да го правят (вж. GC 572). Те учеха, че човек трябва да бъде съден по мнозинството от делата си; тоест, ако „добрите“ му дела са повече от злите му дела, Бог ще го осъди за праведен (Мишна Абот 3.16, Сончино, изд. на Талмуда, стр. 38, 39). За да компенсират злите дела, те предписваха система от дела-праведност, чрез която човек може да спечели достатъчно заслуги, за да компенсира неблагоприятния баланс в досието си. Фарисеите смятаха своята система от дела-праведност за сигурен паспорт за небето; всъщност това беше причината да бъдат фарисеи. Тук Исус заклеиява тяхната система като неадекватна, за да квалифицира хората дотолкова, че да влязат в царството. Усилията за постигане на праведност чрез формални действия или уж заслуги са напълно безполезни (виж Рим. 9:31–33).

Книжници и фарисеи. Вижте стр. 51, 52, 55.

В никакъв случай. Гръцки *οὐ μή*, емфатично двойно отрицание.

21. Чули сте. Сега Исус продължава да дава конкретни примери за Своето тълкуване на закона. Като негов Автор, Той е единственият му истински тълкувател. Премахвайки боклука на равинската казуистика, Исус възстанови истината до първоначалната ѝ красота и блясък. Изразът „чули сте“ предполага, че по-голямата част от публиката по този повод не е чела закона сама. Това беше напълно очаквано, защото повечето от тях бяха обикновени селяни и рибари (МВ 39). Когато разговаря с учениите свещеници и старейшини, Исус по-късно попита: „Никога ли не сте чели в Писанията?“ (гл. 21:42). Но същия ден група обикновени хора в двора на Храма, обръщайки се към Исус, казаха: „Чухме от закона“ (Йоан 12:34).

Казано е. Когато цитират по-ранни тълкуватели на закона като авторитет, равините често започват своите забележки с думите, които Исус използва тук. В равинските писания тези думи се използват и за въвеждане на цитати от Писанията.

От онези от древността. Или „на онези от древността“, тоест „на древните“. Гръцката дума може да се чете и по двата начина.

Не убивай. Шестата заповед от Декалога (вижте Изх. 20:13).

В опасност от присъда. Тоест, „подлежащ на наказателно преследване“. В случаите на непредумишлено убийство, За разлика от убийството, законът е давал защита на убиеца (вижте върху Числа 35:6; Втор. Зак. 19:3). Разбира се, тук се има предвид умишлено проливане на кръв и осъждане и наказание от надлежно назначените власти.

22. Но ви казвам. Равините цитираха традицията като свой авторитет за тълкуване на закона; Христос говореше от Своя собствен авторитет и този факт отличаваше

Неговото учение от това на равините, както хората бързо забелязаха (виж Мат. 7:29; виж върху Лука 4:22). Изразът „но аз ви казвам“ се появява шест пъти в (виж ст. 22, 28, 32, 34, 39, 44) Мат. 5. Христос показва, че Неговите изисквания далеч надхвърлят обикновената форма на закона и че включват духа, който би придал живот и смисъл на това, което иначе би било само форма. Той изложи шест конкретни примера, за да изясни разликата между външните действия и мотивите, които подтикват тези действия. Този контраст, който преминава като златна нишка през Нагорната проповед, прави обръщението върховното изявление на християнската философия на живота, най-великото изложение на етиката на всички времена. Христос посочи колко всеобхватни са всъщност изискванията на закона и подчерта, че самото външно съответствие със закона не е от полза.

Ядосан на брат си. Убийството е краен резултат от гняв. Но човек може да скрие гнева си от събратята си, дори от онези, които са обект на гнева му. Най-доброто, което съдилищата могат да направят, е да накажат действията, произтичащи от гняв; само Бог е способен да стигне до корена на въпроса и да осъди и накаже човек за самия гняв.

Без причина. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази фраза (вж. МВ 55). Изглежда, че това предполага одобрението на Христос на гнева към „брат“, който е направил нещо, за да го заслужи, и изглежда противоречи на Христовите учения относно любовта към враговете и правенето на добро на онези, които таят омраза в сърцата си (ст. 44).

От друга страна, Писанията показват, че гневът срещу греха може да бъде оправдан (виж върху Марк 3:5), когато личният елемент е напълно отсъстващ и праведното негодувание е насочено единствено срещу самото зло (виж Изх. 32:19; Йоан 2:14–17; и др.). В определен смисъл се говори за Бог като за гневен (виж Числа 25:4; Ис. 13:9; 30:27; 42:25; Дан. 9:16; и др.). Следователно е ясно, че праведното негодувание срещу действия, които обезчестяват Бога или нанасят вреда на невинни хора, не трябва да бъде осъждано (Жан. 3:10).

Присъда. Това вероятно се отнася до присъдата на местния съд на град или населено място и предполага, че гневът е намерил израз в заплахи или действия.

Рака. Гръцко *rhaka*, вероятно транслитерация на арамейското *reqa'* (евр. *reqah*), означава „негодник за нищо“, „глупав“. Това е израз на силно презрение. В равинската литература река се появява като възклицание на офицер, отправено към човек, който не го е поздравил. Християнинът ще се отнася с уважение и нежност дори към най-невежите и унижени (МВ 57).

Съветът. Гръцко *sunedrion*, тук вероятно местният синедрион или съд, а не Великият синедрион в Йерусалим.

Глупак. Гръцки *mōros*, „тъп“, „глупав“. Предполага се, че *mōros* е свързано с еврейската дума *marah*, „да бъдеш свадлив“, „да бъдеш непокорен“, „да бъдеш бунтовен“. Докато *rhaka* изразява презрение към собствената интелигентност, или по-скоро към липсата ѝ, *mōros*, както е използвано тук, изглежда включва и презрение към собствените мотиви. В първия случай човекът е наречен „глупав“, във втория – „негодник“, което предполага злонамерено намерение. Ако Христос отказа да повдигне „укорително обвинение“ срещу дявола (Юда 9), ние трябва да се въздържаме от това по отношение на нашите ближни. Трябва да оставим на Бог делото да съди и осъжда човек заради неговите мотиви.

Според Талмуда (Кидушин 28а, изд. Сончино, стр. 133), човек, който се провини в клевета срещу друг човек, използвайки епитета „роб“, трябва да бъде отлъчен от синагогата за 30 дни, а човек, който нарече друг човек „копеле“, трябва да получи 40

удари с камшик. В случай на човек, който е нарекъл друг „нечестив“, обиденият може да „се бори срещу“ или да „докосне“ живота му (като го лиши от препитание и т.н.).

Огнен ад. Буквално „Геената [гр. *geenna*] от огън“ или „огненият ад“. *Geenna*, „ад“, е транслитерация на еврейското *ge' ben hinnot*, „долина на Еном“, или *ge' ben hinnot*, „долина на сина на Еном“ (Исус Навин 15:8), долината на юг и запад от Йерусалим, която се среща с долината Кедрон, непосредствено на юг от града на Давид и водоема Силоам (виж върху Йер. 19:2). Злият цар Ахаз (виж том II, стр. 86) изглежда е въвел варварския езически ритуал за изгаряне на бебета в чест на Молох на високо място, наречено Тофет, в долината на Еном (2 Лет. 28:3; вж. П.К. 57), по времето на Исаия. За по-нататъшно описание на тези отвратителни ритуали виж върху Лев. 18:21; Втор. 18:10; 32:17; 4 Царе 16:3; 23:10; Йер. 7:31. Манасия, внук на Ахаз, възстановил тази практика (2 Лет. 33:1, 6; вж. Йер. 32:35). Години по-късно добрият цар Йосия официално осквернил високите места в долината Еном, където се е извършвала тази ужасна форма на поклонение (4 Царе 23:10), като по този начин я прекратил. В отмъщение за това и други злини Бог предупредил народа Си, че долината Еном един ден ще стане „долина на клане“ за „трупове на този народ“ (Йер. 7:32, 33; Йер. 19:6; вж. Ис.

30:33). Съответно, огньовете на Еном станали символ на поглъщащия огън на последния велик ден на съда и наказанието на нечестивите (вж. Исаия 66:24). В еврейското есхатологично мислене, произлизащо отчасти от гръцката философия, Геената е мястото, където душите на нечестивите са били пазени под наказание до деня на крайния съд и наградите.

Традицията, която прави Долината на Геената място за изгаряне на боклук и по този начин преобраз на огньовете на последния ден, изглежда произхожда от равин Кимчи, еврейски учен от 12-ти и 13-ти век. Древната еврейска литература не познава нищо подобно. По-ранните равини основават идеята за Геената като преобраз на огньовете на последния ден на Исаия 31:9. Вижте Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 4, стр. 1029, 1030.

23. Дар. Гръцки *δῶρον*, отнасящ се до подаръци като цяло или до специални приноси. Ритуалът Важността, придавана на дара върху олтара, е ясна от гл. 23:18, 19.

Твой брат. Онези, които слушаха проповедта, несъмнено разбираха „брат“ като отнасящ се до друг евреин. За християните той би бил друг християнин. Терминът правилно се разбира като обозначаващ онези, с които сме тясно свързани по един или друг начин. Но по-късно Христос ясно заявява, че всички хора са братя, независимо от расата или вероизповеданието (вижте Лука 10:29–37).

24. Оставете това. Актът на предлагане на личен „дар“ или жертва се е смятал за един от най-святите и важни от всички религиозни действия, но дори той трябва да заеме второ място при посочените обстоятелства. Възможно е споменатият тук „дар“ да е бил жертва, направена, за да се осигури божествена прошка и благосклонност. Христос настоява, че хората трябва да оправят нещата със своите ближни, преди да могат да се помирят с Бога (виж Мат. 2:1). 6:15; 1 Йоан 4:20). По-важното задължение има предимство пред по-маловажно. Помирението е по-важно от жертвата. Живеенето според Христовите принципи в живота (Гал. 2:20) е много по-ценно в очите на Бога, отколкото практикуването на религиозните форми (виж 2 Тим. 3:5).

Помирете се. Вижте гл. 6:12; 18:15–19.

25. Съгласен. Гр. eupoeō, „да бъдеш благосклонен [към някого]“, свързано с euphoos, „добронамерен“, „любезно“, „приятелски настроен“. Следователно, да се „съгласиш“ предполага промяна в отношението към бившия противник.

Противник. Гръцки antidikos, „противник“, тук опонент в съдебен спор. Контекстът предполага, че в този случай „противникът“ е „обвинителят“, а човекът, на когото говори Христос, е ответникът. Сравнете Лука 12:58, 59.

По пътя. Тоест, докато сте на път за съда. За предпочитане е, казва Исус, случаят да се уреди извън съда.

Служителят. Гръцки hypēretēs, „подчинен служител“. Терминът се използва в Новия завет помощници в синагогата (виж върху Лука 4:20), на Йоан Марк като помощник на Павел и Варнава (Деяния 13:5) и на служители на евангелието (Лука 1:2; Деяния 26:16; 1 Коринтяни 4:1; и др.).

26. Наистина. Вижте стих 18.

В никакъв случай. Гръцки ou tē, двойно отрицание и следователно най-категорично.

Фартинг. Гръцки kodrantēs, латински quadrans, приблизително равен на „две лепти“ на вдовицата (вж. Марк 12:42).

27. Чули сте. Вижте стих 21. Има някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на израза „от онези от древността“.

Извърши прелюбодеяние. Цитат от Изх. 20:14 (вж. Втор. 5:18).

28. Но аз казвам. Вижте стих 22. По същество, обсъждането на брачните отношения и техните отговорности от страна на Исус се основава на първоначалния Божи план за дома, както е посочено в Бит. 2:21–24 (вижте Мат. 19:8), а не на Моисеевия закон (вижте Втор. 24:1–4). В този план бракът е бил предназначен да задоволи нуждата от другарство (Бит. 2:18) и да осигури дом и подходящо обучение за децата, които ще се родят (вижте Бит. 1:28; 18:19; Притчи 22:6; Еф. 6:1–4). По този начин домът е бил създаден като идеална среда, в която както родителите, така и децата могат да учат за Бога и да развиват характери, които да отговарят на възвишените идеали, присъщи на божествената цел, довела до тяхното създаване.

Гледа жена. Женската красота е дар от любящ Създател, който е любящ на цялата истинска красота. Чистото оценяване на тази красота е едновременно правилно и уместно. Освен това, привличането, което всеки пол изпитва към другия, е вложено в мъжете и жените от Създателя и когато действа в рамките на ограниченията, определени от Бога, е по своята същност добро, но когато е изопачено, за да служи на егоистични, зли интереси, се превръща в една от най-силните разрушителни сили в света.

Похот. Гръцки epithumēō, „да вложиш сърцето си в [нещо]“, „да копнееш“, „да пожелаваш“, „да желаеш“. „Похот“ е стара англосаксонска дума, която означава „удоволствие“, „копнеж“. „Да пожелаеш“ нещо означава да изпитваш силно, нетърпеливо желание за него. Epithumēō се използва както в добър, така и в лош смисъл. Исус казал на дванадесетте, че с „желание“ (epithumia) е „пожелал“ (epithumēō) да яде последната Пасха с тях (Лука 22:15). В добрия си смисъл epithumēō появява се също в Мат. 13:17; Лука 17:22; Евр. 6:11; 1 Петрово 1:12; и др.).

Свързаното съществително име, epithumia, „желание“, е използвано по подобен начин във Фил. 1:23; 1 Сол. 2:17.

Един от еврейските еквиваленти на epithumēō е chamad, „да желаеш“, „да изпитваш удоволствие“.

„в.“ Хамад е преведен като „пожелавам“ в десетата заповед (Исх. 20:17) и като „желая“ във Втор. 5:21 и Ис.

53:2. Христос несъмнено е имал предвид десетата заповед, когато е предупредил да не гледаме „жена с похот“. С други думи, мъжът, който подрежда чувствата и волята си в хармония с десетата заповед, по този начин е защитен от нарушаване на седмата.

Сърце. Гръцки *kardia*, „сърце“, тук се отнася до интелекта, чувствата и волята.

Какъвто човек „мисли в сърцето си, такъв е и той“ (Притчи 23:7). Христос посочва, че характерът се определя не толкова от външния акт, колкото от вътрешното отношение, което мотивира акта. Външният акт просто отразява и активира вътрешното отношение. Този, който би извършил погрешно действие, ако си мисли, че може да избегне разкриването, и който е въздържан само от този страх, е виновен в очите на Бога. Грехът е преди всичко и преди всичко акт на висшите сили на ума – разума, силата на избора, волята (вижте Притчи 7:19).

Външният акт е просто продължение на вътрешното решение.

29. Дясното ти око. Сравни гл. 18:8, 9. В гл. 5:28 Христос отива отвъд деянието, за да обърне внимание на мотива, който го подтиква, т.е. на нагласата или състоянието на ума, което ражда деянието. Тук Той отива отвъд мотива или нагласата, за да посочи пътищата, чрез които грехът прониква в живота, сетивната нервна система. За мнозинството най-силните подбуди към грях са тези, които достигат до ума чрез зрителния нерв, слуховия нерв и други сетивни нерви (АА 518).

Този, който отказва да види, чуе, вкуси, помирише или докосне това, което подсказва грях, е отишъл далеч в избягването на греховни мисли. Този, който незабавно прогонва злите мисли, когато за момент те могат да проблеснат в съзнанието му, по този начин избягва развитието на навик за мислене, който подготвя ума да извършва грях, когато се появи възможност. Христос е живял безгрешен живот, защото „в Него нямаше нищо, което да откликва на софистиката на Сатана“ (Живот, 123).

Обиждам. Гръцки *skandalizō*, „примквам“, „спъвам“, „накарвам да се спъне“, от

скандал, тоягата, която поставя капан (виж Рим. 11:9; 14:13; 1 Йоан 2:10; Откр. 2:14).

Изкубни го. В известен смисъл на думата би било по-добре да преминеш през този живот спящ или по друг начин осакатен, отколкото да се откажеш от вечния живот. Но Христос тук използва фигуративен израз. Той не призовава за осакатяване на тялото, а за контролиране на мислите. Да откажеш да видиш злото е също толкова ефективно, колкото да ослепиш себе си, и има допълнителното предимство, че силата на зрението се запазва и може да се прилага за добри неща.

Понякога лисицата отгризва собствената си лапа, здраво държана в капан, за да избяга.

По подобен начин гущерът ще пожертва опашката си, или омарът – нокътя си. Чрез изваждане на окото или отрязване на ръката Христос образно говори за решителните действия, които трябва да бъдат предприети от волята, за да се предпази от злото. Християнинът постъпва добре, като следва примера на Йов, който „склучи завет с... очите си“ (Йов 31:1 срв. 1 Кор. 9:27).

Ад. Гръцки *geenna* (виж коментара към стих 22).

30. Дясната ти ръка. Тоест, като инструмент на зли желания (виж на стих 29).

31. Казано е. Вижте стих 21.

Отхвърли. Гръцко *arōiō*, „освобождавам“, „пускам в свобода“, тук означава „развеждам се“.

Разводно писмо. Гръцко apostasion, „удостоверение [за развод]“, от arphistēmi, „да разделя“, „да отхвърля“. Английската дума „отстъпничество“ произлиза от същия корен. Както по-късно посочи Христос, разводът не е бил част от първоначалния Божи план, а е попаднал под предварителното одобрение на Мойсеевия закон поради „коравосърдечието“ на човешките сърца (гл. 19:7, 8). Що се отнася до естеството и целта на Мойсеевия закон по отношение на развода, вижте Втор. 24:1–4. Трябва да се подчертае, че Мойсеевият закон не е учредил развод. По божествено напътствие Мойсей го е толерирал и регулирал, за да предотврати злоупотребите. Християнският брак трябва да се основава на Бит. 2:24, а не на Втор. 24:1.

32. Блудство. Гръцки porneia, общ термин, отнасящ се до незаконна сексуална връзка. Либералната школа на Хилел учела, че мъж може да получи развод дори и по най-незначителната причина, като например ако жена му позволи храната му да загоря (Мишна Гитин 9.10, Сончино изд. на Талмуда, стр. 436, 437; вж. МБ 63). По-консервативната школа на Шамай обаче тълкувала израза „някаква нечистота“ от Второзаконие 24:1 като „някакво неприлично нещо“, което означава „нескромно“ или „неприлично“ (Мишна Гитин 9.10, Сончино изд. на Талмуда, стр. 436). Но Исус ясно заявил, че не трябва да има развод, освен в случай на брачна изневяра. Брачната връзка била изопачена от греха и Исус дошъл, за да ѝ възстанови чистотата и красотата, първоначално предопределени от Създателя. Вижте върху Второзаконие 14:26.

В Божието провидение брачната институция е създадена, за да благослови и въздигне човечеството. Другарството между съпруг и съпруга е било предопределено от Бог като идеалната среда, в която да узрее християнският характер. Повечето от промените в личността на брачния живот и трудностите, с които се сблъскват мнозина при тези промени, изискват упражняване на самообладание, а понякога и саможертва. Истинската „любов е дълготърпелива и блага“, тя „не настоява за своето“, тя „всичко понася, вярва на всичко, надява се на всичко, всичко търпи“ (1 Кор. 13:4–7). Когато християните встъпват в брачна връзка, те трябва да поемат отговорността да прилагат посочените тук принципи. Съпрузите и съпругите, които по този начин прилагат тези принципи и които са готови Христовата благодат да действа в живота им, ще открият, че няма трудност, колкото и сериозна да изглежда, която да не може да бъде решена. Когато нагласите не са подходящи, християнското решение е да се променят нагласите, а не съпрузите.

Да извършиш прелюбодеяние. Една жена, която е била освободена, естествено би се стремела да си намери нов дом. Но като се омъжи за друг, тя би извършила блудство, защото предишният ѝ брак не е бил валидно разтрогнат в Божиите очи (вж. Марк 10:11, 12). Христос смело отхвърли равинската традиция на Неговото време, особено тази на школата на Хилел (вижте по-горе под „Блудство“), която позволяваше развод по каквато и да е причина. Наблюдавано е, че сред евреите от Мишнаичния период не е съществувал брак, от който съпругът да не може внезапно да се освободи по законен начин. Исус подчертава, че бракът е божествено постановен и, когато е сключен правилно, е божествено ратифициран. Това, което Бог е съединил, никоя равинска традиция или практика не може да го раздели.

33. Отново. Това е третата илюстрация на Христовото духовно тълкуване на закона. Чули сте. Вижте стих 21.

Казано е. Това, което следва, не е точен цитат, а по-скоро обобщение на учения от Лев. 19:12; Изх. 20:7; Числа 30:2; Втор. 23:22.

Заклевам се. Гръцки *epiorkeō*, „да се закълна лъжливо“. Тук Христос говори за тържествени изявления, направени в потвърждение на истинността на казаното или за обещания за извършване на определени действия. Той не говори за богохулство в обичайния смисъл на думата, а за лъжесвидетелстване, по-специално за лъжесвидетелстване, което призовава името на Бог и по този начин обезчестява и осквернява това име.

Изпълнявай... клетвите си. Христос тук говори за обещания, особено за тези, дадени на Бог. Той обаче не мисли толкова за обещаното, колкото за това, че обещанието, каквото и да е то, е изпълнено. Той набляга не на начина, по който се дават обещанията, а на начина, по който се спазват. За тържествеността и неприкосновеността на обетите, дадени на Бога, вижте в Лев. 19:12; бр. 30:2; Втор. 23:21.

34. Но аз казвам. Вижте стих 22.

Не се кълнете изобщо. Исус не говори за тържествената съдебна клетва (МВ 66; вижте гл. 26:64), но и до клетви, често срещани сред евреите. Най-общо казано, добавянето на думите „Кълна се“ пред твърдението представлявало клетва. Но, както и при други неща, евреите измислили много начини, чрез които да се освободят от задължения, поети под клетва. Отношението на Христос към казуистиката, често срещана при полагането на клетва от евреите, е изложено по-подробно в гл. 23:16–22.

Пред Каиафа самият Христос отговаря под клетва (гл. 26:63, 64). Павел многократно се позовава на Бога като свидетел, че казаното от него е истина (2 Кор. 1:23; 11:31; срв. 1 Сол. 5:27). Декалогът не забранява клетвите, а лъжесвидетелстването (Исх. 20:7, 16). „Ако има някой, който може последователно да свидетелства под клетва, това е християнинът“ (МВ 67).

Когато в сърцето на човек е заложено желанието да говори истината, полагането на клетва става излишно. Практиката да се призовава името Божие в определени моменти предполага, че на това, което човек казва при такива обстоятелства, може да се разчита повече, отколкото на това, което казва в други моменти. Христос заповядва истинност във всички житейски отношения. „Всичко, което християните правят, трябва да бъде прозрачно като слънчевата светлина“ (МВ 68).

Нито в небето. Равините твърдяха, че клетвата „в небето и в земята“ не прави човек толкова виновен, колкото клетвата в уж безобиден заместител на божественото име (виж том I, стр. 172) или в едно от качествата на Бог (Мишна Шебуот 4. 13, издание на Сончино на Талмуда, стр. 202, 203). Но Исус отрече твърдението им.

35. Неговото подножие. Сравни Ис. 66:1. Поетичен израз, подчертаващ незначителността на земята и нейните жители в сравнение с Бога (вж. Ис. 57:15; Екл. 5:2; Плач 2:1).

Великият Цар. Тоест, Бог.

36. Закълни се в главата си. Друга често срещана формула за клетва.

37. Вашето общуване. Сравнете пасажи от Писанието като Еф. 4:29.

Да, да. Сравнете Яков 5:12. За християнина, за този, който уважава думата му, едно просто „Да“ или „Не“ носи същата тежест и надеждност, както и едно по-подробно изявление.

Идва от злия. Или „идва от злия“ (вж. Мат. 13:19; 1 Йоан 3:12).

38. Чули сте. Вижте стих 21. Христос представя четвъртата Си илюстрация за духа на закона в контраст с самата форма на неговото подчинение. Стихове 38–42 се отнасят до отношението, което християнинът трябва да заеме, когато е наранен от ръцете на друг.

Казано е. Вижте стих 21. Цитатът в този стих е базиран на Исх. 21:24; Лев. 24:20; Втор. 19:21 (виж върху Исх. 21:24; виж Том I, стр. 618).

Око за око. Когато този закон беше въведен, той отбеляза голям напредък спрямо системата на правосъдие, основана на кръвни вражди, разпространена в древността, при която той беше общоприет.

практика за обезщетяване на наранявания със сложна лихва. Законът е бил граждански статут, а наказанието е трябвало да се изпълнява по нареждане на съда. Той не е оправдавал лично отмъщение (МВ 70). За подобна разпоредба в закона на Хамурапи вижте том I, стр. 618.

39. Но аз казвам. Вижте стих 22.

Не се съпротивлявайте на злото. Тоест, не търсете отмъщение за претърпените несправедливости. Исус тук сякаш се отнасят до активна враждебност, а не до пасивна съпротива. Думата за „зло“ може да се отнася или до зъл човек, или до зло нещо. Тук изглежда е посочено първото. Тя включва зло, извършено на човек, и зло, извършено от човек. Християнинът няма да отговори на насилието с насилие. Той ще „побеждава злото с добро“ (Римляни 12:21) и ще „събере жарава“ върху главата на онзи, който му върши зло (Притчи 25:21, 22).

Буза. Както във всички други илюстрации, изброени в стихове 21–47, Исус е по-загрижен за духа, който подтиква действието, отколкото за самото действие. Християнинът няма да се бори за това, което смята за свои права. Той ще се подчини на вредата, вместо да търси възможност да я нанесе. Самият Исус напълно е спасил духа на тази заповед, макар че буквално не е поканил допълнителна вреда (Йоан 18:22, 23; вж. Исая 50:6; 53:7). Нито пък Павел (Деяния 22:25; 23:3; Деяния 25:9, 10). На кръста Христос е проявил духа, за който е говорил тук, когато е призовал Отца да прости на онези, които са Го измъчвали (Лука 23:34).

40. Съди те пред съда. Тоест, „доведох те в съда“. Гръцкият език ясно показва, че процесът все още не е започнал; съдебните действия просто са били обмисляни.

Палто. От гр. хитон, подобната на риза долна дреха, носена до тялото.

Нека го направи. Християнинът тихо и кротко ще се подчини на злото.

Клок. Гръцки химация, тук „мантията“ или връхната дреха, която е била често използвана

като покривало през нощта, за разлика от хитона. Бедните понякога са имали малко или нищо освен „мантията“, което да предложат като обезпечение за заем. Мойсеевият закон обаче е забранявал на кредитора да задържи тази дреха за една нощ като залог (Изм.

22:26, 27). Предвид факта, че наметалото се е смятало за по-важно от „горещото“ или долната дреха, да се отстъпи от него без съпротива би демонстрирало по-висока степен на отстъпка, особено предвид факта, че законът е давал на човека определени права по отношение на него.

41. Принуждавам. Гръцко *aggaueiō*, което означава „принуждавам към служба“. Свързаното съществително, „*aggaros*“ е персийска заемка, означаваща „конен куриер“. Сред персите думата се е използвала по отношение на царските куриери на имперската пощенска система, която персите са развили до удивителна степен на ефективност (вижте Естир 3:13). В римско време „*aggaueiō*“ и „*aggaros*“ са се отнасяли до задължителна служба при транспортирането на военно оборудване. Епиктет (iv. 1. 79) съветва по отношение на такава служба: „Ако има реквизиция и войник я хване [магарето ти], пусни го. Не се съпротивлявай и не се оплаквай, иначе първо ще бъдеш бит и накрая ще загубиш магарето.“ Да се съпротивляваш е означавало да поканиш жестокост. В Матей 27:32 и Марк 15:21 „*aggaueiō*“ се използва за принуждаване на Симон да носи кръста на Христос.

Исус споменава такива случаи като този на еврейски цивилен, който бил подтикнат от римски войник да носи багажа му на разстояние от 1 миля, както е предвидено в закона (вж.

Лука 3:14). Християнинът би дал двойно повече служба, отколкото се изисква от закона, и то с радост.

Капернаум е бил римски гарнизонен град и докато Исус е говорил, слушателите са видели рота римски войници да минават по близкия път (МВ 70).

Юдеите се надявали и вярвали, че Месията ще смири гордостта на Рим; тук Исус съветвал подчинение на римската власт.

42. Не се отвръщай. Тоест, не му отказвай. Граждани на царството небето ще има и ще действа според щедрите импулси (вижте Лука 6:30).

43. Чули сте. Вижте стих 21.

Казано е. Вижте стих 21.

Любов. Гръцката дума „агапа“ отразява неадекватно богатството от значения. Нашата дума „любов“ означава толкова много различни неща и предава толкова много разнообразни идеи, че истинското значение на агапе е замъглено от този превод. Гърците са имали три думи, за да предадат идеите, които ние се стремим да изразим с една-единствена дума „любов“: агапан, филеин и еран.

Филеин като цяло описва нежна, сантиментална любов, основана на емоциите и чувства. Доколкото се основава на чувствата, то е подложено на промяна, както се променят чувствата. Еран означава страстна, чувствена „любов“, любов, която действа основно на физически план. Някои форми на увлечение могат да бъдат класифицирани като този вид „любов“.

Еран не се използва в Новия завет. В Новия завет агапан, когато е противопоставена на филеин, описва любовта от гледна точка на уважение и почит. Тя добавя принцип към чувството по такъв начин, че принципът контролира чувствата. Тя въвлича в действие висшите сили на ума и интелигентността. Докато филеин има тенденция да ни кара да „обичаме“ само онези, които „обичат“ нас, агапан простира любов дори към онези, които не ни обичат. Агапан е безкористен, докато еран е чисто егоистичен и дори филейн понякога може да бъде помрачен от егоизъм.

Съществителната форма агапе се среща почти изключително в Библията. Агапетото на Новият завет е любов в най-висшата и истинска форма, любовта, от която няма по-голяма – любов, която подтиква човека да се жертва за другите (Йоан 15:13). Тя предполага благоговение пред Бога и уважение към ближните. Тя е божествен принцип на мисълта и действието, който променя характера, управлява импулсите, контролира страстите и облагородява чувствата. Вижте върху Лука 6:30.

Твоят ближен. За евреите „ближен“ е бил събрат израилтянин, било по рождение, било по обръщане към юдаизма. Дори мелезите самаряни били изключени и смятани за чужденци. В притчата за добрия самарянин (Лука 10:29–37) Исус развенчал тази тясна концепция, като провъзгласил братството или съседството на всички хора. Християнската любов търси доброто на всички хора, независимо от тяхната раса или вероизповедание. „Ближ“ буквално означава „близък обитател“.

Мрази врага си. Това не е част от цитата от Лев. 19:18, но несъмнено е популярна максима. Омразата или презрението към другите е естествен продукт на гордостта от себе си. Мислейки себе си, като синове на Авраам (Йоан 8:33; виж върху Матей 3:9), за по-висши от другите хора (вж. Лука 18:11), юдеите гледали с презрение на всички езичници. Сякаш Исус казал: „Законът казва да обичаш ближния си; аз казвам: обичай дори враговете си“ (виж Матей 1:1). 5:44). След това той обяснява защо трябва да обичаме враговете си – защото Бог прави това (ст. 45–48) и защото ние сме Божии синове (Мат. 5:45; 1 Йоан 3:1, 2).

44. Но аз казвам. Вижте стих 22.

Обичайте враговете си. Сравнете Рим. 12:20. Думата за „любов“, агапан, обозначава любовта на уважението, за разлика от филеин, която описва любовта на емоцията (синовна любов), каквато съществува между членовете на семейството (вижте върху Мат. 5:43). Заповедта би била невъзможна, ако тя заповядваше на хората да „филеин“ враговете си, защото те не биха могли да изпитват към враговете си същата емоционална топлина на обич, която изпитват към най-близките членове на семействата си, нито пък това се очаква. Филеин е спонтанен, емоционално и никъде в Новия завет не е заповядано. Агапан, от друга страна, може да бъде и е заповядано, защото е под контрола на волята. Да агапан с най-заклетите си врагове означава да се отнасяме към тях с уважение и учтивост и да ги гледаме така, както Бог се отнася към тях.

Благослови. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на второто и третото изречение на тази декларация, както и думите „презрящо ви използват“. Според тези древни свидетели Христос просто казал: „Обичайте враговете си, молете се за онези, които ви гонят.“ Сравнете обаче Лука 6:27, 28.

45. Деца на вашия Отец. Буквално „синове на вашия Отец“. Те приличат на своя Отец по характер (МВ 75; вижте стихове 43, 48). Изпитанието за любовта към Бога е любовта към нашите близки (1 Йоан 4:20).

Който е на небето. Изразът „Моят [или „вашият“] Отец, Който е на небето“ е характерно за Матей.

Върху злото. Чрез тази очевидна илюстрация от естествения свят Исус дискредитира популярната еврейска заблуда, че Бог дарява благословиите Си на светиите и ги удържа от грешниците (вижте Йоан 9:2). Юдеите приписват на Бог същия дух на омраза към грешниците и неюдеите, който самите те са изпитвали. Но независимо дали става въпрос за благословиите на природата или за спасението, „Бог не гледа на лице“ (Деяния 10:34, 35).

46. Които те обичат. Вижте на стих 43.

Каква награда имате? Тоест, „Каква е тази особена заслуга за вас? Какво има там?“ „Какво специално има за това?“ Вижте Матей 7:12; Лука 6:32-35.

Кръчмари. Вижте стр. 66.

47. Поздравете братята си. Универсалният поздрав на Изтока, шалом или салаам, „мир“, включва изричното пожелание този, на когото е отправен, да се радва на всяка духовна и материална благословия. Вижте стих 9.

Митарите. Няма нищо достойно за почетно споменаване в това, което правят всички останали. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) четенето „езичници“ вместо „митари“ (вж. гл. 6:7).

48. Бъдете, прочее. С тези думи Христос въвежда заключението, което може да се направи от шестте Му илюстрации за висшето, духовно приложение на закона на небесното царство, дадени в стихове 21-47, въпреки че стих 48 е може би по-тясно свързан с хода на мисълта в стихове 43-47. Във всички тези илюстрации Христос е показал, че в царството, което е дошъл да установи, вътрешните нагласи и мотиви определят съвършенството на характера, а не само външните действия. Човек може да гледа на външния вид, но Бог гледа на сърцето (1 Царе 16:7).

Съвършен. От гр. teleios, буквално „този, който е достигнал целта“ или „завършен“, от telos, „край“, „изпълнение“, „завършеност“, „граница“. В гръцката литература

teleioi се използва за безупречни жертвени жертви, за напълно пораснали или зрели животни, за напълно пораснали или зрели човешки същества, за обучени и напълно квалифицирани професионалисти. Павел говори за „съвършените“ (1 Кор. 2:6) и за „всички, които са съвършени“ (Фил. 2:1). 3:15). В същото време той осъзнава, че има нови висоти за постижение и че самият той не е достигнал крайното съвършенство. Teleioi се използва и в Новия завет, за да обозначи физически и интелектуално „зрели“ мъже (1 Кор. 14:20, „мъже“; Евр. 5:14, онези, които са „в пълнолетие“). За tam, еврейския еквивалент, вижте в Йов 1:1; Притчи 11:3, 5.

Тук Исус не говори за абсолютна безгрешност в този живот (виж SC 62; EGW RH 18 март 1890 г.). Освещаването е прогресивно дело.

Юдеите уморено се трудеха да станат праведни чрез собствените си усилия, да спечелят спасение чрез дела. Но в своя скрупулезен легализъм те обръщаха толкова много внимание на дребните детайли на буквата на закона, че напълно изгубиха от поглед неговия дух (вж. гл. 23:23). В Нагорната проповед Христос се опита да насочи вниманието им от люспите към пшеницата. Те бяха превърнали закона в самоцел, нещо, което трябва да се спазва заради самия него, и бяха забравили, че целта му е да отведе погледа им към високите идеали на върховна любов към Бога и саможертвена любов към ближните (гл. 22:34–40). Равините учеха, че праведността се състои в това да имаш излишък от добри дела над зли дела, които да ти бъдат приписани на небето.

Важно е да се отбележи връзката между стихове 48 и 45 (гл. 5), защото да бъдеш „деца на вашия Отец, Който е на небесата“ (ст. 45) е еквивалентно на това да бъдеш „съвършен, както е съвършен вашият Отец, Който е на небесата“ (ст. 48).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 298; МБ 4

1, 2 МБ 45

1–12 Ред. 79; 7С 269

1–48ДА 298–312; 5Т 253

2, 3 МБ 6

3 COL 152; ДА 299; WM 176

3–52Т 631

4 ДА 300; МБ 9; 5Т 475

5 ДА 301; МБ 13; 2Т 164; 3Т 334; 7Т 26; WM 153

6 EW 108; FE 240; GW 255; МБ 18, 85, 113; PK 371; SC 80, 95; SL 10, 49; TM 120,

199; 2Т 266; 4Т 449, 460; 5Т 17; 6Т 65; 7Т 213; WM 176

6–9ДА 302

7 МБ 21; WM 15

8 СТ 103, 429; ДА 302; FE 385, 415; GW 53; МБ 24; MYP 191; PP 87; 1Т 136; 8Т 331

9 МБ 27; ПП 667; 2Т 164, 437; 5Т 176

10 МБ 29

10–12ДА 305; 8Т 127

11 МБ 31; ML 69

11, 12 AA 176

12 МБ 33, 34

13 CH 560, 592; ДА 439; Ev 697; FE 468; МБ 35, 53; ML 166; MYP 318; PK 231; TM

373; 2Т 636; 3Т 559; 5Т 130, 256, 389; 6Т 258

13, 14 DA 306; ML 166; MYP 349, 364; RC 52; Te 165; TM 422; 1T 303, 345, 425; 2T 394, 548; 3T 248; 4T 118, 319; 5T 238, 280, 361; 7T 114
13-152T 633
13-16CH 337; 2T 443; 9T 28
14 AA 12; AH 36, 39, 96, 536; CD 76; CG 110; CH 84, 445; COL 417; CS 38, 125; CSW 34; CT 531; Ev 382, 403; LS 295; MB 38, 42; MH 36; ML 8, 102, 220, 304; PK 718; TM 443; 1T 422, 458; 2T 123, 579, 631; 3T 161, 376, 404, 433; 4T 356, 535; 5T 113, 456, 520, 531, 554, 568, 579, 731; 6T 158, 188, 436; 7T 24; 8T 46, 141, 173; 9T 19; WM 36, 260

14, 15 6T 145
14-16PP 369; 3T 40; 5T 681; 6T 33; 8T 52
15 CD 416; MM 302; 2T 669; 3T 385; 4T 52, 391; 5T 404; 6T 37, 196; 7T 36, 161; 9T 75, 158
15, 16 CT 398; MB 39; 5T 381
16 AH 37, 252; CH 35, 242, 437, 592; COL 417; CS 346; CT 398, 531; Ev 202, 467; FE 203, 482; GW 195, 373, 394; MH 36; ML 220; MM 219; PK 718; SC 82; Te 247; TM 17, 296; 1T 193, 416, 422, 458, 485, 694; 2T 159, 161, 225, 239, 247, 389, 465; 3T 53, 56, 200, 376, 436; 4T 16, 59, 400; 5T 75, 306, 381, 460; 6T 121; 7T 92, 143; 8T 26, 46, 56, 245; 9T 70, 100, 148
17 DA 307; EW 215; GC 262; MB 45, 48; 2T 201; 8T 312
17, 18 COL 314; GC 466; PP 365
17-19GC 447; PK 183
18 AA 505; DA 283, 307, 762; GC 434; MB 49; PP 469
19 DA 308; MB 51; 4T 248; 5T 434, 627
19, 20 7T 114
20 DA 309; MB 53; 3T 193
22 МБ 55
22-24DA 310
23, 24 MB 58; MH 486; 5T 646, 649; 8T 84; 9T 192
26 4T 476
28 МБ 59; ПП 308
29, 30 MYP 56; 3T 550; 5T 222, 340
30 МБ 60
32 хиджри 340, 344, 345, 346; MB 63
34 ML 282
34-36MB 66
34-371T 201
37 Изд. 236; МБ 67
39 МБ 69, 73
40, 41 МБ 71
40-42MB 72
42 MX 188
43-45MB 73
44 DA 265; FE 177; MM 253; 4T 134
44, 45 DA 311; MH 423; MM 256; 8T 286
45 AA 359; COL 202; DA 649; MB 74; PK 231; TM 280; 6T 284; 9T 50; WM 15

47 КОЛ 272

48 СТ 257, 365; CS 24; DA 311; LS 342; MB 76; ML 15, 38, 271; MM 112, 200, 254;

МҮР 73, 144; РР 574; ТТ 445, 549; 4Т 332, 455, 520, 591; 5Т 557; 8Т 64, 86

ГЛАВА 6

1 Христос продължава проповедта си на планината, говорейки за милостиня, 5 молитва, 14 прощаване на братята ни, 16 пост, 19 където да се съхранява нашето съкровище, 24 за служене на Бога и на мамона; 25 увещава да не се грижим за светски неща, 33 а да търсим Божието царство.

1. Внимавайте. От обсъждане на истинската праведност (гл. 5) Христос сега се обръща към практическо приложение на праведността към задълженията на гражданина на небесното царство (гл. 6; вижте ДА 312). Християните трябва да избягват да показват своите дела на поклонение и благоволение. В три примера – дела на милосърдие (ст. 2–4), молитва (ст. 5–8) и пост (ст. 16–18) – Исус противопоставя старите практики на юдаизма на възвишените идеали на небесното царство (вижте върху Мат. 5:22; Марк 2:21, 22).

Милостиня. Гръцки *eleēmosunē*, „даване на милостиня“. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването *dikaïosunē*, „праведност“ или „благочестие“. И двете значения отговарят на контекста. Ако се приеме тълкуването „праведност“, тогава трите конкретни илюстрации за милостиня, молитва и пост са предназначени да бъдат примери за принципа, посочен в стих 1.

Трите дадени илюстрации вероятно представляват трите най-често наблюдавани форми на фарисейска „праведност“. Трябва да се отбележи, че Христос по никакъв начин не възразява срещу религиозните действия; Той се интересува само те да бъдат подтикнати от чисти мотиви и да се извършват без показност.

Пред мъжете. Тоест, дефилирали пред тях с цел да привлекат вниманието им внимание и възхищение (вижте на стих 2).

Да бъдеш видян. Гръцки *theaomai*, „да се виждаш“, „да виждаш“. Английските думи „театър“ и „Театрални“ са от този корен. Благочестивите действия, извършвани „пред хората, за да бъдат видени от тях“, са били предназначени да спечелят обожанието на хората.

На вашия Отец. Буквално „от страната на вашия Отец“.

2. Затръбете с тръба. Не е сигурно дали илюстрацията за дарители на милостиня, на които се затръбва тръба, за да се оповестят даренията им, трябва да се разбира буквално или като графична фигура на речта, подобна на разговорния ни израз „Не тръби в собствения си рог“. В еврейските писания няма реален пример за тази практика, въпреки че е засвидетелствана в други древни земи на Ориента. Изразът „както правят лицемерите“ на пръв поглед може да подсказва, че Христос е заявявал буквален факт; обаче „лицемерите“ може да са тръбили само метафорично. Както и да е, Христос порицава злото на даването на голяма публичност на делата на благотворителност.

Лицемери. Гръцки *hypokritai*, от глагол, означаващ „преструвам се“, „преструвам се“. Евреите са се грижили за бедните чрез оценка на членовете на общността въз основа на платежоспособността им. Така придобитите средства са били допълвани от доброволни дарения. Освен това, от време на време са отправяни призови за дарения на публични религиозни събирания в синагогите или на открити събрания, обикновено провеждани по улиците. В тези случаи мъжете са били изкушавани да обещават големи суми, за да спечелят похвалата на събралите се. Съществувала е и практиката да се позволява на този, който е дарил необичайно голям дар, да седне на почетно място до равнините. Поради това любовта към похвалата е била твърде често мотивът при тези дарения. Също така е било така, че мнозина са обещавали големи суми.

но по-късно не успяха да изпълнят обещанията си. Исусовото позоваване на лицемерието несъмнено включваше и тази форма на преструвка.

Улиците. Вижте стих 5.

Да бъдеш хвален от хората. Или „да бъдеш хвален от хората“ (RSV).

Наистина. Вижте гл. 5:18.

Получете своята награда. Гъркът изтъква идеята, че са получили заплащане на своите заплата в пълен размер. Думата, преведена тук като „имам“, се среща често върху разписки в древногръцки папируси със значението „платено изцяло“ или „получено плащане“. Лицемерите, казва Исус, са получили цялото плащане, което някога ще получат. Те са практикували благотворителност строго като бизнес сделка, чрез която са се надявали да си купят обществено възхищение; облекчаването на страданията не е било тяхна грижа. Наградата, която са желали, е тази, която ще получат, но това е всичко.

3. Когато правиш милостиня. Думата „ти“ е в единствено число. Исус се обърна лично към всеки член от Своята аудитория. Относно отговорността на богатите към „бедните“, както е посочено в Мойсеевия закон, вижте Лев. 25:25, 35; Втор. 15:7, 11.

Лявата ти ръка. Казват, че сред арабите дясната и лявата ръка са фигуративни. на близки приятели. Няма нужда, казва Исус, най-близките приятели да знаят за благочестивите дела на човек. В тази графична фигура на речта Христос използва хипербола на акцента. Той не иска да каже, че милостинята винаги трябва да остане пълна тайна (МВ 80). Павел похвали щедростта на християните от Македония (Фил. 4:16) и пише на коринтяните, че тяхната „ревност“ е „подбудила много хора“ да бъдат дейни за Бога (2 Кор. 9:2).

Това, което Исус има предвид, е, че християните не трябва да извършват благотворителни дела, за да си осигурят похвала и почит от хората.

4. Тайно. Мишна (Шекалим 5.6, издание на Сончино на Талмуда, стр. 21) се отнася до това, което нарича „стая за тайни дарове“ в района на Храма, където благочестивите могли да оставят даровете си тайно и където достойните бедни също могли да идват тайно за помощ, за да задоволят нужди, за които иначе не биха могли да се погрижат.

Вижда в тайно. Тоест, Бог вижда тайните мотиви на сърцето, които подтикват към действие, и именно заради тези мотиви, а не заради самите дела, хората ще „бъдат похвалени от Бога“ в деня на съда (1 Кор. 4:5; срв. Рим. 2:16).

Открито. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази дума. В последния ден „делото на всеки ще стане явно“ (1 Кор. 3:13; вж. Мат. 25:31–46; 1 Кор. 4:5). Именно когато Христос се яви, Той ще възнагради всеки човек според делата му (Мат. 16:27; Откр. 22:12). Християните „не трябва да мислят за награда, а за служение“ (МВ 81).

5. Молете се. Вижте стихове 3, 6, 7, 9.

Лицемерите. Вижте стих 2.

Правостояще. Тук се има предвид посочените часове за молитва, сутрин и вечер (вижте Лука 1:9). Храмът и синагогите, разбира се, са били обичайните места за молитва.

Тези, които не са могли да се молят на тези определени места, са могли да се молят на полето, у дома или на леглото си. По-късната традиция е определила някои молитви да се произнасят, докато човек стои прав, други - докато човек седи, ходи, язди магаре, седи или лежи на легло (Талмуд Беракот 30а, изд. Сончино, стр. 183, 184; Мидраш върху Пс. 4, раздел 9 [236], цитиран в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 399).

Ъглите на улиците. Това бяха местата, където обикновено се вършеше търговия. Ако определените часове за молитва завариха фарисеите на тези ъгли на улиците,

Те заемаха молитвена поза и на висок глас повтаряха официалните фрази, които обикновено използваха в молитва. Много от тях несъмнено си намираха за удобно да бъдат навън през тези часове.

Може да се види от мъже. Вижте стихове 1, 2.

Наистина. Вижте гл. 5:18.

Имат своята награда. Вижте стих 2. Гръцкият вариант е идентичен.

6. Но ти. Вижте Исая 26:20 (вж. 4 Царе 4:33). Думата, преведена като „ти“, е в емфатична позиция и е в единствено число.

Молим се. Глаголът е в единствено число. Исус се обръща лично към всеки член от Своята аудитория.

Твоят Отец. Вижте стих 9.

Тайно. Изразът вероятно означава „Който чува какво се говори тайно“, както контекстът предполага. Вижте стих 4.

Вижда тайно. Това, което е скрито от очите на човека, е явно за Бога. Той вижда. какво се прави тайно (виж на стих 4).

Открито. Вижте стих 4.

7. Когато се молите. Или „в молитвата“. Това, което следва, е продължение на темата, а не въвеждането на нов.

Използвайте ... празни повторения. Гръцка дума *battologeō*, дума, срещаща се само тук в Новия завет, за която са предложени следните значения: „да говоря заеквайки“, „да казвам едно и също нещо отново и отново“, „да бръщолева“, „да бръщолева“, „да говоря, без да обмислям какво се говори“. Исус не е забранил всяко повторение, защото самият Той е използвал повторения (гл. 26:44).

Както правят езичниците. Сравнете 1 Царе 18:26; Деяния 19:34. Тибетците вярват на молитвата си колелата повтарят една и съща молитва безброй хиляди пъти без мисъл или усилие от страна на поклонника.

Много говорене. Вижте гореизложеното.

8. Вашият Отец знае. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за вмъкването на думата „Бог“ пред „ваш“. Молитвата не предоставя на Бог информация за това, което Той иначе не би знаел, нито е предназначена като средство да Го убедим да направи това, което иначе не би желал да направи. Молитвата ни свързва с Всезнаещия и обуславя нашата воля да сътрудничи ефективно с Неговата воля.

9. По този начин. Тоест, по този образец – не непременно по тези идентични думи – образец по съдържание, но не непременно по форма. Контекстът показва, че тази молитва е представена като модел в контраст с „празните повторения“ и „многословието“ на езическите молитви, характеристики, които са били възприети от фарисеите (вижте на стих 7).

На гражданите на Христовото царство беше казано: „Не бъдете, прочее, като тях“, но „затова се молете така“ (ст. 8, 9).

Интересно е да се отбележи, че различните мисли, изразени в молитвата „Отче наш“, а често и самите думи, в които са изразени мислите, могат да бъдат открити или в Стария завет, или в еврейските ритуални молитви, известни като Ха-Кадиш. Доколкото мислите, изразени в молитвата „Отче наш“, вече са били актуални в еврейските молитви по времето на Христос, можем да обясним паралела, като се има предвид, че всичко добро в юдаизма, включително чувствата, изразени в неговите молитви, първоначално е дошло от Христос (виж РР 366, 367; DA 52). Всичко, което Той беше дал на Своя народ, беше добро и Той го признаваше (гл. 5:17, 18); но около тези откровения на божествената истина беше изникнал гъст растеж

на човешка традиция и официално богослужение, които почти замъгляваха това, което е съществено за спасението (вижте гл. 5:17, 19, 22). Това беше поразително вярно за молитвите, които равините пееха и учеха хората да повтарят.

Молитвата стана дълга и повтаряща се, а искреността на мислите и изразите ѝ – замъглена от безлична литературна форма, красива във фразеологията, но твърде често лишена от искреност на духа (вижте върху стихове 7, 8). В молитвата „Отче наш“ Исус избавя от масата от литературни думи това, което е съществено, и го възстановява в проста и компактна форма, чието значение може да бъде разбрано и от най-простата душа. По този начин, макар че до известна степен отразява молитвите на юдаизма, формата на молитвата „Отче наш“ въпреки това е вдъхновена и оригинална молитва сама по себе си. Нейната оригиналност се крие в подбора на молби и в нейната подредба. Всеобщото ѝ приемане отразява факта, че тя изразява по-съвършено от всяка друга молитва фундаменталните нужди на човешкото сърце.

Молете се. Думата „вие“ е емфатична на гръцки. Трябва да се помни, че Исус се обръщаше специално към Дванадесетте, новите учредители на небесното царство (вижте гл. 5:1, 2). Тук думата „вие“ е в контраст с „лицемерите“ от гл. 6:2 и „езичниците“ от стих 7.

Отче наш. На първо място във всяка молитва трябва да бъде признанието за нашето синовство на небесния Отец. Може да сме недостойни да Го наричаме „Отец“, но когато го правим искрено, Той ни приема с радост (виж Лука 15:21–24) и ни признава за истински Свои синове. Фактът, че Той е наш Отец, ни свързва като християни във великото, всеобщо общение на вярата с всички хора, които искрено и истинно разпознават Отца на нашия Господ Исус Христос.

Които са на небето. Въпреки тясната, лична връзка между техния „Отец“ на небето и самите тях, Неговите земни синове винаги ще осъзнават Неговото безкрайно величие и мощ (виж Исаия 57:15) и собствената си пълна незначителност (виж Матей 6:5). Съзнанието, че „Бог е на небето, а Ти си на земята“ (Екл. 5:2), довежда до разкаяното сърце духа на благоговение и смирение, което е първото условие за спасение.

Осветен. Гръцки *hagiazō*, „да се счита [или „да се отнасяш“] като свят“, свързано с прилагателното *hagios*, „свят“. Името на Бог се почита по два начина: (1) чрез божествени дела, които водят хората да признаят и почитат Йехова като Бог (виж Изх. 15:14, 15; Исус Навин 2:9–11; 5:1; Пс. 145:4, 6, 12) и (2) чрез това хората да Го почитат като Бог и да Му отдават поклонението и послушанието, които Му се полагат (виж Ис. 58:13; Мат. 7:21–23; Деяния 10:35; и др.).

Да бъде твоето име. В съвременната употреба името е малко повече от етикет, чрез който човек може да бъде идентифицирано. В библейски времена обаче името на човек е било по-тясно свързано с него като личност. Често то „означава черти на характера, които родителят е желал да види развити у детето“ (РК 481). Божието име представлява Неговия характер (виж Изх. 34:5–7). Значението, което евреите отдавали на божественото име, се отразява в благоговението, с което го произнасяли, или, по-често, го оставяли неартикулирано или използвали заобикалящо слово за него (виж том I, стр. 170–173). Името на Бог е свято или „осветено“, защото самият Бог е свят. Ние освещаваме Неговото име, като признаваме Неговата святост на характера и като Му позволяваме да възпроизведе този характер в нас.

Времето на гръцката дума показва, че молбата е предвкусителна, очакваща с нетърпение времето, когато свящото Божие име ще бъде всеобщо осветено (вж. ст. 10).

10. Да дойде Твоето царство. Що се отнася до естеството на „небесното царство“ и централното му място в учението на Исус, вижте гл. 4:17. Що се отнася до „небесното царство“ в Нагорната проповед, вижте гл. 5:2, 3. Христос тук говори не толкова за царството на благодатта, колкото за царството на Своята слава (МВ 108), за което царството на благодатта подготвя пътя и в което то кулминира (вижте гл. 25:31). Такова тълкуване се подкрепя от времето на гръцкия глагол. Вижте гл. 6:13.

През вековете обещанието, че царствата на този свят в крайна сметка ще станат царството на нашия Господ Исус Христос (Откр. 11:15), е подтиквало гражданите на царството на благодатта към свят живот (1 Йоан 3:2, 3) и към саможертва в провъзгласяването на добрата новина за царството (виж Деяния 20:24; 2 Тим. 4:6–8). В умовете и сърцата на истинските християни във всички епохи „блажената надежда и славното явяване на великия Бог и нашия Спасител Исус Христос“ (Тит 2:13) винаги е била най-важна и ги е вдъхновявала към по-свят живот.

Да бъде Твоята воля. Христос сега се обръща към Божията воля, особено що се отнася до тази земя. Когато човешките сърца се подчиняват на юрисдикцията на царството на божествената благодат, Божията воля за тях се изпълнява. Времето на гръцкия глагол показва, че тази молба е и предварителна. Молбата е за край на царуването на греха и за настъпването на онзи момент, когато Божията воля ще бъде изпълнена толкова универсално на тази земя, колкото е изпълнена и в другите владения на Божието творение.

11. Дай ни. В първата част на молитвата „Отче наш“ (ст. 9, 10) вниманието е насочено към Бащинство, характер, царство и Божия воля. Във втората част на молитвата (ст. 11–13) се отправя молба за временните и духовните нужди на човека.

Именно „обикновените хора“ слушаха Христос с радост (Марк 12:37). В по-голямата си част Това бяха скромни рибари, фермери и работници. Такава беше компанията, която сега Го слушаше на хълма с изглед към Генисаретската равнина и Галилейското езеро (МВ 39; ДА 299). За много от тях работата беше несигурна, условията на живот бяха несигурни и може би малцина не бяха познавали истински глад и нужда в един или друг момент, поради суша, потискащо данъчно облагане и други трудности. Както обикновено се случва, онези, които имат малко от благата на този свят, са по-силно осъзнати за своята зависимост от Бога за нуждите на живота, отколкото онези, които имат достатъчно и в излишък.

Ежедневен. Гръцки *epiousios*, дума, която се появява в Новия завет само тук и в Лука 11:3. Точното ѝ значение е несигурно. Единствената поява на думата в светската гръцка литература хвърля малко светлина върху значението ѝ. Сред предложените значения са следните: (1) необходим за съществуване, (2) за настоящия ден, (3) за идния ден. Думите от Матей 6:34 са склонни да потвърдят идеята за ежедневно снабдяване, достатъчно за живот. Вижте стр. 106.

Хляб. Дори онези, които имат изобилие от „хляб“ и от благата на този свят, е добре да помнят, че Бог е, който дава „сила да се придобие богатство“ (Второзаконие 8:18), урок, който Исус графично изобрази в притчата за богатия глупак (Лука 12:16–21). Всичко, което имаме, идва от Бога и в сърцата ни винаги трябва да има благодарност за Неговата доброта. Нашият „ежедневен хляб“ включва както физически, така и духовни провизии.

12. Прощавам. Гръцка дума *arhiēmi*, често срещана в Новия завет, често означаваща „да отпратя“ или „да отпратя“, „да оставям“ (вж. Мат. 4:11; Марк 4:36; и др.). Значението „да прощавам“ вероятно се основава на идеята, че разкайващата се душа, която моли, бива изпратена с мир.

Дългове. Гръцка дума *opheilēma*, често срещана дума за правни дългове (вж. Рим. 4:4), но използвана тук за морална и духовна задълженост. Тук грехът е изобразен като дълг, а грешникът като длъжник.

Паралелният пасаж в Лука съдържа „грехове“ (гл. 11:4). Вижте върху Матей 18:28, 30; Лука 7:41–43.

Както прощаваме. Тоест, както е наш навик да прощаваме. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „както ние сме простили“, което предполага, че не сме да искаме прошка, освен ако и докато не сме простили на ближните си. Вижте гл. 5:24; 18:23–35.

Нашите длъжности. Тоест, тези, които са ни сторили зло.

13. Изкушение. Гръцки *peirasmos*, „изкушение“, също „изпитание“ или „тест“, както в 1 Петрово 4:12.

Глаголната форма *peirazō* се превежда като „изпитвам“ (Йоан 6:6), „изпитвам“ (Деяния 16:7), „изпитвам“ (2 Коринтяни 13:5) и „опитвам“ или „изпробвах“ (Евр. 11:17; Откр. 2:2, 10; Откр. 3:10). Дори когато английската дума „temptation“ (изкушение) се използва, за да предаде *peirasmos*, понякога от контекста е ясно, че тя означава „изпитание“ или „изпитание“ (Деяния 20:19; Яков 1:2; вж. 1 Петрово 4:12). Писанията ясно показват, че Бог „изпитва“ или „изпитва“ хората (виж Бит. 22:1; Изх. 20:20; и др.), но никога не ги изкушава да съгрешат (Яков 1:13).

Прошението може би трябва да се разбира като молба: „Не ни оставяй да паднем в изкушение“ (виж 1 Кор. 10:13; виж върху Пс. 141:4). Тази част от молитвата „Отче наш“ понякога се разбира като молба към Бога да премахне всяко изкушение от нас. Но Божието обещание не е, че ще бъдем защитени от изкушението, а че ще бъдем защитени от падение (Йоан 17:15). Твърде често ние умишлено се поставяме на пътя на изкушението (виж върху Притчи 7:9). Наистина да се молим „не ни въвеждай в изкушение“ означава да се откажем от пътищата, които сами сме избрали, и да се подчиним на пътищата, избрани от Бога.

Зло. Гръцки *ponēros*. Във формата, използвана тук, *ponēros* може да се отнася или до зло нещо, или до зъл човек (виж гл. 5:39). Не е ясно кое се има предвид тук. Някои предпочитат „злия“, т.е. дяволът, докато други смятат, че се има предвид злото като принцип. Съюзът „но“ може да изглежда така, сякаш прави „злото“ паралелно на „изкушение“ в предходното изречение; ако е така, „злото“ вероятно се отнася до морална несправедливост.

Твое е царството. Този параграф въвежда доксологията на молитвата „Отче наш“. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази доксология. Тя не е в превода на молитвата от Лука (Лука 11:4). Обаче чувството, което тя изразява, със сигурност е библийско и е тясно свързано с 1 Лет. 29:11–13. По-кратка доксология се среща във 2 Тим. 4:18.

„Царството“, „силата“ и „славата“, приписвани тук на Отца, със сигурност включват настоящото царство на божествената благодат в сърцата на хората, но очакват предимно славното царство, което ще бъде въведено с завръщането на Христос на тази земя, за да царува в сила и слава (вижте на стих 10).

Амин. Вижте гл. 5:18.

14. Ако прощавате. Сравнете Мат. 18:23–35; Марк 11:25, 26. Вижте върху Мат. 6:12.

Престъпления. Гръцки *paraptōmata*, от глагол, означаващ „да падна на една страна“. Обърнете внимание, че Думата „дългове“ от стих 12 е от различна гръцка дума. Думата *paraptōmata* предполага отклонение от истината или праведността. В Новия завет изглежда, че тя обозначава съзнателно нарушение на правото, което следователно включва вина.

Вашият небесен Отец. Вижте стих 9.

15. Ако не прощавате. Този, който не желае да прощава на другите, не заслужава да бъде простен. Освен това, да му простим би означавало да оправдаем собствения му непрощаващ дух. Да очакваме от другите това, което самият човек не желае да направи, е самата същност на егоизма и греха. Божието нежелание да прости на някой, който таи непрощаващ дух, се основава на нуждата на непрощаващия човек да преодолее основен дефект на характера си. Бог не би могъл да прости на такъв човек и същевременно да бъде верен на собствения Си праведен характер. Само когато сме праведни с ближните си, можем да бъдем праведни с Бога (вижте 1 Йоан 4:20; вижте върху Матей 7:12).

Техните прегрешения. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване и пропускане на тази фраза.

16. Освен това, стихове 16–18 записват третото от поредицата религиозни задължения, разглеждани тук (вижте стих 1).

Пост. За поста сред евреите вижте Марк 2:18, 20. Става дума за доброволен, личен пост. Да измъчваш тялото за греха на душата всъщност означава да избягваш проблема и да пропускаш истинската природа на покаянието, защото грехът е болест на душата, а не на тялото (МВ 87).

Лицемерите. Вижте стих 2.

Тъжно лице. Исус не забранява непременно унилия поглед, ако е искрен; Той по-скоро говори за престорения вид на „лицемерите“.

Обезобразявам. Гръцки *arphanizō*, „да направя невидим“ или „да направя неузнаваем“. Исус тук отнася се до прикриването или скриването на истинските чувства на човек чрез симулиран мрачен външен вид – както актьор крие лицето си под маска – под претенция за превъзходно благочестие. Когато постели, „лицемерите“ имали навика да ходят немити, небръснати и с разрошена коса и брада.

В гръцкия език има интересна игра на думи, като „обезобразявам“ и „се появявам“ произлизат от *rhainō*. Въпреки че не е възможно да се възпроизведе на английски пълната сила на тази игра на думи, следният свободен превод доближава същността на изказването на Исус: „те карат [истинските] си лица [истинските си чувства] да изчезнат, за да [самите] се появят“ и т.н.

Яви се на хората. Те се стремяха да привлекат вниманието на своите събратя и с него репутация за превъзходно благочестие.

Наистина. Вижте гл. 5:18.

Тяхната награда. Вижте стихове 1, 2.

17. Но ти. Нагорната проповед противопоставя философиите на Бога и човека. Ученията на Исус – „но аз ви казвам“ (гл. 5:22 и др.) – противоречат на тези на равините, а животът на гражданите на небесното царство – „но ти“ (гл. 6:6 и др.) – е в контраст с този на „лицемерите“.

Когато постиш. Тук Исус не препоръчва поста, нито го осъжда.

Дали човек пости е въпрос, който засяга само него. Всъщност, самата същност на поста е осъзнаването на личната нужда от това. Идеята в учението на Исус е, че постът трябва да бъде лично преживяване, в което се навлиза поради това чувство за нужда, а не като благочестива формалност или за да се спечели репутация за превъзходно благочестие. Няма добродетел в постенето само защото на човек му е заповядано да го прави.

Помажи главата си. Маслото е било символ на радост (Пс. 45:7; 104:15). Помазването на Главата с масло е символ на получените благословии (гл. 23:5; 92:10). Гражданите на

Небесното царство може да постят, но когато го правят, трябва да се обличат и да изглеждат както обикновено, защото постът е личен и губи смисъла си, ако се прави, за да „се покаже на хората, че постят“.

Умий лицето си. За разлика от „лицемерите“, когато пости (виж на стих 16).

18. Не изглеждайте мрачни. Няма нищо мрачно в християнската религия и християнинът, който е мрачен, било то с думи или с външен вид, представя погрешно характера на Бога (МВ 88). Радостна привилегия е да бъдем Божии синове (1 Йоан 3:1, 2), а мрачното лице ни създава вид на сираци, а не на синове.

Но към твоя Отец. Постът е чисто въпрос между човек и неговия Бог, а не между човек и неговите събратя.

Което е тайно. Вижте стих 6.

Възнаграждавам те открито. Вижте стих 4.

19. Не трупай. Буквално „нямайте навика да трупате“ или „спрете да трупате“.

Натрупването на светски блага обикновено е мотивирано от желание за сигурност и отразява страх и несигурност за бъдещето. Исус посочва на онези, които биха били граждани на Неговото царство, че притежанието на материално богатство е източник на безпокойство, а не средство за бягство от него. Християнинът няма да се тревожи за материалните нужди на живота, поради увереността си, че Бог знае неговите нужди и ще се погрижи за тях (ст. 31–34). Както Павел по-късно посочва, това не означава, че християнинът ще бъде мързелив в осигуряването на собствените си нужди и тези на семейството си (1 Сол. 4:11; 2 Сол. 3:10; 1 Тим. 5:8). Мат. 6:19–21 изглежда е бил в поетична форма и може да е бил поговорка. Вижте върху Притчи 10:22.

Съкровища. Гръцки тезаври (виж на гл. 2:11). Тук Христос говори за богатство в широкия смисъл на всички материални притежания. Любовта към парите е била водещата страст на хиляди по времето на Христос, както е и на милиони днес. В гръцкия език има интересна игра на думи.

Молец и ръжда. Символи на различни видове щети. Ръжда, от гр. brōsis, от bibrōskō, „да изям“, буквално е нещо, което яде, гризе или корозира. Всяко материално притежание е засегнато по един или друг начин от загуба, гниене, обезценяване или влошаване.

Покварен. Гръцко arphanizō (виж на стих 16). Тук Arphanizō може би е по-добре да се преведе „консумират“.

Пробий. Или „прокопай“, тоест през кални стени или стени от сухи тухли.

20. Но събирайте. Вижте Мат. 6:19; срв. Лука 12:33. В Нагорната проповед няма забрана срещу събирането на съкровища, стига да са съхранявани на правилното място.

Христос би искал гражданите на небесното царство разумно да инвестират времето и силите, които техният небесен Отец е сметнал за добре да им отреди в този живот. Всичко, което човек притежава в този живот, му е просто дадено назаем от Бог; само „съкровището“, което успява да събере в небето, може наистина да се нарече негово собствено.

Съкровища на небето. Такова съкровище е вечно, незасегнато от враговете на земните съкровища и опустошенията на времето. Инвестициите в небесни съкровища се оценяват с времето, докато тези в земни съкровища неизбежно се обезценяват.

21. Да бъде сърцето ти. Съкровището е това, към което човек е насочил сърцето си, независимо от присъщата му стойност. „Съкровищата“ на детето може да имат малка присъща стойност, но често означават за него колкото царски откуп. Истинските интереси на мъжа са там, където са неговите „съкровища“.

22. Светлина. Гръцки lūchnos, „лампа“, а не phōs, „светлина“. Lūchnos се отнася до източника на светлина или към средата, през която свети, а не към самата светлина (вижте на гл. 5:15). Стихове

Стихове 22 и 23 илюстрират принципа, посочен в стихове 19–21. Прекомерната загриженост за натрупването на светско богатство е доказателство за дефектно духовно зрение, за тъмнина в душата (вижте стих 34). „Светлината“ на тялото е онова прозрение, което дава истинска относителна стойност на нещата от времето и от вечността.

Окоето. Тоест, окоето на душата, което дава на човека небесно зрение и му позволява да вижда това, което е невидимо за естественото зрение (виж Рим. 1:20; вж. (Евр. 11:27). Такова зрение е водач на душата по същия начин, както физическото зрение е водач на тялото.

Единичен. Гръцки *haplous*, „прост“ (за разлика от сложен), „естествен“, „искрен“, „абсолютно истински“, „без гънки“, като разгънато парче плат. В настоящия пасаж *haplous* е в контраст с *roperos*, „зъл“ (вижте на стих 23). Значението му тук е тясно свързано с думата „свършен“ в гл. 5:48 (вижте коментарите там). Преводът „здрав“ (RSV), означаващ „добре“ или „в здравословно състояние“, е подходящ за контекста. Християнин, чието духовно „око“ е „единствено“ или „здро“, е този, чието прозрение и преценка го правят човек с неподправена простота, безизкуствен, ясен и чист. Той вижда нещата от времето и вечността в истинска перспектива.

Еднодушието в зрението води до еднодушие в целта, до всеотдайна преданост към небесното царство и към практикуването на неговите вечни принципи (Фил. 3:8, 13, 14; МВ 91). За да бъде ефективно, зрението трябва да бъде фокусирано и концентрирано. По същия начин човекът, който желае истинска светлина в душата си, трябва да има духовно зрение остро фокусирано. В противен случай зрението му ще бъде замъглено и преценката му за истината и дълга ще бъде погрешна (вижте Откр. 3:18).

23. Но ако. Сравнете Лука 11:34, 35.

Зъл. Гръцко *roperos*, тук означава „в лошо състояние“, „болен“. Човек със „зло“ око, казва Робъртсън, е човек, който държи едното „око върху натрупаните съкровища на земята, а другото гордо търкаля към небето“. Духовно замъглен, той вижда двойно, в резултат на което е раздвоен (виж на стих 24) и смята, че е възможно да се наслади на всичко, което земята може да предложи, и след това да влезе във вечните радости на небето. Любовта към себе си е изкривила зрението му до степен, че подобно на Ева, той вижда неща, които не са такива (виж Битие 3:6).

Колко е чудесно. Тъмнината на душата засенчва целия характер и личност.

24. Никой човек. Или „никой“. Сравни Лука 16:13.

Служете на двама господари. Тоест, на двама, чиито характери и интереси са различни (вижте следващата страница под „Другият“). Не е по-възможно да „служите на двама господари“, отколкото да фокусирате погледа си върху две неща едновременно или да концентрирате мисълта си върху повече от една идея в даден момент. Да се опитвате да служите на Бога с разделено сърце означава да бъдете нестабилни във всичките си пътища (вижте Яков 1:8). Християнската религия не може да приеме ролята да бъде едно от многото влияния. Нейното влияние, ако изобщо присъства в живота, задължително трябва да бъде върховно и трябва да контролира всички други влияния, привеждайки живота в хармония със своите принципи.

Другият. Гръцки *ho heteros*, т.е. друг от различен вид или качество. Когато друг

от същия вид се има предвид, че е използвана гръцката дума *allos* (виж гл. 5:39). Въпреки че е възможно да се „служи на двама господари“, чийто характер и интереси са едни и същи, със сигурност не е възможно да се направи това, когато характерът и интересите им са в конфликт.

Дръж се за единия. Тоест, бъди отдаден на единия от двамата господари.

Не можете. Няма неутрална позиция. Този, който не е изцяло на Божията страна, е ефективно и на практика на страната на дявола. Тъмнината и светлината не могат да заемат едно и също място в един и същи момент. Невъзможно е да се служи едновременно на Бога и на мамона, защото техните изисквания са непримирими. Тези, които служат на мамона, са негови роби и изпълняват неговите повели въпреки себе си (Римляни 6:16).

Мамон. Транслитерирано от арамейската дума „мамон“ или „мамона“, което означава „богатство“ от всякакъв вид. Не е собствено име, освен ако богатството не е персонализирано.

25. Не се замисляй. Гръцко *merimnaō*, „грижиш се за“, „тревожиш се за“, „мислиш сериозно върху“. В староанглийски „to take thought“ означава „тревожиш се“ или „тревожиш се“.

Сравнете употребата на думата меримнаō в 1 Кор. 7:32; 12:25. Сравнете Лука 12:22–31. Вижте върху Пс. 55:22.

Тук Исус не препоръчва аскетизъм, нито пък отдава предимство на бедността. Той не твърди, че един беден или небрежен човек е по-приемлив за Бога от човек, който е трудолюбив и разполага със средства. Самият Исус съветва за благоразумие в управлението на личните и бизнес дела (виж Лука 14:28–32). Това, което Той осъжда, е навикът да се тревожим за материалните неща в живота, особено за тези, които са над и над необходимото за живота. Той осъжда желанието, което води до разточителство във всяка посока. Християнинът ще има проникателно чувство за относителната стойност на нещата и неговата загриженост ще бъде пропорционална на тази стойност. Той ще осъзнае, че богатството не е самоцел, а средство за постигане на по-важни цели и че върховната му цел в живота няма да бъде да натрупва богатство.

Живот. Гръцко *psuchē*, тук означава физически живот. За обсъждане на други значения на *psuchē* вижте гл. 10:28.

Месо. Гръцки *trophē*, „храна“, „подхранване“. В този термин са включени всички видове храна. Може да включва месото на животни, приемани за храна, но не се ограничава само до това.

Важното нещо, казва Исус, това, на което трябва да се обърне по-голямо внимание, е самият живот. Храната, колкото и важна да е, не е самоцел, а по-скоро средство за поддържане на живота. Човекът, чиято основна цел е да си осигури храна и облекло, е пропуснал най-важното нещо в живота. Трябва да ядем, за да живеем, а не да живеем, за да ядем (вж. Марк 2:27).

26. Вижте. Чрез три примера от природата Исус илюстрира истината, че Бог, Авторът на живота, осигурява нещата, които са необходими за поддържане на живота, и че следователно човек не трябва да се тревожи прекомерно за осигуряването им. Тези три илюстрации са дивите птици (ст. 26), човешкият растеж (ст. 27) и дивите цветя (ст. 28).

Птиците. Дивите птици не дължат нищо на човешката грижа. Бог е този, който им дава съществуването. и кой се грижи за тях. В същото време Той изисква те да упражняват способността, с която ги е надарил, да търсят храна. Може би малко хора работят толкова усилено и непрестанно, за да си изкарват прехраната, както врабчето, особено когато има гнездо, пълно с малки, за които да се грижи. По подобен начин Бог очаква човекът да поеме отговорността да работи за нуждите на живота. Но, казва Исус, не е било Божията цел човекът да смята такава работа за цел и край на живота.

Те не сеят. Създателят е постановил природни закони, които действат за производството на храна (Йов 38:41; Пс. 145:15, 16; 147:9). Храната е там, но птиците трябва да отидат и да я вземат.

Храни ги. Този, който се грижи за тези диви създания, е Този, на когото можем да разчитаме, че ще ни осигури необходимото за живот. Бог ни ги е обещал, ако сме готови да работим за тях. Желанието за изобилие от материални неща е внушено от злия и неизбежно кара хората да се опитват да натрупат повече от своя дял от благата на живота. Именно това извратено желание подхранва егоизма и води до престъпления, насилие и война.

По-добри от тях. Щом Бог така щедро осигурява по-малките създания на Своята ръка, Няма ли Той да има още по-голяма загриженост за щастието и благополучието на човека?

27. Кой от вас? Това е втората илюстрация на принципа, посочен в стих 25 (вижте на стих 26). Сравнете Лука 12:25.

Мисъл. Тоест, тревожна мисъл (виж на стих 25).

Ръст. Гръцко *hēlikia*, което може да означава или „възраст“, или „ръст“. *Hēlikia* се превежда като „възраст“ в Йоан 9:23; Евреи 11:11 и т.н., и „ръст“ в Лука 19:3 и т.н. Дали Христос е говорил за увеличаване на ръста или на продължителността на живота, не е сигурно.

28. Защо се безпокоите? Сравнете Лука 12:26, 27. Тук Христос посочва третата илюстрация за грижата на Отца за творенията на Неговата ръка.

Лилии. Гръцки. *krina*. Точната идентификация е несигурна. Може би Исус е използвал *krina* като общ термин за „диви цветя“. Предполага се, че е имал предвид пъстроцветната анемона, често срещано, пъстро и забележително диво цвете на Палестина.

29. Казвам ви. Вижте гл. 5:22. Сравнете Лука 12:27.

Цялата му слава. Великолепието на двора на Соломон беше пословично (3 Царе 10:1-13, 21; виж Мишна Баба Мезия 7.1, издание на Сончино на Талмуда, стр. 476).

Не беше облечен. Буквално „не се облече“.

30. Следователно. Христос сега обобщава принципа, имплицитно заложен в илюстрациите на ст. 26-28. Стихове 30-34 повтарят и подчертават учението, заявено в стих 25.

Тревата. Вероятно е свързана с дивите цветя от стих 28 и следователно в известен смисъл е продължение на илюстрацията за „лилиите“.

Фурна. Клонките и тревата са били често срещано гориво в древните фурни.

Много повече. Този, който е дал живот, със сигурност ще дари и по-малките дарове като храна и облекло. Той няма да стои безучастно в капризно безразличие за запазването на живота, който е дал. Разумно е да се мисли, че Той е загрижен.

Малка вяра. Вижте гл. 8:26.

31. Не се безпокойте. Вижте стих 25. Животът е по-важен от храната, но Божието царство е по-важно и от двете. Човек трябва да се занимава само с най-същественото.

32. Езичниците търсят. Стремешът към материални неща не е подходящ за гражданите на небесното царство. Не е подходящо един Божий син да се отвърне от неща с вечна ценност, за да търси неща, които не са по-добри от „полската трева, която днес я има, а утре я хвърлят в пещ“ (ст. 30). Вижте върху Исаия 55:1, 2; Йоан 6:27.

Знае. Това е втората причина да не посвещаваме живота си на преследването на материални притежания – Бог знае от какво се нуждаем и ще ни го осигури.

33. Търсете първо вие. Сравнете Лука 12:31. Великата цел в човешкото съществуване е той „да търси Господа, дано“ „го напипа и намери“ (Деяния 17:27). Повечето мъже са погълнати от труд „за храната, която се разваля“ (Йоан 6:27), за водата, за която, когато пие, отново ще ожадне (Йоан 4:13). Повечето мъже „харчат

пари за това, което не е хляб“ и „труд за това, което не насища“ (Исая 55:2).

Твърде често сме склонни да правим „всички тези [материални] неща“ основен обект на нашето търсене в живота, с напразната надежда, че Бог ще бъде снизходителен към нас и в края на житейския ни път ще добави към краткия ни период от седемдесет и десет години вечното царство. Христос би искал да поставим първите неща на първо място и ни уверява, че неща с по-малка важност и стойност ще бъдат осигурени на всеки според нуждите му.

Божие царство. Вижте гл. 3:2; 5:13; 6:10.

Добавено към вас. Няма такова нещо като сигурност, освен от Бог и гражданство в Неговото царство. Най-добрият лек за тревогата е доверието в Бога. Ако вършим своята част вярно, ако поставим небесното царство на първо място в мислите и живота си, Бог ще се грижи за нас в нашия житейски път. Той ще „помаже“ главите ни с масло (вижте на стих 17) и чашата ни от опит ще прелее с добри неща (Пс. 23:6).

34. Затова не се безпокойте. Вижте на стих 25. Християните могат да бъдат свободни от безпокойство в сред най-тежките обстоятелства, напълно уверен, че Този, Който върши всичко добре (вж. Марк 7:37), ще направи така, че всичко да „съдейства за добро“ (Рим. 8:28). Бог знае всичко за утрешния ден; ние не знаем „какво ще роди денят“ (Притчи 8:28). 27:1). И Този, Който знае всичко за утрешния ден, ни казва да се уповаваме на Неговата непрестанна грижа и да „не се тревожим“ за неговите проблеми и затруднения. Когато утрешният ден дойде, очакваните му проблеми често се оказват напълно въображаеми. Твърде много хора си позволяват да бъдат преследвани от призрака на утрешния ден преди утрешния. някога идва.

Християните винаги трябва да помнят, че Бог не дава помощ за утрешните тегоби, докато не дойде утре; и тяхна е привилегията да учат всеки изминал ден истинността на Христовите думи към Павел: „Достатъчна ти е Моята благодат“ (2 Кор. 12:9; вж. гл. 4:16).

Достатъчно за деня. „Защо да се тревожим за утре?“, пита Христос. „Утрешният ден ще се погрижи за себе си, когато дойде.“ Всеки ден носи своя собствена мярка за труд и грижи и мъдър е човекът, който се учи да не се опитва да носи бремето на утрешния ден днес.

Злото му. Или „собствената беда на деня“ (RSV). Вижте Притчи 27:1.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 МБ 79

1, 2 1С 193; 5С 133

1-4МН 32

1-6DA 312; SL 8

3 1Т 192

3, 4 МБ 80

4 МБ 81, 85

5 GW 175; MB 83

5-92Т 581

6 GW 254; MB 84, 88; SC 98; 2Т 189; 5Т 163

6-8МУР 247

7 МБ 86

9 FE 309; GC 652; GW 210; MB 74, 102, 104, 106, 133; ML 289; PK 69; 5Т 740

9-136Т 357

10 СТ 58, 229, 533; Ev 383; FE 210; GW 454; MB 107, 109; MM 23; 5Т 613; 6Т 438; 8Т 35, 42, 251

11 COL 81; CS 164; MB 110; 6Т 283

12 COL 247, 251; MB 113; SC 97; 3T 95; 5T 170
13 CG 328; GC 530; MB 116, 120; PK 69; Te 192; 7T 239
14, 15 МБ 113; 3T 95; 5T 170
15 КОЛ 251
16 МБ 87
17–19MB 88
19 CS 142, 161; 2T 192, 575; 3T 250, 397, 549; 4T 53; 5T 464
19, 20 CS 35, 158, 209, 287; 1T 118, 169, 538, 539; 3T 208; 4T 44, 476; 5T 262
19–21CS 117, 137; 1T 151, 477, 494; 2T 241, 244, 678; 3T 478; 5T 258, 733
19–241T 349
20 CS 49, 232, 342; EW 49, 57, 67; GW 222; MB 89; 1T 142, 166, 170, 175, 191, 198,
226, 324; 2T 279, 653, 674; 3T 120, 249; 4T 49, 79, 119, 473; 5T 465; 9T 115
20, 21 LS 364; 1T 115; 2T 197; 3T 130, 546
21 CS 217, 343; MB 88; 1T 638, 698; 2T 59, 183, 663; 3T 546; 4T 104
21, 22 EW 112
22 AH 55, 308, 317, 464; CH 285; CS 129, 136, 147, 342; CW 80; Ev 654, 658; FE 340,
456; ML 95, 219; MM 141, 205; MYP 26, 45; 2T 397, 419, 444; 3T 391, 523; 4T 213
221, 397, 561; 5T 110, 124, 499; 7T 239; 8T 124, 141; 9T 150
22, 23 FE 302; MB 91; TM 273
22–24DA 312
23 1T 333, 350; 2T 123; 5T 634
24 CS 214, 217; Ev 620; FE 181, 501, 502; MB 93; MM 115; MYP 114; PK 59; PP 167
496; SL 92; TM 271, 398; 1T 404, 531, 539; 2T 128, 138, 150, 237, 263, 442; 3T 385,
478, 547; 4T 47, 82, 124, 251, 350; 5T 77, 83, 199, 280, 340, 481; 7T 71; 8T 203
24, 25 4T 628
25 2T 460
25, 26 МБ 95
25–34DA 313; 2T 496
26 CG 58; Ed 117; MB 96; SC 86, 123
26–30FE 159; 4T 254
28 МБ 96; CK 124
28, 29 CG 55, 413, 415; 3T 375; 4T 628
28–30COL 51; CT 179; Ev 149; FE 319; TM 191
28–33COL 19; MH 289
30 COL 81; MB 96; SC 124; Te 41; 1T 19, 173
31 CH 24; EW 58; 1T 500; 3T 140, 164; 4T 640, 642; 6T 407
31–33, Изд. 138; FE 414
33 AA 467; CS 22, 218, 225, 302; CSW 19, 66; CT 64; DA 121, 130, 330; FE 470, 484;
MB 98; MM 50; MYP 314; 1T 500, 502; 2T 266, 399, 659; 3T 144, 397; 4T 425, 541,
610; 7T 164; 9T 54
34 CS 159, 227; DA 313; MB 100; MH 481; PP 294; 1T 697; 2T 641; 5T 200
5

⁵ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 5:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

ГЛАВА 7

1 Христос, завършвайки проповедта си на планината, изобличава прибързаните преценки, 6 забранява да се хвърлят свети неща на кучетата, 7 призовава към молитва, 13 да се влиза през тясната порта, 15 да се пазят от лъжепророци, 21 да не бъдат слушатели, а изпълнители на словото; 24 като къщи, построени на скала, 26 а не на пясък.

1. Не съдете. Исус тук говори по-специално за съдене на мотивите на друг човек, а не за съдене на правилните или грешните му действия. Само Бог е компетентен да съди мотивите на хората, поради факта, че само Той е способен да чете най-съкровените им мисли (вижте Евреи 4:12; ДА 314). Гледайки по този начин на човешките сърца, Бог обича грешника, докато мрази греха. Способни да разпознават само „външното“ (1 Царе 16:7), а не сърцето, хората неизбежно правят грешки. Исус не говори тук за онова фино чувство за разграничение, чрез което християнинът трябва да прави разлика между правилно и грешно (Откр. 3:18; вж. 5Т 233), а по-скоро за навика за остра, критична и обикновено несправедлива критика.

2. С каква преценка. Сравнете Марк 4:24; Лука 6:38. С каква мярка ще мярка ще мярка ще получим, защото несправедливостта поражда несправедливост. Нещо повече, несправедливостта на един човек към неговите ближни предизвиква божествена преценка, както Исус учи в притчата за Непрощаващия слуга (Матей 18:23–35). Можем да осъдим провинението, но подобно на Бог, винаги трябва да сме готови да простим на нарушителя. Можем да проявим милост към нарушителя, без по никакъв начин да одобряваме злото, което може да е извършил.

3. Защо гледаш? Сравни Лука 6:41. Нашата поговорка: „Онези, които живеят в стъкло“ „къщите не трябва да хвърлят камъни“ има подобно значение. Съществува и арабска поговорка, която гласи: „Как виждаш съчицата в околото на брат си, а не виждаш гредата в околото си?“

Прашинка. Гръцки *karpnos*, просто „треска“ или „треска“ от изсъхнало дърво, плява и др. В околото това би била най-дразнеща частица, колкото и малка да е тя. „Прашинката“ представлява, разбира се, по-малкия недостатък. Критичният човек винаги лесно открива всеки недостатък, колкото и малък да е, у друг човек.

Греда. Гръцки *dokos*, „дърво“ или „дъска“, парче дървен материал, използвано за строежа на къща.

4. Как ще кажеш ти? Сравни Лука 6:42.

Нека аз дръпна. Това предложение не е провокирано толкова от желание да бъде полезен, колкото да привлече вниманието към факта, че съчицата е там, и към предполагаемата мъдрост и умения на човека, който го прави.

Лъч. Напълно забравил за грешките си и за собствените си слабости, лицемерът става нетърпелив към съгрешилия си брат. Колко често така наречените християни изразяват дълбоко възмущение от начина, по който другите са поели или се предполага, че са поели, само за да разкрият по-късни събития, че самите те са виновни за същите грехове, за които обвиняват другите. Това е вярно за фарисеите, които доведоха при Исус жената, хваната в прелюбодеяние (Йоан 8:3–11; ДА 461), а също и за Симон, когато той съди Мария (Лука 7:36–39; ДА 566). Християнинът, който открие, че брат му е прегрешил, ще „поправи такъв с дух на кротост“, като се има предвид, че самият той може да е бил изкушаван и може да е паднал в същия този момент или може да го направи в бъдеще (Гал. 6:1).

5. Лицемер. Критичният, цензуриращ човек винаги е лицемер и критиките му са насочени, отчасти, към прикриване на собственото му лицемерие. Вижте гл. 6:2.

Виж ясно. Само когато човек е готов и желае сам да страда, ако е необходимо, за да помогне на грешния си брат, той може да „вижда ясно“ достатъчно, за да му бъде от полза (виж МВ 128). Да помагаш на другите да видят и отстранят недостатъците в характера и живота си е най-деликатната операция в областта на човешките отношения и изисква най-ясния и проникателен поглед от страна на човека, който предлага да извърши операцията.

6. Не давай. От дребни или въображаеми грешки в живота и характера на другите Христос се обръща към отношението на християнина към онези, които очевидно и напълно грешат и нямат желание да избягат от греха.

Това, което е свято. Вероятно става дума за приноси или жертви, донесени в Храма и осветени за свещена употреба. Мишна казва: „Не ни е позволено да откупуваме посветени [животни], за да ги даваме на кучетата да ги ядат“ (Темур 6.5, изд. Сончино, стр. 224; вж. Талмуд Бехорот 15а, изд. Сончино, стр. 105). Служителят на евангелието не трябва да губи време с онези, които „правят евангелието само предмет на спор и подигравки“ (вижте МВ 129; ЗТ 450).

Кучета. Дори и днес в целия Ориент кучетата са мършоядите на градовете, и в по-голямата си част са полудиви същества. За евреите кучето също е било церемониално нечисто животно и тъй като е имало малка домашна стойност, е било смятано за напълно презряно (вижте Йов 30:1).

Перли. Гръцки margaritae, от което произлиза английското име Маргарет. Исус тук вероятно си мисли за малките перли, подобни по размер и цвят на зърното, и които първоначално биха могли да бъдат сбъркани от свинете с храна.

7. Попитайте. След като изложи възвишените идеали на небесното царство (гл. 5:21 до 7:6), Исус сега се обръща за останалата част от беседата Си към средствата, чрез които гражданите на Неговото царство могат да направят тези благородни добродетели част от живота си (гл. 7:7–12). Той води слушателите Си към разделянето на пътищата и насочва вниманието им към факта, че гражданството в Неговото царство включва големи лични жертви (Мат. 7:13, 14; вж. Лука 14:27–33) и не бива да се приема необмислено. Той предупреждава срещу философията и съветите на техните мними религиозни водачи, вълците в овчи кожи (Мат. 7:15–20), и завършва с най-искрения призив да живеем според принципите на царството (ст. 21–27).

Признавайки невъзможността грешниците сами да подредят живота си в хармония с принципите на божествения закон, Христос насочва слушателите си към Източника на сила за християнски живот. Всичко, от което се нуждаят гражданите на царството, е тяхно, ако го поискат. Това, което не могат да направят със собствени сили, може да бъде постигнато, когато човешките усилия се обединят с божествена сила. Тези, които искат, няма да бъдат разочаровани (ст. 9–11). Бог не пести небесните дарове; Той не се отнася с хората така, както те се отнасят един с друг (ст. 1–6), а е милостив и състрадателен.

9. Какъв човек? Нито един баща от публиката не би бил дори за миг толкова безсърдечен и жесток. И ако дори в човешкото си несъвършенство не биха обмислили подобен начин на действие, колко по-малко вероятно е техният небесен Отец да го направи.

11. Колко повече? В Своето учение Христос често използваше приема, че се обръща от по-малкото към по-голямото; в този случай, от любовта на човешките родители към безкрайно по-голямата любов на небесния Родител (виж гл. 6:30). Исус приема човешката природа в най-добрата ѝ форма и след това насочва хората към несравнимо по-великия характер на Бога.

Давайте добри неща. Децата обикновено нямат задръжки, когато става въпрос за искане на неща. Не е нужно да се колебаем да се обърнем към Дарителя на „всеки добър дар и всеки съвършен дар“ (Яков 1:17).

12. Следователно. Вижте върху Мат. 7:7; вж. Лука 6:31. Начинът, по който християнинът се отнася неговите близки са лакъм тест за истинността на неговата религия (1 Йоан 4:20; вж. Матей 25:31–46).

Златното правило обобщава задълженията на втората таблица от Декалога и е още едно твърдение за великия принцип да обичаме ближния си (виж Мат. 19:16–19; 22:39, 40; вж. 1 Йоан 4:21). Само онези, които правят златното правило свой закон на живот и практика, могат да очакват достъп до царството на славата. Нашето отношение към ближните ни е непогрешим показател за отношението ни към Бога (виж 1 Йоан 3:14–16).

Дълбоки мислители от други времена и други култури са откривали и излагали възвишената истина, изразена в златното правило, но най-често в отрицателна форма. Например, на Хилел, най-почитания равин от поколението преди Исус, се приписват следните думи: „Не прави на ближния си това, което е омразно за теб; това е цялата Тора, а останалото е нейният коментар“ (Талмуд Шабат 31а, изд. Сончино, стр. 140).

Златното правило се появява и в апокрифната книга на Товит (гл. 4:15): „Не прави на никого това, което мразиш“ и в Посланието на Аристей (ред. и прев. от Моисей Хадас, стр.

181): „Както не желаеш да те сповети зло, а да участваш във всичко добро, така трябва да се отнасяш и към подчинените си, и към онези, които те съгрешават.“

Заслужава да се отбележи, че Исус превърна една отрицателна заповед в положителна. В това се крие съществена разлика между християнството и всички фалшиви религиозни системи, както и между истинското християнство и това, което се състои под формата на религия, но отрича жизнената сила на евангелието. Златното правило превръща върховния егоизъм, това, което бихме искали другите да правят за нас, във върховна безкористност, това, което ние трябва да правим за другите. Това е славата на християнството. Това е животът на Христос, живял в онези, които Го следват и носят Неговото име (вижте на гл. 5:48).

Това е законът. Христос категорично отрича, че принципът, изложен в златния Правилото е нещо ново; то е самата същност на закона, даден чрез Моисей (Тората), и това, което са написали пророците; с други думи, на целия Стар завет (виж върху Мат. 5:17; Лука 24:44). Този, който приписва закона на любовта единствено на Новия завет и оставя Стария завет на забравата на изтъркана религиозна система, се превръща в критик на Учителя, който изрично заявява, че е дошъл без никаква мисъл да променя великите принципи, изложени в „закона или пророците“ (виж върху Мат. 5:17, 18; Лука 24:27, 44). Цялата Нагорна проповед, от Мат. 5:20 до 7:11, е илюстрация на тази велика истина. След като е заявил, че не е дошъл да премахне ученията на Моисей и пророците, Христос е изложил подробно отношението Си към закона, като го е възвеличил и го е направил почтен (виж Ис. 42:21).

13. Влезте. В стихове 13 и 14 Исус официално кани Своята аудитория да приеме Неговите принципи като работна политика в живота си и им посочва начина, по който да започнат, и откъде да започнат. Той е „вратата“ (Йоан 10:7, 9) и „пътят“ (Йоан 14:6). Този, който иска да влезе в небесното царство, който иска „да има живот“ и „да го има в изобилие“, трябва непременно да влезе през Него; няма друг път (Йоан 10:7–10). Сравнете Лука 13:24.

Пролив. Гръцки *stenos*, „тесен“. „Пролив“ не трябва да се бърка с „прав“. Портата стои в началото на пътя, а не в края. Тя е тясна и през нея може да се мине

само това, което е от съществено значение за пътуването по пътя. В древността портите на градовете са били затваряни при залез слънце и тъй като градовете често са били разположени на хълмове или стръмни скали, пътеката, която е водила нагоре към портите, често е била тясна. Този, който би влязъл преди затварянето на портата, трябва да се „бори“ с упорити усилия по пътеката, която води към дома, за да успее да „влезе“ (вижте Лука 13:24).

Широк е пътят. Концепцията за „двамата пътя“ се появява често (виж Втор. 11:26; 30:15; Йеремия 21:8; вж. Пс. 1).

14. Защото. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „как“.

Тесна е портата. Сравни гл. 19:24. Теснотата на портата изисква себеотрицание от страна на този, който влиза през нея.

Тесен. От гр. *thlibō*, „да свивам“, „да изстисквам“, откъдето идва и път, който е свит или стеснен, например в дефиле между високи скали, в сравнение с „широкия“ или лесен път.

Малко са. По простата причина, че не искат да го намерят, защото който иска, може да влезе (виж Откр. 22:17).

15. Лъжепророци. Сравнете Мат. 24:5, 11, 24; Марк 13:22. Истинският пророк е този, който говори от името на Бога. Съответно, лъжепророк е този, който се преструва, че говори от името на Бога, когато в действителност говори само извратените мисли на собственото си извратено сърце (вж. Иса. 30:10; Джер. 14:13–15; 23:16, 17, 21, 25, 30–32, 38; 29:8, 9; Ез. 13:2, 3, 10, 11).

Сравнете преживяванията на Еремия с тези на лъжепророците от неговото време (Ер. 27–29).

Лъжепророците са тези, които твърдят, че е възможно хората да влязат през широката порта и широкия път. Те са „крадците“, чиято единствена цел е да крадат, да убиват и да погубват (Йоан 10:7–10). За апостолски предупреждения срещу лъжепророците вижте Деяния 20:28–31; 2 Сол. 2:3, 7; 2 Петрово 2; 1 Йоан 2:18, 19.

В овчи кожи. Приликата на „вълците“ с „овцете“ беше само външна.

Нямаше промяна в сърцето, а само във външния вид, като целта, разбира се, беше да се заблуди овцете и да се приспиват в фалшиво чувство за сигурност, за да могат да бъдат погълнати с по-голяма лекота. Божият народ често е изобразяван като овце, а Бог като техен Пастир (Пс. 23:1, 2; 78:52; 80:1; 100:3; Ис. 40:11; Ис. 53:6; Ез. 34:10–19; Йоан 10:1–16; и др.).

Грабителство. Гръцки *harpax*, „ненаситен“. Тези „вълци“ са не само зли по душа, но и против истината и на онези, които се придържат към нея. Тяхната цел е да навредят на овцете, за да облагодетелстват себе си. Алчни за печалба и власт, те са по-опасни от „кучетата“ или „свините“ от стих 6. Вижте върху Михайл 3:5–11.

Вълци. Сравнете Соф. 3:3; Мат. 10:16; Йоан 10:12.

16. Ще знам. Гръцки *epiginoskō*, „да знам напълно“. Метафората се променя; „овцата“ не са напълно незащитени – в тяхната сила е да разпознаят „вълците“ по държанието им и по начина, по който действат. Привлекателните твърдения, които тези лъжепророци излагат, не са доказателство за истинския им характер. Техните красиви думи и възвишено изповядване не са валиден тест за това какви са те в действителност, нито може да се разчита на чудесата им (ст. 22). Думите „ще ги познаете“ могат да се приемат като обещание, че „овцете“, които познават гласа на своя Пастир (Йоан 10:4), няма да бъдат измамени от красивите думи на „вълците“ (виж 5Т 233).

Тези, които истински обичат Господа и са напълно предадени на Неговата воля, не трябва да се страхуват, че ще бъдат подвеждани, ако се подчиняват на гласа на Бога, който говори на душите им ден след ден чрез Неговото Слово и чрез съветите, които Той е дал (Велика Британска империя 598; 8Сертификати 298). Във великия час на

изпитанието, което предстои, само онези, които познават истината и я обичат, ще бъдат защитени от измамите на Сатана (Осия 4:6; 2 Сол. 2:9, 10; 6Т 401). Сравнете Мат. 12:33–35; Лука 6:43–45.

Берете грозде от тръни. Сравнете Яков 3:11, 12.

17. Така всяко добро дърво. Сравни гл. 12:33, 34.

Добър плод. Тоест, плод, който има добър външен вид, добър вкус и вкус.

добро. Привлекателно е във всяко отношение. „Плодът на Духа“ е даден в Галатяни 5:22, 23.

Покварен. Гръцки *sargos*, „гнил“, „разпадащ се“. Същата дума е преведена като „лош“ в гл. 13:48.

Зли плодове. Делата на плътта са изброени в Галатяни 5:19–21. Сравнете „дивото грозде“ от притчата на Исаия за Господното лозе (Исаия 5:1–7) и смокините, толкова лоши, че не можеха да се ядат, от Йеремиа 24:2, 8.

18. Добро дърво. Сравнете Лука 6:43. Човек, чийто характер е добър, ще автоматично показва този характер в думите и делата си.

19. Отсечено. Йоан Кръстител е говорил за „брадвата“, която е „положена при корена на дърветата“ (вижте гл. 3:10). В по-късна притча Христос отново използва образа на отсичане на безполезно дърво (Лука 13:6–9).

Хвърлени в огъня. Вижте гл. 3:10. В огъня на последния ден злите плодове или „дела“ ще бъдат „изгорени“ (2 Петрово 3:10–12).

20. Следователно. Или „така“.

По плодовете им. Вижте стих 16. Твърдението, с което се свързва метафората за плодното дърво и неговите плодове бяха представени, е повторено тук в края му, за да се подчертае.

21. Не всеки. Думите „не“ и „но“ подчертават силния контраст между просто говорещия и действителния изпълнител на Божията воля. Самото изповядване е безполезно. Който се преструва, че познава Бога, а въпреки това не се подчинява на Неговите заповеди, „е лъжец и истината не е в него“ (1 Йоан 2:4), независимо от всякаква видимост на противното.

Господи, Господи. Да се обръщаме към Христос с „Господ“ означава да изповядваме вярата, че Той наистина е Месия и предполага, че говорещият е поел ролята на ученик.

Този, който върши. Тоест, този, който изпълнява Божията воля, когато научи за нея. Вярата в Бог трябва да съпътства деянието, иначе деянието е само форма. Вярно е, че „вярата, ако няма дела, е мъртва сама по себе си“ (Яков 2:17), но е също толкова вярно, че делата, непридружени от искрена и жива вяра, също са „мъртви“ (Евреи 11:6). Тези, които не познават Божията воля, не носят отговорност за нея (Лука 12:47, 48), но тези, които са чули Божия глас да говори на сърцата им и въпреки това упорстват по начини по свой избор, „нямат извинение за греха си“ (Йоан 15:22) и са в опасност от самонадеяност.

22. Мнозина ще кажат. Тук за първи път Исус косвено намеква за факта, че Той ще се яви в „онзи ден“ като съдия на всички хора (вж. гл. 26:64). Тези, които по този начин се обръщат към Христос като към Господ във великия последен ден на съда, го правят като изповядващи християни. В този живот те са се престрували на Негови последователи, но са били претеглени и са били намерени за недостатъчни.

Онзи ден. Великият последен ден на съда (вж. гл. 25:32, 33, 41). „Онзи ден“ или „ден „на Господа“ често се споменава от старозаветните пророци (вижте Исаия 2:11, 17, Йоил 2:1; 3:14; Амос 5:18, 20; Соф. 1:15; срв. Мал. 3:17; 4:1; Лука 10:12; 2 Сол. 1:10; 2 Тим. 4:8).

Пророкуваха в Твое име. Формата на въпроса на гръцки предполага, че говорещите очакват положителен отговор. Те казват: „Наистина ли сме пророкували в Твое име?“ Едва ли биха твърдяли пред великия Съдия на вселената, че са го направили, ако твърдението не беше очевидно подкрепено от фактите. Това е

мярка за тяхната самонадеяност и самозаблуда. Сякаш протестира пред Съдията, че Неговото решение е несправедливо и че Той не може с право да се отнася с тях като с ренегати. Те са проповядвали в Негово име, нали? Но са забравили, че привидното поклонение на Бога, основано на човешка традиция, е суетно.

Изгонване на бесове. Вероятно най-трудното от всички чудеса (вижте върху Марк 1:23) и следователно типично за всички останали, които биха могли да бъдат споменати. Когато седемдесетте се завърнаха от първата си евангелизаторска експедиция, фактът, че „дори бесовете“ им бяха подчинени, им се стори най-значим (Лука 10:17). Вижте Допълнителна бележка върху Марк 1.

Много чудни дела. Може би включително дори действителни чудеса (вж. ГК 553, 588), извършени като доказателство, претендиращо да демонстрира Божието присъствие с тях и Неговото одобрение на техните учения (вж. Откр. 13:13, 14; 2 Сол. 2:9, 10). От Писанията е видно, че извършването на чудеса само по себе си не е убедително доказателство, че божествената сила е действала. Най-голямото чудо на времето и вечността е живот, преобразен според божествения образ (вж. ДА 406, 407). Тези, които твърдят, че са пророци, трябва да бъдат изпитвани чрез живота си (вж. върху Мат. 7:16), а не чрез твърденията си за чудеса. Вижте стр. 208, 209.

23. Изповядвам. Гръцки *homologeō*, тук означава „да заявявам откровено“.

Никога не съм ви познавал. Или, според формата на гръцкия глагол, „никога не съм ви познал [или „се запознах с“]“. Това е доказателство, че техните учения и чудеса не са били изговаряни и извършвани в хармония с Божията воля или чрез Неговата сила.

Махни се от мен. Сравни гл. 25:41. Грехът води до окончателно и пълно отделяне от Бога.

Беззаконие. Гръцки *anomia*, „беззаконие“ или „липса на съответствие със закона“. Вършещите беззаконие са „беззаконни“, защото са отказали да съобразят живота си със съвършения модел, установен в закона на небесното царство – а „грехът е престъпване на закона [*anomia*]“ (1 Йоан 3:4). На Елеонския хълм Христос каза, че в последните дни

„беззаконието“, аномията, щеше да изобилства (Мат. 24:12), а няколко десетилетия по-късно Павел отбеляза, че „тайната на беззаконието [аномия]“ вече действаше (2 Сол. 2:7).

24. Следователно. Заключение и привлекателността на Нагорната проповед са представени в формата на двойна притча. Сравнете Лука 6:47–49.

Чува. Христос несъмнено говори тук за нещо повече от просто слушане. Тези, които чуват Тези думи очевидно разбират значението им, поне дотолкова, доколкото имат достатъчно светлина, за да действат, ако решат да го направят, и по този начин са отговорни пред Бога (вижте на стих 21).

Изпълнява ги. Вижте върху ст. 21; вж. гл. 5:19. Опасно е да чуеш божествена заповед, ако чуто не се превърне в действие, защото слушането неизбежно носи със себе си отговорност за съответните действия. „Синове Божии“ са тези, които следват ръководството на Неговия Дух (Рим. 8:14). Послушанието превръща думите на Христос в личен характер. Вижте върху Йоан 5:24.

Ще го оприлича. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочита „Той ще бъде оприличен“.

Неговият дом. Тоест, „домът“ на характера.

Върху скала. Господ Исус Христос е „скалата“, върху която трябва да бъдат изградени отделният християнин и християнската църква като общност от градители на характера (вижте гл. 1).

16:18). Според Лука 6:48 строителят „копае дълбоко“, за да има здрава основа. Здравото строителство изисква много време и усилия; много по-лесно е да се построи къща, без да се прави труда да се осигури здрава основа.

25. Заваля дъжд. Обърнете внимание на резкия стил, кратките изказвания, които описват буря — ярък литературен похват.

Ветрове. „Ветровете“ на изкушението и изпитанието (Жан Жак 314), може би по-специално ветровете на лъжливи учения, които са склонни да откъснат човек от твърдата основа на вярата (Еф. 4:14).

Не падна. Щастлив е човекът, който, борейки се „против владетелите на тъмнината на този свят“, „може да устои в злия ден и, като е надвил всичко, да устои“ (Еф. 6:12, 13). Щастлив е човекът, който, когато бурите на живота отминат, открива, че чрез Христовата благодат неговият характер е устоял на „всичките огнени стрели на нечестивия“ (Еф. 6:16). Душата му е закотвена във великата християнска надежда (Евр. 6:19; Тит 2:13; вж. Евр. 10:35) и не може да падне.

Основен върху скала. Тоест, върху „словата“ на Христос, тук по-специално тези от Нагорната проповед (ст. 24). Думите на Христос никога не преминават (гл. 24:35), а пребъдват до века (Ис. 40:8; 1 Петрово 1:25). Няма спасение в никой друг освен в Него (Деяния 4:12).

26. Не ги ли прави. Притчата сега се повтаря в отрицателна форма за акцент— Повторението е обща черта на ученията на Исус. Разликата между двата случая е само в основата; всичко останало вероятно е едно и също. Очевидно е, че представеният тук човек е знаел по-добре (вижте на стих 24).

Глупав човек. „Глупав“, защото е направил по-малко, отколкото е знаел, че трябва да се направи. Сравнете човека без сватбена дреха (гл. 22:11–13) и петте глупави девизи (гл. 25:2, 3).

Върху пясъка. Този, който не слуша евангелието, гради върху подвижния пясък на себе си, върху собствените си усилия (МВ 152) и върху човешки теории и изобретения (DA 314).

27. Заваля дъжд. Сухият пясък, който изглеждаше толкова безопасен и приветлив при хубаво време, се превръща в бушуващ порой с проливните дъждове.

Падна. Вижте стих 25.

Велико беше падението. Сравнете падението на онези, които са направили лъжата свое убежище (вж. Исаия 28:16–18), и на онези, които са построили стената на характера с неразреден хоросан (вж. Езекиил 13:10–16).

28. Това се случи. За реакции към учението на Исус, подобни на записаните тук вижте Марк 1:22; Лука 4:31, 32.

Тези поговорки. Записаните в гл. 5–7.

Учение. Гръцки *didachē*, „учение“ (виж върху Марк 1:21, 22). Хората бяха изумени; Неговото учение беше толкова различно от това на книжниците в синагогите.

29. Да има власт. Не догматично, а въз основа на Своята собствена власт, а не чрез цитиране на по-ранни тълкуватели на закона, както са правили равините в своите учения. Обърнете внимание на честата употреба в Евангелията на израза „Истина ви казвам“ (вижте гл. 5:18) и неговия еквивалент „Който има уши да слуша, нека слуша“ (гл. 11:15).

Книжарите. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „техните книжници“, което означава онези, които точно тези хора бяха слушали (вж. „тяхните“ в Лука 5:30). Учението на книжниците беше догматично и основано на преданията на старейшините. Имаше животворна сила в начина, по който Христос представяше, както и в истините, които Той излагаше, в

контрастират с мъртвия формализъм на учението на книжниците. Могат да се цитират и текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на „и фарисеите“.

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 7

В писанията на равинските учени могат да се намерят множество паралели с религиозните и морални учения на Исус в Нагорната проповед и другаде. Въпросът е: До каква степен едното е било зависимо от другото? Съвременните еврейски учени твърдят, че в по-голямата си част Исус е бил зависим от еврейската традиция на училищата по Неговото време. Т. Тал („Een Blick in Talmud en Evangelie“, Амстердам, 1881 г.) заявява, че моралните учения, изложени в Новия завет, се появяват без изключение в Талмуда и освен това, че Талмудът е източникът, от който евангелията са заимствали своите морални учения. По-скорошен еврейски учен излага твърдението, че „в Евангелията няма нито едно етично учение, което да не може да бъде сравнено нито със Стария завет, нито с апокрифите, нито с талмудическата и мидрашката литература от периода, близък до времето на Исус“ (Джоузеф Клауснер, Исус от Назарет [превод от Хърбърт Данби], стр.

384). Той заявява още, че „Исус почти не е въвел никакво етично учение, което да е фундаментално чуждо на юдаизма. Сходството е толкова изключително, че може да изглежда сякаш Евангелията са съставени просто и единствено от материала, съдържащ се в Талмуда и Мидраша“ (пак там, стр. 388, 389). Много християнски коментатори, макар и да не стигат до крайностите на еврейските учени, споменати по-горе, все още цитират множество паралели в равинската литература, създавайки впечатлението, че Исус всъщност е проповядвал малко, освен това, с което еврейският ум вече е бил запознат. Вижте стр. 96-100.

Никой не може да отрече, че съществуват поразителни паралели. Но фактът, че Исус е черпил от равинска литература за Своите морални учения, не следва непременно. Може би най-обширното сравнение, правено някога между Новия завет и еврейската литература, е това на Щрак и Билербек в „Коментари към новия завет от Талмуда и Мидраша“ – монументален труд от 4102 страници. Доколкото авторите несъмнено са водещите авторитети по темата, е интересно да се отбележат техните наблюдения и заключения.

Те се съдържат в епилог към коментарите върху Нагорната проповед (том 1, стр. 470-474). Те отбелязват, че с едно изключение (словото на Хилел, вижте Мат. 7:12), паралелите с Нагорната проповед, доколкото са приписани на равини поименно, всички принадлежат на равински учители, живели след времето на Исус. Срещу това понякога се твърди, че много изказвания, макар и носещи имената на по-късни автори, са с по-ранен произход, което прави възможно те да са служили като източник за Исус.

Щрак и Билербек обаче поддържат добре установеното правило, че поговорка, предадена под името на определен автор, всъщност принадлежи на учения, чието име носи, освен ако не може да се докаже от компетентни източници, че поговорката е съществувала по-рано.

Когато това правило се приложи към изказванията в Нагорната проповед, веднага става очевидно, че по-голямата част от тях трябва да се припишат на Исус, доколкото Той предшества ученията, на които са приписани в равинската литература. Не се отрича, че някои от тези изказвания може да са били по-стари, но тежестта на доказване е върху възразяващия да предостави доказателства във всеки случай, че изказването всъщност е било по-старо.

Нека за момент разгледаме другата страна на въпроса. До каква степен Исус може да били източник на някои от поговорките в равинската литература? Страк и Билербек отбелязват доказателства, че по-старите танаитски учени, живели около 100 г. сл. Хр., са били запознати с някои от поговорките на Исус. Например, твърдението от Матей 5:17 се появява в дискусия между Гамалиил II (ок. 90 г. сл. Хр.) и християнин (Талмуд

Шабат 116а, 116б, изд. Сончино, стр. 571). Не можем да оценим влиянието, което Исус е оказал върху развитието на еврейската мисъл, особено през онези ранни години, когато синагогата и църквата са били доста тясно свързани. Следва оценка на ситуацията: „Дори е било предложено, макар че е малко вероятно това да бъде доказано, че критиките, отправени от Исус, може би по-късно, когато произходът им е бил забравен, са изиграли известна роля в развитието на еврейския кодекс, такъв какъвто е придобил форма в Мишна и Талмуд“ (HDA Major, TW Manson и CJ Wright, Мисията и посланието на Исус, стр. 304).

Като се има предвид, че пропорционално малко са запазените равински поговорки, които не произлизат от библийски текст или поне не се опират на такъв, не е изненадващо, че могат да се намерят паралели между тези поговорки и тези на Исус, който е дал Старозаветните писания. Доколкото благочестиви мъже през вековете са си позволявали да попаднат под влиянието на Духа, който е вдъхновил тези писания, дотолкова техните поговорки са отразявали светлината на Небесата. Всъщност това наблюдение обяснява защо философи извън обхвата на богооткровената религия, като Конфуций и Платон, често са излагали възвишени идеали. Исус е „истинската светлина, която осветява всеки човек, идващ на света“ (Йоан 1:9; вж. ДА 465).

Въпреки че паралелите между думите на Исус и тези на еврейските учени са очевидни, същевременно има и значителни разлики, както посочват Щрак и Билербек. Никой по-късен еврейски учен не е оставил след себе си толкова множество религиозни и морални изказвания, колкото Исус. Никой по-късен еврейски учен не е успял да изложи думите си по краткия и авторитетен начин, на който се възхищаваме толкова много в ученията на Исус. Преди всичко, никой по-късен еврейски учен не е следвал същите цели като Исус и в това се крие основната разлика, въпреки всички прилики. Исус атакува директно фарисеевското учение за спасението чрез дела и смело проповядва неадекватността на легалистичната праведност. В същото време Той показва на народа Си нов път, който води до по-висша праведност.

Равинската литература дава неоспорими доказателства, че религията на евреите, както е била тълкувана от равините, е била религия на самоизкуплението. Религията на християнството, от друга страна, не е ограничена до определен сборник от етични истини и учения, а единствено в Исус, Неговата личност и Неговото дело.

Духовното значение на ученията на Исус не трябва да се измерва просто с техните велики морални принципи. Много от тях вече са били изложени в Стария завет или в думите на хора, които в различна степен са били озарени от небесната светлина. Но Христос е говорил както никога досега човек не е говорил, и с авторитет, който е привличал вниманието. Това, което рязко отличава нашия Господ, е фактът, че Той е божествен – другите учители са били хора. Той е дошъл не само да каже на хората как трябва да живеят, но и да им даде сила да живеят такъв живот. Той не само е дошъл да покаже на хората, че грехът е зло и правдата е истинската цел на живота, но е дошъл да заличи минали грехове и да даде на хората правда от небето горе. Това човешките учители не биха могли да направят. В най-добрия случай те биха могли да насочат хората към по-добър път. Но Исус беше „пътят, истината и животът“ (Йоан 14:6). От Отца Той „направи за нас мъдрост, правда, освещение и изкупление“ (1 Коринтяни 1:30).

Исус е „истинската светлина“ (Йоан 1:9). Той е източникът на всяка светлина, която е светлина, а не отражател на светлината на другите хора (виж върху Йоан 1:9; 5:35). Всичко добро и облагородяващо произлиза от Него и води към Него.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 314; МБ 123; 7Т 279
1, 2 Ев 639; MX 485; TM 273
1-43T 93
1-58T 85
1-29TM 125
2 COL 251; CS 47; GC 29; MB 136; PP 625; 2T 136, 256; 4T 139; 5T 53, 247, 278, 608
3 МБ 125; 5T 92
4 3T 465; 4T 62
5 МБ 126
6 МБ 129; 3T 426
6-12EW 24
7 FE 300, 399; GC 528; GW 258; MM 13; SC 95, 96; TM 323, 379, 485; 3T 415; 6T 95;
8C 23; 9C 279
7, 8 CT 242; MB 130
7-11 MYP 123
9 Ев 200
9-11 AH 299; MB 132; 5T 201
11 SL 84; 1T 121; 5T 157
12 хиджра 423; DA 640; Ед 136; LS 303; MB 134; MH 105; ML 165, 200; PK 652; 2T 136;
4T 310, 350, 359, 487, 490; 5T 179, 338; 8T 134; WM 202
13 3T 199, 438; 4T 218, 364; 5T 172, 437
13, 14 CT 366; FE 200; GW 160; MM 62; 1T 127; 2T 479, 592; 8T 65
14 AA 565; GW 135; MB 138; ML 69; LS 190; 2T 688; 4T 364, 503, 589; 5T 435; 9T 23
15, 16 Ев 597; МБ 145; 4C 376
15-20Ev 589; 4T 230, 232; 5T 668, 671
16 CT 189, 536; GC 465, 520; LS 45; 1T 412, 482; 5T 129, 394; 8T 326
16-181T 454
17 DA 314; SL 58; 2T 328; 4T 311; 5T 98
18 Ев 308; 4C 347; 5C 98
20 AA 523; CT 329; Ev 287; FE 89; GC 397; LS 325; TM 33, 466; 1T 193, 289; 2T 88
442, 598, 656, 663; 3T 249; 4T 230, 239, 311; 5T 98, 342
20-231T 416
21 COL 272; PP 207; 1T 482
21-274T 613
22 КОЛ 412
22, 23 МБ 145; 5T 73
23 AA 423; CS 128; 4T 514, 517; 5T 398; 7T 71; 9T 252
24 GW 103; 4T 656; 5T 129
24, 25 DA 314; FE 289; 3T 414; 4T 117; 8T 173
24-27CT 61; TM 126; 8T 297
25 МБ 147; 6T 146
26 ML 73, 85; 3T 475; 5T 129; 6T 16, 143
28 FE 238
28, 29 МБ 47; 7T 269
29 CH 318; CSW 109; CT 240; DA 253; Ev 55, 56; FE 236, 406, 407; 5T 254; 8T 201;
WM 287

ГЛАВА 8

2 Христос очисти прокажения, 5 изцелява слугата на стотника, 14 свежървата на Петра, 16 и много други болни; 18 показва как трябва да бъде следван; 23 утихва бурята в морето, 28 изгонва бесовете от двама обладани мъже, 31 и им позволява да влязат в свинете.

1. Големи множества. Стих 1 завършва повествованието от Нагорната проповед.

Матей споменава големите тълпи, които са придружавали Исус както преди Нагорната проповед (гл. 4:24, 25), така и след това (гл. 8:1). За хронологичната обстановка, в която друг синопитичен писател споменава големите тълпи в този период от Христовото служение, вижте Марк 1:45.

2. Прокажен. [Прокажен, Мат. 8:2–4=Марк 1:40–45=Лука 5:12–16. Основен коментар: Марк.] Според Марк (гл. 1:40–45) и Лука (гл. 5:12–16) този инцидент се е случил преди произнасянето на Нагорната проповед. Изглежда очевидно, че Матей следва тематично, а не строго хронологично, подреждане на събитията от живота на Исус (виж стр. 274). Очевидно инцидентът, записан в Мат. 8:5–13, е последвал почти веднага след Нагорната проповед (виж върху Лука 7:1), може би в същия ден.

Почитан. Гръцки *proskuneō*, „да отдаваш почит [чрез коленичене или поклонение]“.

Proskuneō не означава непременно признаване на божественост (вж. върху Естир 3:2).

5. Влезе в Капернаум. [Слугата на стотника, Мат. 8:5–13 = Лука 7:1–10.]

Основен коментар: Лука.]

6. Тежко измъчван. Вижте гл. 4:24.

10. Наистина. Вижте гл. 5:18.

11. Много ще дойдат. Лука пропуска от разказа си изявлението на Христос относно събирането на езичниците (Мат. 8:11, 12), но има подобно изявление другаде (виж Лука 13:28, 29). Събирането на езическите народи е била обща тема на старозаветните пророци (виж том IV, стр. 25–38).

Седнете. Гръцки *anaklinō*, „да седнете“. За коментари относно обичаите за хранене вижте Марк 2:15. Образът на пиршество често се използва от библейските писатели като символ на радостите на месианското царство (вижте Исаия 25:6; Лука 13:29; 14:15; Откровение 19:9).

12. Деца на царството. Вижте гл. 3:9. Изразът „синове на царството“

беше често срещан еврейски идиом, описващ законните наследници на царството.

Външна тъмнина. Символ, представляващ окончателното унищожение на упорито неразкаялите се.

Плач и скърцане с глас. Матей записва няколко други случая, когато Исус използва този израз, за да опише разкаянието на изгубените, докато те размишляват за тъжната си съдба в контраст с радостта, която би могла да бъде тяхната (виж гл. 13:42, 50; 22:13; 24:51; 25:30). Същият израз се среща често в съвременната еврейска литература в описанията на Геената (виж гл. 5:22).

13. Същият час. Често се споменава за незабавно изцеление (виж гл. 9:22; 15:28; 17:18). Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на „и когато стотникът се върна у дома си в същия час, намери слугата здрав“.

14. Къщата на Петър. [Свежърва на Петър, Мат. 8:14–17=Марк 1:29–34=Лука 4:38–41. Основен коментар: Марк.]

16. Със словото си. Или „чрез слово“.

17. Може да се изпълни. Вижте гл. 1:22.

Взе. Изглежда, че Матей тук перифразира или дава свободен превод на Исая 53:4.

Пасажът в Исая се отнася предимно до „немощите“ на греха, както става ясно от контекста (вижте гл. 53:4). Матей го тълкува в по-буквалния смисъл. Христос в Своята човечност (вижте Йоан 1:14; Фил. 2:6–8; и др.) беше напълно способен да чувства и изразява човешко съчувствие и наистина съчувстваше с нас и за нас.

Гол. Гръцки *bastazō*, „да вдигна“, „да отнеса“. Същата дума е използвана в гл. 3:11 на събуване на сандалите (виж на гл. 3:11).

18. И когато... [Бурята на езерото, Мат. 8:18, 23–27 = Марк 4:35–41 = Лука 8:22–25. Основен коментар: Матей. Вижте Заключителното галилейско служение; Служението на нашия Господ.] И трите синоптични евангелия описват утихването на бурята на езерото, изцелението на гадаринците, обладани от демони, изцелението на болната жена и възкресението на дъщерята на Яир горе-долу като група от чудеса, в дадения ред. Както обикновено, разказът в Марк съдържа много графични детайли, които не са споменати нито от Матей, нито от Лука. Първото от тези чудеса се е случило в нощта след Христовата Проповед край морето, в която Той е изрекъл притчите, записани в Матей 13. Така, във времева гледна точка, утихването на бурята, записано в гл. 8, следва притчите, записани в гл. 13. Марк и Лука, които следват по-близък до хронологичен ред, поставят чудесата след Проповедта край морето. Вероятно в началото на есента на 29 г. сл. Хр. (вижте върху Лука 7:11), по време на второто мисионерско пътуване през Галилея, се е случил описаният тук инцидент. Сега, уморен и изтощен от многото дни на напрегнато обществено служение, Исус е потърсил кратка почивка от тълпите, които са се тълпали около Него, като е прекосил езерото.

Големи множества. Множества хора сега следваха Исус, където и да отидеше Той (виж Матей 4:25; Марк 3:7; 4:1), до степен, че Той често имаше малко или никакво време за ядене (виж Марк 3:20; ДА 333). Когато Исус, победен от умора и глад, тръгна да прекоси езерото, Той скоро заспа (ДА 334). Служенето на физическите и духовните нужди на хората означаваше, дори за Него, изразходване на жизнена сила, която трябваше да бъде възстановена чрез почивка и храна. Поради тази причина Спасителят потърси няколко часа освобождаване от непрестанните Си трудове.

Другата страна. Тоест, районът на Декаполис, срещу Галилея (виж стр. 46), на югоизток от Галилейското езеро, е бил сравнително слабо населен. Този район е бил предимно езически; няма сведения книжниците и фарисеите някога да са последвали Исус там.

19. Някой си книжник. [Лишенията на ученичеството, Мат. 8:19–22. Вижте Служение в Средна Галилея.] Въпреки голямата видима прилика на този пасаж с такъв в Лука (вижте Лука 9:57–62), практически сигурно е, че се споменават два отделни и различни случая. Въпреки че Матей не следва стриктно хронологична последователност, той е вмъкнал този разказ за двама мъже, които доброволно са се явили да станат ученици на Исус, в разказа си за преминаването на езерото (ст. 18, 23–27). Изглежда, че единственото разумно заключение е, че двамата доброволци са се приближили до Исус в края на Проповедта край морето (вижте на ст. 18), докато Той се е готвил да премине на другата страна на езерото.

Подобен разказ в Лука се появява в разказа за окончателното заминаване на Исус от Галилея за Йерусалим (виж Лука 9:51, 57). Той непосредствено предшества разказа за изпращането на седемдесетте в градовете и селата на Самария и Перее (виж гл. 9:62; 10:1) и следователно изглежда е тясно свързан с тези събития. В края на есента на 30 г. сл. Хр. Исус напуска Галилея за Йерусалим и Перее (виж гл. 9:51). Трябва да се отбележи освен това, че Исус отговаря на Юда с думи, подобни на тези

записано в Матей 8:19, 20, когато той се е предложил доброволно да стане ученик през лятото на 29 г. сл. Хр. , няколко седмици преди Проповедта край морето (виж ДА 293; 2SP 305, 306; виж върху Матей 5:1). Възможно е да е било обичайно Исус да предупреждава всеки доброволен ученик, както и тези, които е призовавал лично, за лишенията и жертвите, които съпътстват ученичеството, и че при различни случаи е използвал думи, подобни на записаните тук.

Правени са много опити да се идентифицира „книжникът“, който сега е дошъл при Исус, но в В най-добрия случай това са просто безполезни догадки. Относно статута на книжника по времето на Исус вижте Марк 1:22. Като човек с култура, образование и положение в живота, един книжник би намерил лишенията на живота на ученик за по-трудни за понасяне, отколкото рибарите например. Вижте Марк 2:10.

Учител. Гръцки *didaskalos*, „учител“ (виж на гл. 12:38).

Ще те последвам. Този книжник беше доброволец, човек, който с тези думи кандидатстваше за приемане като пълновременен ученик. По подобен начин, когато Исус каза: „Следвай ме“, Той отправи покана за пълновременни ученици (вижте Матей 4:19; Марк 2:14). Възможно е книжникът да е бил последовател на непълнен работен ден и да е видял и чул достатъчно, за да създаде в сърцето си копнеж да бъде постоянно с Учителя и да се учи от Него. Изглежда обаче, че той вероятно е бил темпераментен човек, склонен да действа повече импулсивно, отколкото по принцип, и че не е преценил напълно цената на ученичеството (вижте Лука 14:25–33).

Където и да отидеш. Сравни също думите на Рут към Ноемин (Рут 1:16) и на Петър към Христос (Лука 22:33). В случая с книжника обаче думите му вероятно не са означавали нищо повече от намерението да стане постоянен ученик. Нему липсвала верността на Рут и той отразявал непостоянството на Петър (виж върху Марк 3:16). Ученичеството изисква постоянство в целта и търпение пред лицето на трудностите и разочарованията (виж върху Лука 9:62).

20. Дупки. Или „бърлоги“.

Гнезда. Гръцки *kataskēnōseis*, буквално „разпънати палатки“, следователно „домове“ в смисъл на „места за почивка“ или „места за престой“. Картината е на временен подслон или място за живеене.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10; вижте допълнителна бележка върху Йоан 1.

Положи глава. За да изпълни мисията, за която е дошъл на земята, Дните на Христовото служение са били прекарвани, в по-голямата си част, в движение от място на място, не безцелно (вижте върху Лука 2:49), а без определено място за пребиваване. Човек, свикнал с удобствата на дома, какъвто вероятно е бил този книжник, много вероятно би намерил странстващия живот за труден и неприятен. Свидетелите на Евангелието винаги трябва да са готови да понасят трудности като добри войници на Исус Христос (вижте 2 Тим. 2:3).

21. Друг. Може би този човек е бил случаен, непълнорботен ученик и сега е предложил да бъде приет като постоянен, пълноправен ученик. За разлика от бъдещия ученик от стихове 19, 20, който е бил склонен да бъде темпераментен и да действа прибързано импулсивно, този човек – съдейки по отговора на Христос към него – очевидно е бил с точно противоположното разположение на духа – бавен, летаргичен и склонен да отлага.

Погребете баща ми. По всяка вероятност бащата в момента се радваше на добро здраве, а времето на смъртта му беше неопределено в бъдещето. Ако бащата на мъжа не беше мъртъв, а беше жив, думите на Христос трябва да се приемат преносно, а не буквално. Вероятно молбата на този потенциален последовател е била или извинение за това изобщо да не следва Христос, или опит да се отложи времето, когато ще е необходимо да се откаже от всичко, за да се следва

Него (вж. Лука 5:11, 28). Ако бащата вече беше мъртъв, е изключително малко вероятно Христос да е заповядал да се пренебрегне това, което дори днес в източните земи се смята за едно от най-свещените задължения, възложени на сина. Освен това, в топъл климат погребението на мъртвите се извършва без забавяне и ако наистина бащата на този човек беше починал, е много малко вероятно самият той да е слушал Исус.

Очевидно и мъжът, и Исус очакват смъртта на бащата в някакъв бъдещ момент.

Този човек беше прекалено предпазлив, както първият човек беше прекалено ентусиазиран. Той каза на Христос, както например: „Бих искал да те последвам, но не мога, докато баща ми е жив.“ В отговор Христос му каза, така да се каже: „Напълно осъзнавам задължението ти към родителите ти; въпреки това, задължението ти към небесното царство е по-важно дори от това.“

Твърденията на евангелието надхвърлят тези на семейните връзки – не че последните са отслабени по някакъв начин, а по-скоро че не бива да се използват като извинение за това, че не се вслушваме в Христовия призив за служение (вижте върху Марк 7:11, 12; Лука 14:26).

22 Следвай ме. Вижте Марк 2:14.

Оставете мъртвите. Това твърдение на пръв поглед изглежда доста грубо, но не е такова, когато се разбира в контекста на времето, когато е направено. Както беше посочено (вижте стих 21), тези думи са отчасти преносни, предвид факта, че бащата е много вероятно все още да е бил жив и времето на смъртта му е било неопределено в бъдещето. Това, което Христос вероятно има предвид, е: „Нека духовно мъртвите погребат буквално мъртвите.“

В случая с този човек имаше опасност отлагането да го лиши от добрите му намерения и би било добре за него да скъса със старите си връзки сега, докато правилните импулси са най-силни. Християнинът, особено този, който би служил в Христовото дело, трябва да действа незабавно, когато Бог внуши на сърцето му да го направи (виж Деяния 8:26, 27). Разпознавайки характера на човека, Христос представи за негово разглеждане картина на фундаменталната промяна, която трябва да настъпи в живота му, ако иска да постигне успех в ученичеството си. Той щеше да трябва да постави на първо място основните неща и да остави несъществените на второстепенно място. Отговорът на Христос на молбата му беше предназначен да го стимулира към действие (виж Лука 9:60).

Ако Христос беше обърнал съвета, даден на всеки от тези двама потенциални последователи, би било крайно неуместно, защото това би насърчило книжника да следва естествената си склонност, като се впусне в действие, без да обмисли какво точно е свързано с това, а вторият човек да отложи действието в отговор на собствената си склонност.

23. Когато. Разказът, започнат в стих 18 и прекъснат от инцидентите, записани в стихове 19–22, сега е възобновено (вижте стих 18).

Влязъл в кораб. Според разказа в Марк, Христос вече бил в малката рибарска лодка и просто остана там, без да слиза на брега, за да освободи хората (гл. 4:1, 36). Тъй като обаче Матей е отделил от контекста историята за бурята в езерото (виж върху гл. 8:18), очевидно той смята за необходимо и в тази връзка да запише влизането на Исус в лодката (виж гл. 13:2). Вероятно е било почти здрач, когато учениците са отблъснали лодката от брега (виж DA 334). Този кораб несъмнено е бил „малкият кораб“, предоставен на разположение на Исус (виж върху Марк 3:9). Имало е няколко други рибарски лодки, които са напуснали брега по същото време, за да прекосят езерото с Исус (виж върху Марк 4:36).

24. Вижте. Вижте гл. 3:16.

Буря. Гръцки *seismos*, „треперене“, „суматоха“, „буря“ или „земетресение“.

Английската ни дума *seismograph* произлиза отчасти от този корен. Тук *seismos* обозначава вълнението на морето и ужасяващата сила на яростните пориви на вятъра, когато те удряха...

лодка. Галилейското езеро е известно с внезапни бури с голяма интензивност. В този случай ветровете се спуснаха диво върху водите на езерото от планинските клисури по източния бряг (Жан Жак 334). Вечерта обаче беше спокойна и учениците вероятно не бяха очаквали бурно време.

Покрит. Буквално „да бъдеш покрит“ или „да бъдеш скрит“. Лодката вече се пълнеше с такава бързина, че учениците загубиха надежда да извадят водата, преди тя да се залее напълно. Няколко от учениците бяха опитни рибари, прекарвали голяма част от живота си на Галилейското езеро и знаеха как да управляват лодка в буря. Но целият им опит и умения ги подведоха в този случай.

Той спеше. Това е единственият записан случай, в който Исус е спал. Преодолян с пълна умора и глад в края на напрегнат ден (виж ДА 333, 334), Той несъмнено заспа бързо (виж върху Матей 8:18; Марк 4:38).

25. Събуди го. Учениците извикаха Исус два пъти в тъмнината, само за да бъдат гласовете им заглушени от шума на бурята. Тогава внезапна светкавица им разкри факта, че Исус все още спи (Жан Жак 334), след което „те дойдоха при Него и Го събудиха“ (Лука 8:24). Учудени, че Той може да спи през яростта на бурята и удивени от привидното Му безразличие сред неистовите им усилия да спасят кораба и самия си живот, те се обърнаха към Него донякъде укорително: „Не Те ли е грижа, че загиваме?“ (Марк 4:38).

Спаси ни: ние загиваме. Тоест, „спаси ни веднага; ние сме на път да загинем“. Това може би е викът на някой, който е силно притиснат от бурите на изкушението. Няколко месеца по-късно Петър ще изрече паническият вик: „Господи, спаси ме“ (гл. 14:30), очевидно забравяйки как Христос ги е спасил всички при този по-ранен случай.

26. Маловерци. Въпреки че учениците бяха видели много чудни доказателства за божествена сила, изглежда, че преди това време Исус не е проявявал контрол над силите на природата и може би не им е хрумвало, че Той може да го направи.

Голямо затишие. Бурята утихна толкова внезапно, колкото се беше и надигнала. Без съмнение тишината на природата беше също толкова стряскаща и впечатляваща, колкото и неочакваната ярост на вятъра и вълните.

27. Дори ветровете. Тоест, освен всякакви болести и дори самата смърт, Христос е имал власт и над вятъра, и над морето. Изглежда, че учениците са се „удивлявали“, че силите на природата също се подчиняват на волята на Исус. Те са били очевидци на случилото се (вижте Лука 1:2; 1 Йоан 1:1, 2) и никога не са се замисляли да отрекат доказателствата на сетивата си. Христос е заповядал; стихииите са се подчинили. Днес мъже, които се смятат за мъдри, твърдят, че това е било просто съвпадение, че бурята е трябвало да утихне така или иначе и че Исус е говорил точно когато вятърът е изчерпал яростта си.

Просто бихме ги помолили да повторят „простото съвпадение“, без да пропускат нито един детайл, записан в библиейската история!

Всеки път, когато Христос извършваше чудо, репутацията Му беше заложена на карта. Да предположим, че Той се беше провалил дори веднъж, както учениците поне веднъж (виж гл. 17:16–20), какво биха си помислили хората от Неговото време или какво биха си помислили хората днес?

Както Христос укроти ветровете и вълните на Галилея, така Той е способен да укроти бурите на живота, които толкова често избухват неочаквано и с насилие над човешката душа. Твърде често причината да не изпитваме Неговата сила в живота си е, че сме „страхливи“ и имаме „малко вяра“.

28. Когато Той дойде. [Беснословашите от Гадара, Мат. 8:28 до 9:1 = Марк 5:1–20=Лука 8:26–39. Основен коментар: Марк.]

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2, 3 DA 263, 266; MH 67, 69, 70 3 DA 776 4
DA 264 5–
13DA 315, 318;
4T 233 6, 8 DA 315 8, 9 MH 63
10 DA 64 11 DA
622; GC 427 11,
12 COL 219;
DA 318 13 DA 316; MH 65
14–16DA 259 15 MH 29 17 MH
17, 124 19, 20 DA 293,
383 20 MH 19;
MM 19; MYP
300; PK 73; TM 178;
1T 137; 3T 107, 402, 457;
4T 83, 621 22 Ev 655 23–34DA 333–341 25 DA 336 25, 26 DA 335 27 4T 288 28 DA 337; MH 95 29 MH 96 30–
32MH 97, 98
30–33DA 338

ГЛАВА 9

2 Христос изцелява парализиран болен, 9 призовава Матей от сбора на митата, 10
яде с бирници и грешници, 14 защитава учениците си, че не посят, 20 лекува кървавия поток, 23
възкресява от мъртви дъщерята на Яир, 27 дава зрение на двама слепи, 32 изцелява няма човек,
обладан от бяс, 36 и има състрадание към народа.

1. Той влезе в кораб. Матей 9:1 е заключителното изказване на разказа за
двама бесни от Гадара (Мат. 8:28 до 9:1; виж върху Марк 5:21). Разделянето на главите тук би
трябвало да е между стихове 1 и 2 от Мат. 9.

Неговият собствен град. Това е Капернаум (вижте Марк 1:29).

2. Болен от парализа. [Палатикът спуснат през покрива, Мат. 9:2–8 = Марк 2:1–12 = Лука 5:17–
26. Основен коментар: Марк.]

9. Матей. [Призивът на Левий от Матей, Мат. 9:9=Марк 2:13, 14=Лука 5:27, 28. Основен
коментар: Марк.]

10. Исус седна на трапезата. [Матеев пир, Мат. 9:10–13 = Марк 2:15–17 = Лука 5:29–
32. Основен коментар: Марк.]

13. Идете и се учете. Книжниците и фарисеите не искаха да имат свитъците си с Писанието и
щяха да се върнат или в синагогата, или по домовете си, за да изучават темата, която Христос им
предложи.

Ще се смили. Или „Искам милост“ (вижте Осия 6:6). Както е използвано тук, „милост“ може да
се каже, че означава характер, тоест чертите на характера, които Бог би искал Неговият народ да
отразява (вижте Матей 19:19; 22:39). По подобен начин „жертва“ означава формите на

религия, които имат злощастна склонност да засенчват практическата религия (виж 2 Тим. 3:5). В този смисъл „милостта“ представлява праведност чрез вяра, както „жертвата“ извършва праведност чрез дела. Формите на религията без жизнения дух на религията, казва Христос, са безполезни. Вижте върху Марк 7:7–9, 13; Йоан 4:23, 24.

Бог не е постановил еврейската церемониална система, защото сама по себе си тя е представлявала Неговия идеал за религиозен живот. Сами по себе си древните жертвоприношения не са имали стойност (виж Евр. 9:9; 10:1–11). Господ не е доволен само от външни неща (виж Михей 6:7). Това, което Бог изисква от човека, е „да постъпва правда, да обича милост и да ходи смирено с твоя Бог“ (виж Михей 6:8). „Да се покоряваш“ винаги е било „по-добре от жертва“ (виж 1 Царе 5:22; виж върху Матей 7:21–27; Марк 7:7–9).

14. Учениците на Йоан. [Въпросът за поста, Мат. 9:14–17 = Марк 2:18–22=Лука 5:33–39. Основен коментар: Марк.]

18. Докато говореше това. [Дъщерята на Яир и болната жена, Мат. 9:18–26=Марк 5:21–43=Лука 8:40–56. Основен коментар: Марк.] Матей заявява, че именно по време на дискусиата, записана в стихове 14–17, Яир (виж Марк 5:22) дошъл при Христос. В съчетание с това и с твърдението в DA 342, че Яир намерил Христос в дома на Матей, става ясно, че има тясна хронологична връзка между празника в дома на Матей, протеста на фарисеите относно храненето на Христос с „бирниците и грешниците“, въпроса за поста и възкресението на дъщерята на Яир.

Дори и сега мъртъв. От разказа, даден в Марк (виж гл. 5:23, 35) и Лука (виж гл. 8:42, 49) е ясно, че момичето всъщност не е било мъртво, когато Яир е отправил молбата си, а е било, както бихме казали, „почти мъртво“. Твърдението на Матей не бива да се счита за противоречие с тези на Марк и Лука; по-скоро, според Матей, бащата говори за смъртта като за сигурна, освен ако Христос не се намеси. Дали бащата е знаел за възкресението на сина на вдовицата в Наин, което се е случило малко преди това (вижте върху Лука 7:11), не е възможно да се каже. Най-вероятно е чул новината.

27. Двама слепи мъже. [Двама слепи мъже, Мат. 9:27–31. Коментар: Матей. Вж. Марк 8:22–26; 10:46–52. Вижте „Затваряне на галилейското служение“; за чудесата, стр. 208–213.] Това чудо вероятно се е случило в Капернаум през есента на 29 г. сл. Хр. Изцелението във Витсаида (виж Марк 8:22–26) се е случило около година по-късно, а това на Вартимей в Йерихон (виж Марк 10:46–52) повече от година и половина по-късно. От древни времена слепотата, много често причинена от трахома, е била често срещана в библейските земи.

Син Давидов. Употребата на този термин от тяхна страна показва, че слепите мъже са разпознали Исус като Месията (вижте на гл. 1:1).

28. Влезте в къщата. Въпреки че не е посочено така тук, това е възможно да е била къщата на Петър. Използването на определителен член предполага, че това е била някаква конкретна къща, вероятно тази, в която самият Исус е живял, докато е бил в Капернаум (вижте Марк 1:29). Не се споменава защо Исус не е изцелил слепите мъже на улицата.

Вярвате ли? Без упражняване на вяра от тяхна страна Христос не би могъл да упражни силата Си в тяхна полза. Човешката вяра трябва да се издигне, за да срещне и да се обедини със силата на Бог, за да могат благословиите, физически или духовни, да бъдат дадени и получени (вижте Евреи 11:6).

29. След това докоснат. За значението и целта на лечебното докосване вижте Марк 1:31.

30. Директно обвинен. Тоест, Исус им заповяда строго. Тук това несъмнено се отнася до строгото изражение на лицето и в гласа на Исус. Що се отнася до целта на Христос да забрани публичността на определени чудеса, вижте Марк 1:43.

31. Разпространете се. Сравнете пренебрежението на прокажения, за да се съобрази със забраната срещу публичност (вижте Марк 1:45).

32. Като излизаха. [Ням бесновладелец, Матей 9:32–34. Коментар: Матей. Вижте „Затваряне на галилейското служение“; за чудесата, стр. 208–213.] Думата „те“ очевидно се отнася до двамата слепи мъже, които току-що са били изцелени, вероятно в дома на Петър (вижте на стих 28), и които са напускали къщата точно когато този бесновладелец е дошъл при Исус.

Те доведоха. Когато на човек му липсва способността или вярата да дойде при Исус за изцеление на тялото или душата, той е щастлив да има някой, който е достатъчно заинтересован от него, за да го доведе (вж. Марк 2:2, 3).

Нъм човек. Гръцки *kōphos*, „притъпен“ или „тъп“ (вижте върху Лука 1:22). Използвано като съществително *kōphos* може да означава или „ням [човек]“, или „глух [човек]“, в зависимост от контекста.

Дявол. По-скоро „демон“. За обсъждане на обсебването от демони в библейски времена вижте Марк 1:23.

33. Немият проговори. Това беше осезаемо доказателство за изцеление. Това е последното записано чудо от няколко месеца, като следващото е това на нахранването на 5000 души през следващата пролет. Не е посочено дали Исус се е оттеглил за зимата след второто пътуване до Галилея. Всеобщото възмущение, предизвикано от многото чудеса на Исус, е имало склонност да замъгли главната цел на Спасителя при извършването им – разпространението на небесното царство в сърцата и живота на хората.

34. Фарисеите казаха. Вижте гл. 12:24. Вероятно отчаяно търсейки начин да заглушат Христос или да настроят хората срещу Него, фарисеите се стремяха да внушат, че Неговата чудотворна сила представлява доказателство, че Христос е в съюз със Сатана. Фактът, че Матей тук не записва отговор от страна на Исус, предполага възможността фарисеите да не са изтъкнали това твърдение в Негово присъствие, а по-скоро да са го разпространили сред хората.

35. Исус отиде. [Второ галилейско пътуване, Матей 9:35 = Лука 8:1–3. Основен коментар: Лука.] Тъй като гл. 9:36 започва раздела, разглеждащ наставленията на Христос към дванадесетте, подготвящи Третото галилейско пътуване, и разделът завършва с описание на дейността на Христос по времето, когато дванадесетте са пътували из градовете и селата на Галилея (гл. 11:1), гл. 9:35 вероятно представлява обобщение за Второто галилейско пътуване. Матей записва подобно обобщение за Първото галилейско пътуване (вижте гл. 4:23).

Всички градове и села. Очевидно типична еврейска хипербола. Предвид факта, че в Галилея е имало около 200 села (вижте Лука 8:1), би било трудно, ако не и невъзможно, за Исус да посети всяко едно от тях по време на краткото Си галилейско служение от малко повече от една година.

Учение. За синагогалното учение на Исус вижте Марк 1:39; Лука 4:15, 16.

Синагоги. Вижте стр. 56-58.

Евангелието на царството. Вижте Марк 1:1.

Всяка болест. Вижте гл. 4:23. На учениците също беше дадена тази сила, когато Христос ги изпрати да проповядват (гл. 10:1).

Сред хората. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи тук, но потвърждава включването им в гл. 4:23.

36. Когато видя множествата. [Трето галилейско пътуване, Мат. 9:36 до 11:1=Марк 6:7-13=Лука 9:1-6. Основен коментар: Матей. Вижте Заключение на галилейско служение; Служението на нашия Господ.] Така Матей започва разказа си за Третото галилейско пътуване, което е проведено през зимата на 29-30 г. сл. Хр. (вижте DA 359, 364; вижте върху Марк 1:39). Малко се казва за събитията по време на самото пътуване, почти целият разказ е посветен на наставленията на Христос към дванадесетте, подготвящи ги за изпращането им. Не е записано никакво конкретно събитие, що се отнася до самите ученици, и единственото записано преживяване на Христос е второто Му посещение в Назарет (Мат. 13:54-58). За връзката на третото пътуване с двете предходни пътувания вижте върху Марк 1:39.

На третото пътуване Дванадесетте трябвало да излязат двама по двама и да приложат принципите, които са бяха наблюдавали по време на служението на Исус. Докато дванадесетте бяха заети с това, самият Исус излезе, придружен от много други ученици (виж Лука 10:1; вж. DA 488). Позоваването на „множествата“ сочи към друга причина за изпращането на дванадесетте – изискванията към Христос по време на второто пътуване показват, че „работниците“ са твърде „малобройни“ (виж Матей 9:37). Третото пътуване бележи важно продължение на Христовото служение (виж Ж.А. 395).

Припаднаха. Буквално „бяха изтощени“. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) тълкуването „в беда“ или „притеснен“.

Разпръснат. Гръцко *rhiptō*, „да съборя“, „да хвърлям“ или „да полагам ничком“.

Очевидно хората като цяло били толкова потиснати и обезсърчени, че вече не полагали никакви усилия да подобрят религиозното си състояние. Нещата им изглеждали безнадеждни. Следователно думата *рипто* не се отнася толкова до разпръскването на „овцете“, колкото до тяхното „пропаднало“ или „безпомощно“ състояние.

Без пастир. Виж Числа 27:17; 3 Царе 22:17; Езекиил 34:5. Помощните пастири от Христовото време се оказаха не повече от наемници (виж Йоан 10:12, 13) и когато самият Добрият Пастир дойде, Той намери овцете Си разпръснати.

37. Тогава той казва. Това, което Христос тук (ст. 37, 38) казва на дванадесетте, е почти дума по дума това, което по-късно каза на седемдесетте при подобни обстоятелства (Лука 10:2). Вижте върху Марк 2:10.

Жътва. Жътвата често е била използвана като символ на последния велик съд (виж гл. 3:10, 12; 13:30, 39). Повече от година по-рано Исус използва символиката на жетвата във връзка със служението Си за самаряните от Сихар (виж Йоан 4:35-38).

Работниците са малко. Когато има само малко работници, които да пожънат изобилна реколта, много добро зърно неизбежно ще бъде загубено. Досега на полето е имало само един евангелски жетварски отряд, който е събирал зърното за небесното царство, и сега е станало очевидно, че ако не се направят по-широки планове, по-голямата част от зърното, дори в малкия район на Галилея, никога няма да може да бъде събрано.

38. Молете се, прочее. Молитвата им към Господаря на жетвата не означава, че Той е бил безразличен или не е знаел за нуждата от повече работници. Дванадесетте е трябвало да направят тази нужда обект на молитва, за да може по този начин Господарят на жетвата да има възможност да донесе в сърцата им убеждение за личната им отговорност да задоволят тази нужда.

В по-голямата си част молитвата е предназначена не да информира Бога за това, което иначе не би знаел, или да Го убеди да направи това, което иначе не би направил, а да подготви нашите сърца и умове да сътрудничат с Него. Без съмнение Христос водеше учениците в период на молитва, в който тази спешна нужда, сега силно усещана от всички членове на малката църква...

групата, беше поставена начело. Те трябваше да се молят и след това да продължат с вяра, за да сътрудничат с Бога в отговора на собствените си молитви (вижте гл. 10:10).

Изпрати. Тук е изразена спешността, с която се очакваше „Господът на жътвата“ ще изпрати работници, които са склонни да отидат.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 DA 252; PK 73; 9T 121 1–8DA 267–

271 2 DA 640; MH

122; ML 7, 154; MM 147, 197; TM 352; 3T 168 2–5MH 76 2–68T 202 3 TM 71 3–6DA

269 6 DA 821;

MH 77; SC 50

9 COL 47; DA

273; FE 359;

GW 113 9–12Ev 58 10 FE 482; MH

26, 197; 6T 173 11 7T 18; WM 287 11–13DA 275 12

GC 264; FE

135; MM 146; 3T 39; 7T 200; 8T 124 13 FE

398; MM 50, 183, 251; 5T

629; 7T 18; WM

36, 193 14 DA 276 18, 19 DA 342; ML 229 18–26DA 342–348 20–22DA

343 21 MH 59 21, 22 ML 13 24 DA 343 25 ML 230 29 7T 274 34 CH 526; DA

321 35 Ev 46 36

MB 111 36–386T 254 37 ML 133

38 DA 361; GW 243; 6C

420; 9C 199

ГЛАВА 10

1 Христос изпраща дванадесетте си апостоли, като им дава сила да вършат чудеса, 5 им дава заповеди, учи ги, 16 утешава ги срещу гонения: 40 и обещава благословение на онези, които ги приемат.

1. Призовани при Него. Разказът за изпращането на Дванадесетте започва с гл. 9:36 (вижте коментара там). Дадените тук инструкции се състоят основно от две части – съвет, който се отнася по-специално за непосредственото мисионерско пътуване (гл. 10:5–15), и съвет от по-общ характер, приложим за всички, които тръгват в служба на Христос и Неговото царство (ст. 16–42; вижте ДА 352). Вижте върху гл. 24:3.

Неговите дванадесет ученици. Това е първото споменаване на дванадесетте от Матей, било то по име или като група. От израза „дванадесетте му ученици“ става ясно, че Матей

признава, че Дванадесетте вече са съществували като официално призната група, преди да дойде времето за Третото галилейско пътешествие. Трябва да се отбележи, че Матей не казва, че Дванадесетте са били назначени за апостоли по това време, а просто, че Исус ги е призовал „при себе си“ в очакване да ги изпрати да проповядват и да лекуват.

Власт. Гръцки *exousia*, буквално „авторитет“ (виж върху Лука 1:35). Дванадесетте получиха власт както да извършват чудеса, както е посочено тук, така и да „проповядват“ евангелието на царството (Матей 10:7). Преди това, изглежда, учениците просто са помагали на Исус и нито са извършвали чудеса, нито са поучавали публично (виж ДА 349).

Болест. Вижте гл. 4:23.

2. Имената. За индивидуалните имена на Дванадесетте вижте Марк 3:16–19.

Апостоли. Буквално „изпратените“. За назначаването на дванадесетте като „апостоли“ вижте върху Марк 3:13–19.

3. Леббей. Могат да се цитират и важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за четивата „Тадей“, „Левей, наречен Тадей“ или „Тадей, наречен Левей“ (вижте върху Марк 3:18).

4. Ханаанският. Терминът тук означава „Зилот“ и няма препратка към земята на Ханаан (вижте върху Марк 3:18).

5. Тези дванадесет. Дванадесетте, които досега са помагали на Исус (виж ДА 349) в Неговото служение, сега щяха да бъдат изпратени да работят сами. Те бяха официално назначени за ученици през лятото на 29 г. сл. Хр. (виж върху гл. 5:1), вероятно не повече от шест месеца по-рано (виж върху гл. 9:36). Петър, Андрей, Яков и Йоан бяха призовани за пълновременни ученици, вероятно в края на пролетта на 29 г. сл. Хр. (виж върху Лука 5:1). Трима от тях - всички с изключение на Яков - както и Филип и Вартоломей, бяха ученици на непълнен работен ден от края на есента на 27 г. сл. Хр. (виж върху Йоан 1:35–45). Всичките дванадесет бяха с Исус по време на Неговото второ галилейско пътуване, вероятно през края на лятото или началото на есента на 29 г. сл. Хр. (виж върху Мат. 9:35; Лука 8:1) и по този начин имаха възможност да наблюдават методите на Христос, да слушат Неговото учение и да се възползват от наставленията, които Той беше давал насаме на учениците Си от време на време. След като дванадесетте бяха изпратени сами, те отидоха двама по двама (виж Марк 6:7; виж на гл. 3:14), брат с брат и приятел с приятел (Жан Жак 350).

Пътят на езичниците. Или „пътят на езичниците“, което означава всеки път, водещ до общност, съставена предимно от езичници. Например, дванадесетте не посетили нито един от градовете на Декаполис, който бил предимно езическо население. Основанието за това ограничение вероятно било, че докато имало възможност да се работи за евреите, Исус не правил нищо, което би ги предубедило ненужно срещу Него. Освен това самите ученици не били подготвени да работят за своите съседи езичници и предразсъдъците, които споделяли с всички евреи срещу езичниците, несъмнено биха осутили усилията, които те биха могли – неволно – да положат. Забраната да се работи сред неевреи не била наложена на седемдесетте, когато били изпратени почти година по-късно; всъщност те започнали своята работа сред самаряните (вижте ДА 488). По това време ситуацията се била променила; Самият Исус, след като бил отхвърлен от жителите на Галилея, работил както в полза на самаряни, така и на езичници и напътствал учениците да правят същото (виж Матей 28:19, 20; Деяния 1:8).

Град на самаряните. Относно самаряните вижте стр. 18, 45. При Якововия кладенец Исус пое инициативата да отправи към самаряните от Сихар покана да

вярват в Него като в Месията (виж Йоан 4:4–42). Въпреки това, няма данни за по-нататъшно служение на Исус за самаряните до този момент.

Последно ограничение по отношение на територията позволявало на Дванадесетте да посещават само тези градове и села, където самият Христос вече е бил (DA 351).

6. Изгубени овце. В Стария завет за Израел често се говори под образа на овце и техните водачите като пастири (виж Езекиил 34:2–16; и др.). В Йеремиа 50:6 Бог говори за Своя народ като за „изгубени овце“. Исая говори за онези, които са се заблудили в грех, като за „като овце“, които „са се заблудили“ (Исая 53:6). Исус представи Себе Си като Пастир, а онези, които чуват гласа Му, като овцете от Неговото стадо (виж Йоан 10:1–16).

„Необходимо беше първо да се проповядва словото Божие“ на юдеите и то беше Едва когато те го отхвърлиха, Христос и апостолите се обърнаха към езичниците (виж Деяния 13:46; 18:6; 28:28). Този основен факт Христос представи пред еврейските водачи по време на последния Си ден на поучение в Храма в притчата за злите земеделци (виж Матей 21:41, 43).

7. Проповядвам. Гръцки *kērussō*, „възвестявам“, „провъзгласявам“ (виж DA 352).

Небесно царство. Вижте гл. 4:17.

8. Изцелявайте болните. Христос изброява различните видове чудеса, които учениците толкова често са Го виждали да извършва. Всичко, което Той е направил, те трябваше да правят. Демони и дори самата смърт трябваше да им бъдат подвластни.

Даром сте получили. Симон Магьосник се е опитал да купи божествена сила (Деяния 8:18–24), но е научил, че Божиите дарове не могат да се купят с пари. Водата на живота може да се приема даром от всички, които желаят (вижте Откр. 22:17). Учениците не е трябвало да печелят от проповядването на евангелието, но в същото време е трябвало да помнят, че „работникът е достоен за храната си“ (вижте върху Мат. 10:10).

9. Осигурявам. Гръцки *ktaomai*, „да се снабдя [за себе си]“ или „да придобия [за себе си]“.

Те трябваше да тръгнат с вяра, уверени, че нуждите им ще бъдат покрити. По този начин подготовката им щяха да бъде проста и нищо нямаше да ги отклони от възложената им задача. По време на пътуването си те можеха да приемат гостоприемство, каквото им се предлагаше (вижте стихове 10–13), но не трябваше да очакват или да приемат подаръци, надвишаващи непосредствените им нужди. С други думи, те не трябваше да печелят от служението си.

Месинг. По-скоро „бронз“ или „мед“ (вижте Изх. 25:3).

Портмонета. От гр. *zōpē*, „колан“ или „пояс“, използван за връзване на „наметалото“ (гр.

химатион) или върхна дреха около тялото (виж гл. 5:40). В зоната древните народи често носели пари.

10. Торба. Гръцки *repha*, „кожена торба“ или „портфейл“; често използван от пътешественици за носене на провизии или дрехи.

Палта. От гр. *chitōnes*, „туники“ или долни дрехи; палта само в смисъл на долни дрехи (виж гл. 5:40). Учениците трябвало да носят само дрехите, които носели. Трябвало да бъдат облечени като обикновените селяни, сред които трябвало да работят, и да бъдат едно с тях. По този начин трудът им щял да бъде по-ефективен.

Обувки. Буквално „сандали“. Според Марк 6:9 учениците е трябвало да носят сандали по време на това пътуване и следователно изглежда, че Матей има предвид, че не е трябвало да носят резервен чифт със себе си (виж Лука 10:4).

Тояги. В паралелния пасаж в Марк (гл. 6:8) им е било наредено да не вземат нищо „освен само една тояга“. Вероятно Матей възнамерява да подчертае, че те не е трябвало да „осигуряват“ нищо допълнително за пътуването (виж стих 9) и тук има предвид, че ученикът, който вече няма тояга, не е трябвало да смята за необходимо да си набави такава.

Работник. Или „работник“. Самите ученици са били „работниците“, които те трябваше да се молят на Господаря на жетвата да изпрати на жетвата (виж гл. 9:38).

Месо. Гръцки *trophē*, „храна“ или „прехрана“ (вижте на гл. 3:4). В разказа си за инструкциите към седемдесетте (Лука 10:7) Лука използва *misthos*, „заплата“. Сравнете позицията на Павел относно евангелския работник (1 Тим. 5:18).

11. Кой в него е достоен. Тоест, този, който е уважаван и уважаван от своите съграждани. Да живееш с „достойни“ мъже би имало няколко предимства. Първо, и преди всичко друго, това би предизвикало доверие у другите в града.

Там да пребивават. Инструкциите към седемдесетте изрично им забраняват да ходят „от къща на къща“ (Лука 10:7), т.е. да приемат забавления в различни домове по време на престоя си в град или село (вижте ДА 351), тъй като това би попречило на труда им. Преместването „от къща на къща“ може да се тълкува от хората и като намек, че първите домакини не са приели благосклонно мъжете и тяхното послание и вече не са желали да имат нищо общо с тях. И обратно, да „пребивават“ на едно място би означавало стабилност и характер.

12. Когато дойдете. Буквално „като влизате“. Поздравът трябваше да бъде едновременно с влизането. Въпреки че това указание се отнасяше по специален начин за дома, в който учениците щяха да намерят подслон, то включваше всички домове, посетени по време на труда им. Учениците трябваше да работят от дом на дом, а не по това време да се опитват да вършат обществено служение в синагогите.

Поздравете го. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за алтернативното тълкуване „казвайки, Мир на този дом“.

13. Ако къщата. Тоест, ако домът проявява гостоприемството си чрез готовността си да ви приеме.

Нека бъде мирът ви. С други думи, благословията, произнесена при прекрещаване на прага (вижте на стих 12), трябваше да бъде потвърдена от присъствието на учениците в дома и посрещането, което получиха там. В противен случай домът по никакъв начин нямаше да се възползва от вече казаните думи.

14. Отърсете праха. Когато учениците се сблъскаха с недружелюбно посрещане, те трябваше да не губят време, а да побързат да намерят онези, които биха ги посрещнали с радост. Това действие при напускане на дом или град не е било предназначено да бъде акт на грубост, а на тържествен протест. Като отърсваха праха от краката си, учениците просто казваха на хората: „Просто трябва да поемете отговорност за решението си.“

15. Наистина. Вижте гл. 5:18.

По-поносимо. Содом и Гомор не са се радвали на възможността за лично служение на Христос, както са се радвали Галилея и Юдея. Хората са отговорни пред Бога за цялата светлина на истината, която е дошла при тях, защото на тази основа всички ще бъдат съдени (виж Пс. 87:4, 6; Яков 4:17; виж върху Йоан 15:22, 24).

Содом. За греха и наказанието на Содом и Гомор вижте Бит. 18:17–23; 19:1–27. Содом и неговата съдба станаха символ на отстъпничество и божествено наказание (вж. Ис. 1:9; Езек. 16:48–50). Христос го е представял по този начин при различни поводи (виж Мат. 11:23, 24;

Лука 10:12; 17:29, 30), и така се появява и другаде в Новия завет (виж Рим. 9:29; 2 Петрово 2:6; Юда 7; Откр. 11:8).

Ден на страшния съд. Вижте гл. 3:12.

16. Ето. След като завърши Своего увещание към Дванадесетте по отношение на точки, особено приложими към мисията, която стоеше непосредствено пред тях (ст. 5–15), Исус сега се обръща към проблеми от по-общ характер и дава напътствия, приложими за християнските работници до края на времето (ст. 16–42; вижте ДА 352).

Като овце. Вижте стих 6. Работниците за Христос трябва да проявяват определени черти, характерни за овцете, особено тази на нежност в отношенията си с другите. Сравнете израза „безобидни като гълъби“.

Мъдри като змии. Евангелските служители трябва да бъдат бдителни, бързи да действат, когато се появи възможност, осъзнаващи опасностите и трудностите, които могат да бъдат свързани с предложения курс на действие. Те трябва да бъдат благоразумни в поведението си и при справянето с трудни ситуации. Трябва да виждат хитростите на злите хора, без самите те да ги прилагат. Въпреки това, има определени черти, характерни за змията, които те не трябва да имитират, както не трябва да имитират всички характеристики на овцете. Докато проявяват бдителността на змията, те не трябва да имитират нейната хитрост.

Безвреден. Гръцки *akeraios*, „несмесен“ и следователно „невинен“ или „прост“. Макар и предпазлив, тъй като змия, християнският работник трябва да бъде свободен от измама или хитрост като гълъб.

17. Пазете се. Гръцки *prosechō*, „да внимавате“. Христос сега дава конкретен пример за предпазливостта, която трябва да характеризира християнския работник в неговия труд; той трябва да „се пази от човеци“, тоест от човеци, чието мислене не се ръководи от Светия Дух, защото такива в по-голяма или по-малка степен отзивчиви са към подтиците на Сатана.

Съвети. Тоест, местните съдилища или малките синедрии, за които се смята, че са се състояли от 23 членове (вижте гл. 5:22). Такива местни съдилища е имало в различни еврейски общности с изключение на Йерусалим, където се е събирал Великият синедрин.

Бичувай те. Дяконът, или хазанът, обикновено е бил този, който е налагал бой с камшик (виж стр. 56). Мойсеевият закон е предвиждал бой с камшик (Второзаконие 25:1–3). Четиридесет удара е било максималното наказание. Обичайно е било да се налагат не повече от 39 удара – като се въздържа от последната подразбираща се милост. Павел е бил подложен на такова отношение пет пъти (2 Коринтяни 11:24).

18. Управители и царе. През ранните години на християнството управители като Пилат, Феликс, Фест и Галион са разпитвали християнски работници, обвинени в анархизъм и размирници. Ирод Антипа, Ирод Агрипа I, Нерон и Домициан са били някои от царете и императорите, пред които християните са били принудени да се явят.

Заради мен. Обещанието от стих 19 се отнася само когато християните са обвинени, защото на тяхната вяра и мисионерска дейност, а не когато са били заети с неподходящи дейности (вижте 1 Петрово 2:19, 20).

Срещу тях. По-скоро „към тях“, в смисъл на „пред тях“. Много „управители и „царе“, както и по-нисши служители, няма да имат възможност да чуят истината, освен когато са принудени от официалното си положение да слушат и да наблюдават ефекта от принципите на истината върху живота на онези, които са представени пред тях.

19. Помислете... Гръцки *merimnaō* „да се тревожа“, „да се грижа за“ или „да се тревожа“ [с грижи]“ (вижте върху Лука 10:41). Тук Христос не одобрява безгрижието от страна на християнските вярващи по отношение на изучаването на Писанието, защото християнинът трябва да бъде

„готови винаги да дадем отговор на всеки, който иска“ причина за вярата си (1 Петрово 3:15). Трябва да служим на Бога вярно ден след ден, без да се тревожим „за утрешния ден“ (Матей 6:34). Трябва да се уповаваме на Бог за благодат, за да се справим с проблемите, когато възникнат, но в същото време трябва да обръщаме най-сериозно внимание на изучаването на Божията разкрита воля, за да бъдем подготвени за всяка ситуация, която възникне.

20. Не вие, които говорите. Християнските работници никога не трябва да забравят, че говорят като представители или посланици на Христос (вижте 2 Кор. 5:19, 20) и никога не трябва да излагат свои собствени теории под прикритието на истината. Ако си позволят да го правят, те с право могат да бъдат класифицирани като лъжепророци (вижте върху Мат. 7:15).

В теб. Тоест, чрез теб или посредством теб.

21. Братът. Буквално „брат“ или просто „брат“. Доколкото е възможно, християнинът трябва „да живее в мир с всичките човеци“ (Рим. 12:18) и да полага искрени и постоянни усилия не само да живее в мир с членовете на семейството, но и ако е възможно, да ги спечели за Христос (вижте 1 Кор. 7:13–16).

22. Мразени от всички хора. Тези, чийто живот свидетелства за силата на Христос и истината на Евангелието често е мразено, но те трябва да внимават, за да не отвърнат на омразата със същото. Всички, които живеят благочестив живот, могат да очакват преследване (виж Йоан 16:33; 2 Тим. 3:12), причината е, че онези, чиито дела са зли, негодуват срещу осъждането на техните пътища, имплицитно заложено в благочестивия живот на Христовите представители (виж 1 Йоан 3:12). Тези, чийто живот умишлено е в противоречие с принципите, за които знаят, че са правилни, обикновено избягват да общуват с хора с праведен характер.

Заради Моето име. Вижте стих 18.

Издържа докрай. Очевидно е, че този, който отпадне от състезание, преди да достигне целта, никога не може да очаква да получи наградата. Да се включиш в състезанието и да останеш в него са от съществено значение за спечелването му. Не е достатъчно да започнем по християнски начин, трябва да останем в него „до деня на Исус Христос“ (Фил. 1:6). Трябва да „постоянно насочим“ лицата си към завършване на пътя, начертан за нас от Бога, точно както направи Исус, „началникът и завършителят на нашата вяра“ (виж Лука 9:51; Евр. 12:2).

23. Ще ви преследват. Вижте гл. 5:10–12.

Бягайте. При определени обстоятелства бягството отразява страхливост; друг път разкрива благоразумие (вж. ст. 16). Определящият фактор е крайният резултат за небесното царство, а не личното удобство или това, което хората ще си помислят. Когато трудът се окаже безполезен на едно място, посланиците на царството могат да побързат към следващото място с надеждата там да намерят някой, който е готов да ги изслуша.

Няма добродетел в това да понасяш преследване само по себе си, сякаш е средство за спечелване на заслуги в небесните книги. В собственото Си служение Христос многократно демонстрира принципа, който тук препоръчва на дванадесетте, и по този начин предоставя илюстрации на обстоятелства, при които можем да го приложим. Когато е отхвърлен от Синедриона, след като е изцелил паралистика във Витезда, Той се оттегля в Галилея (виж върху гл. 4:12), а по-късно по подобен начин се мести от Назарет в Капернаум (виж върху Лука 4:30, 31), от Галилея във Финикия (виж върху Мат. 15:21), от Магдала в Кесария Филипова (гл. 16:1–16:20).

13) и от Юдея до Ефрем (Йоан 11:53, 54). Когато християните от Йерусалим били преследвани след убиването с камъни на Стефан, те се разпръснали във всички посоки – „проповядвайки словото“ (вижте Деяния 8:1–4).

Градове на Израел. Както е бил прилаган по времето на Христос, терминът Израел изглежда не е бил използван нито в географски, нито в политически смисъл, а по-скоро по отношение на народа на Израел (виж Матей 8:10; Лука 2:34; Йоан 3:10; Деяния 2:22; и др.).

Син човешки да дойде. Вероятно Исус тук говори общо на всички християни, посочвайки, че ще има места, където да се работи, и хора, готови да приемат посланието, докато „евангелието на царството не бъде проповядвано по целия свят“ (виж гл. 24:14; 6Т 478).

24. Ученикът. Възможно е тези думи на Христос да са били разпространена поговорка по онова време. Срещат се и в други езици освен арамейския.

Учител. Гръцки *didaskalos*, „учител“. Същата гръцка дума е използвана и в началото на твърдение в стих 25.

25. Стопанин на къщата. Гръцки *oikodespotēs*, или „господар на къщата“ (виж върху Лука 2:29). Тоест, Христос – продължавайки мисълта от Матей 10:24.

Веелзевул. Дали тази дума трябва да се отъждестви с „Веелзевул“, богът на мухите от Акарон (виж върху 4 Царе 1:2), или дали трябва да бъде „Веелзевул“, на арамейски „господар на жилището“, е несигурно. Важни текстови доказателства (вж. стр. 146) могат да бъдат цитирани за четенето „Веелзевул“ (виж върху Матей 12:24).

27. В тъмнина. Вероятно в смисъл на сравнителната неизвестност на малкия кръг от ученици.

Говорете в светлина. Вероятно това показва широкото разпространение, което учениците щяха да предадат на уроците на истината, които бяха научили насаме.

В ухото. Мислено е паралелно с „мрак“ в първата част на стиха.

По покривите на къщите. Образ за широкото разпространение, което трябваше да разпространят, паралелно с „говорете в светлина“. Те не трябваше да купуват мир чрез мълчание и компромиси.

28. Убий. Тези, които „убиват тялото“, са, разбира се, преследвачите, споменати в стиха... 18–25, 36. Само Бог е „способен да погуби и душата, и тялото“. Относно преследването вижте гл. 5:10–12.

Душа. Гръцки *psuchē*, „дъх“, „живот“ или „душа“. *Psuchē* (множествено число, *psuchai*) е преведена 40 пъти в Новия завет като „живот“ или „животи“, очевидно със значението, което обикновено се приписва на думата „живот“ (виж гл. 2:20; 6:25; 16:25; и др.). 58 пъти е предадена като „душа“ или „души“ (виж гл. 10:28; 11:29; 12:18; и др.). В някои от тези случаи означава просто „хора“ (виж Деяния 7:14; 27:37; 1 Петрово 3:20; и др.). В други случаи е преведена като или е еквивалентна на някакво лично местоимение (виж Мат. 12:18; 2 Кор. 12:15; виж върху Пс. 16:10).

Понякога се отнася до емоциите (виж Марк 14:34; Лука 2:35; и др.), до естествените апетити (виж Откр. 18:14), до ума (виж Деяния 14:2; Фил. 1:27) или до сърцето (виж Еф. 6:6). В самата дума „псυχѐ“ няма нищо, което дори отдалечено да предполага съзнателно същество, способно да преживее смъртта на тялото и следователно да бъде безсмъртно. В нито един случай на употребата ѝ в Библията „псυχѐ“ не се отнася до съзнателно същество, способно да съществува отделно от тялото. Библията не знае нищо за жива, съзнателна душа, която уж преживява тялото. За еврейската дума „нефеш“, еврейският еквивалент на гръцката дума „псуче“, вижте 1 Царе 17:21; Пс. 16:10. Всичко, казано за едната дума, важи и за другата.

Ад. Гръцки *geenna* (виж на гл. 5:22).

29. Вrabчeтa. Гръцкo имe strouthia, oзнaчaвaщo вcякaкви мaлки птици, мaкaр чe ce изпoлзвa oсoбeнo зa вrabчeтa. Мaлки, диви птици чeстo ce прoдaвaт нa oриeнтaлcкитe пaзaри днec.

Фaртинг. Гръцкo assarion, умaлитeлнo имe, прoизлизaщo oт лaтинcкoтo as, 1/16 oт дeнaрий, т.е. 1/16 oт eднoднeвнaтa нaдницa нa oбикнoвeн рaбoтник (виж стр. 49).

Пaднeтe нa зeмятa. В пaрaлeлния пaсaж в Лyкa ce кaзвa, чe „нитo eдин oт тях нe e зaбрaвeн прeд Бoгa“ (гл. 12:6).

Бeз вaшия Oтeц. Тoecт, бeз Бoг дa гo зaбeлeжи. Aкo Тoй зaбeлeжи нaрaнявaнeтo или смъртa нa вrabчe, кoлкo пoвeчe тpябвa дa oзнaчaвa зa Нeгo нaрaнявaнeтo или смъртa нa Нeгoвитe cбcтвeни cинoвe и дъщeри!

30. Дoри кocмитe. Никoй никoгa нe e прoявлявaл тoлкoвa гoлям интeрec към ceбe cи, чe дa пpeбpoи кocмитe нa cбcтвeнaтa cи глaвa. Създaтeлят ни пoзнaвa мнoгo пo-дoбpe, oткoлкoтo ние cамитe ceбe cи.

32. Изпoвядaйтe мe. Буквaлнo „изпoвядaйтe в мeн“, зapaди чувcтвoтo зa eдинcтвo c Хpиcтoc. Имeннo кoгaтo пpeбъдвaмe в Нeгo и Тoй пpeбъдвa в нac, нaшaтa изпoвeд нa вярa в Нeгo щe „дaдe мнoгo плoд“ (виж Йoан 15:1–8). Зa тoвa интимнo oбщeниe Хpиcтoc ce e мoлил, пpeди дa влeзe в Гeтcимaнcкaтa гpaдинa (виж Йoан 17:23). Тeзи, кoитo cвидeтeлcтвaт зa Хpиcтoc cрeд хoрaтa, cа тeзи, зa кoитo Тoй мoжe дa cвидeтeлcтвa прeд Oтцa. Иcyс ceгa e нaш Cвидeтeл, нaш Пocлaник прeд Oтцa, кaктo ние тpябвa дa бъдeм Нeгoви cвидeтeли и пocлaници прeд хoрaтa.

34. Нe мислeтe. Тук Иcyс рaзceйвa пoгрeшнoтo мнeниe, кoeтo някoи oт учeницитe oчeвиднo cа имaли, чe пocлaниeтo, кoeтo тpябвa дa рaзпocтpанят, нямa дa дoвeдe дo нищo дpyгo oсвeн хaрмoния. Тe нe тpябвaлo дa ce изнeнaдвaт, aкo в рaбoтaтa cи oт къщa нa къщa (вижтe cтиxoвe 11–13) възникнaт рaзнoглacия в рeзyлтaт нa cлyжeниeтo им.

Дa изпpaти мир. Хpиcтoc e Князът нa мирa. Тoй e, Кoйтo дoнece нeбecния мир нa зeмятa и гo пpeдaдe нa хoрaтa (виж върхy Йoан 14:27). Кoгaтo oбaчe чoвeк cклyчи мир c Бoгa (виж Римляни 5:1), cвeтът чeстo гo cмятa зa вpaг (виж 1 Йoан 3:12, 13). Хpиcтoc дoйдe, зa дa пoмиpи гpeшницитe c Бoгa, нo пo тoзи нaчин Тoй нeизбeжнo ги пpoтивoпocтaви нa вcички, кoитo oткaзвaт пpeдлoжeниeтo зa мир (виж върхy Мaтeй 1:14).

10:22). Хpиcтиaнинът никoгa нe тpябвa дa търcи или дa ce зaдoвoлявa c мирa, кoйтo идвa чpeз кoмпpoмис cъc злoтo. Зa иcтинcкия хpиcтиaнин тoвa нe e въпpoc нa мир нa вcякa цeнa.

35. Cнaxa. Гръцки *pntrhē*, „млaдa cъпpyгa“, „бyлкa“ или „cнaxa“.

Дoри и днec в изтoчнитe зeми e рaзпocтpанeн oбичай млaдa ceмeйнa двoйкa дa живee зa нeoпpeдeлeнo вpeмe в дoмa нa poдитeлитe нa млaдoжeнeцa, къдeтo ce пpeдпoлaгa, чe бyлкaтa e в пoдчинeниe нa мaйкaтa нa млaдoжeнeцa. Пo тoзи нaчин, в дpeвни вpeмeнa, кaктo и днec, вpъзкaтa мeждy cнaxa и cвeкървa лecнo e пoрaждaлa тpyднocти и кoгaтo eднaтa вярвa в Хpиcтoc, a дpyгaтa ce пpoтивoпocтaвя нa тoвa вярвaнe, мoжe дa ce oчaквaт иcтинcки пpoблeми.

36. Вpaгoвeтe нa чoвeкa. Кoгaтo чoвeк пpиeмe Хpиcтoc, нaй-близкитe мy пpиятeли чeстo ce oкaзвaт нaй-зaклeтитe и бeзмилocтни нeгoви вpaгoвe. Тoвa чeстo e вярнo нe cамo в eзичecкитe зeми, нo и в хpиcтиaнcкитe зeми и cрeд изпoвядaщитe хpиcтиaни, кoитo пpaктикyвaт някaквa фoрмa нa рeлигия, нo знaят мaлкo, aкo изoбщo знaят нeщo, зa cилaтa ѝ дa пpoмeни живoтa (вижтe 2 Тим. 3:5).

37. Oбичa ли бaщa или мaйкa. Иcyс oдoбpи oбвързвaщитe изисквaния нa пeтaтa зaпoвeд и смърти вceки oпит зa избягвaнe нa зaдължeниятa нa дeцaтa към poдитeлитe им (вж. Мaтeй 5:17–19; Мaрк 9–13). Въпpeки тoвa, лyбoвтa към poдитeлитe никoгa нe тpябвa дa пpeчи нa пocлyшaниeтo към Бoгa във вcякo eднo oтнoшeниe, aкo двaмaтa cа в

конфликт. Любовта към Бога и служението Му трябва да бъдат върховното правило на живота, „първата и най-голяма заповед“ (виж върху Матей 22:36, 37); но „втората“ таблица от Декалога, която съдържа петата заповед, е „подобна“ на първата по природа и важност (виж върху гл. 22:39).

Не е достоен за мен. Тоест, не е достоен да бъде наречен християнин. Никое човешко задължение не е валидно извинение за това да не поемеш кръста на лоялност, послушание и служение (ст. 38) на Христос.

38. Не взема кръста си. Сред римляните смъртта чрез разпятие е била запазена за роби и за осъдените за най-отвратителните престъпления. Следователно може да се каже, че осъдените на смърт по този начин са били отвратени, мразени и проклинани от обществото. Осъденият на разпятие обикновено е носил кръста си до мястото на екзекуцията. Да вземеш Христовия кръст и да Го следваш означава да издържиш без оплакване или съжаление намръщаното мнение на приятели и роднини и да понесеш укора на хората с търпение и смирение. Това означава да издържиш „меча“ на преследването (виж ст. 34–37) от ръцете на самите онези, от които може да се очаква „мир“. Този принцип Христос повтаряше при различни поводи (виж Мат. 16:24; Марк 8:34; Лука 9:23; 14:27). Но този, който е призван да вземе кръста си, за да следва Христос, има върховната привилегия да общува с Него в Неговите страдания. По-голяма чест не може да се удостои с никой човек (Ж.В. 224, 225).

Следва ме. Тоест, по пътя на ученичеството и страданието.

39. Този, който намира. Тоест, този, който се стреми да осигури и да се наслаждава на онези неща, които от човешка гледна точка са от съществено значение за щастие и удовлетворението. Блудният син си мислел, че като напусне дома си, ще „намери“ истинския живот (виж Лука 15:12, 13), но когато чрез горчив опит и сериозно размишление започнал да вижда нещата от живота в истинската им перспектива, той станал и се върнал при баща си (Лука 15:17–20). Тези, които си мислят, че ще „намерят“ живот, като живеят за нещата, които този свят може да предложи, се трудят „за храната, която се разваля“ (виж върху Йоан 6:27). Принципатът, записан тук, е повторен от Христос повече от веднъж (Матей 16:25; Марк 8:35; Лука 9:24; Лука 17:33; Йоан 12:25).

Живот. Гръцки *psuchē* (виж на стих 28).

Загуби се. Човек, който протяга ръка, за да хване дреболиите на живота, обикновено установява, че те изчезват като мехурчета в ръката на дете.

Който губи. Тоест, този, който е готов да се откаже от удоволствието и наградите, които този свят може да предложи, „като предпочита да страда с Божия народ, отколкото да се наслаждава за временно наслаждението на греха“ (Евр. 11:25). Такъв човек има истинско чувство за ценности. Подобно на Павел, той е готов да загуби всичко, което този живот може да предложи, в замяна на върховното предимство да познава Исус Христос и да споделя с Него страданията Му (виж Филип. 3:8, 10).

Заради мен. Вижте стих 18.

Ще го намеря. Само когато пшеничното зърно е заровено в земята и умре, то може да даде раждане за нов живот (виж върху Йоан 12:24, 25). Само когато егото е погребано в браздата на светските нужди, човек открива истинската цел на своето съществуване.

40. Приема ви. Християните са посланици на небесното царство. Всичко, което казват и правят, се приема от хората на тази земя като представително за идеалите на небесното царство, а начинът, по който светът се отнася с тях – защото те са посланици на Христос – се гледа от Христос така, сякаш това отношение е било оказано лично на Него.

41. Приема пророк. Тоест, приема пророк в дома си и се отнася с него като с пророк.

В името на пророк. Тоест, защото той е пророк или е признат за пророк. Вдовицата от Сарепта несъмнено е приела Илия като пророк, защото той е бил пророк; в противен случай тя вероятно би отказала да му окаже гостоприемството, което той е поискал от нея (вижте 1 Царе 17:9–16). Същото важи и за сунамитката, която е приела Елисей в дома си (4 Царе 4:8–10).

Награда на пророк. Вероятно означава награда, достойна да бъде дадена от пророк или на такъв. Вдовицата от Сарепта получила изобилие от храна по време на суша и синът ѝ бил възстановен (виж 1 Царе 17:16, 23). По подобен начин сунамитката получила щедра награда, след като била дарена със син от Бог и го получила обратно жив, когато той починал (виж 2 Царе 4:16, 17, 34–37).

42. Дай да се пие. Може би се използва като илюстрация на най-малко мислимата услуга, която можеше да бъде оказана на друг. Разбира се, това беше незначителна услуга, но често изключително важна и необходима в библейските земи, където водата винаги беше оскъдна.

Тези малки. Не непременно малки по възраст, но вероятно и по важност.

В името. Какво се разбира под това да се прави нещо „в името на“ някого е дефинирано В Марк 9:41, където даването на чаша вода в името на Христос е обяснено като правено „защото принадлежите на Христос“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 СН 531

1–42DA 349–358

2–4 Изд. 85

5, 6 ГК 327

5–8СН 531

6 ДА 351; 2С 75

7, 8 СН 33, 497, 541; COL 254; CT 465; DA 350; МН 139; 4Т 225; 8Т 165

8 COL 245, 386; CS 287; DA 504; Ед 80; EW 227; FE 457; MM 334; MYР 226; PP 528;

TM 104; 3Т 408, 546; 5Т 731; 6Т 292; 7Т 125; 9Т 49; WM 117

11–143Т 450

11–154Т 234

13 ДА 351

14, 15 ДА 352; 2С 488

15 3Т 380; 4Т 191

16 AA 21; CH 541; DA 353; Ev 227, 564; 9Т 215, 235, 239; WM 278

16–19FE 538

17 4Т 234

17, 18 5Т 463

17–19DA 354

18 FE 217

18, 19 ГК 155; 6С 128

18–20GC 112

19 CSW 40; TM 386

20 CK 63

22 4Т 124; 9Т 235

22, 23 СН 527

23 DA 355, 541; GC 196, 231; GW 410; MM 303; 6T 478; 9T 230, 236

24 ДА 355

25 2T 203

25-402T 496

26 ПП 721

27 DA 355

28 AA 86, 576; GK 155

28, 29 DA 356

29 ML 292; Te 41; 2T 72; 4T 288

29, 30 CD 159; FE 147; 1T 550; 4T 522

30 LS 230; 1T 173; 4T 289

31 CH 424; 4T 327; 8T 273

31-34DA 357

32 DA 707; ML 322; 1T 303; 4T 555

32, 33 GK 483

33 GK 156; ЛТ 304, 408; 3T 332

34 AA 84; GK 46, 126; 4C 261

37 COL 223; CS 53; 3T 45

37, 38 DA 357

38 1T 513

40 ДА 357

40-42PK 132; 6T 347

42 DA 358; ML 11; 5T 229; 6T 103; 7T 50

⁶

ГЛАВА 11

2 Йоан изпраща учениците си при Христос. 7 Христовото свидетелство за Йоан. 18

Мнението на народа, както за Йоан, така и за Христос. 20 Христос укорява неблагодарността и непокаянието на Хоразин, Витсаида и Капернаум: 25 и хвалейки мъдростта на Отца си в разкриването на евангелието на простодушните, 28 той призовава при себе си всички, които чувстват бремето на греховете си.

1. Край на заповедта. Тоест, когато Исус завърши инструкциите към дванадесетте, записани в гл. 10. Трябва да се отбележи, че гл. 11:1 принадлежи към повествованието от гл. 9:36 до 10:42, а не към това от гл. 11 (вижте върху гл. 9:36).

Той тръгна оттам. След като изпрати дванадесетте (виж върху гл. 10:5), Исус, придружен от други ученици, се отправи към друг район на Галилея, който не беше обхванат от дванадесетте (виж върху ДА 360, 488; виж върху Мат. 9:36; Лука 10:1). Вероятно по време на третото пътуване Йоан Кръстител е обезглавен, защото около това време новината за неговото мъченичество достига до Христос (ДА 360) и учениците на Йоан обединяват усилията си с тези на Христос и Неговите ученици (ДА 361).

2. Когато Йоан чу. [Запитването от учениците на Йоан, Мат. 11:2-6 = Лука 7:18-23. Коментар: Лука.]

⁶ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 7:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

7. Като си тръгваха. [Исусовата хвалебствена реч за Йоан, Мат. 11:7-30=Лука 7:24-35. Основен коментар: Матей.] Буквално „когато си тръгваха“, което означава, че речта за Йоан е започнала почти в момента, в който пратениците са се обърнали да си тръгнат. Очевидно тези думи на похвала не са били за ушите на Йоан, нито за неговите ученици, защото това, което Христос е щял да каже, би намалило силата на личното послание, което е дал на двамата ученици на Йоан, за да го занесат обратно на техния учител (вижте върху Лука 7:23).

Относно Йоан. Надгробната реч на Йоан, записана в стихове 7-19, понякога е наричана неговата надгробна реч. Йоан е обезглавен около шест месеца след това, не много преди Пасхата през 30 г. сл. Хр. (вижте върху Лука 3:19, 20).

Да видя. Гръцки theaomai, „да гледам внимателно“ или „да съзерцавам“. Много, вероятно всички, от мъжете в тази публика бяха слушали Йоан да проповядва. Христос ги моли да анализират собствената си реакция към тази „горяща и... блестяща светлина“ (Йоан 5:35), за да могат по-добре да оценят посланието на Йоан във връзка с посланието, което самият Исус сега носеше. Относно служението на Йоан в пустинята вижте Матей 3:1 и Лука 3:2.

Тръстика. Тръстиката растяла в изобилие в долината на река Йордан, където е прекарал голяма част от краткото си служение Йоан, и използваният тук образ би припомнил живо на онези, които сега слушаха Исус, сцената с проповедта на Кръстителя. Въпросът на Спасителя може да бъде формулиран така: „Излязохте ли толкова далеч само за да видите как тръстиката се вее на вятъра?“ Със сигурност Йоан не можеше да бъде оприличен на тръстиките, защото не беше с колеблив и нерешителен характер.

8. Меки дрехи. Пустинята би била най-неочакваното място да се намери човек, облечен по този начин. Мотивът на търпите, които отидоха при Йоан, не беше да видят най-новите модели и най-фините дрехи, нито пък надеждата, че той може да осигури такива дрехи за онези, които станаха негови последователи. Надеждата за материална облага не повлия на хората да откликнат на магнетичната сила на пустинния пророк.

9. Пророк. Гръцки prophētēs, от pro, „преди“, или на място, или на време, и rhēmi, „да говори“. По този начин пророкът е бил по същество говорител на Бог, тълкувател на божествените цели за човека. За дискусията относно еврейския еквивалент на rhōphētēs вижте Битие 20:7. Пророкът е бил предсказател, тъй като е говорил от името на Бог. Той е бил предсказател, тъй като е насочвал посланията си към хората. Той е бил предсказател, доколкото е предсказвал бъдещи събития. Съвременната концепция, че пророкът е по същество този, който предсказва бъдещето, замъглява факта, че някои от най-великите пророци на всички времена са имали малко или нищо да кажат за бъдещи събития. Пророкът е просто човек, носещ послание от Бог.

Повече от пророк. Йоан беше личен предвестник на Месията (виж гл. 3:3). Той беше този, на когото беше поверена най-важната задача на всички времена – да представи Месията на света. В Йоан бяха съчетани всички велики качества на истински пророк.

10. Това е той. Христос потвърждава факта, че Йоан Кръстител е този, на когото Пророчеството от Малахия 3:1 (а следователно и от Исая 40:3-5 и Малахия 4:5, 6) гледаше напред. Написано е. Това, което следва, изглежда е свободен превод на Мал. 3:1.

11. Роден от жени. Очевидно еврейски идиом, означаващ „всички човешки същества“. Не е възкръснал по-велик. Вижте Лука 1:15. В характер, убеждение и вяроност не пророкът е превъзхождал Йоан Кръстител. Освен това, никой пророк не е имал по-голяма привилегия от тази да бъде личен вестител на Месията при Неговото първо идване (вижте ДА 100). Много е вероятно някой от пророците от старозаветните времена с радост да е пожертвал всичко

привилегия, която евентуално би могла да бъде тяхна за върховната привилегия да представят Христос на света. Подобно на Авраам, всички те очакваха с нетърпение деня, в който Христос щеше да дойде, и се радваха дори да го видят чрез вяра (вижте Йоан 8:56).

Най-малко. Тоест, в сравнение с другите „в царството“. „Царството“, за което се говори тук, разбира се, е царството на божествената благодат в сърцата на хората, провъзгласено както от Йоан, така и от Христос, и което Христос лично е донесъл на тази земя.

По-велик от него. Не по-велик от Йоан по морални ценности, смелост, характер или постижения, а по привилегията да бъде свързан лично със Самия Христос. В известен смисъл Йоан беше само на вратата на царството, гледайки вътре, докато най-смиреният последовател на Исус беше в самото присъствие на Самия Цар.

12. Дните на Йоан. Тоест, времето, през което Кръстителят е провъзгласявал идването на Месията и месианското царство, вероятно от пролетта на 27 г. сл. Хр. до пролетта на 29 г. сл. Хр. (вижте на гл. 3:1; вижте Служението на нашия Господ).

Досега. Тоест, от времето на затварянето на Йоан през пролетта на 29 г. сл. Хр. до есента на същата година (виж върху Лука 7:18). За хронологичната връзка на празника на Матей (виж върху Матей 9:18), въпроса за поста (Марк 2:18–22) и посещението на учениците на Йоан при Исус с въпроса, който е подтикнал Христос да говори за Йоан, записан в Матей 11:7–30, вижте ДА 275–277.

Небесното царство. Това беше темата на проповедите на Йоан, както по-късно и на Исус и Неговите ученици по време на Третото галилейско пътуване (виж гл. 3:2; 4:23; 10:7). За това и значението на израза „небесното царство“ вижте гл. 3:2.

Претърпява насилие. Гръцки *biazō*, „да използвам сила“ или „да прилагам сила“. Мненията се различават, тъй като до точното значение на твърдението. Някои смятат, че това означава, че търпите са били ревностни да следват Исус; други, че царството на божествената благодат (вижте върху гл. 3:2) е преживяло насилие в смисъл, че голяма част от онези, които са се търпели около Йоан и Исус, са го правили с малко или никакво реално разбиране за истинската природа на царството (вижте върху Марк 1:38). В края на Третото галилейско пътуване, малко преди Пасхата през 30 г. сл. Хр. (364 г. сл. Хр.) и когато Христос е бил на самия връх на вълната на популярност, е имало опит да бъде принуден да приеме короната на земно царство (вижте Йоан 6:15; 378 г. сл. Хр.). Тези, които са слушали Йоан и Исус, са имали повече от достатъчно ревност, но тяхната ревност „не е била според познанието“ (Римляни 10:2). При всички обстоятелства истинското царство е било неразбрано и целите му са били възпрепятствани от онези, които са се представяли за негови приятели.

13. Пророците и законът. Обичайният ред е „законът и пророците“ (Мат. 5:17; 7:12; 22:40; Деяния 24:14; и др.), често срещан еврейски термин за Стария завет (вижте върху Лука 24:44).

Пророкувано до Йоан. Значението тук не е лесно очевидно. Може би контекстът е най-доброто ръководство за тълкуване на този стих. Христос току-що провъзгласи Йоан за най-великия от всички пророци (вижте стих 11). Той беше най-велик в смисъл, че имаше привилегията да обяви идването на Този, за когото всички пророци бяха свидетелствали (вижте Лука 24:27; Йоан 5:39, 46). В този смисъл всички старозаветни пророци очакваха времето на Йоан и говореха за Месията, който тогава щеше да се появи (1 Петрово 1:10, 11). По този начин може да се каже, че пророческото служение на старозаветните времена достигна кулминацията си в Йоан. Освен това, думите от Матей 11:14, че Йоан е този, „който трябваше да дойде“, могат да се считат за обяснение на стих 13.

14. Приемете го. Тоест, приемете даденото обяснение относно истинската самоличност на Йоан във връзка със старозаветните пророчества.

Това е Илия. Йоан не е Илия, свален от небето (виж Йоан 1:21), а по-скоро той идва „в духа и силата“ на Илия (виж Лука 1:17), със задача, подобна на тази на Илия – да призове хората към покаяние (виж Матей 3:2).

15. Който има уши. Тържествен призив, често използван от Христос, за да подчертае важна истина, току-що посочена (вж. Мат. 13:9, 43; Лука 14:35; и др.; вж. Откр. 2:7, 11). В общ смисъл всички хора имат „уши“ и трябва да се вслушват, но Христос вероятно говори предимно за духовно внимание, чрез което онези, чиито сърца са искрени, могат да възприемат истинското Му значение и да бъдат просветлени от него (вж. Ис. 3:9, 10).

16. С какво да оприлича? Често срещана еврейска формула за въвеждане на притча. В стихове 7–15 Исус насочва мисленето на хората към естеството и целта на мисията на Йоан; сега (ст. 16–24) Той се обръща към приемането, оказано на Неговата собствена мисия от народа на Израел, в сравнение с приемането, оказано на Йоан и неговото дело.

Това поколение. Лука казва „човеците от това поколение“ (Лука 7:31). Христос, разбира се, има предвид народа на Израел, живял по времето, когато Той е говорил, особено за всички, които са чули Йоан, а по-късно и самия Исус, да обявяват месианското царство и са били свидетели на „мощните дела“ (Матей 11:21, 23), които са съпътствали неговото провъзгласяване. „На това поколение“ са били дадени привилегии, много по-големи от тези на което и да е поколение от старозаветните времена. Но въпреки тези безпрецедентни възможности, много малцина са имали „уши да чуят“ (вижте на стих 15), да осъзнаят истинското значение на мисията на Йоан Кръстител и тази на Исус. От своя страна, книжниците и фарисеите открито отхвърлиха Христос и Го провъзгласиха за измамник (вижте ДА 213), въпреки че все още се колебаеха да заемат същото отношение към Йоан Кръстител, поне открито (вижте гл. 21:23–27). Обикновените хора „смятаха Йоан за истински пророк“ (Марк 11:32); по-късно те слушаха Христос с радост (виж Марк 12:37) и в крайна сметка много от тях стигнаха до заключението, че и Той трябва да е пророк (виж Мат.

16:13, 14). Забележките на Христос тук и в следващите стихове са съответно приложими за еврейските водачи в частност и в по-общ смисъл за Израел като цяло.

Йоан Кръстител е мостът между Стария и Новия завет (вижте ДА 220). Старият завет завършва с пророчество, че той ще дойде (вижте върху Мал. 3:1; 4:5, 6), а Новият завет започва със запис на изпълнението на това пророчество (вижте Мат. 3:1–3; Марк 1:1–3). Пророческите послания на старозаветните пророци се фокусират върху идването на Месията и върху подготовката на народ, готов да Го посрещне (вижте Мат. 11:13, 14). С Йоан старото достига своя връх и отстъпва място на новото. Същото поколение, което е чуло Йоан, е станало свидетел и на идването на Месията и установяването на Неговото царство; освен това, именно това поколение в крайна сметка е станало свидетел на пълното изпълнение на всичко, което старозаветните пророци са предсказали относно Йерусалим и еврейския народ (вижте върху гл. 23:36; 24:15–20, 34).

Деца. Буквално „малки деца“. Описаната тук сцена е позната на всеки ориенталски град или село, където улицата служи както за детска площадка, така и за главна улица и пазар.

Пазари. От гр. *agorai*, „събрания“ или „места за обществени събрания“ и следователно места за събиране за търговия и разговори. Първоначално „пазарът“ нямал нищо общо с купуване и продаване, но в крайна сметка, когато били осигурени сгради за осъществяване на граждански дела, той се превърнал предимно в място за търговия. В градовете имало голям обществен площад, докато в селата „пазарът“ бил просто селската улица.

17. Свирихме на тръба. Очевидно фигурата тук се използва за групи играещи деца. Една група очевидно е искала да имитира някакво радостно празнично събитие, като например сватба.

„Не сте танцували.“ В раздразнено настроение другите деца отказаха да играят и не отговориха на предложението на първата група.

Оплаквали са. Гръцки *thrēneō*, „да оплаквам“ или „да оплаквам“. Продължавайки с образа на играещи деца (ст. 16), Матей кара първата група деца да казват, така да се каже: „Добре, щом така се чувствате, нека играем на погребение.“ В Ориента силното и демонстративно оплакване почти винаги е свързано с погребенията. Обикновено има платени оплакватели в дома, когато настъпи смъртта, а по-късно и в погребалната процесия (вж. Мат. 9:23; вижте върху Марк 5:38 вж. Йер. 9:17).

Не сте оплакали. Буквално „Не сте се биели в гърдите си от скръб“.

Очевидно и това второ предложение на децата не се хареса на другарите им, защото последните изглеждаха решени да не се зарадват. Проблемът не беше дали им се искаше да скърбят или да танцуват; те просто не искаха да правят това, което другите предлагаха. Приложението на използвания тук образ е очевидно. Децата, които не биха били доволни от нищо, представляваха книжниците и фарисеите, които критикуваха както Йоан, така и Исус (вижте стихове 18, 19).

18. Нито ядене. Като назорей (виж гл. 3:4), Йоан се въздържал от пиршества и пиене, в което други свободно се включваха и вероятно очакваха учениците му да последват примера му. Лука казва: „нито хляб яде, нито вино пие“ (Лука 7:33). Въздържаният и донякъде строг личен живот на Йоан не се харесвал особено на хората като цяло. Мнозина очевидно го отхвърляли като фанатик и използвали това като извинение, за да не търсят покаяние и да не бъдат кръстени при него. Това, което наистина не харесало голям брой хора, било упрекът на Кръстителя за техните разпуснати крайности – упрек, имплицитно заложен в примерния му живот и вероятно изрично заложен в учението му. За тази класа хора религията и начинът на живот, които Йоан отстоявал, изглеждали печални. Те се уморявали постоянно да им се напомня, че се нуждаят от покаяние. За тях призивът на Йоан бил призив за скръб и те не искали да откликнат (вижте Матей 11:17).

Той е обладан от демон. Тоест, обладан от демон или просто луд (вижте Марк 1:23). Това беше същото обвинение, повдигнато от религиозните водачи срещу Христос (вижте Матей 9:34). И в двата случая това беше просто извинение за неприемането на послание, което призоваваше за покаяние и нов начин на живот.

19. Син човешки. Вижте Марк 2:10.

Ядене и пиене. Вижте Исая 22:13; Матей 24:38.

Лакомник и винопиец. Обвинението, разбира се, беше преувеличено и изопачено, така че като че ли да внушава нещо съвсем различно от това, което фактите биха оправдали. Неговата дружелюбност към мъже, които са били смятани за лакомници и пияници, Неговите критици са използвали като извинение да обвиняват Христос, че е като тях. Опитът на юдеите да наложат ритуален пост на Исус е бил пълен провал (вижте Марк 2:15–17). Тези критици очевидно са искали да постят, когато си поискат, и да се угощават, когато си поискат; те не са искали да имат нищо от въздържателния живот на Йоан или от нормалното общуване на Исус с мъже, които са се нуждаели от помощта, която Той можел да донесе.

Приятел. Това беше същината на проблема. Исус се сприятели със същите мъже, които те презираха и отхвърляха.

Митари. Вижте стр. 66; вижте върху Лука 3:12. Критиците на Христос оспорваха Неговите мотиви. Докато Той търсеше компанията на „бирници и грешници“, за да ги убеди да станат като Него, критиците Го обвиняваха, че го прави, за да може да стане по-подобен на тях.

Деца. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и тълкуването „дела“. Но значението е същото – мъдростта трябва да се съди по нейните резултати. Следователно, очевидно е, че критикуването на Йоан за едно нещо, а на Исус за противоположното (ст. 18, 19) показва пълна липса на мъдрост. И двамата са били водени от божествена мъдрост и това е било очевидно в резултатите от техния труд. В отговор на труда на Йоан мнозина се покаяли (вж. Мат. 21:31, 32; Марк 11:32; Лука 7:29) и в отговор на служението на Исус множества Го слушали с радост (вж. Марк 12:37).

20. Неговите могъщи дела. Вижте стр. 208.

Те не се покаяха. Странен контраст с начина, по който жителите на Ниневия реагираха на проповедта на Йона (Йона 3:5). Колко често е вярно, че тези, които имат най-много светлина, се оказват най-малко отзивчиви, докато тези, които я имат в ограничена степен, често сякаш я ценят.

21. Горко. Гръцки οαῖ, обикновено се превежда като „горко“ както тук, но понякога се предава като „уви“ (Откр. 18:10, 16, 19). Думата предвижда предстояща скръб, бедствие или гибел.

Хоразин. Споменат само тук и в паралелния пасаж, Лука 10:13. Не е включен в списъка на Йосиф Флавий с галилейски градове и села. Вероятно близо до Капернаум и Галилейското езеро, Хоразин обикновено се отъждествява с Хирбет Керазе, на около 3 километра северно от Тел Хум (виж върху Матей 4:13).

Витсаида. От арамейското Beth ṣayeda', „дом [или място] за риболов [или лов]“. Витсаида се е намирала в северния край на Галилейското езеро, малко на изток от мястото, където река Йордан се влива в езерото. Филип Тетрарх (виж върху Лука 3:1) възстановява града и го назовава Витсаида Юлия, в чест на Юлия, дъщеря на император Август (Йосиф Флавий, Древности xviii. 2. 1). Единственото записано чудо в тази област е това на възстановяването на зрението на слеп човек (виж Марк 8:22–26).

Могъщите творения. Освен чудото, записано в Марк 8:22–26, други чудеса не се случват. записани за Хоразин или Витсаида. Но разбира се, само няколко от всички чудеса на Христос са записани в евангелските разкази (виж Йоан 20:30; 21:25).

Тир и Сидон. Вижте том II, стр. 67-69. Няколко месеца по-късно Исус трябваше да направи кратка посещение на границите на Тир и Сидон (вж. гл. 15:21–29).

Вретище и пепел. Вретището е било носено често от молители и опечалени, и като символ на покаяние (вижте върху Естир 4:1).

22. По-поносимо. Вижте гл. 10:15. Бог ще измерва живота на хората по възможностите, които са били подобрени или пренебрегнати. Отговорността ще бъде разпределена пропорционално на начина, по който хората са използвали светлината, която Бог им е дал.

Ден на страшния съд. Вижте гл. 3:12.

23. Ти, Капернаум. Вижте върху Матей 4:13; Марк 2:1. Езикът, използван тук за Капернаум е много подобен на този, използван за Луцифер в Исаия 14:13, 15.

Възвишен до небето. Това изречение може да се преведе алтернативно като въпрос, „Ще „...да се възвисиш до небето?“ Изглежда, че Капернаум се е гордял с положението и властта си като главен еврейски град в Галилея (вижте гл. 4:13).

Ад. Гръцка дума hadēs, от две гръцки думи, а, „не“, и idein, „да видя“, и следователно буквално „невидим“, което означава „невидимият [свят]“, царството или обиталището на мъртвите; оттук и „смъртта“ или „гробът“. В еврейската употреба she'ol е временното обиталище на всички мъртви,

както праведни, така и нечестиви. За думата she'ol вижте 2 Царе 12:23; Притчи 15:11. За „портите на смъртта“ вижте Пс. 9:13. Употребата на думата hadēs в Новия завет е същата като тази в Стария she'ol. Важно е да се прави разлика между „ад“ на hadēs и този на Gehenna, гр. geeenap, „адът“ от огън (вижте Матей 5:22). В LXX hadēs е обичайният превод на еврейското she'ol, „гроб“, както в Осия 13:14, където she'ol, „гроб“, стои поетично паралелно на maweth, „смърт“. Тук и „гроб“, и „смърт“ са персоналифицирани. Думата hadēs се появява на много древни надгробни плочи в Мала Азия, на „гроба“ на еди-кой си човек.

Сравнете израза „свалени в ада“ с Исая 14:15.

Могъщите дела. Вижте стих 20; вижте стр. 208.

Содом. Вижте гл. 10:15.

Щеше да остане. Сравни Йер. 17:25, 27 по отношение на Йерусалим.

24. По-поносимо. Вижте на гл. 10:15.

25. По това време. Дали това е предназначено да покаже, че стихове 25–30 са били изречени от Исус по същия повод като стихове 7–24, т.е. след заминаването на двамата ученици, изпратени от Йоан (ст. 7), или „по това време“ е само общ литературен израз, свободно свързващ тези забележки с предходните (ст. 7–24), не е сигурно. Паралелен пасаж в Лука (гл. 10:21, 22) е конкретно локализиран като след завръщането на седемдесетте (ст. 17, 21), което вероятно се е случило в късната есен на 30 г. сл. Хр. Това е било приблизително година по-късно, отколкото предполага контекстът в Матей. Разбира се, Христос може да е говорил по подобен начин и в двата случая.

В Матей посещението на учениците на Йоан (ст. 2–6), хвалебствената реч на Исус за Йоан (ст. 7–15), Неговите страдания за онези, които са отхвърлили Неговото послание (ст. 16–24) и Неговата похвала за онези, които са го приели (ст. 25–30), изглеждат като една поредица от наставления, тясно свързани във времето с изпращането на дванадесетте (гл. 9:36 до 11:1).

Според DA 342, празникът в дома на Матей се е състоял в деня, в който Исус е изцелил дъщерята на Яир, в края на Второто галилейско пътуване (вижте върху Матей 9:18; Марк 5:21). Но след празника на Матей учениците дошли при Исус с въпроса за поста (виж Матей 9:14–17; ДА 275). И след въпроса за поста двама от учениците на Йоан дошли с въпроса за месианството на Исус (ДА 276).

Освен това, веднага след заминаването на двамата ученици Исус произнася Своята хвалебствена реч за Йоан (Жан Жак 218). От това изглежда, че гл. 11:2–19 трябва да се отнесе към едно събитие като определено свързана последователност, както по линия на мисълта, така и по времева точка, между края на Второто галилейско пътуване, вероятно през есента на 29 г. сл. Хр. (вижте върху Лука 8:1), и смъртта на Йоан Кръстител в началото на следващата пролет, преди Пасхата на 30 г. сл. Хр. (вижте върху Лука 3:19, 20). Тази последователност очевидно не може да се отнесе към времето на изпращането на Седемдесетте, което вероятно се е случило повече от половин година след смъртта на повече от година след смъртта на Йоан, нито може да се отнесе към по-ранната част на второто пътуване, както може да се заключи от Лука 7:17–19, поради посочените тук причини.

За целите на този коментар, дискурсът от Матей 11:7–30 се разглежда като единица и е отнесена към зимата на 29–30 г. сл. Хр. Тя е повторена, отчасти, по време на перейското служение година по-късно (виж ДА 488; Допълнителни бележки към Глава 3, Бележка 2).

Благодаря ти. Това твърдение отразява идеята за хвала, която с радост се отдава в знак на признание за Божията мъдрост в извършването на това, което стихът заявява. Обстоятелствата външно бяха изключително обезкуражаващи (ст. 20–24), защото водачите на Израел и на много от големите градове отказаха да приемат евангелското послание. Въпреки това Исус намери причина за радост във факта, че толкова много от обикновените хора „го слушаха с радост“ (вижте Марк 12:37).

Отче. Вижте гл. 6:9.

Ти си се скрил. Тук Бог е представен като скриващ истината от някои хора и разкриващ я на други. Ясно е обаче, че „мъдрите и благоразумните“ – водачите на Израел – са имали напълно същата, ако не и по-голяма, възможност да разберат Исус, отколкото всеки друг от своите сънародници. Всъщност Исус посвещава ранната част от служението си на областта Юдея, което дава възможност на еврейските водачи да оценят доказателствата, че Той е Месията на пророчеството (виж гл. 4:12). Освен това, бидейки учени в Писанията, те, повече от полуграмотните обикновени хора, би трябвало да разберат намерението на пророчеството и да разпознаят неговото изпълнение в личността и мисията на Исус (виж гл.

2:4–6). Водачите на Израел обаче избраха да отхвърлят светлината, която Небето толкова милостиво им даде (вижте Осия 4:6; ДА 30). От страна на Бог нямаше пристрастие.

Тези неща. Това може да е препратка към „могъщите дела“ на Христос (ст. 21, 23), които бяха предназначени да предоставят убедителни доказателства за валидността на Неговото послание (виж Йоан 5:36; 10:38; 14:11; ДА 406, 407). Значението на „тези неща“ беше скрито от онези, които избраха да не ги видят. Бог никога не налага истината на онези, които предпочитат да не я приемат (виж Матей 7:6).

Мадами. Гръцката дума *pēriōs*, „бебе“, има разширено значение на „детски“, „прост“, „неумел“, вероятно от гр. *pēreleō*, „да бъдеш без сила“, „да бъдеш безсилен, слаб“. Терминът се отнася еднакво за дете или за всеки човек, на когото липсват умения или разбиране. В *LXX pēriōs* понякога се използва за превод на еврейското *rethi* (виж върху Пс. 19:7; 119:130). Учените равини гледали на неграмотните рибари и земеделци, *'amme ha'areṣ*, или „хората на земята“, като на просто „бебета“ в закона. Христос всъщност казва: „Наречете обикновените хора „бебета“, ако щете, но факт е, че те са демонстрирали по-висока степен на проникателност, когато става въпрос за разпознаване в Мен на изпълнението на месианското пророчество.“ Онези, които не се престрували на учени, показали по-голяма мъдрост от твърдящите се мъдреци на нацията. Вероятно на първо място сред „бебетата“, за които Христос говори тук, били учениците.

27. Освободен. Гръцки *paradidōmi*, буквално „да предам [на друг]“. Христос тук се позовава на Своята божествена задача да бъде представител на Отца за спасението на този свят, както става ясно от останалата част от стиха. След грехопадението на човека „цялото общение между небето и падналият род е чрез Христос“ (РР 366). „Всичко“, отнасящо се до спасението на този свят, е поверено на Него. Христос е „изпратен“ от Отца и „дойде“ на тази земя, за да изпълни Своята божествена воля за падналото човечество (виж Йоан 4:34). След като успешно изпълни мисията Си, Христос получи „всяка власт“ (Мат. 28:18), за да „спаси“ докрай всички, които дойдоха при Него с вяра (виж Евр. 7:25).

Моят Отец. Вижте гл. 6:9.

Знае. Гръцката дума означава сигурно или пълно знание или разпознаване. Невъзможно е човешкият ум да разбере напълно безкрайната мъдрост и любов на Бог, проявени в Неговия дар на Исус.

Нито познава никого. Сатана беше накарал хората да си представят Бога като строг и взискателен надзирател, въпреки че в действителност Той е Бог на любовта (1 Йоан 4:8), „дълготърпелив към нас, не желаещ да погине някой“ (2 Петрово 3:9; вж. Езекиил 18:23, 32; 33:11). Христос дойде да разкрие Отца. Да познаваш Отца означава да Го обичаш и да Му служиш.

Спаси Сина. Това твърдение предполага, че дори ангелите не оценяват напълно добротата на божествения характер, въпреки че в изпълнението на плана за спасение те, заедно с всички създадени същества, могат да Го разберат по-добре. Само Исус може да разкрие Отца, защото само Исус Го познава интимно.

Синът ще разкрие. Вижте стих 25.

28. Елате при мен. Всъщност Христос казва: „Не очаквайте да намерите пътя на живота, път към истинската мъдрост и „покой“, като се обърнем към така наречените „мъдри“ и „разумни“ [ст. 25]. „Те не са по-добри от „слепи водачи на слепи“ [виж гл. 15:14].“ „Вместо това, елате при Мен.“ Само Христос познава Отца; следователно само Христос може да разкрие Отца (виж върху гл. 6:9). С тези благодатни думи Христос отправи към множеството (Живот в жертва 328) покана да станат Негови ученици. Поканата за ученичество включва поемане на „игото“ на Исус (гл. 11:29).

Вие, които се трудите. Христос не говори тук за физически труд. Той говори по-скоро за „труд“ на душата и ума, който наистина кара човек да бъде обременен с грижи. Тази покана щеше да стигне с особена сила до слушащото множество, защото религията на Израел се беше изродила в безсмислен кръговрат на „труд“ в опит да се намери спасение чрез дела.

Тежко обременени. Цялото човечество носи много тежки бремена, най-тежкото от които е грехът. Въпреки това, освен обичайните „бремена“, носени общо от цялото човечество, книжниците и фарисеите бяха натоварили много други „тежки бремена“ на гърба на еврейския народ, бремена, „трудни за носене“ (гл. 23:4). Хората бяха „обременени“ с толкова много равински изисквания, че целият живот обикновено беше твърде кратък, за да ги научи всичките. Вместо да дадат „покой“ на душата на онези, които вече носеха тежко бреме на греха (Жан Жак 328), тези равински изисквания служеха само за да смажат в хората всяка искра живот и надежда, която можеше да остане. Хората, които се стремяха да бъдат съвестни, стеноха под бремето, докато мнозина – „бирниците и грешниците“ – се отказаха напълно от надеждата. Последните бяха извън рамките на религиозната почтеност и вече не изповядваха религия. Тези нещастни и обезкуражаващи резултати бяха самите злини, които Исус дойде да облекчи.

Почивка. Гръцки anapausis, „антракт“, „прекръстване“, „почивка“, „отдых“, „рекреация“.

Анапауза е думата, често използвана в LXX, за да се обозначи „почивката“ на съботата.

Анапауза се отнася до временно прекратяване на труда, а не до постоянно бездействие. Тези, които идват при Христос, не спират да работят, но вместо да се трудят „за храната, която се разваля“ и да се изтощат напълно в опита си, те се трудят „за храната, която трае за вечен живот“ (вижте Йоан 6:27). Тези, които мислят, че печелят спасение, като носят тежки товари, „трудни за носене“, са в тъжно невежество относно факта, че Христовото „иго е благо“ и Неговото „бреме е леко“ (Матей 11:30).

29. Вземете Моето иго. Тоест, подчинете се на дисциплината и обучението на Моя начин на живот. Първоначално инструмент за служба, предназначен да направи възможни съвместните усилия, „яремът“ се е превърнал от древни времена в знак за подчинение, особено на завоевател. Победоносният генерал е възлагал ярем на две копия и е карал победената армия да марширува под него в знак на подчинение. Да „минеш под ярема“ е бил често срещан израз, обозначаващ подчинение и робство (вж. Йер. 27:1–11, 17; Йер. 28:1–14).

Целта на ярема не е била да направи бремето на впрегатните животни по-тежко, а по-леко; не по-трудно, а по-лесно за носене. Така истинското значение на думата „ярем“ става ясно. Под „моего иго“ Христос е имал предвид Своя начин на живот. „Яремът“ на Христос не е нищо друго освен божествената воля, обобщена в Божия закон и възвеличена в Нагорната проповед (вж. Исая 42:21; ДА 329; вж. върху Матей 5:17–22). Цифрата, която Христос използва тук, не е била непозната за Неговите слушатели, слушател, защото равините също са наричали Тората (вижте Втор. 31:9) „иго“, не в смисъл, че е бремене, а по-скоро дисциплина, начин на живот, на който хората трябва да се подчиняват (Мишна Абот 3.5, Сончино изд. на Талмуда, стр. 29, 30; Беракот 2.2, Сончино изд. на Талмуда, стр. 75).

Кротък. Гръцки *praüs*, „нежен“ или „мек“. Питомните животни са били наричани *praüs*; те са били покорен и безобиден. Този, който е „кротък“, не желае нищо друго освен добро за другите (вижте гл. 5:5).

Смирен. Или „смирен“. Човек, който е смирен в собствената си преценка, си отрежда ниско място в сравнение с другите; той цени другите по-високо от себе си. Бидейки „кротък“ и „смирен“, Христос е състрадателен учител и тези, които се учат от Него, също ще бъдат „кротки“ и „смирени“. Така наречените християни, които не са се научили да бъдат „кротки“ и „смирени“, не са се учили в училището на Христос (вижте Филипяни 2:2–8).

Намерете почивка. Вижте стих 28. Тези, които намерят почивката, за която говори Исус, ще ходят по „старите пътеки“ и ще съобразят живота си с „добрия път“, избран от Бога (вижте Йеремиа 6:16).

Души. Гръцки *psuchaí*, едн. дума *psuchē* (виж на гл. 10:28).

30. Лесен. Гръцки *chrēstos*, „годен за употреба“, „добър“, „любезно“ или „приятен“; не „лесен“ в чувство за нетрудност. Няма добър еквивалент на английската дума за *chrēstos*.

Моето бремене е леко. Който истински обича Христос, ще се радва да върши Неговата воля (вижте върху Пс. 40:8). Тези, които поемат „игото“ на подчинение на Учителя, които „идват“ да „учат“ в Неговото училище, ще намерят „покоя“ на душата, който Той е обещал. Тежкото бремене на законната праведност, на опитите за постигане на спасение чрез заслуги, уж спечелени от собствените дела, а не осигурени чрез заслугите на Христос, и още по-тежкото бремене на самия грях, всичко това ще бъде свалено.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–11 DA 214–220

3 DA 216; MH 34

4–6 MH 35

5 Ев 565; ГК 20; 8С 20

7 ML 73, 329; ЗТ 197, 225; 4Т 556

7, 8 DA 218

9–11 DA 219

11 Ed 158; EW 155; FE 310; MH 379; ML 329; 4Т 109; 5Т 224

12 ЛС 298
14 ДА 135
19 DA 276; WM 287
20-24FE 258
20-309T 265
21 5T 529
21-239T 266
23, 24 3T 200; 5T 624
25 Ev 333; MB 27; 4T 585; 5T 388
25, 26 CSW 78
27 MH 419; SC 11; 5T 737; 8T 265
28 хиджра 205; CM 40, 47; DA 289; Ед 80; GC 20, 75, 568; GW 419; MB 8; MH 115, 247,
512; ML 155; MM 17, 51, 52; MYP 98; SC 26, 71; TM 334, 516; 2T 49, 118; 7T 69,
244, 269, 297; 9T 31
28, 29 АН 380; СТ 31; DA 328; FE 183, 184; MM 47; PP 294, 687; TM 330, 486, 501; 2T
567; 3T 477; 4T 101; 5T 17; 6T 99, 160
28-30CH 319, 370; COL 230; CT 369; FE 387, 480; MM 20, 117; SC 47; TM 253, 347, 493;
2T 81, 640; 3T 335; 4T 105, 558; 5T 410, 648, 725; 6T 247, 318, 471; 8T 124, 129, 300;
9T 124; WM 54
29 хиджра 118; CH 590; CSW 112, 168; CT 31, 210, 282; CW 80; DA 330; FE 152, 169, 191,
223, 267, 278, 441; MB 14, 16; MH 71, 150, 442; SC 71; Te 120; TM 223, 456; 2T 188,
222, 316 438, 562; 3T 384, 448, 457; 4T 224, 226, 376, 486, 527; 5T 238, 485, 487; 6T
99, 165, 443; 7T 272; 8T 195, 307; 9T 147, 190
29, 30 СТ 211; DA 330; Ев. 58, 117; FE 340, 463; GC 489; MB 101; MYP 138; SL 82;
TM 127, 192, 264; 4T 241; 5T 648
30 FE 283; LS 292; MH 481; TM 345; IT 161

ГЛАВА 12

1 Христос изобличава слепотата на фарисеите относно нарушаването на съботата, 3 чрез писания, 9 чрез разум, 13 и чрез чудо. 22 Той изцелява обладания от зли духове, който е бил слеп и нем. 31 Хула против Светия Дух никога няма да бъде простена. 36 Ще се обвиняват празните думи. 39 Той изобличава неверните, които търсят знамение: 49 и показва кой е негов брат, сестра и майка.

1. По онова време. [Бирене на зърно в събота, Мат. 12:1-8=Марк 2:23-28=Лука 6:1-5. Основен коментар: Марк. Вижте Ранно галилейско служение] Както е използван от Матей, този израз не предполага непременно някаква конкретна хронологична връзка между това, което предхожда, и това, което следва. По-скоро е общо твърдение. Това е видно от употребата му в гл. 14:1. Проповедта край морето, записана в гл. 13, е произнесена през есента на 29 г. сл. Хр. (вижте върху гл. 13:2), около шест месеца преди смъртта на Йоан Кръстител, която е спомената в гл. 14:2.

През царевицата. Буквално „през зърнените ниви“.

Класове царевица. Тоест, зърно от всякакъв вид, може би пшеница или дори ечемик.

Интересно е да се отбележи, че всички обвинения, повдигнати срещу учениците на Христос, както е записано в книгата на Матей, са били свързани с храната по един или друг начин (виж гл. 9:14; 15:2; и др.).

6. Един по-голям. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) четенето „[нещо] по-голямо“, среден род, а не „[някой] по-голям“, мъжки род. В последния случай, разбира се, става дума за Христос.

„[Нещо] по-голямо“ би се отнасяло до духа на истинското поклонение (виж Йоан 4:23, 24), за разлика от материалите, от които е бил построен Храмът, и с формите на поклонение, провеждани там. Ако самият Храм беше освободен от съботните ограничения срещу труда, как би могъл Господарят на Храма, чийто „дом“ беше той и който следователно беше „по-голям от храма“, да бъде цитиран за спазване на съботата? За евреите Храмът беше по-свещен от всеки друг обект на земята; но тук Христос потвърждава, че е по-велик дори от Храма – наистина смело твърдение. Той е „по-велик от храма“ – Той е „Господар дори на съботния ден“, най-свещената от религиозните институции (Матей 12:8).

Христос посочва, че както Храмът, така и Съботата са били определени да служат на човека, а не да му господаруват. Човекът не е създаден, за да има някой, който да се покланя в Храма и да спазва Съботата; по-скоро те са били предназначени да служат на човека (вижте Марк 2:27).

7. Милост, а не жертва. Вижте гл. 9:13.

Осъди невинните. Тук става дума за учениците. Твърде често непознаването на истинското значение на Писанието – с други думи, фалшиви представи за истината – и фалшивата гордост, съчетани със завист към онези, които познават и се подчиняват на истината, водят до критика и преследване (вижте на гл. 5:10–12).

9. Когато си отиде. [Човекът с изсъхналата ръка, Мат. 12:9–14 = Марк 3:1–6 = Лука 6:6–11. Основен коментар: Марк и Лука.] Вероятно скоро, но не непременно веднага, след (вижте върху стих 1). Не е възможно да е била същата събота (вижте върху Лука 6:6).

15. Когато Исус го знаеше. [Популярността на Исус, Мат. 12:15–21 = Марк 3:7–12. Майор коментар: Марк.] Тоест, когато Исус разбра за заговора между фарисеите и иродианите след изцелението на човека с изсъхнала ръка в синагогата в съботен ден (виж Матей 12:14; виж върху Марк 3:6). Неговата нарастваща популярност имаше пропорционално противоположен ефект - повдигаше вълна от опозиция срещу Него (виж върху Матей 4:24).

Той се оттегли. Вероятно не преди съботния ден, тъй като дългото пътуване в събота би ненужно настроило еврейските водачи срещу Него. Относно „пътуването в съботен ден“ вижте стр. 50.

17. Изречено от Исаия. Това изглежда е свободен превод или перифраза на Исаия 42:1–4, въпреки че е възможно да е цитат от гръцка версия, която оттогава е изгубена. Първите три стиха от цитата следват сравнително точно еврейския текст от Исаия 42:1–3, а Матей 12:21 следва почти точно LXX от последното изречение на Исаия 42:4, като пропуска първите две изречения на стиха. Вижте за Исаия 42:1–4.

18. Моят слуга. Тоест, Христос, „Месията“ (вижте Исаия 42:1).

Покажете справедливост. Или „провъзгласете справедливост“ (RSV).

20. Счупена тръстика. Или „счупена тръстика“. Исус не взе предвид нито счупената тръстика нито пушещият лен беше безполезен; и в двата случая имаше възможност за подобрение.

Няма ли да се пречупи? Докато имаше и най-малката надежда за възстановяване, Исус щеше да работи усърдно, за да „съживи духа на смирените и да съживи сърцето на разкаяните“ (Исаия 57:15).

Пушеш лен. Гръцката дума *linon* означава „лен“; оттук и всичко, направено от лен. Тук „ленът“ вероятно е фитил на лампа, изобразен като трептящ и готов да угасне. Но собственикът на лампата желае светлината ѝ и не пести усилия, за да я поддържа да гори.

Съд. Или „справедливост“.

22. След това. [Сляп и ням бесовски обсебен; Непростимият грях, Мат. 12:22–45=Марк 3:20–30=Лука 11:14–32. Основен коментар: Матей. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ.] Останалата част от тази глава (ст. 22–50) е един от по-трудните за локализиране пасаж в поредицата от събития в Христовото служение. Изглежда има основателни причини да се смята, че стихове 22–50 са запис на един-единствен инцидент и последвалия спор, произтичащ от него: (1) Очевидно има малък интервал от време между изцелението на слепия и ням, обладан от демони, и обвинението, повдигнато от фарисеите (вижте ст. 24). (2) Искането за знамение е повторено поне два пъти по време на Христовото служение и инцидентът, отбелязан тук, изглежда е първият (вторият, записан в документа, се е случил в Магдала, както е посочено в гл. 15:39 до 16:5, вероятно през лятото на н. е. 30). Трябва да се отбележи, че това искане (гл. 12:38) за знамение дойде в отговор на отричането на Христос, че изгонва бесове чрез силата на Веелзевул. (3) Дискусията относно „нечистия дух“ и „седемте други духа“ в стихове 43–45 несъмнено следва ученията от стихове 22–42 без никакво забележимо прекъсване, както се вижда от DA 323. (4) Посещението на майката и братята на Христос, споменато в стихове 46–50, дойде „докато Той още говореше“ (ст. 46; вж. DA 325).

Според гл. 13:1, в същия ден, в който са дадени наставленията от гл. 12:22–50, Христос е изрекъл притчите от Проповедта край морето, записани в гл. 13. За доказателства за тясната хронологична връзка между гл. 12:22–50 и 13:1–58 вижте гл. 13:1. Това би поставило обсъждането на гл. 12:22–50 през есента на 29 г. сл. Хр. (вижте Мат. 13:1; Марк 3:13).

Един обладан. Има поне два случая, в които Христос изцелява сляп и ням, обладан от демони (вижте DA 321; гл. 9:32–35). За изследване на обсебването от демони вижте Допълнителна бележка върху Марк 1.

23. Бяха изумени. Вижте Марк 2:12.

Син Давидов. Вижте гл. 1:1. Формата на въпроса на гръцки предполага, че се очаква отрицателен отговор (вижте Лука 6:39). Хората възкликват, така да се каже: „Това не може ли да е Синът Давидов [Месията]?“ Те може би са осъзнавали, че Месията на пророчеството ще извърши чудесните дела, които Христос е извършил, но им е било трудно да видят в Исус, очевидно обикновен човек сред хората, Месията на пророчеството (вж. DA 197, 385). Фактът, че много хора слушаха Христос с радост (вж. Марк 12:37), разпознаваха Го като велик учител (вж. Йоан 3:2) и дори пророк (вж. Мат. 21:11), не означава непременно, че те са Го приели като Месия. Многобройните Му могъщи дела запалиха пламъка на надеждата в сърцата им, че Той може да е Месията (виж върху Лука 24:21; вж. DA 406), но тяхната предубедена представа за това какъв трябва да бъде Месията (виж върху Матей 4:17; Лука 4:19; вж. DA 30) почти веднага угаси слабия пламък.

24. Фарисеите го чува. Очевидно трепкащата надежда на хората, че Исус може да се окаже Месията на пророчеството (виж стих 23), разгневи фарисеите. Марк говори за тези фарисеи като за „книжниците, които слязоха от Йерусалим“ (Марк 3:22), вероятно шпиони, изпратени от Синедриона, за да наблюдават и докладват за Христос (виж върху Марк 2:6). Тези предпазливи врагове на Исус не можеха да отрекат, че е било извършено истинско чудо, защото изцеленият човек „проговори и видя“ (Матей 12:22). Колкото по-голямо е доказателството за

Колкото повече се засилваше божествеността на Исус, толкова по-големи ставаха гневът и омразата им, което в крайна сметка доведе до извършването на непростимия грях от някои от враговете на Исус (вижте стихове 31, 32).

Този човек. Гръцки *hutos*, „този [един]“. Тези фарисеи показваха презрението си, като отказаха да споменат името на Исус и презрително Го нарекоха „този [един]“ (вижте Лука 14:30; Лука 15:2).

Велзевул. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между четенията „Велзевул“ и „Велзевул“. Прочитането на името „Велзевул“ в превода на Кралския еврейски превод (KJV) е възприето от Йероним за латинската Вулгата и, очевидно, оттам е заето от преводачите на KJV.

Значението на името е спорно. Вероятно името Веелзевул произлиза от еврейската дума *ba'al zebul*, което вероятно означава „господар на големия дом [или храм]“ или „господар на небесния дом“. Няколко таблици от Рас Шамра от около 1400 г. пр.н.е. говорят за „Зебул, принц на земята“. Следователно Веелзевул може да означава „Ваал е принц“. Предполага се, че евреите може да са променили името от Веелзевул на Веелзевул, „господар на мухите“, от презрение към това езическо божество, богът-покровител на Акарон (вижте 4 Царе 1:2).

При изцелението на слепия и немия бесен човек стана очевидно, че повече от човешкото силата беше налице. Шпионите отказаха да признаят, че Исус е божествен и притежава силата да извърши чудото; следователно Той трябва да е в съюз с дявола.

25. Знаеше мислите им. Вижте Марк 2:8.

Всяко кралство. Нация, в която има гражданска война, очевидно отслабва нейните позиции. и власт спрямо други народи.

Къща. Вероятно се отнася до политическа територия като „къща“ на този, който я управлява, въпреки че посоченият принцип би бил също толкова валиден и за „къща“ в смисъл на семейно жилище.

26. Изгонете Сатана. Сатана водеше смъртна битка с Христос (вижте Откр. 12:7–9; вж. Мат. 4:1–11; Йоан 12:31; Йоан 16:11; и др.). Дяволът едва ли би могъл да бъде достатъчно глупав, за да работи в противоречие със себе си, поддържайки твърденията на своя заклет враг, Христос, като Му сътрудничи в изгонването на демони, които самият той беше наложил върху хората. Въз основа на такава политика „царството му“ със сигурност щеше да падне. С това Исус сведе аргумента на фарисеите до абсурд и Неговите разсъждения бяха толкова ясни и прости, че всички можеха да ги видят.

27. Чрез кого вашите деца? След като показва абсурдността на аргумента, изложен от фарисеите, Христос сега ги изправя пред дилема. Очевидно някои фарисеи са твърдели, че могат да прогонват зли духове, иначе Исус не би представил това като факт. Йосиф Флавий разказва, че поне са правени такива опити и дава пример (Древности viii. 2. 5 [45–49]). Думата „деца“ се отнася не до естествени потомци на мъжете, на които е говорил Христос, а до техните последователи. Така в старозаветните времена учениците в училищата на пророците обикновено са били наричани „синове на пророците“ (вижте върху 4 Царе 6:1).

23. Но ако. След като показва абсурдността на твърдението, направено от фарисеите (ст. 25, 26) и след като ги изправи пред дилема, на която те не можеха да дадат отговор (ст. 27), Христос води до неизбежната алтернатива, че това, което те са приписали на Сатана, всъщност не е нищо друго освен Божията сила (виж на стих 24). Лука говори за тази сила като за „Божия пръст“ (Лука 11:20; вж. Изх. 8:19). По време на Неговото служение на земята, чудесата на Христос са били извършвани чрез Божията сила чрез служението на ангели (ЖВ 143). Неговите чудеса свидетелстват за Неговото месианство (виж ЖВ 406) и ако Месията е тук (виж Матей 12:23), би трябвало Неговото „царство“ да не е далеч.

Дойде. Буквално „дойде“.

29. Как може човек да влезе? В притчата, която Христос излага, Той подсилва истината, посочена в стих 28, че „Божие царство“ е дошло и че царството на Сатана е нападнато. Христос е „този“, който влиза в „дома“ или „царството“ на Сатана (вижте стих 25). Човек не влиза в собствения си дом и не „разваля“ собствените си „имоти“; Сатана не „изгонва“ Сатана (виж стих 26). Следователно, някой, който влиза в „къщата“ на Веелзевул (виж стих 24), за да „ограби имота му“, по необходимост трябва да бъде негов враг.

На силен човек. Буквално „на силния човек“, с други думи, на Сатана.

Развали стоките му. Сатана претендираше за този свят като свой, че му е бил „предаден“ (виж Лука 4:6). В този смисъл този свят беше неговият „дом“, а човешките същества в него представляваха неговите „блага“. Христос дойде, за да освободи пленниците на Сатана, първо от затвора на греха (виж върху Лука 4:18), а след това и от затвора на смъртта (виж Откр. 1:18). Като изгонваше демони, Христос ограбваше Сатана от жертвите му, тоест, разваляше „благата“ му.

Вържете силния човек. Този, който би връзал „силния човек“, непременно трябва да е по-силен от „силния човек“ (виж Лука 11:22). Само Бог е по-силен от Сатана; следователно, предвид доказателствата, че Исус освобождава пленниците на Сатана, е необходимо силата Божия да действа чрез Исус. Могъщите дела на Христос свидетелстват не за съюз със Сатана, а за война срещу него (виж ДА 406).

30. Не с мен. В големия конфликт за душата на човека няма средно положение; неутралността е невъзможна (виж ДА 324). Всеки човек е или патриот, или предател. Който не е изцяло на страната на Христос, е изцяло на страната на врага, тоест тежестта на неговото влияние е в тази посока. Да бъдеш почти, но не изцяло с Христос, означава да бъдеш не почти, а изцяло против Него. Това, което Христос твърди тук, не трябва да се тълкува като противоречие на твърдението от Марк 9:40: „Който не е против нас, е от наша страна“, което означава просто, че онези, които подкрепят Христовата кауза, не могат да се считат за „против“ Него.

31. Всякакъв вид грях. Дори „богохулството“ може да бъде простено – с едно изключение.

Богохулство. В конкретната ситуация, за която Христос говори тук, група фарисеи са приписвали силата на Светия Дух (виж ст. 28) на дявола (ст. 24) с пълното знание, че обвинението им е невярно (виж ДА 322). Именно това умишлено отхвърляне на светлината ги водело, стъпка по стъпка, към „богохулство срещу Светия Дух“. Важно е да се отбележи, че изявлението, направено от фарисеите, дошло като кулминацията на продължителен процес на отхвърляне на все по-ясни доказателства за божествеността на Исус (виж ДА 213, 538), процес, който започнал с раждането на Исус (виж ДА 63), но който ставал все по-интензивен с напредването на Неговото служение. Колкото по-ясни били доказателствата, толкова по-силно било противопоставянето им на Него (вж. Осия 4:6). С течение на времето и всяка среща с Исус служела само за разкриване на лицемерието им, те ставали все по-огорчени и откровени. Сега те излезли открито, заявявайки, че Христос е обладан от демони и работи в сътрудничество със Сатана, като един от неговите съучастници (вж. 5С 634). Оттогава нататък те бяха под контрола на същата власт, за която бяха обвинили Христос, че е на нея подчинен (Жан Жаклин 323).

Богохулството срещу Светия Дух, или непростимият грях, се състои от прогресивно съпротива срещу истината, която кулминира в окончателно и неотменимо решение срещу нея, съзнателно взето с пълното съзнание, че по този начин човек избира да следва собствения си курс на действие в противоречие с божествената воля. Съвестта е изпепелена от продължаващата съпротива срещу внушенията на Светия Дух и човек едва ли може да осъзнава

че е взел съдбоносното решение. Наистина може да има само продължаващ неуспех да се стигне до решение да се действа в хармония с Божиата воля (виж ДА 324). Човек, измъчван от преследващ страх, че е извършил „непростимия грях“, по този начин има убедителни доказателства, че не го е извършил.

Най-нещастният човек на света е този, чиято съвест го измъчва, че е постъпил погрешно, когато знае, че трябва да постъпва правилно. Нещастният християнски опит обикновено е резултат от това, че не живее според светлината, която има. Човек, чиято съвест го измъчва, може да реши проблема и да премахне напрежението по един от два начина: Той може да се поддаде на преобразяващата сила на Светия Дух и да отговори на подтиците на Светия Дух, като поправи грешките пред Бога и човека, или може да изгори съвестта си и да елиминира болезнените й подтици, като заглуши Светия Дух (виж Еф. 4:30). Човекът, който поема по втория път, не може да се покае, защото съвестта му е завинаги направена нечувствителна и той не иска да се покае. Той умишлено е поставил душата си извън обсега на божествената благодат. Неговото постоянно изопачаване на силата на избор води до загуба на силата да разграничава доброто от злото. Злото в крайна сметка изглежда добро, а доброто изглежда зло (виж Михей 3:2; виж върху Ис. 5:20). Такава е измамливостта на греха.

Съвестта е уместно наречена Божието око в човешката душа. Тя е божествено вложен монитор, който подтиква хората винаги да живеят в послушание на светлината, която им е била разкрита. Дори и най-малкото й намесване означава риск от вечна загуба. Умишленото и упорито непослушание към Бога в крайна сметка се превръща в навик, който не може да бъде прекъснат (вижте ДА 324). Сравнете процеса, за който обикновено се говори като „закоравяване на сърцето“ (вижте върху Изх. 4:21).

Да не бъде простено. Не защото Бог не желае да прости, а защото извършилият този грях няма желание да бъде простено. Такова желание е жизненоважно за прошката. Такъв човек е прекъснал връзката си с небето, за да не бъде повече обезпокояван от предупредителните призиви на Светия Дух.

32. Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Прости му. Сравнете молитвата, която Христос отправи за прошка на войниците, които Го приковаха на кръста (виж Лука 23:34). Много от свещениците и водачите на народа, заедно с хиляди други, в крайна сметка „повярваха в Него“ и след Петдесетница заеха позицията си с учениците (виж Йоан 12:42; Деяния 6:7). Те можеха да бъдат простени, защото преди това не бяха разпознали напълно божествения характер на Исус (ДА 322). Неспособността им да разпознаят Исус като Месията на пророчествата, поради неразбирането им на старозаветните пророчества (ДА 30), не направи тези хора нечувствителни към истината и когато видяха истината такава, каквато е в Христос Исус, те смело заеха позицията си за нея.

Не е простено. Вижте стих 31.

Този свят. Буквално „този век“ (вижте на гл. 13:39).

Идният свят. Тоест, идващата „ера“ или бъдещият живот. Няма да има второ благоприятно време.

33. Или едното. Фарисеите бяха непоследователни. Те бяха приписали освобождението от обсебване от демони – със сигурност нещо „добро“ – на самите демони (вижте стих 24). Ако резултатите са добри, каузата също трябва да е добра.

Дървото. Както става ясно от контекста, Исус тук говори за Себе Си. Изцелението на обладаният от демон глухонем (ст. 22) е бил „плодът“ и никой, който е бил свидетел на чудото, не е могъл да отрече, че „плодът“ е бил „добър“. Фарисеите обаче са приписали това

добри „плодове“ на покварено „дърво“, на „Веелзевул, князът на бесовете“ (ст. 24). Но Исус заяви, че само добрият характер може да произвежда „добри неща“, точно както злият характер произвежда „лоши неща“ (ст. 35). „Доброто дърво“ винаги трябва да се познава по „добрите си плодове“, а „поквареното дърво“ по „лошите си плодове“ (вижте върху гл. 7:16–20). По този начин фарисеите са били напълно нелогични, като са приписвали признато добри „плодове“ на „покварено дърво“. Старият завет често сравнява човек или народ с дърво (вижте върху Съдии 9:8-10; Пс. 1:3; Ис. 56:3; Дан. 4:10).

По-късно Исус сравнил Себе Си с „лоза“, учениците Си с „клоните“, а спечелените за царството с „плод“ (виж Йоан 15:5–8). За други случаи на използване на един и същ предмет за представяне на различни неща и за преподаване на различни истини вижте Матей 13:33.

34. Поколение на ехидни. Или „потомство на ехидни“ (вижте на гл. 3:7).

Как можете? „Плодът“ (ст. 33) или „потомството“ (ст. 34) на фарисеите не беше „добро“. „Нещата“, които бяха говорили – техният „плод“ – беше „зло“ и това от своя страна сочеше към зъл източник. Те действаха като „змии“ и следователно трябва да са потомство на „змии“ (вижте върху Йоан 8:44).

Изобилие на сърцето. Думите на човек са в по-голяма или по-малка степен отражение на мислите, които изпълват ума му; не може да бъде другояче. Богохулните думи на фарисеите (ст. 24) не са били случайни, а са представяли това, което е било в сърцата им. Думите на човек издават мислите му.

35. Добър човек. Буквално приложение на принципа, посочен в стих 33, под образа на дърво.

Съкровище. Гръцки *thēsauros*, „ковчеже [за бижута]“, „съкровищница“, „хранилище“ (виж гл. 2:11). Тук умът е посочен като хранилище, където натрупаните знания и опит, както и култивираните нагласи и емоции се съхраняват и използват за справяне с житейските проблеми.

На сърцето. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на тези думи.

Ражда. Буквално „изхвърля“ или „изгонва“.

36. Безделен. Буквално „неработещ“, „безполезен“, „безполезен“ и следователно, както тук, „пагубен“. Обвинявайки Христос, че е изгонил демони чрез княза на демоните (ст. 24), фарисеите са направили твърдение, за което са знаели, че не е вярно.

Дай отчет. Човек е отговорен за начина, по който използва силата на избор.

Ден на страшния съд. Вижте гл. 3:12.

37. Оправдан. Тоест, „обявен за праведен“ или „направен праведен“. Това може да е истина само когато думите на човек са в съответствие с неговото знание за истината. В противен случай човек ще се окаже лицемер и като такъв ще бъде „осъден“.

38. След това. За връзката на стихове 38–42 с предходния раздел на гл. 12 вижте стих 22.

Някои от книжниците. Почти цялата глава е посветена на случаи на фарисейна опозиция срещу Христос (вижте стихове 2, 14, 24, 38). Само стихове 46–50 разглеждат друга тема. Относно книжниците вижте стр. 55; вижте върху Марк 1:22.

Фарисеи. Вижте стр. 51, 52.

Учител. Гръцки *didaskalos*, „Учител“. Като се обръщаха към Исус с „Учител“, книжниците и фарисеите по никакъв начин не Го признаваха за такъв. Беше прост факт, че Той поучаваше, а *didaskalos* беше популярната форма на обръщение към всеки, който поучаваше.

Щяхме да видим знамение. Искането за знамение, записано в гл. 16:1–5, вероятно се е случило през лятото на 30 г. сл. Хр., около девет месеца след инцидента, описан тук. С оглед на забележителното чудо, извършено точно преди това (гл. 12:22, 23; ДА 321), искането за „знамение“ (виж стр. 208; виж върху Лука 2:12) е било истинска обида. То е внушавало, че случилото се не е чудо и е намеквало, че Христос все още не е дал доказателства, които да потвърждават свръхестествените Му твърдения. Какъв вид „знамение“ са искали или очаквали? Вероятно са искали да видят някакво знамение в небето (виж Йоил 2:30; вж.

Откр. 13:13) или „знамение“, като тези, чрез които Моисей е удостоверил мисията си пред фараона (виж Изх. 7:9–13; и др.). Такова знамение може да е било сметено от тях за убедителна демонстрация на свръхестествена сила. По време на процеса на Христос пред Синедриона еврейските водачи отново поискали чудо (Жан. 704, 705). Ирод отправил подобно искане и обещал да освободи Исус, ако Той извърши такова „знамение“ (Жан. 729).

Неискреността на всички тези искания е очевидна от факта, че никой от онези, които караше ги да откликнат благосклонно на чудесата, които Христос извършваше. Всяко доказателство за божественост само ги правеше още по-решителни да Го накарат да замълчат, докато накрая възкресението на Лазар от мъртвите не ги накара да удвоят усилията си да Го отстранят от пътя си.

39. Зли и прелюбодейни. Те бяха „прелюбодейни“ в смисъл, че бяха нарушили връзка, която ги свързваше с Бога като Негов избран народ. В Стария завет отстъпничеството обикновено се наричаше прелюбодеяние (вижте върху Пс. 73:27).

Поколение. Вижте гл. 11:16; 23:36.

Нямаше знамение. Закоравял и отстъпил народ нямаше право да изисква знамение и ако му беше дадено, нямаше да го приеме. Нямаше какво да се спечели от хвърляне на „бисери пред свинете“ (вижте гл. 7:6). В „Моисей и пророците“ (вижте Лука 16:31) имаше достатъчно светлина, която да насочи хората по пътя на спасението и съответно основната причина, поради която книжниците и фарисеите отказаха да приемат Христос, беше, че те всъщност не бяха приели старозаветните писания, които свидетелстваха за Него (вижте Йоан 5:45–47).

Йона. Тоест, Йона. В какъв смисъл пророк Йона е бил „знамение“? Отговорът се крие в онези аспекти от служението на Йона, които Христос сега коментира. Първият от тези „знакови“ елементи в преживяването на Йона е срещата му с чудовището от бездната (ст. 40); вторият - успешното му проповядване на жителите на Ниневия (ст. 41).

40. Защото, както Йона, възкресението на Христос беше върховното чудо на Неговата мисия на земята и към това велико бъдещо събитие Христос сега насочва Своите критици.

Три дни. Вижте стр. 248-251.

Кит. Гръцко *kétos*, означаващо всяко морско чудовище или риба с големи размери, не непременно „кит“ (виж върху Йоан 1:17; 2:1). Съзвездие Кит представлява морско чудовище, като името му е просто английска транслитерация на гръцкото *kétos*.

Сърцето на земята. Христос тук несъмнено говори за времето, което е прекарал в гробницата на Йосиф, от късния петъчен следобед до ранната неделна сутрин.

41. Мъже от Ниневия. „Знамението на пророк Йона“ (ст. 39) се състои не само в неговото чудотворното му спасение от „корема на кита“, но също и в успешното му служение за народа на Ниневия, столицата на древна Асирия (виж ДА 406).

Станете в съд. Тоест, излезте като свидетели в последния ден на съда.

Има предположение, че арамейският израз, който Христос използва тук, първоначално е означавал „обвинявам“.

Това поколение. Вижте гл. 11:16; 23:36; 24:34.

Те се покаяха. Дали Йона е разказал на мъжете от Ниневия за преживяното си с морско чудовище не можем да кажем; Писанията мълчат за това. Важното е, че ниневийците „се покаяха“, въпреки факта, че Йона не извърши чудеса за тях.

Те приеха посланието му въз основа на неговия авторитет, защото то носеше убеждение в сърцата им (вижте Йона 3:5–10). Същото би трябвало да е вярно и в случая с книжниците и фарисеите, защото посланието, което Христос носеше, със сигурност носеше убедителни доказателства за Неговата власт (вижте върху Марк 1:22, 27). Но освен думите, които говореше, Той извърши много чудни дела и те представляваха допълнително свидетелство, че думите Му са истина (вижте Йоан 5:36). И въпреки всички тези доказателства, книжниците и фарисеите все още упорито отказваха да повярват на доказателствата, които им бяха предоставени.

По-голям от Йона. Тоест, самият Христос (виж на стих 6).

42. Южна царица. Савската царица, която посетила двора на Соломон (виж върху 1 Царе 10:1, 3, 9).

Мъдростта на Соломон. Вижте 1 Царе 3:12. Божествената мъдрост, говореща чрез Соломон, убедила Савската царица, че Бог е с него. И подобно на Йона (вижте стих 41), Соломон не извършил чудо; думите му били достатъчни. Ако думите на Йона и Соломон били убедителни доказателства, че Бог е говорил чрез тях, Исус намекал, че Неговите собствени думи също трябва да се окажат достатъчни.

По-голям от Соломон. Вижте стих 6, 42.

43. Нечист дух. [Седем нечисти духа, Мат. 12:43–45. Вижте за притчите стр. 203–207.] Синоним на „демон“. Коментарите, които Христос прави тук (ст. 43–45), могат да се приемат като продължение на Неговото обсъждане на непростимия грях (ст. 31–37). Христос е бил прекъснат (виж ст. 38–42) в Своите мисли от това искане за знамение и сега Той възобновява оттам, откъдето е спрял, след като е отговорил на това искане. Съветът, даден тук (ст. 43–45), е особено приложим за онези, които са слушали евангелското послание с радост, но не са се поддали на Светия Дух (Жан. 3:23). Те все още не са извършили непростимия грях и Исус ги предупреждава да не го правят. За обсъждане на обсебването от демони вижте Допълнителна бележка върху Марк 1.

В случай на заболяване, рецидивът често води до състояние, много по-сериозно от това, причинено от първоначалното заболяване. Физическата сила, вече силно намалена, често е безсилна пред подновената атака на болестта. Рецидивът често се дължи на неспособността на пациента да осъзнае физическата си слабост и на фатално чувство на свръх самоувереност. Когато се възстановяваме от болестта на греха, трябва да се уповаваме изцяло на заслугите и силата на Христос.

Сухи места. Пустинни райони, където духът не би намерил човешки същества — никакви „къща“ (ст. 44) – и съответно би била неспокойна, защото е бездомна.

44. Ще се върна. „Нечистият дух“ предполага, че отсъствието му е било само временно. Христос вероятно мисли за човека, от когото е изгонил демон само преди малко (вижте стих 22). Мъжът е много вероятно да е бил сред публиката и това може да е било предназначено като предупреждение както към него в частност, така и към публиката като цяло.

Със сигурност това е било предупреждение към фарисеите (вижте стихове 31–37).

Празно, изметено и украсено. Състоянието на „къщата“ или човека, възстановено до състоянието, съществуващо преди демонът първоначално да се засели там. Християнската религия не се състои предимно във въздържане от зло, а по-скоро в интелигентно и усърдно прилагане на ума и живота към това, което е добро. Християнството не е негативна религия, състояща се от различни забрани, а положителна, градивна сила за добро. То

Не е достатъчно демоните, буквални или преносни, да бъдат изгонени от сърцето и ума; Божият Дух трябва да влезе в живота и да бъде поставен в контрол над мислите и поведението (виж 2 Лет. 6:16; Еф. 2:22). Не е достатъчно да мразим злото; трябва пламенно да обичаме и ценим това, което е доброто (виж Амос 5:15; 2 Сол. 2:10; виж върху Мат. 6:24).

Нещастният човек, представен от „къщата“, не успя да заеме положителна позиция за Бога. Намеренията му бяха добри. Той не очакваше завръщането на злия дух и затова не успя да предаде „къщата“ под контрола на Христос. Подчинението на Христос можеше да му попречи да използва „къщата“, както избере, и затова той реши, поне засега, да живее живота си така, както иска. Ако се беше предал на Христос, нова сила щеше да контролира (виж Рим. 6:16) и нечистият дух никога нямаше да може да влезе. Единствената ни безопасност е в всеотдайното ни предаване на Христос, за да може Той да влезе и да живее съвършения Си живот в нас (Гал. 2:20; Откр. 3:20). Тази притча е тържествено предупреждение срещу простото негативно подобрене; не е достатъчно да избягваме злото, ние трябва активно да „търсим това, което е горе“ (Кол. 3:1, 2).

45. Седем други духа. Седем, символичното число, обозначаващо пълнота, показва пълно обсебване от демони.

Последно състояние. Твърде често онези, които са били изцелени от болестта на греха, претърпяват рецидив, така да се каже, и по този начин стават духовно по-слаби, отколкото са били в началото. Не осъзнавайки колко внимателни трябва да бъдат, за да избягват изкушението и да се обграждат с добри влияния, те се излагат ненужно на изкушенията на света – често с фатални резултати (вижте ДА 256). Така беше и със Саул, който, макар и по едно време под силата и влиянието на Светия Дух (вижте 1 Царе 10:9–13), не се подчини напълно и изцяло на Бога и в резултат на това беше изложен на контрола на зъл дух (вижте 1 Царе 16:14; 18:10; 19:9), който накрая го докара до самоубийство. Така беше и с Юда, който първоначално беше податлив на смекчаващото влияние на Христос, но който не подчини живота си изключително на това влияние (ДА 294, 717). Вижте върху Матей 13:7.

Това нечестиво поколение. Вижте стих 39; вижте върху гл. 11:16; 23:36. Водачите на Израел бяха в процес на отхвърляне на светлината, която беше дошла при тях.

46. Докато той още говореше. [Посещение на Христовата майка и братя, Матей 12:46–50=Марк 3:31–35=Лука 8:19–21. Основен коментар: Матей. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ]. За връзката на този раздел (ст. 46–50) с предходния раздел на главата вижте стих 22. За допълнителен инцидент в повествованието вижте Лука 11:27, 28.

Майка му. Макар и несъмнено загрижена за Исус, Мария имаше вяра в Него, вяра, която не се споделя от братята Му (вж. Йоан 7:5). Тяна беше идеята, а не нейна, да възпрат Христос от по-нататъшна дейност в полза на хората (вж. ДА 321). Те се надяваха Той да се поддаде на убедителния призив на Мария; едва ли вярваха, че Той ще се вслуша в техния собствен призив (вж. ДА 87).

Неговите братя. Авторите на евангелията ясно показват, че това са били синове на Йосиф от предишен брак. Фактът, че Исус е поверил майка си на грижите на Йоан (виж Йоан 19:26, 27), предполага, че „братята“ (и сестрите) на Исус всъщност не са били собствени деца на Мария. Това, че тези братя са били по-възрастни от Исус, се вижда от отношението и връзката им с Него. Те се опитвали да Го възпират (виж върху Марк 3:21), говорили Му подигравателни думи (виж Йоан 7:3, 4) и по друг начин се намесвали в поведението Му (вж. Марк 3:31), както само по-възрастни братя биха се осмелили да направят в онези дни. За някой, запознат с

живот в библейските земи, този аргумент сам по себе си изглежда убедителен. Това заключение, което се основава на евангелския разказ, е също така конкретно подкрепено от наблюденията, направени в DA 86, 87, 90, 321.

Въпреки че тези „братя“ по това време не вярвали в Исус (Йоан 7:3–5), по-късно те Го приели и били причислени към Неговите последователи (вижте върху Деяния 1:14). По това време братята на Исус били обезпокоени от сведенията, които били чували относно Неговото дело, особено как Исус едва имал време да яде и да спи. Те смятали, че Той не е благоразумен в действията Си (Жан 321) и се опитвали да Го убедят да се съобрази с техните представи за това как трябва да се държи (Жан 326). Без съмнение те били обезпокоени и заради все по-обтегнатите отношения между Него и еврейските водачи.

Стоеше отвън. Дали това означава „отвън“, т.е. извън тълпата, обграждаща Исус, или „отвън“ къщата, спомената малко по-късно в повествованието (виж гл. 13:1), не е ясно.

47. Тогава някой каза. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазването и пропускането на този стих, въпреки че всички ръкописи съдържат паралелните твърдения в Марк 3:32 и Лука 8:20. Контекстът е в полза на запазването му.

48. Коя е майка ми? Вижте Йоан 2:4. Ясно е, че Исус е бил лично отдаден към майка Си (вж. Йоан 19:26, 27). Неговият възглед за дълга на децата към родителите им също е ясно изложен в Неговите учения (вж. Марк 7:9–13). Съответно, смисълът, който казва тук, е, че дори най-близките и най-скъпите Му хора нямат право да се намесват в Неговото дело или да насочват как то трябва да се извършва (вж. Мат. 16:23). Вижте върху Лука 2:49.

49. Неговите ученици. Включително не само Дванадесетте, но и много други (виж върху Марк 3:13; Лука 10:1). Дванадесетте обаче бяха в специален смисъл „членове на семейството на Исус“ (Жан Жак 349), а Исус беше глава на семейството (виж 1 Кор. 11:3; Еф. 5:23).

50. Волята на Отца Ми. Вижте върху Мат. 7:21; срв. Лука 8:21.

Братко мой. Тук Исус прави лично приложение, като използва съществителни имена в единствено число. Всички, които признават Бога за свой Отец, са членове на „цялото семейство на небето и земята“ (Еф. 3:15). Връзките, които свързват християните с техния небесен Отец и помежду им, са по-силни и истински дори от кръвните връзки и по-трайни. Това е ясно отричане, че християните трябва да обръщат специално внимание на Мария (вижте върху Лука 11:28).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 DA 284

1–13DA 284–289

5–7DA 285

6 FE 399

10–12DA 286

12 CH 368; DA 287; ML 231

18–21TM 127

21 ДА 489

22 ГК 515

22–29TM 78

22–50DA 321–327

29 FE 299; 6T 407

30 AH 95; CH 35; ChS 108; COL 340; FE 194, 254, 292; TM 91, 126; IT 126, 139, 336

453, 485; 2T 47, 103, 176, 213, 263; 3T 243, 328, 529; 4T 17, 641; 5T 130, 394, 424; 8T 45

31 5T 634
31, 32 ДА 322, 324
31-37ТМ 71, 78
32 ПП 405
33 ИТ 228
34 ДА 323; МВ 127; 1Т 159, 408; 2Т 248, 302, 460, 562, 703; 4Т 48; 5Т 146, 287
34, 35 ТМ 84
34-372Т 95
35 GW 288
35-371Т 499
36 EW 112; FE 458; 4Т 588; 3Т 189
36, 37 ДА 323; ГК 481
37 ML 335; МҮР 367; 2Т 315; 5Т 287
40, 41 ДА 406; РК 270, 274
43-45ДА 323
45 ДА 324
46-50ДА 325
48-50СН 527

7

ГЛАВА 13

3 Притчата за сеяча и семето 18 нейното обяснение. 24 Притчата за плевелите, 31 от синапеното зърно, 33 от кваса, 44 от скритото съкровище, 45 от бисера, 47 от мрежата, хвърлена в морето: 53 и как Христос е презрян от собствените си сънародници.

1. Същият ден. [Проповед край морето, Мат. 13:1-53 = Марк 4:1-34 = Лука 8:4-18.]

Основен коментар: Матей. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ; върху притчите стр. 203-207.] Тоест, същият ден, в който са се случили събитията, записани в гл. 12:22-50 (вижте върху гл. 12:22). Събитията, записани в гл. 8:18-27, са се случили в края на същия този ден (вижте Марк 4:35; вижте върху Мат. 8:18). Въпреки че няма доказателства, че този ден е видял Исус по-зает от безброй други, сравнително пълният му разказ е спечелил обозначението „натовареният ден“. Той представлява една от онези често срещани ситуации, в които Исус едва намирал време да се нахрани или да си откъсне дори няколко минути почивка (вижте ДА 333).

Извън къщата. Това предполага, че инцидентите, записани в гл. 12:22-50, които са се случили по-рано същия ден, са се случили в някое жилище – може би това на Петър в Капернаум (виж върху Марк 1:29) – близо до северните граници на Генисаретската равнина, или евентуално в някой дом в Магдала близо до южните ѝ граници (виж ДА 405).

Съб. Обичайната позиция, заемана от равнините, докато са поучавали (виж стр. 58; виж върху Лука 4:20).

Край морето. Вероятно някъде по брега на Галилейското езеро между Капернаум и Магдала, където Генисаретската равнина се среща с езерото (виж COL 34).

2. Големи множества. Относно големите тълпи, които са се притискали около Исус през целия период на Второто галилейско пътуване, през есента на 29 г. сл. Хр., вижте гл. 8:1, 18;

7

Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 11:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

12:15. При този случай те така притискаха Исус, че почти Го хвърлиха във водата.

Кораб. По-скоро „лодка“. Изглежда (виж COL 34), че когато Исус напуснал „къщата“ (ст. 1) Той отиде до брега с очакването да се качи в лодката и да продължи директно през езерото. Но спешните молби на болните и нуждата на хората от думите на истината Го задържаха (вж. КОЛ. 33–34; вж. гл. 9:36).

Брег. Гръцки *aigialos*, „плаж“ или „брег“.

3. Говореше много неща. Досега Христос от време на време използваше кратки илюстрации, които биха могли да се нарекат притчи (виж гл. 7:24–27; и др.); сега за първи път (ДА 333; COL 20) Той направи притчите основно средство за предаване на истината. Нагорната проповед вероятно е била произнесена не повече от няколко седмици по-рано (виж гл. 5:1). Вероятно сега беше есента на 29 г. сл. Хр. и в равнината Генисарет, най-продуктивният регион на цяла Галилея (виж Лука 5:1), можеха да се видят земеделци, които сеят зимното си зърно (COL 34; виж том II, стр. 108). За обобщение на събитията от този натоварен ден вижте Мат. 12:22; 13:1.

По този повод са дадени поне десет притчи. Към осемте, записани в Матей, Марк добавя тези за лампата (гл. 4:21–23) и за семето, което расте тайно (ст. 26–29). Вzeti като цяло, притчите, както са записани от Матей, представят цялостна картина на основните факти, отнасящи се до небесното царство.

Сеяч. [Сеячът, семето и почвата, Мат. 13:3–9, 18–23 = Марк 4:3–20 = Лука 8:5–15. Основен коментар: Матей. Вижте за притчите стр. 203–207.] Докато Христос говореше (COL 34), земеделците можеха да бъдат видени да разпръскват семена в богатата почва на Генисаретската равнина, докато тя се издига от сините води на Галилея до подножието. Въпреки че тази притча е известна като Сеячът, по-подходящо би било да се нарече Почви или Сеячът, Семето и Почви. Характерната ѝ черта не е нито сеячът, нито семето, и двете от които се появяват и в притчата за плевелите (ст. 24–30), а по-скоро четирите вида почва, върху които семето е паднало, когато е било посеяно. Притчата подчертава приемането, оказано на семето от всеки от четирите вида почва, заедно с ефекта, който това приемане е оказало върху растежа на семето (вижте COL 43). Умението на сеяча и качеството на семето са еднакви по отношение на всеки от четирите вида почва. Вижте за ст. 8.

Конкретната истина, представена от семето в тази притча, е естеството на Христовата мисия на земята като Месия. В по-голяма или по-малка степен истинската природа на Христовото царство е била „мистерия“ (вижте стих 11), защото гордостта е замъглявала разбирането на хората за старозаветните писания. Еврейският народ е очаквал Месията да дойде като могъщ завоевател, да седне на трона на Давид и да покори всички народи на евреите (вижте ДА 30; вижте върху Лука 4:19). Но в притчата за сеяча Исус излага истинската природа на Своята мисия, факта, че Той е дошъл не да покори езичниците на Израел, а да покори сърцата на „изгубените овце от дома Израилев“ (Матей 15:24). Същата тази истина Той вече е изложил по-формално в Нагорната проповед (вижте върху гл. 5:2).

Излязоха. В източните земи, в древността, както и днес в някои местности, земеделците са живели заедно в села за защита от скитащи банди разбойници. Сутрин, на разсъмване, те „излизали“ от селата си към околните полета, а на здрач се връщали у дома. По същия начин Христос, Сеячът на истината, „излязъл“ от небесния Отец на този свят – „полето“ (виж ст. 38) – за да може „да свидетелства за истината“ (Йоан 18:37; вж. гл. 10:10).

4. Край пътя. Не по пътя от селото към полето, а по пътеката покрай него края на полето или по пътека, минаваща през полето към по-нататъшни полета. Поради твърдата повърхност на пътеката семето лежи оголено и няма възможност дори да покълне. Слушателите край пътя са онези повърхностни слушатели, върху които истините на евангелието нямат никакъв ефект. Както е изразено в една китайска поговорка, това, което чуват, влиза в „източното ухо“, само за да излезе веднага през „западното ухо“. Те не осъзнават личната си нужда от евангелието. Те са невнимателни, не разбират (ст. 19). Изглежда истината няма смисъл за тях.

Птици. Тоест, дивите птици, които винаги присъстват по време на оран и сеитба. Според Матей птиците представляват „нечестивия“ (ст. 19); според Марк, Сатана (гл. 4:15); и според Лука, дявола (гл. 8:12).

5. Каменисти места. Очевидно това не се отнася до земя, покрита с ронливи камъни, а по-скоро до скалисти издатини близо до повърхността, покрити с тънък слой почва. С изключение на няколко предпочитани места, скалисти издатини като тези са служили ефективно за ограничаване на стойността на хълмистата местност на Палестина като регион за земеделие.

Евангелското семе, което пада в сърцата на слушателите, живеещи на камениста земя, намира достатъчно почва, за да покълват, но почвата е плитка и ефектът от евангелието е в най-добрия случай повърхностен. Евангелието се обръща към емоциите им и те реагират бързо на него, но впечатлението, което то създава, отминава с непостоянния прилив на емоции. Скалата на егоизма (виж COL 46) пречи на евангелието да осъществи реформа в живота. Всяко усилие да се служи на Христос е толкова възпрепятствано от основната цел в живота да служи на себе си (виж COL 50), че евангелието има малко или никакво влияние. Слушателите на камениста земя обикновено следват своите наклонности. Всички убеждения, които такива хора могат да имат, се основават на наклонности, а не на принципи. Очевидно е, че истината е до известна степен привлекателна за тях; те признават, че е добра; но обичат себе си. Бързо приемайки това, което изглежда добро в момента, те не успяват да отчитат цената на ученичеството; не прилагат принципите на евангелието към живота си и не му дават възможност да реформира моделите им на мислене и действие. Те не желаят да се изправят пред факта, че навиците им трябва да бъдат променени.

Нямаше много пръст. Скалният ръб, разположен точно под повърхността на почвата, абсорбирал топлината и извличал влагата от почвата над нея.

Веднага. Тоест, „веднага“. Допълнителната топлина в почвата се отразява нагоре от скалата и причинила бързо покълване. Нямало е обаче „дълбочина на земята“, която да съхранява влагата и да я доставя на корените, когато те са се протягали към нея.

6. Те изсъхнаха. Покълването беше бързо, но също така и увяхването. Единствената надежда на слушателите, които говорят по камениста земя, е да се родят отново (Кол. 48). Повърхностното влияние на евангелието върху тях не води до изповед и изоставяне на греха (вижте на стих 5). Те не изпитват оправдание. Тяхната реакция към евангелието не води до обръщане във вярата.

7. Тръни. Гръцки *akanthos*, „трън“ или „шипове“; *akanthos* се използва и за обозначаване на всяко бодливо растение, като например „магарешки бодил“. Лука определя „тръните“ на християнския живот като „грижите, богатствата и удоволствията на този живот“ (виж Лука 8:14; вж. Матей 13:22).

В трънлива земя нежните растения не изсъхнаха толкова бързо, колкото в каменистата земя. По подобен начин опитът на християните от трънлива земя напредва по-далеч от този на слушателите от каменистата земя. Те правят това, което изглежда като истинско начало, и очевидно преживяват оправдание и ново раждане. Но скоро се „уморяват да вършат добро“ (Гал. 6:9) и не „стигат до съвършенство“ (Евр. 6:1). Погълнати от

Удоволствията на този свят и в преследване на неговите примамки, те пренебрегват да отсеят от живота си онези склонности и черти на характера, които реагират на изкушението. Те са като човека, който е бил освободен от обсебване от демони, само за да бъде отново обсебен от седем зли духа (вижте Матей 12:43–45). Много от нещата, които привличат слушателите, живеещи в трънлива почва, и поглъщат вниманието им, сами по себе си може да не са вредни. Но такива хора биват толкова погълнати от този свят, че нямат време да се подготвят за следващия.

Тръни поникнаха. Тръните направиха невъзможно пшеницата да узрее (виж Лука 8:14). По същия начин светските интереси пречат на плодовете на Духа (Гал. 5:22, 23) да достигнат зрялост. Религията е низведена до подчинено положение, като е само един интерес сред многото. Поради липса на култивация тя увяхва и в крайна сметка умира. Това, което липсва на слушателите, живеещи в трънлива почва, е морална трансформация (Кол. 50). За тях оправданието е същността и същността на религията и те не осъзнават, че християнският живот се състои по същество в процеса, известен като освещение – процесът, чрез който злите черти и склонности се заменят от съвършения житейски модел на Исус Христос (вижте върху Гал. 2:20).

8. Добра почва. Това не означава, че човешкото сърце е естествено „добро“, преди семената на божествената истина да са го направили такава, защото „Бог е, Който действа във вас и двамата да желае“ и да върши според благоволения Си“ (Фил. 2:13). В човека естествено „не живее нищо добро“ (Рим. 7:18). „Земята“ е „добра“ просто защото се поддава на ралото на истината, защото откликва на смекчаващото влияние на Светия Дух.

Донесе плод. Вижте гл. 7:16–20. Това се отнася за плода на характера (вижте Гал. 5:22, 23). Плодът на Духа, проявен във външния живот, е доказателство за здравословен християнски опит. В сърцата на слушателите край пътя истината не намери отклик. При слушателите на каменистата земя истината не произведе нищо повече от моментен импулс. При слушателите на трънливата земя това беше отклик, който започна добре, но увяхна пред лицето на трудностите и противопоставянето. Но в сърцата на слушателите на добрата земя откликът е постоянен и ефективен. Резултатът е живот, преобразен според модела на съвършения живот на Исус Христос. Успешният християнин не е творение на обстоятелствата; той устоява докрай (вижте Мат. 24:13).

Стократно. Това би бил наистина забележителен добив (вижте Бит. 26:12). Средният добив на пшеница в Съединените щати е 17,1 бута на акър, добив приблизително 15 пъти по-висок. Марк обръща реда на добивите от по-малкия към по-големия, а Лука пропуска споменаването на по-малките добиви.

9. Уши, за да чуят. За коментар вижте гл. 11:15; 13:13–18.

10. Дойдоха учениците. Изглежда, че Матей, в хармония с обичайната си практика, тук свързва личното обяснение на Христос към учениците, почти сигурно дадено по-късно, със самата притча, за да запази тематичен ред. Марк конкретно споменава, че обяснението е дадено, когато „той беше сам“ с дванадесетте и някои от другите ученици (виж гл. 4:10).

В притчи. Вижте стих 3.

11. Дадено е. Угарната почва в сърцата на учениците беше разорана от ралото на Светия Дух (вижте Осия 10:12) и учениците приеха семето на истината с радост. Само онези, които „ще изпълняват волята Му“, могат да очакват да „познаят учението“ (Йоан 7:17). Възприемането на истината зависи не толкова от проникателността на интелекта, колкото от искреността на желанието.

Тайни. Тоест, неща, които са скрити от онези, които не са искрено заинтересовани да узнаят истината. Те не са тайни в смисъл, че не могат да бъдат разбрани или че умишлено са укривани от някои и са дадени на други. Евангелието е „глупост“ за някои (виж 1 Кор. 1:23), защото „естественият човек“, необусловен от влиянието на Светия Дух, няма способността да приема „нещата, които са от Божия Дух“ (виж 1 Кор. 2:14). Причината, поради която той не може да ги знае, е просто, че „те се разпознават духовно“ и му липсва проникателността или прозрението, необходими за разбиране на значението им. Духовното възприятие идва само чрез действието на Светия Дух (виж Йоан 16:13; вж. Мат. 16:17).

Не е дадено. Вижте стих 12. Според Марк „тайната“ на царството не е за „тези, които са външни“ (виж гл. 4:11), тоест за онези извън кръга на последователите. Няма смисъл да се разкрива истината на онези, които предпочитат да не я имат (вижте Мат. 7:6). Само онези, които „гладуват и жадуват за правда“, могат да очакват да бъдат „наситени“ (вижте гл. 5:6).

12. Всеки, който има. Тоест, всеки, който искрено желае истината (виж върху Мат. 13:11; вж. Марк 4:24). Земята трябва да е готова за семето до известна степен, преди да може да го приеме с полза. Тези, които са използвали на практика истината, която им е разкрита, ще получат повече истина. Тези, които са духовно възприемчиви, ще получат безкрайно повече добро от всяко представяне на истината, отколкото най-остроумните улове, на които им липсва духовна възприемчивост. Чудесните дарове на Небето са за онези, които с нетърпение ги желаят (вижте DA 827).

Дори това, което има. Тоест, „дори това, което изглежда, че има“ (Лука 8:18). Този, който пренебрегва да подобри и малката способност, която може да има за възприемане на истината, ще загуби дори тази малка способност.

13. Затова говоря аз. Вижте върху стих 3. Целта на Христос не беше да скрие истината от онези, чиито духовни възприятия бяха притъпени (вижте COL 105), а по-скоро да проникне в притъпяването на ума и сърцето им, с надеждата да създаде способност да приемат повече истина (вижте Лука 8:16). Христос дойде на този свят, за да „свидетелства за истината“, а не да я замъгли (Йоан 18:37). Причината, поради която някои не успяха да дадат плод, се намира не в Сеяча или семето, а в почвата (вижте върху Матей 13:3).

Те виждат, но не виждат. Вижте на стих 15. Въпреки че тези хора изглеждат, че виждат и си мислят, че виждат, те всъщност изобщо не виждат. Защото казват: „Виждаме“, докато в действителност са слепи, техният „грех остава“ (Йоан 9:41). Те са умишлено слепи (вижте на Осия 4:6). Тяхното възприятие, подобно на това на слушателите край пътя, е повърхностно (вижте Матей 13:4, 5). Естественото зрение не е съпроводено от съответно духовно прозрение.

Нито пък те. Фарисеите разбираха значението на Христовите притчи, но се преструваха, че не разбират (вижте Кол. 3:5). Те отричаха най-ясните думи на Христос, защото не искаха да ги приемат и затова вината им беше по-голяма от тази на другите. Те умишлено заслепяваха очите на душите си и се заключваха в тъмнина (вижте гл. 12:31).

14. Изпълнен. Буквално „напълнен“, както се пълни чаша.

Пророчеството на Исая. Този цитат от Исая 6:9, 10, както е даден на гръцки (Мат. 13:14, 15) е идентичен с гръцкия език на LXX. Вижте върху Ис. 6:9, 10.

15. Сърцето на хората. Тоест, техният ум.

Огрубял. Относно закоравяването на сърцето вижте Изх. 4:21.

Ушите им са глухи за слух. Буквално „Те чува тежко с ушите си“. Те бяха сънливи и изглеждаше невъзможно да ги събудя.

Да не би никога. Както в Исая 6:10, тези думи са изречени с ирония. Това не беше Божията воля желанието на някой да бъде в това състояние или на някой да не успее да разбере и да се обърне във вярата. Състоянието на еврейските водачи беше естествен резултат от тяхното собствено поведение и начин на живот. Както е посочено в притчата, то беше и дело на Сатана (вижте върху Мат. 13:4). Хората, за които говори Исая, бяха слушатели край пътя. Всъщност Сатана е този, който е „заслепил умове на невярващите“ (виж 2 Кор. 4:4). Не небесната светлина заслепява очите на хората, а тъмнината (виж 1 Йоан 2:11). Продължителната тъмнина често пречи на очите да функционират правилно в присъствието на светлина; всъщност очите, свикнали с тъмнината, са склонни да избягват светлината.

16. Благословени. Или „щастливи“ (вижте на гл. 5:3). Обратно, онези, които имат очи, които не виждат, и уши, които не чуват, са нещастни. Истинското щастие идва само когато очите на душата „видят“ светлината на истината. Тези, на които им липсва духовно прозрение, никога не могат да бъдат истински щастливи.

17. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Желаеше да види. Тоест, да види Месията и Неговото царство. Това беше пламенната надежда на всички светии от древността (вижте 1 Петрово 1:10, 11), които „умряха с вяра, без да са получили обещанията, а като ги видяха отдалеч и бяха убедени в тях“ (Евр. 11:13).

18. Слушайте, прочее. За основен коментар върху стихове 18–23 вижте стихове 3–9. Обяснението на притчата за сеяча, семето и почвата, дадено тук от Христос (ст. 18–23), вероятно по-късно (вижте стих 10), трябва да се приема като модел на принципите, които са в основата на всяко тълкуване на притчи (вижте стр. 204).

20. Аноним. Гръцки euthus, „веднага“, „веднага“, „незабавно“.

21. Скръб. Или „бедствие“.

Малко след това. Гръцки euthus, същата дума, преведена като „аноним“ (ст. 20), „веднага“ (Мат. 3:16; Йоан 13:32), „веднага“ (Марк 1:12, 28; Йоан 21:3) и „веднага“ (Йоан 19:34; виж върху Матей 13:20).

Обиден. Гръцко skandalizō, „да накарам някого да се спъне“ (виж гл. 5:29).

23. Разбира. Марк има „приема“ (гл. 4:20), а Лука „пази“ (гл. 8:15).

24. Друга притча. [Плевелите, Мат. 13:24–30. За притчите вижте стр. 203–207.]

Притчата за плевелите се появява само в Матей. Тя посочва, че не всички от онези, които твърдят, че приемат принципите на небесното царство, са това, което може да изглеждат на пръв поглед. Юда е бил един от тези християни, живеещи в добро време. Тези, които стават ученици на Христос, не бива да се изненадват, когато открият в „небесното царство“ – царството на божествената благодат тук, на земята (виж гл. 3:2; 4:17) – някои, чийто живот не е бил преобразен от евангелието. Христос иска хората да знаят, че такива хора не са Негово насаждение, че животът им не е продукт на евангелското семе. Тяхното присъствие в църквата се дължи на факта, че „враг“ ги е „посадил“ там, с двойната цел да застраши „житото“ (виж гл. 13:29) и да обезчести и съсипе собственика на „нивата“.

Той им го представи. Буквално „той им го постави“.

Небесно царство. Вижте гл. 3:2; 4:17; 5:3.

Пося добро семе. Както в предишната притча, самият Исус е сеячът на божествената истина. Семето, което Той дойде да посее, е „добро семе“. Той не бива да бъде обвиняван за факта, че

по-късно на полето били открити плевели. Докато предишната притча се занимаваше предимно с приемането на семето на истината, тази се занимава с неговото развитие. Утешително е да си спомним, че наличието на плевели сред пшеницата не е довело до превръщането на част от пшеницата в плевели.

На Неговата нива. Тази „нива“ е „светът“ (виж стих 38). Вярно е, че в днешния свят има както „плевели“, така и „пшеница“, както лоши, така и добри хора. Но това е очаквано. Тук Христос говори по-специално за Своята църква, Божията специална „нива“ (виж COL 70). Трябва да се отбележи, че тази притча представлява „небесното царство“, тоест настоящото царство на божествената благодат, църквата на Бога на земята.

25. Докато хората спяха. Врагът не може да бъде видян от смъртните очи. Хората виждат само резултатите от неговата работа, както виждат само резултатите от работата на Светия Дух (вижте върху Йоан 3:8).

Неговият враг. Тоест „дяволът“ (ст. 39), който е Сатана, нашият „противник“ (вижте върху Зах. 1:1). 3:1). Всичко добро в света е от Бога, а всичко зло в крайна сметка е продукт на зло семе, посято в сърцата на хората от дявола.

Посял. Буквално „посял върху“; тоест, засял отново нивата, като посял плевели върху предишната сеитба на пшеница или зърно. В някои части на Ориента дори днес отмъщението се извършва точно по начина, описан в тази притча.

плевели. Гр. *zizania*, вероятно *Lolium temulentum*, или брадата китница. Това често срещано Палестинското растение расте около 60 см височина. В по-ранните си етапи е неразлично от пшеницата. Едва когато растението узрее и семената на плевелите почернеят, е лесно да се различи разликата. Тези семена са отровни и ако бъдат изядени, причиняват силно гадене, диария, конвулсии и понякога смърт. „Плевелите“ са обяснени като „децата на лукавия“ (ст. 38), защото му приличат по характер. Тази графична притча се поддава почти идеално на духовната истина, илюстрирана от нея.

26. Принесе плод. Вижте на стих 25. Сравнете гл. 7:20, „по плодовете им ще ги познаете“.

27. Слугите. Христос не е дал никакво обяснение кого представляват слугите в притчата, което вероятно е добър индикатор, че тяхната самоличност няма значение, що се отнася до истината, която притчата представя. Тяхното присъствие е просто инцидентно в повествованието (виж стр. 204).

Домакин. От гр. *oikodespotēs*, т.е. „господар на дома“ (виж върху Лука 2:29).

За този, който е посял доброто семе, се казва, че е „Човешкият Син“ (Матей 13:37). Тази идентификация свързва притчата за плевелите много тясно с тази за сеяча, семето и почвата (вижте на стих 3).

Откъде тогава? Вижте стих 25.

28. Враг. Вижте стих 25.

29. Да не би, докато се събирате. Характерът на двамата все още не беше зрял и щеше би било пагубно да се опита да се направи това, което слугите предложиха. Съвсем очевидно все още не беше възможно да се „съберат плевелите“, без да се наруши пшеницата и да се предотврати узряването на част от нея. По подобен начин Христос позволи на Юда да стане ученик, защото в противен случай другите ученици, не разпознавайки истинския му характер, щяха да поставят под въпрос мъдростта на своя Учител (виж ДА 294; виж на стих 24). До самия край на Своето служение Христос никога открито не смърми Юда, защото учениците, които го гледаха с благосклонност и възхищение, щяха да бъдат склонни да му съчувстват (виж ДА 563). Освен това, той би сметнал такъв укор за оправдаващо отмъщение.

30. Растете заедно. Вижте стих 24. И двата класа трябва да бъдат заедно в църквата, за да самия край на времето. Очевидно Христос не е виждал опасност за пшеницата, като е позволил тази ситуация да продължи. Човешката мъдрост може би би изключила Юда от вътрешния кръг на Христовите ученици, Дванадесетте, от страх, че влиянието му ще попречи на останалите да достигнат Христовата цел за тях. Но нищо в евангелския разказ не подсказва, че влиянието му над тях е било повече от временно; в никакъв случай не е било решаващо. Юда е избрал да бъде причислен към Дванадесетте и Исус му е предоставил същите привилегии и възможности за развитие на характера, които е предоставил на останалите.

Делото по събирането на плевелите и изгарянето им трябва да се извърши от ангели по време на „жетвата“ в „края на света“ (виж ст. 39–42), а не от „служителите“ преди това време (ст. 28–30). През вековете, а дори и днес, много ревностни, изповядващи християни, са смятали за свой дълг да събират и изгарят или по друг начин да преследват онези, които са смятали за еретици. Но Христос никога не е възлагал такава задача на Своите земни представители. Това не означава, че църквата не трябва да предприема никакви действия по отношение на онези, чийто живот или учения вече разкриват плодовете на злото. Но естеството на такива действия е ясно изложено в Писанията (виж върху Мат. 18:15–20; вж. Рим. 16:17; Тит 3:10, 11) и никой човек няма право да превишава предписаните граници или да се опитва да изпълни сега това, което Бог е казал, че ще направи в края на времето.

Жътва. „Жътвата е краят на света“ (ст. 39). Тя започва в края на изпитателното време (вж. КОЛ 72; вижте на гл. 3:12).

Жътварите. Тоест, ангелите (вижте стих 39). Важно е, че слугите (стих 27) са не са представени като жътвари.

Първо плевелите. Може да се очаква, че пшеницата ще бъде събрана, преди плевелите да бъдат изгорени. Вероятно причината Христос да спомене първо изгарянето на плевелите е, че в края на света нечестивите ще получат своята награда, преди земята да бъде създадена наново и да стане дом на светиите (вижте 2 Петрово 3:7–13; Откр. 20:9, 10, 14, 15; 21:1).

Вържете ги на снопове. Както беше отбелязано, делото на жътвата започва в края на изпитателното време (КОЛ 72). Когато изпитателното време приключи, Божият гняв се излива върху непокаяните се на земята (вижте Откр. 15:1) и седемте последни язви, които след това падат, завършват процеса на връзване на плевелите на снопове, готови за изгаряне.

Изгорете ги. Всяко семе дава реколта според вида си. Няма нищо общо с плевелите, а ги изгаряйте, за да не поникнат отново семената на злото и да не потопи света отново в беда и конфликти. Важно е да се отбележи, че Христос посочи, че няма да има време, когато плевелите ще се превърнат в пшеница. Той говори за втора благодатна година за тях.

31. Друга притча. [Синапеното зърно, Мат. 13:31, 32 = Марк 4:30–32. Основен коментар: Матей. За притчите вижте стр. 203–207.] Притчата за синапеното зърно, както е дадена в Лука, е по същество идентична с подобните, записани в Матей (гл. 13:31, 32) и Марк (гл. 4:30–32), макар и по-кратка, и се появява като част от перейското служение около година по-късно, когато Христос повтаря голяма част от предишните Си учения (Жан. 488).

Небесно царство. За коментар вижте Мат. 3:2; 4:17; 5:3; Лука 4:19.

Синапено семе. Това вероятно се отнася до *Sinapis nigra*, или черна горчица, която расте диво в изобилие в Палестина, но често се култивира и заради семената си, които са

използва се като подправка. В еврейската литература синапеното семе често се използва пословично, за да обозначи дребнавост.

Взе и посея. Горчицата от притчата не беше дива. Тя не израсна случайно.

Неговото поле. Въпреки че Сатана, врагът, претендираше за този свят като свой, той въпреки това беше Божията „нива“. Това е било особено вярно за църквата, вероятно и тук специално наричана „Неговата нива“ (виж COL 70).

32. Най-малко от всички семена. Синапеното семе беше по-малко от всяко друго, засявано тогава от палестинските фермери, далеч по-малко от пшеничното или ечемиченото семе, например. Но самият храст, когато порасна, беше по-голям от всяко друго култивирано растение. Еврейските водачи гледаха с презрение пъстрата тълпа, която сега внимателно слушаше Исус, особено малцината необразовани селяни и рибари, които като Негови ученици седяха до Него. Те стигнаха до заключението, че Исус не може да бъде Месията и че „царството“, което Той провъзгласи, съставено от тази незначителна група последователи, никога няма да стигне до нищо. Исус не би могъл да избере по-добро представяне на начина, по който Неговото „царство“ изглеждаше в съзнанието на неновородените хора, от илюстрацията за незначителното синапено семе.

Става дърво. Не по природа, а по размер. Синапис нигра, или черната горчица, от Палестина (вижте на стих 31), обикновено достига височина от 1,8 до 3,6 метра, с клони с дебелина от един инч или повече. Тук фигурата на „дърво“ представлява триумфа на евангелското послание по целия свят. Царството и неговите поданици може да изглеждат незначителни сега, но, казва Христос, това не винаги ще бъде така.

33. Небесното царство. [Квасът, Мат. 13:33 = Лука 13:20, 21. Коментар: Матей. За притчите виж стр. 203-207.] Вижте върху гл. 3:2; 4:17. В тази притча небесното царство е представено чрез кваса. Както притчата за синапеното зърно представлява обширния растеж на царството, тоест в брой, така и притчата за кваса представлява интензивния, качествен растеж на отделните членове на царството. От човешка гледна точка неграмотните селяни и рибари, които по това време представляват практически единствените последователи на смирения галилеянин, може да изглеждат най-неперспективни. Но критичният наблюдател не е смятал за нужно преобразяващата и възвисяваща сила на евангелието.

Квас. Както квасът прониква във всяка част от тестото, в която е поставен, така и ученията на Христос щяха да проникнат в живота на онези, които ги приеха и бяха готови да бъдат преобразени чрез тях.

В старозаветните времена квасът е бил символ на злото. Преди пасхалната служба всяка следа от квас е трябвало да бъде премахната от домовете на хората като символ на грях (вижте върху Лев. 23:6). Самият Христос е говорил за квас в този смисъл, говорейки за „кваса на фарисеите и на садукееите“ (Мат. 16:6, 12; вж. 1 Кор. 5:6-8). Но квасът не може да символизира греха в притчата, разказана по този повод, защото в крайна сметка „цялата [бучка тесто] втаса“ и Христос със сигурност не би могъл да има предвид, че Неговото царство ще бъде напълно пропито със зло. „Хлябът“ ще бъде съсипан. Освен това е погрешно разсъждение да се мисли, че един и същ символ винаги трябва да се отнася до едно и също нещо. Например, както Сатана (1 Петрово 5:8), така и Христос (Откр. 5:5) са посочени под образа на лъв. Вижте Мат. 12:33.

Жена. Що се отнася до притчата, на нейната идентичност не бива да се придава никакво значение. Нейното присъствие е случайно, включено е само за да допълни картината (виж стр. 204).

Мерки. От гр. *saton*, мярка за сух капацитет, равна на приблизително 11 1/2 американски кварта (виж стр. 50). Съответно, три „мерки“ биха били около 34 1/2 кварта, достатъчно брашно за печене на много голямо количество хляб. Количеството е само случайно.

34. Всички тези неща. Тоест, истините на царството, особено тези, които са установени сега изложено в притчи (вж. върху стихове 10–16, 36).

35. Може да се изпълни. Вижте гл. 1:22.

Ще отворя устата си. Този цитат е от Пс. 78:2.

Пазена в тайна. Павел говори за „тайната, която е била пазена в тайна от началото на света“, която е „изявена“ чрез „проповядването на Исус“ (Римляни 16:25, 26). На друго място той определя тази „тайна“ като „Христос във вас, надеждата на славата“ (Колосяни 1:26, 27). Тя е била „пазена в тайна“, не защото Бог не е искал или не е бил подготвен да я разкрие, а защото човекът не е бил готов да я приеме.

Основа. Гръцки *katabolē*, „хвърляне“ или „полагане“.

36. След това. Както и при притчата за сеяча, семето и почвата, Матей записва собственото тълкуване на Исус на притчата за плевелите, като пояснява, че обяснението е дадено по-късно от притчата и следователно не е било в присъствието на множеството (вижте стих 10). Исус не прекъсва Проповедта Си край морето, за да се върне у дома и да обясни притчите на учениците Си.

Отпусна множеството. Или „остави множеството“.

Къщата. Вероятно къщата на Петър в Капернаум (вижте върху Марк 1:29).

Декларирам. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „обяснявам“.

37. Той отговори. За коментар относно обяснението на притчата за плевелите вижте на прямо 24–30.

Човешкият Син. Вижте Марк 2:10.

38. Лукавият. Около година по-късно Христос открито обвини еврейските водачи, че са деца на своя „баща дявола“ (виж Йоан 8:41, 44).

39. Свят. Гръцки *aiōn*, „възраст“. Различните нюанси на значението, присъщи на думата *aiōn*, са очевидни от многото начини, по които е преведена в Новия завет: „свят“ (Мат. 12:32; 13:22; 24:3; 28:20; Марк 4:19; и др.), „възраст“ (Еф. 2:7; Кол. 1:26), „вечен“ (Еф. 3:11; 1 Тим. 1:17), „завинаги“ (Мат. 21:19; Лука 1:55; и др.) и, когато се използва с отрицание, „никога“ (Марк 3:29; Йоан 4:14; и др.). За свързаната прилагателна форма *aiōnios*, „вечен“, „вечен“, вижте върху Мат. 25:41; вж. Марк 9:43.

Аион разглежда „свят“ от гледна точка на времето, докато гръцката дума *kosmos*, преведена като „свят“ в Новия завет (виж гл. 4:8; 5:14; 13:35, 38 и др.), с едно изключение (2 Петрово 3:3), го разглежда от гледна точка на пространството. Писанията обикновено говорят за края на аион (виж Мат. 13:39; 24:3; 28:20 и др.), а не за края на космоса.

За обсъждане на думата космос вижте гл. 4:8. Друга гръцка дума, често превеждана като „земя“ или „свят“, е *oikoumenē*, която се отнася конкретно до „обитаемия свят“, т.е. света от гледна точка на неговата пригодност като дом за човешката раса (вижте Мат. 24:14; Лука 2:1; 4:5; и др.).

Жътварите са ангелите. Вижте Мат. 24:31; 1 Сол. 4:16, 17.

41. Съблазнявам. Буквално „причинявам препъване“ (вижте на гл. 5:29).

42. Огнена пещ. Сравнете стих 50. Израз, отнасящ се до огньовете на последния ден, наричани още огньове на Геената (вж. гл. 5:22).

Плач и скърцане с глас. Графично описание на разкаянието на нечестивите, когато те събудете се за факта, че злите им пътища са заслужили наградата на вечното унищожение.

43. Блести. Гръцки *eklampō*, „да блестиш“, което предполага идеята за светлина, изригваща с внезапен блясък, като слънце, излизащо иззад тъмен облак. Ясен е ярък контраст между пълния мрак, който обгръща нечестивите, и радостта, която бележи спасените.

Уши за слушане. Вижте гл. 11:15.

44. Небесно царство. [Скрито съкровище, Мат. 13:44. За притчите виж стр. 203-207.] Вижте гл. 3:2; 4:17; 5:3.

Скрито съкровище. Тази притча, записана само от Матей, илюстрира стойността на спасението, както е представено от евангелското послание, заедно с усилията, които трябва да бъдат положени от страна на индивида, за да го осигури. В този случай „нивата“ представлява Писанията. Поради честите политически сътресения и икономическата несигурност в древността е било обичайно човек да държи ценностите си заровени в земята, където те често оставали след смъртта му. Тези, в чиито ръце е преминавала земята, не са знаели за заровеното съкровище и вероятно не са имали повече претенции върху него от следващия човек. В този случай е ясно, че собственикът на земята не е знаел нищо за заровеното съкровище или е щял да го вземе обратно, преди да продаде имота. Според Моисеевия закон, този, който е намерил това, което друг е загубил, е трябвало да го възстанови (вижте върху Лев. 6:3, 4). Но в този случай, очевидно, първоначалният собственик е бил отдавна мъртъв и съкровището не е могло да му бъде върнато. По този начин, който е намерил, е имал същото право върху него, както всеки друг, и правото на собственост върху съкровището е законно вървяло заедно със правото на собственост върху земята. Вижте по-нататък (Матей 6:19, 20).

Той се крие. Намерителят върна съкровището там, където е било скрито, за да го защити и за да може процедурата му по осигуряването му да бъде в съответствие с надлежния процес на закона. Трябва да се отбележи, че Христос не е задължително да похвали действието на човека, който е намерил съкровището, нито го осъжда. Ако има някакво съмнение относно уместността на поведението на човека, трябва да се помни, че за целите на притчата характерът на човека няма нищо общо с основната идея, която Христос се стреми да представи – стойността на небесното съкровище и усилията, необходими за осигуряването му (виж стр. 204).

45. Небесно царство. [Скъпоценният бисер, Мат. 13:45, 46. За притчите виж стр. 203-207.] Вижте гл. 3:2; 4:17; 5:3.

Търговец. Гръцки *emporos*, „търговец на едро“, този, който пътува и купува в контрастира с *karēlos*, „търговец на дребно“ или „дребен търговец“. Докато притчата за скритото съкровище илюстрира преживяването на онези, които намират истината, без да са се стремили да я търсят, притчата за безценната перла представя онези, които искрено са желали истината (COL 116). „Търговецът“ е бил търговец на перли; това е бил неговият бизнес. Докато е вършел бизнеса си, той се е стремил да търгува само с най-доброто. Мислещите мъже и жени често прекарват години в правене на всичко възможно със светлината, която имат, смътно осъзнавайки, че има някаква велика цел в живота, която все още не са открили. С пламенен

С копнеж в сърцата си те тръгват да търсят отговора на съществуването – и в крайна сметка го намират.

Търсене на красиви бисери. „Търговецът“ представлява предимно хора, търсещи Спасител, макар че освен това той правилно представлява Христос, търсещ хора. Нищо не е по-ценно, нито трябва да се търси по-усърдно, от Самия Христос. От друга страна, нищо не е по-ценно в очите на Небето от обичта и предаността на създадените същества в цялата вселена. Дори когато човекът е паднал в грях, той е бил толкова ценен в очите на Небето, че Бог е дал Своя собствен Син, за да го търси и да го възстанови в божествена благосклонност, и заедно с този дар е направил достъпни безграничните ресурси на Всемогъщия.

46. С голяма стойност. Тоест, заради нейната трансцендентна стойност. В хармония с основното значение на тази притча, „скъпоценният бисер“ не е никой друг, а Исус Христос, „най-големият между десет хиляди“ (Сол. 5:10). При бисера, размерът, формата и блясъкът са го направили ценен. При Исус това е съвършенството на характера и пълнотата на божествената любов. Търговецът на бисери сигурно е намерил върховно удовлетворение от притежанието на този безценен бисер. Той е бил негов собствен. Този, който намира в Христос отговора на всички копнежи на сърцето си, който намира в Него пътя на живота по-съвършен, който намира в Него целта на живота, е намерил най-голямото съкровище на живота.

Продадено всичко. Въпреки че спасението не може да се купи, то струва всичко, което човек има. Подобно на Павел, този, който наистина „намери“ Христос, ще „сметне всичко като загуба, поради превъзходството на познанието на Христос Исус“ и ще бъде готов да понесе „загуба на всичко“, за да „спечели Христос“ (Фил. 3:8). Да познаваш Христос означава да запълниш празнота в живота, която нищо друго не може да запълни. Да Го познаваш е вечен живот (Йоан 17:3).

Купих го. С цената на себе си, с цената на гордостта и амбицията, с цената на злото. навици. Мирът с Бога струва всичко, което човек има, но струва безкрайно повече. Човек купува спасение с цената на неща, които сами по себе си нямат постоянна стойност, и по този начин не губи нищо ценно в сделката.

47. Небесно царство. [Мрежата, Мат. 13:47-50. За притчите виж стр. 203-207.] Вижте гл. 3:2; 4:17; 5:3.

Мрежа. Гръцки *sagēnē*, „мрежа за хвърляне“, за разлика от *amphiblēstron*, „мрежа за хвърляне“ (виж гл. 4:18). Английската дума „seine“ произлиза от гр. *sagēnē*, през латинската *sagena*. *Sagēnē* е била дълга, претеглена мрежа, чиито краища са били изнасяни навън и след това събирани във формата на голям кръг. Мрежата представлява евангелието, тоест усилията, положени от рибарите на човеци (виж върху Лука 5:10), за да спечелят други за Христос.

Море. Единственото място, където такава мрежа би била полезна, би било в доста голямо тяло. на вода. Фигурата е странична по отношение на значението на притчата като цяло (виж стр. 204).

Всякакви. Всякакви хора са събрани от мрежата на евангелието – мъже и жени с различни мотиви, нагласи, личности. Исус не е бил „лицемер“ (Деяния 10:34), а е приемал всички, които са идвали при Него. Той е общувал с бирници и грешници, за да ги спечели по-добре за Своего царство (виж върху Марк 2:16, 17). Той е бил готов да бъде известен като „приятел на бирниците и грешниците“ (виж върху Матей 11:19), ако по този начин те биха могли да оценят Неговото небесно приятелство.

48. Довлечен към брега. Вижте стих 47.

Събрах доброто. Процесът на сортиране се състоя, след като мрежата обхвана всичко риба, която може да се лови в него. Бог измерва характера по това дали човек е живял в хармония с цялата светлина, която е огряла пътя му, дали, според най-добрите си знания и способности, е сътрудничил с небесните сили в усъвършенстването на характер, оформен по съвършения пример на Исус (вижте върху Екл. 12:13, 14; Михей 6:8; Мат. 7:21–27).

Лош. Гръцка дума *sapros*, прилагана за риба, „гнила“ или „гнила“; следователно „негодна за употреба“. Притчата за мрежата подчертава евентуалното разделение между „добро“ и „лошо“ въз основа на характера.

49. Краят на света. Буквално „краят на века“ (вижте на стих 39).

Ангелите. Вижте стих 41.

Пресяци нечестивите. Вижте върху стих 48; вж. гл. 25:32, 33.

50. Огнена пещ. Вижте на стих 42.

Плач и скърцане с глас. Вижте на стих 42.

51. Всички тези неща. Тоест, истините, представени от притчите, изречени по този въпрос конкретен повод (вж. ст. 34).

Да, Господи. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на думата „Господ“.

52. Всеки книжник. [Неща нови и стари, Мат. 13:52. За притчите виж стр. 203-207.]

„Книжниците“ не са били секретари, а официални учители на закона (виж стр. 55). Тук Христос не говори за професионалните книжници или учители от Неговото време, а за учениците в тяхната роля на учители или „апостоли“ (виж върху Марк 3:14). „Всеки книжник“ тук означава всеки мъж или жена, който участва в отварянето на съкровищата на Божието Слово за другите. Тук Христос не говори за способността на Дванадесетте да разбират „всички тези неща“ (Матей 13:51), а за способността им да ги предават на другите.

Който е инструктиран. Буквално „който е бил направен ученик“, в смисъл на това, че е получил задълбочено обучение в нещата, които един ученик трябва да знае и разбира. Професионалните книжници от времето на Христос познавали буквата на Мойсеевия закон, но не знаели нищо за неговия дух. Това разграничение Христос изложил в Нагорната проповед, особено в гл. 5:17–48 (вижте върху гл. 5:17, 20, 21). Християнството е „изградено върху основата на апостолите и пророците“ (Еф. 2:20), което включва всичко, което е било разкрито на пророците от древността, и всичко, което Христос лично е разкрил на Своите ученици (вижте Евр. 1:1, 2).

Небесно царство. Вижте гл. 3:2; 4:17; 5:2.

Домакин. Гръцки *oikodespotēs*, т.е. „господар на къщата“ (виж върху Лука 2:29).

Тук учениците са посочени като притежатели на „съкровищата“ на евангелието. На тях са поверени тези неща и Бог очаква от тях да донесат това, което е необходимо, когато е необходимо. В особен смисъл всеки християнски учител е „домакинът“ на притчата (виж COL 131).

Неговото съкровище. Тоест, неговият сандък със съкровища или неговият склад (вижте на гл. 2:11).

Ново и старо. Под „старо“ Христос се отнася до цялата Божия воля, както е била разкрита „в миналото на бащите чрез пророците“ (Евр. 1:1; виж върху Втор. 31:9; Прит. 3:1). Под „ново“ Той се отнася до собствените Си учения (виж върху Евр. 1:2; виж върху Марк 2:22; 7:1–13).

Важно е да се отбележи, че нито при този случай, нито по което и да е друго време Исус не е обезценил стойността на старозаветните писания, нито дори е намекнал, че в бъдеще те ще имат по-малка сила (вижте върху Матей 5:17, 18; Лука 24:27, 44; Йоан 5:39). Старият завет не е обезсилен от Новия завет, а е допълнен и му е даден нов живот. И двете са вдъхновени от Христос.

и двете са пълни с истина за искрения търсач. Старият завет разкрива Христос, който е трябвало да дойде; Новият завет разкрива Христос, който е дошъл. Старият и Новият завет не са взаимно изключващи се и противоположни, както заклетият враг и на двата е убедил някои християни да вярват; те се допълват.

53. Исус беше приключил. Така завършва разказът за Проповедта край морето (вижте на стих 1).

Той си тръгна оттам. Вижте гл. 8:18.

54. Неговата собствена страна. [Второ отхвърляне в Назарет, Мат. 13:54-58 = Марк 6:1-6.]
Коментар: Марк.]

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-9COL 33-43

3-53T 111

3-8COL 34; 7T 36

7 АН 202; РК 410; 1Т 194; 3Т 112

12 КТ 399; 4Т 458

13-15COL 20

14 5Т 84

14, 15 FE 259

15 5Т 63, 694

15, 16 КОЛ. 59

17 6Т 20

18-23CG 56; COL 44-61

19 КОЛ. 44

20, 21 КОЛ. 46, 411

21 2Т 277, 444

22 хиджра 202 г.; СН 465; COL 50; РК 410; 1Т 477; 2Т 126, 166, 192, 657; 3Т 113; 4Т 41, 51

23 КОЛ 58; 1Т 106

24-26COL 70

24-30COL 70-75; ТМ 45; 3Т 113

25 АН 319, 402; СТ 30, 47, 121, 136, 189; FE 90, 184; 5Т 493; 6Т 164; 8Т 228

27, 28 ТМ 266

28 CG 47; Изд. 101

28, 29 ТМ 61

29 КОЛ 71

29, 30 МН 493; ТМ 234

30 Ev 26, 620; EW 88, 118; FE 295; GC 321, 631; PP 541; RC 53; 5Т 100, 333, 384; 6Т 242; 7Т 84; 8Т 72

31 ТМ 154

31, 32 КОЛ. 76

33 АН 33; COL 95; DA 333; Ев. 374, 473; 1Т 133; 8Т 148

34, 35 КОЛ. 17

37 КОЛОН 35

37, 38 КОЛ. 70; FE 177, 209, 401

37-43COL 70-75

38 CSW 78; GW 27; 3Т 406; 4Т 381; 7Т 34; 8Т 56, 135

41 EW 110

41–43COL 75

43 КТ 344; 9Т 285, 287

44 КОЛ 103; 5Т 262, 704

44–46CS 243

45, 46 COL 115–121; 7Т 226; 8Т 20; 9Т 38

46 мм 332; 4Т 625

47 СТ 253; ТМ 61; 7Т 267

47, 48 8Т 72

47–49DA 333

47–50COL 122

51, 52 COL 124; СТ 184, 554

52 Ev 171; FE 97; GW 239; MH 121; ML 360; PP 594; TM 149; 1Т 194; 5Т 251; 7Т 73

54 ДА 241

55 DA 236; 3Т 566

58 СТ 374

ГЛАВА 14

1 Мнението на Ирод за Христос. 3 Затова Йоан Кръстител беше обезглавен. 13 Исус се оттегли в пустинно място, 15 където нахрани пет хиляди мъже с пет хляба и две риби, 22 и отиде по езерото при учениците си, 34 и като слезе в Генисарет, изцели болните, като докосна полите на дрехата си.

1. Ирод четвъртовластник. [Мъченичеството на Йоан Кръстител, Мат. 14:1, 2, 6–12 = Марк 6:14–29 = Лука 9:7–9. Основен коментар: Марк. Вижте Хасмонеите и Иродите, Царуването на Иродите, Палестина под управлението на Иродианите.]

2. Слуги. Обикновено се използва за обикновени слуги, но тук за придворните на Ирод.

3. Хванаха Йоан. [Йоан затворен, Мат. 14:3–5 = Лука 3:19, 20. Коментар: Лука.]

13. Чух за това. [Нахранването на петте хиляди, Мат. 14:13–21=Марк 6:30–44=Лука 9:10–17=Йоан 6:1–14. Основен коментар: Марк и Йоан.] Матей говори за смъртта на Йоан Кръстител, разказът за която се появява в стихове 1–12. Изглежда, че Исус е получил новината за смъртта на Йоан в края на Третото галилейско пътуване, след завръщането си в град Капернаум. Матей посочва това като една от причините, които са накарали Исус да се оттегли на другия бряг на езерото (вижте върху Марк 6:30).

14. Излязоха. Вероятно от лодката, с която бяха прекосили езерото.

15. Когато беше вечер. Тоест, когато беше късен следобед (вижте Марк 6:35).

20. Парчетата. Тоест, „останалите парчета“ (вижте Марк 6:43).

21. Жени и деца. Матей има предвид, че те не са били преброени, а не че не са яли.

22. Веднага. [Исус ходи по езерото, Мат. 14:22–36=Марк 6:45–56=Йоан 6:15–24. Основен коментар: Матей и Йоан. Вижте „Заклучително галилейско служение“; „Служението на нашия Господ“; за чудесата, стр. 208–213.] Гръцки eutheōs, „веднага“. Този инцидент се е случил в същия ден като чудотворното нахранване на 5000 души, както поясняват различните евангелски автори. Тези събития вероятно са се случили към края на март или началото на април, 30 г. сл. Хр.

Принуден. Гръцки αναγκάζω, „принуждавам“ или „ограничавам“ (вижте върху Лука 14:23). Това беше първият път, когато Исус сметна за необходимо да говори на учениците Си с такова

власт и сила (ДА 378). Думите *eutheōs*, „веднага“ и *anagkazō*, „да принудя“, предполагат както бързина и неотложност от страна на Исус, така и колебание и нежелание от страна на учениците.

Причината за това нежелание е изяснена в Йоан 6:15 (виж ДА 377, 378; виж върху Марк 6:42). Убедени, че Исус е обещаният Месия или Избавителят на Израел, множеството е решено да Го коронясат за цар на място. Разбирайки настроението на множеството, учениците поемат инициативата и са на път да Го провъзгласят за цар на Израел. Юда е първият от дванадесетте, който усеща значението на общоприетото мнение и именно той е инициаторът на проекта Христос да бъде направен цар (ДА 718). Толкова прибързано действие би довело преждевременно до края на земната мисия на Христос.

Бързи и решителни действия от страна на Исус бяха необходими, за да се потушат народните настроения и да се контролират собствените Му ученици.

Вървете пред Него. Групата, на която Исус нареди да Го предхожда до другата страна на езерото включваха Неговите ученици и някои други (виж ДА 382).

Другата страна. Исус, Неговите ученици и голямото множество от хора вече бяха на североизточния бряг на Галилейското езеро, на кратко разстояние на изток от град Витсаида Юлия (виж гл. 11:21). „Другата страна“ би била околността, от която бяха дошли онази сутрин. Съответно учениците тръгнаха за Капернаум (виж Йоан 6:17). Не е съвсем ясно защо Марк казва, че отиват „във Витсаида“ (гл. 6:45), освен ако няма предвид, че трябва да тръгнат в тази посока по пътя си към Капернаум.

Те били само на кратко разстояние източно от Витсаида и по необходимост щяли да минат директно покрай нея на връщане от Капернаум. Няма никакви доказателства за друга „Витсаида“ на западния бряг на езерото, както някои коментатори са смятали преди. Всъщност вятърът (виж Матей 14:24) ги е отклонил от предвидената им дестинация (Жан. 380, 381), а не към нея.

23. В планината. Тоест, в хълмовете над езерото. На североизточния бряг В Галилея хълмовете се издигат бързо.

Да се молим. Вижте върху Марк 1:35; 3:13. Тук, в хълмовете, Исус прекара няколко часа (вижте ДА 379), без обаче да губи от поглед учениците на езерото (вижте ДА 381). В този случай Неговата молитва имаше двойна цел: първо, за Себе Си, за да може да знае как да изясни истинската цел на Своята мисия на хората, и второ, за Неговите ученици в часа им на разочарование и изпитание (вижте върху Матей 14:24).

Вечер. Това беше така наречената „втора вечер“, от около залез слънце до мрак (виж на Марк 6:34), за разлика от така наречената „първа вечер“, от залеза на слънцето, около средата на следобед, до залез слънце. Беше почти тъмно, когато учениците най-накрая тръгнаха на езерото (вижте ДА 380).

Той беше там сам. Не само във физически смисъл. Исус беше „сам“ и в смисъл, че дори учениците Му не Го разбираха. В тишината на хълмовете и под звездния небесен свод Исус общуваше със Своя Отец (вижте върху Марк 1:35).

24. В средата на морето. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочита „много стадии далеч от сушата“. Учениците бяха гребали между 25 и 30 стадии (Йоан 6:19), или около 3 мили, когато Исус ги настигна. Обикновено те можеха да изминат това разстояние за около час, но в момента им бяха необходими приблизително осем часа (вж. Матей 14:25). Това е доказателство за силния насрещен вятър, с който се сблъскаха, докато прекосяха езерото. Директното разстояние до Капернаум беше около 3 1/2 мили, но вятърът ги тласна по-на юг, отколкото бяха възнамерявали, в резултат на което те стигнаха до сушата.

някъде по брега южно от Капернаум, до Генисаретската равнина (виж Мат. 14:34; виж върху Лука 5:1), разстояние около два пъти по-голямо от директния път до Капернаум.

Хвърляни. Буквално „утеснени“ или „мъчени“. Марк казва, че те са се „трудили с гребане“. В Марк 6:48 „трудили се“ произлиза от същата гръцка дума, преведена тук като „хвърляни“. Силният насрещен вятър на бурята очевидно е правил използването на платното невъзможно и вероятно са смятали, че е по-лесно да използват гребла, отколкото да се въртят срещу вятъра.

Вятърът беше насрещен. Ако учениците бяха тръгнали да прекосят езерото, когато Исус им беше казал да тръгнат, може би щяха да избегнат бурята. Но порочността на сърцето им ги накара да отложат тръгването си почти до тъмно (вижте ДА 379, 380). Сега, около осем часа по-късно (вижте на стих 25), те се бореха за живота си. Юда беше главно отговорен за насърчаването на проекта Христос да бъде направен цар чрез сила и без съмнение почувства най-силно Христовата категорична заповед към учениците да се качат на другата страна преди своя Учител (вижте стих 22; ДА 718). Впоследствие Юда изглежда е бил главно отговорен за объркването на мисленето на своите събратя ученици и за разпадането на недоволството, което изпълваше сърцата им (вижте ДА 719, 380). Когато учениците, в послушание на Христос, тръгнаха да прекосят езерото, чувства на унижение, разочарование, негодувание и нетърпение измъчваха сърцата им. Може да се каже, че колебанието на плажа е породило неверие. Вятърът беше насрещен, както и сърцата им; но по Божие провидение бурното море стана средство за успокояване на бурята в душите им. Често е така, когато се окажем носени по течението на тъмно и бурно море от проблеми.

25. Четвърта стража. От древни времена евреите са разделяли нощта на три стражи (виж върху Плач 2:19), но след като римляните са възприели римската система от четири стражи.

Исус отиде при тях. Според Марк Той възнамеряваше да ги подмине или поне възнамеряваше учениците да си помислят, че възнамерява да го направи (виж Марк 6:48; ДА 381). По подобен начин в Емаус „той се престори, че ще отиде по-далеч“ (Лука 24:28). През цялата нощ Той не ги беше изпуснал от поглед и едва когато те се предадоха на изгубени и се помолиха за помощ – с потушена буря в душите си – Исус „отиде при тях“.

26. Учениците го видяха. „Всички го видяха“ (Марк 6:50). Това не беше халюцинация частта на един или двама от тях.

Разтревожен. Буквално „ужасен“. Вероятно вратата в духове и фантоми е била широко разпространена (виж Йосиф Флавий, Уор I. 30. 7 [599]). Очевидно популярните суеверия не са били напълно изтрети от съзнанието на учениците.

Дух. Гръцки *phantasma*, „фантом“, „привидение“ или „поява“.

Фантазмата беше появата на нещо, което не можеше да се обясни въз основа на природни явления.

От страх. Отначало учениците извикаха от страх, но почти веднага разпознаха, че предполагаемият „фантом“ е Исус и отново извикаха, този път за помощ. Едва когато те поискаха помощ, Исус им проговори (вижте Марк 6:48, 49).

28. Петър отговори. Само Матей записва смущаващото и почти фатално преживяване на Петър по този повод. Петър е бил отговорник за риболовния бизнес, с който са се занимавали поне четирима от учениците, преди да станат ученици (виж върху Марк 3:16), и затова вероятно е било естествено за него и за останалите той да бъде говорител на цялата група. Неговото естествено настроение за лидерство, сега както и за толкова много други...

в други случаи е водило до свръх самоувереност и до импулсивен и неразумно поведение (вижте Мат. 16:21–23; 17:4; 26:33–35, 69–75; Йоан 18:10, 11; 20:2–6; Гал. 2:11–14; за описание на характера на Петър вижте Марк 3:16).

„Ако си ти.“ Петър не се съмняваше, защото иначе едва ли би...
излезе от лодката върху блъсканите от вятъра вълни.

Помоли ме да дойда. Петър беше готов да изпълни заповедта на Исус, но не искаше да продължи, докато... Той имаше уверението, че Исус го одобрява.

29. Той каза: „Ела.“ Много е вероятно Христос да не е възнамерявал Петър да ходи по водата. Но ако неговата несъвършена вяра е вдъхновила такъв начин на действие, Исус е бил готов да го приеме в този дух (вижте на гл. 12:20).

Той ходеше по водата. Петър излезе от лодката с вяра. Именно вярата го държеше сега във водите на Галилея и му даваше надежда. Но вярата беше активна само докато той държеше погледа си вперени в Исус.

30. Видя вятъра. Очевидно Петър беше забравил за момента вятъра и вълни. Докато краката му свикваха да ходят по повърхността на водата, той очевидно си мислеше за спътниците си в лодката и се чудеше какво мислят те за новооткритото му умение. За момент погледът му се върна към лодката и той изгуби Исус от поглед.
В този момент той се намираше в коритото между две вълни и когато отново насочи погледа си към мястото, където беше Исус, вече не можеше да Го види (виж ДА 381). Всичко, което можеше да види, бяха бурните води и вятърът. В този кратък миг самодоволството беше разрезило вярата с гордост, така да се каже, и вярата загуби своята поддържаща сила.

Той се страхуваше. Ние никога не трябва да се страхуваме, стига да държим очите си върху Исус и да се доверяваме. В Неговата благодат и сила, но когато обърнем поглед към себе си и към другите, имаме основателна причина да се страхуваме.

Започва да потъва. Рибар през целия си живот, Петър е знаел как да плува (виж Йоан 21:7). Но море като това, в което лодката не беше безопасна, беше още по-малко безопасно за плувец.

„Спаси ме.“ Формата на глагола, използвана в гръцкия превод, предполага неотложността на молбата на Петър.

31. Веднага. Бог няма забавяне да отговори на искрената молитва за избавление от вълните на изкушението, които непрекъснато заливат душата.

Маловерец. С любов Исус първо спаси Петър, а след това смърти липсата му на доверие. Той не упрекна Петър за опита си да ходи по вълните, а за това, че се отказа от вярата. Отчасти Петър разбра и оцени урока, който Исус възнамеряваше да научи от това преживяване, но ако го беше научил напълно, година по-късно нямаше да се провали, когато се изправи пред голямото изпитание (гл. 26:69–75; вж. Ж. Вт. 382).

Съмнение. Гръцки distazo, „колебая се“, „съмнявам се“ или „колебая се“. Човек се колебае когато се съмнява коя от двете посоки или начини на действие трябва да поеме.
„Никой не може да служи на двама господари“ (вижте гл. 6:24) или дори да се чувства комфортно да се опитва да го прави.

32. Когато те пристигнаха, ръка за ръка с Исус, Петър се върна при спътниците си в лодката, тихи и приглушени (виж ДА 381).

Вятърът спря. Буквално „вятърът се умори“ (виж гл. 8:26). Бурята беше преминала постигна целта си (виж гл. 14:24); мисли за нетърпение и негодувание към Исус бяха прогонени от сърцата на учениците.

33. Дойдоха и Му се поклониха. Вижте гл. 2:11; 8:2. Това е първото, макар и не означава последният случай (виж Мат. 20:20; 28:9; Лука 24:52), при който учениците

покланяха се на Христос. Мъдреците бяха направили това (виж Мат. 2:11), както и различни хора, за които Исус извърши чудеса на изцеление (виж гл. 8:2; 15:25; и др.). Но в този случай учениците за първи път изповядаха божественото синовство на Исус и Му отдадоха поклонението, което хората отдават на Бога. Освен това Исус прие тяхното поклонение. Може би това изповядване на вярата беше още по-смислено предвид съмненията и страховете на учениците през предходната вечер (виж гл. 14:24).

Син Божий. Вижте Лука 1:35.

34. Генисарет. Очевидно тук се има предвид по-скоро областта или равнината на Генисарет отколкото някой град с това име. Относно равнината Генисарет вижте Лука 5:1. В древността град Хинерет е бил разположен по брега на тази равнина и някои смятат, че името Генисарет произлиза първоначално от Хинерет. Доколкото е известно, град Хинерет, чиито руини са известни днес като Тел ел 'Орейме, е престанал да съществува по времето на Христос.

35. Имаха познания за Него. Тоест, когато разбраха, че това е Исус, отново сред тях.

Болен. Вижте Марк 1:34.

36. Докоснете подгъва. Вижте Марк 5:27, 28. За хронологичната обстановка на Матей 14:35, 36 вижте гл. 15:1.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 DA 223
1–11 DA 214–225; EW 154
2 DA 729; EW 173
3, 4 DA 214
6 CT 340; Te 50
6, 7 DA 221
7, 8 Te 51
10 AA 143
10, 11 DA 222
13–21 DA 364–371
14 CH 34
15 мл 223
5–207T 114
15–21 ChS 153; COL 140; DA 809; Ед 107; Ev 524; MM 344; 2T 580; 6T 263, 465
16 DA 365; MH 45, 49; 6T 345
19 Изд. 286
19, 20 DA 365; MH 46, 200; 7T 61
20 CD 271; ML 223
22–23 DA 377–382
23 DA 379
25–31 DA 381
27 Ев 18; FE 465; 4T 288, 530
29, 30 2T 273
30 DA 673
31 ML 12; 4T 558

ГЛАВА 15

3 Христос укорява книжниците и фарисеите за престъпването на Божиите заповеди

чрез собствените си предания: 11 учи как това, което влиза в устата, не осквернява човека. 21 Той изцелява дъщерята на ханаанската жена 30 и други големи множества: 32 и със седем хляба и няколко малки рибки нахранва четири хиляди мъже, освен жени и деца.

1. След това дойде [Спор за традицията и церемониалното оскверняване, Матей 15:1–20=Марк 7:1–23. Основен коментар: Марк.] За коментар относно употребата на думата „тогава“ от Матей вижте гл. 4:1.

6. И не почитайте. Първото изречение на стих 15:6, както е казано в превода на Кралския свещеник, всъщност продължава и допълва мисълта на стих 5. Стих 6 би било по-добре да започва с думите „Така направихте“.

Заповед. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „слово“.

13. Всяко растение. Тук се има предвид всяко предание, всяка „човешка заповед“ (вижте върху Марк 7:3, 13, 15).

14. Канавка. За предпочитане „яма“ или „дупка“.

21. Исус отиде оттам. [Оттегляне във Финикия, Мат. 15:21–28 = Марк 7:24–30.]

Основен коментар: Матей. Вижте Оттегляне от обществено служение; Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Следващият инцидент вероятно се е случил в края на пролетта на 30 г. сл. Хр. , вероятно около месец май. С нахранването на 5000 души и проповедта за хляба на живота в синагогата в Капернаум (вижте върху Йоан 6:1, 25), галилейското служение достигна своя връх. Вълната на популярността започна да се обръща срещу Исус, както се случи и предходната година в Юдея (вижте ДА 393), и мнозинството от онези, които се смятаха за Негови последователи, Го отхвърлиха (вижте върху Йоан 6:60–66). Това беше само няколко дни преди Пасхата през същата година, на която Исус не присъства (вижте върху Марк 7:1).

Третото галилейско пътуване силно разтревожи еврейските водачи (виж ДА 395; виж на Марк 6:14). След Пасхата делегация от Йерусалим се изправи срещу Исус с обвинението, че нарушава религиозните изисквания (виж Марк 7:1–23). Но Той ги накара да млъкнат, като разкри лицемерието им, и те си тръгнаха с голям гняв и ярост (виж ДА 398). Тяхното отношение и заплахи ясно показаха, че животът Му е в опасност (ДА 398, 401). Така в хармония със съвета, който преди това беше дал на учениците, Той се оттегли от Галилея за известно време (виж върху Матей 10:14, 23), както направи от Юдея предходната година, когато беше отхвърлен от водачите там (виж върху гл. 4:12).

Това оттегляне на север бележи началото на нов период в служението на Христос и края на служението Му в Галилея, на което Той беше посветил приблизително една година, от около Пасхата през 29 г. сл. Хр. до тази през 30 г. сл. Хр. Оставаше по-малко от година преди смъртта Му.

Въпреки че непосредствените обстоятелства, които са накарали Исус да се оттегли в региона от Финикия беше срещата с книжниците и фарисеите от Йерусалим, пътуването имаше и положителни цели. Исус имаше определена цел не само да напусне Галилея, но и да отиде в района на Финикия. След като беше отхвърлен от евреите както в Юдея, така и в Галилея, Исус потърси възможност да научи учениците си как да работят за неевреи. Езичниците се нуждаеха от евангелието и сега Той започна серия от уроци, предназначени да накарат учениците да осъзнаят нуждите на езичниците и факта, че те също бяха потенциални кандидати за небесното царство. Оттеглянето във Финикия предостави отлична възможност за такова обучение (виж ДА

400). Исус извърши само едно чудо по време на това посещение във Финикия. Това посещение обаче очевидно не беше мисионерско пътуване в смисъла, в който бяха трите обиколки на Галилея, защото при пристигането си Исус се уедини и планираше да запази присъствието си там в тайна (виж Марк 7:24).

Брегове. Гръцки *merē*, „област“, „деление“ или „регион“. Исус се оттегли в хълмовете на гранична област между Галилея и Финикия (виж DA 399), откъдето Той можел да види градовете Тир и Сидон, разположени на около 37 км един от друг, в крайбрежната равнина отдолу. Районът принадлежал на римската провинция Сирия (виж том II, стр. 69).

Тир и Сидон. Вижте том I, стр. 128; том II, стр. 67, 68; вижте върху Бит. 10:15. Векове преди идването на римляните финикийците са били търговските лидери на света.

22. Ханаанка. Финикийците били от древния ханаански род; всъщност те сами се наричали ханаанци (виж върху Бит. 10:6, 18). Гърците ги наричали финикийци, очевидно по името на пурпурно багрило (гр. *phoinix*) , което първите купували от вторите в ранните дни на финикийската търговия в Егейския регион (виж том II, стр. 68). Ханаанците били от хамитски произход, но в началото на пребиваването си в земята на Палестина те възприели семитския език и погълнали толкова много семитска култура, че дълго време се смятало, че са от семитски произход. Евреите били семити и имало големи сходства в езика и общите културни характеристики между еврейския и ханаанския народ.

Това е четвъртият случай, записан в Евангелията, при който Исус е служил на неевреи. Първият е бил в Сихар в Самария (Йоан 4:5–42), вторият в Капернаум (Лука 7:1–10) и третият, в близост до Гергеса (Марк 5:1–20). Самаряните, разбира се, са били отчасти евреи и макар служението на Исус за тях да не бъде гледано с благосклонност, то няма да Му донесе порицанието, което би донесло работата за откровените езичници. Стотникът е бил приятелски настроен към евреите и е вярвал, че те изповядват истинската религия. Чудото, което Христос е извършил за него, е било в съответствие с молбата на самите еврейски водачи. Изцелението на обладаните от демони в Гергеса не може да бъде тълкувано от евреите като умишлен контакт от страна на Христос с езичниците.

По-скоро те биха могли да го сметнат за спешен удар върху Христос, при който в известен смисъл Той изгони демоните в самозащита. Освен това Той отказа да позволи на освободените от демони мъже да общуват с Него като ученици. Дори сега, с жената от Финикия, Исус не работеше открито за хората от областта (виж Марк 7:24). Тя дойде при Него и Му отправи молбата си.

Христовите отношения с неевреите в Палестина бяха второстепенни спрямо служението Му за „изгубените овце от дома Израилев“ (Матей 15:24). За да може делото Му за избрания народ да има някакъв успех, беше необходимо Той, поне външно, да се съобразява с обичаите дотолкова, че еврейските водачи да нямат повод да Го обвиняват, че е разрушил бариерите, които са издигнали срещу езичниците, колкото и погрешни да са били тези бариери в много отношения (виж том IV, стр. 28-33). В противен случай Той би разрушил влиянието си сред самите хора, за които е дошъл да работи.

Днес християнските работници трябва да считат всички хора за равни пред Бога и да помнят, че „Бог не гледа на лице“ (Деяния 10:34).

Брегове. Гръцки *horía*, „граница“, тук област, оградена от граници (виж на стих 21). Исус беше в областта Тир и Сидон, жената беше от областта Тир и Сидон и

Записаният тук инцидент се е случил в същия район. Когато жената намерила Исус, тя „паднала в нозете му“ (Марк 7:25), кланяйки се пред Него в обичайната ориенталска поза, заета от човек, който поднася молба на висшестоящ (вж. Матей 4:9; 8:2).

Смили се. Гръцки елеео (виж на гл. 5:7).

Син Давидов. Вижте гл. 1:1. Изненадващо е, че една езическа жена се обръща към Исус с това име, което предполага признаването му за Месия. Във Финикия е живяло много евреи и сред тях отдавна се е разпространила новината за чудните дела на Исус (виж Марк 3:8; Лука 6:17). Очевидно именно чрез тези евреи, живеещи във Финикия, жената е чула за Исус (виж ДА 400).

Силно раздразнен от дявол. Буквално „силно демонизиран“ или, по-свободно, „силно обладан от демон“ (вижте Допълнителна бележка към Марк 1).

23. Нито дума. Целта на Христос беше да даде на учениците урок как да работят за неевреи и Той направи това, като показва контраста между обичайното еврейско отношение и Своето собствено (вижте върху стих 21). Типичният еврейски равин би направил точно това, което учениците предложиха - да я отпрати, без дори да отговори директно на молбата ѝ. Благоволенieto, с което самият Исус гледаше на езичниците, като на имащи право на привилегиите на небесното царство, е ясно от това, което Той беше казал за тях (вижте Лука 4:26, 27), заедно с това, което беше направил за тях при предишни случаи. Исус по никакъв начин не споделяше тяхната изключителност, която юдеите изпитваха към езичниците (вижте върху Матей 15:22, 26).

Учениците Му дойдоха. Те не оцениха публичността, предизвикана от страстните обръщения на тази езичница, която те смятаха за не по-достойна от куче (вижте гл. 10:5). Тя не само беше непозната; тя беше жена. Не само това, тя беше чужденка. В тяхната концепция за евангелското поръчение все още нямаше място за непознати чужденки.

24. Не съм изпратен. Вижте стих 21. Тоест, Исус е бил изпратен предимно до юдеите, макар че когато му се е предоставила възможност, Той не е отказал на езичниците благословиите, които е дал на собствения си народ (вижте том IV, стр. 26-30). Едва много години след като Христос се е възнесъл на небето, еврейските християни напълно са осъзнали факта, че Бог е смятал всички хора навсякъде за годни да станат граждани на небесното царство (вижте Деяния 9:9-18, 32-35; 10:1-48; 15:1-29; Рим. 1:16; 9:24; и др.).

Изгубени овце. Вижте гл. 10:6.

25. Покланяла се. Буквално „се е поклонила“ (виж гл. 8:2). Това е типична ориенталска Позата на молба може да се заеме пред обекти на поклонение или дори пред мъже, особено пред висшестоящи, чието благоволение се търси (виж върху Естир 3:2). Използването от тази жена на месианската титла „син Давидов“ (виж върху Матей 1:1; 15:22) предполага, че тя е имала поне смътна представа кой всъщност е Исус. Дали е използвала термина просто защото нейните еврейски съседи са го използвали, обсъждайки чудесните дела на Христос, или дали е изразявал известна вяра от нейна страна, че Исус е Месията, не е ясно.

26. Не е подобаващо. Тоест, не е подходящо, не е правилно или добро. Тук Христос изразява характерното за юдеите отношение, че езичниците са недостойни за небесните благословии.

Хляб. Тоест, „хлябът“ на спасението (виж Йоан 6:32), който Бог е поверил на евреи, Неговите „деца“, за разпределение сред езичниците, но които евреите егоистично трупаха за себе си (вж. COL 291-293).

Кучета. Гръцката дума *kunaria*, „малки кучета“, тук се използва като препратка към езичниците (виж гл. 7:6). Юдеите смятали, че благословиите на спасението ще бъдат пропилены, ако бъдат дадени на езичниците, които според мнението на юдеите не са били способни да оценят тези благословии или да се възползват от тях. Предполагаемото презрително отношение на Христос към жената вероятно я е обезкуражило, но несъмнено Той е бил уверен, че вярата ѝ няма да отслабне (виж 1 Кор. 10:13). Тя изглеждала сигурна, че Христос може да изпълни желанието на сърцето ѝ, стига само да го направи (виж върху Марк 1:40). Гордостта и предразсъдъците не означавали нищо за нея и тя не позволявала на това да я възпрепятства. Нейната вяра и постоянство са наистина похвални.

27. Истина, Господи. Или „Да, Господи.“ Зад симулираното безразличие на Исус към нейната искрена молба (виж върху стихове 15:23, 26), тя очевидно долови нежното състрадание, което струеше на непрестанни потоци от Неговото голямо любящо сърце. Самият факт, че Той изобщо благоволи да обсъди въпроса с нея – вместо рязко да я отхвърли, както биха направили равините – очевидно ѝ даде смелост да повярва, че Той ще се съгласи с молбата ѝ. В гласа Му нямаше и следа от нетърпение, а лицето Му разкриваше само спокойното достойнство и безкрайната нежност, които винаги характеризираха лицето Му.

Трохи. Гръцка дума *psichia*, умалителна форма, означаваща „малки хапки“ или „трохи“. Дори „малките кученца“ (виж на стих 26) имат право на „малките хапки“, които стопаните им им хвърлят. Тази забележителна жена е готова да приеме всяко необходимо ниво на човечност, което Христос може да ѝ определи, без дори да спори по въпроса, стига Той само да изпълни молбата ѝ. Сравнете упоритостта на прокажения пред лицето на големи препятствия (вижте Марк 1:40–45).

28. Велика е твоята вяра. Тя издържа изпитанието; вярата ѝ стои непоколебима. Тя е сигурна, че е във властта на Христос да дари дара на здравето на дъщеря си. Сравнете Христовата препоръка към стотника (вижте върху Лука 7:9).

В същия този час. Подобно на сина на благородника (виж Йоан 4:43–54) и слугата на стотника (виж Лука 7:1–10), дъщерята на ханаанката била изцелена от разстояние, не в непосредственото присъствие на Христос, и както във всеки друг случай, изцелението било незабавно, пълно.

29. Исус си тръгна оттам. [Изцелен глухоням; Други чудеса в Декаполис, Мат. 15:29–31 = Марк 7:31–37. Основен коментар: Марк.]

30. Хвърлете ги на земята. Не по груб начин, а очевидно като жест на окончателност. Те предадоха болните и страдащите на Неговата милост.

32. Призова учениците си. [Нахранването на четирите хиляди, Мат. 15:32–39 = Марк 8:1–10.] Основен коментар: Матей. Вижте „Оттегляне от обществено служение“; „Служението на нашия Господ“; относно чудесата, стр. 208–213.] За събитията, непосредствено предхождащи това, вижте стих 15:21. За близостта на това чудо, както и за предишно чудо в същата местност, както и за връзката между двете събития, вижте Марк 5:1, 18–20. За сравнение на двете събития вижте Допълнителна бележка в края на главата. Времето вероятно е било началото на лятото, 30 г. сл. Хр., може би края на юни или началото на юли.

Имайте състрадание. Спасителят е винаги докосван от човешкото страдание и горкост (Евр. 4:15).

Множество. Предимно, ако не и изключително, езичници (DA 405). Първоначално предубедени срещу Исусе, те сега изглеждат не само приятелски настроени, но и силно заинтересовани от това, което Той има да каже.

Три дни. Според ориенталското пресмятане това би бил един цял ден, както и всички части от предходния и следващия ден (виж стр. 248–250). Хората бяха донесли храна поне за един, ако не и за два дни, защото Исус не изпитваше никаква загриженост до третия ден.

Няма. Буквално „не съм готов/а“.

да не би да припаднат. Те бяха гладни и Исус се грижеше за физическото им състояние благополучие, както се е грижил и за тяхното духовно благополучие.

33. Учениците Му казват. Сравнете с Марк 6:35–37.

34. Колко хляба? За коментар по паралелния въпрос по време на нахранването на 5000 души и за „хлябовете“ вижте Марк 6:38.

Няколко малки рибки. Не бяха много и в очите на учениците те бяха толкова малък, че едва ли си струва да се забележи.

35. Земята. Относно важния факт, че не се споменава трева, както в разказа за нахранването на 5000 души, вижте Допълнителна бележка в края на главата.

36. Благодарни. Вижте Марк 6:41.

37. Всички ядоха. Вижте Марк 6:42.

Счупено месо. Думата „месо“ е добавена. За думата, преведена като „счупено“, вижте Марк 6:43.

Кошници. Гръцки *spurides*, големи кошници, изработени от тревни въжета или от ракиа (вижте върху Марк 6:43).

38. Четири хиляди мъже. При нахранването на 5000 души общо имаше повече от Присъстваха 10 000 души, включително жени и деца (виж DA 809). Ако съотношението беше горе-долу същото сега, щеше да има повече от 8 000 души, включително мъже, жени и деца.

39. Магдала. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването Магадан. Марк има Далманута (гл. 8:10). Възможно е да е имало няколко варианта на имената. Повечето съвременни авторитети предпочитат изписването Магдала и колебливо го идентифицират с Медждед, на западния бряг, между Капернаум и Тиберия. Руините на Медждед се намират близо до южната граница на Генисаретската равнина.

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ОТНОСНО ГЛАВА 15

Критиците често са обвинявали, че нахранването на 4000 души не е отделно събитие от нахранването на 5000 души. Те посочват многобройните сходни детайли и по-специално отношението на учениците, когато Христос предложил да нахрани толкова голямо множество в слабо населен район. Многобройни други детайли обаче сочат два подобни инцидента, както твърдят евангелистите, а не две версии на един оригинален инцидент, както твърдят критиците.

Могат да се изброят следните точки на сходство: (1) районът, където се е случило чудото, източният или североизточният бряг на Галилея; (2) голяма тълпа от хора, събрана на хълм в откритата местност, за да слуша Исус; (3) липсата на храна и съчувствието на Исус към тях с оглед на тази ситуация; (4) Исус се съветва с учениците Си, намеквайки им, че те трябва да поемат инициативата да осигурят храна; (5) недоверчивият отговор на учениците и запитването на Исус относно наличните провизии; (6) тълпата, седнала на земята; (7) благословията, разчупването и раздаването на хлябовете и рибите; (8) количеството останала храна; (9) разпускане на множеството; (10) връщане към западния бряг на езерото.

Разликите са следните: (1) едното, пристигане по море; другото, по суша, както подсказва контекстът; (2) едното, близо до Витсаида Юлия; другото, вероятно по-на юг, близо до Гергеса; (3) едната, евреи на път за Пасхата (Жан. 364); другата, Езичници, живеещи в региона (Жан. 404); (4) едното, учение с продължителност един ден;

другото, учение с продължителност три дни; (5) обстоятелства, които доведоха Исус до района: едното, за да бъде сам с учениците Си; другото, Исус вече беше в района и изцеляваше хора; (6) време: едното, непосредствено след Третото галилейско пътуване; другото, след пътуване до Финикия; (7) едното, тълпата се беше събрала импулсивно и не беше донесла провизии; другото, тълпата очевидно имаше провизии за ден-два и затова се беше събрала по предварително уговорен план; (8) едното, 5000; другото, 4000; (9) едното, учениците представят проблема и предлагат да изпратят тълпите по домовете си; другото, Исус представя проблема, намеквайки, че е дълг на учениците да направят нещо по въпроса; (10) едното, тревата беше зелена; другото, не се споменава за трева; (11) едното, описано е подреденото разположение на местата; другото, не се споменава как са седели хората; (12) вид кошници, използвани за събиране на излишъка: едните кошници – кошници; другите – кошници тип „шпори“; (13) събраното количество: едните – 12 кошници; другите – кошници тип „шпори“; (14) според едната, Исус изпраща учениците си напред през езерото и се оттегля в хълмовете, за да се моли; другите – Той ги придружава; (15) дестинация: едната, Капернаум или Генисарет; другата, Магдала; (16) едната, последвана от буря на езерото; другата, не се споменава за бурно преминаване; (17) според едната, стимулт, който е събрал множеството, е бил, че някои са видели Исус да си тръгва; според другата, някои са били от голямо разстояние и не са знаели за събирането или не са могли да го стигнат, освен по предварителен план.

Случайният характер на няколко от различията изключва общ произход за двата разказа или за каквото и да е намерение от страна на евангелските писатели да направят две истории от един оригинал. Трябва да се отбележи също, че точките на сходство са в по-голямата си част от общ характер, докато точките на различие са до голяма степен свързани с конкретни детайли. Също така, точките на различие са повече на брой от точките на сходство. Някои от по-значимите точки на различие са особено достойни за внимание

бележка:

1. При нахранването на 5000 души имаше много зелена трева (Мат. 14:19; Марк 6:39; Йоан 6:10), докато при 4000 души нито един от евангелистите не споменава трева. Първото чудо се случи няколко дни преди Пасхата и следователно вероятно в края на март или началото на април, 30 г. сл. Хр. (виж върху Марк 6:30). В Палестина последните осезаеми дъждове падат през март и, като цяло, тревата изсъхва с настъпването на сухия сезон няколко седмици по-късно (виж Том II, стр. 110). Както Матей, така и Марк също записват инциденти, които, разгледани в техния контекст, изискват изтичането на поне няколко седмици между двете чудеса (виж върху Марк 7:1; Мат. 15:21). Тревата би била кафява и суха по време на второто чудо. Тези два несвързани и случайни момента в двата разказа са склонни да се потвърждават взаимно, докато ако обратното беше вярно – ако зелената трева беше спомената във втория случай, но не и в първия – изглеждаше, че има несъответствие.

2. Кошниците при първия случай били „кофинои“, малки ръчни кошници, а тези при втория случай – „спуридес“, големи, подобни на кошници (вижте Марк 6:43). С 5000-те ученици носели „кофинои“ или малки ръчни кошници, каквито евреите използвали при кратки пътувания, и първият случай включвал пътуване от по-малко от 16 км за по-малко от 24 часа. Вторият случай бил предшестван от пътуване от 80 до 120 км през предимно езическа територия, което отнело няколко седмици. При такъв

пътуване през езическа територия, където евреите биха избягвали да купуват храна от езичници, учениците биха носили по-големите кошници (вижте Марк 6:43). Ако големите кошници бяха използвани с 5000 души при много кратко пътуване, а по-малките кошници при по-дълго пътуване, изглеждаше, че има несъответствие. Фактът, че Исус по-късно спомена и двата случая и направи разлика между кошниците и кошниците, отново свидетелства за разликата между двете чудеса (Матей 16:9, 10; Марк 8:19, 20). Някои предполагат, че разликата между двата вида кошници е била по-скоро във вида, отколкото в размера. Както и да е това, евангелските писатели последователно поддържат разликата.

3. Фактът, че тълпата останала с Исус три дни при втория случай и очевидно не им свършила храната до третия ден, повдига силното предположение, че те дошли подготвени да останат поне един или два дни. С други думи, те знаели, че ще намерят Исус и очевидно очаквали да прекарат известно време с Него. Допълнителният факт, че някои от тях дошли от голямо разстояние (Марк 8:3), сочи към планирано събиране, каквото първото не било. Но евангелският разказ неволно предоставя напълно задоволително обяснение за това как хората са се събрали по този начин, макар че това не е дадено във връзка със самата история. Двамата изцелени демонични бяха разказали историята си из целия Декаполис (Марк 5:20; Лука 8:39). Те били сериозни и ревностни в работата си и в целия регион имало голямо желание да видят Исус (виж Лука 8:40; ДА 404). Когато Той се завърна много месеци по-късно, двамата излекувани демонични, и без съмнение други, се присъединиха към разпространението на новината и, вероятно с предварителното съгласие на Исус, събраха хора отдалеч и отблизо.

Основната причина, поради която критиците отричат две отделни чудеса, е фактът, че учениците са били също толкова неподготвени за това проявление на Христовата сила, както и при предишния случай (Мат. 15:33; вж. Марк 6:35–37). Освен това, от предишното чудо са минали най-много не повече от три месеца, вероятно четири, и изглежда трудно да се повярва, че учениците биха били толкова бавноумни, колкото изглежда са били при този случай. Обаче, предишната тълпа е била съставена изключително от евреи, които вероятно са били достойни за „хляб от небето“, докато този път тълпата е била съставена изключително от езичници (виж ДА 404, 405). Не е ли самият Исус наскоро потвърдил, че „не е прилично да се вземе хлябът на децата и да се хвърли на кучетата“ (Мат. 15:26)? Разбира се, това твърдение не се е отнасяло буквално, нито преносно, но в тяхната тъпота (вж. гл. 16:6–11) учениците очевидно са го приели буквално. Не след 24 часа Исус отново ги смъмри, че са толкова бавни да схванат значението на думите Му (ст. 15:9–12). За учениците удивителното и неочаквано не е било, че Исус може да осигури хляба, а по-скоро, че ще го направи за езичниците.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–39DA 395–405

2–4DA 396

6 КОЛ 276

7–9DA 397

8 1Т 188

8, 9 РК 50; 6Т 249

9 COL 276; DA 398; Ev 214, 589, 590; FE 438, 448; PP 166; TM 229; 5Т 81; 8Т 120

11 ДА 397

12, 13 DA 398

14 EW 68; TM 394; 3T 467, 554; 6T 166

18 TM 409

19 ДА 172

22 ДА 399, 608; 7T 190

23, 24 ДА 400

24 ДА 402

25–28 ДА 401

29–32 ДА 404

31 PK 69

33–39 ДА 405

ГЛАВА 16

1 Фарисеите искат знамение. 6 Исус предупреждава учениците си за кваса на фарисеите и садукееите. 13 Мнението на хората за Христос, 16 и изповедта на Петър за него. 21 Исус предсказва смъртта му, 23 упреквайки Петър, че го е разубедил от това; 24 и увещава онези, които ще го последват, да носят кръста.

1. Фарисеите. [Изискването за знамение, Мат. 16:1–12 = Марк 8:11–12. Основен коментар: Матей. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ.] Има поне два случая, в които Исус обсъжда искането за „знамение от небето“. Първият е във връзка с Проповедта край морето, вероятно през есента на 29 г. сл. Хр. (виж гл. 12:22, 38, 39). Тази от гл. 16:1–4 се е случила около девет месеца по-късно, вероятно в началото на лятото на 30 г. сл. Хр. За събитията, непосредствено предхождащи този, втория случай, в който е било поискано знамение, виж гл. 15:21, 32.

Със садукееите. Сега, за първи път, садукееите се обединиха с фарисеите в опит да накарат Исус да млъкне. Няколко седмици преди това Исус беше напуснал Галилея, за да избегне тези заядливи критики (виж гл. 15:21). Сега, почти в момента, в който Той отново стъпи на галилейска земя, те подновяват атаката си срещу Него.

Искушаващо. Гр. *peirazō* (виж гл. 4:1). След като по-рано са изправили Исус пред този въпрос, те несъмнено са предположили какъв е вероятният Му отговор (виж гл. 12:38). Той щеше да откаже и този отказ вероятно са възнамерявали да представят на хората като доказателство, че твърденията Му за месианство са лъжливи. Те подлагаха Исус на изпитание, както Сатана беше направил в пустинята (виж гл. 4:7), не с искрено желание да видят нещо, което би ги убедило, а по-скоро с надеждата, че Той няма да успее да го направи и по този начин ще им даде възможност да Го осъдят и да отрекат твърденията Му. Очевидно Исус е имал силата да върши такива чудеса, но Той постоянно е отказвал да го направи (виж гл. 12:38). 4:3–11; 7:6). Той можеше, но отказа, защото би било несъвместимо с принципите да го направи (вижте ДА 366).

Подпис. Вижте стр. 208.

От небето. Вижте гл. 12:38, 39. По това време Исус беше извършил всякакви чудеса, включително демонстрации на власт над болести, демони, смърт и силите на природата. Всяко чудо беше Неговият отговор на истинската му нужда (Жан. 366). Фактът, че всяко чудо водеше до благословия за човечеството, всъщност беше най-доброто възможно доказателство за божествената сила, чрез която бяха извършени всички Негови чудеса. Но фарисеите и садукееите искаха „знамение от небето“ и отричаха, че многото чудеса, които Исус беше извършил, са задоволително доказателство за божествения произход на Неговата мисия. Очевидно те търсеха знамение, напълно отстранено от сферата на човешкия контрол, като например гръм извън сезона (вижте 1 Царе 12:17), огън от небето (вижте 4 Царе 1:10) или слънцето.

стояха неподвижно (вижте върху Исус Навин 10:12) и бяха готови да твърдят, че ако Исус не направи това, Той не е дори толкова велик, колкото древните пророци, като Самуил или Илия. Въпреки че знаеха за ангелското послание към витлеемските пастири (Лука 2:8–14), за звездата, която доведе мъдреците в Йерусалим (Матей 2:1–6), и за слизащия гълъб и гласа от небето (гл. 3:16, 17) – всички тези чудеса, които биха могли да бъдат класифицирани като „знамения от небето“ – те отказаха да признаят тези преки доказателства, че Исус е Божият Син (вижте върху гл. 13:13–16). Те бяха без знание, защото избраха да отхвърлят светлината (вижте върху Осия 4:6).

2. Когато е вечер. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на останалата част от стих 2, започвайки с тези думи, и целият стих 3. Лука 12:54–56 е подобен по мисъл, макар и донякъде различен по форма. Илюстрацията очевидно е такава, каквато Христос често е използвал, и тук в Матей е напълно подходяща за контекста.

Хубаво време. Исус говори за времето в Палестина. Вятър и облаци от Средиземноморието на запад обикновено носеше дъжд, докато вятърът от Арабската пустиня на югоизток означаваше горещо и сухо време.

3. Лошо време днес. Буквално „днес буря“.

Лоуринг. Гръцки *stugnazō*, „да изглеждаш мрачен“ или „да изглеждаш тъжен“ (виж Марк 10:22). Тук *stugnazō* означава „облачно“ или може би „заплашително“.

О, лицемери. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Разбира се, няма съмнение, че тези фарисеи и садукее са били лицемери (виж гл. 23:13–29; и др.; вж. ДА 409).

Разпознавам. Гръцки *diakrīnō*, „да различавам“, „да отделям“ или „да правя разлика“.

Знамения на времето. Вижте ст. 2; стр. 208. Самото отношение на фарисеите и садукее само по себе си е било „знак“ на „времената“, знак за „лошото време“ в еврейския климат на мнение относно Месията.

4. Зъл и прелюбодеен. „Зъл“ в смисъл, че му липсват морални и духовни качества. възприятие; „прелюбодеяние“ в смисъл, че е било нелоялно към Бога (виж гл. 12:39).

Нямаше и следа. Критиците на Исус се нуждаеха от духовно обновление вътрешно, а не от някакво външен знак (виж ДА 406). Самите думи, които Христос изрече, сами по себе си бяха впечатляващ „знак“, само стига да им обърнат внимание.

Пророк Йона. Христос тук посочва, първо, обръщащата сила на проповедта на Йона като „знамение“ за народа на Ниневия, точно както Неговата собствена проповед е била знамение за хората от Неговото време (виж ДА 406), и второ, времеви елемент – три дни и три нощи – в преживяването на Йона (виж стр. 248–250).

Той ги остави. Вижте гл. 10:14, 23; 15:21. Исус отказа да спори повече с тях. лицемери. Беше безполезно да се прави това, защото нямаше как да се спечели нищо, нито като се убедят те, нито като се просветлят минувачите. По-нататъшното обсъждане можеше само да обърка хората и да утвърди фарисеите и садукее в техния курс на умишлено неверие и измама.

5. От другата страна. Тяхната дестинация беше Витсаида Юлия (виж върху Мат. 11:21; Марк 6:31; 8:22), на около 13 км от Магдала. Разказът в Марк (гл. 8:13–22) на пръв поглед може да изглежда така, сякаш предполага, че разговорът между Исус и учениците се е състоял в лодката по пътя през езерото. Но Матей ясно заявява, че това е станало след като са стигнали „от другата страна“ (виж ДА 407).

Забравени. Тоест, при прибързаното им напускане на Магдала, предизвикано от спора с фарисеите и садукееите. Самата Витсаида Юлия е била на езическа територия и евреинът обикновено е носил провизии, за да избегне купуването на храна от неевреи (вижте Допълнителна бележка към Глава 15).

6. Квасът на фарисеите. Вижте гл. 13:33. Тук „квас“ се отнася конкретно до „доктрината“ на фарисеите и садукееите (вижте гл. 16:12), т.е. до техните принципи и учения. Както квасът прониква в буца тесто, така и принципите, които човек приема, проникват в живота му. Сравнението е наистина уместно, независимо дали принципите са добри или зли.

Духът, ученията и характерът на религиозните водачи, разкрити в тяхното лицемерие, гордост, показност и формализъм, неизбежно биха повлияли на живота на онези, които ги уважават и спазват техните инструкции. В този конкретен случай Исус говори за духа на фарисеите и садукееите (вж. Марк 8:15), който ги е накарал да поискат знамение. По-късно Исус сравни лицемерието им с квас (вж. Лука 12:1; вж. Матей 23:2, 3).

7. Обосновани. Или „обсъждани“ помежду си.

Няма хляб. Вижте стих 6. Тоест, няма достатъчно количество. Учениците имаха един малък хляб, но не повече (вижте Марк 8:14). Те погрешно разтълкуваха предупреждението на Исус срещу „кваса“ на фарисеите, като че ли трябва да избягват да купуват хляб от хлебар, който случайно се е оказал фарисей или садукей (вижте ДА 408). Колко бавно бяха учениците да разсъждават от причина към следствие и да схванат духовните истини, които Христос се опитваше да им предаде! (Вижте допълнителна бележка към глава 15.)

8. Исус разбра. Той знаеше какво мислят учениците, дори и да не ги чуваше. какво казваха те (вижте Марк 2:8).

Маловерци. Вижте върху Мат. 8:26; вж. Мат. 6:30; Евр. 11:6. Вярата е необходима, за да възприемат на духовната истина. Част от трудността на учениците беше, че не възприемаха истинския характер на фарисеите и садукееите (виж ДА 398, 408). Те все още приемаха тези религиозни водачи за това, което се преструваха, а не за това, което наистина бяха, слепи за лицемерието, което се криеше зад маската на симулирано благочестие.

9. Още ли не разбирате? Исус беше разочарован от бавността им да възприемат духовната истина (вижте Марк 6:37). Само няколко часа по-рано Той беше осигурил храна за 4000 мъже, а няколко седмици по-рано - за 5000. Защо биха си помислили, че Той е загрижен за липсата на буквален хляб?

Пет хиляди. Вижте Марк 6:30–44.

10. Четири хиляди. Вижте гл. 15:32–39.

13. Исус дойде. [Оттегляне в Кесария Филипова: Голямата изповед, Мат. 16:13–28=Марк 8:27 до 9:1=Лука 9:18–27. Основен коментар: Матей. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ.] Оттеглянето в Кесария Филипова вероятно се е случило в средата на лятото на 30 г. сл. Хр., през половин година от оттеглянето си от обществено служение, която Исус е посветил предимно на наставляването на учениците си. Тази фаза от служението на Христос продължава от Неговото отхвърляне в Капернаум, около времето на Пасхата (виж върху Йоан 6:66) през пролетта, до Празника на шатрите през есента (виж върху Йоан 7:2). За да избегне конфликт с еврейските водачи и шпионите, назначени да Го следват (виж върху Марк 7:1), Исус вече е прекарал няколко седмици отвъд границите на Галилея, във Финикия и Декаполис (виж върху Матей 15:21, 22; Марк 7:31). Но веднага след завръщането Му в Галилея, шпионите, назначени от Синедриона, отново Го предизвикали (вижте Матей 16:1) и Той напуснал Галилея за Витсаида Юлия, в

територията на Ирод Филип (виж стр. 65; виж върху Марк 8:22; виж Палестина по време на служението на Исус). Шпионите не го последваха.

Брегове. Вижте гл. 15:21.

Кесария Филипова. Напускайки Витсаида Юлия, Исус и учениците Му пътуваха наоколо още 40 км на север до околностите на Кесария Филипова, главният град на Итурея, който е бил под управлението на Филип, брат на Ирод Антипа, тетрарх на Галилея (виж стр. 65; виж Палестина по време на служението на Исус). Кесария Филипова, първоначално известна като Панеас, е била идентифицирана със съвременното село Банияс. Панеас е кръстен на Пан, гръцкия бог на стадата, пасищата, горите и дивата природа, и бог-покровител на овчарите и ловците. От пещера, преди посветена на Пан, във висока скала в близост до Панеас (Кесария Филипова), извира вечен поток, Банияс, един от главните източници на река Йордан. Филип възстановил и разкрасил град Панеас и го нарекъл Кесария Филипова на името си и на Тиберий Цезар (Йосиф Флавий, Древности xviii. 2. 1; Война ii. 9. 1 [168]).

Попитан. Или „започна да разпитва“, което предполага продължителна дискусия. Оттеглянето на Христос в този езически регион е било отчасти, за да избяга от шпионите, които не Му дадоха почивка, докато остана в Галилея, а също и за да има възможност да наставлява учениците Си и да ги подготви за часа на кризата, който скоро щеше да сложи край на краткото Му служение (ДА 411). Следващата дискусия очевидно се е състояла по време на пътуванията на Исус и Неговите ученици (виж Марк 8:27), в края на един от Неговите периоди на молитва (виж Лука 9:18). Тези случайни подробности от разказа предполагат възможността Исус и учениците да са прекарвали нощта на открито, някъде в подножието на планината...

Ермон и че или е посветил нощта на молитва, или е станал рано и се е отделил от учениците за молитва на някое тихо, уединено място. Той е бил на път да започне наставления относно заключителните сцени на земното Си служение.

Съответно, Той потърси напътствие как да им разкрие тези нежелани мисли и се помоли да бъдат подготвени да приемат това, което Той имаше да им съобщи (виж ДА 411).

Кого казват хората? Исус започна дискусията за предстоящите Си страсти, като насочи мислите на учениците Си към Себе Си като Месия, тема, до която изглежда никога не се е докосвал директно преди. Беше от съществено значение те да Го разпознаят като Месия, преди да могат по някакъв начин да оценят значението на Неговата заместническа жертва на Голгота. Ако Той беше разпознат само като „учител, дошъл от Бога“ (виж върху Йоан 3:2) или като един от древните пророци, възкръснали от мъртвите (виж върху Матей 16:14), Неговата смърт не би могла да има по-голямо значение от тази на всеки друг велик и добър човек. Тя би била по-скоро примерна, отколкото заместническа. Нямахме да има изкупителна сила. Този, който би намерил спасение в кръста на Голгота, първо трябва да признае, че Този, Който висеше на кръста, не е никой друг, а Божият Син, Спасителят на света, Месията, Христос. Само въз основа на месианството на Исус от Назарет кръстът може да бъде разбран и оценен в истинската му перспектива. Исус, разбира се, е знаел добре какво мислят хората за Него. Той знаеше също за погрешното им схващане за природата на царството, което Той беше дошъл да установи (вижте върху Лука 4:19). Причината да зададе този въпрос на учениците беше да им даде представа за следващия въпрос – какво самите те бяха започнали да мислят за Него (Матей 16:15). Вярата на учениците беше още по-забележителна в контраст с неверието или половинчатата вяра на останалите им сънародници. Разбира се, те бяха тясно свързани с Учителя от известно време.

Син човешки. Вижте Марк 2:10.

14. Някои казват. Учениците споменават четири мнения, които са чули да се изразяват относно Исус. Но трудността с всички тези мнения е, че макар да са признавали Исус за велик човек, всички те не са го признавали за Бог.

Така е било и с Никодим (виж върху Йоан 3:2). За по-ранно описание на обществената реакция към личността на Исус виж върху Марк 6:14–16.

Ти си Джон. Наистина почит към Джон и към впечатлението, което краткото му служение е оставило. направени върху мисленето на хората, дори всъщност върху притъпената съвест на Ирод Антипа (вижте Матей 3:1; Марк 6:14–16). Различните мнения, които хората са имали за Исус, са тъжно признание, че въпреки всички доказателства, предоставени от Небето, „неговите“ не са успели да Го разпознаят за това, което Той е бил в действителност – Месията от старозаветните пророчества (вижте Йоан 1:11; Лука 24:25–27).

Илия. Вижте върху Йоан 1:19–25.

Един от пророците. Вижте Втор. 18:15.

15. Кого казвате вие? Акцентът на гръцката конструкция е: „А вие, кой казвате, че съм аз?“ За донякъде подобен разговор между Исус и Неговите ученици вижте Йоан 6:66–69. Постоянни спътници на Исус вече повече от година, а някои от тях повече от две години, учениците са имали възможности да наблюдават многобройните доказателства за божествеността на Исус (вижте върху Йоан 1:1–3), далеч надхвърлящи тези на други хора.

Сега Исус им даде възможност да засвидетелстват вярата си. Въпреки че разбирането им за Него беше далеч от съвършенство, Андрей, Филип и Натанаил очевидно вярваха от самото начало, че Исус е Месията (виж Йоан 1:40–49; ДА 141). След бурята на езерото всички ученици Му се поклониха (виж Матей 14:33) и след кризата в Галилея изповядаха вяра в Него като Божия Син (Йоан 6:68, 69).

16. Петър отговори. Тоест, не само от свое име (Жан Жак 412, 415), но като говорител на Дванадесетте, както и при предишни случаи (виж Йоан 6:69; виж върху Мат. 4:1). 14:28; Марк 3:16).

Ти си Христос. За значението на титлата Христос вижте гл. 1:1. Въпреки че мнозина вече бяха отхвърлили идеята, че Христос е възможно да бъде Месията на пророчеството (вижте гл. 16:13, 14), учениците все още бяха лоялни към Него като такъв, въпреки че разбираха, но несъвършено, всичко, което е свързано с това. По-късно, разбира се, те разбраха (вж. Лука 24:25–34). Освен ако не схванат тази фундаментална истина чрез вяра и не се придържат здраво към нея, те също биха се провалили напълно в разбирането на истината, че Месията трябва да страда. Така че, когато дойде Неговият час на крайната му нужда, „всички ученици Го оставиха и избягаха“ (Мат. 26:56). Въпреки това Исус основаваше бъдещите надежди на църквата на тази малка група свидетели и ако не повярваха, че Той е Христос, каква надежда имаше, че други хора някога ще повярват в тази възвишена истина? Вижте Йоан 1:11, 12.

Измислицата, че Исус е бил просто велик и добър човек, може би най-добрият човек, живял някога, но нищо повече, е толкова абсурдна, колкото и невероятна. Той твърдял, че е самият Божий Син и очаквал последователите Му да се съгласят с това убеждение. Или е бил, или не е бил. А ако не е бил, е извършил най-голямата измама и преструвка в историята. Някой, който би направил подобно твърдение и би насърчил другите да Го смятат за Спасител на света, когато Той не е бил, едва ли би бил достоен за възхищение, да не говорим за поклонение. Исус от Назарет е бил или Христос, Синът на живия Бог, или е бил най-колосалният самозванец на всички времена.

Син на живия Бог. Вижте върху Лука 1:35. Въпреки че Исус приема тази титла, изглежда, че я е използвал за Себе Си само рядко. Исус обикновено се е наричал Човешкият Син (виж върху Матей 1:1; Марк 2:10), което е същата титла, която е използвал, когато им е задал въпроса по този повод (Матей 16:13). „Кой е Човешкият Син?“ пита Исус; „Синът на живия Бог“, отговарят учениците (виж върху Йоан 1:1–3, 14; Допълнителна бележка върху Йоан 1).

17. Благословен. Вижте гл. 5:3. Исус тържествено приема изповедта на вярата на Петър. Доколкото Петър беше говорител на всички ученици (вижте на стих 16), благословението, отправено към него сега, принадлежи и на тях, доколкото тяхната вяра беше равна на неговата.

Симон, син на Йона. Тоест „Симон, син на Йона [или Йоан]“ (виж върху Йоан 21:15; срв. върху Марк 3:16). Това е било пълното име на Петър, според еврейския обичай.

Плът и кръв. Тоест, човешки същества. Това е бил често срещан еврейски идиом, обозначаващ човечеството като цяло или частично (вж. Гал. 1:16, 17).

Моят Отец. Вижте Йоан 6:45; 1 Коринтяни 2:10. За употребата на термина „Отец“ от Исус, отнасящ се до Бог вижда в Матей 6:9.

18. Казвам също. Бащата беше разкрил една истина (ст. 17); Исус сега добавя към нея друга.

Ти си Петър. Обръщайки се към Симон, син на Йона (ст. 17), като към Петър, Исус използва името Той беше дал на Петър при първата му среща (вж. Йоан 1:40–42; вж. върху Матей 4:18).

Върху тази скала. Тези думи са били тълкувани по различен начин: (1) че Петър е „тази скала“, (2) че вярата на Петър в Исус като Христос е „тази скала“, (3) че самият Христос е „тази скала“. Изложени са убедителни причини в полза на всяко от трите обяснения. Най-добрият начин да се определи какво е имал предвид Христос с тези загадъчни думи е да се попита в самите Писания какво е означавала тази фигура на речта за еврейските слушатели, особено за онези, които са чули Исус да я използва в този случай (вижте МВ 1). Свидетелството на писанията на самите ученици очевидно е по-висше от това, което хората оттогава са смятали, че Исус е имал предвид. За щастие, някои от онези, които са били очевидци на този случай (вижте 2 Петрово 1:16; 1 Йоан 1:1–3), са оставили ясен и недвусмислен запис.

В тази част Петър, към когото са отправени думите, категорично отрича чрез своите учения, че „скалата“, за която говори Исус, се отнася до него (вижте Деяния 4:8–12; 1 Петрово 2:4–8). Матей записва факта, че Исус отново е използвал същата фигура на речта, при обстоятелства, които ясно изискват терминът да се разбира като Него Самия (вижте върху Матей 21:42; срв. Лука 20:17, 18). От много ранни времена образът на скала е бил използван от еврейския народ като специфичен термин за Бог (вижте върху Втор. 32:4; Пс. 18:2; и др.). Пророк Исаия говори за Христос като за „голяма скала в изтощена земя“ (вижте върху гл. 32:2) и като за „скъпоценен крайъгълен камък, сигурна основа“ (вижте върху гл. 28:16). Павел потвърждава, че Христос е бил „Скалата“, която е била с Неговия народ в древността (виж 1 Кор. 10:4; вж. Втор. 2:1).

32:4; 2 Царе 22:32; Пс. 18:31). Във вторичен смисъл истините, които Исус е говорил, са също „скала“, върху която хората могат да градят безопасно и сигурно (вж. върху Мат. 7:24, 25), защото Той самият е живото „Слово“, „направило плът“ (вж. Йоан 1:1, 14; срв. Марк 8:38; Йоан 3:34; 6:63, 68; 17:8).

Исус Христос е „скалата на нашето спасение“ (Пс. 95:1; срв. Втор. 32:4, 15, 18; Вт. 4:13).

Той сам е основата на църквата, защото „никой не може да положи друга основа освен положената, която е Исус Христос“ (1 Кор. 3:11), „нито в никой друг има спасение“ (Деяния 4:12). Тясно свързани с Исус Христос като „крайъгълен камък“ в основата на църквата са „апостолите и пророците“ (Еф. 2:20). В същия смисъл, че Христос е Скалата, „жив камък, отхвърлен от човеците, но избран от Бога“, всички, които вярват

в Него, „като живи камъни, се съграждат духовен дом“ (1 Петрово 2:4, 5), „сплотени заедно... свят храм в Господа“ (Еф. 2:21). Но Исус е винаги и само „Скала“, върху която почива цялата структура, защото без Него изобщо не би имало църква. Вярата в Него като Божи Син ни прави възможно и ние да станем Божии синове (виж Йоан 1:12; 1 Йоан 3:1, 2). Осъзнаването, че Исус Христос наистина е Божият Син, както Петър категорично потвърждава в този случай (виж Матей 16:16), е ключът към вратата на спасението (виж ДА 412, 413). Но е случайно, а не фундаментално, че Петър е първият, който признава и заявява вярата си, което в този случай той прави като говорител на всички ученици (виж ст. 16).

Августин (ок. 400 г. сл. Хр.), най-великият католически богослови от ранните християнски векове, оставя на читателите си да решат дали Христос тук е определил Себе Си или Петър като „скалата“ (Retractiones i. 21. 1). Златоуст, „златоустият“ проповедник, друг Отец от ранните векове, казва, че Исус е обещал да положи основата на църквата върху изповедта на Петър [не върху Петър], но другаде нарича Самия Христос наистина наша основа (Коментар върху Галатяни, гл. 1:1–3; Проповеди върху 1 Тимотей, № xviii, гл. 6:21). Евсевий, ранният църковен историк, цитира Климент Александрийски, който заявява, че Петър, Яков и Йоан не са се стремели към върховенство в църквата в Йерусалим, а са избрали Яков Праведния за водач (Църковна история ii. 1). Други ранни отци на църквата, като Иларий от Арл, са учили същото.

Едва когато е потърсена библийска подкрепа в полза на твърденията на римския епископ за първенството на църквата (виж том IV, стр. 836), думите на Христос по този повод са извадени от първоначалния им контекст и интерпретирани като означаващи, че Петър е „тази скала“. Лъв I е първият римски папа, който твърди (около 445 г. сл. Хр.), че неговата власт идва от Христос чрез Петър. За него Кенет Скот Латурет, водещ църковен историк, казва: „Той настоява, че по Христов указ Петър е скалата, основата, вратарят на небесното царство, назначен да връзва и развързва, чиито присъди запазват валидността си на небето, и че чрез папата, като негов наследник, Петър продължава да изпълнява задачата, която му е била поверена“ (История на християнството [1953], стр. 186). Наистина странно е, че ако това наистина е имал предвид Христос, нито Петър, нито който и да е друг от учениците, нито други християни в продължение на четири века след това са открили факта! Колко необикновено е, че никой римски епископ не е открил това значение в думите на Христос, докато един епископ от пети век не е сметнал за необходимо да намери някаква библийска подкрепа за папското първенство. Значението, придавано на думите на Христос, чрез което те са принудени да предоставят първенство на така наречените наследници на Петър, епископите на Рим, е в пълно противоречие с всички учения, които Христос е дал на Своите последователи (виж гл. 23:8, 10).

Може би най-доброто доказателство, че Христос не е назначил Петър за „скалата“, върху която е поставил щеше да построи църквата Си, е фактът, че никой от онези, които чува Христос по този повод – дори Петър – не тълкува думите Му по този начин, нито по времето, когато Христос беше на земята, нито по-късно. Ако Христос беше направил Петър главен сред учениците, те нямаше да бъдат въввлечени в многократни спорове за това кой от тях „трябва да се счита за най-голям“ (Лука 22:24; виж Матей 18:1; Марк 9:33–35; и др.; ДА 817; виж върху Матей 16:19).

Името Петър произлиза от гр. petros, „камък“, обикновено малка каменна плоча. Думата „скала“ е от гр. petra, самата голяма скална маса, „перваз“ или „рафт“.

на скала“, „скалист връх“. Петра е голяма, неподвижна, неподвижна „скала“, докато петрос е малък „камък“. До каква степен Христос може да е имал предвид това разграничение или да го е обяснил, докато е говорил, е въпрос, който не може да се определи от самите тези думи, защото Христос със сигурност е говорил арамейски – общоприетият език на Палестина по това време. Гръцката дума „петрос“ несъмнено представлява думата „кефа“ (кефас) на арамейски (вижте гл. 4:18). И, много вероятно, „петра“ също представлява арамейската дума „кефа“, въпреки че има вероятност Христос да е използвал някакъв друг синоним или израз на арамейски, който би съвпаднал с разграничението между „петрос“ и „петра“, което е направено от евангелските писатели на гръцки. Изглежда вероятно Христос да е възнамерявал да направи такова разграничение, иначе Матей, пишейки на гръцки и воден от Светия Дух, не би направил такова.

Очевидно петрос, или малък камък, би направил невъзможна основа за каквото и да е сграда, и тук Исус потвърждава, че нищо по-малко от петра, или „скала“, не би било достатъчно. Този факт е още по-сигурен от думите на Христос в гл. 7:24: „Всеки, който чуе тези Мои думи и ги изпълнява“, е подобен на „мъдър човек, който е построил къщата си на канара [гр. петра]“. Всяка сграда, построена върху Петър, петрос, слабо, грешно човешко същество, както ясно показва евангелският разказ, има основа, малко по-добра от подвижен пясък (вижте на гл. 7:27).

Църква. Гръцки *ekklēsia*. Вижте на гл. 18:17.

Порти. В древните градове портата е била място за срещи на градските бащи и ключово място в защитата на града срещу атакуваща армия (вижте Бит. 19:1; Исус Навин 8:29). Следователно, превземането на портата би направило възможно превземането на целия град.

Христовата победа над смъртта и гроба е централната истина на християнството. Не беше възможно за Сатана да държи Христос с въжетата на смъртта (виж Деяния 2:24), нито ще бъде възможно да държи някого от онези, които вярват в Христос (виж Йоан 3:16; Римляни 6:23). Образно казано, Сатана държи „портите на ада“, но Христос, чрез смъртта Си, влезе в крепостта на Сатана и върза противника (вижте върху Матей 12:29). Върху този възвишен факт се гради надеждата на християнина за избавление от хитростите на Сатана в този живот, от властта му над гроба и от присъствието му в идния живот. „Последният враг, който ще бъде унищожен, е смъртта“ (1 Коринтяни 15:26). Смъртта и гробът в крайна сметка ще бъдат „хвърлени в огненото езеро“ (Откр. 20:14).

Да се тълкува, че думите на Христос означават, че „портите на ада“ няма да надделеят над Петър, означава да се отрече собственото обяснение на Христос в Матей 16:21 (към което стихове 13–20 са уводни) и да се обезсмисли реакцията на Петър (виж стихове 22, 23).

Ад. Вижте гл. 11:23.

Не надделяват. Образно казано, „портите на ада“ надделяват над Петър, когато той три пъти отрече се от своя Господ (виж ДА 413) и буквално при смъртта си (виж Йоан 21:18, 19).

Пълното значение на това, което Христос е имал предвид, когато е казал, че „портите на ада“ „няма да го надделеят“, може най-добре да се разбере от факта, че Той веднага е продължил да говори за това как ще „бъде убит и ще възкръсне на третия ден“ (вижте Матей 12:40; вж. ДА 418). Христос триумфира славно над цялата сила на Сатана и чрез този триумф Той дава уверение, че Неговата църква на земята също ще триумфира.

19. Ключовете. „Ключовете“ към небесното царство са думите на Христос (виж ДА 413; вж. Йоан 1:12; 17:3). Важно е да се отбележи, че самият Христос говори за „ключа“, наричан тук „ключ на познанието“ за това как да влезем в царството (виж Лука 11:52).

Думите на Исус са „дух“ и „живот“ за всички, които ги приемат (вижте Йоан 6:63). Именно думите на Христос носят вечен живот (вижте Йоан 6:68). Божието слово е ключът към преживяването на новороденото (1 Петрово 1:23).

Както думите, изречени от Исус, убеждаваха учениците в Неговата божественост, така и тяхното повтаряне на Неговите думи на други хора, като Негови посланици, имаше за цел да ги „помири“ с Бога (вижте 2 Кор. 5:18–20). Спасителната сила на евангелието е единственото нещо, което допуска мъже и жени в небесното царство. Христос просто даде на Петър и на всички останали ученици (вижте върху Мат. 18:18; Йоан 20:23) властта и силата да доведат хората в царството. Именно възприятието на Петър за истината, че Исус наистина е Христос, му даде „ключовете“ на царството и го пусна в царството, и същото може да се каже за всички Христови последователи до самия край на времето. Аргументът, че Христос е дал на Петър степен на власт, по-голяма или различна от тази, която е дал на другите ученици, е без библейско основание (вижте върху Мат. 16:18). Всъщност, сред апостолите именно Яков, а не Петър, е упражнявал административни функции над ранната църква в Йерусалим (виж Деяния 15:13, 19; вж. гл.

1:13; 12:17; 21:18; 1 Кор. 15:7; Гал. 2:9, 12). Поне веднъж Павел „се противопостави“ на Петър „в лице“ за погрешно действие (вижте Гал. 2:11–14), което със сигурност не би направил, ако беше знаел нещо за това, че Петър се ползва с правата и прерогативите, които някои сега му приписват въз основа на Мат. 16:18, 19.

Царство небесно. Както често се използва в служението на Христос, „царството небесно“ тук се отнася до царството на божествената благодат в сърцата на онези, които стават негови граждани, тук и сега (вижте гл. 4:17; 5:2). Никой не може да се надява да влезе в бъдещото царство на славата (вижте гл. 25:31, 34), ако първо не е влязъл в настоящото царство на Неговата благодат.

Вържи. Цялото изказване гласи буквално: „Всичко, което вържеш на земята, ще бъде „...което е вързано на небето, и каквото развържете на земята, ще бъде развързано на небето.“ Очевидното значение е следното: църквата на земята ще изисква само това, което небето изисква, и ще забранява само това, което небето забранява. Това изглежда е ясното учение на Писанията (вижте Матей 7:21–27; Марк 7:6–13). Когато апостолите тръгнали да проповядват евангелието, според поверената им задача (вижте Матей 28:19, 20), те трябвало да учат обрънатите във вярата „да пазят всичко“, което Христос е заповядал – нито повече, нито по-малко.

Да разширим значението на „вързвам“ и „развързвам“ до властта да диктуваш в какво могат да вярват членовете на църквата и какво могат да правят по въпросите на вярата и практиката, означава да тълкуваме в тези думи на Христос повече, отколкото Той е имал предвид под тях, и повече, отколкото учениците са разбирали от тях. Такова твърдение Бог не одобрява. Христовите представители на земята имат правото и отговорността да „вързват“ всичко, което е „вързано на небето“, и да „развързват“ всичко, което е „развързано на небето“, тоест да изискват или забраняват каквото и да е ясно разкривано от Вдъхновението. Но да се отиде отвъд това означава да се замени човешката власт с властта на Христос (вижте върху Марк 7:7–9), тенденция, която Небето няма да толерира у онези, които са били назначени да надзират гражданите на небесното царство на земята.

20. Не казвай на никого. До самия край на Неговото служение – до триумфалното влизане в Въсщност, Йерусалим – Исус избягваше публични дискусии за Своето Месианство. Той никога не е твърдял публично, че е Месията. Очевидно, за да избегне публичност като Месия (виж върху Марк 1:24, 25), Христос многократно е заповядвал на злите духове да не Го наричат „Светият Божий“ (виж върху Марк 1:24, 25, 34; 3:11, 12; Лука 4:34, 35, 41). Дванадесетте, по време на пътуването си през Галилея, не е трябвало да обсъждат въпроса дали Исус е Месията (виж върху ДА 350), защото популярните погрешни схващания относно Месията (ДА 30, 414, 415; виж върху Лука 4:19) биха могли да осуетят провъзгласяването и приемането на евангелието. Хората биха тълкували подобно провъзгласяване в политически смисъл, както са направили по време на триумфалното влизане в Йерусалим (виж върху Матей 21:1, 5; Йоан 6:15).

21. Оттогава нататък. Разговорът в стихове 13-20 беше подходящо въведение към темата, която Исус представи за първи път – Неговите предстоящи страдания, смърт и възкресение (вижте стих 13). Дали наставленията и разговорът в стихове 21-28 са се състояли веднага след предходния раздел или много скоро след това, не е известно.

Възможно е да е имало друг кратък интервал от време между стихове 23 и 24 (виж Марк 8:34; ДА 416). Както и да е, ясно е, че всички разговори и дискусии, записани в стихове 14-28, са се провели в района на Кесария Филипова (виж върху стих 13; вж. ДА 411, 418). Вероятно това е било в края на лятото, през 30 г. сл. Хр. (виж върху стих 13).

Преди този случай Исус не беше обсъждал Своето Месианство дори с Дванадесетте (вижте върху стихове 13, 16), нито им беше споменал факта, че като Месия, Той трябва да умре за греховете на света. Вярно е, че Той беше намекнал за смъртта Си в загадъчно изявление по време на Първото очистване на Храма, повече от две години по-рано (вижте върху Йоан 2:19), а на Никодим Той ясно, макар и насаме, беше изложил както факта, така и естеството на Своята смърт (вижте върху Йоан 3:14). Оттогава нататък обаче Исус многократно обсъждаше въпроса с учениците Си, без съмнение в опит да отклони умовете им от лъжливите, популярни представи, които юдеите тогава имаха относно Месията и Неговото царство (вижте върху Лука 4:19). Тяхното нежелание по този повод да приемат и поддържат идеята, че Месията трябва да страда и умре (вижте Матей 16:22), подчертава трудността, която Христос имаше да разубеди умовете им от това погрешно схващане.

Отново (гл. 17:22, 23) и отново (гл. 20:17-19) Той обсъди въпроса с тях. Но разочарованието им, когато времето най-накрая настъпи, показва, че само с частичен успех Исус им наложи наставленията, които сега трябваше да им предаде.

Той трябва. Буквално „това е необходимо за него“ (вижте върху Лука 2:49), т.е. в смисъл че е било необходимо Той да направи това, за да изпълни плана за живота Си, докато е на земята (вж. Марк 8:31; 9:12; и др.). Нямахме друг начин, по който Той би могъл да изпълни мисията Си, освен чрез пътя на кръста.

Йерусалим. Където, няколко месеца по-късно – може би три или четири – Той „решително реши да отиде“ (вижте Лука 9:51).

Ще страда много. Както е било пророкувано (виж Пс. 22:1, 7, 8, 15-18; Ис. 53:3-10; и т.н.). Страданията на Исус имат значение за нас от гледна точка на това, че Той е Божият Син, Месията от старозаветните пророчества и Изкупителят на човечеството. Тъй като Той е бил Месията, Той трябва да страда.

Старейшините. Употребата на един определителен член в гръцкия език показва, че трите класа водачи – старейшини, главни свещеници и книжници – тук се третират като една група, а не като три отделни групи. Вероятно следователно това е бил Синедрионът, който е

известно е, че са били съставени от тези три групи. За коментар относно „главните свещеници“ вижте гл. 2:4. За коментар относно „книжниците“ вижте Марк 1:22. Синедрионът е бил върховният законодателен и съдебен орган на Израел, състоящ се от 71 членове (вижте стр. 67).

Бъдете убити. Отново и отново Исус ясно излагаше фактите, както за разпятието, така и за на възкресението. Въпреки това, учениците не успяха да разберат значението на Христос (Марк 9:10, 32), сякаш избирайки да вярват в това, в което искат да вярват, и отхвърляйки това, което намираха за неудобно според техните предубеждения (вижте ДА 30).

Третият ден. Вижте стр. 248-250.

22. Петър го взе при себе си. Буквално „Петър го взе при себе си“, което означава, че е взел Исус настрана, за да говори с Него.

Започна да го смърмя. Петър „започна“, но Исус го спря, преди да успее да довърши. По-късно смелостта на Петър отново се проявила, когато той взел меч в опит да защити Исус (виж Йоан 18:10; вж. Матей 26:33-35).

Далеч да бъде от тебе. Често срещан еврейски идиом, преведен на гръцки и означаващ „Бог да бъде милостив към теб“. Петър не можел да разбере как ще страда Месията; идеята за „Месия“ и „страдащ Слуга“ изглеждала непримирима в съзнанието му (вж. Ис. 52:13 до 53:1). С протеста си Петър разкрил собствения си егоизъм. Той искал да следва Исус, но не се наслаждавал на идеята да бъде свързан с програма, предопределена да доведе до страдание и смърт (вж. ДА 415, 416; виж върху Мат. 16:24, 25).

Това няма да бъде. В гръцкия език има двойно отрицание, категоричен начин да се каже: „В никакъв случай няма да бъде това.“

23. Той се обърна. Изглежда, че Христос се обърна от Петър към другите ученици (виж Марк 8:33), въпреки че думите Му бяха адресирани към Петър, когато го правеше.

Махни се от Мене. Чувството, изразено от Петър, беше това на изкушителя, а отговорът на Христос беше насочен към невидимия враг, който го беше подтикнал. Това бяха същите думи, с които Христос отблъсна изкушителя в пустинята (виж Лука 4:8) и са израз на най-строгото укор, изричано някога от Исус. Заповедта буквално означава „Махни се от Мене!“ или по-свободно казано „Махай се!“ или „Махни се от очите Ми!“.

Петър беше позволил на „портите на ада“, така да се каже, да го завладеят, за да бъде рупор на княза на злото (вж. Матей 16:18). Думите на Христос обаче бяха отправени не толкова към ученика, колкото към този, който ги е подтикнал да ги произнесат.

Обида. Гръцки скандал, правилно спусъкът на капана, върху който е поставена стръвта, и метафорично „пречка“. Тук Господ говори за Петър като за пречка за Него по пътя Му към кръста (виж на стих 21).

Наслаждавам се. Гръцки *rhōneō*, „да разбирам“, „да чувствам“ или „да мисля“. Английският глагол „to savor“ има архаичното значение „да разбирам“ или „да възприемам“. Мигове по-рано Петър беше изразил божествена истина относно Исус, която му беше разкрита от Отца (ст. 17); сега той каза това, което му беше внушено от врага на всяко добро. Колко бързо Петър смени страната във великата борба!

24. Ако някой. Исус се обърна към всички ученици (виж Лука 9:23), а Марк (гл. 8:34) добавя, че освен учениците Му е имало и други присъстващи – може би някои евреи от региона, които са повярвали в Него и са чували за всичките Му чудни дела в Галилея. За коментар на мисълта, изразена в Матей 16:24, 25, вижте гл. 10:38, 39.

Да се отрече от себе си. Тоест, да се „отрече от себе си“, да подчини волята си на Христос, отсега нататък живеи за Христос, а не за себе си.

Да вземе кръста си. Тоест, да поеме отговорностите, които съпътстват ученичеството, дори ако по този начин ще бъде призван да плати най-високата цена. Кръстът не е бил юдейски, а римски инструмент за екзекуция на престъпници (виж гл. 10:38). Въпреки това, през тези десетилетия кръстът е бил добре познат в Палестина.

Престъпник, осъден на смърт чрез разпятие, буквално е „взел кръста си“ или поне напречната греда към него, която е занесъл до мястото на екзекуцията, и вероятно именно за това Христос намеква тук. В контекста, в който Христос споменава носенето на кръст, изглежда, че Той говори не толкова за малките трудности и препятствия, с които ще се сблъскат учениците, а по-скоро за необходимостта да бъдат готови да се

изправят пред самата смърт (виж гл. 16:21, 22). Петър току-що се беше опитал да убеди Исус да се откаже от божествения план, който Го е призовал да вземе кръста Си. Исус отговаря, че това е невъзможно, защото такава не е волята на Отца и че освен това, ако Петър иска да продължи като ученик, той трябва да е готов да плати същата цена, както всъщност в крайна сметка е направил (вижте Йоан 21:18, 19).

На друго място Христос представя допълнителната мисъл, че учениците трябва да носят кръстовете си „всеки ден“ (виж Лука 9:23), в посвещаване на живота на служение, към който са призвани. Ако хората мразеха Исус, може да се очаква от тях да мразят и Неговите представители, учениците (виж Йоан 15:18; 16:33; виж върху Матей 10:22).

Следвай ме. Бъдещият ученик първо трябва да се отрече от себе си, от собствените си планове, от собствените си желания; след това трябва да е готов да понесе всеки кръст, който дългът го призовава да „вземе“; накрая, трябва да „следва“ стъпките на Исус (виж 1 Петрово 2:21). Да „следваме“ Исус означава да оформяме живота си по Неговия начин и да служим на Бога и на ближните си, както е правил Той (виж 1 Йоан 2:6).

25. Спаси живота му. Вижте гл. 10:39. Да „спаси“ живота си означава първо да търси нещата от настоящия живот, забравяйки „царството Божие и Неговата правда“ (вижте гл. 6:33).

Да загуби живота си. Човек „губи“ живота си заради Христос, когато се „отрича“ или „се отрича“ от себе си и поема Христовия кръст (виж върху Мат. 5:11; 16:24; срв. 1 Петр. 4:12, 13).

Намерете го. Друг аспект на този велик евангелски парадокс. За християнина не може да има корона без кръст, въпреки че Сатана в пустинята предложи на Христос короната на този свят по друг начин, а не чрез кръста (виж гл. 4:8, 9; 16:22).

26. Свят. Гръцки kosmos, тук обозначава какво светът може да предложи под формата на материални богатства, облаги и т.н. „Да спечелят целия свят“ винаги е била амбицията на силите на злото, видими и невидими, както в настоящето, така и в миналото.

Душа. Гръцки psuchē (виж на гл. 10:28).

Дай в замяна. Тук Христос използва въздействаща илюстрация, за да изобрази живо една вечна истина. Няма адекватен отговор на зададения въпрос.

27. Син човешки. Обичайното име, с което Исус се е наричал (вижте върху Марк 2:10).

Елате в славата. Тези, които загубят живота си заради Христос, са сигурни, че ще го намерят. когато Господ се завърне в слава в края на века (1 Кор. 15:51–55; 1 Сол. 4:16, 17). Тогава всеки човек може да очаква да получи своята награда (виж 2 Тим. 4:8; Откр. 22:12). Христос току-що говореше за християните, които губят живота си (виж Матей 16:25) заради Него. Ако тяхната „награда“ за жертвата трябва да бъде получена при смъртта, както твърди популярната теология, странно е, че Христос тук конкретно заявява, че тази награда не се дава, докато самият Той не се завърне в слава в края на века (виж гл. 25:31).

С ангелите си. Сравнете Мат. 24:31; 1 Кор. 15:52; 1 Сол. 4:16.

Според делата му. Тоест, според това, което е направил в този живот. Христос проповядва същата истина най-категорично в притчите за овцете и козите (гл. 25:31–46), богатата и Лазар (Лука 16:19–31), плевелите (Мат. 13:24–30), мрежата (гл. 13:47–50) и сватбеното тържество (гл. 22:1–14). Нищо в ученията на Христос не може да се тълкува като означаващо, че ще има време, когато на хората ще бъде даден втори шанс, възможност да избегнат „възнаграждението“ за злите си дела в настоящия живот. Писанията последователно представят този живот като „ден на спасението“ (Ис. 49:8; 2 Кор. 6:2), времето, когато човек трябва да „изработи“ – чрез вяра в Христос и под даващата сила на Светия Дух – своето „собствено спасение със страх и трепет“ (Фил. 2:12).

28. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Докато не видят. Показателно е, че и трите синоптични евангелия записват разказа за Преображението непосредствено след това предсказание. Няма прекъсване в повествованието – няма разделение на глави или стихове в гръцкия оригинал – и освен това и трите споменават факта, че Преображението се е случило около седмица след това твърдение, което предполага, че събитието е изпълнението на предсказанието. Връзката между двете части на повествованието сякаш изключва възможността Исус тук да е говорил за нещо различно от Преображението, което е миниатюрна демонстрация на царството на славата. Несъмнено Петър го е разбирал така (виж 2 Петрово 1:16–18).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10; вижте допълнителна бележка върху Йоан 1.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–28DA 405–418

1 DA 405

3 8T 28

3, 4 DA 406

5 DA 408

6 DA 407

13–16DA 411

16 DA 415

16–18DA 412

18 AA 11, 194, 198; DA 413; PK 596; RC 53; 1T 471

19 DA 413, 442; 3T 428, 450

20 DA 414

21 AA 26; EW 150, 161; SR 43, 205

21, 22 DA 415

22 AA 525; Изд. 88

23 1T 152; 5T 409

23, 24 DA 416

24 AA 523, 560; AH 379, 381; CD 165; CH 223, 319; CS 44, 227, 252, 289, 302; CT 23;

FE 463, 511; LS 114; MB 14; MM 132, 251; MYP 314; 1T 286; 2T 491, 651; 3T 41, 81

388; 4T 251, 626; 5T 40, 78, 307, 515; 6T 251, 378; 7T 49, 240; 8T 45; WM 116

24–27CW 22

25 2T 304

25–28DA 417

26 COL 106; SC 126; 2T 496

27 GK 479; ПП 339; 2T 41, 277, 300; 3T 525

ГЛАВА 17

1 Преображението Христово. 14 Той изцелява лунатика, 22 предсказва собствените си страдания, 24 и плаща данък.

1. След шест дни. [Преображението Господне, Мат. 17:1-13 = Марк 9:2-13 = Лука 9:28-36.]

Основен коментар: Матей. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ.] За събитията и обстоятелствата, довели до Преображението, вижте гл. 16:13.

Преображението вероятно се е състояло в края на лятото, 30 г. сл. Хр. Пасхалният сезон през 30 г. сл. Хр. е довел до това общественото мнение в Галилея да се обърне срещу Исус (вижте върху гл. 15:21). Също така Синедрионът е засилил целта си да спре Неговото служение (вижте върху Мат. 16:1; срв. Марк 7:1, 2). В Кесария Филипова Исус за първи път говори ясно на учениците за Своите страдания и смърт (вижте върху Мат. 16:21).

Но те, както всички останали евреи, мислеха за Месията като за цар-завоевател. Затова дори за тях беше трудно да схванат идеята за Месия, който ще страда и ще умре. Мрачни мисли, както и в предишни случаи, изпълваха умовете им поради неразбирането им за естеството и целта на служението на Исус.

Споменатият тук период от време „след шест дни“ се отнася до времето от изповядването на вярата на Петър в божественото синовство на Исус (гл. 16:16). Лука (гл. 9:28) говори за него като за „около осем дни след това“, тоест около седмица по-късно. При общо пресмятане, една седмица би се нарекла „осем дни“ (виж стр. 248-250). Не е необичайно Лука (виж гл. 3:23) да дава приблизително или „около“, а не точно определение за времето.

Петър, Яков и Йоан. Тези трима бяха показали по-добро разбиране от своите съученици за истините, които Христос се стремеше да им предаде. Поне при един предишен случай те бяха специално избрани да станат свидетели на божествената сила в действие (виж Марк 5:37) и поради по-дълбокото си духовно прозрение те все още щяха да станат свидетели на Неговия час на агония в Гетсиманската градина (виж Марк 14:33). Именно за да ги подготви за този час на страх и разочарование, Исус сега ги взе сами със Себе Си в планините (виж ДА 420).

Висока планина. Мястото на Преображението Господне не е известно. Връх Тавор (надморска височина 588 м), на около 19 км югозападно от Галилейското езеро и на около 9 км източно от Назарет, е традиционното място. Но откритието, че по времето на Христос крепост и малко селище са увенчавали върха ѝ, прави невъзможно Исус да е намерил там уединението, за което говорят Матей и Марк (вж. ДА 419).

Тъй като Тавор вече не се счита сериозно за място на Преображението Господне, той е... обикновено се идентифицира с планината Хермон (надморска височина 9 166 фута или 2 794 м), по чиито по-ниски склонове се е намирал град Кесария Филипова и в близост до която е известно, че Христос и учениците са били непосредствено преди Преображението (виж гл. 16:13). Но има трудности и с това идентифициране. В близост до Кесария Филипова и планината Ермон Исус е бил „извън обсега на Ирод и Каяфа“ и „на разстояние от фарисеите“ (виж ДА 418). Това е бил езически регион отвъд пределите на Галилея. Този факт е накарал Христос да се оттегли там за известно време (виж гл. 16:13). Но

⁸ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 13:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

В подножието на планината Преображение книжниците и равините се смесили с тълпа от хора, най-вероятно евреи, и се опитали да унижат Исус и Неговите ученици. Това изглежда показва, че Преображението се е състояло в Галилея, а не в езическия квартал на Кесария Филипова.

Освен това, след посещението в Кесария Филипова, но преди Преображението Господне, Говори се, че Исус и учениците Му пътували на юг по бреговете на Галилейското езеро (виж ДА 418), на поне 48 км от планината Хермон. Следователно, през седмичния интервал между Голямата изповед и Преображението Господне, Исус се е завърнал в Галилея. Следователно изглежда, че нито Тавор, нито Хермон са били планината на Преображението.

Отделно, Лука добавя, че Исус отишъл там „да се моли“ (гл. 9:28). Това бил един от онези специални случаи, когато Исус тревожно търсел общение с небесния Си Отец (виж Марк 1:35), за да може да знае как да изпълни мисията Си (виж Марк 3:13). В този случай проблемът бил как да се помогне на учениците да разберат истинската природа на Неговата мисия и как да ги подготвят за смъртта Му (виж Матей 16:13). Цялата нощ била прекарана на склона на планината (виж Ж. В. 426).

Исус и Неговите спътници очевидно продължили да се изкачват, докато не се стъмнило твърде много. да отиде по-далеч. Изглежда, че Исус вече е прекарал значителна част от нощта в молитва по време на Преображението, защото с бавното минаване на часовете нощната роса „тежеше“ върху Него. Той се молеше за лична сила, за да се изправи пред голямото изпитание, което предстоеше, а също и за учениците Си, за да може вярата им в Него като Божии Син да бъде укрепена, за да могат да разберат необходимостта от Неговата смърт като част от плана на спасение и за да могат да бъдат подготвени за часа на изпитанието (вижте ДА 420).

Съответно, Той се молеше те да могат да видят Неговата божествена слава, която досега, освен за мимолетни мигове, беше скрита от погледа им (вижте Лука 2:48).

2. Преобразен. Гръцки *metamorpho*, „да се промени в друга форма“ или „да се трансформира“. Това беше един от случаите, когато божествеността проблясна през човечността на Исус, за да срещне сиянието на небето (виж ДА 421; виж върху Лука 2:49). Докато Исус се молеше, а учениците спяха, се случи мистериозната трансформация.

Описанието на преживяването от тримата синоптични писатели изключва всякакво предположение, че това е било субективно преживяване от страна на учениците или може би само на Петър. Това е било повече от сън или халюцинация, дължаща се на умора от еднодневното пътуване и тревога относно предсказанието на Христос за Неговата смърт; това е било реално преживяване. Много години по-късно Петър заявява, че той и неговите съученици „са били очевидци“ на „величието“, „честта“ и „славата“ на Исус и свидетелстват, че са чули гласа, провъзгласяващ синовността на Исус на Отца (виж 2 Петрово 1:16–18). Петър представя това изключително преживяване като едно от великите потвърждения на християнската вяра. Вижте върху Йоан 1:14.

Лицето Му. Описанието на Христос, записано тук, много наподобява това, дадено от Даниил (виж Дан. 10:5, 6) и от Йоан (виж Откр. 1:13–15). Видът на лицето на Исус се промени (виж Лука 9:29) под влиянието на тази сияйна бяла светлина. Това беше светеща слава, която сякаш идваше отвътре. Това беше славата, която Исус имаше на небето, преди да приеме човешкия образ (виж Йоан 17:5), и е славата, с която Той ще се върне отново на тази земя (виж Мат. 25:31; 1 Сол. 4:16, 17; ДА 422). Подобна слава излъчваше лицето на Моисей, когато слизаше от Планината на Закона (виж Изх. 34:29; 2 Кор. 3:7). Когато Исус се завърна и даде дара на безнравствеността на

Неговите верни, без съмнение, също ще отразяват тази слава (виж Дан. 12:3). За други моменти от живота на Христос, когато Неговата божественост е проявявала, вижте Лука 2:48.

Бяло като светлината. Марк сравнява „дрехите“ на Исус със сняг (виж Марк 9:3). „Белите дрехи“ на светиите (виж Откр. 3:4, 5, 18 и др.) ще отразяват славата на собствените дрехи на праведността на Исус в обновената земя.

3. Моисей и Илия. Очевидно учениците са разпознали небесните посетители или от техния разговор или чрез божествено просветление. Моисей беше великият избавител, законодател и основател на еврейската нация, а Илия - този, който я спаси във време на голямо отстъпничество и криза. Тук бяха живи представители, които да свидетелстват за божествеността на Исус, точно както „Моисей и всички пророци“ чрез своите писмени сведения са свидетелствали за Него (вижте върху Лука 24:44).

Важно е да се отбележи, че както по отношение на Илия (вижте 4 Царе 2:11, 12), така и на Моисей (вижте върху Юда 9) Писанията записват факта, че единият е бил пренесен на небето, без да види смърт, а другият е бил възкресен от мъртвите. Фактът, че Моисей и Илия са се явили с Христос по това време, следователно не трябва да се приема като доказателство, че всички праведни мъртви са на небето. Тези двамата, единият възкресен от мъртвите, а другият пренесен, без да види смърт, са се явили с Исус като символ на славното царство, в което изкупените от всички векове ще бъдат с Него в слава (вижте Матей 25:31; Кол. 3:4; 1 Сол. 4:16, 17).

Разговаряйки с него. Лука добавя, че са говорили за „неговата смърт, която той трябва да извърши в Йерусалим“ (Лука 9:31; срв. Матей 16:21).

4. Тогава Петър отговори. Както обикновено, Петър се изказа като говорител на групата (виж гл. 16:16, 22). Лука добавя, че Петър говореше, без да знае какво всъщност казва (виж Лука 9:33). Марк казва, че Петър, както и другите, се „много уплаши“ (виж Марк 9:6).

Господ. Гръцки. Куриос. Според Марк 9:5, Петър се обърна към Исус като „Учител“ (гр. Храби), а според Лука 9:33, като „Учител“ (гр. Epistatēs). Относно значението на подобни вариации в евангелските разкази вижте Допълнителните бележки към Матей 3, Бележка 2.

Нека направим. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „Аз ще направим“, въпреки че в Марк и Лука безспорният текст е „Нека направим“.

Три скинии. Буквално „три колиби“ или „три шатри“. На практика не е валяло никакво дъжд, през втората част на лятото (виж том II, стр. 110; виж на гл. 17:1), и единствената необходима защита би била тази от обилната нощна роса. Дали Петър е мислил за колибите само като защита от стихииите, или дали предложението му е дошло на ум във връзка с Празника на шатрите – който е само наблизо – не е сигурно. Очакването, че Илия ще дойде да възвести месианското царство (виж на ст. 10), може би е напомнило на Петър за предсказаното честване на този празник във връзка с управлението на Месията (виж Зах. 14:16–19). Може би той е заключил, че появата на Моисей и Илия по това време, толкова близо до Празника на шатрите, предполага, че те са дошли, за да участват в празненството.

5. Ярък облак. Напомнящ може би на облачния стълб в пустинята (вижте Изх. 13:21, 22), който беше осветен от Божията слава (вижте Числа 9:15, 16; вижте Изх. 40:34). Сравнете преживяването на Мойсей на планината с Бога (вижте Изх. 24:15–18), когато той „влезе в средата на облака“, който забулваше Божията слава. Тази сцена може би е изникнала в съзнанието на учениците, както може би и преживяването на Илия на планината Кармил (вижте върху 1 Царе 18:38; Лука 2:48; Йоан 1:14).

Засенчен. Гръцки episkiazō, „хвърлям сянка върху“ (вж. Лука 1:35; Пс. 91:1). Матей и Марк не уточняват дали облакът е „засенчил“ Христос и двамата небесни посетители, или учениците, или и двамата; обаче от Лука изглежда очевидно, че основното позоваване е на учениците (Лука 9:34).

Глас. Същият глас, чул по време на Христовото кръщение (виж гл. 3:17) и по-късно, в самия край на Неговото служение (виж Йоан 12:28). При тези три случая Отец лично засвидетелства божествената синовност на Исус.

Възлюбен мой Сине. Относно Христос като Божий Син вижте Лука 1:35; Йоан 1:1–3; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

Много доволен. Защото в живота Си на земята Исус е изпълнил до съвършенство възложената Му задача (виж Йоан 17:4) и е дал на хората съвършен пример за послушание на волята на Отца (виж Йоан 15:10). Ако се доверим на нашия Спасител, ще бъде наша привилегия и да „вършим това, което е угодно пред Него“ (1 Йоан 3:22).

Чуйте го. Вероятно с особен акцент върху наставленията, които Той сега даваше. относно Неговите предстоящи страдания и смърт (вижте на гл. 16:21).

6. Паднаха на лице. Сравнете Езекиил 1:28; Дан. 10:9. Такива мъже като Езекиил и Даниил получиха видения; Петър, Яков и Йоан видяха с естественото си зрение.

7. Докосна ги. Фактът, че докосването на Исус дойде след, а не преди, преживяването е косвено доказателство за факта, че това не е било видение, а по-скоро обективно преживяване. Освен това в Библията няма случай, в който трима мъже да са получили едно и също видение едновременно.

8. Вдигнаха очи. Според Марк, тримата мъже „изведнъж... се огледаха наоколо“ (Марк 9:8).

Само. Тоест, „сам“.

9. Видение. Гръцки horama, „спектакъл“, буквално „това, което се вижда“. Сравнете Еврейските думи хазон и мара (вижте 1 Царе 3:1).

На никого. Исус взе Петър, Яков и Йоан със Себе Си, защото само те от Дванадесетте бяха готови да приемат това, което Той имаше да им съобщи (вижте на стих 1). Ако бяха разказали какво са видели и чули, това би събудило само празно удивление и любопитство и не би могло да послужи за никаква добра цел по това време. Фактът, че те е трябвало да мълчат за това до след възкресението, предполага, че по това време другите ученици биха били готови да разберат и че вярата им ще бъде укрепена от разказа на тримата, които са били свидетели на събитието. Освен това, след като със собствените си очи са видели двама мъже, над които смъртта няма власт, тези трима ученици би трябвало да са готови да повярват на думите на Христос относно Неговото възкресение (вж. Лука 9:31) и да предадат вяра и смелост на своите съученици. Също така фактът, че Исус взе същите трима от тях насаме със Себе Си в Гетсиманската градина, за да се присъединят към Него в молитва, би трябвало да им напомни отново този урок.

10. Казват книжниците. Като официални тълкуватели на Писанията, „книжниците“ биха да бъдат тези, от които се очаква да решават богословски проблеми, като този, който обсъждаме тук. Относно книжниците вижте стр. 55.

Очевидната връзка между Преображението и дискусиата за идването на Илия изглежда е просто, че Илия е един от двамата, които са се явили с Христос. Въпреки това, Малахия е предсказал идването на Илия като предвестник на Месията (вижте върху Мал. 4:5) и учениците са си помислили, че Илия е дошъл, за да обяви

Месия, за да защити Исус и да потвърди властта Си като Цар Месия (виж ДА 422; виж върху Йоан 1:21). Но ако Исус наистина беше Месията на пророчеството, както учениците искрено се надяваха и вярваха в Него (виж върху Матей 16:16), защо тогава Илия не се беше явил преди това? Те все още не разбираха мисията на Йоан Кръстител, въпреки факта, че Исус вече им беше казал ясно, че животът и делото на Йоан Кръстител изпълняват пророчеството за идването на Илия (виж върху гл. 11:14).

11. Възстановете всички неща. В драматичното преживяване на планината Кармил, Илия успя да обърне сърцата на мнозина в Израел обратно към Бога на бащите им (вижте върху 3 Царе 18:37–40) и по този начин да спре страшните набези на отстъпничеството. По същия начин Йоан Кръстител провъзгласи кръщението на покаяние от греха и връщане към истинския дух на поклонение (вижте върху Мал. 3:1, 7; 4:6; Лука 1:17). Йоан, разбира се, не беше Илия лично (вижте върху Йоан 1:21), но той отиде пред Месията „в духа и силата на Илия“ (Лука 1:17).

12. Не го познаха. Тоест, не го разпознаха като Илия (вижте Йоан 1:10, 11).

Каквото и да изброят. Тоест, каквото и да пожелаят да направят. Вместо да приемат Йоан и вярвайки на посланието му, еврейските водачи го отхвърлили, както и призова му към покаяние (виж Лука 7:30–33; виж върху Матей 21:25, 32). Ирод го затворил (виж върху Лука 3:20) и около година по-късно го екзекутирал (виж върху Марк 6:14–29). Само няколко месеца след Преображението Господне водачите на Израел щяха да направят по подобен начин с Исус „каквото си поискат“.

14. Когато те дойдоха. [Момчето, обладано от демон, Мат. 17:14–21 = Марк 9:14–29=Лука 9:37–43а . Основен коментар: Марк.]

15. Лунатик. Вижте на гл. 4:24.

17. Перверзен. Буквално „изкривен“ или „корумпиран“.

20. Неверие. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това тълкуване и „малка вяра“. Учениците са имали твърде много вяра в себе си и твърде малко вяра в Бога (вж. гл. 8:26).

Синапено семе. Вижте гл. 13:31, 32. За подобни илюстрации, дадени при други случаи, вижте Мат. 21:21; Марк 11:23; Лука 17:6. Синапеното семе може да е малко в началото, но в него е скрит жизненият принцип и при благоприятни обстоятелства то ще порасне.

Кажете на тази планина. Христос тук говори образно за големи препятствия, с които се сблъскват Неговите ученици, докато изпълняват евангелската задача. Със сигурност Исус никога не е възнамерявал Неговите ученици да обикалят страната, местейки буквални планини. Въпреки това Той обеща, че никакви трудности, колкото и големи да изглеждат, не могат да попречат на осъществяването на Неговата божествена цел да спаси грешниците (вижте Исаия 45:18; 55:8–11).

Нищо няма да бъде невъзможно. „За Бога всичко е възможно“ (Матей 19:26).

21. Въпреки това. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) относно това дали стих 21 е бил в оригиналния текст на Матей (вж. върху Марк 9:29).

22. Докато те пребивавах. [Тайно пътуване през Галилея, Мат. 17:22, 23=Марк 9:30–32=Лука 9:43б–45. Основен коментар: Марк.] Или „докато се връщаха“, тоест в Капернаум. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „докато се събираха“.

Предаден. Или „освободен“ (вижте Марк 3:19; Лука 6:16).

23. Трети ден. Вижте стр. 248-250.

Те бяха изключително съжалявани. Или „бяха в голяма мъка“. Въпреки че сега осъзнаваха, че техният Учител говори за смъртта Си, те се надяваха и вярваха, че ще се случи нещо, което ще направи това ненужно.

24. Елате в Капернаум. [Храмовият половин сикел, Мат. 17:24–27. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Исус и учениците очевидно наскоро (Жан Жак 432) се бяха завърнали от кратка обиколка на Галилея (вижте Мат. 17:22, 23; вижте върху Марк 9:30–32). Както обикновено, Исус вероятно се е настанил в дома на Петър (вижте върху Марк 1:29; 2:1), където е прекарал останалите седмици от престоя си в Галилея.

Тези, които получаваха данък. Буквално „тези, които получават двойната драхма [гр. дидрахмон]“. Това не бяха бирниците или събирачите на данъци (вижте върху Лука 3:12), които събираха данъци и такси за гражданските власти, а определени мъже, назначени във всяка област да събират половин сикел данък върху Храма, изискван от всеки свободен мъж еврейин на 20 или повече години, за издръжка на Храма. Този данък не беше задължителен в смисъла, в който беше десетъкът, но въпреки това плащането му се смяташе за религиозно задължение. За произхода на този данък и разпоредбите, отнасящи се до него, вижте върху Изх. 30:12–16. Според Мишна (Шелим 1:1, Сончино, изд. на Талмуда, стр. 1) публичното обявяване на данъка е трябвало да се направи на първия ден от Адар, който се е паднал през февруари или март (вижте том II, стр. 108). На 15-ти Адар „маси [на обменители на пари] били поставени в провинциите“, а 10 дни по-късно и в Храма (Шелим 1.3, издание на Сончино на Талмуда, стр. 2). Следователно данъкът върху Храма за текущата година бил закъснял с няколко месеца.

Древният еврейски шекел (виж том I, стр. 167, 168) вече не е бил в обща употреба, но равинският обичай изисквал данъкът на Храма да се плаща в единица от половин шекел. Тези, които „получавали данък“, обменяли монетата на царството за монетата на Храма, реализирайки печалба от всяка сделка. Гръцката дидрахама, преведена като „данък“, била двойната драхма, почти еквивалентна на половин сикел и приблизително два пъти по-голяма от стойността на римски денарий, който се смятал за дневна заплата (вижте гл. 20:2).

Дойде при Петър. Вероятно защото Исус беше отседнал в дома на Петър.

Не е ли вашият учител? Не е известно дали е воден отчет за тези, които са платили данъка, и дали тези, които сега са дошли при Петър, вече са знаели, че Исус не е платил данъка. Освен това, това не е било времето от годината, когато данъкът обикновено се е събирал. Изглежда, че ако е било известно, че Исус не е платил данъка, книжниците, които през последните месеци многократно са освирквали Исус публично (вижте Матей 16:1; Марк 7:1–23), щяха да Го оспорят за неплащане на данъка много преди това. Очевидно идеята да оспорят Исус по този въпрос им е дошла наскоро; това е било част от добре обмислен заговор. На гръцки думата за „ваш“ е в множествено число. По този начин бирниците са направили въпроса проблемен за всички ученици, не само за Петър.

25. Той казва: „Да.“ Някои смятат, че готовият отговор на Петър предполага, че Исус е обичайно плащали данъка и че Петър е знаел за този факт. Всъщност Петър може да не е знаел дали Исус действително го е платил. Когато го попитали дали Исус е платил данъка, Петър веднага разпознал необичайния и ненавременен (виж на стих 24) характер на запитването и усетил имплицитното оспорване на лоялността на Исус към Храма, която, на

Разбира се, неплащането на данъка очевидно би показвало. Петър и неговите съученици очевидно все още са били напълно лоялни по дух към еврейските водачи (виж ДА 398) и първата реакция на Петър е била да избягва на всяка цена всичко, което би влошило отношенията с тях. Но, както и при по-късни случаи (виж гл. 22:15–22), книжниците и фарисеите тук се опитват да изправят Исус пред дилема, от която Той не може да се измъкне. Левити, свещеници и пророци са освободени (ДА 433). Отказът да се плати данъкът би означавал нелоялност към Храма, но плащането му би означавало, че Исус не се смята за пророк и следователно е освободен от него.

В къщата. Вероятно домът на самия Петър (виж на стих 4).

Предотвратен. Гръцки *prophthanō*, „да се появи преди“ или „да се изпревари“. Английската дума „Препречвам“ е имала това значение, но сега има добавената концепция за изпреварване на човек, за да му се постави препятствие, за да му се „предотврати“ или „спъне“. Подобна употреба на думата „предотвратява“ се среща в 1 Сол. 4:15. В този случай „Исус предотврати“ Петър, като въведе темата, преди той да я спомене.

Обичай. Гръцки *telos*, „такса“, обикновено налагана върху стоки или имущество (вижте Лука 3:12).

Чужденци. Тоест, тези, които не са от кралското семейство - с други думи, поданиците на краля.

26. Децата са безплатни. Исус може би е претендирал за освобождаване от това като учител или равин. Въпреки това, Исус отхвърли това основателно твърдение (вижте стих 27).

27. Въпреки това. Събирачът на храмов данък нямаше законно право да изисква половин сикъл от Исус. Исус го плати по съображения за целесъобразност, а не по задължение. Той се отказа от правата Си, за да избегне спорове, и направи това, което не можеше с право да бъде изисквано от Него, за да бъде в мир със заклетите Си врагове. Очевидно е, че Той не би позволил лоялността Му към Храма да бъде оспорвана, колкото и несправедливо да е обвинението. Поведението на Христос е урок за всеки християнин. Трябва да се стремим да живеем в мир с всички хора и да правим повече, отколкото се изисква от нас, ако е необходимо, за да избегнем ненужен конфликт с противниците на истината (виж Рим. 12:18; Евр.

12:14; 1 Петрово 2:12–15, 19, 20). При никакви обстоятелства обаче християнинът няма да направи компромис с принципа в стремежа си да угоди на другите (вижте ДА 356).

Съблазнявам. Гръцки *skandalizō*, буквално „да вкарам в капан“ (виж гл. 5:29). Относно задължението на християнина да обмисли добре начина си на действие, за да не стане причина за препъване на другите, виж 1 Кор. 8:8–13.

Към морето. Тоест, към Галилейското езеро, на брега на което се е намирал Капернаум (виж гл. 4:13).

Кука. Това е единственият случай в Новия завет, където се споменава за улов на риба с кука.

Парична единица. Гръцки *statēr*, сребърна монета на стойност четири драхми и приблизителната еквивалент на шеке (виж том I, стр. 168; том V, стр. 49). Въпреки всички глупави и фантастични опити от страна на някои да обяснят свръхестествения елемент на това събитие, не може да има съмнение, че е било чудо, че Петър е хванал точно тази риба в точното време и че тя е имала точната сума пари в устата си.

За мен и теб. Сумата беше точно достатъчна, за да покрие данъка от половин шеке за двама души. Историята завършва така рязко, като се приема, че Петър е уловил рибата и е платил данъка на онези, които са дошли да я вземат.

Чудото беше добре изчислено, за да впечатли Петър, рибар по занаят, който знаеше колко малко вероятно е риба да има пари в устата си, особено конкретната сума пари, определена за даден случай, и освен това знаеше колко малко вероятно е той да успее да хване точно тази риба в точния момент, в който му беше наредено да я хване (вижте върху Лука 5:8, 9). Исус не извърши това чудо за Своя собствена полза (вижте върху Матей 4:3), въпреки че половината от платената сума беше за Него. Чудото беше предназначено да даде урок на Петър и да заглуши критичните бирници, които се бяха опитали да поставят Христос в категорията на обикновен израилтянин и по този начин да оспорят правото Му да поучава.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–27DA 419–434

1 ДА 419

1, 2 AA 539; SL 53

1–5EW 162; PK 227

2, 3 DA 421; PP 479

3 CP 174

5 FE 405

5–8 DA 425

8 AA 64

9 ДА 426

14–16DA 427

19 ДА 429

20 DA 431; PK 595

20, 21 DA 430

22–24 ДА 432

25, 26 DA 433

27 ДА 434

ГЛАВА 18

1 Христос предупреждава учениците си да бъдат смирени и безобидни: 7 да избягват обиди и да не презират малките; 15 учи как трябва да се отнасяме към братята си, когато ни съгрешат; 21 и колко често да им прощаваме; 23 което той излага с притча за царя, който взел предвид слугите си; 32 и наказал онзи, който не показал милост към ближния си.

1. В същото време. [Смирение, помирение и прошка, Матей 18:1–35 = Марк 9:33–50 = Лука 9:46–50. Основен коментар: Матей и Марк. Вижте „Оттегляне от обществено служение“.] Инструкцията, записана тук от Матей, е дадена в същия ден, в който се е случил инцидентът относно храмовия данък (вижте Ж.А. 434, 435). За обстоятелствата на този случай и за събитията непосредствено преди него вижте гл. 17:24. Спорът между учениците, довел до дадените тук наставления, се е състоял по време на неотдавнашното пътуване през Галилея (виж Марк 9:30; DA 432) и очевидно е достигнал кулминацията си по времето, когато групата е влязла в Капернаум. Очевидно неотдавнашното споменаване на Исус за повторно отиване в Йерусалим (виж Матей 16:21), откъдето са отсъствали близо година и половина (виж Йоан 7:2), е съживило в сърцата на учениците погрешната надежда (виж Матей 16:21; Лука 4:19), че Исус сега ще установи Своето царство (виж Матей 14:22).

Очевидно цялата беседа от гл. 18 е била дадена наведнъж. Както в случая с Проповед на планината (виж гл. 5:2), всеки от различните евангелски автори включва части, които не са споменати от другите. С изключение на малки вариации (виж Марк 9:38–41, 49, 50), разказът на Марк е донякъде подобен на този на Матей. Където и Матей, и Марк предават беседата, разказът на Марк е склонен да бъде малко по-пълнен и задълбочен от този на Матей. Но Матей има дълъг раздел (виж гл. 18:10–35), който нито Марк, нито Лука имат. Лука има много кратък разказ за беседата, въпреки че на друго място той съобщава за редица паралелни учения на Исус, които са били дадени по друго време. Следователно разказът на Матей е най-пълният. Цялата беседа може да бъде озаглавена „Как да се справяме с различията в мненията и споровете, които възникват в Църквата“. Големият проблем, който направи беседата необходима, беше сериозен сблъсък на личности сред дванадесетте, който беше необходимо да се реши, ако искаше да се запази единството на групата. Относно важността на единството сред вярващите виж Йоан 17:11, 22, 23.

Дойдоха учениците. При завръщането си в Капернаум учениците се опитаха да скрият духа си на съперничество от Исус (виж ДА 432). Той прочете мислите им, но не им каза нищо по това време. Сега, малко след завръщането им, се появи възможност да повдигнат въпроса с тях. На пръв поглед Матей и Марк изглежда се различават по това как е възникнал въпросът по това време. Матей твърди, че учениците са инициирали дискусията, докато Марк съобщава, че Исус го е направил (виж Марк 9:33). Двата разказа обаче могат да бъдат хармонизирани по следния начин: Докато Петър беше далеч, за да лови пари за данък (виж Матей 17:27), Исус повдигна въпроса с 11-те ученици, които останаха с Него, вероятно в дома на Петър (виж гл. 17:24), но те не искаха да го обсъждат. След завръщането на Петър един от дванадесетте се осмели да зададе на Исус същия въпрос, който те обсъждаха помежду си тайно. Виж ДА 434, 435.

Кой? Буквално „Кой тогава?“ Изглежда най-вероятно думата „тогава“ (гр. *aga*) свързва този въпрос с предишния въпрос на Христос по време на отсъствието на Петър. Около шест месеца по-късно Яков и Йоан, чрез майка си, се обърнаха към Исус за първенство в Неговото царство (виж върху гл. 20:20). След триумфалното влизане в Йерусалим и утвърждаването на господството на Исус над Храма, въпросът за първенството в царството отново възникнал, в самата нощ на предателството на Исус (виж върху Лука 22:24). Учениците се смятали за най-висшите служители на царството. Рангът в царството на тяхното въображение заемал първо място в мислите им, дори изключвайки това, което Исус им разказвал за Своите страдания и смърт. Предубежденията ефективно изолирали умовете им от истината.

Небесно царство. Относно истинската природа на Христовото царство вижте гл. 4:17; 5:2. Относно погрешните идеи, поддържани от юдеите по този въпрос, вижте Лука 4:19.

2. Наречено малко дете. Спасителят взе детето „в прегръдките си“ (виж Марк 9:36; ДА 437).

3. Обърни се. Гръцко *strephō*, „да се обърнеш“ или „да се обърнеш“; следователно, по отношение на нечий начин на поведение, „да промениш мнението си“. В библейската употреба *strephō* е еквивалентно на еврейското *shub*, често използвано в целия Стар завет за „обръщане“ към Господа (виж Езекиил 33:11; виж върху Йеремиа 3:12; Езекиил 14:6; 18:30). Тяхното невежество относно природата на царството на Божията божествена благодат беше причината за спора сред учениците, който доведе до въпроса: „Кой е най-великият?“ (виж Матей 18:1; ДА 435). Но имаше и друг, и

още по-важна причина – те не бяха истински „обърнати“ (вижте ДА 435). Освен ако не се „обърнеха“, за да следват Христос по пътя, по който Той беше тръгнал, когато дойде на този свят (вижте Филипияни 2:6–8), техните желания щяха все повече да се отъждествяват с тези на злия (вижте Йоан 8:44). Съответно, Исус сега се стремеше да внуши в умовете им разбиране за принципа на истинското величие (вижте върху Марк 9:35). Ако учениците не научат този принцип, те никога дори нямаше да влязат в царството, камо ли да се радват на висока позиция в него.

Станете като малки деца. Духът на съперничество, подхранван от учениците, го е направил ги нарече детинчати, но Исус ги призова да станат детинчати. За личното отношение на Исус към малките деца вижте Марк 10:13–16.

Не влизам. В гръцкия език има двойно отрицание, което подчертава пълната невъзможност. Колко несъвършено учениците са научили урока, който Христос се е стремял да им предаде, е видно от две ситуации, развили се няколко месеца по-късно (вж. Матей 20:20–28; Лука 22:24–30).

4. Смирива се. Вижте гл. 11:29. За други случаи, в които Христос е дал напътствия относно ценността на смирението като черта на характера, вижте Мат. 23:8–12; Лука 14:11; 18:14.

Същото е най-велико. Вижте Марк 9:35.

5. Малко дете. Исус продължава сравнението между някои възхитителни черти, които често съпътстват детството, и характеристиките на онези, които са наистина „велики“ в небесното царство – където единственото величие е това на характера. Разбира се, буквалните деца са включени, но тук Исус говори предимно за онези, които все още са „деца“ в небесното царство, тоест незрелите християни (вижте 1 Кор. 3:1, 2; Еф. 4:15; Евр. 5:13; 2 Петр. 3:18; ДА 440). Тези „малки деца“ са онези, които вярват в Исус (Мат. 18:6).

В Мое име. Вижте гл. 10:40–42. Тоест, „заради Мен“ или „като Мой представител“.

Приема ме. В повествованието на Матей тук е пропусната една част от речта на Исус. Това Този раздел беше произнесен в отговор на въпрос от Йоан относно отношението, което трябва да се вземе към други, които не са пряко свързани с непосредствените последователи на Христос (вижте върху Марк 9:38–41).

6. Обиждам. Гръцки *skandalizō*, буквално „да вкарам в капан“ (виж гл. 5:29). Тук Исус говори за предимно към всичко, което би причинило разединение сред братята. Павел увещава зрелия християнин да не прави нищо, което би довело до спъване на незрял християнин (1 Кор. 8:9–13).

Тези малки деца. Вижте стих 5. Може би Исус е мислил за някои от Своите ученици, които все още са „малки деца“ и които биха били наранени от властното отношение на някои от другите.

Воденичен камък. Гръцки *mulos onikos*, буквално „воденичен камък на магаре“, т.е. такъв, който е толкова голям, че изисквало магаре, за да го завърти. За по-малкия или ръчно въртящ се воденичен камък вижте гл. 24:41.

7. Прегрешения. Тоест, „неща, които карат човек да се спъва“ (вижте гл. 5:29).

Трябва да бъде. Тоест, „необходимо е“ или „неизбежно е“, което води до трябва да се стигне до препъване. „Прегрешенията“ не са „необходими“ в целите и плановете на Бог, а просто невъзможни за избягване, тъй като хората са такива, каквито са (вижте ДА 438; вж. Лука 17:1).

Горко на онзи човек. Тоест, на човека, който чрез наставления или пример води другите до грешки или ги обезкуражава да следват стъпките на Исус.

8. Ногата ти съблазнява. Относно преносния характер на това твърдение вижте гл. 5:29, 30.

От случаите на препъване поради думите или примера на другите (гл. 18:5–7), Исус сега се обръща към злите навици и склонности в собствения живот. „Един грях, който човек обича, е достатъчен, за да унищожи характера му и да заблуди другите“ (Живот в Негово писание 439; вижте върху Йоан 14:30).

Вечен огън. Вижте гл. 5:22; 25:41. Сравнете Марк 9:43.

9. Влезте в живота. Тоест, вечния живот.

Огънят адски. Вижте гл. 5:22. Тук повествованието на Матей пропуска част от речта на Исус, основана на илюстрация, разглеждаща „огън“ и „сол“ (вижте Марк 9:49; Мат. 5:13).

10. Малки деца. За коментар вижте стих 5.

Техните ангели. Сравни Пс. 103:20, 21; Евр. 1:14.

Вижте лицето. В еврейския идиоматичен език „да видиш лицето на някого“ означава да имаш достъп до него (виж Бит. 43:3, 5; 44:23). Това, че ангелите „винаги“ имат достъп до присъствието на Отца, е уверение за най-слабия християнин в грижовната загриженост, която Бог изпитва за благополучието дори на най-малките от Своите земни деца (виж Ис. 57:15).

11. Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазването или пропускаването на този стих.

Да спасиш. Вижте Матей 1:21; Йоан 3:16.

Това, което беше изгубено. Вижте Лука 19:10.

12. Гьот. Вижте върху Лука 15:4–7. Бог е поел инициативата за осъществяване на спасението на човека. Спасението се състои не в търсенето на Бога от човека, а в търсенето на човека от Бога. Човешкото разсъждение не вижда в религията нищо повече от човешки опити да се намери душевен мир и да се разреши мистериата на съществуването, да се намери решение на трудностите и несигурностите на живота. Вярно е, че дълбоко в човешкото сърце има копнеж за тези неща, но човек сам по себе си никога не може да намери Бога. Славата на християнската религия е, че тя познава Бог, Който се грижи за човека толкова много, че е оставил всичко останало, за да „търси и спаси изгубеното“ (Лука 19:10).

В планината. Картината е на овчар, който е разпънал лагер с овцете си във високата планински ливади през лятото.

Заблуди се. Гръцки *planabō*, „заблуждавам се“, „скитам се“ или „водя в заблуда“. Нашата дума „планета“ произлиза от сродната гръцка дума *planētēs*, която означава „скитник“ (вижте Юда 13). Планетите от Слънчевата система са получили това име, защото изглежда, че „се скитат“ сред очевидно „неподвижните“ звезди.

13. Ако е така. Съществува вероятност Божиите усилия в полза на човека да бъдат отхвърлени от човек.

14. Не волята. Бог „не иска да погинат някои, а всички да дойдат до покаяние“ (2 Петрово 3:9). Неговата воля е „всички човеци да се спасят и да дойдат до познание на истината“ (1 Тим. 2:4).

Малчугани. Вижте стихове 5, 6.

15. Освен това. Тук Исус започва нов раздел с наставленията, но такъв, който е тясно свързан по мисъл с предходния, особено със стихове 12–14. В притчата за изгубената овца Исус подчертава дълбоката загриженост, която Отец изпитва за „едно от тези малки“ (ст. 14), „което се е заблудило“ (вижте на стих 12). Сега Той продължава да обсъжда (ст. 15–16)

20) какво отношение трябва да заеме един християнин към сърат по вяра, който го е наранил.

Ще прегреша. Гръцко hamartanō, буквално „да пропусна целта“; следователно „да греша“, „да върша зло“ или „да съгрешавам“. „Братът“, който „греша“, очевидно е същият като „едната овца“, която „се е заблудила“ (вижте на стих 12).

Иди и му кажи. Вижте върху Лев. 19:17, 18. Сравни с Галат. 6:1. Това е повече от мъдро поука; това е заповед. „За злини, които бихме могли да предотвратим, ние сме също толкова отговорни, сякаш самите ние бяхме виновни за тях“ (Жан Жаклин 441).

Само ти и той. Разпространението на сведения за това, което „брат ти“ може да е направил, ще направи по-трудно, може би дори невъзможно, да се достигне до него. Тук, може би повече отколкото във всеки друг аспект на личните взаимоотношения, наша привилегия е да прилагаме Златното правило (вижте гл. 7:12). Колкото по-малко публичност се дава на едно погрешно действие, толкова по-добре.

Спечели брат си. Някой е казал, че най-добрият начин да се отървем от враговете си е да се сприятелим с тях. Талантът за влияние е свещено доверие, за което неизбежно ще бъдем призовани да дадем отчет в деня на страшния съд. „Блажени миротворците, защото те ще се нарекат Божи чад“ (вижте гл. 5:9).

16. Няма да чуе. Тоест, ако не признае грешката си, не промени курса си на действие действия и поправяне, доколкото е възможно, на грешките от миналото.

Още един или двама. „Още един или двама“ вероятно не са замесени лично и следователно са в по-добра позиция да изразят безпристрастно мнение и да посъветват провинилия се брат. В случай че провинилият се брат пренебрегне предупреждението им, те могат да свидетелстват за усилията, които са били положени от негово име, както и за фактите по случая.

Двама или трима свидетели. Вижте Втор. 17:6; 19:15. Според еврейския закон никой може да бъде наказан въз основа на показанията на самотен свидетел. Добре е да се помни също, че във всяко несъгласие има две страни и двете трябва да бъдат изслушани, преди да се вземе решение.

17. Църква. Гръцки ekklēsia, от ек, „навън“, и kaleō, „да извикам“. Първоначално ekklēsia отнася се до събрание на граждани, свикани да разглеждат граждански въпроси. В LXX гръцките думи sunagōgē, „синагога“, и ekklēsia се използват често с

препратка към „събранието“ или „конгрегацията“ на Израел. Тъй като sunagōgē започва да се отнася особено до еврейско религиозно събрание, е напълно очаквано християните да предпочетат да използват ekklēsia, за да обозначат своите събрания. В християнската употреба ekklēsia означава или мястото за поклонение, или групата от поклонници, независимо дали са събрани заедно или не. Тук „църквата“ е местната общност от вярващи, действащи в колективния си капацитет, а не вселенската църква, както е в гл. 16:18.

Като езичник и бирник. Или „като езичник и бирник“. Отхвърляйки съвета на църквата, съгрешилият член се е отделил от нейното общение (Ж.В. 441). Това не означава, че той трябва да бъде презиран, отбягван или пренебрегван. Сега трябва да се положат усилия за съгрешилия член, както и за всеки нечлен. Когато работят за човек, който по този начин се е отделил от църквата, членовете трябва да внимават да не общуват с него по начин, който би създал впечатлението, че споделят неговата гледна точка или участват с него в злия му начин на действие.

18. Каквото и да вържете. Вижте гл. 16:19. Тук силата за „вързване“ и „развързване“ е поверена на „църквата“ (вижте гл. 18:17). И дори тук Небесното утвърждаване на решението на земята ще се случи само ако решението бъде взето в

хармония с принципите на Небето. Всички, които имат работа с грешащи братя, трябва винаги да помнят, че имат работа с вечната съдба на душите и че резултатите от тяхната работа могат да бъдат вечни (вижте DA 442).

19. Пак ви казвам. Стихове 19, 20 излагат общия принцип, чието конкретно приложение е стих 18.

Ако сте двама от вас. Вижте на стих 16.

Ще се съгласят. В ходатайствената Си молитва в нощта на предателството Си, Исус многократно подчертава важността на обединените действия от страна на членовете на църквата (виж Йоан 17:11, 21–23). В този случай, това, за което „двамата“ „се съгласяват“, е по-специално какъв курс да се следва по отношение на съгрешилия брат (виж Матей 18:16–18).

Нещо. Гръцка ргагма, „дело“, „материя“ или „афера“, тук се има предвид, че нещо трябва да се направи по въпроса.

20. В Мое име. Вижте върху Мат. 10:18, 42; вж. 1 Кор. 5:4. Според Мишна (Абот 3:2, Сончино изд. на Талмуда, стр. 27), „Но когато двама седят заедно и се говорят думи на Тората помежду им, Шехина пребъдва между тях“ (виж върху Бит. 1:1). 3:24). Твърдението от Матей 18:20 е, разбира се, вярно в общ смисъл, макар че в контекста на главата (вижте стихове 16–19) то се отнася предимно до църквата в нейното официално качество, която се справя с провинил се член.

21. След това дойде Петър. В приетата от него роля на говорител на учениците (виж гл. 16:16) Петър често поемал инициативата да отговаря на въпроси, да задава свои собствени въпроси или да предлага начин на действие (виж гл. 14:28; 16:16, 22; 17:4; и др.).

Колко често? Пряко или косвено, голяма част от гл. 18 е посветена на наставления за отношението на християнина към обидилите братя, особено когато обидата е лична. Петър мълчаливо приема идеята да се отнася търпеливо към своя „брат“, но би искал да знае колко дълго трябва да го прави, преди да е свободен да заеме по-строга позиция и да потърси обезщетение.

До седем пъти? Някои предполагат, че равините са ограничили пъти, в които човек трябва да прощава на друг, до три, въз основа на погрешно тълкуване на Амос 1:3. Напълно осъзнавайки факта, че Христос винаги е тълкувал закона в по-широк смисъл от книжниците (вижте Мат. 5:17, 18), Петър тук се стреми да предвиди степента на търпение, която Христос може да очаква да препоръча, като седем е числото, което обикновено се смята за представляващо съвършенство (вижте COL 243). Но да се прости на човек „седем пъти“ и не повече, би било механичен вид прошка.

Прощката, от страна на Бог или на човек, е много повече от съдебен акт; тя е възстановяване на мира там, където е имало конфликт (виж Рим. 5:1). Но прощката е дори повече от това – тя включва усилието да се възстанови самият съгрешил брат.

22. До седемдесет пъти седем. Гръцкият израз е донякъде двусмислен и може да означава или „седемдесет пъти седем“, или „седемдесет и седем пъти“ (вж. Бит. 4:24). Разбира се, самото число не е важно, тъй като е само символично. И двете числа са в хармония с истината, която се преподава тук, че прощката не е въпрос на математика или правни разпоредби, а нагласа. Този, който таи в себе си идеята, че в някакъв бъдещ момент няма да прости, е далеч от това да прояви истинска прошка, дори и да премине под формата на прошка. Ако духът на прощката задвижи сърцето, човек ще бъде също толкова готов да прости на разкаялата се душа осмия път, колкото и първия, или 491-ия път, колкото и осмия. Истинската прошка не се ограничава от числа; освен това не е важно действието, а духът, който го подтиква. „Нищо не може да оправдае непрощаващ дух“ (COL 251).

23. Следователно. [Непростителният слуга, Мат. 18:23–35. Вижте за притчите стр. 203–207.] Останалата част от гл. 18 се състои от притча, дадена, за да илюстрира истинския дух на прошката.

Един цар. Доколкото тази притча представя отношенията на Господа с нас и начина, по който трябва да се отнасяме към нашите близки, „царят“ представлява не кой да е, а Христос.

Вземете отчетност. Тоест, одитирайте сметките им с цел уреждането и приключването им. В притчата „слугите“ са държавни служители.

24. Доведоха един. Само висш чиновник би могъл да бъде длъжен на господаря си за огромната сума, дължима от този слуга.

Десет хиляди таланта. Около 213 840 кг. (213,8 метрични тона) сребро, достатъчно за наемане 10 000 работници в продължение на 18 години (виж стр. 49).

25. Той не е трябвало да плаща. В древността, а всъщност и до сравнително скоро дори в западните земи, длъжник можел да бъде изпратен в затвора. В източните земи той и семейството му можели да бъдат продадени в робство от кредитор. В този случай длъжникът и семейството му трябвало да бъдат продадени. Според разпоредбите на Мойсеевия закон, евреин можел да продаде себе си или да бъде продаден от кредитор, но бил „продаден“ само за ограничено време (вижте Изх. 22:3; Лев. 25:39, 47). Освен това, законите разпоредби защитавали такъв човек от грубо отношение (вижте Изх. 21:2, 20; Втор. 15:12, 15, 16). Трябва да се помни, че притчата е предназначена да научи на една централна истина и че много от детайлите в притчата са повече или по-малко случайни и са добавени само с цел да завършат историята (вижте COL 244). Частта от притчата за продажбата на слугата в робство не трябва да се тълкува като означаваща, че Бог продава някого в робство. За коментар относно притчовото поучение на Исус и тълкуването на притчите вижте стр. 203–207.

26. Падна. Вижте гл. 2:11.

Почитан. Вижте гл. 8:2; 15:25.

27. Прости му дълга. Образно „дългът“ представлява записа на греховете, в които сме обвинени. Подобно на длъжника от притчата, ние сме напълно неспособни да изплатим дълга. Но когато истински се покаем, Бог ни освобождава от дълга. Сравнете притчата за двамата длъжници (вижте върху Лука 7:41, 42).

28. Намери един. Дали е тръгнал да търси човека или е попаднал на него случайно, не е посочено и това няма значение за поуката от притчата.

Сто пенса. Вижте стих 24. Сто „пенса“ или римски денарии биха били голям дълг, защото един денарий представлявал цяла дневна надница за обикновен работник (виж гл. 20:2). В сравнение с първия дълг обаче, вторият бил незначителен.

Плати ми. На гръцки думата, преведена като „плати“, стои в емфатична позиция.

29. Падна. Вижте стих 26; вижте на гл. 2:11.

30. Той не би. Този безмилостен кредитор беше непреклонен в искането си за плащане. Подобна безсърдечност е трудномислима. Неговият егоизъм, който го заслепи за величината на собствения му дълг и му попречи да оцени величината на милостта, проявена към него от неговия собствен кредитор, краля, го накара да се отнася безмилостно със своите събрата. слуга.

В затвора. Вижте стих 25.

31. Те много съжаляваха. „Съслужителите“, вероятно свикнали да защитават един от своите от разкриване в дребни случаи на печалба за сметка на своя господар, царя, очевидно намираха действието на първия слуга за повече, отколкото можеха да понесат.

Разказаха. Тоест, те обясниха пълно и подробно обстоятелствата по случая.

34. Господарят му беше разгневен. Обърнете внимание на контраста със състраданието, проявено, когато обидата беше срещу самия него. Царят можеше търпеливо да понесе по-голямата загуба – за него това беше маловажен проблем; но несправедливостта към един от поданиците му го разпали до праведно негодувание.

Мъчители. От глагол, означаващ „мъча“ (вижте върху Марк 5:7).

Докато не плати. Вижте стих 25.

35. Така и така. Който отказва да прости на другите, с това губи собствената си надежда. прошка. Ето големия урок на притчата – безкрайният контраст между безсърдечие и жестокостта на човека към неговите близни и дълготърпението и милостта на Бог към нас. Преди да се заемем да обвиняваме другите или да изискваме от тях „справедливото си възмездие“, би било добре първо да помислим как Бог се е отнасял с нас при подобни обстоятелства и как бихме искали другите да се отнасят с нас, ако условията бяха обратни (вижте гл. 6:12, 14, 15). С оглед на безкрайната милост на Бог към нас, ние също трябва да проявяваме милост към другите.

От сърцата ви. Недостатъкът в запитването на Петър (вижте стихове 21, 22) е, че видът прошка, за който се говори в него, не е от сърце, а по-скоро е законов, механичен вид „прошка“, основана на концепцията за постигане на праведност чрез дела. Колко трудно е било за Петър да схване новата концепция за послушание от сърце, подтикната от любов към Бога и ближните си! Това допълва отговора на Исус на въпроса на Петър (ст. 21), отговор, който косвено обхваща и въпроса: „Кой е най-велик в небесното царство?“ (ст. 1). „Най-великият“ е просто този, който „от сърце“ размишлява върху милостта на небесния си Отец и постъпва „същото“ със своите близни. Това е истинската мярка за характера в отношенията ни с нашите близни.

Както Исус категорично заявява в Нагорната проповед, това, което определя характера на едно дело, е мотивът, който го подтиква. По този начин, привидно добрите дела, когато се извършват с цел да се спечели уважението на хората, нямат стойност в очите на Небето (гл. 6:1–7). Думите за прошка, колкото и важни да са, не са от първостепенно значение в очите на Бога. По-скоро отношението на сърцето е това, което придава на думите пълнота на смисъла, който иначе биха им липсвали. Преструвката за прошка, мотивирана от обстоятелства или от скрити цели, може да заблуди този, на когото е отдадена, но не и Този, който гледа в сърцето (1 Царе 16:7). Искрената прошка е важен аспект на християнското съвършенство (вижте върху Матей 5:48).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 435

1–4АН 279

1–6Ев 340

1–20ДА 432–442

2–4 Изд. 90; МЗ 478

3 АН 306; ДА 437; Ед 114; МЛ 108, 332; ТМ 323; ЗТ 448, 451, 529; 4Т 42, 84, 90, 91;

5Т 50, 222, 654; 8Т 140

3, 4 COL 125; FE 388; ММ 191; ЗТ 307

4 4Т 220; 5Т 118, 130

6 СТ 266; FE 280; 1Т 420; 7Т 119, 184

6, 7 ТМ 351; 8Т 130

7 ДА 438; ЗТ 452; 5Т 483; 9Т 242

10 хиджра 432; CSW 105, 157, 159; DA 440; GC 513; MH 105, 394; ML 367; 6T 348, 366;
7T 119

10-14TM 351; 8T 73

11 ДА 438; 2C 467

12 AA 370; CSW 176; FE 283; GW 16; LS 187; TM 232, 324; 2T 341; 6T 22

12, 13 5T 604; 6T 479

12-15DA 440

15 CT 154; Ev 637; GW 498; ML 52; 2T 52, 53; 7T 260

15-17COL 248; TM 269; 2T 15, 54; 5T 97, 617, 646; 8T 84

15-18AA 304; 5T 241

16 ПП 516

16, 17 DA 441; GW 500; 7T 262

18 GW 501; 1T 471; 3T 428, 450; 5T 107; 7T 263

18, 19 DA 442

19 Ev 414; TM 323; 3T 429; 4T 507; 7T 22

19-205T 162

20 AA 186; Ev 112; MYP 141; TM 508; 5T 608; 6T 360; 7T 190

21-24COL 243

21-35COL 243-251

25-34COL 244

32-35COL 247

33 КОЛ 251

ГЛАВА 19

2 Христос изцелява болните: 3 отговаря на фарисеите относно развода: 10 показва кога е необходим бракът: 13 приема малки деца: 16 наставлява младия човек как да постигне вечен живот 20 и как да бъде съвършен: 23 казва на учениците си колко е трудно за богат човек да влезе в Божието царство 27 и обещава награда на онези, които се откажат от всичко, за да Го последват.

1. Завърши тези думи. [Окончателно отпътуване от Галилея; Начало на самарянско-перейското служение, Мат. 19:1, 2 = Марк 10:1 = Лука 9:51-56. Основен коментар: Матей. Вижте Ранно перейско служение; Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ.] Формула, често използвана от Матей за отбелязване на края на беседите на Исус (гл. 7:28; 11:1; 13:53; 26:1).

Той напусна Галилея. Очевидно е продължение на твърдението, че Исус „отиде в Галилея“ (виж върху гл. 4:12). Синоптичните евангелия са пропуснали да споменат посещението на Исус в Йерусалим по време на Празника на шатрите през 30 г. сл. Хр. (виж върху Йоан 7:10). Относно този празник виж върху Изх. 23:16; Лев. 23:2; Втор. 16:13. Йоан предоставя повече или по-малко обширен разказ за преживяванията на Исус в Йерусалим по време и непосредствено след Празника на шатрите (гл. 7:2 до 10:21). Опитът да бъде арестуван в последния ден на празника се е провалил (Йоан 7:32, 37, 44-53; ДА 459). На следващата сутрин нещастната жена, хваната в прелюбодеяние, била доведена при Него, докато Той поучавал в храма, „рано сутринта“ (Йоан 8:2; ДА 460). Изглежда също, че беседата за „светлината на света“ се е състояла непосредствено след това събитие (Йоан 8:2, 12; вж. ДА 463), както и първият опит да бъде убит с камъни Исус (ст. 59). Втори опит да бъде убит с камъни е имало „няколко месеца по-късно“, на празника на освещаването (ДА 470; вж.

10:22, 31, 33), и е направен още един опит да бъде арестуван и да бъде прекратено служението Му (Йоан 10:39, 40).

След края на Празника на шатрите, вероятно следващата събота, макар че е възможно и събота малко преди Празника на освещаването, Исус изцелява сляпородения мъж (Йоан 9:1, 7, 14) и произнася беседа от Йоан 10:1–18 за Добрия пастир (Жан Жан 477). Фактът, че след Празника на шатрите Исус се завръща в Галилея за известно време (Жан Жан 485), докато след Празника на освещаването се оттегля в Перейя (Йоан 10:39, 40), заедно с факта, че изцелението на слепия мъж изглежда е последвало тясно беседата за „светлината на света“ (Йоан 8:12–58), може да предполага, че изцелението на слепия мъж се е случило следващата събота (Йоан 8:12, 59; 9:1, 5, 14).

Година и половина преди това Исус беше изцелил болния в къпалнята Витезда, беше доведен пред Синедриона и се оттеглил от Юдея в Галилея (виж Матей 4:12). Сега Той отново напусна Йерусалим за Галилея, където остана известно време поради враждебността на свещениците и равините (виж ДА 485).

Късно през есента Исус отново напусна Галилея за последен път и бавно се отправи към Йерусалим. Пътуването Му от Галилея, за да присъства на Празника на шатрите, беше извършено бързо и тайно, но сега Той пътува бавно и по заобиколен маршрут (Йоан 7:10). През това време Той изпрати седемдесетте (вижте върху Лука 10:1–24) и след края на мисията им присъстваха на Празника на освещаването. След този празник Той отново напусна града, оттегли се в Перейя и започна Своео перейско служение (Йоан 10:40; ДА 485, 488). В зависимост от това дали 30/31 г. сл. Хр . е имала 12 или 13 месеца (вижте стр. 255, 256), между Празника на освещаването и Пасхата е изминавал период от приблизително 16 или 20 седмици (4 или 5 месеца). Това беше приблизителната продължителност на перейското служение (вж. ДА 488). За събитията от самарянско-перейското служение вижте Лука 9:51 до 18:34.

Основният хронологичен проблем на периода на перейското служение (виж стр. 190) се състои в определянето на правилното място на събитията на Празника на освещаването (Йоан 10:22–42) и тези, свързани с възкресението на Лазар (Йоан 11:1–57), спрямо разказа на Лука за този период от служението на Исус (Лука 9:51 до 18:34). Причините за поставянето на Празника на освещаването между 10-та и 11-та глава на Лука са изложени в коментара върху Лука 11:1. Причините за поставянето на възкресението на Лазар и свързаните с него събития между стихове 10 и 11 от Лука 17 са дадени в коментара върху Лука 17:1, 11 (виж стр. 199; вж. Йоан 10:40).

Брегове. Вижте гл. 15:22.

Отвъд Йордан. Този израз обикновено се използва за обозначаване на райони на изток от Йордан, въпреки че понякога се отнася и за райони от западната страна (вижте гл. 4:15). Тук се отнася до областта Перейя, от другата страна на Йордан срещу Юдея. По това време Перейя и Галилея са били под юрисдикцията на Ирод Антипа (вижте Лука 3:1).

2. Големи множества. Както в разгара на галилейското служение (виж Лука 12:1, 14; 14:25; и др.). Дотогава Исус не беше работил в Перейя. Регионът е съдържал сравнително голям дял евреи и по това време е бил доста гъсто населен. Беше редно Той да служи на нуждите на хората там, както и в Юдея и Галилея.

3. Фарисеите. [Брак и развод, Мат. 19:3–12 = Марк 10:2–12. Основен коментар: Матей. Вижте върху Мат. 5:27–32.] Лука 9:51 до 18:14, което понякога се нарича „голямото вмъкване“ на Лука (виж върху Лука 9:51), логически попада между стихове 2 и 3 от Мат. 19. Лука е единственият евангелист, който обхваща събитията и ученията, които той

записи в гл. 9 до 18, които се занимават главно с перейското служение. По времето, когато се е случил описаният тук инцидент, очевидно е имало само няколко седмици преди Пасхата през 31 г. сл. Хр. . Относно вярванията и практиките на фарисеите виж стр. 51, 52.

Искушавайки Го. Или „изпитвайки Го“ (виж гл. 4:1), тоест с цел да Го хванат в капан. В продължение на почти две години шпиони, назначени от Синедриона в Йерусалим, следяха Исус с двойната цел да намерят някакво обвинение, което да повдигнат срещу Него, и да се опитат да Го дискредитират в очите на хората (виж ДА 213). При два предишни случая след Празника на шатрите (виж гл. 19:1) в Йерусалим бяха правени опити да убият Исус с камъни (виж Йоан 8:59; 10:31–33). Беше общоизвестно, че животът Му е в опасност, ако отново се осмели да отиде в Юдея (виж Йоан 11:8), защото еврейските водачи искаха да Го арестуват (Йоан 11:57). От изцелението на човека при къпалнята Витезда (виж Йоан 5:1–9) книжниците и фарисеите отново и отново се опитваха да хванат Исус в капан с въпроси, целящи да предизвикат твърдения, които по-късно биха могли да послужат като основа за обвинения срещу Него (виж Марк 7:2,5; 8:11; Йоан 8:6; и др.). Вижте върху Матей 16:1.

Да напусне жена си. Тоест, да се „разведе“ с нея. Вижте гл. 5:31.

По всяка причина. За коментар вижте гл. 5:31, 32.

4. Не сте ли чели? Вижте Марк 2:25. Отново, както винаги, Исус насочва слушателите Си към Писанията, към „закона“, за авторитетно изложение на доктрината (вижте Марк 7:7–13).

Този, Който ги е създал. Тоест, мъж и жена, с особен акцент върху първия мъж и жена (виж Бит. 1:27). Гръцкият вариант тук е идентичен с този на част от LXX от Бит. 1:27.

В началото. Тоест, при сътворението (виж Марк 10:6). Исус отвежда Своите разпитващи отвъд Мойсеевия закон, който е в съзнанието им в момента, към фундаменталните принципи на брака, установени при сътворението.

5. Поради тази причина. Този цитат от Бит. 2:24 е почти идентичен с текста на LXX. В Битие цитираните тук думи изглеждат са изказването на Адам по времето, когато Ева станала негова жена, но Исус конкретно приписва цитираното тук изявление на Бог.

Оставете баща и майка. През детството и младостта основната отговорност на човек е към баща си и майка си. Тази отговорност продължава през целия живот (вижте Марк 7:11). Въпреки важността на това задължение обаче, то е подчинено на брачния закон и когато двете могат да влязат в конфликт – в резултат на човешки слабости и грешки – първата отговорност на мъжа е към съпругата му.

Една плът. Колкото повече общи неща имат мъжът и жената още преди брака, толкова по-голяма е вероятността да намерят другарството, което бракът би трябвало да им донесе, и съюзът да бъде напълно успешен. И обратно, когато има големи разлики в произхода, обучението, нагласите, принципите, харесванията и нехаресванията, е много по-трудно да бъдеш „едно“ в ума и духа си и по този начин да постигнеш успех в брачните отношения.

6. Следователно. Исус тук продължава, за да посочи заключението, което трябва да се направи от основен принцип на брачната връзка, цитиран от Битие 2:24.

Край на двойката. В очите на Бога съпругът и съпругата са едно цяло и следователно не трябва да бъде по-делимо, отколкото е едно човешко тяло.

Какво. Тоест, новият съюз, образуван при брака (ст. 5).

Бог е съединил. Брачната връзка е установена от Бога, осветена от Бога.

Всемъдър Създател е този, който е осигурил брачната връзка; Той е, който е създал

това е възможно и желателно. Всички, които встъпват в брачна връзка, следователно са „съединени“ според първоначалния Божи план за цял живот.

Човекът да не разлъчва. С единственото изключение, за което Исус прави разпоредба (вижте стих 9), разводът не може да бъде уважаван или признаван на небето. В очите на Бога всеки съюз, който някой от тях може да сключи с друга жена или мъж, в зависимост от случая, е заклеймен от Христос като прелюбодеяние.

7. Защо Моисей го направи? Вижте Втор. 24:1–4.

Развод. Вижте Втор. 24:4; Мат. 5:31.

Махни я. Вижте гл. 5:31.

8. Закоравяване на сърцата ви. Вижте Втор. 14:26.

Те е търпял. Според Христовото твърдение, старозаветният закон, който е предвиждал развод, е бил отстъпка, предназначена да отговори на обстоятелства, далеч от идеални (виж Втор. 24:4). Христовото учение тук обаче ясно показва, че разпоредбите на Моисеевия закон по отношение на развода са напълно невалидни за християните (виж Мат. 19:9).

От самото начало. Законът от Бит. 1:27; 2:24 предшества закона от Втор. 24:1–4 и е по-висш от него, защото в едемския период на Битие е изложен Божият идеал за Неговите човешки деца. Бог никога не е отменял закона за брака, който е формулирал в началото. Не е било Божият план разводът някога да е необходим. Следователно християните днес, които желаят и целят в сърцата си да следват Божия план, няма да прибегнат до развод като решение на брачните трудности без библейски основания (вижте върху Матей 19:9).

9. Казвам ви. Вижте гл. 5:22. Единствената промяна, направена, за да се приспособи първоначалният брачен закон към падналият свят, е, че нарушаването на брачния договор чрез блудство може да представлява законно основание за разтрогване на съюза. В противен случай съюзът не може да бъде законно разтрогнат.

Който и да е. Принципът, който Христос ще заяви, е с универсално приложение. Никой Който твърди, че е християнин, трябва да се смята за изключение.

Блудство. Гръцки *porneia* (виж върху гл. 5:32). Трябва да се отбележи, че в Новия завет терминът „блудство“ обхваща всички незаконни връзки както преди, така и след брака. За съвременния английски читател думата „unchastity“ предава по-точно значението на *porneia*, както е използвана в Новия завет. Според Моисеевия закон наказанието за брачна невярност е смърт (виж върху Лев. 20:10), а не развод. Освен това, според Моисеевия закон смъртното наказание е задължително, докато според християнския закон, изложен тук от Христос, разводът не е задължителен, но е допустим. От ученията на Исус тук може да се заключи, че невинната страна е свободна да избере дали брачната връзка да продължи.

Помирението винаги е идеалният вариант, особено ако са замесени деца.

Тук и в паралелното обсъждане на Исус в Матей 5:32 изглежда се подразбира, макар и да не е изрично посочено, че невинната страна по развода е свободна да се омъжи отново. Това е било разбирането на по-голямата част от коментаторите през годините.

Жени се за онази, която е била отстранена. Всеки съюз, който тя сключи с друг мъж, нарушава първоначалния ѝ брачен обет, което нарушение представлява прелюбодеяние. По аналогия с разсъжденията, мъжът, който се жени за нея, също става прелюбоделец.

10. Неговите ученици. Очевидно, след като Исус и Неговите ученици напуснали фарисеите и влезли в една къща, учениците се изказали по обсъждания въпрос (виж Марк 10:10).

Ако случаят е такъв. Тоест, ако бракът обвързва мъжа толкова строго, както Исус току-що каза. Изглежда, че учениците не са разбрали ясно по-ранните изявления на Исус относно брака (виж Матей 5:31, 32; Лука 16:18) и следователно са били дълбоко объркани от тълкуването, което Исус току-що е дал.

Не е добре да се жениш. Очевидно учениците са разсъждавали, че тъй като човешката природа е такава, каквато е, и има толкова много обстоятелства, при които съпругът и съпругата се оказват несъвместими, не би ли било по-добре да се откажат напълно от брачния живот? Без съмнение стандартът, провъзгласен от Исус, първоначално се е струвал твърде висок дори на учениците, както понякога се случва и на християните днес. Това, което учениците са забравили, и което християните днес са склонни да забравят, е, че Христос предлага друго решение за брачното нещастие. Според Христовата формула, когато характеристиките и личностите не са съгласувани, решението е да се променят характеристиките, сърцата и живота (вижте Рим. 12:2), а не партньорите в брака. Принципите, въз основа на които може да се осъществи тази трансформация, са ясно изложени в Нагорната проповед (вж. Матей 5:38–48; 6:14, 15). Ако тези принципи се приложат към трудни брачни ситуации, те ще предизвикат същите чудеса, както когато се прилагат към други социални взаимоотношения. Няма брачен проблем, който да не може да бъде решен по начин, удовлетворяващ и съпруга, и съпругата, когато и двамата са готови да следват принципите, които Христос е поставил в Нагорната проповед. И когато единият е готов да го направи, дори другият да не е, често е възможно да се постигне наистина забележителна степен на брачен мир; и много пъти крайният резултат ще бъде спечелването на нежелаещия.

Такава награда си заслужава търпението и саможертвата, които са необходими.

11. Не всички хора. Коментарът на учениците (ст. 10) разкрива тяхното объркване и кара Христос да направи допълнително изявление (ст. 12).

Това изказване. Буквално „това слово“, тоест това, което учениците току-що казаха (ст. 10) по отношение на предишното изказване на Исус относно блудството и развода (ст. 9).

Освен тях. Всеки човек трябва да има свободата да определи дали поговорката се отнася за неговия случай. Самият Бог е провъзгласил: „Не е добре човекът да бъде сам“ (Битие 2:18), но под царството на греха, Исус тук сякаш признава, че понякога може да има определени обстоятелства, при които е по-добре човек „да бъде сам“.

12. Някои евнуси. Очевидно Христос тук описва определени хора, които са страдали от вроден дефект и следователно такъв, за който те не би трябвало да бъдат считани за отговорни.

Правени евнуси. В древния Ориент камерхерите неизменно са били буквални евнуси. Някои евнуси очевидно са се оженили (виж върху Бит. 37:36). Тези, които са били евнуси, са били обект на съжаление от страна на евреите (виж Ис. 56:3–5). Свещениците, физически осакатени по този начин, не са могли да служат в свещеническия сан (виж Лев. 21:20). В по-късната история на Юдея евнусите се споменават във връзка с двора (Ер. 29:2), но дали те са били евреи или чужденци, не е известно (виж върху Естир 1:10; 2:3). Поне един от тях, Авдемелех, е бил етиопец (виж върху Ер. 38:7).

Сами са се евнусирали. Бракът е желателен. Формирането на характера може да бъде много по-ефективно и пълноценно в тясно общуване с друго човешко същество, отколкото когато мъжът е „сам“. В интимните, ежедневни взаимоотношения на домашния живот може да се постигне повече чрез омекотяване и потискане на неприятните черти на характера и укрепване на по-добрите качества, отколкото би било възможно по друг начин. Тези, които по една или друга причина нямат привилегията да имат собствен дом, по този начин пропускат едно от...

най-добрите житейски училища за възпитание на характера и не могат да познаят дълбините на житейските радости, скърби и възможности.

Безбрачието не е обикновено, нормално състояние и е измама на дявола, че само по себе си то може да доведе до по-висше състояние на святост, отколкото би било възможно иначе. Сред евреите безбрачието е било неodobрявано или съжалявано и е било практикувано само от крайно аскетични групи като есеите (виж стр. 53). В Писанието се казва конкретно, че Петър е бил женен, а вероятно и другите ученици са били (виж върху Марк 1:30).

Исус никога не е препоръчвал безбрачие, нито за християните като цяло, нито за християнските водачи. То не е естествено и не допринася за развитието на симетричен характер по начина, по който може нормалният брачен живот.

Думите на нашия Господ, ако бъдат разбрани буквално, биха противоречали на целия смисъл от Писанието. Идеята за телесно осакатяване е отвратителна. Изглежда уместно да разглеждаме това твърдение като аналогично на Христовото изявление в Матей 5:30. Някои коментатори намират паралел в думите на Павел в 1 Коринтяни 7:29. Вижте също стихове 1, 2. Несъмнено Христовото изявление трябва да се разбира преносно.

Способен да го получи. Вижте стих 11.

13. След това. [Благословение на децата, Мат. 19:13–15 = Марк 10:13–16 = Лука 18:15–17.

Основен коментар: Марк.] Тук е наблегнато на последователността от мисли, а не на непосредствената времева последователност.

Бяха доведен там. Юдеите обичайно водели децата си, особено на възраст от една година, за да бъдат благословени от равин (виж DA 511): Укорявал ги. Учениците

напълно погрешно разбирали Исус. Те смятали това

искат загуба на времето на своя Учител и ненужно прекъсване в това, което за тях беше по-важната задача да проповядват евангелието на възрастните. Те си мислеха, че предпазват Исус от досада. Според Марк, Исус бил „много недоволен“ от категоричното действие на учениците (виж гл. 10:14).

14. Търпя малки деца. Тоест, позволявам или позволявам на малките деца да дойдат. Тази употреба на думата „търпя“, макар и правилна, сега е доста рядка. Очевидно е, че Исус е обичал децата и че те са Го обичали. Той е ценил тяхната искрена любов и преданост. Той се е интересувал от тях и ги е обичал. При повече от един случай Той се е позовавал на характеристиките и интересите на детството, за да илюстрира духовната истина (вижте гл. 11:16, 17; 18:2–4; и др.).

Не им забранявайте. Буквално „не продължавайте да им пречите“. Всеки, който днес затруднява децата да намерят Учителя, със сигурност ще се сблъска с Неговото най-голямо недоволство и ще си заслужи най-строгото Му порицание. Има място за малки деца в царството на божествената благодат. В дома, в църквата, в училището, на нуждите и интересите на децата винаги трябва да се отдава голямо значение. Всички, които имат някакъв контакт с деца или които могат да имат глас при вземането на решения, засягащи техните интереси, трябва да внимават да не правят нещо, което би могло да им затрудни намирането на Исус.

За такива. Вижте гл. 18:3.

15. Положи ръце. Вижте Марк 10:16. Докосването на Исус, което толкова често е донасяло изцеление на болните, сега е давало благословия на децата. Заслужава да се отбележи, че Исус не ги е кръщавал, а просто ги е поверявал на любовта и грижата на Отца.

16. Ето. [Богатият млад владетел, Мат. 19:16–30=Марк 10:17–31=Лука 18:18–]

30. Основен коментар: Матей.] Изглежда, че този инцидент е последвал непосредствено след благословията

на децата (вж. стихове 13–15). „Управителят“ беше свидетел на благословията на децата и този стоплящ сърцето израз на любов подтикна въпроса му (вж. ДА 518).

Един дойде. Обикновено е наричан „богатият млад владетел“, съставно име, основано на трите синоптични разказа за инцидента. Според Матей се казва, че е бил „млад“ (гл. 19:20), а в Лука се говори за него като за „владетел“, който е бил „много богат“ (гл. 18:18, 23). Според неговата гледна точка той е бил съвестен и е живял примерен живот (виж върху Матей 19:19). Като „владетел“ той е заемал отговорна позиция и е бил член на „почитания съвет на юдеите“ (виж ДА 518, 520). Дали това е бил местният синедрион или съвет на града, в който е живял, или Великият синедрион в Йерусалим, не е сигурно (виж стр. 67).

Изглежда, че богатият млад управник е заговорил Исус, когато Той е напуснал града (виж Марк 10:17). Това, че младият мъж е дотичал „дотичвайки“, отразява младежка нетърпение, а това, че е „коленичил“, показва искреност (Марк 10:17). Неговото отношение е в рязък контраст с това на фарисеите, които наскоро са дошли да „изкушават“ Исус (виж Матей 19:3).

Този инцидент и наставленията, дадени след това на учениците (ст. 23–30), учат първо, важноста на самоотричането като изискване за влизане в небесното царство (виж върху Лука 9:61, 62; 14:26–28, 33) и второ, опасността от любовта към парите (виж върху Матей 6:19–12; Лука 12:13–21; 16:1–15).

Добър Учител. Буквално „добър Учител“ (вижте на стих 17).

Какво добро нещо? Този въпрос отразява типичната фарисейска концепция за праведност чрез дела като паспорт към „вечен живот“ (вижте стих 17). Богатият млад управник съвестно е изпълнявал всички изисквания на закона (COL 391), поне по формален начин, и без съмнение всички, наложени от равините, но въпреки това е осъзнавал недостатък в живота си. Той много се е възхищавал на Исус и сериозно е обмислял да стане един от Неговите ученици (ДА 518). За същия въпрос, поставен от „един законник“ при предишен случай, вижте Лука 10:25.

17. Защо ме наричаш добър? Очевидно начинът, по който младият мъж се обърнал към Исус, бил доста необичаен (вж. Йоан 3:2). Изглежда няма запис в равинската литература, че някога равините са били наричани „добри“. Напротив, в Мишна за самия Бог се говори като за „този, който е добър и дава добро“ (Беракот 9.

2, изд. на Сончино на Талмуда, стр. 327). Житейското положение на младия мъж и службата му, ползвана с обществено доверие (вижте Матей 19:16), показват, че той не е нарекъл Исус „добрият Учител“ от невежество или небрежност. Беше очевидно, че е имал причина да го прави и Исус се е опитал да извлече от него публично изявление за тази причина. Обяснението на Исус „няма никой добър освен един“ е трябвало да помогне на младия мъж да осъзнае ясно значението на своя поздрав. Исус е разпознал искреността и проникателността на младия мъж и е решил да укрепи вярата му, като извлече от него още по-ясно изявление за това.

Никой не е добър, освен един. Върховната доброта е характеристика единствено на Бога (Исх. 34:6; Пс. 23:6; 27:13; 31:19; 52:1; Рим. 2:4; и др.). Исус не се отрича от Своята божественост, както може да изглежда на пръв поглед, а по-скоро изяснява и подчертава пълното значение на младия мъж изявление.

Влезте в живота. Еквивалентно на израза „влезте в небесното царство“ (виж гл. 5:20). Предвид факта, че Исус включва както този живот, така и бъдещия живот в Своите забележки относно наградите на ученичеството (виж Мат. 19:29; Марк 10:30; Лука 18:30), може би е уместно да заключим, че тук са включени както царството на благодатта, така и царството на славата.

Заповеди. Гръцки entolai, „предписания“, „заповеди“, „нареждания“ или „команди“ (вж. на Пс. 19:8). Ентолаите са специфичните, индивидуални изисквания или заповеди, предписани върху хората чрез „закона“, гр. nomos (вж. Пс. 19:7; Притчи 3:1). Божията воля е човекът да отразява Неговия характер и Неговият характер може да се обобщи в една дума „любов“ (1 Йоан 4:7-12). За да отразяваме характера или „любовта“ на Бога, ние ще Го обичаме най-много и ближния си като себе си (вж. Мат. 22:37, 39). Ако се запитаме как да изразим любовта си към Бога и към ближните си, Бог ни дава отговора в Десетте заповеди (вж. Изх. 20:3-17), които Христос обясни и възвеличи (вж. Ис. 42:21) в Нагорната проповед (вж. Мат. 5:17-48). Всички граждански закони на Мойсей в Стария завет и наставленията на Христос и апостолите в Новия завет изясняват божествените изисквания, изложени в Десетте заповеди, и ги прилагат към практическите проблеми на ежедневието. Младият мъж твърдял, че обича Бога, но истинското изпитание за тази любов, казва Исус, се крие в начина, по който той се отнася към ближните си (вижте 1 Йоан 4:20). „Ако Ме любите“, казва Исус, „пазете Моите заповеди“ (Йоан 14:15).

18. Кой? В отговор на този въпрос Исус цитира конкретно няколко от Десетте заповеди, отнасящи се до отношенията на човек с неговите ближни. Без съмнение в очите на хората богатият млад управник е бил честен, но в очите на Бога, който чете сърцата, той не е имал истински интересите на своите ближни присърце (вижте стихове 19, 20).

19. Обичай ближния си. Това обобщава всички „заповеди“, за които Исус говори тук (виж гл. 22:39, 40). Въпреки че младият мъж все още не го осъзнаваше, тези предписания за поведение стигаха до самата същност на проблема му. Той не обичаше другите хора толкова, колкото обичаше себе си. И все пак чувстваше, че е „спазил“ „всичко това“. Той беше спазил буквата на закона, но не и духа му, но въпреки това смяташе, че живее в хармония с неговите принципи. Исус се стреми да отвори очите на младия мъж за факта, че принципите на закона трябва съвестно да се прилагат във всички практически отношения на живота.

20. От младостта ми. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускане на тази фраза. Младият мъж искрено чувствал, че е „спазил“ заповедите, всичките, и не е съзнавал никакво несъвършенство (вж. ДА 519).

Какво ми липсва още? Очевидно младият мъж беше уверен, че има само една крачка между него и съвършенството. Но въпреки че усърдно се подчиняваше на буквата на закона, той все още чувстваше, че това не е достатъчно. Чувстваше, че му липсва нещо, но какво точно, честно казано, не знаеше. Животът му беше изпълнен с чистота, честност и истинност. Но отношението му към ближните му беше по същество негативно - не беше крал имуществото им, не беше давал лъжесвидетелства срещу тях, не беше отнемал жените им или живота им. Вярно е, че буквата на закона е негативна по форма, но духът му призовава за положителни действия. Не е достатъчно да избягваме да мразим или нараняваме ближните си; евангелието ни призовава да ги обичаме и да им помагаме, както обичаме себе си. На този млад мъж му липсваше Божията любов в сърцето (виж ДА 519), без която спазването на „всички тези неща“ нямаше реална стойност в очите на Небето.

21. Съвършен. Вижте гл. 5:48. Исус приема, че младият мъж наистина има предвид това, което казва, или по-скоро това, което внушава във въпроса „Какво ми още не достига?“. Съвършенството е било неговият идеал. Но, както посочва Павел, съвършенството не може да се постигне чрез дела (вижте Гал. 2:21; Евр. 7:11). Следователно, ако младият мъж иска да постигне съвършенство, той не трябва да очаква да го направи чрез извършване на дела, основани на заслуги. Той трябва да преживее пълна промяна на сърцето и живота си. Умът му трябва да се преобрази, целите му да се променят.

Иди и продавай. В един иначе обичан характер (виж Марк 10:21), оставаше един сериозен недостатък – егоизмът. Освен ако пагубното влияние на егоизма не бъде премахнато, богатият млад управник не би могъл да постигне по-нататъшен напредък към съвършенство. Болестта може да варира от човек на човек и следователно лекарството също може да варира. Когато Петър, Андрей, Яков и Йоан бяха призовани да следват Учителя, Той не ги помоли да продадат лодките и риболовните си принадлежности, защото тези неща не им пречеха да Го следват. Въпреки това, когато бяха призовани, „те изоставиха всичко“, за да могат да последват Учителя (виж върху Лука 5:11).

Всичко, което човек обича повече от Христос, го прави недостоеен за Христос (виж върху Матей 10:37, 38). Дори най-важните земни отговорности отстъпват на второ място след следването на Христос по пътя на ученичеството (виж върху Лука 9:61, 62). Павел „претърпя загуба на всичко“, за да „спечели Христос“ (виж върху Фил. 3:7-10). За да си осигури притежание на небесното съкровище или да закупи скъпоценния бисер (виж върху Матей 13:44-46), човек трябва да е готов да продаде „всичко, което има“. Но богатият млад управник не можеше да се накара да направи това. Ето го неговият кръст, но той отказа да го носи.

Че имаш. Буквално „твоите притежания“.

Съкровище на небето. За коментар вижте гл. 6:19-21. Исус изправи младия мъж пред избора между земно и небесно съкровище. Но младият мъж искаше и двете и след като осъзна, че не може да има и двете, „си тръгна наскърбен“ (гл. 19:22). Болезненото откритие, че не може да служи едновременно на Бога и на мамона (вижте гл. 6:24), беше твърде много за него.

Ела и ме следвай. Вижте Лука 5:11.

22. Скърбен. Буквално „скърбящ“ или „скърбящ“. Голямо беше разочарованието му, когато осъзна жертвата, която това изискваше. Нетърпеливата радост, с която се беше затичал към Исус (виж стих 16), се превърна в мрак и тъга. Цената на „вечния живот“ (ст. 16), която младият мъж търсеше, беше по-висока, отколкото беше готов да плати.

Големи притежания. Притежанията му представляваха най-важното нещо в живота му. Те бяха неговият идол и в това светилище той избра да излее обожанието и предаността на сърцето си. За да се освободи от лапите на бога на богатството, Исус му предложи да продаде всичко, което има. Това беше единствената му надежда за небето (виж ДА 520). Той имаше големи притежания, но без небесна мъдрост, която да ги управлява правилно, щеше да ги намери за проклетие, а не за благословия. В крайна сметка щеше да загуби дори това, което имаше (виж гл. 25:28-30).

23. Към учениците си. Младият мъж се обръща, а Исус и учениците продължават по пътя си.

Богат човек. Вижте гл. 13:7. Трудно е за богат човек да влезе в небесното царство не защото е богат, а заради отношението си към богатството (вижте Лука 12:15, 21). Авраам беше „много богат“ (Битие 13:2) и същевременно „Божият приятел“ (Яков 2:23). За богатия млад управник „портата“, която Исус посочи, през която може да „влезе в живота“ (Матей 19:17), беше твърде „тясна“ и „пътят“, по който отсега нататък трябваше да ходи, твърде „тесен“ (вижте гл. 7:13, 14). Учениците тук имаха възможност да станат свидетели на пример за това колко е трудно за човек, чието сърце е насочено към богатство, да „влезе в небесното царство“. Колко иначе праведни мъже Сатана успешно връзва за тази земя чрез мрежата на богатството!

Небесно царство. Вижте върху Мат. 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19.

24. Камила. Исус се занимава с човешка невъзможност, както ясно заявява (виж стих 26). Изложената истина е точно обратната на това, което хората, дори учениците, са вярвали (вижте върху стих 25). Фарисеите са смятали и са учили, че богатството представлява доказателство за божествена благосклонност (вижте върху Лука 16:14). Когато Исус е говорил за богатството по този повод, Той може би е имал предвид именно Юда – Юда, когото любовта към парите скоро е щяла да победи (вижте върху Йоан 12:6; 13:29). Проблемът на Юда е бил по същество същият като този на богатия млад управник (вижте върху Марк 3:19).

Иглени ухове. Обяснението, че „игленото ухо“ се отнася до по-малък разрез на портата в панела на голяма градска порта, през който хората са могли да преминават, когато голямата порта е била затворена за основен трафик, е възникнала през вековете след Христовото време. Следователно няма валидно основание за подобно обяснение, колкото и правдоподобно да изглежда. Исус се занимава с невъзможни неща (ст. 26) и няма смисъл да се измисля обяснение, чрез което да се направи възможно това, което Исус конкретно посочва като невъзможно.

Нещо повече за богат човек. Вижте върху Лука 12:15, 21. В щастлив контраст с обичайния притежател на богатство, Матей изоставя богатството, за да може да следва Учителя (виж върху Марк 2:13, 14), а Закхей, друг богат бирник, премества чувствата си от богатството към Исус (виж върху Лука 19:2, 8).

25. Изключително изумени. Погрешните представи на учениците относно същността на небесното царство (виж върху Лука 4:19) и относно богатството като знак за божествена благосклонност (виж върху Лука 16:14) ги оставиха силно озадачени от това категорично твърдение.

Кой тогава? Ако престижът, влиянието и богатството не са доказателства за божествена благосклонност, тогава учениците разсъждаваха, че тези, които нямат тези неща, имат още по-малък шанс.

26. Видя ги. Тоест, Исус вероятно е забелязал изражението на удивление по лицата на учениците.

Това е невъзможно. Невъзможно „с човеците“ – но не и „с Бога“. Невъзможно е за богат човек да влезе в рая въз основа на човешки усилия, защото няма начин да се освободи от хватката на любовта към богатството върху сърцето си. Впрочем, спасението е невъзможно за никого въз основа на собствените му усилия. Само чудо на божествената благодат ще бъде в състояние да спаси богат човек от върховната любов към богатството или който и да е друг човек от неговия конкретен грях (вж. Евр. 12:1).

Всичко е възможно. Тоест, за човека, който е готов да позволи на Бог да контролира живота му (вижте Филипийци 4:13). Само Божията сила, действаща в живота на човека, може да доведе до трансформацията на характера, необходима за влизане в небесното царство.

27. Тогава Петър отговори. Както често се случва, Петър се изявява като говорител на учениците (виж гл. 16:16; 17:4; и др.).

Изоставихме всичко. Петър не преувеличи случая (вижте върху Лука 5:11). Учениците бяха изпълнили основно изискването, току-що поставено пред богатия млад управник (вижте върху Матей 19:21). Те бяха направили това, което той не желал да направи. Дали тогава бяха на добър път към съвършенството, за което говореше Исус? Дали бяха годни да „влязат в живота“ (ст. 17)?

Какво ще имаме? Мислите на Петър бяха върху наградите от ученичеството. Себеотричането, практикувано с едно око, отклонено към очакваната награда, никога няма да заслужи „добре свършената работа“, която Небето чака да ни дари за вярна служба (виж гл. 25:21, 23).

28. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Възраждане. Или „обновяване“. Тук Исус говори за „възраждането“ или „обновяването“ на този свят, тоест за земята в нейното пресъздадено състояние (виж Исая 65:17; 2 Петрово 3:13; Откровение 21:1).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Тронът на славата Му. Или „славният Му трон“ (вижте гл. 16:27; 25:31).

Дванадесет престола. Те ще царуват с Исус (виж 2 Тим. 2:12; Откр. 3:21; 20:6).

29. Изоставени домове. Учениците бяха изоставили домовете и семействата си, за да могат да последват Исус (вижте върху Лука 5:11), не в смисъл да оставят семействата си без средства, а по-скоро в смисъл да направят служението на Христос своя основна цел. Малко преди това Исус беше заявил това изискване за ученичество с още по-силни думи (вижте върху Лука 14:26).

Заради Моето име. Вижте гл. 5:11.

Стократно. Сравнете Йов 42:10; Лука 18:30. Исус очевидно говори с преносен език. Приблизително година и половина преди това Исус е отбелязал, че онези, които изпълняват волята на Неговия Отец на небето, са Неговата „майка“, „сестра“ и „брат“ (вижте Матей 12:46–50). „Стократното“, което християните получават в този живот, се състои в радостта от християнското общение и в по-истинското и интензивно удовлетворение, което идва със службата за Бога. Павел говори за „нямайки нищо, а въпреки това притежавайки всичко“ (2 Коринтяни 6:10).

Вечен живот. Вижте върху Йоан 3:16; 6:27. Когато човек се откаже от всичко, за да следва Христос, той получава в замяна „много по-изобилна и вечна тежест на слава“ (2 Кор. 4:17).

По подобен начин, това беше, което Исус беше направил, за да направи възможен планът на спасението (Фил. 2:6–8).

30. Първите ще бъдат последни. Вижте върху Лука 13:30. Много от тези, които, подобно на богатия млад управник, изглеждаха първи, влезли в рая, всъщност щяха да бъдат последни. Матей 19:30 образува свързващо звено между инцидента и последвалото обсъждане, записано в стихове 23–29, и притчата за работниците в лозето, записана в гл. 20. Обърнете внимание, че същото обобщаващо изявление се повтаря в края на тази притча (вижте стих 16), притча, която е разказана специално, за да илюстрира този голям парадокс на християнската вяра.

Няколко седмици след това – по време на последния Си ден на поучение в Храма – Исус заяви на главните свещеници и старейшините, че бирниците и блудниците ще влязат в небесното царство преди тях (гл. 21:31, 32). Всъщност, от цялата земя ще дойдат множество смирени, верни хора, достойни да „седнат в Божието царство“ (Лука 13:29), докато самите религиозни водачи на Израел ще бъдат „изхвърлени“ (ст. 28). За по-нататъшно обсъждане на обръщането на условията в бъдещия живот сравнете притчата за богатата и Лазар (вижте върху Лука 16:19–31). Земният успех и популярност се основават на съвсем различни стандарти от тези, по които Бог оценява стойността на човека.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 МБ 63

5 АН 106

8 АН 340; МБ 63

13 DA 511; ML 230

13, 14 АН 273

13–15DA 511–517

14 CSW 55; CT 180; DA 512, 517; FE 69; ML 228; 9T 175

16 CS 210; MYP 391; PK 221; 1T 350; 4T 49
16, 17 КОЛ. 390
16-22CS 151, 152; DA 518-523; EW 49; 1T 207
16-261T 170
16-30COL 390-396
17 2C 43; 4C 219; 6C 225
17-22COL 391
18, 19 DA 518
19 2C 43; 5C 606
19, 20 DA 519
20 CS 210
20, 21 4T 49
20-221C 351, 483; 4C 220
21 КОЛ 395
21, 22 CS 211; DA 520; PK 221; 4T 50
23, 24 CS 150; 2T 680
24 MX 215; 1T 151, 537; 6T 82
27 КОЛ 396
27, 28 КОЛ 395
28 CS 340
29 CS 158; 1T 88, 226, 510; 5T 428
29, 30 1T 173
30 CS 339

ГЛАВА 20

1 Христос, чрез подобие на работниците в лозето, показва, че Бог не е длъжник на никого; 17 предсказва страданията си; 20 като отговаря на майката на децата на Зеведей, учи учениците си да бъдат смирени; 30 и дава зрение на двама слепи.

1. Защото. [Работниците в лозето, Мат. 20:1-16. Вижте за притчите стр. 203-207.] The Паузата между гл. 19:30 и 20:1 замъглява тясната връзка, както във времето, така и в темата, между двете глави. Разговорът на Исус с богатия млад управник (гл. 19:16-22) и последвалата Му дискусия с учениците доведоха до разказването на притчата за работниците в лозето. Всъщност притчата илюстрира конкретно истината, заявена в гл. 19:30, истина, която се повтаря в края на притчата чрез акцент (гл. 20:16). Това повторение непосредствено преди и след разказа на притчата подчертава урока, който притчата е предназначена да преподаде (виж COL 390).

Тази притча беше отправена към учениците в отговор на техния въпрос: „Какво да правим?“ „...и така?“ (гл. 19:27). Тъй като бяха „изоставили всичко“, за да последват Исус, те очакваха награда в замяна на жертвата си. Исус им даде уверение за такава награда (ст. 28, 29), но заедно с нея и предупреждение, че не е нужно да мислят, че само защото са били първите, които са последвали Исус, могат да очакват по-големи награди и почести, отколкото другите поданици на царството ще получат. В притчата за работниците в лозето Исус излага начина, по който Бог се отнася към онези, които Му посвещават службата си, и основата, на която те ще бъдат възнаградени (вижте COL 396). Притчата учи, че те няма да получат нито повече, нито по-малко от другите, защото гражданите на небесното царство са равни.

Небесно царство. Вижте върху Мат. 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19.

Е като. Това беше често срещана формула, използвана за въвеждане на притча. За принципите на тълкуване на притчи вижте стр. 204.

Домакин. Гръцки *oikodespotēs*, т.е. „господар на къщата“ (вижте според Лука 2:29). В този случай „домакинът“ е собственикът (виж Матей 20:15).

Рано сутринта. Гръцки *hema proi* (виж на Марк 1:35), на дневна светлина.

Да наемат работници. В ориенталските земи надничарите все още се събират по пазарите, където чакат работа.

Неговото лозе. Пророк Исаия е говорил за Израел като за Господното лозе (вж. Исаия 5:1–7).

2. Съгласен с работниците. В ориенталските земи договарянето е съществено и очаквана част от всяка сделка, включваща стоки или услуги. Вижте Йоан 9:4.

Пени. Гръцки денарион, римският денарий, сребърна монета с тегло около 0,125 тройски унции или 3,89 г. (виж стр. 49). Тя е струвала значително повече от днешната „пени“ (макар и само част от долар). Тогава обаче е имала много по-голяма покупателна способност, отколкото сега, тъй като е представлявала обичайната дневна надница за обикновения работник. Работният ден по онова време е бил от зори до здрач.

3. Трети час. Тоест, около 9:00 ч. сутринта (виж стр. 50).

Бездействие. Вижте стихове 6, 7.

Пазар. Вижте Матей 11:16; Марк 7:4. Пазарът може да се намира на всяка леснодостъпна улица в града или вътре в градската порта.

4. Каквото е правилно. Тоест, справедливо, пропорционално на времето, което мъжете биха работили. В този случай нямаше пазарлък с никой от наетите по-късно през деня мъже. Те не задаваха въпроси, а се подчиняваха на заповедите на работодателя, доверявайки се на обещанието и чувството му за справедливост.

5. Шести и девети час. Тоест, по обяд и отново в 15:00 часа

6. Единадесетият час. Тоест, около 17:00 ч. Мъжете, които отивали на работа около 17:00 ч., по този начин щали да работят само кратко време до падането на нощта (виж стих 12; виж също стих 2), и то в най-приятната част на деня.

Защо стоите тук? Контекстът на притчата показва, че тези мъже не са били на пазара по-рано през деня, когато са били наети предишни групи работници и не са отказали предишните покани на собственика (виж COL 399).

7. Никой мъж. Може би за втората част на деня или евентуално за целия ден. Както и да е. Вижте стих 4.

8. Настъпи вечер. Вероятно около времето на ранното падане на нощта (вижте на стих 12). Господарят на лозето. Тоест, „домакинът“ (вижте на стих 1).

Обадете се на работниците. Изглежда, че са продължили да работят, докато не ги повика управител, човекът, на когото собственикът е поверил надзора върху работата.

Дай им заплатата. Според Стария завет (виж Лев. 19:13), работодателят е бил длъжен да урежда сметките с надничарите в края на всеки ден. Тази мъдра разпоредба е предназначена да помогне за предотвратяване на отлагането или избягването на плащането на заплати от недобросъвестни работодатели.

Започвайки от последния. Едва ли би изглеждало, че това е обичайният обичай, но тази процедура е необходима за поуката от притчата. Ако работниците бяха платени в реда, в който бяха наети, недоволството на първите мъже, наети за деня

вероятно нямаше да се случи. Поуката от притчата изключва обяснението, предложено от някои, че мъжете, които са „понесли бремето и жегата на деня“, не са работили толкова усърдно, колкото е трябвало, и че „господарят на лозето“ се е опитал да им даде урок.

9. Една стотинка. Вижте стих 2.

10. Първите. Те представляват онези, които очакват и претендират за преференциално отношение поради предполагаеми по-големи жертви и по-усърдно служене. Те също така представляват юдеите, които първи са приели призива на Господа да работят в Неговото лозе (виж COL 400; том IV, стр. 26-32).

11. Мрънкаха. Или „мърмореха“. Учениците, които се смятаха за „първи“ (виж гл. 18:1), несъмнено разпознаваха, че Исус тук ги нарича до известна степен мърморещи (виж гл. 19:27, 30). Поне те не бяха приели служба в Господното „лозе“ с доверчивия дух на работниците, призовани по-късно през деня (виж гл. 20:4).

Гудман от къщата. Вижте стих 1.

12. Равен на нас. След като станахме свидетели на щедростта на собственика към всички останали работници, мъжете, наети първи, естествено смятали, че заслужават повече. Те може би са разсъждавали, че ако човек, който е работил „само един час“, заслужава един денарий, той заслужава 12. Те очаквали повече, защото не разбирали на каква основа се извършва плащането за работния ден (вижте стих 15).

Жега. Гръцки *kauson*, „пареща жегата [на слънцето]“ или „изгаряща жегата [на вятъра]“.

В последния смисъл в LXX думата „каусон“ се използва, за да се обозначи горещият, поривист източен вятър, духащ от пустинята (виж върху Йер. 18:17).

13. Един от тях. Говорителят на групата, очевидно (вж. гл. 19:27).

Приятел. Собственикът отговаря любезно. Първите работници го обвиняват в несправедливо отношение към тях, но той обяснява действията си изцяло като въпрос на щедрост, а не просто като заслуга (виж стихове 14, 15).

Съгласен съм с мен. Първите работници бяха сключили споразумението доброволно и нямаха основателна причина за оплакване. Собственикът им беше платил това, което предвиждаше споразумението му с тях.

14. Вземи. Буквално „вдигни“.

Ще дам. Тоест, „Моята воля е да дам“. Тук думата „воля“ предполага воля, а не просто намерение.

15. Не е ли законно? Собственикът не се позовава на никакъв закон, а просто пита: „Не ми ли е позволено да правя каквото си поискам със своите?“

Каквото искам. Или „това, което желая“ (вижте на стих 14). Очевидно собственикът е имал голямо оценяване възможността да си осигури повече помощ, за да събере реколтата. Готовността на последната група работници да помогнат, когато помощта беше толкова необходима, сякаш е докоснала отклик в сърцето му. Той смяташе готовността им да направят услуга и сега изразяваше своята благодарност за това.

Зло ли е око то? Тези мъже не бяха направили нищо повече от това, което се бяха съгласили да направят, и следователно нямаха право да очакват никакво специално възнаграждение (вижте върху Лука 17:10). Вместо буквалния превод в KJV, RSV дава значението на последното изречение на стиха в идиоматичен английски: „Завиждаш ли на щедростта ми?“ За идиома „зло око“ вижте върху Матей 6:22–24.

Защото съм добър. Обвинили го в пристрастие и, косвено, в телесна повреда. Собственикът обяснява, че изобщо не става въпрос за справедливост или несправедливост, а за щедрост. Той се е отнесъл справедливо към всичките си наети работници и не би ли могъл да направи повече, ако пожелае? Тук Исус ясно заявява, че божествената благосклонност не се заслужава, както са учили равините. Християнските работници не сключват сделка с Бога. Ако Бог се отнасяше с хората само въз основа на строга справедливост, никой никога не би могъл да се класира за несравнимо щедрите награди на небето и вечността. Не знанието, позицията, талантът, продължителността на времето, количеството труд или видимите резултати са важни в очите на Небето, а духът на готовност, с който поемаме определените ни задачи (виж COL 397), и верността, с която ги изпълняваме (виж COL 402).

16. Последните ще бъдат първи. Вижте гл. 19:30; 20:1.

Много хора могат да бъдат призвани. Вижте гл. 22:14. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи и останалата част от стиха.

17. Възход към Йерусалим. [Исус предсказва смъртта Си, Мат. 20:17–19=Марк 10:32–34=Лука 18:31–34. Основен коментар: Матей.] Отново и отново евангелистите говорят за Исус като за път към Йерусалим, откакто е напуснал Галилея за последно (вижте върху Мат. 19:1, 2; Лука 9:51). През тези последни месеци от живота Си на земята Исус е бил в и извън Йерусалим и Юдея няколко пъти, но е посветил по-голямата част от служението Си на Самария и Перее. Вероятно е било краят на март или началото на април на 31 г. сл. Хр. Исус е пристигнал във Витания в петък преди Пасхата (вижте Йоан 12:1; ДВ 557).

Несъмнено е било по пътя, преди пристигането в Йерихон, че инцидентите на Матей 20:17–28 се случи. От долината на река Йордан, която в този момент беше приблизително 300 метра под нивото на Средиземно море, буквално се стигаше „до Йерусалим“, на повече от 750 метра над морското равнище (вижте Марк 10:46; Лука 10:30). Но не само в географски смисъл юдеите са говорили за „изкачване до Йерусалим“; изразът също така обозначава Йерусалим като център на еврейския национален живот, мястото, където са търсели водачество. Тъй като беше само малко преди началото на пасхалния сезон, всички пътища „до Йерусалим“ несъмнено бяха претъпкани с поклонници, стичащи се към града, за да участват в службите, свързани с това важно събитие.

Взе дванадесетте. Исус вървеше пред учениците, сам, и Неговото поведение ги изпълваше със страхопочитание и благоговение (виж ДА 547; виж върху Марк 10:32). Разказът в Марк е по-подробен и графичен от този в Матей.

Отделно по пътя. Тоест, отделно от други пътници, които правят поклонение в Йерусалим, и вероятно отделно също и от ученици, различни от Дванадесетте, които несъмнено са придружавали Исус до Йерусалим. Наставленията по този повод са само за вътрешния кръг от ученици. Но дори Дванадесетте, след многократни наставления (вижте върху Лука 18:31), не успяват да схванат факта, че Месията трябва да умре за греховете на света.

18. До Йерусалим. Вижте стих 17.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Предаден. Това е третият от опитите на Исус да информира дванадесетте за Неговите страдания и смърт, които Матей записва (виж Мат. 16:21; 17:22, 23; вж. Марк 8:31; 9:31; 10:32–34). Лука съобщава за същите три случая (виж гл. 9:22, 44; 18:31–33), но също така споменава три други случая, които не са записани от Матей или Марк (виж гл. 12:50; 13:33; 17:25). Последните три са инцидентни препратки към страданието на Христос

и смърт, а не събития, посветени предимно на тази тема, и се случват по времето на перейското служение, което е записано само от Лука (виж гл. 18:31).

Главни свещеници. Вижте гл. 2:4.

Писари. Вижте стр. 51, 55.

Осъдете го на смърт. Юдеите кроели планове да убият Исус още от изцелението на болния мъж при къпалнята Витезда две години по-рано и били изпратили шпиони да Го следват, където и да отива (вижте върху Йоан 5:18; ДА 213). Успехът на Неговата галилейска мисия ги накарал да засилят тези усилия (вижте върху Лука 5:17). Многократно след това те ставали все по-смели в публичните си атаки срещу Него (вижте върху Матей 15:21; 16:1; Марк 7:1, 2). Съвсем наскоро, по време на перейското служение, те правили многократни опити да Го арестуват и убият (вижте върху Матей 19:3). Плановите им бързо придобивали по-определени форми, особено след възкресението на Лазар няколко седмици преди това време.

19. Избави го. За първи път Исус конкретно споменава факта, че Езичниците, римските власти, ще бъдат инструмент за Неговата смърт.

Да бъде разпнат. Три години по-рано Исус казал на Никодим, че трябва да бъде „издигнат“, като по този начин намекнал за разпятие (вижте върху Йоан 3:14). Сега, за първи път, Той ясно предсказва начина на смъртта Си.

Трети ден. Вижте стр. 248-250.

20. Тогава дойдоха при Него. [Амбицията на Яков и Йоан, Мат. 20:20–28=Марк 10:35–45. Основен коментар: Матей.] Този неподходящ инцидент е тясно свързан с този от предходните стихове (ст. 17–19). Да си помислим, че Яков и Йоан дойдоха при Исус със своята егоистична молба да бъдат първи в царството, веднага след като Исус толкова живо изложи обстоятелствата около предстоящата Си смърт! Тук егоизмът, който движи човешкото сърце, изпъква в рязък контраст с безкористната Божия любов.

Може би размисълът върху съобщението, че Дванадесетте ще седнат на дванадесет престола, „когато Човешкият Син седне на престола на славата Си“ (гл. 19:28), е подтикнал Яков и Йоан да поискат престолите до този на Исус.

Децата на Зеведей. Или братята Яков и Йоан (виж Лука 5:10). Майка им, вероятно Саломея (вж. Мат. 27:56; вж. Марк 15:40; 16:1), възможно е да е била сестра на Мария, майката на Исус (вж. върху Йоан 19:25). Тя е била една от група жени, които са придружавали Исус и Неговите ученици по време на пътуванията им и са се грижили за техните нужди (вж. Лука 8:1–3; вж. ДА 548). Марк конкретно споменава, че Яков и Йоан са представили молбата си на Исус лично (Марк 10:35), докато Матей не споменава имената им, но заявява, че майка им е представила молбата. Тази майка е насърчила синовете си в амбицията им и ги е придружила, докато са отишли при Исус с нея (вж. ДА 548). Очевидно тя е повдигнала темата (вж. Мат. 20:20), а след това Яков и Йоан са говорили от свое име (вж. Марк 10:35; вж. върху Мат. 20:22).

Поклонение. Вижте гл. 8:2; 15:25.

21. Какво искаш? Или: „Какво желаеш?“ Тук Исус се обръща към майката, може би от уважение, въпреки че двамата ученици също бяха с нея.

От дясната ти страна. Яков и Йоан поискаха двете места с най-голяма почит и привилегия.

В Твоето царство. Марк чете „в Твоята слава“ (Марк 10:37), което е паралелно с израза „престолът на славата Си“ (Мат. 19:28). Относно естеството на Христовото царство вижте Мат. 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19.

22. Вие питате. Буквално „питате за себе си“. Употребата на множествено число „вие“ го прави очевидно е, че Яков и Йоан също са говорили от свое име (вижте на стих 20).

Чашата. Образен израз за чашата на страданията, която Исус е пиел в Гетсиманската градина, по време на изпитанията Си и на кръста (виж Матей 26:39; Марк 14:36; Лука 22:42; Йоан 18:11). „Чаша“ е често срещан библейски символ за страдание или наказание (виж Исаия 51:17; Еремия 49:12; Плач 4:21; виж върху Пс. 11:6; 16:5).

Бъдете кръстени. Гръцко baptizō. Вижте гл. 3:6. Тук е очевидно, че думата е използвана преносно. Тъй като „чашата“ представлява страданията на Исус, „кръщението“ представлява Неговата смърт (вижте Рим. 6:3, 4; вижте Лука 12:50).

Ние сме способни. Яков е първият от дванадесетте, който става мъченик (виж Деяния 12:2), но брат му Йоан надживел всички останали ученици (виж АА 542, 569).

23. Не е мое да давам. Вместо открито да смърти дързостта на двамата братя, Исус се обръща към тях по-недиректно. Очевидно Яков, Йоан и майка им са дошли при Исус сами.

За когото е приготвено. В небесното царство позицията не се присъжда въз основа на влияние или фаворизиране, нито може да бъде заслужена. Тя се присъжда изключително въз основа на годност, а годността се измерва с духа на служба на другите (вижте гл. 20:15). Победителите ще бъдат поканени да седят с Христос на Неговия трон (вижте Допълнителна бележка върху Откр. 3:21).

Отче мой. Като човек сред хората Исус не упражняваше царските Си прерогативи (вижте Йоан 1).

24. Възмущение. Десетимата смятали, че Яков и Йоан се опитват да се възползват от тях, може би заради евентуалната връзка на двамата братя с Исус (вижте на стих 20).

25. Князе. Това не беше първият път, когато Исус напътстваше учениците Си с уважение към смирение и служене (вижте върху Матей 18:1, 3; Марк 9:35).

Упражнявам господство. Буквално „господарявам над“ или „упражнявам господство над“. Земен Властта функционира въз основа на сила. Всъщност не може да бъде другояче.

26. Не е така. На земята мъжете на властови позиции са склонни да „господаряват“ над подчинените си. Но сред гражданите на небесното царство властта, позицията, талантът и образованието трябва да бъдат посветени изключително на служене на другите и никога не могат да бъдат използвани като лостове за господство над другите.

Ще бъде велик. Вижте Марк 9:35. Този, който е най-велик, ще служи на другите най-безкористно. Очевидно одобрението на Исус се основава на желанието да „бъде велик“ по отношение на служене, вместо на доминиране.

Служител. Гръцки diakonos, „сервитьор“, „слуга“ или „дякон“ (вижте върху Марк 9:35).

27. Слуга. Гръцки doulos, „роб“ или „робски слуга“.

28. Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10. Животът на Исус е бил преди всичко живот на служба. През цялото Си служение Той не се възползва от нито една от привилегиите, обикновено претендирани от равините, Той не притежаваше никакви вещи, които би могъл да нарече Свои, никога не упражняваше божествена сила за Своя собствена полза.

Живот. Гръцки psuchē (виж на гл. 10:28).

Откуп. Гръцка дума lutron, „откуп“, „изкупление“ или „възмездие“. Lutron се използва в папируси за цената, платена за роб, за да стане той свободен човек. Използва се и за

пари, платени за изкупление на залог. Свързаният глагол, *lutroō*, се превежда като „изкупувам“ или „изкупен“ (виж Лука 24:21; Тит 2:14; 1 Петрово 1:18). Тук за първи път Исус прави ясно изявление относно заместителния характер на Своята смърт. Този аспект на Неговата върховна жертва е ясно изложен от пророк Исаия повече от седем века преди да дойде времето тази жертва да бъде принесена (виж върху Исаия 53:4–6). Вярно е, че е имало примерен аспект в Христовата смърт, но е имало много повече от това. Тя е била преди всичко заместителна. В противен случай Исус не би могъл да има силата да спасява хората от греховете им (виж върху Матей 1:21). За духа, който е подтикнал Исус да направи тази велика жертва от името на грешниците, вижте Фил. 2:6–8.

Няма никакво основание за твърдението на някои, че Исус е платил „откуп“ или за дявола, или за Бога.

29. Като си тръгнаха. [Слепият Вартимей, Мат. 20:29–34=Марк 10:46–52=Лука 18:35–43. Основен коментар: Марк. Вижте Заключениеното перейско служение; Служението на нашия Господ].

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 КОЛ 396

1–16COL 396–404; 9Т 73

3, 4 FE 365

6 5Т 394; WM 146

6, 7 AA 111; ChS 80; COL 399; MM 333; 5Т 203

7 КОЛ 397; 5Т 203

8–10COL 396

9 КОЛ 399

12 7Т 290

12–16COL 399

13 CS 339

18, 19 DA 777

20, 21 4Т 226

20–22SL 56

20–23AA 542; DA 548

20–28DA 547–551

21 ДА 644

22 ДА 689; ГК 631

22, 23 1Т 155, 183; 2Т 32, 73, 178; 3Т 48, 107

23 ДА 549

25, 26 DA 550; MH 478

25–28 AA 542

26 DA 650

26–28AA 359; 4Т 226

27 EW 102; GC 58

28 COL 139, 361, 389; CW 87; DA 550, 642; Ед 308; Ev 636; GC 68; GW 190; MH 396;

ML 168; MYP 211; SC 78; 2Т 426, 460; 3Т 54, 107, 229; 4Т 416

ГЛАВА 21

1 Христос влиза в Йерусалим на магаре, 12 изгонва купувачите и продавачите от храма, 17 проклина смокинята, 23 наказва свещениците и старейшините, 28 и

изоблича ги чрез подобие на двамата сина, 33 и земеделците, които убиха онези, които бяха изпратени при тях.

1. Близко до Йерусалим. [Триумфалното влизане, Матей 21:1–11=Марк 11:1–11=Лука 19:29–44=Йоан 12:12–19. Основен коментар: Матей. Вижте Предателството, Съдът и Разпятието на Исус; Страстната седмица.] Това беше неделя (вижте ДА 569) преди Пасхата, която се падна в петък през 31 г. сл. Хр. (вижте Допълнителни бележки към гл. 26, Бележка 1). Исус беше пристигнал във Витания, на около 2 мили от Йерусалим, предходния петък и беше починал там през съботата. Именно по време на това посещение Симон забавлява Исус и Лазар (вижте ДА 557, 558; вижте към гл. 26:6). Разказът в Йоан призовава за тази последователност от събития (вижте Йоан 12:1–19).

И четиримата евангелисти описват Триумфалното влизане, с изключение на празника на Симон – първото конкретно събитие, което и четиримата споменават след нахранването на петте хиляди души. Разказът за Триумфалното влизане е даден в най-простата си форма в Йоан и е разказан най-подробно от Лука. Подробностите, дадени от четиримата евангелисти, варират от писател на писател, което показва отделни разкази, но въпреки това разказите не си противоречат, а по-скоро се допълват.

Приготвленията за Триумфалното влизане започнали, очевидно, късно сутринта, защото около времето на вечерната жертва, приблизително 15:00 часа, Исус достигнал върха на Елеонската гора с изглед към Йерусалим и събитията достигнали кулминацията си (виж ДА 571). Много по-късно Той най-накрая стигна до Храма.

Витфагея. Освен в общи линии, нищо не е известно за местоположението на това село. Несъмнено е било разположено някъде на източния склон на Елеонската планина и вероятно недалеч от Витания (виж Марк 11:1; Лука 19:29). Името е арамейско и означава „къща на неузрели смокини“.

Елеонската планина. Нисък планински хребет от източната страна на Йерусалим, отделен от градът в долината Кедрон. Издига се на около 823 м над морското равнище, приблизително с 76 м по-високо от средните стойности за Йерусалим и с около 91 м по-високо от платото на Храма. Понякога се нарича Елеонски хълм (виж 2 Царе 15:30; Деяния 1:12), чието име произлиза от латинския текст на Вулгата. Гетсимания се е намирала в или близо до западното подножие на Елеонската планина, срещу Йерусалим (виж Матей 26:30, 36).

Това е първото споменаване на Елеонската планина във връзка с живота на Исус, въпреки че Той несъмнено е прекарал нощта тук при предишни посещения в Йерусалим. Вижте илюстрацията срещу стр. 517.

Тогава изпрати Исус. Докато в миналото Исус е вземал всички предпазни мерки срещу всякакви популярни демонстрации, които Го признават за Месия (виж Мат. 14:22; Марк 1:25; Йоан 6:15), сега Той не само насърчава това нещо, но и поема инициативата за осъществяването му. Разбира се, учениците и много от хората несъмнено са очаквали Исус да установи царството Си през този пасхален сезон (виж Мат. 20:20, 21). Всяка изненада, която учениците може да са изпитали, е произтичала от факта, че Исус сега очевидно е променил предишното Си отношение към публичността. Това променено отношение сигурно е изпълнило учениците с неоправдан ентузиазъм и надежда. Те не са успели да разберат истинското значение на събитието до възкресението (виж Йоан 12:16).

Двама ученици. Никой от евангелистите не разпознава нито един от тези двамата.

2. Село срещу вас. Исус и учениците Му бяха починали през съботата във Витания. Вероятно сега беше краят на неделната сутрин (вижте стих 1). Възможно е „селото срещу вас“ да се отнася до Витфагия, която очевидно не беше далеч от Витания.

Веднага. Указанията, които Исус дава тук, са ясни и Марк ги записва по-подробно от другите трима евангелисти.

Вързано магаре. Марк добавя, че всъщност намерили животното вързано „до вратата отвън, на място, където се срещаха два пътя“ (виж Марк 11:4).

Осле. Като част от инструкциите на Исус относно задачата, Марк добавя относно ослето, „на което никога човек не е яздил“ (гл. 11:2), подробност, отбелязана и от Лука (виж гл. 19:30).

Доведете ги. Двамата не е трябвало да бъдат разделени. Причината за изискването и двамата да бъдат доведени, предвид факта, че Исус всъщност е яздил само ослето (виж Марк 11:7; виж върху Матей 21:5), не е посочена и не е напълно ясна. Целта може да е била да се направи пророчеството от Захария 9:9 по-ярко за онези, които са наблюдавали изпълнението му.

3. Ако някой каже „трябва“. Лука отбелязва, че „стопаните“ са повдигнали въпроса за правото на двамата ученици да пуснат животните и да ги отведат (виж гл. 19:33).

Господ. Гр. Куриус (вижте върху Лука 2:29). Това е първият път, когато Исус се нарича Куриос, „Господ“. Досега обичайното му наименование за Себе Си е било „Син Човешки“ (вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10).

Има нужда от тях. Може да изглежда странно, че Исус не е инструктирал двамата ученици да поискат използването на животните, а не им командвайте. Трябва обаче да се помни, че в този случай Исус поема ролята на Цар на Израел (вижте на стих...).

1). Той се позова на Себе Си като на Господ, намеквайки, че има силата и авторитета да призовава поданиците на Своето царство за всякакъв имот или услуги, считани за необходими. Царят не е искал имот и услуги, тъй като това би означавало правото на поданика да откаже молбата. Следователно, Неговите указания да вземе двете животни са били напълно в съответствие с ролята, която Исус сега е поел, и биха били разбрани така както от учениците, така и от собствениците на животните. Общеприетото мнение в полза на провъзгласяването на Христос за Цар (вижте на стих 1), заедно с обяснението, което двамата ученици със сигурност щяха да направят за намеренията на Христос в този случай, биха били достатъчни, за да осигурят съгласие за тяхното използване.

4. Може да се изпълни. Вижте гл. 1:22.

Пророк. Цитатът е от Захария 9:9, макар че първото изречение от него е по-подробно прилича на Исаия 62:11 (вж. Марк 1:2). Сравнете цитата, даден от Йоан (гл. 12:14, 15).

5. Ще ви кажа. Обърнете внимание, че указанията на Исус към двамата ученици завършват със стих 3. В стихове 4 и 5 Матей говори за Триумфалното влизане като за изпълнение на определени специфични старозаветни пророчества.

Дъщеря на Сион. Еврейски термин за жителите на град Йерусалим (виж върху Пс. 9:14; Исаия 1:8).

„Твоят Цар иде.“ Исус следваше обичая за царско влизане в града, както в дните на древността (вижте ДА 570). Неговият час беше дошъл и за първи път Той се представи на Израел като негов законен Цар, Този, Който щеше да седне на трона на Давид (вижте върху 2 Царе 7:12, 13; Матей 1:1; Деяния 2:30). По-късно Исус призна титлата „Цар на юдеите“ (Лука 23:3; Йоан 18:33, 34, 37), но побърза да добави: „Моето царство не е от този свят“ (Йоан 18:36). Но еврейските водачи отказаха да Го приемат за свой Цар (вижте върху Йоан 19:14, 15). Исус сега не се явяваше в ролята Си на Цар на царството на

слава (виж Мат. 25:31), но като Цар на духовното царство на божествената благодат (виж гл. 12:1). 3:2; 4:17; 5:2). Исус знаеше, че този епизод от Неговата житейска мисия неизбежно ще доведе до кръста, но въпреки това го изпълни непоколебимо и целенасочено. Беше необходимо погледите на всички хора да бъдат насочени към Него в последните дни от живота Му, за да могат всички да разберат, ако искат, значението на Неговата мисия на земята.

Свещени спомени и видения за бъдеща слава сигурно са натрапвали ума Му, докато Христос е изминавал пътя, водещ нагоре към билото на Елеонската планина и надолу по отечествената страна към Йерусалим. Светата Шекина, тръгвайки от първия храм малко преди разрушението му от Навуходоносор, е спряла за кратко на билото на планината (виж ДА 829; виж върху Езекиил 11:23). Триумфалното влизане е било „смътното предзнаменование“ на завръщането на Исус в небесните облаци (виж ДА 580). Именно от източния склон на планината самият Исус, почти два месеца по-късно, е трябвало да се възнесе на небето (виж ДА 829, 830). Когато в края на хилядолетието Той се завърне на земята, придружен от светиите и Светия град, Той ще слезе на Елеонската планина (виж ВЦ 662, 663; виж върху Захария 14:4). След това Светият град се установява там, където някога е стоял старият Йерусалим, и Христос, светиите и ангелите влизат в града (виж Откр. 21:2, 10; ВЦ 663).

И осле. От английския превод изглежда, че Исус е яздил и двете животни.

Гръцкият превод обаче може по-точно да се преведе като „върху магаре, дори осле“.

6. Учениците отидоха. Какви емоции ли са се раздвижили в сърцата на тези двама ученици, докато са вървели по своята задача! На всички приятели на Исус сред тълпите от хора (виж на стих 8), които са срещнали, двамата ученици са споделили своето тълкуване на това, което е предстояло да се случи (виж ДА 570). С възлание, което не са могли да скрият, те са побързали да потеглят, мислейки си, че скоро ще осъществят дългоочакваното желание на сърцата си (виж ДА 570, 571). Матей пропуска разказа за преживяването на двамата ученици, когато са намерили магарето и са получили разрешение от собственика да се върнат с тях при Исус (виж Марк 11:4–6; Лука 19:32–34).

7. Дрехи. Гръцки himatia, което означава горните им дрехи или „мантии“ (виж на гл. 5:40).

8. Много голямо множество. По-скоро „по-голямата част от множеството“ (вижте на стих 9).

Разпространение. За този обичай като израз на почит към кралските особи вижте 4 Царе 9:13.

Дрехите им. Буквално „собствените им дрехи“, за разлика от тези на учениците (виж стих 7).

Клони. В допълнение към клоните на маслиновите дървета (от които Елеонската планина е получила името си), имало и клони на палми, които били използвани във връзка с триумфално влизане, като символ на победата (сравнете преживяванията на Симон и Юда Макавей, 1 Мак. 13:51; 2 Мак. 10:7). В триумф Исус яздил напред към кръста, където, привидно победен, носейки трънен венец като „Цар на юдеите“ (Йоан 19:19), умрял като могъщ Победител.

9. Множества. Тълпата, която се събра, докато Исус се придвижваше към върха на Елеонската планина. Сред тези, които несъмнено съставляваха тълпата, бяха много от онези, които бяха дошли във Витания, за да видят Исус и да видят Лазар, когото Исус беше възкресил от мъртвите само преди няколко седмици (виж Йоан 12:17, 18). Дори свещениците и управниците излязоха, за да се присъединят към огромното тълпа от хора. В това триумфално шествие имаше много от онези, които бяха пленници на Сатана и които Исус беше освободил от демони, от слепота и нямота, от болести и куцота, от проказа и смърт.

Викаха, казвайки. Според гръцкия превод, те продължавали да викат и да повтарят думите. Сравнете радостното възклицание, използвано за първи път при посрещането на ковчега в Йерусалим (вижте върху Пс. 24:7–10).

Осанна. Гръцко *hōsanna*, транслитерация на арамейското *hōsha' na'*, което означава „спаси сега“ или „спаси, моля те“ (виж върху Пс. 118:25). Тук изразът може да се счита за молитва към Бога, за да може спасението да дойде на Израел чрез Месията Цар.

Син на Давид. Вижте гл. 1:1.

Благословен е той. Цитатът е базиран на Пс. 118:26. Паралелният пасаж в Марк вместо това гласи: „Благословено да бъде царството на нашия баща Давид“ (Марк 11:10).

Осанна във висините. Вижте Лука 2:14. Само Лука дава разказ за кулминацията за Триумфалното влизане, когато свещениците и управниците от Йерусалим посрещат Исус, и само той записва възклицанието на Исус от скръб за обречения град Йерусалим (виж гл. 19:39–44).

10. Беше развълнуван. Буквално „беше разтърсен“ или „беше накаран да трепери“. Тук графично е изобразено изключителното вълнение на целия град. Разказът на Марк за това, което Исус е направил в по-късния следобед и вечерта на този знаменателен ден, е по-пълнен от този на другите евангелисти (вижте гл. 11:11).

11. Множество. Вижте стих 9.

Исус, пророкът. Вижте Мат. 21:46; вижте върху Йоан 7:40; вж. стих 52. Хората не бяха напълно убедени, че Исус е Месията, въпреки че осъзнаваха, че Божията сила е с Него.

12. Исус влезе в храма. [Второ очистване на храма, Матей 21:12–17=Марк 11:15–19=Лука 19:45–48. Основен коментар: Матей. Вижте Заключителното служение в Йерусалим; Продължителността на Христовото служение, Страстната седмица, Продължителността на Христовото служение, Началото на Галилейското служение, Страстната седмица, Възкресението до Възнесението.] Първото очистване на Храма е записано само в Йоан (виж гл. 2:13–25), който от своя страна не съдържа разказ за това Второ очистване. Първото очистване се е състояло през пролетта на 28 г. сл. Хр., в началото на ранното юдейско служение на Исус (виж върху Йоан 2:13–17).

Тъй като Исус влезе в дворовете на Храма късно в неделя следобед, след триумфалното Си влизане в Йерусалим (вж. Матей 21:1), и тъй като евангелският разказ оставя донякъде неясен прехода от това посещение на Храма към това на следващия ден, някои са заключили, че очиштането на Храма се е случило в неделя, непосредствено след триумфалното влизане в града. Отклонението на Матей от строгия хронологичен ред при записването на проклятието и изсърхането на смокиновото дърво (вж. стих 18) също е довело до това действителният ред на събитията да е по-малко очевиден, отколкото би бил иначе. Разказът в Марк е в почти строг хронологичен ред; следователно Второто очистване на Храма се е случило в понеделник (вж. Ж.В. 581, 582).

Изгонен. Несъмнено тълпата, която придружаваше Исус, е възнамерявала да Го коронясат за цар на Израел. Въпреки че Исус никога не е насърчавал погрешните идеи, които евреите са имали относно Неговото царство, сега Той действа в ролята на Месия-Цар, за да могат всички хора да имат пълна възможност да разберат значението на разпятието (вижте стихове 1, 5). Той обявява Храма за „Мой дом“ (ст. 13) и като негов законен собственик упражнява властта Си, за да определи как трябва да се използват неговите свещени места (вижте стих 23).

Тези, които продаваха и купуваха. Външният двор, дворот на езичниците, беше сцената на тази нечестива търговия. На храмовия пазар се продаваха различните видове животни и птици, необходими за жертвоприношения, заедно със зърнени храни, сол, тамян и масло (виж том I, стр. 698-705). Този пазар се е смятал за необходимо удобство за поклонниците, които са идвали от големи разстояния и за които е било непрактично да носят свои собствени жертви. Шумът, суматоката и острият пазарлък, които са се водили, сигурно са обиждали религиозното съзнание на онези, които са се покланяли на Бога „с дух и истина“ (Йоан 4:24). Тази търговия е била разрешена от храмовите власти, които са печелили от нея добра печалба. Но онези, които са я извършвали, са разкрили, че са имали грубо погрешно разбиране за характера на Бога и за изискванията, които Той е поставял към онези, които Го обичат и Му служат (виж стр. 70; виж върху Михей 6:8; Матей 9:13; Езекиил 44:23).

Маси. Гръцки trapeza (виж върху Лука 19:23).

Чейнджаджии. Тук, тези, които обменяха други валути за половин сикъл на Храма, с печалба за себе си, разбира се (виж гл. 17:24).

Гълъби. Или „гълъби“. Гълъбите били принос на бедните (виж Лев. 12:8; виж на гл. 1:14; Лука 2:24).

13. Писано е. Цитатът е от Исая 56:7, който, разгледан в контекста си, се отнася конкретно до факта, че езичниците трябва да бъдат обърнати към истинския Бог (вижте върху Исая. 56:6-8). За мястото, където Бог е замислил Храма в Йерусалим, за да запълни голямото събиране на народите за поклонение на истинския Бог, вижте том IV, стр. 28-30.

Вертеп на разбойници. По-скоро „вертеп на разбойници“. Исус използва езика на Писанието (виж върху Йеремиа 7:11), за да даде Своя собствен коментар за сцената пред Него. Като превърнаха свещените символи на Божия Агнец в източник на лична изгода, управниците направиха свещените неща общи и ограбиха Бога от честта и славата, които бяха Негови. Те също така ограбиха всички поклонници от познание за характера и изискванията на Бога; и особено ограбиха езическите поклонници от възможността да познават Бога такъв, какъвто е. В духа си на алчност, сановниците на Храма не бяха по-добри от крадци.

14. Слепи и куци. В триумфалното шествие предния ден, трофеите, които Изцелителната сила на Исус ги беше спасила от потисничеството на Сатана, които бяха марширували, възхвалявайки Спасителя (вижте на стих 9). Когато Исус започна да изцелява онези, които сега се стичаха към Него в дворовете на Храма, Той даде практическа демонстрация на истината, че Храмът е бил предопределен от Бог, за да служи на човешките нужди, а не на неговата алчност. Изглежда, че за кратко време Исус е имал пълен контрол над Храма (вижте Марк 11:16) и през това време е показал, отчасти, как трябва да се използват тези свещени места. Той беше дошъл на земята, за да могат хората „да имат живот и да го имат в изобилие“ (Йоан 10:10; не за да жертват повече или да печелят повече.)

15. Свещеници и книжници. Вижте стр. 55. Това бяха същите мъже, които бяха разрешили незаконната търговия в Храма и които бяха жънали щедра печалба от купуването и продажбите, които се извършваха там.

Осанна. Вижте стих 9.

Син на Давид. Вижте гл. 1:1.

16. Чува ли? Ситуацията беше изцяло извън контрола на „главните свещеници“ и книжници.“ Тълпите, които се бяха събрали в района на храма, за да видят Исус, Го приветстваха като Цар Месия и това събуди у юдейските водачи същото

смесени емоции на страх и ярост, които бяха изпитали в късния следобед на предния ден (вижте Лука 19:39). Сега те отправиха трескава молба към Исус, както направиха и предния ден, да заглуши възгласите на хвала.

Никога ли не сте чели? Този цитат съвпада напълно с LXX от Пс. 8:2, като се различава леко отклонение от еврейския. Този въпрос, предполагащ строг укор, подсказва, че водачите е трябвало да осъзнаят, че събитията, които се случват сега, са в хармония с ученията на Писанието (вижте Матей 19:4).

17. Витания. Очевидно това е мястото, където Исус е отседнал от петък (вижте Мат. 21:1, 2; Марк 11:11).

18. На сутринта. [Безплодното смокиново дърво, Мат. 21:18–22 = Марк 11:12–14, 20–26.] Основен коментар: Марк.] Следвайки тематична подредба на събитията, Матей обединява двете части на историята за безплодното смокиново дърво. За хронологичната последователност на събитията вижте Марк 11:12.

23. Когато Той дойде. [Лидерите оспорват авторитета на Исус, Мат. 21:23–27=Марк 11:27–33=Лука 20:1–8. Основен коментар: Матей. Вижте Заключителното служение в Йерусалим; Страстната седмица.] Този повод, вторникът преди Пасхата през 31 г. сл. Хр., е последният път, когато Исус проповядва в Храма. Той вече е проповядвал хората, когато е бил заговорен от водачите (вижте Лука 20:1).

Главни свещеници. Вижте гл. 2:4. Много от „главните свещеници“ са били садудеи, както повечето книжници са били фарисеи. Както Марк (гл. 11:27), така и Лука (гл. 20:1) включват книжниците в разказите си за този инцидент.

Старейшини. Синедрионът вече се беше събрал по-рано сутринта и беше решил да поиска от Исус Неговите пълномощия (виж DA 593). Възможно е някои от същите мъже, които сега Му се изправиха, да са били сред изпратените при Йоан Кръстител с подобен въпрос три години и половина по-рано (виж върху Йоан 1:19). Ако е така, те са чули Йоан да заявява Исус за Месията (виж Йоан 1:26, 27, 29).

С каква власт? При Първото очистване на храма еврейските водачи поискали „знамение“ като доказателство за властта на Исус да проповядва (виж Йоан 2:18). Оттогава насам водачите на Израел получавали многократни доказателства за силата и властта на Исус (виж Матей 16:1). Юдеите признавали, че пророците могат да учат хората без одобрението на равините, но очаквали от тях да дадат доказателства за божественото си поръчение. Сега, с въпроса си, еврейските водачи търсели уличаващи доказателства срещу Исус.

Тези неща. Тоест, Неговото триумфално влизане, Неговото очистване на Храма и сега, Неговото поучение в дворовете на Храма.

24. Аз също ще ви попитам. Процедурата за отговаряне на един въпрос чрез предлагане друг беше одобрен в равинските дебати. Контравъпросът уж е бил предназначен да посочи пътя към отговора на първоначалния въпрос. Сега Исус възприе този начин на отговор.

Едно нещо. В действителност Исус не избягваше въпроса, защото техният отговор на Неговия въпрос по принцип би дал и отговор на техния собствен въпрос. Мъдростта и умението, с които Исус отговори на предизвикателството, бяха допълнително доказателство за Неговата божественост.

25. Кръщението на Йоан. Вижте върху Матей 3:6; Марк 1:4; Лука 7:29. Кръщението е характерната черта на служението на Йоан и се превръща в популярното му наименование.

Откъде беше това? Нито Йоан, нито Исус бяха получили одобрение от властите в Йерусалим. Властта, която са имали, не е дошла от хора, а директно от

Бог. Следователно въпросът, зададен от владетелите, и въпросът на Христос в отговор, се въртяха около способността да се оценят божествените пълномощия.

Разсъждава се. Юдейските водачи бяха в затруднено положение и затова набързо се съвещаваха помежду си.

Защо тогава не го направихте? Юдейските водачи добре знаеха, че едно честно признание би предизвикало този отговор от Исус. Но ставаше дума за нещо повече. Ако те признаваха божествените пълномощия на Йоан, те по необходимост трябваше да приемат неговото послание, а кулминацията на неговото послание беше идентифицирането на Исус от Назарет като Месия (виж Йоан 1:26, 27, 29). Следователно, признаването на авторитета на Йоан беше еквивалентно на признаването на този на Исус.

26. Страхувайте се от хората. Страхът от физическо насилие изглежда е контролирал умовете на водачите (вижте Лука 20:6). Ако общественото мнение се обърнеше срещу тях, влиянието им върху хората щеше да бъде загубено. Позицията и влиянието означаваха повече за тях от истината. Общественото мнение беше силно в полза на Йоан Кръстител и сега по подобен начин подкрепяше Исус (вижте Марк 12:37; ДА 594).

27. Не можем да кажем със сигурност. Юдейските водачи със сигурност са знаели, че Йоан е пророк, но за да избегнат дилема, те са се укрили в привидно невежество. Въпреки това, те не са се отървали невредими. Отговорът им на въпроса на Исус автоматично е отменил правото им да Го настояват за отговор на първоначалния им въпрос и това обяснява факта, че те не са продължили да настояват за искането. Освен това, те са загубили уважението на хората. Те са били неразривно оплетени в мрежата, която толкова хитро бяха разпънали за Исус. Исус е изпитал твърдяната им способност да оценяват божествените пълномощия и те са се провалили с гръм и трясък. Те, на практика, са се отказали от претенцията си да бъдат духовни водачи на нацията.

28. Какво мислите? [Двамата сина, Матей 21:28–32. Вижте за притчите стр. 203-207.]
Целта на Исус в тази притча беше да изложи истинската същност на избора, който еврейските водачи правеха по отношение на евангелието на царството, провъзгласено от Йоан Кръстител и от Исус. Тактично, но целенасочено Исус ги накара, както често правеше, да осъдят себе си (виж стих 41), за да могат да видят поведението си в истинската му светлина.

Един човек. В тази притча, Бог.

Двама сина. Още от появата на греха двата класа, представени тук, са съществували в света – тези, които се подчиняват, и тези, които не се подчиняват. Така е днес и така ще бъде до края на времето.

Първо. Този син е представител на всички, които не изповядват, че служат на Бога, а живеят в открито прегрешение.

Работете днес. Тази заповед Бог дава на всеки „син“. Никой не е изключен.

29. Няма да го направя. Този син открито пренебрегна властта на баща си. Той не се преструваше, че се подчинява на баща си. Той беше готов да се наслаждава на привилегиите на синовството – очевидно все още живееше в дома на баща си – но не желаше да поеме отговорностите на синовството.

30. Второ. Този син представлява всички, които твърдят, че са Божии синове, но не успяват да изпълнят Неговата воля.

31. С кой от двамата сина би бил по-доволен бащата? Очевидно никой от двамата не беше съвършен. И двамата сгрешиха, единият в първоначалното си отношение, а другият в поведението си.

Завещанието на баща му. Твърдението без действие е без стойност (виж гл. 7:21).

Наистина. Вижте по-нататък (гл. 5:18).

Митарите и блудниците. Вижте върху Марк 2:14; Лука 3:12. Този израз е бил обобщаваща фраза, обозначаваща всички социални и религиозни отхвърлени, които обикновено избягвали Храма и синагогата и обикновено били нежелани, когато ги посещавали. Сравнете изречения „митари и грешници“ (Матей 9:11; вижте върху Лука 5:30).

Преди вас. Що се отнася до кръщението на Йоан, това беше буквално вярно (вижте Лука 7:29, 30). Много от нерелигиозните болезнено осъзнаваха острата си духовна нужда и се радваха, че Йоан и Исус им направиха място в небесното царство. Книжниците и фарисеите, от друга страна, бяха самодоволни и следователно непроницаеми за евангелието (вижте върху Лука 15:2).

32. Пътят на праведността. „Пътят на праведността“ е християнският начин или философия на живота. За коментар относно „тясната“ порта и „тесния“ път вижте гл. 7:13, 14.

Не му повярваха. Вижте Лука 7:29, 30. Подобно на втория син в притчата, еврейските водачи отказаха да влязат в Господното лозе и да работят там, след като бяха заявили, че ще го направят.

Не се покаяха след това. Те не промениха първоначалното си решение. Когато се яви Този, на когото Йоан свидетелстваше, и в продължение на три години и половина даваше доказателства за Своята божествена природа и за характера на Своего царство, еврейските водачи упорстваха в своето неразкаяние. Закоравялите им сърца останаха непроменени (вижте върху Изх. 4:21). Фактът, че бирниците и блудниците откликваха толкова лесно на проповедите на Йоан и на Исус, обиждаше еврейските водачи (вижте върху Мат. 11:19). Последните не желаеха да работят в същото лозе, където социални отхвърлени като реформираните бирници като Закхей (вижте върху Лука 19:1–10) и реформираните блудници като Мария (вижте върху Лука 7:36, 37) бяха приети за работници.

33. Чуйте друга притча. [Злите земеделци, Мат. 21:33–46 = Марк 12:1–12 = Лука 20:9–19. Основен коментар: Матей. Вижте за притчите стр. 203–207.] Тази, втора притча, е адресирана до хората, които са слушали внимателно Исус, докато Той е поучавал (вижте Лука 20:9), но е насочена към техните водачи. Като в притчата за двамата сина (вижте Матей 21:31), тези водачи са подтикнати да признаят собствената си вина и да произнесат върху себе си собствената си присъда (вижте стих 41).

Домакин. От гр. *oikodespotēs*, т.е. „господар на къщата“ (виж върху Лука 2:29).

Лозе. Лозата е била един от националните символи на Израел. Близо до мястото, където сега стоеше Христос, на входа на Храма, имаше голяма, великолепно лоза, изработена от злато и сребро, която представляваше Израел (Йосиф Флавий, Древности хв. 11.3; виж DA 575; виж върху Йоан 15:1). Думите от Матей 21:33 са заимствани до голяма степен от алегорията на Исая за Господното лозе (виж Исая 5:1–7).

Тази притча набляга на богатите благословии, които Бог е дал на Израел, за да могат те да осигурят на света плодовете на божествения характер (вижте Матей 21:34). По здраве, интелект, умения, просперитет и характер народът на Израел трябваше да се превърне в най-великия народ на земята, разкривайки на всички хора славата на Божията цел. За анализ на тези благословии и цялостна картина на начина, по който народите по света трябваше да бъдат доведени до познание за истинския Бог, вижте том IV, стр. 26–30.

Ограден с жив плет. Гръцки *phragmos*, „жив плет“ или „ограда“. Живият плет представлява предписанията на божествения закон, подчинението на чиито принципи на истината и справедливостта предпазва от всяко злодеяние.

Лозарска преса. Това обикновено е било корито или резервоар, издълбан в солидна скала. Такова вино печатни машини могат да се видят в Палестина дори днес.

Да го отдадат под наем. Или „дадох го под наем“. В древността наемът за нива се е плащал или в брой, или в натура. В последния случай в споразумението е било уговорено или определено количество от реколтата, или пропорционална сума. Арендаторите в тази притча са били изполичари, което не означава, че трудностите на някои съвременни изполичари са били непременно техни.

Земеделци. Или „наематели“ (RSV).

Далечна страна. Той беше земевладелец, който не работеше.

34. Неговите слуги. В гл. 23:34 Исус говори за изпращане на „пророци и мъдреци и книжници“ (вж. ст. 37). Свещениците в особен смисъл били назначените пазители на Господното лозе, пророците били Божиите избрани представители или служители.

Плодовете му. Или „неговите плодове“. Собственикът изпратил за своя дял от реколтата (вижте на стих 33). Израел трябваше да принесе плода на характера и по този начин да разкрие на света принципите на небесното царство. Плодът на характера трябваше първо да се прояви в техния собствен живот, а след това и в живота на хората от народите около тях. По подобен начин Господ очаква от Своята църква днес възвръщаемост, съизмерима с големите благословии, които Той ѝ е дал (виж COL 296).

35. Взе слугите си. Матей говори за различни групи слуги, някои от първите от които бяха убити (виж стихове 35, 36). Марк казва, че при всеки случай е изпратен по един слуга, като някои са убити (виж гл. 12:3–5). Лука също казва, че при всеки случай е изпратен по един слуга, като никой от слугите не е споменат като убит (виж гл. 20:10–12). Броят на слугите и конкретната съдба, която всеки от тях е претърпял, очевидно не са от съществено значение за притчата (виж стр. 204). Малко по-късно същия ден Исус говори буквално за отношението, което юдеите са оказали на пратениците, изпратени от Бога (виж Мат. 23:29–37). За конкретни илюстрации на съдбата на различни пророци вижте 1 Царе 18:13; 22:24–27; 2 Царе 6:31; 2 Лет. 24:19–22; 36:15, 16; Неем. 9:26; Йер. 37:15; вижте също Деяния 7:52. Винарите на лозето не само отказаха да плащат наем; Те обидиха собственика на лозето, като се отнесоха зле с неговите представители и като се държаха така, сякаш самите те бяха негови законни владетели

собственици.

37. Последни от всички. Вижте Марк 12:6. Когато Израел отхвърли Исус като Месия, те отхвърлиха последното Божие предложение за милост към тях като нация. Тук Исус не предвижда бъдещо време, когато евреите като нация ще бъдат възстановени в божествената благосклонност (вижте том IV, стр. 33).

Почит. Или „уважение“.

38. Това е наследникът. Павел говори за Исус като за „поставен наследник на всичко“ (Евр. 1:2), и на онези, които Го приемат като „сънаследници“ с Него (Римляни 8:17).

Нека го убием. В този момент Синедрионът търсеше начини да се отърве от Исус (виж Лука 19:47; виж върху Матей 21:23). През последните месеци те многократно се бяха срещали, за да обмислят начини за приключване на Неговото служение (виж върху Матей 19:3; 20:18), като последните случаи бяха предходната събота (виж ДА 563, 564) и тази сутрин (гл. 21:23).

40. Идва. Винарите не уважават никого освен собственика (вж. Йоан 8:41), който идва да правят лично разследване на ситуацията. Той идва при тях с осъждане.

41. Казват те. Не може да има друг отговор освен този, даден тук. Заповедта на Гръцкият е поразителен и може да се преведе като „Нещастници, той ще ги погуби жално“.

Неговото лозе. Вижте стихове 33, 43.

42. Никога ли не сте чели? Вижте стих 16. Сред тази делегация имаше книжници, чието задължение беше да изучават и тълкуват Писанията (вижте стихове 16, 23).

Стоун. Цитатът е от Пс. 118:22, 23 и е идентичен с текста на LXX.

Самите равини разпознали този пасаж като месиански (виж DA 597). RSV засилва контраста: „самият камък“ и т.н. За „камъка“ като символ на Христос вижте в Матей 16:18. За историческия опит, който формира фона на отхвърления крайъгълен камък, вижте DA 597, 598.

Главата на ъгъла. Крайъгълният камък беше най-важната част от структурата, тъй като Той свързваше двете стени, които се срещаша в ъгъла. За други препратки към крайъгълния камък вижте Деяния 4:11; Ефесяни 2:20; 1 Петрово 2:7; вижте върху Пс. 118:22; Ис. 28:16.

43. Божието царство. В този случай това е привилегията да бъдем избрани от Бога. В бъдеще Божият план за спасение на света вече няма да зависи от еврейския народ, както сграда зависи от крайъгълния си камък. За участието на Израел в Божия план вижте том IV, стр. 26-33.

Дадено на един народ. Тоест, на християнската църква (вижте 1 Петрово 2:9, 10).

Плодове. Вижте на стих 34.

44. Паднете върху този камък. Тоест, покорете се на Христос. Това беше точно това, което юдеите лидерите отказаха да направят (вижте стихове 25, 27).

Ще падне. Тоест, в съд. Този съд скоро щеше да сполети еврейския народ и неговите извратено непокаяни водачи.

Ще смеля ... на прах. Гръцки *likmaō* „да отсея [плява от зърно]“, „да разпръсна“ или „да строша на парчета“. Тези думи силно отразяват мисълта от Дан. 2:44, 45, където *likmaō* се среща в LXX (ст. 44). Тежък предмет стрива на прах каквото и да падне, и парчетата се разпръскват надлъж и нашир. Същата дума е използвана в LXX на Рут 3:2. Изразът „смила го на прах“ би могъл да се преведе и като „разпръсква го като плява“ или „разпръсква го като плява“. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на Матей 21:44.

45. Свещеници и фарисеи. Вижте стих 23.

Възприето. Заявлението беше толкова ясно, че не беше необходимо обяснение.

Несъмнено еврейските водачи са познавали много добре значението на такива старозаветни пасажки като алегорията на Исая за лозето (гл. 5:1-7) и различните пасажки, които наричат Месията „камък“ (Пс. 118:22, 23; Ис. 28:16; и др.).

46. Да положат ръце на Него. Тоест, да Го арестуват. Както виждаха, Исус се противопоставяше на техните власт и те едва можеха да се въздържат да не изпълнят незабавно планове си.

Страхуваше се от тълпата. Общественото мнение вече беше силно в полза на Исус. Всяка среща, която Той имаше с еврейските водачи, сигурно е намалявала уважението, с което хората като цяло се отнасяха към тези извратени духовници.

За пророк. Вижте Матей 21:11; Йоан 7:40.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 DA 569

1-11 DA 569-579

3, 5 DA 570

5 GK 100

8 DA 570; EW 109; GC 367

9 DA 572, 609; EW 110, 175, 179, 244, 292; GC 367, 402, 404; LS 62; SR 370, 373; 1T 57; 4C 188
10 DA 570, 578, 580
12 DA 589; GC 127; MM 122
12, 13 CT 25; FE 174; PK 185; 1T 471; 8T 67
12-15COL 273
12-16DA 589-592; 9T 75
13 DA 591; Te 64; 4T 252; 8T 92
13, 14 MM 123
14-16DA 592
16 GK 367
17-19DA 580-588
19 Ev 511; FE 50; 4T 385, 403, 614; 5T 146, 352
21 9T 96
22 AA 564; CD 189; COL 174; GW 263; LS 60; 7T 274
23 КОЛ 273
23-25DA 593
23-32COL 272-283
23-46DA 593-600
24-28COL 274
27 DA 594
28 XC 80; КОЛ 281; KT 35, 415; Ев 24; FE 334, 356, 362, 367, 514; Te 236; TM 184; 2T 263; 5T 462; 7T 220; 8T 36, 216; 9T 169
28-31COL 272
28-32DA 595
29, 30 КОЛ. 275
31 COL 117, 226; 4T 614; 8T 72, 75
31, 32 КОЛ. 276
33 КОЛ 284
33-40PK 21, 711
33-41DA 596
33-44COL 284-306
37, 38 КОЛ 293
38, 40 DA 597
40-44COL 295
41 GC 643; PK 714
41-44PK 712
42-44AA 64; DA 597
43 AA 174
44 CE 11; COL 411; DA 600; FE 284; GW 336; TM 80, 146; 2T 301; 5T 218; 6T 317; 9T 155
46 DA 597

ГЛАВА 22

1 Притчата за сватбата на царския син. 9 Призванието на езичниците. 12 Наказанието на онзи, който искаше сватбената дреха. 15 Трябва да се плаща данък на Цезаря. 23 Христос опровергава садукееите за възкресението: 34 отговаря законникът,

която е първата и велика заповед; 41 и фарисеите я поставят за Месията.

1. Говори им. [Човекът без сватбарска дреха, Мат. 22:1–14. Вижте на притчи стр. 203-207.] Сравнете с Лука 14:16–24. За обстоятелствата, довели до даването на тази притча, вижте Матей 21:12, 23, 28, 33. Несъмнено гл. 22 е просто продължение на гл. 21 и следователно представлява събития, случващи се във вторник преди разпятието.

Притчата за сватбения пир има много общо с притчата за Голямата вечеря (Лука 14:16–24). Някои критично настроени учени са заключили, че приликите сочат към основна идентичност на двете притчи. Тяхното заключение отрича на Христос привилегията да разказва една и съща история при различни поводи и да променя детайлите ѝ, за да отговаря на нуждите на истината, която Той е възнамерявал да проповядва при всеки отделен случай.

Следните разлики сякаш ясно показват разделението на двете притчи: (1) Притчата за Голямата вечеря е дадена в дома на фарисей; тази за Сватбеното пиршество в дворовете на Храма. (2) Първото угощение е дадено от обикновен човек; второто от цар. (3) Първата е просто социално събитие; втората - сватбено пиршество в чест на царския син. (4) В първата се набляга на несъстоятелните извинения, предложени от онези, които са отказали поканата; във втората - върху подготовката, необходима от страна на поканените гости. (5) В първата се предлагат извинения; във втората не се дават извинения. (6) В първата към пратениците е показано безразличие; във втората някои са били малтретирани и убити. (7) В първата единственото наказание, наложено на онези, които са отказали поканата, е било изключване от пиршеството; във втората - онези, които са отказали, са били унищожени.

Отново. Този израз предполага, че притчата е била дадена по същия повод като другите притчи, записани в гл. 21, както показва обстановката ѝ в Евангелието на Матей. Тази дума би изглеждала неподходяща, ако притчата действително принадлежеше към обстановката, дадена на притчата за Голямата вечеря в Лука, както твърдят критиците.

2. Небесното царство. Вижте върху Мат. 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19.

Един цар. Тук, Бог Отец.

Брак. Гръцки *γάμος*, буквално „сватбено тържество“. Удоволствията от пиршеството бяха често срещан еврейски символ на привилегиите и радостите на месианското царство (виж върху Матей 8:11; Лука 14:15). В източните земи подобен празник може да продължи няколко дни (виж върху Съдии 14:17; виж върху Естир 1:4, 5; Йоан 2:1).

Неговият син. Тоест, Христос (вижте гл. 25:1). За коментари относно Христос като Божи Син вижте Лука 1:35 и както Човешкият Син вижте Матей 1:1; Марк 2:10. Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

3. Изпрати слугите си. Обърнете внимание, че гостите вече бяха поканени или „подканени“. И до днес в източните земи е обичайно гостите да се почитат, като се изпращат лични пратеници, които да им напомнят за покана, която вече са приели (вижте Лука 14:17).

Да призовем. Първоначалната покана към юдеите е била отправена от пророците от старозаветните времена (вижте върху Матей 21:34; Лука 14:16). Това, първата покана от притчата и втората покана към юдеите, е отправена от Йоан Кръстител и от Исус и Неговите ученици (вижте върху Лука 14:17).

Поканените. В тази притча, юдеите. Алитерацията, присъстваща в гръцкия израз, може да се преведе като „да призоват призоваванията“.

Сватба. Вижте стих 2.

Не искаше да дойде. Този отказ изобразява отхвърлянето на евангелието от юдеите, особено от техните водачи (вижте гл. 21:38; КОЛ. 307). По-късно Исус изрази същата мисъл с думите „не искахте“ (вижте гл. 23:37). Дори сега водачите на Израел не само отказваха да влязат самите те, но и се стремяха по всякакъв начин да попречат на другите да влязат (вижте гл. 23:13).

4. Отново. Този втори призив от притчата беше третият призив към еврейския народ. Царят е нетърпелив поканените гости да дойдат на неговия пир. Макар и горчиво разочарован и силно унижен, той е готов да им прости грубостта и да забрави обидите им. Фактът, че малко по-късно той изпратил войници и „унищожил онези убийци“ (ст. 7), показва, че е можел да принуди поканените да присъстват на празника, ако е пожелал. Бог може да принуди хората да приемат евангелската покана, но Той не го прави. Всеки човек може да приеме или да откаже, според собствения си избор.

Други слуги. Това, второто призвание от притчата, е дадено на юдеите от учениците след разпятието, възкресението и възнесението на Христос на небето. Учениците е трябвало първо да работят „в Йерусалим и в цяла Юдея“, преди да отидат „до края на земята“ (Деяния 1:8).

Вечеря. Гръцко *ariston* или „закуска“, или „обеден обяд“ (вижте върху Лука 14:12).

Тук очевидно се отнася за обедното хранене. Според Йосиф Флавий (Живот 54) е било еврейски обичай да се „вечеря“ или аристон, поне в събота, в 6-ия час или по обяд.

Готов. Тоест, „небесното царство наближи“ (виж гл. 3:2). Тук Исус говори за царството на божествената благодат, установено по време на Неговото първо пришествие (виж гл. 4:17; 5:2).

5. Направиха лекомислени неща. Те дори не си направиха труда да се извинят (вижте Лука 14:18).

Стоки. Гръцки *emporia*, „търговия“, „търговия“, „бизнес“ или „стока“;

от *emporos*, „търговец“.

6. Остатъкът. Или „останалите“, тоест някои, които не са се задоволили просто да игнорират поканата.

Взе слугите си. Това се отнася предимно до юдейското преследване на ранните християни (вж. Деяния 8:1–4).

Избийте ги. В юдейските гонения на ранната християнска църква Стефан е първият, който падна (вижте Деяния 6:9–15; 7:54–60). Яков, първият от дванадесетте, който е бил мъченически убит, също е бил жертва на враждебността на юдейските водачи (вижте Деяния 12:1–3).

7. Изпратен. Еврейският повествователен стил често следва тематичен ред, а не строго хронологичен (виж стр. 274; виж върху Бит. 25:19; Изх. 16:33 и др.).

Армии. Буквално „групи войници“, а не големи „армии“.

Изгориха града им. Несъмнено това е намек за падането на Йерусалим пред легионите на Рим през 70 г. сл. Хр. (виж Мат. 24:15; Лука 21:20, стр. 77).

8. Сватбата е готова. Някои виждат трудност в твърдението, че сватбата е все още „готов“, след като царят е отделил време да се отърве от враговете си (виж стих 7). Но ориенталските празненства често продължават много дни (виж стих 2) и тъй като не са пристигнали гости, които да се насладят на царските щедрости, празненството все още би било „готово“, дори ако определеното време за празненството е минало.

Тези, които бяха поканени. Вижте стих 3.

Недостойно. Тоест, неприемливо в очите на Бога (виж гл. 10:11, 13).

9. Идете си, прочее. Това, третото обаждане от притчата, съвсем очевидно представлява призив за милост към езичниците.

Магистрали. Тоест, главни пътни артерии.

10. И лошо, и добро. Очевидно празничната зала представлява църквата на земята, защото на небето няма да има „лошо и добро“.

11. Кралят влезе. Притчата за Голямата вечеря (Лука 14:16–24) е напълно лишена от каквото и да е пасаж, подобни на тези, открити тук в Матей 22:11–14.

Да види гостите. Той влезе, за да види дали всичко върви добре и по-специално, за да види какви гости са събрали слугите му от пътищата. Неговата проверка на гостите представлява процес на съдене, на определяне кой може и кой не може да остане. В специален смисъл това представлява делото на разследващия съд (виж КОЛ 310; виж върху Откр. 14:6, 7).

Сватбена дреха. Специалните сватбени дрехи били осигурени от самия цар. Празнична зала, пълна с подходящо облечени гости, би била чест за царя и за повода. Човек, облечен неподходящо, би донесъл позор на домакина и би внесъл дисонанс в празненствата.

Сватбената дреха представлява „праведността на Христос“ (COL 310). Следователно, Отхвърлянето на дрехата представлява отхвърлянето на онези черти на характера, които квалифицират мъжете да станат синове и дъщери Божии. Подобно на гостите в притчата, ние нямаме нищо подходящо за носене. Ние сме приемливи в присъствието на великия Бог само когато сме облечени в съвършената праведност на Исус Христос, по силата на Неговите заслуги. Това е „бялата дреха“, която християните са съветвани да купят (вижте Откр. 3:18; вж. гл. 19:8).

Мъжът без сватбена дреха представлява твърдящи християни, които не чувстват нужда от промяна в характера си. Този гост очевидно се е интересувал само от привилегията да се храни с царските дарове. Той не е оценил истински привилегията, която му е била дадена. Честта на царя и важността на повода не са означавали нищо за него. Той е забравил, че празникът се е провеждал в чест на царския син и следователно на самия цар. Колко добре облечен е бил, е било без значение, защото е отказал единственото нещо, което го е квалифицирало да седне на царската трапеза и да се наслади на празненствата и изобилните продукти, съпътстващи сватбеното тържество.

12. Приятел. Кралят се обърна тактично към провинилия се гост и му даде достатъчно възможност да защити действията си. Очевидно кралят беше готов да прости на човека, ако настоящото му състояние не е по негова вина или ако поради някакъв недоглед от страна на дворцовите слуги е бил пропуснат.

Беше онемял. Гръцки *phimoō* „намучвам“; следователно, преносно, „правя онемял“.

Очевидно вината беше на самия гост, защото ако беше невинен, несъмнено щеше да побърза да говори в самозащита. Грешката му беше умишлена; той беше отказал предоставената му дреха, вероятно смятайки своята за по-добра от нея. Може би носеше скъпа нова дреха, която искаше да покаже и да ѝ се възхити останалите гости.

13. Отведете го. Хората са изключени от небесното царство в резултат на своите собствени грешни избори. Така беше и с петте неразумни девици (вижте гл. 25:11, 12). Човекът от притчата успя да влезе в залата само по силата на царската покана, но той единствен беше отговорен за изгонването си. Никой човек не може да спаси себе си, но може да си навлече осъждане. И обратно, Бог е способен да „спаси... докрай“ (Евр. 7:25), но Той не осъжда произволно никого, нито му отказва достъп до царството.

Външна тъмнина. Вижте гл. 8:12; 25:30. Това е тъмнината на забравата, на вечността отделяне от Бога, унищожение. В притчата тъмнината е още по-осезаема в контраст с ярката светлина на сватбената зала.

Там. Тоест, на онова място, навън във „външния мрак“.

Скъргане със зъби. Вижте на гл. 8:12.

14. Много са призовани. Истината, посочена тук, Исус е говорил при различни поводи (вижте Матей 20:16; Лука 13:23, 24). Евангелският призив е за всички, които ще го приемат. „Който иска“, може „да вземе даром водата на живота“ (Откр. 22:17). Всеки човек, който жадува за водите на спасението, има привилегията да приеме поканата: „Елате при Мен и пийте“ (Йоан 7:37).

В Нагорната проповед Исус обеща, че всички, които „гладуват и жадуват за правда... ще се наситят“ (Матей 5:6).

Малцина са избрани. Тази истина не се основава на конкретен момент от самата притча, а е общо заключение, свързано с това. В притчата само се подразбира, че гостите, които отказаха дори да дойдат на празненството, бяха „много“. Тук Исус просто заявява фундаменталния факт, че сравнително малко хора бяха склонни да приемат благосклонната покана на царя и да влязат в празничната зала. По подобен начин в Нагорната проповед Исус ясно заявява, че сравнително казано, само „малцина“ намират пътя към спасението, докато „мнозина“ влизат в „широкия“ път, „който води към погибел“ (виж гл. 7:13, 14).

15. Фарисеи. [Отдаване на почит на Цезаря, Мат. 22:15–22=Марк 12:13–17=Лука 20:20–26. Основен коментар: Матей.]

Съветвах се. За втори път този ден (виж гл. 21:23), който беше вторникът преди разпятието.

Оплитам. Гръцки *pagideuō*, „впримчвам“, „захващам в капан“ или „заплитам“. Графична фигура изобразявайки намерението на еврейските водачи.

16. Техните ученици. „Учениците“ на фарисеите били по-млади мъже, за които водачите вероятно се надявали Христос да не ги разпознае. Фарисеите се страхували, че ако самите те дойдат при Исус с въпроса, Той веднага ще заподозре заговор, защото несъмнено се е срещал с повечето, ако не и с всички тях. Но тези непознати изглеждали като честни млади мъже, искрено търсещи отговор на това, което сред евреите по онова време е бил най-объркващ проблем (вижте върху ст. 17). Лука говори за тези ученици на фарисеите като за „шпиони“ (вижте върху гл. 20:20). В продължение на три години шпиони, изпратени от Синедриона, следвали Исус почти навсякъде, където отивал (вижте върху Мат. 19:3; Лука 11:54).

Иродианите. Иродианите са еврейска политическа партия, която е подкрепяла дома на Ирод Антипа (виж стр. 54). Фарисеите са били пламенни националисти, които са се противопоставяли както на Ирод, така и на Цезар, докато привържениците на Ирод са били колаборационисти. Заклети врагове в сферата на политиката, те са били обединени срещу Исус, както са били и срещу Йоан Кръстител (виж Марк 6:14). В този случай иродианите са щяли да бъдат свидетели на отговора на Исус, готови да Го обвинят, ако Той даде и най-малкия намек за нелоялност към правителството.

Знаем. Тяхната симулирана честност всъщност беше опит за измама. Чрез ласкателство те се надяваха да изненадат Исус.

Нито пък теб. С това те твърдят, че приписват на Исус заслугата за неговата справедливост и безпристрастност (вж. Деяния 10:34).

17. Какво мислиш? Тези шпиони искаха Исус непременно да се ангажира, по един или друг начин. Ако Той одобри плащането на данък на Рим, те смятаха да представят това като доказателство, че Той е против Божия закон, който според фарисеите забранява плащането на данъци на чужда сила. По този начин Той щеше да загуби всеобщото си признание като

Месията. Ако Исус забрани плащането на данъци, ще бъде представен на римските власти като предател и революционер. Така или иначе, фарисеите очакваха да спечелят. Но Исус ги разочарова, като отказва да се съгласи с едното или другото от двете предложения на дилемата. Не става въпрос нито за това, нито за онова, отговори Той, а за двете.

Законно ли е? Тоест, в хармония с принципите на еврейския закон. Фарисеите твърждали, че не е, а иродианите - обратното. Въпросът всъщност се свеждал до това дали човек може да бъде добър евреин и въпреки това да се подчинява на римската власт.

Данък. Гръцки *kēnsos* (виж гл. 17:25). Това вероятно е бил римският поглавен данък, налаган в тези територии, пряко под римска юрисдикция. Плащането на данъка било особено дразнещо за евреите, не защото било прекомерно тежко, а защото било символ на подчинение на чужда сила и горчиво напомняне за загубените им свободи. Политически взривният въпрос, пред който бил изправен Исус, бил: „Да се подчиним ли на Рим или да се борим за нашата независимост?“

18. Нечестие. Марк говори за тяхното „лицемерие“ (гл. 12:15), а Лука за „тяхното лукавство“ (гл. 20:23). И трите думи уместно описват мотивите, които са породили въпроса.

Искушавайте ме. Тоест, „изпитайте ме“ (вижте гл. 6:13). Исус информирал Своите евентуални измамници, че е напълно наясно с капана, който те така хитро са Му поставили.

Лицемери. Вижте гл. 6:2.

19. Пари. Гръцки *nomisma*, буквално „всичко, санкционирано от закон или обичай“; следователно „пари“. По подобен начин днес говорим за парите като за „законно платежно средство“. Римските данъци трябва да се плащат в римски монети. На местните владетели е било разрешено да емитират свои собствени медни монети, но Рим си е запазвал правото да сече сребърни монети.

Едно пени. Вижте гл. 20:2.

20. Образ. Гръцки *eikōn*, „образ“, „фигура“ или „подобие“; от което произлизат такива Английски думи като „икона“ и „иконоборчески“. За разлика от римските монети, които носели образа на императора, еврейските монети носели изображения на маслинови дървета, палми и други подобни, което на евреите изглеждало по-в хармония с предписанието на втората заповед.

Надпис. Гръцки *epigraphē*, „надпис“ или „заглавие“.

21. Върна. Или „върна“. „Парите за данък“ (виж стих 19), които тогава са били в общо обращение, са носили образа на Цезар и следователно трябва да са били сечени от него и да му принадлежат. Фактът, че юдеите са притежавали парите и са ги използвали като законно платежно средство, сам по себе си е доказателство, че те са признавали, макар и неохотно, властта и юрисдикцията на Цезар. Следователно Цезар е имал право да претендира за това, което е негово.

Неща, които са Цезарови. С това Исус излага основния принцип, който определя отношението на християнина към държавата. Той не бива да пренебрегва справедливите претенции на държавата към него, защото има определени „неща, които са Цезарови“.

Неща, които са Божии. Божията власт е върховна; следователно върховната лоялност на християнина принадлежи на Бога. Християнинът сътрудничи с „властните“, защото те са „ръкоположени от Бога“ (Римляни 13:1). Следователно, плащането на данък на Цезар не може да противоречи на Божия закон, както твърдяха фарисеите (вижте върху Матей 22:17). Но има определени „неща“, в които Цезар няма право да се намесва (вижте върху Деяния 5:29). Божията юрисдикция е абсолютна и универсална, подчинена на Цезар и ограничена.

22. Те се удивляваха. Фарисеите бяха очаквали отговор „да“ или „не“ и не бяха обмислили възможността за алтернатива на дилемата, която предложила. Те бяха принудени да осъзнаят, че не могат да се сравняват с Исус, въпреки внимателното си планиране.

23. Същият ден. [Бракът и възкресението, Мат. 22:23–33 = Марк 12:18–17=Лука 20:27–38. Основен коментар: Матей.] Тоест, вторник, същият ден, в който са се случили събитията, записани по-рано в тази глава (вижте гл. 21:23; 22:1, 15), вторникът преди разпятието.

Садукеи. Вижте стр. 52. Въпреки че изповядвали вяра в Писанията, те на практика били материалистични и скептични във философията си. Вярвали в Бог като Създател, но отричали, че Той по някакъв начин е особено загрижен за делата на човечеството. Отричали съществуването на ангели, на възкресението, на отвъдния живот и на действието на Светия Дух в живота на хората (вижте Деяния 23:8). Садукеите се представяли за интелектуално превъзхождащи своите събратя и омаловажавали строгия легализъм и традиции, подчертавани от фарисеите.

Като дошли при Исус по това време, садукееите се стремяли да Го злепоставят с една от техните основни въпроси, които винаги са били най-объркващи за фарисеите, вярващи във възкресението. Те очакваха, че Исус няма да може да им даде отговор, както и фарисеите.

Няма възкресение. Вижте Деяния 23:8.

24. Учител. Буквално „Учител“.

Моисей каза. Садукеите цитирали по същество закона за левиратския брак (вижте Втор. 25:5, 6). Според този закон, ако една жена остане бездетна вдовица, братът на починалия ѝ съпруг трябвало да се ожени за нея. Първият син, роден от този нов съюз, трябвало да се счита за син на първия ѝ съпруг, за да увековечи името му и да наследи имуществото му.

25. Седем. Число, което обикновено означава пълнота.

28. Чия съпруга? Този въпрос не беше зареден с политически динамит като този на отдаване на данък на Цезар (виж на стих 17). Това беше просто в сферата на спекулативната теология. Обаче, неуспехът на Христос да даде задоволителен отговор би нанесъл мощен удар върху високото мнение, което хората са имали за Него (виж гл. 21:46).

29. Греша. Гръцки: ῥαπαβ (виж на гл. 18:12). Садукеите доказаха, че образованите могат да бъдат също толкова невежи и потънали в грешки, колкото и необразованите. Колкото и мъдри да бяха садукееите в собствената си философия, информацията им по този въпрос беше непълна и имаше поне един жизненоважен фактор, който не бяха взели предвид – „силата Божия“. Исус продължи, като показва, че макар доктрината за възкресението да не е толкова изрично преподавана в Стария завет, колкото някои биха искали, тя е имплицитна в целия Стар завет.

Непознаване на писанията. Твърди се, че садукееите са се гордеели с това, че са по-точни изследователи на Писанията от фарисеите, но тук Исус твърди, че въпреки всичките си хвалени познания за Божието слово, те са дълбоко невежи. Теологичните концепции, основани на спекулативни разсъждения от непълна информация, със сигурност ще подведат онези, които прибягват до този фантастичен метод за достигане до истината. Християните днес трябва да внимават, да не би и те да „заблудят, като не познават писанията“.

Божия сила. Буквално „дунамис Божий“ (вижте върху Лука 1:35). Садукеите забравили, че Бог, достатъчно могъщ да възкресява хора от мъртвите, също така притежава мъдростта и силата да установи отново съвършен ред на обществото в съвършената нова земя. Освен това, всички, които са спасени, ще бъдат доволни и щастливи от славния нов ред на нещата, дори

въпреки че не могат напълно да осъзнаят в този живот какво ще донесе бъдещето (виж 1 Кор. 2:9).

30. Те също не се женят. Очевидно няма да има нужда от брак, защото ще преобладава различен порядък на живот.

Като ангелите. Ангелите са създадени същества, а не родени същества. „Доктрината, че деца ще се раждат в новата земя, не е част от „сигурното слово на пророчеството“ (ММ 99).

31. Не сте ли чели? Обърнете внимание на подразбиращия се укор в тези думи (вижте на гл. 21:42).

32. Богът на Авраам. Каква чест има в това да бъдеш Бог на мъртвите?

Авраам, Исаак и Яков били мъртви по времето, когато Бог се явил на Моисей пред горящия храст.

Защо Бог би се идентифицирал като Бог на патриарсите, освен в очакване на възкресението? В същото това очакване, чрез вяра, Авраам „очакваше град, който има основи, чийто строител и създател е Бог“ (Евр. 11:10). Предполага се, че Исус е цитирал от Петокнижието (Изм. 3:6, 16), защото садукееите вярвали само във вдъхновението на книгите на Моисей.

33. Удивен. Вижте гл. 7:28.

Неговото учение. Буквално „Неговото учение“.

34. Фарисеите бяха чули. [Великата заповед, Мат. 22:34–40 = Марк 12:28–34=Лука 20:39, 40. Основен коментар: Марк.] За коментар относно обстоятелствата, при които е бил поставен въпросът относно голямата заповед, вижте Мат. 21:23, 28, 33; 22:1, 15, 23; Марк 12:28.

Накара садукееите да замълчат. Буквално „накара садукееите да замълчат“ (вижте на стих 12).

Въпреки че фарисеите може би са били доволни, че техните закоравели богословски врагове са били „заглушени“, те ненавиждали на Исус победата, която е накарала тези врагове да замълчат. Без да са се отказали от надеждата да хванат Исус в капан, фарисеите сега призовават един от своите да направи последен опит да накара Спасителя да каже нещо, което би могло да се тълкува като противозаконно (вижте гл. 5:17).

Събрани заедно. Вижте стих 15.

35. Адвокат. Човек, запознат с гражданските и религиозните закони на юдаизма (виж стр. 55). Това конкретен „законник“ беше „един“ от фарисеите (ст. 34), както бяха повечето книжници.

Изкушавайки го. Или „изпитвайки го“. Фарисеите, които задали въпроса, „изкушавали“ Исус, докато вероятно човекът, който действително го задал, просто го е „изпитвал“. Какъвто и да е бил първоначалният мотив, който е подтикнал въпроса, самият законник изглежда е бил честен и искрен (вижте Марк 12:28, 32–34). Очевидно той не е бил лично враждебно настроен към Исус.

36. Учител. Буквално „Учител“ (вижте върху Лука 10:25).

Великата заповед. Въпреки че този въпрос се отнасяше до основни принципи, той

Въпреки това вероятно е било провокирано от равинския опит да се подредят всички заповеди на закона в йерархия по важност. Когато изискванията на две заповеди изглеждали в конфликт, тази, която се приемала за „по-голяма“, имала предимство и освобождавала човека от отговорност за нарушаване на „по-малката“ от двете (вижте по-нататък гл. 5:19). Тук „голяма“ означава всъщност „най-голяма“. Фарисеите възвеличавали първите четири предписания на Декалога като по-важни от последните шест и в резултат на това се провалили, когато ставало въпрос за въпроси на практическата религия.

37. Обичай Господа. Исус цитира от Второзаконие 6:5 (виж върху Лука 10:27). Първо трябва да има любов в сърцето, преди човек да може, със силата и чрез благодатта на Христос, да започне

да спазва предписанията на Божия закон (вж. Рим. 8:3, 4). Послушанието без любов е също толкова невъзможно, колкото и безполезно. Но където присъства любовта, човек автоматично ще се стреми да подреди живота си в хармония с Божията воля, изразена в Неговите заповеди (вж. върху Йоан 14:15; 15:10).

Цялото си сърце. Целта на Христос тук, като изброява различните части на нечие същество, е просто друг начин да се каже, че любовта към Бога, ако е наистина налице, ще проникне във всеки аспект на съществуването.

39. Харесва ми. Харесва ми, тоест, защото е основано на великия принцип на любовта, и харесва ми по това, че изискващо съгласувано внимание и сътрудничество на всички части на съществуването на човек.

Обичай ближния си. Вижте Матей 5:43; 19:19; Лука 10:27–29. Тук Исус цитира от Лев. 19:18, където „ближен“ се отнася до друг израилтянин. Исус обаче разшири определението за „ближен“, за да включи всички, които се нуждаят от помощ (вижте Лука 10:29–37).

Законът за любовта към Бога и човека в никакъв случай не е бил нов. Исус обаче е първият, който обединява мислите от Втор. 6:4, 5 и Лев. 19:18 като обобщаващи „цялото задължение на човека“, въпреки че Михей е много близо до същата идея (вижте върху Михей 6:8).

Като себе си. Естествената склонност на човека е да поставя себе си на първо място, независимо от задълженията, които има в отношенията си с Бога и със своите близки. За да бъде напълно безкористен в отношенията си с близките си, човек трябва първо да обича Бога най-висше. Това е самата основа на всяко правилно поведение.

40. Закон и пророци. Често срещан еврейски идиом, обозначаващ целия Стар завет (вижте върху Лука 24:44). С други думи, Исус потвърждава, че Старият завет не е нищо повече или по-малко от изложение на двата велики принципа, формулирани тук – любов към Бога и любов към човека. За отговора на „законника“ на изявлението на Исус вижте върху Марк 12:32.

41. Фарисеите се събраха. [Исус заглушава критиците си, Мат. 22:41–46 = Марк 12:35–37 = Лука 20:41–44. Основен коментар: Матей.] По това време, изглежда, голяма делегация от свещеници се е събрала, за да чуе какво би могъл да каже Исус (вижте гл. 14). 21:23, 28, 33; 22:1, 15, 23, 34). Марк отбелязва, че Исус все още е поучавал в Храма (гл. 12:35).

Исус ги попита. И трите опита (вижте стихове 15, 23, 34) да накарат Исус да се самообвини се провалиха. Сега Исус обръща нещата срещу евентуалните Си обвинители.

42. За Христос. Тоест, за „Помазаника“ или „Месията“ (вижте на гл. 1:1). Тук Исус използва термина „Христос“ не като лично име, а като титла. Юдеите признавали Месията (Христос) от пророчеството, но, разбира се, отричали, че Исус е този Месия.

Син на Давид. Вижте гл. 1:1.

43. Как тогава? Сега Исус изправя критиците пред един очевиден парадокс, който те не могат да решат, дилема, на която те нямаха повече отговор, отколкото когато Исус преди това им зададе труден въпрос (виж гл. 21:25, 27).

В дух. Тоест, „чрез вдъхновение“. Марк казва „чрез Светия Дух“ (гл. 12:36).

44. Към моя Господ. Тук Исус цитира от книгата Псалми (виж Лука 20:42; виж върху Пс. 110:1; вж. Деяния 2:34; Евр. 1:13).

45. Как е негов син? С други думи, ако Давид нарича Месията „Господ“, което предполага, че Месията е по-възрастен от самия Давид, как е възможно Месията да бъде и „Син“ на Давид и следователно по-млад от него? Единственият възможен отговор на въпроса на Исус е, че Този, който е трябвало да дойде като Месия, е съществувал преди възплъщението Си на тази земя. Като „Господ“ на Давид, Месията не е бил никой друг, а Божият Син; като „Син“ на Давид, Месията

беше Човешкият Син (вижте гл. 1:1). Очевидно еврейските водачи не бяха подготвени да отговорят на този въпрос поради погрешните си представи за Месията (вижте Лука 4:19). Те не можеха да отговорят на въпроса, без да признаят, че Исус от Назарет е Месията, Божият Син. Задавайки този въпрос, Исус изправи фарисеите и книжниците лице в лице с централната идея за Своята мисия на земята, защото този въпрос несъмнено, ако беше посрещнат искрено и интелигентно, би довел до признаването на Неговото месианство.

46. Никой човек не успя. Юдейските водачи откриха, че е безполезно да разпитват Исус допълнително, защото за всяка дилема, с която Го изправяха, Той се обръщаше срещу тях и по този начин доказваше, че те не знаят Писанието и са некомпетентни да бъдат духовни водачи на народа. В поне още един случай Исус ги изправяше пред въпрос, който ги смущаваше (вж. гл. 21:23–27). Всеки опит за дискредитиране на Исус се оказа бумеранг.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–14COL 307–319; GC 428 4, 7
COL 308 8–13COL
309 9 6T 78;
WM 73, 78, 245 11 GC 428; 4T
307; 6T 296 11, 12 TM 187 11–
13COL 308; 5T 509
12 COL 317 13 2T 242 14
2T 294; 5T 50 15–
46DA 601–609
21 1T 220; 3T 120, 384
22 DA 602 23 AA 78;
DA 603 24–30DA 605 29 FE
279, 438, 448
30 MM 99 31, 32 DA 606
36–40PK 327 37
GC 473; 1T 436; 2T 42; 4T
281; 5T 542
37, 38 CT 329; 1T
289 37, 39 CS
157; DA 607; Ev 619; FE 187; 1T 173 37–39AA 505;
CT 345; WM 49, 111 37–401T
710; 2T 228; 3T 511 39 COL 381, 382; Ед 16; ML 224; Те
213; 2T 51, 520, 547, 639, 681; 3T 58; 6T
269; 7T

91; WM 32
40 ДА 607
42 DA 608; MH 456
43–46DA 609

ГЛАВА 23

1 Христос увещава хората да следват доброто учение, а не злите примери на книжниците и фарисеите. 5 Неговите ученици трябва да внимават за амбицията си. 13 Той осъжда

осем горкости против лицемерието и слепотата им: 34 и пророкува за разрушението на Йерусалим.

1. Тогава Исус проговори. [Горко върху книжника и фарисея, Мат. 23:1–39 = Марк 12:38–40=Лука 20:45–47. Основен коментар: Матей. Вж. Лука 11:39–52.] За коментар относно обстоятелствата, при които е била произнесена тази беседа, вижте гл. 21:23, 28, 33; 22:1, 15, 23, 34, 41. Вероятно това е било вторник, късно през деня. Това е бил последният ден на Исус, в който е проповядвал в Храма, и беседата е била Неговото заключително публично обръщение. Съвсем очевидно, чрез острите си осъждания срещу книжниците и фарисеите, Той се е стремил да разкъса веригите, които са обвързвали хората с традицията и с онези, които са я увековечавали. Глава 23:1–12 е адресирана към учениците и към хората като цяло, а стих 13–33 към книжниците и фарисеите в публиката. В последната част има седем „горко“ или осем, ако се включи и това от стих 14 (вижте стих 14).

Множеството. Публиката, онези, които се бяха събрали в дворовете на Храма.

2. Книжниците и фарисеите. За коментар вижте стр. 51, 55, 57.

Седнете на Мойсеевия стол. Тоест, като официални тълкуватели на Мойсеевия закон. Преди се е смятало, че „Мойсеевият стол“ е бил фигуративен израз, сравним с „катедрата по история“ в днешния университет. Сега обаче археолозите са открили, че древните еврейски синагоги са имали буквални столове, на които несъмнено е седял тълкувателят на закона. Синагогата, открита в Емат, е имала каменен стол близо до южната стена на синагогата, с гръб към „ковчега“, където са се съхранявали свитъците (вижте стр. 57). Вероятно Исус е имал предвид такъв стол.

3. Каквото и да ви кажат. Тук, в гл. 23, Исус не оспорва ученията на книжниците и фарисеите – което Той правеше и при други случаи (вижте Марк 7:1–13) – но фокусира вниманието върху факта, че животът им е несъвместим с възвишеното им изповядване на праведност.

Не го правете. В стихове 13–33 Исус конкретно осъжда неща като престорена святост, показна преданост, любов към превъзходство в религиозни и други дейности и алчност. Добре е да се вгледаме в собствения си живот за следи от същите злини, които са направили думата „фарисей“ синоним на „лицемер“ (вижте върху Лука 18:9–14).

Казват, а не правят. Или „проповядват, а не правят“ (RSV). Вижте гл. 7:21–23. Да кажеш, без да правиш, прави човек лицемер (виж върху гл. 6:2; 7:5). Книжниците и фарисеите изповядвали абсолютна лоялност към Писанията, но не успявали да прилагат принципите, изложени там. Добрите им дела се състоели в щателно внимание към церемониите и ритуалните изисквания, а не към „по-важните въпроси на закона“ (виж върху гл. 9:13; 22:36; 23:23). Сравнете урока от проклятието на смокиновото дърво (виж върху Марк 11:12–14, 20–22) и от примера на сина, който казал: „Отивам, господарю; и не отишъл“ (Матей 21:30).

4. Връзвайте тежки товари. Книжниците и фарисеите бяха строги надзиратели, но не носещи бремена. Тези „тежки бремена“ са били част не от законите на Мойсей, а от равинската традиция (вж. върху Марк 7:1–13).

Тежко. Тези равински изисквания не донесоха нищо друго освен проблеми и обезсърчение на онези, които се опитаха да ги понесат. Нямаше абсолютно нищо в Божиите закони, което да носи мъка или умора. Това важеше само за дребните нарушения на човешките закони. Сравнете гл. 11:28–30.

5. Да бъдат видени от хората. Те сякаш забравиха, че Бог гледа на сърцето и че Ако Той изследваше сърцата им, може би нямаше да намери нищо, което да ги похвали като

послушни синове. Тяхното послушание се носеше до голяма степен повърхностно, като наметало (вижте на стиха 25, 26). Поведението им се е ръководело повече от очакванията им хората да мислят за тях, отколкото от любовта към Бога (вж. 2 Кор. 5:14). За допълнителен коментар относно този вид религия вижте Мат. 6:1–8.

Филактерии. Гръцки *phylaktēria*, от глагол, означаващ „да бдя“, „да пазя“, следователно „предпазна мярка“.

Идеята за носене на филактерии се основава на буквално тълкуване на Втор.

6:8. За описание на филактерия и начина на носенето ѝ вижте Изх. 13:9. За мнозина филактерията несъмнено се е превърнал просто в защитен амулет, подобно на това, както древните евреи са започнали да гледат на ковчега на завета (вижте 1 Царе 4:3). Благочестивите евреи от времето на Христос обикновено са носили филактерии по време на ежедневните си служби, но равините са препоръчвали те да се носят по цял ден, всеки ден, с изключение на съботи и празници. Йерусалимският Талмуд говори за „фарисеи, носещи цялото си изпълнение на заповедите на раменете си“ (Беракот 9, 14б, 40, цитирано в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 914).

Бордюри. Гръцки *kraspeda*, тук „ресни“. За описание на „бордюрите“ или „ресните“, за които се говори, вижте Марк 5:27. Да ги „увеличим“ би означавало да ги направим по-забележими и доколкото дрехата, върху която са се носили тези „ресни“ или пискюли, е била използвана за религиозни цели, това е било предназначено да привлече вниманието към носещия ги като благочестив откъд изискванията на закона и откъд обикновените хора. Еврейският закон е определял само минималните размери. Използването на ресните се е основавало на Числа 15:38–40 и Второзаконие 22:12 (вж. Марк 12:38).

6. Най-горните стаи. По-скоро „почетни места“ (вж. ДА 613; вж. Яков 2:2–4). Защото Коментар относно практиката да се търсят почетни места на празненства вижте върху Лука 14:7–11. Два дни по-късно, на Тайната вечеря, дванадесетте спорели за подобна ситуация (Лука 22:24; ДА 644, 645).

Главните места. В древността „лицемерите“ са избирали да седят отпред, където са били видени; днес те предпочитат задните места. Древните синагоги обикновено не са имали „места“ за събранието, което, общо взето, е седяло на пода или е стояло право. Понякога са били поставяни пейки по стените. „Местата“ – запазени за старейшините – обикновено са били отпред, с лице към събранието. Този, който е произнасял проповедта, е сядал на едно от тези места (виж стр. 57; виж върху Матей 23:2). Почетните места в синагогата обикновено са били разпределяни въз основа на известността в общността.

7. Пазарите. Вижте Матей 11:16; Марк 7:4.

Равин. Буквално „моят велик“, „моят учител“ или „моят господар“. По-късно личното местоимение губи силата си. Тази почетна титла за законоучителите вероятно не е била в употреба отдавна. Терминът „раб“ за учител се среща още през 110 г. пр.н.е. в устата на Исус Навин бен Пераха (Мишна Абот 1.6; вж. Сончино, изд. на Талмуда, стр. 5). Титлата „раввин“ отличава човек като учен в Мойсеевия закон и следователно предполага, че неговото тълкуване на предписанията в него религиозни задължения е задължително или непогрешимо. Това има за цел да постави човешки авторитет на мястото на изричното Божие слово. Исус съветва последователите си да не гледат на хората, а на Бога и на Неговата воля, както е изложена в Писанията.

Това предупреждение няма отношение към употребата на титли като „доктор“ или „професор“ в образователните институции днес, въпреки че би се отнасяло за почетни титли като

„преподобни“, „негово светейшество“ и т.н., които предполагат същото, което е означавала титлата „равин“ в дните на Христос.

8. Не се наричайте „вие“. „Вие“ е емфатично на гръцки. Вероятно е предупреждение към ученици. Те не трябваше да поемат авторитарна роля по въпросите на теологията.

Учител. Буквално „Учител“.

Дори Христос. Текстовите доказателства подкрепят пропускането (вж. стр. 146) на тези думи.

Вие всички сте братя. Тези, които са следвали Христос, е трябвало да се считат за равни.

Никой не трябваше да упражнява власт над друг, и със сигурност не по въпроси, свързани със съвестта.

9. Отец. Титла, често прилагана към патриарсите Авраам, Исаак и Яков (виж Йоан 7:22; 8:53; и др.) и като цяло към достойни мъже от минали поколения. Както Илиа, така и Елисей са били наричани с титлата „отец“ (4 Царе 2:12; 6:21). Един трактат от Мишна (виж стр. 99) е наречен Абот, „бащите“. Арамейската дума „абба“, „отец“, се появява непреведена в Марк 14:36; Рим. 8:15; Гал. 4:6. Тук Исус изглежда говори за техническа употреба на термина, сравнима по значение с „рави“ (виж върху Мат. 23:7, 8).

10. Майстори. Гръцки *kathēgētai*, „учители“, съвременната гръцка дума за „професори“.

Дори Христос. Буквално „Христосът“ (вижте на гл. 1:1).

11. Най-великият... Вижте върху Матей 20:26; Марк 9:35; Лука 9:48; вижте ДА 613.

12. Да възвеличава себе си. Вижте Мат. 11:29; 20:26; Лука 14:11; 18:14. Изглежда, че това е била любима поговорка на Исус, която Той е повтарял може би по-често от всяка друга. Паралелно твърдение в Йерусалимския Талмуд (Ерубин 13б, 35) гласи: „Бог ще възвеличи този, който се смирява, Бог ще смири този, който се възвеличава“ (вижте Допълнителна бележка към Глава 7).

13. Горко. Гръцки *ouai*, възклицание на скръб или осъждане (виж гл. 11:21). Седемте „горко“ (осем, ако се включи това от гл. 23:14; виж ст. 14) илюстрират наблюденията, направени в ст. 3–5 относно книжниците и фарисеите. За целта на Исус, изричайки тези остри осъждания срещу религиозните водачи на нацията, виж ст. 1.

Лицемери. Вижте гл. 6:2; 7:5. Епитетът се появява седем пъти в гл. 23:13–29.

Затворете царството. Преди всичко царството на божествената благодат, но в крайна сметка и царството на божествената слава (вижте върху гл. 4:17; 5:2). Книжниците и фарисеите направиха почти невъзможно за искрените по сърце да намерят пътя си към спасението, първо, като превърнаха религията в непоносимо бreme (гл. 23:4), и второ, чрез собствения си лицемерен пример (ст. 3). Вместо да осветява пътя на спасението, равинската традиция го замъгли дотолкова, че в най-добрия случай хората можеха само да се промъкват напипвайки, като в гъста мъгла (вижте върху Марк 7:5–13).

Нито вие влизайте. Лицемерният им начин на живот би им попречил да влязат.

Нито да ви търпите. Тоест, нито да ви позволяват. Сякаш книжниците и фарисеите стояха отвън пред портата (вижте гл. 7:13, 14), за да не позволяват на хората да влизат, и сякаш след като залостиха и барикадираха вратата, бяха хвърлили ключа, решени никой да не влиза. Те бяха толкова изключителни, че мислеха, че небесното царство е един вид частен клуб, в който само мъже, които отговарят на техните стандарти, могат да си осигурят достъп.

14. Погълнете домовете на вдовиците. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на стих. 14. Твърдението е неоспоримо в Марк 12:40. Фарисеите убеждавали заможни вдовици да дарят имуществото си на Храма и след това го използвали за своя лична изгода (Жан. 6:14). Вдовиците, вероятно, били защитени от закона (Исх. 22:22), но това

фактът не възпря алчните фарисеи (вж. Исая 10:2). За коментар относно друг метод, предназначен да легализира измамата на възрастни хора, вижте Марк 7:11–13.

За претекст. Вижте стих 5.

Дълга молитва. Вижте гл. 6:7.

По-голямо проклятие. Тъй като бяха водачи, злите им дела бяха по-осъдителни от същите действия, извършени от обикновените хора. Като учители на закона, поведението им беше още по-отворено за порицание от това на обикновените грешници. Първо, те познаваха закона много по-задълбочено, а второ, злият им пример би бил възприеман от другите като оправдание за собствените им злодеяния.

15. Горко. Вижте стих 13.

Да се направи един прозелит. Относно широкото влияние на евреите и тяхната религия в Римската империя по времето на Христос вижте стр. 61, 62. Древни записи разкриват факта, че е имало безброй хиляди обвърнати в еврейската вяра. Някои от тях станали евреи и подредили живота си в хармония с всички церемониални изисквания на юдаизма. Първо били напълно обучени, след това кръстени и се изисквало да принесат жертва в Храма в Йерусалим. Всички мъже били обрязани в знак на приемане на Авраамовия завет (вижте върху Бит. 17:10–12). Много по-голям брой вярвали в истинския Бог и Му се покланяли, но без да участват в обредите на юдаизма. Те били известни като „прозелити на портата“ или „богобоязливи“.

Двойно повече. Един ентузиазиран новопокръстен ставал, ако е възможно, дори по-фанатичен от фарисеите. Да бъдеш „дете на ада“ означава да бъдеш годен за „ад“ (гр. γεεппα, виж гл. 5:22) и съответно предопределен за него. За разлика от това, да бъдеш „дете на царството“ означава да бъдеш с характер, годен за царството и следователно предопределен за него.

16. Слепи водачи. Исус, разбира се, говори за духовна слепота (вижте върху Йоан 9:39–41). Юдеите се гордеели, че са водачи на слепите езичници (Рим. 2:19); всъщност те полагали големи усилия, за да спечелят прозелити (Мат. 23:15). Но за един сляп човек да поеме ролята да води други, които са слепи, е върхът на глупостта. Исус веднага илюстрира какво има предвид под духовна слепота (ст. 16–24). Тази част от обвинението на Исус срещу еврейските водачи е по-дълга от която и да е друга, записана в гл.

23. Следователно изглежда, че той набляга на този аспект на тяхното лицемерие. Единственото лекарство за духовна слепота е духовният „мехлем за очи“ (Откр. 3:18), но те отказаха да го купят от единствения Търговец, който го предлагаше за продажба. Тук се крие едно сериозно предупреждение за църквата днес.

Кълна се. Вижте гл. 5:33–37.

Това е нищо. Това е първата илюстрация на духовната слепота на книжниците и фарисеите. Може би причината за споменатото тук разграничение е, че за да бъде обвързваща, клетвата трябва да бъде конкретна. Например, според Талмуда (Недарим 14б, изд. Сончино, стр. 38), „Ако някой се закълне чрез Тората, думите му нямат сила; чрез написаното в нея, обетът му е обвързващ; чрез нея и чрез написаното в нея, обетът му е обвързващ.“ Обърнете внимание на израза „нямат сила“ и сравнете израза на Исус „това е нищо“.

Той е длъжник. „Той е обвързан от клетвата си“ да изпълни обещаното или да приеме отговорност за това, за което се е заклел.

17. Глупаци. Гръцки μάγοι, „глупави“. Сравнете предупреждението на Христос в гл. 5:22 (вж. коментар там) срещу прибързаната употреба на тази дума. Очевидно в Матей Исус

осъждаше мотивите, които понякога подтикваха употребата на думата, а не самата употреба на думата. В Нагорната проповед Исус се занимаваше с мотиви, а не с външни действия като такива. Той не се обръщаше към книжниците и фарисеите с гняв, а просто излагаше факти.

Осветчава. Тоест, прави го свещено. Златото е било свещено само поради факта, че е било злато на Храма .

18. Кълнете се в олтара. Вижте стихове 16, 17, където е замесен същият принцип.

19. Глупащи. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) по отношение на включването или пропускането на тези думи.

22. Кълни се в небето. Вижте стихове 16, 17, където се прилага същият принцип. Небето самата тя и Божият престол там са свещени само поради Божието присъствие.

23. Плащате десятък. Десятъкът е бил неразделна част от закона (вижте върху Лев. 27:30; Втор. 2:2). 14:22). Скрупулозна грижа, с която благочестивите евреи плащали десятък, е отразена в Мишна: „Всичко, което се [счита за] храна и се пази и расте от почвата, подлежи на десятък. И те са установили още едно правило [относно десятъка]: всичко, което се счита за храна както в началото, така и в края [на растежа си], дори и да го въздържа от употреба, за да може количеството храна да се увеличи, подлежи [на десятък], независимо дали [е събрано] в по-ранния или по-късния си етап [на узряване]. ...

Кога плодовете стават облагаеми с десятък? Смокините от момента, в който се наричат бохал, гроздето и дивото грозде в ранните етапи на зреене, червените плодове и черниците, след като станат червени и т.н.“

(Маасерот 1. 1, 2, Сончино, издание на Талмуда, стр. 255, 256).

Мента. В Мишна тази билка не се споменава като предмет на десятъка. Тя е била десятък от добросъвестни евреи, несъмнено като доказателство за дълбокото им уважение към закона за десятъка.

Анасон. Или „копър“. Копърът е споменат в Мишна (Маасерот 4.5, издание на Сончино от Талмуда, стр. 274) като подлежащ на десятък. Всички части на растението е трябвало да се дават десятък—семената, растението и шушулките – всъщност всичко освен корените.

Кимион. Култивирано растение, чиито ароматни семена са били консумирани като подправка или вкус. храна (виж Исая 28:25, 27). Семената от кимион са подобни на семената от кимион, но са по-неприятни на вкус и по-малко хранителни. И трите билки, споменати тук, са били използвани в готвенето, а последните две са били ценени и заради лечебните си свойства. Вижте върху Исая 28:25.

Пропуснали са. Или „пренебрегнали са“. Това е подобно на обвинението, което еврейските водачи са повдигнали срещу Христос (вижте на гл. 5:17–20).

По-важните въпроси. Самите книжници бяха направили сложна и изкуствена подредба на законите на юдаизма, като ги бяха изброили като по-важни или по-малко важни (вижте гл. 22:36). За собствения коментар на Исус относно въпроса, че някои заповеди са по-важни от други, вижте гл. 5:17–20. Книжниците и фарисеите отдаваха голяма тежест на създадените от човека наредби и на външните форми на спазване на закона (вижте Марк 7:3–13), но почти напълно забравиха истинския дух на самия закон – любовта към Бога и към ближните (вижте Мат. 22:37, 39). В Нагорната проповед Исус се беше опитал да възстанови духа на външното спазване на закона от страна на хората (вижте гл. 5:17–22).

Съд. Гръцката дума krisis, тук вероятно се използва със значението „правилно“, в смисъл на праведност. За значението на милостта като водещ фактор в човешките отношения вижте гл. 9:13. За значението на вяра вижте Ав. 2:4.

Тези. Тоест, по-маловажните неща, които често се състоят предимно във външна форма. Тук Исус одобрява десетъка. Нито Той, нито който и да е новозаветен писател, по никакъв начин не облекчава това задължение. Исус ясно заявява, че не е против десетъка като такъв, а против лицемерния дух на книжника и фарисея, чиято религия се е състояла в стриктното спазване на формите на закона.

Другото. Тоест, „по-важните въпроси на закона“, които книжникът и фарисеят бяха пренебрегнали.

24. Вие, слепи водачи. Вижте стих 16.

Прецеждам. Гръцки *diulizō*, „прецеждам“, като през сито. Изречението трябва да се чете буквално, „прецедете комара“, тоест от питейната вода (DA 617). Употребата на предлога „при“ в KJV е печатна грешка. Тук Исус отново порицава книжника и фарисея за сложните предпазни мерки, взети по маловажни въпроси, и за небрежност, когато става въпрос за наистина важни неща. Комарът и камилата са били нечисти според левитския закон (вижте върху Лев. 11:4, 22, 23). Сложните предпазни мерки, взети срещу поглъщане на най-дребните форми на (нечист) животински живот, докато се поглъща едно от най-големите нечисти животни, камилата, са поставени една до друга в една от впечатляващите хиперболични фигури, с които е било известно Христовото учение (вж. върху Мат. 19:24).

25. Външната страна на чашата. Тук Исус не говори за навиците на фарисеите относно буквалните домакински прибори, при чието използване юдеите проявявали съвестна грижа, а за самите фарисеи. С буквалните чаши фарисеите се грижели толкова много както за вътрешността, така и за външната. Трудността била, че не успявали да приложат същия принцип в живота си. Те живели, за да бъдат „видими от хората“ (вижте на стих 5), сякаш напълно несъзнавайки факта, че Бог можел да вижда сърцата им и познавал много добре лицемерните мотиви, които подтиквали тяхното външно съвестно благочестие. Сравнете Марк 7:18–23.

Плато. Гръцки *ragopsis*, ястие, върху което са се сервирали лакомства.

Изнудване и прекомерност. Думите, преведени по този начин, означават „ограбване“ и „грабеж“ върху от една страна, и „невъздържание“ и „липса на самоконтрол“, от друга. Тук Христос илюстрира как книжниците и фарисеите са се провалили в „по-важните въпроси на закона“ (ст. 23).

26. Първо се почистете. Ефективното прочистване трябва да започне отвътре (вижте Марк 7:3–18; Лука 11:41).

27. Горко вам. Вижте стих 13.

Варосани гробници. Според ритуалния закон, крайна форма на оскверняване е бил контактът със смъртта. Свещениците, например, не е трябвало да се „оскверняват“ чрез контакт със смъртта, освен в случай на близки роднини (Лев. 21:1–4), но дори тази привилегия е била отказана на първосвещеника (ст. 10, 11). Според Мишна е било обичайно да се варят гробове на 15 Адар, месец преди Пасхата, за да могат свещениците и назореите да избегнат оскверняване, причинено от неволен контакт с гробове (Шалим 1).

1, издание на Сончино на Талмуда, стр. 1). За процедурата, необходима в случай на церемониално оскверняване, причинено от контакт с мъртвите, вижте Числа 19:11–22. Сравнете Деяния 23:3; вижте върху Лука 11:44.

28. Изглеждате праведни. Вижте стих 3, 50.

Вътрешно. За коментара на Христос относно важността на вътрешната праведност вижте гл. 5:22, 28.

29. Изграждайте гробници. Мъчениците от едно поколение често стават герои на следващото. Докато пророците са били живи, е било популярно да се хвърлят камъни по тях; след като са починали известно време, е станало популярно да се издигат сложни каменни паметници в тяхна памет. Евреите не могли да почитат живите пророци, без да приемат техните послания, но било лесно да се почитат мъртвите пророци, без да се прави това.

30. Ако бяхме. Всяко поколение е склонно да се гордее с това, че е по-мъдро и по-толерантно от предишните поколения. Самите ние може да намерим удовлетворение, мислейки си, че не бихме били като книжниците и фарисеите, несъзнавайки факта, че мислейки така, ставаме като тях (вижте Лука 18:11). Нарастващата светлина поставя върху хората по-големи отговорности. Пророците от миналото са страдали, защото са оспорвали вярванията, стандартите и действията на своите съвременници. Ако тези пророци бяха живи днес, те щяха да носят същите послания за осъждане на греха и тези послания вероятно щяха да срещнат същото безчувствено безразличие и да провокират същите опити да се заглушат пророците, които са ги носили.

31. На самите себе си. Те се направиха отговорни за светлината на истината, която сияеше от посланията на пророците, които, макар и мъртви, все пак говореха.

32. Напълнете се. „Да“ е емфатично в гръцкия език. Чашата на вината на еврейския народ беше почти пълна и делата на мъжете от Христовото поколение, особено отхвърлянето им от Христос като Месия (вижте върху Йоан 19:15), щяха да напълнят тази чаша докрай (вижте том IV, стр. 32, 33). Както вината на Вавилон достигна границите на божественото търпение в нощта на празника на Валтасар, така и вината на Израел като нация премина границите на божествената благодат при отхвърлянето и разпъването на Исус.

33. Род на ехидни. Вижте гл. 3:7; 12:34.

Как можете да избегнете? Вижте Евр. 2:3.

Проклятието. Или „присъдата“.

Ад. Гръцки геенна (виж на гл. 5:22). Те бяха свидетели срещу себе си (гл. 23:31). Ако признаеха вината си, как биха могли да се надяват да се измъкнат?

34. Аз изпращам. Сравнете Лука 11:49.

Мъдреци. Мъже, които разбирали посланията на пророците и се стремели да ги прилагат към живота на нацията, принципите, изложени в него. Това бяха мъже, които „разбираха времената“ и знаеха „какво трябва да прави Израил“ (1 Лет. 12:32) в светлината на разкритата истина. За значението на „мъдрост“ в контраст с „разбиране“ и „знание“ вижте Притчи 1:2. „Мъдрите мъже“ бяха сигурни съветници, благоразумни мъже, на чието ръководство можеше да се има доверие. Те не бяха „слепи“ водачи като книжниците и фарисеите (вижте Матей 23:16, 17).

Убий и разпни. Стефан падна, за да задоволи похотта на книжниците и фарисеите за кръвта на онези, които говориха от името на Бога (Деяния 7:59). Именно юдейската злоба доведе до повторния арест на Павел и екзекуцията му (виж 2 Тим. 4:6–8; АА 489, 597). Трябва да се отбележи, че разпятието е римски, а не юдейски начин на екзекуция.

Бич. За обичая на бичуване в синагогата вижте гл. 10:17. Павел беше бичуван пет пъти (2 Кор. 11:24).

Преследване. Вижте гл. 5:10–12; 10:17, 18, 23. За случаи на преследване вижте Деяния 13:50; 14:5, 6, 19, 20; 26:11 и др.

35. Това е твоя работа. Това не означава, че мъжете от поколението на Христос е трябвало да бъдат наказани за греховете на бащите си, защото Писанията учат изрично, че никой човек не е наказан за греховете на друг (вж. Езек. 18:2–30; вж. Изх. 32:33). Но техните

Отхвърлянето на Исус и Неговите учения направи вината им по-голяма от тази на всяко предишно поколение.

Праведната кръв. Тоест, на невинни хора.
Авел. Вижте върху Бит. 4:8–10.

Захария. Без съмнение Захария, син на първосвещеника Йодая, който е бил убит с камъни в дворовете на Храма по заповед на цар Йоас, царувал от 835 до 796 г. пр.н.е. (2 Летописи 24:20–22; вижте том II, стр. 83). Многобройните препратки в по-късната еврейска литература към това убийство не оставят съмнение, че то е оказало дълбоко влияние върху мисленето на нацията. В еврейските Библии книгите на Летописите се появяват като последните книги на Писанието, на същото място, което заема Малахия в нашите английски Библии (вижте том I, стр. 37). Въз основа на правдоподобното предположение, че Исус е посочил Авел и Захария, защото според реда на книгите в еврейските Библии те представляват първите и последните записани мъченици, повечето учени стигат до заключението, че еврейският ред на книгите, поставящ Летописите последни, е съществувал поне още по времето на Исус.

Син на Варахия. Захария, син на Йодая (2 Лет. 24:20–22), е единственият човек с това име, споменат в Писанието като убит по този начин (виж ДА 619).

Няма информация относно Захария, син на Берехия (Захария 1:1), който е починал от насилствена смърт. Същото може да се каже и за „Захария, син на Йеберехия“ от Исая 8:2. Предполага се, че Исус не е идентифицирал Захария като „син на Варахия“, а че тези думи са добавени от по-късен писар, който, както е писал, е имал предвид или пророк Захария, или Захария от Исая 8:2. Заслужава да се отбележи, че в паралелното изказване на Лука 11:51 Захария не е идентифициран като „син на Варахия“.

Храмът. Гръцки ναός, самият Храм, различен от хиерона или Храма комплекс като цяло (виж гл. 21:23), който включвал дворовете и другите съседни на него сгради. Обикновено само свещеник имал достъп до вътрешния двор на Храма, където се намирал олтарът за жертвоприношение, а фактът, че Захария бил „между храма и олтара“, предполага, че той е бил на служба като свещеник по време на мъченическата си смърт. Ако дворовете на Соломоновия храм са били същите като тези на Иродовия храм, убийците на Захария – освен ако не са били свещеници или левити – вероятно не са имали право да влизат в този двор.

36. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Всички тези неща. Тоест, кулминацията на злия начин на действие, обобщен в стих 34,
35. Чашата на беззаконието на евреите като нация бързо се пълнеше (вижте на стих 32).

Това поколение. Тук Исус ясно говори за „поколението“ от хора, живеещи тогава, Неговите еврейски съвременници. В следващата глава Той пояснява съдбата, за която говори тук – разрушението на Йерусалим и Храма от римските армии през 70 г. сл. Хр. (виж Мат. 24:15–20; вж. Лука 21:20–24). Сравнете също Мат. 24:34; Лука 11:50.

37. О, Йерусалиме. Сравни Лука 13:34. В Йерусалим са съсредоточени всички надежди на Израел. като нация. Градът е бил символ на национална сила и гордост. За ролята на Йерусалим в Божия план вижте том IV, стр. 26–30.

Убивайте пророците. Вижте стих 34.

Щях ли да събера? Буквално „пожелал да събера“. Никога по-трогателен или нежен израз на загриженост не е идвал от устните на Исус. Със същия нежен копнеж Небето гледа на всички изгубени (вижте Лука 15:7). Времето беше близо, когато Бог трябваше да отхвърли евреите като Свой избран народ (вижте Матей 23:38), но колко неохотно Небето ги изостави на собствения им извратен път и на трагичната им съдба! Защото други...

цитати от Писанието, изразяващи милостта и дълготърпението, които Бог е проявил към непокаяните се грешници, вижте Езекиил 18:23, 31, 32; 33:11; 1 Тим. 2:4; 2 Петрово 3:9.

Нейните пиленета. Или „нейните малки“.

Не искайте. Техният собствен избор е определил съдбата им (виж Дан. 4:17; виж Том IV, стр. 32, 33; 5Т 120). Никой грешник няма да бъде загубен поради недостатъчно осигуряване от страна на Небето. Сравнете Исус Навин 24:15; Ис. 55:1; Откр. 22:17.

38. Тоят дом. Само предния ден Исус наричаше Храма „моят дом“ (гл. 21:13). Сега той беше „тоят дом“. Думите на Христос сигурно са вселили ужас в сърцата на свещениците и управниците. Това изявление може би е дошло и в съзнанието им по време на Неговия процес (виж гл. 26:61–64). Разкъсаната завеса три дни по-късно беше видим знак, че Бог вече не приема безсмисления кръговрат от форми и церемонии, които се провеждаха там в продължение на близо 40 години (виж гл. 27:51). Сега беше средата на пророческата седмица от Дан. 9:27 и що се отнася до Небето, стойността на жертвата и приноса беше на път да престане завинаги. Вижте върху Мат. 24:3, 15; вж. Лука 21:20; виж т. IV, стр. 35.

39. Не ме виждай. Това твърдение трябва да се разбира във връзка с други изявления, направени от Исус през същата седмица, особено това от гл. 26:64. Под „отсега нататък“ Исус не е имал предвид заминаването Си от Храма този вторник следобед, а всички обстоятелства, свързани с Неговото отхвърляне, съд и разпятие.

Благословен е той. Исус говори за времето, когато хората – включително и тези, „които Го прободоха“ (Откр. 1:7) – ще Го видят „да идва на небесните облаци със сила и голяма слава“ (Мат. 24:30). В последния велик ден дори присмивачите ще бъдат принудени да признаят благословието на Този, когото сега толкова свободно проклинаха (вижте Филип. 2:9–10). 11). Книжниците и фарисеите, на които Исус говореше, щяха да бъдат в това множество. Исус имаше предвид: „Няма да ме видите отново, докато не се върна в слава.“

Скоро след като изрекъл тези думи, Исус напуснал завинаги пределите на Храма. За други събития, предшествващи това напускане на дворовете на Храма, вижте Марк 12:41–44; Йоан 12:20–50.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–39DA 610–620

2–4DA 612

3 КОЛ 278

4 АН 152; GC 568

5–12DA 613

8 CS 146; DA 414; Ev 102; FE 477; MH 165, 166; MM 172; TM 192, 224, 349, 362; 4Т

226; 6Т 26, 101; 7Т 249; 9Т 197

10 ДА 414

10–124Т 226

11, 12 DA 613

13, 14 DA 614

16–19DA 616

23 DA 88, 616, 617; Ev 212; FE 157, 438; TM 79; 3Т 524; 4Т 337; 5Т 428

24 DA 617; 1Т 144; 4Т 323, 327

27 DA 617; TM 274; 5Т 397

28 TM 79

29–31DA 617

30, 31, 34 TM 79

34, 35 DA 619; TM 72

37 DA 578; GC 21; 4T 189; 8T 67

37-39DA 620

38 AA 145; DA 627; EW 45; GC 24, 431; PP 475

39 DA 580

ГЛАВА 24

1 Христос предсказва разрушението на храма: 3 какви и колко големи бедствия ще бъдат преди него; 29 знаменията за идването му на съд. 36 И тъй като този ден и час са неизвестни, 42 ние трябва да бдим като добри слуги, очаквайки всеки момент идването на нашия господар.

1. Исус излезе. [Знаци за завръщането на Христос, Матей 24:1–51=Марк 13:1–37=Лука 21:5–38. Основен коментар: Матей. Вижте Заключение за служение в Йерусалим; Страстната седмица.] Вероятно късно във вторник следобед. Исус беше прекарал деня, поучавайки в храмовите дворове, и беше нападан многократно от група след група еврейски водачи. Накрая, в последната Си публична проповед (гл. 23), Той очерта по недвусмислен начин лицемерния характер на тези „слепи водачи“ (ст. 16) и след това напусна храмовите дворове завинаги. Разказът на Матей за събитията от този ден е записан в гл. 21:23 до 23:39. Беседата, произнесена насаме пред някои от учениците на склона на Елеонската планина, заема цели глави 24 и 25. Марк и Лука повтарят разказа в Матей до гл. 24:42.

Напускайки Храма, Исус и поне четирима от Неговите ученици се спуснали стръмно към долината Кедрон и се изкачили по склона на Елеонската планина, която се издига на около 122 м над долината Кедрон. Тъй като е с около 91 м по-висока от Храма, планината предлага гледка към него и града. Вижте на гл. 21:1; вижте илюстрацията срещу стр. 513.

Неговите ученици. Марк (гл. 13:3) идентифицира тези ученици като Петър и Андрей, Яков и Йоан – четиримата, които били повикани от мрежите си край бреговете на Галилея по-малко от две години по-рано (вж. върху Лука 5:1–11).

За да му покаже. Само Марк предава думите на учениците: „Учителю, виж какви камъни и какви сгради има тук!“ (гл. 13:1). Храмът е бил гордостта и радостта на всяко еврейско сърце. Йосиф Флавий сравнява белите каменни стени на Храма с красотата на покрита със сняг планина (Война ст. 5. 6 [223]) и дава баснословния размер на някои от камъните му – 45 на 5 на 6 лакътя (около 66 на 7 на 9 фута или 20 на 2,1 на 2,7 м). Храмът вече е бил в процес на строеж от близо 50 години (виж Йоан 2:20) и работата по целия комплекс от дворове и сгради е завършена едва около 63 г. сл. Хр. – само седем години преди да бъде напълно разрушен от армията на Тит.

2. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Един камък върху друг. За баснословния размер на някои от камъните, използвани в Храма, вижте стих 1. Това предсказание буквално се изпълни по времето, когато Йерусалим падна през 70 г. сл. Хр. (вижте стих 1).

Свалени. Йосиф Флавий (Война vi. 4. 5–8 [249–270]) живо описва разрушението на Храма и усилията, положени от Тит да го спаси. Отличната конструкция на сградата давала уверение, че тя ще издържи на стихии за неопределено време. Самият град Йерусалим се е смятал за практически непревземаем, но Исус предсказал, че ще бъде разрушен със сила.

3. Докато седеше, Исус вероятно е дошъл тук, за да пренощува, вместо да се върне във Витания, както беше направил двата дни преди това (вижте гл. 21:17).

Учениците. Вижте стих 1.

Насаме. За тях беше трудно да схванат значението на изявлението на Исус относно разрушаването на Храма, особено във връзка с неотдавнашни събития като Триумфалното влизане и Второто очистване на Храма, които им се струваха предвещаващи предстоящото установяване на Месианското царство. Несъмнено те дойдоха при Него насаме, защото би се сметнало за предателство да се говорят за подобни неща публично.

Кажете ни кога. Те с нетърпение очакваха Исус почти всеки момент да се провъзгласи за Цар и да бъде приветстван от народа като Месия. Кога тогава щеше да настъпи опустошението на Храма?

Тези неща. Тоест, опустошението, за което се говори в гл. 23:38 и е посочено по-ясно в гл. 24:2.

Знакът. Вижте стих 30.

Идване. От гр. *parousia*, „присъствие“ или „пристигане“. *Parousia* се среща често в папирусите за посещение на император или цар. Думата се среща и в стихове 27, 37, 39, но никъде другаде в Евангелията, макар и често в Посланията. Понякога се използва за обозначаване на присъствие, а не на отсъствие, както във Фил. 2:12, но по-често за идването на Христос, както във 2 Сол. 2:1, или на човеци, както в 1 Кор. 16:17. В Новия завет се използва като технически термин за второто пришествие на Христос. В термина *parousia* няма нищо, което да обозначава тайно идване.

Учениците очевидно разбирали, че Исус ще си отиде за известно време, след което ще се завърне със сила и слава, за да вземе царството Си. Исус, очевидно, вече е дал по-ясни инструкции по този въпрос, отколкото е записано в Евангелията (вижте ВК 25). Според общоприетото вярване, когато Месията дойде, Той ще изчезне за известно време и че когато се появи отново, никой няма да знае откъде е дошъл. Това обаче е първото по-обширно обсъждане на второто „пришествие“, що се отнася до евангелския разказ, въпреки че то е било подразбиращо се в притчите за мините (Лука 19:12–15) и за злите земеделци (Матей 21:33–41; вж. гл. 16:27). За резюме на начина, по който старозаветните пророчества за Месията и месианското царство биха се изпълнили, ако Израел беше верен, вижте том IV, стр. 26-30. За коментар относно фундаменталните грешки на еврейските богослови при тълкуването на тези старозаветни пророчества вижте Жорж Даниел 30.

В съзнанието на учениците „тези неща“ – разрушаването на Храма и идването на Исус за втори път в „края на света“ – били тясно свързани. Те си представяли тези събития като случващи се едновременно или в бърза последователност. Когато в деня на възнесението учениците попитали: „Господи, ще възстановиш ли в това време царството на Израел?“, Исус отговорил: „Не е ваша работа да знаете времената или сроковете, които Отец е поставил в Своята власт“ (Деяния 1:6, 7). Те все още не разбирали, че еврейският народ ще отхвърли Исус и от своя страна ще бъде отхвърлен като Божи избран народ (вижте том IV, стр. 32, 33). По онова време познанието за бъдещите събития би било твърде много за тях. Учениците всъщност се оказали неспособни да схванат повтарящите се наставления, които Христос им давал почти година, относно Неговите предстоящи страдания и смърт (вижте Матей 16:21; Матей 20:17–19). Предсказаните събития се оказали почти непосилни за тях (вижте Лука 24:11, 17–25; Деяния 631, 772).

Краят на света. Или „завършек на века“. За значението на гр. αἰὼν, „свят“, вижте гл. 13:39. Подобни изрази се срещат често в еврейската апокалиптична литература, за да опишат края на настоящия ред на нещата и началото на месианската епоха. За кратко описание на това как този преход е трябвало да се осъществи в съответствие с първоначалния Божи план за Израел, вижте том IV, стр. 26-30. Учениците поставиха въпроса си, имайки предвид месианските послания на старозаветните пророци. Но те, както и другите евреи, не разбираха напълно, че Божиите обещания могат да бъдат изпълнени към Израел само при изпълнение на необходимите условия (вижте том IV, стр. 30-34; вижте върху Йер. 18:6-10).

В отговора Си на въпроса на учениците Исус смеси събития, водещи до „края“ на еврейския народ като Божи избран народ, и „края“ на света. Границите не винаги могат да бъдат рязко очертани между двете. Немалка част от това, което Исус очерта за бъдещето, се отнасяше по-специално до събития, които скоро ще се случат по отношение на еврейския народ, град Йерусалим и Храма. Беседата обаче беше изнесена и в полза на онези, които ще живеят сред последните сцени от земната история. Заслужава да се отбележи, че ДА 628-633 прилага изброените в стихове 4-14 знамения предимно към падането на Йерусалим, а някои от тях вторично към нашето време, а тези от стихове 21-30 съвсем изключително към събития, водещи до второто пришествие на Спасителя. Вижте гл. 10:1.

4. Заблуждаваме. Основната причина да „внимаваме“ е да избегнем да бъдем измамени или подведени. Под една или друга форма Исус повтаря това предупреждение отново и отново (вижте стихове 4-6, 11, 23-26, 36, 42-46).

5. В Мое име. Тоест, преструвайки се на Месия. Предупреждението от стих 5 важи по-специално за падането на Йерусалим и за еврейския народ, който беше особено податлив на тази форма на измама. В дните на апостолите е имало много лъжемесии. Вижте Йосиф Флавий, Война vi. 5. 4 [312-315]. По-късно (ст. 27), „с недвусмислен език, нашият Господ говори за Второто Си пришествие“ (Жан Жаклин 631).

6. Слухове. Гръцки акоаί, „доклади“. Учениците не е трябвало да бъдат изненадани или разтревожени, когато преди 70 г. сл. Хр. избухнат войни. Ще има войни преди падането на Йерусалим, но те не предвещават скорошното завръщане на Исус (вижте ДА 628, 629).

Краят. В тази беседа нашият Господ предвижда както края на еврейската нация като нация, така и края на света. Равините биха обявили знаменията от стихове 6-8 за „знак за идването на Месията“ и „за тяхното освобождаване [като нация] от робство“, но Исус ги посочва като „знаци за тяхното унищожение [като нация]“ (ДА 628, 629; вж. МВ 120). И както войните и слуховете за войни от апостолски времена предвещаваха края на еврейската нация, така и международните сътресения и борби в наши дни предвещават края на света (виж РК 536; 5Т 753).

7. Нацията ще се издигне. Еврейски и римски писатели описват периода от 31 до 70 г. сл. Хр. като време на големи бедствия. Тези думи на Христос буквално се изпълниха в събития преди падането на Йерусалим през 70 г. сл. Хр. (вижте ДА 628, 629). Предсказанията относно „гладовете, епидемиите и земетресенията“ от стих 7 също несъмнено се отнасят предимно до същия период. Исус специално предупреди ранните християни да не считат политическите борби, глада, епидемиите и земетресенията от този ден за знаци за непосредствения „край“ на света (вижте стих 3).

Глад. В Деяния 11:28 се споменава за особено тежък глад в Юдея около 44 г. сл. Хр. По време на управлението на Клавдий, от 41 г. сл. Хр. до 54.

Мор. Текстовите доказателства подкрепят пропускането (вж. стр. 146) на тази дума.

Земетресения. Между 31 и 70 г. сл. Хр. е имало серия от големи земетресения.

Най-лошите от тях са били в Крит (46 или 47), Рим (51), Фригия (60) и Кампания (63). Тацит (Анали xvi. 10–13) също говори за особено силни урагани и бури през 65-та година.

Разни места. Тоест, „разни места“.

8. Началото. Вижте стихове 6, 7.

Скърби. Гръцки *ōdines*, „родилни мъки“, „родилни болки“, „родилни мъки“, „трудовете“. Същата дума е преведена като „родилни мъки“ в 1 Сол. 5:3; глаголната форма се появява в Гал. 4:19, 27; Откр. 12:2. Метафорично думата означава болки в по-общ смисъл (виж Деяния 2:24).

Евреите използвали термин (евр. *хебло шел машиах*; арамейски *хебле димешиах*, буквално „мъката на Месията“); веднъж в спорен пасаж в множествено число „мъките на Месията“), с който те обозначавали не страданията на самия Месия, а бедствията, от които ще се роди месианската епоха. Изразът се среща още около 90 г. сл. Хр. в поговорката на равин Елиезер (Мидраш Мехилта 59а, върху Изх. 16:29, цитиран в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 950) и е възможно вече да е бил актуален по времето на Исус. Ако е така, употребата на термина от Исус би напомнила за тези предсказани бедствия. За описание на условията, които неканоничните, апокалиптични писатели са очаквали да предшестват края на епохата, вижте 2 Ездра 5:1–12; 6:18–25; 15:16; Апокалипсис на Варух 27; 48:31–37; 70:2–10; Книга на юбилеите 23:16–25; Книга на Енох 99:4–7; 100:1–6.

9. Ще ви предадат. Вижте гл. 5:10–12; 10:17–24. Стефан (Деяния 7:59, 60), Петър и Йоан (Деяния 4:3–7, 21) и Петър и Яков (Деяния 12:1–4) са сред първите християни, пострадали от властите. Павел се явява пред Феликс, Фест, Агрипа и Цезар (Деяния 24 до 28). Сравнете Марк 13:9–12. В Мат. 24:21, 22 Христос говори конкретно за преследване, което ще последва след падането на Йерусалим през 70 г. сл. Хр.

Заради Моето име. Тоест, „заради Мен“, еквивалентно на думите „защото сте християни“ (вижте на гл. 5:11).

10. Да се обидят. Буквално „да се спънат“ (вижте гл. 5:29). Те биха отпаднали или отстъпили от вярата. Вярващите биха загубили „първата си любов“ (Откр. 2:4). Относно отстъпничеството през ранните християнски векове вижте 2 Сол. 2:3, 4.

Мразете се един друг. Вижте гл. 10:21, 22.

11. Много лъжепророци. Сравнете стих 4. Историята е записала, че е имало много лъжепророци появили се в годините непосредствено преди падането на Йерусалим под властта на римляните. За лъжепророците на последните дни вижте стихове 24–27; вж. ДА 628, 631. За по-ранно предупреждение срещу лъжепророците вижте гл. 7:15–20. В гл. 24:24–26 Христос говори конкретно за делото на лъжепророците преди Второто Си пришествие.

12. Беззаконието ще се умножи. Христовото предсказание се изпълни за първи път в десетилетията преди падането на Йерусалим през 70 г. сл. Хр. (Ж. В. 633; вж. 36, 37). Пророчеството ще се изпълни отново в последните дни (2 Тим. 3:1–5; вж. 5Т. 136, 741).

Любов. За описание на тази християнска благодат вижте 1 Кор. 13; вижте върху Мат. 5:43, 44. За изпълнението на това предсказание, доколкото то се отнася за християнската църква, вижте Откр. 2:4. За мнозина би било по-лесно да следват света, отколкото да останат лоялни и непоколебими.

13. Който ще издържи. Тоест, ще издържи различните изкушения за отстъпничество, като например измамите на лъжепророците (ст. 11) и примамката на беззаконието (ст. 12).

Край. Гръцко telos. В стих 6, 14 „край“ отново е от telos, но в стих 3, от sunteleia. Не е ясно дали Христос има предвид „до предела на търпението“ (виж 1 Кор. 10:13; Евр. 12:4) или „до края на света“ (виж върху Мат. 24:3, 6).

14. Евангелие. Гръцки euaggelion (виж върху Марк 1:1).

Царството. Вижте гл. 3:2; 4:17; 5:3.

Свят. Гръцки oikoumenē, „населеният свят“ (виж върху Лука 2:1), за разлика от αἰον, „свят“, разглеждан от гледна точка на времето (виж върху Матей 24:3). Тридесет години след като Христос изрича тези думи, Павел потвърждава, че евангелието е отишло по целия свят (Кол. 1:23; вж. Рим. 1:8; 10:18; Кол. 1:5, 6; 8Т 26), потвърждавайки буквалното изпълнение на това предсказание по негово време (виж DA 633). Изявлението на Павел обаче е вярно само в ограничен смисъл (виж Църквата в края на служението на Павел). Пълното изпълнение на това предсказание на нашия Господ все още не е осъществено (виж AA 111).

Славният напредък на евангелието по света през 19-ти век и първата половина на 20-ти век ободрява сърцето на всеки искрен и съвестен християнин да повярва, че пълното изпълнение на обещанието от гл. 24:14 скоро ще се осъществи.

Ерата на съвременните християнски мисии обикновено се смята за започваща с делото на Уилям Кери през 1793 г. Век и половина след историческата му мисия в Индия е свидетел на най-големите завоевания на християнската вяра от времето на апостолите.

Ръка за ръка с чуждестранните мисии е вървял преводът и разпространението на Писанията. Докато през първите 18 века от християнската ера Библията е била преведена само на 71 езика, през следващия век – 19-ти – общият брой на преведените езици се е увеличил до 567. До средата на 20-ти век броят им е нараснал до над 1000. Малко са хората по света днес, които нямат достъп до поне част от Писанията на родния си език.

Краят. Вижте стихове 3, 6, 13.

15. Мерзостта на запустението. Вижте върху Дан. 9:27; 11:31; 12:11. В LXX Тези стихове в Даниил съдържат подобни или идентични гръцки думи (вж. 1 Мак. 1:54). Сред евреите идол или друг езически символ често е бил наричан „мерзост“ (1 Царе 11:5, 7; 2 Царе 23:13; и др.) или нещо обидно от религиозна гледна точка (Изм. 8:26; вж. Бит. 43:32; 46:34; и др.). Паралелният пасаж в Лука гласи: „Когато видите Йерусалим, обграден от войски, тогава знайте, че запустението му е близо“ (гл. 21:20). Предсказаното събитие очевидно е разрушението на Йерусалим от римляните през 70 г. сл. Хр., когато символите на езическия Рим са поставени в района на Храма.

Когато еврейското въстание под ръководството на Бар Кохеба е потушено през 135 г. сл. Хр., римляните издигат храм на Юпитер Капитолийски на мястото на бившия еврейски храм, а евреите са изгонени от град Йерусалим под страх от смърт.

Пророкът Даниил. Това споменаване на Даниил е доказателство, че Исус е вярвал, че Даниил е историческа личност, че е пророк и че е написал книгата на Даниил. Тъй като пророчеството на Даниил сочело толкова ясно времето, в което Месията трябвало да се появи, равините в по-късните векове прокляли онези, които се опитали да изчислят времето (GC 378; Talmud Sanhedrin 97b, изд. Сончино, стр. 659).

Свято място. Тоест, свещените райони на Храма, включително вътрешните дворове, от което езичниците бяха изключвани под страх от смърт (виж Деяния 6:13; 21:28).

⁹

Нека разбере. Онези, които твърдят, че Даниил е „запечатана книга“ и не може да бъде разбрана, биха направили добре да помислят върху ясното твърдение на Христос за противното. С приближаването на предсказаните събития беше от съществено значение Божият народ да знае за какво е говорил пророкът. Тези събития бяха на по-малко от 40 години разстояние, в рамките на живота на мнозина тогава живеещи. По подобен начин, с приближаването на събития, свързани с края на света (вижте стих 3), християните трябва да бъдат усърдни в стремежа си да разберат това, което е написано за тяхно наставление (вижте Амос 3:7; Рим. 15:4; 1 Кор. 10:11).

16. Бягайте в планините. Както е правил еврейският народ през вековете по време на чуждестранни нашествия (виж Съдии 6:2; 1 Царе 13:6; Евр. 11:38). Йосиф Флавий казва (Война vi. 9. 3 [420]), повече от един милион души загинаха по време и след обсадата на града, а още 97 000 бяха взети в плен. Въпреки това, по време на временен отдиш, когато римляните неочаквано вдигнаха обсадата си на Йерусалим, всички християни избягаха и се казва, че нито един от тях не загуби живота си. Мястото им за отстъпление беше Пела, град в подножието на изток от река Йордан, на около 17 мили (около 27 км) южно от Галилейското езеро.

Според Йосиф Флавий, Тит, командир на римските армии, признал, че нито армиите му, нито обсадните му машини биха могли да успеят да пробият стените на Йерусалим, освен ако самият Бог не е пожелал това. Упоритата защита на града толкова въбесила римските войници, че когато най-накрая влезли, желанието им за отмъщение не знаело граници.

17. На покрива на къщата. Къщите обикновено са били строени с плоски покриви, които са били обикновено използвани за сушене на плодове. Тези покриви са предоставяли и място за почивка, медитация и молитва (вижте Деяния 10:9). За библейски препратки към различните приложения, за които са били използвани покривите на къщите, вижте Исус Навин 2:6; 1 Царе 9:25, 26; 4 Царе 23:12. Някои смятат, че изразът „онзи, който е на покрива“ се отнася предимно за градските жители.

Не слизайте. Времето беше от съществено значение. Отлагането на бягството би довело до голяма опасност. Както събитията доказаха, този съвет беше уместен, защото римските армии скоро се завърнаха. Временната почивка (вижте на стих 16) беше последната възможност, която християните щяха да имат да избягат. Вижте стр. 74, 75.

18. На полето. Вероятно става дума за онези, които са живели в села в провинцията. „Полето“ е често срещан библейски термин, означаващ „страната“, за разлика от градовете и селата (Втор. 28:16; срв. Бит. 37:15; Изх. 9:25; и др.).

19. Горко. Трудностите и лишенията на полета биха били почти непоносими за жени с малки деца.

20. Молете се. Християните в Йерусалим и Юдея не можеха да определят времето за оттеглянето на римските армии, но можеха да се молят на Бог да облекчи страданията и опасностите, които съпътстваха бягството към планините.

Не през зимата. В влажните и студени зимни дъждове пътуването би било изключително трудно. трудно, настаняването и провизиите биха били несигурни, а здравето би било трудно за

⁹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Матей 21:31). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

запазят. Освен това, по време на дъждовния сезон река Йордан би се оказала трудна за преминаване.

Събота. Четиридесет години след възкресението съботата ще бъде толкова свещена, колкото е била, когато Исус е казал тези думи по склоновете на Елеонската планина. Той не намеква, че не се е случила никаква промяна в светостта на деня, каквато много християни сега предполагат, че е настъпила, когато Той е излязъл от гроба. Суматохата, вълнението, страхът и пътуването, свързани с бягството от Йерусалим, биха били неуместни в събота. Християните трябваше да се молят, за да могат да спазват съботата като ден за почивка, както Бог е възнамерявал да бъде спазвана. Христос не е отменил съботата, когато е бил прикован на кръста. Тя не е загубила нищо от святостта, която Бог първоначално ѝ е придал (вижте върху Битие 2:1–3).

21. След това. Тоест, след разрушението на Йерусалим и падението на еврейската нация. Между края на еврейската нация и края на света щяха да има „дълги векове на мрак, векове за Неговата църква, белязани с кръв, сълзи и агония“ (Ж.В. 630, 631). Започвайки от стих 21, предсказаните знамения сочат изключително към края на света (виж Ж.В. 630, 631).

Голяма скръб. Първото гонение на църквата дойде от еврейските водачи (Деяния 4:1–3; 7:59, 60; 8:1–4; и др.). Малко по-късно езичниците също преследваха християните (Деяния 16:19–24; 19:29; 1 Коринтяни 15:32) и в продължение на близо три века църквата страдаше периодично от ръцете на езическия Рим. През 538 г. започнаха 1260-те години на папско върховенство и гонение (вижте Допълнителна бележка върху Даниил 7).

22. Освен. Ако Бог не се намеси, преследването най-накрая ще унищожи всички „избрани“.

Плът. Често срещан еврейски идиом за „човешки същества“.

Спасен. Тоест, от смъртта.

23. След това. След „голямата скръб“ от стихове 21, 22. Предупреждението от стихове 23–28 е приложимо. конкретно за последните дни на земната история и е „дадено като знак за второто пришествие“ (ЖВ 631). Подобно предупреждение вече е било дадено в стихове 4, 5, но там то е изложено предимно „като един от знаците за разрушението на Йерусалим“ (ЖВ 631) и е изпълнено преди падането на този град през 70 г. сл. Хр. Но същото предупреждение, повторено в стих 23 – 28, е даден за „тези, които живеят в тази епоха на света“, защото „сега, с недвусмислен език, нашият Господ говори за второто Си пришествие и предупреждава за опасности, които ще предшестват Неговото идване в света“ (Животът и науката 628, 631).

Ти. Исус се обръща към учениците относно събитията в края на времето като представители на вярващите, живи в края на времето.

Христос. Гръцкият еквивалент на еврейското Машиах, „Месия“ (виж на гл. 1:1).

Не вярвайте. Вижте стихове 4, 5.

24. Лъжехристи. Вижте стих 5.

Лъжепророци. Вижте стих 11, където се споменават лъжепророци преди падането на Йерусалим. В този контекст лъжепророкът е представител на лъжемесия. За по-подробен съвет относно такива пророци вижте гл. 7:15–23.

Велики знамения. Вижте стр. 208; вижте върху Лука 2:12. Лъжепророците извършват „знамения“ като доказателство за тяхната власт и те се възприемат от хората като „чудеса“ (виж стр. 208; виж върху Мат. 12:38, 39). За по-конкретно позоваване на някои от важните „знамения“, извършени от тези пророци от последните дни, вижте Откр. 13:13, 14; 16:13, 14; 19:20. Тези фалшиви чудеса обаче нямат Божията сила. Двете думи „знамения“ и „чудеса“ се появяват често заедно в Новия завет (Йоан 4:48; Деяния 2:22; 4:30; 2 Кор. 12:12; Евр. 2:4; и др.).

Ако беше възможно. Изводът е, че тези „знамения“ биха могли да бъдат почти, но не напълно, убедителни за „самите избрани“. Тези верни са се подчинили на съвета на Истинския Свидетел към лаодикийците да „помажат“ „очите си с очен балсам“ (вижте върху Откр. 3:18) и следователно са способни да различават истинското от лъжливото. Формата на изречението на гръцки предполага, че всъщност е невъзможно Сатана да измами онези, които обичат и служат на Бога с искреност. За обсъждане на „шедьовъра на измамата“ на Сатана вижте GC 561, 623, 624. Истинската любов към истината и усърдието в подчинението на всички инструкции, които Бог е дал за тези последни дни, ще се окажат единствената защита срещу заблудите на врага, съблазнителните духове и доктрините на дяволите (вижте 6Т 401; 8Т 298; ТМ 475; вижте върху 2 Сол. 2:9-12).

Избран. Гръцки *eklektos*, „избран“ или „отбран“.

25. Казах ви преди. Предупреждението срещу заблудите на последните дни беше дадено, за да могат християните да имат интелигентно разбиране за опасностите, които ще ги застрашат, за да бъдат бдителни за тези опасности, за да могат да разпознаят лъжехристите и лъжепророците като това, което са, и по този начин да не бъдат измамени (вижте Йоан 13:19; 14:29; 16:4). Фактът, че всички тези неща са ясно изложени чрез Вдъхновение, представлява най-добрата възможна причина, поради която „избраните“ трябва да бъдат усърдни в изучаването на всичко, което Бог е разкрил относно заблудите на последните дни.

26. Пустинята. Вероятно препратка към слабо заселените райони, за разлика от „тайните помещения“ на града (виж DA 631; виж на стих 18).

Не излизай. Тоест, дори не се интересувай какво имат да кажат; не показвай, че им съчувстваш, като присъстваш, за да ги чуеш да говорят. Да „излизах“ означава да се поставиш на омагьосана земя и по този начин да се изложиш на опасност да попаднеш в измама.

Тайни стаи. Или „вътрешни покои“. Сравнете Йоан 7:27. Християните не биха се налагали да правят дълги поклонения, за да намерят Христос – в пустините или другаде – нито пък би имало нещо мистериозно около събитието, което би ги накарало да влизат в „тайни стаи“, за да разследват слухове, че Христос е там. Благодарение на ясните инструкции, които Исус е дал, те биха знаели, че всички подобни слухове са неверни.

27. Като мълнията. Няма да има нищо тайно или мистериозно във завръщането на Исус. На никого няма да се наложи да му се казва, че се е върнал на земята, защото всички щяха да Го видят (Откр. 1:7). Думите на Христос не оставят място за тайно възторгване, за мистично идване или за която и да е от другите лъжливи теории, измислени от благочестиви, но прекалено ревностни „пророци“. Хората щяха да „видят“ Исус „да идва на небесните облаци“ (Мат. 24:30; срв. гл. 16:27; 26:64; Марк 8:38; 14:62; Деяния 1:11; Откр. 1:7). Нямахте да има съмнение в събитието. Когато Исус се завърне, всички хора ще знаят за него, без да е необходимо да им се казва.

От изток. Когато Христос се приближи към тази земя, Той ще изглежда сякаш идва от „изток“ (ВБ 640).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

28. Трупът. Загадъчното твърдение от стих 28 вероятно е било популярна поговорка. При вида на ято лешояди (вероятно не „орли“; вижте Лука 17:37), кръжащи във въздуха или събрани на земята, човек би направил правилно заключението, че наблизо трябва да има мърша. В противен случай лешоядите биха се реели поединично в търсене на храна. С други думи, тези птици се събират само когато има реална причина за това. Приложението на поговорката, според различни коментатори, е, че умножаването на знаменията е доказателство, че предстои нещо решаващо. Други предполагат, че в контекста на Матей 24, поговорката може да е предупреждение към християните да не се тълпят, за да видят...

лъжехристите или да слушат лъжепророците (ст. 25, 26). Те трябва да вярват, че Христос действително идва, само когато Го видят да идва на небесните облаци (вижте ст. 27).

Сравнете Йов 39:30; Притчи 30:17.

29. Веднага след това. Или „в онези дни, след онази скръб“ (Марк 13:24).

Матей и Марк тук говорят за 1260-те дни (години) на папско гонение, приключващо през 1798 г. (виж върху Матей 24:21). Към края на този период слънцето потъмня. Следователно знаменията от стих 29 са тясно свързани, по отношение на времето, с „скръбта на онези дни“. Вижте ВБ 306; виж върху Дан. 7:25.

Скръбта. Вижте стих 21.

Слънцето. Потъмняването на слънцето, предсказано тук, се случи на 19 май 1780 г., известно като великия тъмен ден. Това беше първото от знаменията на слънцето, луната и звездите, предопределени да възвестят завръщането на нашия Господ.

Луната. В нощта на 19 май 1780 г. светлината на луната беше забулена, дори когато слънцето е било през деня.

Звездите. Изпълнили се на 13 ноември 1833 г. в това, което несъмнено е най-големият метеорен поток в историята. Тези две явления, от 1780 г. и 1833 г., точно изпълнили предсказанията на Исус, защото дошли в определеното време (вижте по-горе). Те не били единствените подобни събития, но най-добре отговаряли на спецификациите. Вижте „Тъмен ден“ и „Падане на звезди“ в книгата с източници (том 9 от тази поредица коментари).

Небесните сили. Тоест, слънцето, луната и звездите. Разтърсването на „небесните сили“ не се отнася до явленията, описани в по-ранната част на стиха, а до едно време в бъдещето, когато небесните тела „ще бъдат преместени от местата си... разтърсени от гласа на Бога“. Това ще се случи, когато Неговият глас разтърси „и тази земя“ (EW 41), в началото на седмата язва (виж Откр. 16:17–20; GC 636, 637; EW 34, 285; вж. Ис. 34:4; Откр. 6:14).

30. Знакът. Гръцки *sēmeion*, „знак“, „белега“, „залог“ (виж стр. 208; виж върху Лука 2:12).

„Белегът“, който ще разграничи завръщането на Христос от измамите на лъжехристите, е облакът на славата, с който Той се завръща на тази земя (виж EW 15, 35; GC 640).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10; вижте допълнителна бележка върху Йоан 1.

Племена. Различните народи и хора по земята (вж. Откр. 14:6; 17:15; и др.). Причината за тази скръб е посочена в Откр. 6:15–17 (вж. Ис. 2:19–21; Ос. 10:8; Лука 23:30).

Син човешки. Вижте Дан. 7:13. Изразът се среща и в еврейската апокалиптична литература. Книгата на Енох (гл. 62:5), например, говори за времето, „когато видят Човешкия Син, седнал на престола на славата Си“ (вж. Мат. 16:27; 25:31).

Небесните облаци. Сравнете Деяния 1:9–11; 1 Сол. 4:16, 17; Откр. 1:7.

Сила и голяма слава. Сравни гл. 16:27; 25:31; виж върху гл. 24:27.

31. Изпрати своите ангели. Подходящо е ангелите, които са служили на нуждите на онези, които са станали „наследници на спасението“ (Евр. 1:14), да участват в събитията на онази славна сутрин. Сега, за първи път, Божият народ ще има привилегията да види лице в лице тези свети същества, които са ги пазили през цялото това земно поклонение.

Тръба. Когато Исус дойде, „Божията тръба“ призовава от гробовете си всички, които са заспали в Христос (1 Сол. 4:16; срв. 1 Кор. 15:52).

Неговите избраници. Вижте стих 24. Това са онези, които Бог е избрал да съставляват Неговото царство, защото те са избрали Него. „Те ще бъдат Мои, казва Господ на Силите, в

в онзи ден, когато ще направя моите бижута“ (Малахия 3:17). Онези, които са били заспали в Исус, се издигат, за да се присъединят към живите светии и заедно срещат своя Господ във въздуха (1 Солунци 4:16, 17; вж. Йоан 11:24–26).

Четири ветрове. Тоест, от всички посоки (вж. Дан. 7:2; 8:8; 11:4; Откр. 7). В един от В осемнадесетте благословии на синагогалната служба (вижте Матей 6:9) се намира молбата: „Затръбете с големия рог за нашата свобода; вдигнете знамето, за да съберете изгнаниците ни и да ни съберете от четирите краища на земята.“

Краят на небето. „Небето“, за което се говори тук, не е обиталището на Бога и ангелите, а по-скоро атмосферната обвивка, която обгръща земята (виж върху Бит. 1:8). По този начин този израз обозначава цялата земя, в смисъл, че земята е „под“ атмосферните небеса. За подобни изрази виж Втор. 4:19, 32; 30:4; Неем. 1:9; Йер. 49:36; Кол. 1:23 и др.

32. Притча. Вижте стр. 203, 204. Тази кратка „притча“ е базирана на илюстрация от природа. Това е имало особено значение за хората от Палестина, където смокиновите дървета са били често срещани.

Смокинята. Пъпкуването ѝ беше сигурен знак за приближаването на по-топло време. Сравнете притчата за безплодната смокиня (вижте върху Лука 13:6–9) и проклятието на безплодната смокиня (Марк 11:12–14, 20–26).

33. Когато видите. Акцентът е върху личното разпознаване на знаменията и разбирането на тяхното значение. Християните трябва да правят разлика между „големите знамения и чудеса“ на лъжепророците (вижте стих 24) и истинските знамения, споменати от Исус.

Те трябва да разграничават нещата, които Исус е предсказал, че ще отбележат „началото на скърбите“ (ст. 8) във време, когато „краят още не е дошъл“ (ст. 6), и знаците, които ще показват, че Неговото завръщане „е близо, дори при вратите“ (ст. 33).

Всички тези неща. Това не включва „знаменията“ на Човешкия Син в стих 30, защото когато то е видимо, Исус вече идва в облаците – не просто „на вратите“. Изразът „тези неща“ се връща към знаменията от стих 29, по-специално, но включва и други събития и знамения, които Исус споменава като случващи се преди края. За пълен списък с тях вижте Марк 13 и Лука 21.

Близо е. Гръцкият превод може да се преведе и като „Той е близо“. „То“ би се отнасяло до идването на Исус. И в двата случая значението е едно и също. В DA 632 е за предпочитане четенето „Той“.

Дори на вратите. Тоест, следващата Му стъпка ще бъде през вратата.

34. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Това поколение. Коментаторите като цяло са забелязали, че изразът „това поколение“ от гл. 23:36 се отнася до поколението на апостолите (вижте върху гл. 23:36). Исус многократно е използвал изречение „това поколение“ в този смисъл (вижте гл. 11:16; срв. гл. 12:39, 41, 42, 45; 16:4; 17:17; и др.; вижте върху гл. 11:16). Очевидно е, че предсказанията на Христос относно падането на Йерусалим, което се е случило през 70 г. сл. Хр., буквално са се сбъднали още приживе на много хора, живеещи тогава.

Думите „това поколение“ в стих 34 обаче са в контекста на стихове 27–51, които се отнасят изключително до идването на Човешкия Син в края на света (вижте DA 633).

Знаменията, споменати в тези стихове и в Лука – „знамения“ на небето и „на земята“ (Лука 21:25) – щяха да се случат толкова близо до деня на Неговото идване, че Христос заяви, че „поколението“, което види последните знамения, няма да премине, преди „всички тези неща [идването на Христос и края на света] да се изпълнят“.

Христос не е възнамерявал последователите Му да знаят с точност кога ще завърщане. Предсказаните знамения щяха да свидетелстват за близостта на Неговото идване, но Той категорично заяви, че „денят и часът“ на това събитие „никой не знае“ (Матей 24:36). Да се използва изразът „това поколение“ като основа за изчисляване на период от време, за който се предполага, че завършва с Неговото завърщане, нарушава както буквата, така и духа на Неговите инструкции (вижте стихове 36, 42).

35. Небе и земя. Често срещан библейски израз, обозначаващ атмосферните небето и земята (виж върху Бит. 1:8; срв. 2 Петрово 3:5, 7, 10, 12, 13; и др.).

Премини. Това не означава, че Земята като планета ще престане да съществува, а по-скоро че атмосферните небеса и земната повърхност ще претърпят фундаментални промени. За описание на процеса, чрез който ще се осъществи тази промяна, вижте Исая 34:4; Петър 3:7-13.

Моите думи. Вижте гл. 5:18. Политиките дори на най-великите хора на земята се променят, но Божиите принципи са непоколебими завинаги, защото Бог не се променя (Малахия 3:6). Тук Исус набляга на сигурността на това, което е разкрил относно бъдещето, особено по отношение на Неговото идване и края на света (вижте Матей 24:3).

36. Онзи ден и час. Тоест, на Неговото идване и на края на света (виж на стих...).
3). Тези, които са изкушени да изчислят точно колко години остават преди появата на Христос, биха направили добре да помислят върху дадения тук съвет, както и върху този от Деяния 1:7. Привилегия и дълг на християните е да останат бдителни, да следят за знаците на Неговото завърщане и да знаят кога идването Му е близо (вижте на стих 33).

Не ангелите. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) добавянето на думите „нито Синът“. В Марк 13:32 текстовите доказателства единодушно подкрепят това тълкуване. Коментаторите обикновено разбират това като означаващо, че като човек на земята Христос доброволно е ограничил знанията и силата си до способностите на човешките същества, за да може Неговият собствен свършен живот да бъде пример за това как трябва да живеем и Неговото служение да бъде модел, който можем да следваме, подпомогнати от същото божествено ръководство и помощ, които бяха Негови (вижте върху Лука 2:52).

Само баща ми. Вижте Деяния 1:7.

37. Дните на Ной. Въпреки предупреждението, отправено от Ной и засвидетелствано от построяването на ковчега от негова страна, хората продължавали обичайния си кръговрат на работа и удоволствия, напълно нехайки за събитията, които скоро щели да се случат. Същото безразличие, каза Исус, ще характеризира хората, живеещи в дните преди Неговото второ пришествие. Техните дейности, подобно на тези на допотопните хора, в по-голямата си част ще бъдат зли (вижте ДА 633). За описание на условията в света преди Потопта вижте Битие 6:5-13; вж. Петър 2:5, 6.

38. Женене. Вижте на стих 37. Писанията са ясни относно преобладаващото беззаконие от дните на Ной (вижте Бит. 6:5, 11-13). Същите условия са предсказани и за последните дни (2 Тим. 3:1-5). Тук обаче, в Мат. 24, нашият Господ подчертава допълнителния факт, че Потопът е застигнал допотопните хора, докато са били заети с обичайния си кръговрат от дейности, и ги е застигнал изненадващо (вижте стихове 36-43). Същото ще бъде вярно и за второто пришествие (вижте ВБ 338, 339, 491).

39. Не знаеха. Тоест, буквално „не познаха“ или „не стигнаха до разпознаване“. В продължение на 120 години Ной предупреждаваше допотопните хора за идването на Потопта. Те имаха достатъчно възможности да знаят, но избраха да не вярват. Те се заключиха в тъмнината на неверието (вижте върху Осия 4:6).

Взе ги. Вижте Бит. 7:11, 12, 17-22.

40. На полето. Тоест, в провинцията. Илюстрацията вероятно изобразява земеделци (вижте на стих 18).

Ще бъде взето. Гръцката дума *paralambanō* означава буквално „да вземеш за себе си“, използвана в папируси за получаване на вещи, които му принадлежат. Параламбано се използва в гл. 17:1, в която Исус взема при Себе Си Петър, Яков и Йоан и се изкачва с тях на планината на преображението. В Кол. 4:17 се използва за получаване на евангелска задача от християнски служител. В Йоан 14:3 параламбано се използва за Исус, който приема при Себе Си чакащите ученици. За разлика от това, „взе“ в Мат. 24:39 е от *aigō*, „да отнесе“, „да премахне“. „Един“ от стих 40 е „взет“ от ангелите, докато те „събират“ „избраните“ (вижте на стих 31).

Учението, известно като „тайното възторгване“, според което светиите трябва да бъдат тайно отнети от тази земя преди видимото завръщане на Христос, е напълно небиблейско. Неговите защитници се позовават на твърденията на Христос в стихове 39-41 като доказателство. Но тези стихове не учат на такова нещо. „Пришествието“ от гл. 24 е винаги, без изключение, буквалното, видимо явяване на Христос (виж стихове 3, 27, 30, 39, 42, 44, 46, 48, 50). При това идване „всички племена на земята... ще видят Човешкия Син да иде на небесните облаци“ (стих 30). Всичко, което има характера на „таен“ идващ Христос, се приписва на лъжехристите (стихове 24-26). Вижте на стих 27.

Какво е имал предвид Исус, когато е бил „взет“ и когато е бил „оставен“, е ясно от контекста. Тези, които остават, са злите слуги, които вместо да продължат нормалните си занимания след предполагаемо тайно възторгване, биват разсечени на парчета и им е отредена частта с лицемерите (ст. 48-51).

Ляво. Гръцко *arhīēti*, „изпращам“, „отхвърлям“. Гръцкият вариант изключва идеята, че Праведните са „оставени“. Праведните буквално са „приети“, а нечестивите „изпратени“.

41. Мелница. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между *mulos*, „водничен камък“ и *mulōn*, „воднична къща“. Вероятно се говори за малка ръчна мелница, въртяна от две жени. Една форма на тази мелница е имала дръжка близо до горния ръб на горния камък, хващана последователно от всяка от двете седнали жени, по една от двете страни на камъка.

42. Затова бдете. Предупрежденията да „внимавате“ и да „бдите“ съставляват повтаряща се тема на главата. За да илюстрира важноста на това да останем бдителни, Исус разказва шест притчи: за вратаря (Марк 13:34-37), която тук е обобщена в един стих (Матей 24:42), за стопанина на дома (ст. 43, 44), за верните и неверните слуги (ст. 45-51), за десетте девици (гл. 25:1-13), за талантите (ст. 14-30) и за овцете и козите (ст. 31-46).

Християните не трябва да очакват завръщането на своя Господ в безделно очакване. Докато чакат и бдят, те трябва да бдят в пречистването на собствените си души чрез послушание на истината и да работят усърдно за другите. Тяхна привилегия е „не само да очакват, но и да ускоряват идването на Божия ден“ (Живот, 633).

Какъв час? Вижте стих 36. Текстовите доказателства подкрепят четенето „ден“ вместо „час“ (вж. стр. 146).

43. Добрият човек. Гръцки *oikodespotēs*, „господар на къщата“ (виж на гл. 21:33).

В каква стража. Римляните разделяли нощта на четири „стражи“, система за летоброене, възприета и от евреите. Вижте стр. 50; вижте на гл. 14:25.

Крадецът. Павел (1 Сол. 5:2) и Йоан (Откр. 3:3) също използват илюстрацията за крадец в връзка с второто пришествие на Исус.

44. Бъдете и вие готови. Това е третото от голямото трио наставления в проповедта – „внимавайте“ (ст. 4), „бъдете“ (ст. 42), „бъдете... готови“ (ст. 44). „Кризата постепенно ни връхлита“ (Жан Жак 636), докато се занимаваме с ежедневните си дейности. Този, който искрено очаква идването на Исус, ще бъде готов, когато и да се яви неговият Господ.

Както не мислите. Глупост е да се опитваме да определим часа, деня или годината на Христовото идване (вижте стих 36). Ако беше необходимо или желателно християнинът да знае времето, Бог щеше да му го направи известен. Но достатъчно е било разкрито, за да може той да знае кога събитието е близо. Знаейки, че е близо, той е призван да бди и да бъде готов.

45. Мъдрият слуга. Това е втората от шестте илюстрации, дадени, за да покажат важността на наблюдение и на готовност.

Управител над дома си. Тази притча се отнася особено за религиозните и духовни водачи на „домакинството на вярата“ (Гал. 6:10; срв. Еф. 2:19), чието задължение е да се грижат за нуждите на членовете си и които чрез наставление и пример трябва да свидетелстват за вярата си в близостта на Христовото идване.

Месо навреме. Или „храна навреме“ (RSV). Дълг на пастира е да „пасе Божието стадо“ (1 Петрово 5:2) и да му даде пример (ст. 3) за бдителност и подготовка. Бог ще изисква отчет за Своето стадо и е редно всеки пастир да изпълнява вярно поверената му отговорност (виж Езекиил 34:2–10).

46. Благословен. Или „щастлив“ (виж на гл. 5:3).

47. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Всичките му блага. Тоест, ще му бъдат поверени по-големи отговорности (виж гл. 25:21). Сравнете преживяването на Йосиф в дома на Петефрий (вж. Битие 39:3–6).

48. Кажи в сърцето си. „Злият слуга“ може да не признае открито, че вярва, че господарят му се бави, но начинът му на живот го издава. Той не действа така, сякаш вярва, че господарят му скоро ще се върне.

Отлага идването си. Той не е от присмивачите, които отричат реалността на Христовото завръщане (2 Петрово 3:4). Той се преструва, че вярва; всъщност е приел отговорността да даде на членовете на „домакинството на вярата“ духовна храна, която ще им помогне да се подготвят за завръщането на своя Господ (вижте Матей 24:45). Но думите му са лишени от убедителност. Той не е съвсем сериозен. Животът и трудовете му показват, че той всъщност не вярва, че неговият Господ идва скоро. Във време на криза той не стои „между мъртвите и живите“. (Числа 16:48). Той не служи „навреме, не навреме“; нито пък „изоблича, смъмря, увещава“ (2 Тим. 4:2), а по-скоро адаптира посланието си към „сърбящите уши“ на своите енориаши (ст. 3). Той забравя, че „посланието за скорошното идване на Христос е предназначено да събуди хората от тяхната погълнатост от светски неща“ (COL 228).

49. Да поразии съслужителите си. Сравнете горчивото осъждане на Езекиил срещу пастирите, които са си поставили за основна работа да се хранят, които са били жестоки към овцете си и които са разпръсквали стадото (Езекиил 34:2–10).

50. Не гледа. Вижте стих 44.

51. Разсечете го на парчета. Болезнена и срамна форма на смъртно наказание, при която тялото е било нарязано на парчета с меч, вместо да бъде обезглавено.

С лицемерите. Вижте гл. 6:2. Той има дял с лицемерите, защото е живял и действал като лицемер.

Скърцане със зъби. Вижте на гл. 8:12.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 DA 627

1-51DA 627-636

2, 3 ГК 25

3 ГК 371

3-8DA 628

6 Ев 241

6, 7 Изд. 179; PK 536; 6T 14

6-8MB 120; 5T 753

7 ML 342; 1T 268

9 ГК 39

9, 10 DA 629

11 ДА 631; Ев 363

12 AA 473; CG 439; PK 187; TM 77, 334; 2T 121, 346, 348; 4T 13, 393, 536; 5T 10, 136

538, 741; 6T 406

12-14DA 633

13 2T 102

14 3C 111; Ед 264; FE 335; MB 43, 108; PK 224; 8T 29; 9T 96

15 ДА 234; ГК 341

15-18ГК 26

20 DA 630

21, 22 DA 631; GC 39, 267; 1T 204

23 TM 33; 5T 698; 9T 47

23-27DA 631

24 CW 98; Ев. 249, 364; EW 25, 60; FE 472; GC xi; MM 15, 87; TM 411; 4T 173, 185,

595; 5T 80, 450; 8T 293; 9T 63

24-27GC 625

26 ГК 525

27 ГК 322

28-31DA 631

29 EW 41; GC 333

29-31ГК 37

30 EW 15, 35; FE 137; LS 272, 323; PK 720; 1T 60; 4T 306; 8T 37

30, 31 ГК 322; ML 345; 8T 75

31 AA 589; CG 566; GC 645; TM 232; 6T 404

32 ГК 360

32, 33 7T 83

32-36DA 632

33 ГК 37, 334, 371; 9C 20

35 ГК 26; МБ 148

36 Ev 221; EW 15, 34, 233, 239; FE 335; GC 370, 640; LS 65, 89, 102; SR 360; 4T 307

37 Te 25; 5T 99; 8T 50
37, 38 DA 122; FE 317, 421; MM 142; PK 275; 5T 134
37-39CH 23; COL 228; CS 135; Ev 26; DA 633; PP 89; 3T 163
38 хиджра 121; CT 414; DA 636; FE 355; MYP 456; 5T 10
38, 39 GC 309, 491; PP 101; Te 100, 227; TM 132; 3T 207; 4T 309; 5T 361
39 GK 338; 9T 14
42 Ев 221; GK 371
42-518T 75; 9T 269
43 GK 491; TM 233
44 COL 319; FE 137, 336; ML 343; PK 278; 1T 128; 5T 12, 14; 8T 252; 9T 48
45 TM 236; 2T 341; 3T 228; 4T 397; 6T 129; 7T 19, 154, 158; 9T 151
46 GK 371; TM 167
48 DA 635; EW 22, 58; GC 371; LS 45, 89; TM 77; 1T 72; 3T 255; 4T 306; 5T 9, 15, 101,
188, 277; 8T 252
48-50DA 635
48-51TM 237; 1T 57
49 5T 102, 212
50, 51 DA 635

ГЛАВА 25

1 Притчата за десетте девици, 14 и за талантите. 31 Също и описанието на Страшния съд.

1. Небесното царство. [Десетте девици, Мат. 25:1-13. Вижте притчите на стр. 203-207.] Вижте върху Мат. 4:17; 5:2; вж. върху Лука 4:19. За обстоятелствата, при които е била дадена тази притча, вижте върху Мат. 24:1-3, 42. Исус и поне четирима от Неговите ученици били на западния склон на Елеонската планина. Слънцето било залязло и сенките на здрача се сгъстявали (COL 405). Както често се случвало с притчите, разказани от Исус, сцената се разигравала пред очите на онези, които чували историята (виж COL 405).

Оприличаван. Или „сравнен“ (виж стр. 203). Тази притча набляга на важността на подготовката за идването на Христос и подчертава важността да бъдем готов (вижте на гл. 24:44).

Девици. Или „девици“ (RSV). Очевидно не трябва да се придава значение на числото десет, цифра, която Исус изглежда е използвал другаде като кръгло число (вижте върху Лука 15:8). В тази притча десетте млади жени представляват всички онези, които изповядват чистата вяра на Исус (COL 406). Те вярват в скорошното идване на Исус. Сравнете Откр. 14:4.

Лампи. От гр. lampades, обозначаващо както факли, така и лампи, тук последните. Лампите вероятно са се състояли от малки глинени купички, монтирани на пръти. Купичките са съдържали масло и са имали фитил, плаващ в маслото, чийто горен край е бил държан изправен до купичката. Сватбената компания е пътувала „с факли“ (COL 405). Лампите представляват Божието Слово (COL 406; виж Пс. 119:105).

Излязоха. Десетте млади жени чакаха близо до дома на булката за пристигането ѝ на младоженеца и неговата свита, възнамерявайки да придружат булчинската свита до дома на младоженеца, за да участват в сватбеното тържество (виж COL 405). Фактът, че младите жени, след като се събудили, видели как процесията се отдалечава без тях (COL 406), предполага, че те не са били близки приятелки на булката, а познати, които според ориенталския обичай биха били добре дошли да се присъединят към процесията и да участват в празненствата по своя инициатива.

Да посрещне младоженеца. Като дойде от дома си в дома на булката, да я вземе и да я придружи до дома си.

2. Пет. Числото пет очевидно не придава никакво значение, както и числото десет (вижте стих 1). В групата е имало просто два класа млади жени.

Разликата между двете групи става очевидна с напредването на повествованието и всъщност представлява отличителният момент на притчата.

Глупави. Петте глупави девизи не са лицемери (COL 411). Те са „глупави“, защото не са се предали на действието на Светия Дух. В това отношение те приличат на слушателите от каменистата земя (COL 411; вижте върху гл. 13:5) и на мъжа без сватбарска дреха (вижте върху гл. 22:11–14). Те са привлечени от евангелието, но егоизмът пречи на истината да пусне дълбоки корени в живота им и да даде плод на христоподобен характер (вижте върху Ез. 33:32; Мат. 7:21–27). Те ще бъдат сред онези, които откликват на зова за „мир и безопасност“ (вижте EW 282; PP 104; вижте върху 1 Сол. 5:3; вж. Йер. 6:14; 8:11; 28:9; Ез. 13:10, 16).

3. Масло. Това символизира Светия Дух (КОЛ 408; виж Зах. 4:1–14), от който са лишени представените тук църковни членове. Те са запознати с теорията за истината, но евангелието не е довело до промяна в живота им.

4. Мъдрите. Мъдрите девизи от притчата представляват онези християни, които разбират, ценят и се възползват от служението на Светия Дух. „Мъдри“ наистина са християните днес, които приветстват Светия Дух в живота си и сътрудничат с Него в определената Му задача (вижте Йоан 14:16, 17; Йоан 16:7–15).

Съдове. Или „съхранения“, в този случай, кани или колби за масло. Тези съдове бяха за резервното снабдяване.

5. Бавил. Гръцки *chronizō*, „бавя се“, „бавя се“. Притчата беше предупреждение към онези които „мислеха, че Божието царство ще се яви веднага“ (Лука 19:11; вж. Мат. 24:3; Деян. 1:6). Исус нямаше да се върне толкова скоро, колкото очакваха. Но да бяха казали това на учениците по ясен и конкретен начин, би ги обезкуражило (вижте Мат. 24:3).

Християните днес би трябвало да помнят, че забавянето на небесния Младоженец е не поради липса на подготовка от Негова страна. Той можеше да дойде отдавна, ако Неговият народ беше готов да Го посрещне и ако бяха верни в изпълнението на определената им задача да подготвят света за Неговото идване (вижте Ж. В. 633, 634).

Задремаха и заспаха. Тоест, те станаха сънливи и заспаха.

6. В полунощ. Когато уморените, чакащи девойки биха били най-сънливи. „Полунощ“ представлява духовен мрак. Голям духовен мрак. Голям духовен мрак ще покрие земята в последните дни (виж COL 414).

7. Станаха. И десетте девизи откликнаха на поканата да се присъединят към сватбеното шествие.

Подрязани. Лампите очевидно бяха забравени от дълго време. Трябваше да бъдат „подрязани“, за да могат да светят ярко.

8. Казано на мъдрите, глупавите девойки не бяха научили важния урок на поемайки отговорност за себе си. Те бяха свикнали да разчитат на другите, за да компенсират собствената си липса на далновидност.

От вашето масло. Тоест, „част от вашето масло“. Подготовката на неразумните девизи не е била щателна и сериозна, а повърхностна.

Излязоха. Буквално „излизат“. Времето на изпитанието беше дошло, но подготовката им се оказа повърхностна и неадекватна. Те нямаха резерви, от които да се опре, за да се справят с неочакваната извънредна ситуация. Бяха направили обещаващо начало, но не бяха готови да издържат докрай (вижте гл. 24:13).

9. Купете си сами. Да бяха дали на неразумните девици достатъчно масло за случая, би оставило мъдрите девици без него. Последните не бяха егоистични. Характерът не е преносим. Един християнин не може да направи за друг това, което трябва да направи за себе си, за да се подготви за кризата, която предстои.

10. Те отидоха да купят. След края на благодатния срок ще бъде твърде късно да се придобият онези черти на характера, необходими за придружаване на небесния Младоженец до дома на Неговия Отец, не поради някакво нежелание от страна на Бог, а защото характерът вече е определен.

Вратата беше затворена. Сравнете чувствата на Исав, когато откри, че се е отказал от първородството (вижте върху Евр. 12:17). Изключването им от сватбеното пиршество беше резултат от техния собствен съзнателен избор (вижте ВБ 542, 543).

11. Отвори ни. Петте неразумни девици търсеха наградите за вярна служба, без да са извършили такъв вид служба (вижте на стих 10).

12. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Не те познавам. Изглежда, че петте девици не са били специални приятелки на булката и младоженецът по никакъв начин не е бил задължен към тях (вижте стих 1). Изглежда, че те са се опитвали да влязат, когато нямат право да го направят, и наистина е било така. Ако бяха готови да влязат, когато вратата беше отворена, щяха да бъдат добре дошли, но сега тя беше затворена. Липсата им на далновидност беше непростима, а загубата им – безвъзвратна. За сърцераздирателното разочарование на онези, които възнамеряват да бъдат сред спасените, но не успяват да направят необходимата подготовка, вижте гл. 7:23; 22:1–14. „От всички тъжни думи на език или перо, най-тъжните са тези: „Можеше да бъде!““

13. Затова бъдете бдителни. Поуката от притчата (вижте на гл. 24:42, 44).

14. Небесното царство. [Талантите, Мат. 25:14–30. Вж. Лука 19:11–28. За притчите виж стр. 203–207.] Думите „небесното царство е“ са предоставени от преводачите. За обстоятелствата, при които е разказана тази притча, вижте гл. 24:1–3; 25:1. За истината, която е дадена, за да илюстрира, вижте гл. 24:45–51.

Докато притчата за десетте девици (гл. 25:1–13) поставя акцент върху личната подготовка за обещаното завръщане на Христос, тази за талантите подчертава отговорността за душеспасяващия труд за другите. По този начин, „бдението“ (гл. 24:42) включва както лична подготовка, така и личен мисионерски труд.

В много отношения тази притча и тази за Паундовете са сходни, но има и големи различия.

Пътуващ мъж. Вижте Лука 19:12. По този начин Исус говори за Себе Си.

Далечна страна. Исус се завърна на небето. Благородникът от притчата за динарите отиде „да получи царство“ (вижте върху Лука 19:12).

Неговите собствени слуги. Така Исус обозначава Своите ученици, на които е поверил управлението на Неговите дела на земята (вижте гл. 28:19, 20). Ние принадлежим на Бога по силата на Неговата творческа сила и Неговата изкупителна благодат. Ние самите и всичко, което имаме, принадлежим на Него.

Предадено им. Господарят имал две цели: (1) да увеличи владенията си и (2) да изпита слугите си, очаквайки да им повери по-големи отговорности.

По подобен начин Христос е поверил делото на евангелието на хората, за да се усъвършенстват интересите на Неговото царство на земята и да се обучават Своите служители за по-големи отговорности. Вижте Матей 25:21; Лука 19:13.

15. Таланти. Среброто в един талант би тежило 687,5 тройски унции или 21,38 кг (виж стр. 49); и това, според дневната надница на работника, е повече от 18-годишна заплата. (Вижте също Лука 19:13.) Талантите представляват специални дарби на Духа, заедно с всички естествени дарби.

Към всеки човек. Всеки от нас има работа, която да върши за Бога. Въпреки че има различни степени на отговорност, никой не е напълно освободен от отговорност.

Неговите многобройни способности. Сумата, поверена на всеки слуга, не беше повече, отколкото според господаря му можеше да управлява разумно; в същото време беше достатъчна, за да постави под въпрос неговата изобретателност и умения и по този начин да му даде възможност да натрупа опит. Господарят проявяваше преценка по отношение на сумата, поверена на всеки слуга, и след това изискваше вярност при изпълнението на отговорността, свързана с управлението ѝ.

16. Отиде и търгуваше. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) относно това дали думата „веднага“ принадлежи към стих 15 – „веднага тръгна“ – или към стих 16 – „веднага отиде и търгуваше“. Според последния прочит, слугата не губи време, заемайки се със задачата, която му е поверена. Той се оказва усърден.

18. Вкопани в земята. В древността това обикновено се е смятало за най-безопасния начин за запазване на съкровища (вж. гл. 13:44). Древните монети в музеите днес често произхождат от такива съкровища.

19. Преброяване. Вижте гл. 18:23.

20. Други пет. Вижте Лука 19:16, където печалбата е била много по-голяма.

21. Браво. Одобрението на господаря не беше пропорционално на размера на печалбата в всеки отделен случай, а по-скоро на проявената вярност (вижте на гл. 20:8–16).

Постави се управител. Слугата прояви здрав разум и следваше правилните принципи в малкото и имаше основание да се вярва, че ще направи същото, когато му бъде поверено много. Наградата за вярната служба трябваше да бъде увеличена възможност за служба. Използването на по-малката възможност беше мярка за способността да се възползваме от по-големите възможности. Отчасти наградата за вярната служба идва в този живот, но Исус тук говори предимно за наградите на идния свят (COL 3:61).

Радостта на твоя господар. Това представлява втората и не по-малко реална част от наградата за вярна служба.

24. Господи, познавах Те. Вижте Лука 19:21. Слугата откровено признава, че неговият Начинът на действие не се дължеше на невежество или липса на умения. Беше умишлено.

Трудно. Гръцки sklēros, „суров“, „строг“. Небрежният слуга в притчата за паундовете обвини господаря си, че е austēros, „строг“, „строг“, „недружелюбен“. И в двата случая обвинението беше напълно несправедливо.

Не засят. Небрежният слуга мислеше само за материалната печалба и забрави по-малко осезаеми, но не по-малко реални награди, които биха му се натрупали в резултат на вярна служба (вижте стих 21). За допълнителен коментар вижте Лука 19:21.

Слама. Гр. diaskorpizō, „да разпръсна“.

25. Уплаших се. Небрежният слуга беше приел таланта и по този начин мълчаливо обеща да направи нещо с него. Той се опасяваше, че едно неуспешно бизнес начинание не

може само да не донесе лихва, а да доведе до загуба на инвестиция в него капитал. Той предполагаше, че всяка печалба ще отиде при господаря му, а всяка загуба ще бъде зачетена лично за него. Не желаше да поеме свързаната с това отговорност и би направил същото, ако му се предложат по-големи възможности.

Скри таланта си. Вижте Лука 19:20.

26. Зли и лениви. Много мъже с големи способности постигат малко, защото се опитват малко (виж COL 331).

Ти знаеше. Извинението на небрежния слуга се оказва негово осъждане. Собствените му устни са признали вината му.

27. Длъжен си. Знанието на слугата му налагаше отговорност от което нямаше измъкване. Той можеше да направи нещо по отношение на ситуацията, ако беше решил. Той нямаше извинение. Имаше способността да удвои един талант. Бог приема човека според това, което може да направи, и никога не очаква от него повече от това (2 Кор. 8:12). Той не изисква от човека повече – и не по-малко – от най-доброто, което той може да даде.

Обменятелите. Тоест, банкерите от онова време (вижте Лука 19:23). Слугата можеше да инвестира парите, ако се страхуваше (вижте Матей 25:25) да се забърка в по-сложна бизнес сделка. Размерът на печалбата можеше да е по-малък, но дори това щеше да е по-добре от нищо.

Лихварство. „Лихва“ (вижте върху Изх. 22:25).

28. Вземете прочее. Наградата за вярна служба беше възможност да се извърши по-голяма служба (вижте стих 21). Наказанието за неуспех в службата беше загубата на по-нататъшна възможност за служба. Пренебрегнатите възможности скоро се губят. За допълнителен коментар вижте Лука 19:24; вж. COL 364.

Дай го. Възможностите и задачите, които един човек отказва, се дават на друг, който ще се възползва от тях и ще извлече максимума от тях. За принципа, който е тук, вижте Лука 19:24, 25.

29. Това е така. Тази велика истина Исус е заявявал при различни поводи (вж. гл. 13:12).

Отнети. Талантите са дадени, за да могат да бъдат използвани, и ако не се използват, е естествено да бъдат отнети. И обратно, максималното използване на ограничените възможности често води до все по-големи възможности.

30. Хвърлете се. „Безполезният слуга“ беше небрежен към дълга си, факт, който той открито призна. Неговият провал беше умишлен и предварително обмислен и той трябва да понесе отговорността за този провал. Във великия последен съд онези, които са се лутали по течението, избягвайки възможности и бягайки от отговорности, ще бъдат класифицирани от великия Съдия сред злодеите (COL 365).

Нерентабилен. Или „безполезен“, „безполезен“.

Външна тъмнина. Вижте гл. 8:12; 22:13.

Плач и скърцане със зъби. Сравнете гл. 8:12; 22:13; 24:51. Исус повтори това казвайки многократно, като графично описание на разкаянието на изгубените.

31. Син човешки. [Овцете и козите, Мат. 25:31–46. За притчите виж стр. 207–213.] За коментар относно обстоятелствата, при които е дадена тази притча, вижте гл. 24:1–3; вж. гл. 25:1, 14. Подобно на притчите за десетте девизи (ст. 1–13) и за талантите (ст. 14–30), притчата за овцете и козите е разказана, за да илюстрира истини, изложени в гл. 24, свързани с обещаното завръщане на Исус. За връзката на двете предходни притчи с дискурса от гл. 24 вижте гл. 25:14. Тази, последната от притчите на Исус, по подходящ начин представя великото последно съдебно заседание и се свежда до най-простото и

На практика, основата, върху която трябва да се извърши съд. Относно израза „Човешкият Син“ вижте Матей 1:1; Марк 2:10.

Да дойде в славата Си. При първото Си пришествие Исус прикри божествената Си слава и живя като човек сред хората (вижте върху Лука 2:48). Царството, което Той тогава установи, беше царството на Неговата благодат (вижте върху Матей 5:3). Той обаче ще дойде отново „в славата Си“, за да открие вечното Си царство (Дан. 7:14, 27; Откр. 11:15; вижте върху Матей 4:17; 5:2). Второто пришествие на Исус е темата на Матей 24 и 25.

Светите ангели. Въпреки че има малко текстови доказателства (вж. стр. 146) за включването на думата „свят“, не може да има съмнение, че се имат предвид свети ангели. За участието на ангелите в делото на съда вижте Дан. 7:10; Откр. 5:11. За тяхното служение от името на хората вижте Евр. 1:14. За присъствието на ангелите при второто пришествие на Христос вижте Мат. 24:30, 31; Деяния 1:9–11; 1 Сол. 4:15–17.

Тогава ще седне. Тоест, като Цар (ст. 34) и Съдия (ст. 32, 34, 41).

Престолът на славата Му. Или „Неговият славен престол“. Христос е бил седнал на престола на вселената преди възплъщението Си (ДА 22, 23). При възнесението Си Той отново е бил възкачен на престола (АА 38), като Свещеник и Цар (Зах. 6:13; АА 39) и е споделял престола на Отца Си (ДА 832; Откр. 3:21). При завършването на делото на разследващия съд, започнато през 1844 г. (вижте върху Откр. 14:6, 7), Исус ще получи „Своето царство“ (ГС 426, 613, 614; ЕВ 55, 280). Последното коронясване и възкачване на Христос като Цар на вселената се извършва в края на хилядолетието, пред всички хора – тези, които са поданици на Неговото славно царство, и тези, които са отказали вярност към Него.

32. Всички народи. Вижте Откр. 20:11–15; ВБ 665, 666.

Разделете ги. Вижте гл. 13:24–30, 47–50.

Като пастир. Пряко или косвено, Исус често сравнявал Себе Си с пастир, а Своите хора – с овце (вж. Езек. 34:11–17; Зах. 13:7; Мат. 15:24; 18:11–14; Лука 15:1–7; Йоан 10:1–16).

Овце. Палестинските овце обикновено са били бели, а козите – черни (Пс. 147:16; Ис. 1:18; Езек. 27:18; вж. С. на Сол. 4:1, 2). Те обикновено били обгрижвани заедно от един и същ пастир (Бит. 30:32, 33).

33. Дясна ръка. Символизираща почит и благословия (виж Бит. 48:13, 14; Марк 14:62; 16:19; Кол. 3:1; и др.).

Лявата страна. Лявата страна може да представлява или по-малка благосклонност, или действително неблагоприятност. Тук очевидно се има предвид последното (виж стих 41).

34. Царят. Тук е ясно „Човешкият Син“ от стих 31. Вижте за стих 31.

Вие, благословени. Да бъдеш „благословен“ означава да бъдеш „щастлив“ (вижте гл. 5:3). Тези, които Бог прави „щастливи“, са наистина щастливи! Отдясно Му „има удоволствия завинаги“. (Пс. 16:11).

Моят Отец. Вижте гл. 6:9.

Наследяване. Да наследиш означава да влезеш във владение на собственост. Човекът първоначално е бил назначен за цар на този свят (Битие 1:28), но е загубил властта си в резултат на греха. Даниил е очаквал с нетърпение времето, когато светите отново ще наследят вечното царство, първоначално планирано за тях (Дан. 7:27).

Царството. Тоест, царството на славата (вижте на стих 31).

Подготвено за вас. Първоначалният план на Бог за този свят, временно прекъснат от навлизането на греха, в крайна сметка ще успее и Неговата воля ще бъде върховна на тази земя, както е и на небето (вижте гл. 6:10). Сравнете Лука 12:32.

35. Месо. Тоест, „храна“ (вижте на гл. 3:4). Великият последен тест се отнася до степента, до която принципите на истинската религия (вижте Яков 1:27) са били приложени в ежедневието, особено по отношение на интересите и нуждите на другите.

Прие ме. Тоест, „прие ме гостоприемно“ или „ме нагости“.

36. Посетиха ме. Вижте Лука 1:68.

37. Кога те видяхме? Духът и практиката на безкористното служене бяха станали толкова навик за „праведните“, че те автоматично откликваха на нуждите на своите ближни.

40. Царят. Тоест, Христос (виж стихове 31, 34).

Наистина. Вижте гл. 5:18.

За мен. Каква утеха е, че Христос се отъждествява със Своите избраници пред доколкото всичко, което ги засяга, засяга лично Него. Не можем да чувстваме болка или разочарование, не можем да изпитваме нужда, без Христос да ни съчувства. Като правим нуждите на другите наша отговорност, ние отразяваме същия аспект от божествения характер. Когато отразяваме съвършено характера на Исус, ще чувстваме това, което Той прави към нуждаещите се, и чрез нас Той ще може да утешава и помага на другите. Най-доброто доказателство за любов към Бога е любовта, която ни кара да носим „един на друг тегобите си и така да изпълняваме Христовия закон“ (Гал. 6:2; вж. 1 Йоан 3:14–19; вижте върху Мат. 5:43–48). Принципът, заложен в твърдението на гл. 25:40, е добре илюстриран в притчата за добрия самарянин (вижте върху Лука 10:25–37). Най-доброто доказателство, че човек е станал Божий син, е, че върши Божиите дела (вж. Йоан 8:44).

41. Вечен огън. Описан другаде като „неугасим огън“ (виж гл. 3:12) и „огнен ад“ (виж гл. 5:22). И трите се отнасят до огньовете на последния ден, които ще погълнат нечестивите и всичките им дела (2 Петрово 3:10–12; Откр. 20:10, 14, 15).

Думата *aἰῶnios*, преведена като „вечен“ или „вечен“, веднъж, „завинаги“, означава буквално „траен за цяла вечност“, в смисъл на непрекъснатост и неподлежащ на капризни промени. Древногръцките папируси съдържат множество примери за римски императори, описани като *aἰῶnios*. Позоваването е на непрекъснатия характер на техния мандат – те са заемали длъжността доживот. Следователно е ясно, че английските думи „*evenlasting*“ и „*eternal*“ не отразяват точно значението на *aἰῶnios*. *Aἰῶnios*, буквално „траен за цяла вечност“, изразява постоянство или вечност в рамките на ограничения; „*evenlasting*“ и „*eternal*“ означават неограничена продължителност. Продължителността, обозначена с *aἰῶnios*, трябва във всеки случай да се определя от естеството на човека или нещото, което описва. В случая с Тиберий Цезар, например, *aἰῶnios* описва период от 23 години, т.е. времето от възкачването му на трона до смъртта му.

В Новия завет *aἰῶnios* се използва, за да опише както съдбата на нечестивите, така и бъдещото състояние.

на праведните. Следвайки принципа, посочен по-горе, че трайното качество на айониос трябва да се определя от лицето или нещото, за което се използва, откриваме, че наградата на праведните е живот, който няма край; наградата на нечестивите е смърт, която няма край (Йоан 3:16; Римляни 6:23; и т.н.). В Йоан 3:16 „вечен живот“ е противопоставен на „погинат“. Във 2 Солунци 1:9 се казва, че нечестивите са „наказани с вечна погибел“. Изразът не означава процес, който продължава вечно, а действие, чиито резултати са постоянни.

„Огън“ е средството, чрез което се налага наказание за грях (Мат. 18:8; 25:41). Това, че „огънят“ е „вечен“, *aiōnios*, не означава, че е с безкрайна продължителност. Това е ясно от Юда 7. Очевидно „вечният огън“, който унищожи Содом и Гомор, гореше известно време и след това угасна. На други места Писанията наричат огньовете на последния ден „неугасими“ (Мат. 3:12), което означава, че те няма да бъдат угасени, докато не изгорят последните остатъци от греха и грешниците (вижте стих 12). За 'olam, старозаветния еквивалент на *aiōnios*, вижте Изх. 21:6.

За дявола. Вижте 2 Петрово 2:4; Юда 6, 7. Съдбата на дявола и неговите ангели е вече определена. Тези същества, „които не са опазили първородния си статус“, са обречени да загинат в огъня на последния ден. Всички, които последват техния пример на бунт, ще понесат същата съдба.

44. Кога те видяхме? Те не бяха успели да научат великата истина, че истинската любов към Бога се разкрива в любовта към страдащите Божии деца. Истинската религия включва повече от пасивно съгласие с догми.

45. Доколкото. Вижте стих 40.

46. Вечно наказание. Вижте стих 41.

Вечен живот. Сравнете Йоан 3:16; Рим. 6:23.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 CP 367

1-6GC 393

1-13COL 405-421; GC 393, 394, 426, 427

3 TM 86, 149, 443; 5T 21, 105, 220

4 CH 422; GC 427; ML 217; TM 233; 5T 276

5 CP 367

5-7GC 398; SR 369

6 COL 408, 412, 414; EW 238, 242, 248, 249; GC 402, 426, 427; LS 59; MM 331, 333;

TM 233; 1T 53; 8T 212; 9T 48, 155

6-12COL 406

7 AH 96; GW 104; ML 109; 5T 485; 9T 61, 106

10 GK 426, 427, 428

11 8T 75

12 CG 483; COL 413; DA 640; 9T 252

13-15COL 325

13-30COL 325-365

14-30CS 114-122, 301; Ev 653; ML 116; 1T 197-200

15 CH 284, 529; COL 328; CS 118; ML 113; MYP 301; TM 379, 399; 2T 245, 282, 656,

659; 4T 619; WM 101, 120, 269

16, 17 КОЛ 329

18 COL 355; CS 118

19 COL 360; TM 399

20 TM 166

21 AA 591; AH 510; CH 285; ChS 180, 269; COL 361; CS 112, 123, 165, 213, 288, 343,

348; CT 48, 280, 513, 553; FE 48, 213, 473; GC 549, 647; ML 54, 95, 113, 349; MYP

17, 46, 145; Te 118, 221; TM 167, 184; 1T 453, 513; 2T 179, 229, 235, 236, 285, 312,

366, 491; 3T 145, 387, 525; 4T 46, 48, 54, 76, 413; 442, 537; 5T 267; 6T 143, 303, 309, 441; 7T 297; 8T 327; 9T 59; WM 211, 307

23 CG 569; ChS 275; CS 120, 129; CSW 55, 75; DA 523; FE 51, 91; ML 158; MYP 17, 125, 301; PK 142; 1T 538; 2T 466, 686, 709; 3T 247, 327, 402; 6T 304; 8T 51, 171; 9T 252; WM 17

24 5T 271

24, 25 CT 234; MYP 308; 1T 530, 539; 2T 665

24-26COL 362; 6T 297

24-273T 386

24-305T 282

25 CS 304; GW 223; 1T 198; 2T 233; 3T 57; 4T 47, 51, 412, 479, 618; 5T 116, 155, 465; 8T 55

26 хиджра 207; ChS 36; CS 123; 3T 117, 145; 4T 408

26-302T 666

27 CS 83; LS 363; ML 118; MYP 319; TM 166; 1T 179; 2T 59, 167, 250, 659, 674; 3T 122; 4C 105, 118, 481; 8C 33

28 COL 364; 1T 530

29 FE 215

30 COL 365; 1T 530; 2T 242; 3T 147, 387; 4T 412, 481

31 DA 832; EW 110

31, 32 ГК 301, 347

31-34GC 322

31-36DA 637

31-46DA 637-641; 1T 679

34 AA 34, 591, 601; CG 567; COL 374; CS 129, 348, 350; EW 53; MB 100; ML 351; MM 135; SC 126; Te 114; 2T 445; 3T 525; WM 314

34, 35 MYP 145

34-36CH 34

34-402T 24

34-45 мм 134

34-461T 637; 3T 174

35-36ML 241; 3T 186; 6T 275

40 AH 296; CS 164; DA 638; Ed 139; GC 77, 668; MH 370; ML 11, 165, 243; MM 60, 139; MYP 145; SL 56; SR 425; Te 79; 1T 674, 693; 2T 31, 157; 3T 512; 4T 195, 225, 326, 511, 620; 5T 420; 6T 281, 303, 348; 7T 50; 9T 226; WM 23, 24, 85, 97, 239, 313

40-463T 518

41 CS 123; GC 549; PP 469; 2T 27, 237; 3T 84; 9T 252

41-43ChS 216; CS 166

41-462T 25

42 3T 391; 4T 63

42, 43 DA 639; MH 288; MM 146

45 CS 27; MM 146; PK 545, 652; Te 272; 1T 693; 2T 30, 33, 330; 3T 390, 525; 4T 423, 620; 5T 612; WM 23, 210

ГЛАВА 26

1 Владетелите се заговорничат против Христос. 6 Жената помазва главата Му. 14 Юда Го продава. 17 Христос яде пасхата: 26 установява святата Си вечеря: 36 моли се в

градина: 47 и бидейки предаден с целувка, 57 е отведен при Каиафа, 69 и Петър го е отрекъл.

1. Всички тези думи. [Заговорът за предателство, Мат. 26:1-5, 14-16 = Марк 14:1, 2, 10, 11 = Лука 22:1-6 = Йоан 12:10, 11. Основен коментар: Матей. Вижте Страстната седмица] Тоест, беседата за знаменията на Неговото обещано завръщане и притчите, както е записано в гл. 24 и 25.

2. След два дни. Твърдението в стих 1 поставя това предсказание за предателството и разпятието някъде след беседата, записана в гл. 24 и 25 (вижте гл. 24:1). Дали това е било късно във вторник вечерта или в сряда, не е сигурно.

Коментаторите, мислейки за предателството в четвъртък вечер и за „два дни“ от гледна точка на западното летоброене, обикновено поставят това твърдение във вторник вечер. Обаче определеният период може да е по-кратък. Например, според терминологията на Новия завет, „след три дни“ и „на третия ден“ са еквивалентни (виж стр. 248-251) и е възможно „след два дни“ да се разбира в подобен смисъл. Тъй като предателството се пада в четвъртък вечер, еврейското летоброене съответно би посочвало сряда като ден, в който Христос е казал тези думи. През 31 г. сл. Хр. 14-ият ден на Нисан, денят, в който е била заклана Пасхата, се е паднал в петък (вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 1).

Пасхата. Вижте допълнителните бележки в края на главата, бележка 1.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Предаден. Гръцки paradidōmi, „да се откажа от“ или „да предам на“. Исус уточнява времето, когато е бил задържан.

3. След това се събраха заедно. Не може да се каже със сигурност дали Матей тук следва строго хронологичен ред и по този начин възнамерява да покаже, че събранието на свещениците и старейшините се е състояло „два дни“ преди Пасхата, или дали той развива темата тематично. Той може просто да дава изявление за Исус (ст. 2), преди да запише събранието на свещениците и старейшините (ст. 4, 5). Фактът, че Матей е групирал различни събития от живота на Христос тематично, а не хронологично (виж върху гл. 8:2; 12:1; 13:1; 26:6; и т.н.), оставя открит въпроса дали е направил това тук.

Матей използва думата tote, „тогава“, около 90 пъти (повече от всички останали новозаветни писатели взети заедно), но не винаги в смисъл на строга хронологична връзка между така представеното събитие и това, което непосредствено го предхожда. Вижте стр. 274.

Може да се отбележи, че празникът в дома на Симон, записан по-нататък в тази глава (ст. 6-13), очевидно се е състоял предходната събота, вероятно вечерта (Йоан 12:1, 2, 12, 13; вижте ДА 557, 563 [думата deipnon, „вечеря“, обикновено се отнася до вечеря, както в Йоан 13:2; вижте върху Лука 14:12]). Хронологично, той би трябвало да е записан преди разказа от Матей 21 (вижте върху гл. 26:5). Събранието на свещениците и старейшините, споменато тук, изглежда се е състояло същата събота вечер (вижте ДА 558) и именно от вечерята на Симон Юда отишъл при тях с предложението си да предаде своя Учител (ст. 14, 15; ДА 563, 564). Следователно най-вероятно инцидентите, записани в стихове 3-15, са се случили предходната събота вечер, но Матей ги поставя тук поради важното им значение за разказа за предателството на Исус.

За обсъждане на непосредствения повод, подтикнал това събрание на еврейските водачи виж ДА 557, 558. Изглежда, че това е била първата тайна среща на Юда с евреите

водачи (ДА 563, 564). Очевидно той се е срещнал с тях втори път преди Тайната вечеря, в четвъртък вечерта (ДА 720), може би във вторник вечерта.

Главните свещеници. Споменатите тук мъже несъмнено са били членове на Синедриона, националния съвет на евреите. Няколко седмици по-рано, скоро след възкресението на Лазар, съветът решил да умъртви Исус при първа благоприятна възможност (Йоан 11:47-53; ДА 537-541). Сега, народното мнение в Негова полза направило въпроса още по-належащ (ДА 557). Относно значението на израза „главни свещеници“ вижте Матей 2:4. Предвид факта, че няколко бивши първосвещеници са били живи по това време, е възможно те да са тези, които тук са посочени като „главни свещеници“.

Писарите. Вижте стр. 55. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на тези думи.

Дворецът. Където по-късно Исус се яви пред Анна и Каяфа (виж стих 58), вероятно в съседство с, може би в рамките на, района на Храма. (Виж Йерусалим по времето на Христос.)

Каиафа. Вижте Лука 3:2.

4. Консултирани. Първият им сериозен консултация за Исус се е състоял две години по-рано (Йоан 5:16; ДА 213). Друга такава сесия е била проведена по-скоро, веднага след възкресението на Лазар (ДА 558; Йоан 11:47-53). Консултацията от Матей 26:4 очевидно е била проведена в съботната вечер преди разпятието (вижте стих 3), а друга е последвана във вторник сутринта (ДА 593).

Чрез финес. Особено след възкресението на Лазар, нарастващата популярност на Исус изпълни еврейските водачи със страх (Ж.В. 558). Събитията от първите няколко дни от седмицата на разпятието само засилиха чувството на хората, че в Исус народът е намерил Вождя, за когото са говорили пророците, и фарисеите възкликнаха с искрено недоумение: „Виждате ли как не успявате нищо? Ето, светът отива след Него“ (Йоан 12:19; Ж.В. 570, 572, 590, 594). Кризата беше неизбежна и ако не успееш да се отърват от Него, собственото им падение изглеждаше сигурно. Те чувстваха, че трябва да действат бързо и тайно. Освен това, народно въстание в подкрепа на Исус като Месия-Цар (виж Ж.В. 558, 570-572, 590) със сигурност би свалило още по-силно потискащата мощ на Рим върху нацията. От друга страна, откритото залавяне на Исус може да предизвика народно въстание в Негова полза.

5. Не в празничния ден. Сред тълпите, събрани в Йерусалим, за да отпразнуват Пасхата, събитието, което бележи първото избавление на Израел като нация, народното мнение беше силно в полза на провъзгласяването на Исус за Месия-Цар (вижте стих 4). Водачите разсъждаваха, че не би било безопасно да се общува с Исус, докато тези тълпи не са напуснали града. Но след като обсъжданията им стигнаха до този момент, Юда дойде с предложение, което очевидно промени плановете им (ст. 14, 15). Изглежда, че Матей тук вмъква разказа за празника в дома на Симон (ст. 6-13), който се е състоял във Витания, докато свещениците и фарисеите са се съвещавали в двореца на Каяфа в Йерусалим, като обяснява промяната в плановете. След укора, получен на този празник, Юда отишъл директно в двореца и там се уговорил да предаде Исус.

Шум. Вижте стих 4. Вероятно това е било в събота вечер преди разпятието (вижте стих 3). На следващия ден се е състояла голямата народна демонстрация, провъзгласяваща Исус, Цар-Месия, когато Той е влязъл триумфално в Йерусалим (вижте гл. 21:1-11; ДА 570-572). Без съмнение, когато свещениците излязоха да посрещнат Исус на склона на Елеонската планина, те почувстваха, че най-лошите им страхове са на път да се сбъднат (вижте ДА 578, 580, 581).

6. Витания. [Празникът на Симън, Мат. 26:6–13=Марк 14:3–9=Лука 7:36–50=Йоан 12:1–9. Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Заключителното служение в Йерусалим; Служението на нашия Господ, Страстна седмица, стр. 231, 233.] Относно времето на празника вижте DA 557. Коментаторите като цяло отричат, че празникът от Лука 7:36–50 трябва да се отъждествява с този, записан тук от Матей (а също и от Марк и Йоан), и го приписват на галилейското служение, повече от година и половина по-рано. За изложение на причините, поради които този коментар смята, че един празник е описан от всичките четирима евангелски автори, вижте Допълнителна бележка върху Лука 7.

Симон. Фарисей (Лука 7:36–40), когото Исус беше излекувал от страшната проказа. Той се смятал за ученик, открито се е свързвал с последователите на Исус, но не е бил напълно убеден в Неговото месианство (Жан Жак 557, 566; Лука 7:39). Празникът се е състоял в чест на Исус. Лазар също е бил почетен гост, Марта е служила, а Мария Магдалена, която Симон е въвел в грех и която Исус е изцелил от обсебване от демони, също е присъствала (Жан Жак 558, 559; вижте Допълнителна бележка върху Лука 7).

Прокаженият. Не че е имал проказа по това време, защото тогава щеше да му бъде забранено от обществото (вижте върху Марк 1:40). Исус, известно време по-рано, го беше излекувал от проказата и той от своя страна даде това угощение като израз на своята признателност за това, което Исус беше направил (Жан Жаклин 557).

7. Жена. Това беше Мария, сестрата на Марта и Лазар (Йоан 12:1–3; вж. Допълнителна бележка върху Лука 7).

Алабастрова кутия. Вижте Лука 7:37. Според Марк 14:3 „кутията“ или делвата е трябвало да бъде счупена, за да може съдържанието ѝ да бъде освободено.

Скъпоценен. Тоест „скъп“, значение, което преди се е свързвало с думата „скъпоценен“.

Мехлем. Гръцки *μιρον*, „мехлем“. Марк го идентифицира като нард (виж върху Лука 7:37).

На главата му. Матей и Марк говорят за помазването на главата на Исус от Мария, докато Лука и Йоан споменават помазването на краката. На пръв поглед това може да изглежда като несъответствие между разказите; обаче няма основателна причина да се съмняваме, че и двете са били извършени (вж. Пс. 133:2).

Съб. Буквално „седнал“ (вижте Марк 2:15).

8. Неговите ученици. Според Йоан 12:4, 5 протестът започнал с Юда. Другите ученици очевидно се присъединили към критиката му, която вероятно била изказана шепотом, разпространявал се около масата.

Това прахосничество. Юда негодуваше, че парфюмът не е бил продаден, а парите... вложен в общинската хазна, където той лично можеше да има достъп до него, „защото беше крадец“ (Йоан 12:6).

9. Продаден за много. Според Марк 14:5 оценената стойност е била повече от 300 пенса. В действително сребро, по тегло, 300 пенса биха били около 0,125 тройски унции или 3,89 грама (виж стр. 49). Но един пени е била обичайната дневна заплата (вижте Матей 20:2); следователно 300 пенса биха били практически еквивалентни на годишния доход на обикновен работник.

Бедните. Юда, говорещият (виж на стих 8), знаеше добре, че еврейският закон прави грижата на бедните определена отговорност на онези, които се радват на по-добри обстоятелства (Втор. 15:7–11; и др.) и че вниманието към техните нужди се е считало за похвално. Вижте върху Мат. 5:3.

10. Разбра. Тоест, Исус осъзна. Вижте Марк 2:8.

11. Бедните винаги. Исус не поставя под въпрос нашия дълг към бедните, Той просто заявява, че има задължения, които надхвърлят този дълг.

Не винаги. Дори най-близките сътрудници на Исус не предчувстваха какво ще донесе следващата седмица! Само Мария сякаш разбираше, макар и смътно, какво предстои (виж DA 559). Нейното искрено желание да направи „каквото можеше“ (Марк 14:8) беше високо ценено от Исус, когато се изправи пред часа на кризата, който предстоеше.

12. За моето погребение. Първоначалното намерение на Мария беше да използва нард, за да подготви тялото на Исус за погребение (DA 559, 560; вж. Марк 16:1), но очевидно Божият Дух вдъхна Мария да го използва в този случай.

13. Наистина. Вижте гл. 5:18.

Това евангелие. Исус ясно е очаквал провъзгласяването на Неговото „евангелие“ (вижте Марк 1:1) навсякъде (вижте също Матей 24:14). Тези, които твърдят, че Исус никога не е възнамерявал да основава религия, биха постъпили добре, ако помислят върху това твърдение.

В памет на нея. Или „в памет на нея“ (RSV). Актът на преданост на Мария отразяваше същия дух, който беше подтикнал Исус да слезе на тази тъмна земя (Фил. 2:6–8).

14. Юда Искаротски. За описание на Юда вижте Марк 3:19 (вж. DA 716–722).

Отидох при. За връзката на това събитие с изброените по-рано в тази глава вижте стихове 3, 5. Проповедта в синагогата в Капернаум около година по-рано (Йоан 6:22–65) е била повратната точка в историята на Юда (Жан Жак 719). Въпреки че външно той останал с дванадесетте, в сърцето си той изоставил Исус. Сега похвалата на Исус за постъпката на преданост на Мария на празника на Симон, която била косвено осъждане на собственото му отношение, подтикнала Юда към действие (Жан Жак 563, 564, 720). Колко странно е, че върховният акт на любов на Мария към Исус провокира Юда към върховния му акт на нелоялност! Като отишъл при „главните свещеници“, Юда действал под вдъхновението на лукавия (Лука 22:3).

15. Какво ще ми дадете? Личната изгода беше най-важната за него, когато Юда предложи да предаде Учителя си. Всъщност, личната изгода се беше превърнала в доминиращ мотив през целия му живот.

Аз ще го освободя. Предложението на Юда разреши дилемата на водачите в Йерусалим. Те искаха да накарат Исус да млъкне, но бяха парализирани от страх от хората (вижте стих 5). Проблемът им беше как да задържат Исус, без да провокират народен бунт в Негова полза. Вижте стих 16.

Парчета сребро. Гръцки *arguria*, тук се смята, че се отнасят за шекели, които в дните на Христос, бяха еквивалентни на гръцките статери (виж гл. 17:24, 27) и тирската тетрадрахма. Статерът тежеше 0,458 тройски унции или 14,245 грама и би бил около 4 дневна заплата за обикновен работник. „Тридесет сребърника“ съответно биха били около 120 дневна заплата. Тридесет сикли сребро е била традиционната цена на роб (Израх. 21:32). Сравнете предсказанието от Захария 11:12.

16. Възможност. Гръцки *eukaiia*, „благоприятно време“, т.е. такова, което отговаря на изискванията на владетелите на народа (виж върху стихове 4, 5). Юда осигури липсващото звено в свещеническия заговор срещу Исус – удобно средство (Марк 14:11) за задържането на Исус „в отсъствието на народа“ (Лука 22:6; вж. Марк 14:1, 2). Нищо чудно, че свещениците и старейшините се „радваха“ (Марк 14:11).

17. Първият ден. [Подготовка за Пасхата, Мат. 26:17–19 = Марк 14:12–16=Лука 22:7–13. Основен коментар: Матей.] Марк прави допълнителното наблюдение, че „първият ден на безквасните хлябове“ е времето, „когато заколиха пасхалното яйце“ (Марк 14:12). Лука определя деня като времето, „когато трябва да се заколи пасхалното ягня“.

Обозначението „първи ден на безквасните хлябове“ за деня, в който е било заклано пасхалното агне, е донякъде необичайно. Обикновено 14-ти Нисан е определен като ден за клане на пасхалното агне, а 15-ти Нисан като първи ден на безквасните хлябове (Левит 23:5, 6; вижте том II, стр. 105). Поради тясната връзка между Пасхата и Празника на безквасните хлябове, двата термина понякога са били използвани взаимозаменяемо и целият празник е бил наричан с едното или другото от двете имена (вижте Талмуд Песахим

5а, изд. на Сончино, стр. 15–17; вж. Йосиф Флавий, Древности ii. 15. 1 [315–317]). Настоящият инцидент се е случил в четвъртък. За връзката между това събитие и Пасхата, както и за очевидното несъответствие между синоптичните писатели и Йоан относно датирането на Пасхата, вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 1.

Безквасен хляб. Вижте върху Изх. 12:8; Лев. 23:6; Чис. 28:17; Втор. 16:3, 8; вижте Том I, стр. 709; Том II, стр. 108.

Учениците дойдоха. Главата на домакинството имаше отговорността да организира честването на Пасхата, както и всички други религиозни интереси на семейството. В известен смисъл той беше свещеникът на семейството. Бидейки духовно „членове на семейството на Исус“ (Жан Жак 349), учениците естествено се обърнаха към Него за насоки относно подготовката им за Пасхата. Очевидно е било четвъртък сутринта, 13 Нисан, когато те дойдоха при Исус (вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 1), защото те отпразнуваха Пасхата заедно същата вечер (вижте Матей 26:17, 20; 14:12, 16–18; Лука 22:7, 8, 13–15).

Къде ще отидеш? Очевидно дори учениците, които са били най-близки до Христос (Лука 22:8; вж. ДА 292), все още не са знаели в подробности, поне, какви планове е имал Исус за пасхалната вечеря. Следователно изглежда очевидно, че и Юда не би знаел. Още от първия си контакт със Синедриона предходната събота вечер (виж върху Матей 26:3, 5), и особено след втория си контакт с тях, който вероятно се е състоял във вторник вечерта (ДА 645, 655, 716, 720), Юда е търсел подходяща възможност да предаде Христос (виж върху стихове...).

16). Някои предполагат, че тази ситуация може да е обяснила факта, че Исус е чакал почти до последния момент, преди да направи приготвленията за Пасхата.

Въпреки това, дори тогава, инструкциите, които Той даде на Петър и Йоан, бяха такива, че нито те, нито останалите от Дванадесетте знаеха къде да празнуват Пасхата. Едва малко по-късно същия ден, при завръщането на Петър и Йоан, всички щяха да знаят къде трябва да бъдат и Юда щеше да има малко време да крои планове за предаване на Исус на водачите по време на тихия час, който Той прекара с учениците Си в горната стая.

Тези предпазни мерки може би са били взети, защото Исус е избрал да не бъде тормозен по време на това свещено събитие, последния път, когато щеше да бъде заедно с дванадесетте, защото имаше да им даде най-важните инструкции.

Пасхата. Вижте допълнителните бележки в края на главата, бележка 1.

18. Влезте в града. Изглежда, че Исус е прекарал нощта, тоест в сряда нощ, извън Йерусалим. От петък до вторник Той прекара нощите във Витания, вероятно в дома на Лазар (Жан. 557; виж гл. 21:17). Във вторник вечерта Той пренощува на Елеонския хълм (виж Жан. 674, 685). Къде прекара сряда и сряда вечер, не ни се казва (виж гл. 21:17; 26:12). Вероятно е било във вторник, когато Юда отива за втори път при еврейските водачи, завършва уговорките да предаде своя Учител и се съгласява да го направи на едно от местата Му за уединение (Жан. 645, 716; виж ст. 4). Исус знае за тайния заговор на Юда срещу Него и някои предполагат, че Той може би е променил умишлено местоживеенето Си, за да осуети плановете на Юда (виж Йоан 6:64).

Такъв човек. Гръцки *deina*, „такъв“ или „еди-кой си“, обозначение за човек, който

Говорителят не желае да назове името му. Исус не посочи човека, когото имаше предвид, но даде знак, по който двамата ученици, изпратени с тази задача, биха могли да го разпознаят, когато го срещнат. Въз основа на Деяния 12:12 (вж. Деяния 1:13), преданието предполага, че бащата на Йоан Марк е бил собственикът на къщата и че в неговата къща се е намирала горницата, която за известно време става дом на дванадесетте и седалище на църквата в Йерусалим. Вижте върху Марк 14:51.

Учителят казва. Тези думи подсказват, че собственикът на къщата е бил познат на Исус и е бил приятелски настроен към Него. Може би, подобно на Симон от Витания (Жан 557), Никодим (Йоан 19:39; Жан 177) и Йосиф от Ариматея (Матей 27:57), този човек вече е бил ученик на Исус.

Моето време. По-рано в служението Си Исус беше коментирал факта, че Неговото „време“ или „часът“ още не беше дошъл (виж Йоан 2:4; 7:6, 8, 30; вж. гл. 8:20). С това Исус като цяло имаше предвид, че времето за приключване на Неговото служение и настъпване на смъртта Му все още не беше дошло. Сега, когато денят на Неговото предателство се беше зазорил, Той каза с думи, изпълнени с огромно значение, че Неговото „време“ е близо. По-късно, същата нощ, Той каза: „Часът настъпи“ (Йоан 17:1).

В твоя дом. По времето на Исус Пасхата се е празнувала в град Йерусалим и всички домове там е трябвало да бъдат предоставени за ползване от поклонниците, присъстващи на празника. За известно време, в съответствие с инструкциите, дадени при установяването на първата Пасха (Исх. 12:22), участниците в пасхалната трапеза е трябвало да останат до сутринта в къщата, където са участвали в нея. Нарастващият брой поклонници, присъстващи на Пасхата, в крайна сметка е наложил разрешението да се оттеглят от пасхалната трапеза на места за настаняване в ограничена и внимателно определена зона в непосредствена близост до Йерусалим.

19. Приготовили пасхата. Подготовката вероятно е включвала следното: търсене на квас в стаята, метене на стаята и обзавеждане с маса, кушетки или възглавници, както и с необходимите прибори за сервиране на храната. Въпреки че Вдъхновението не казва нищо конкретно за агне във връзка с вечерята, която Исус яде с учениците Си, изглежда съмнително, че биха отпразнували пасхалната вечеря без такова (виж Марк 14:12, 16, 17, 18; Лука 22:7, 8, 13–15). Съответно, Петър и Йоан купували агне, коляли го и го пекли. Те също така приготвяли безквасен хляб, горчиви билки, сос и вино. Тези приготовления несъмнено заемали значителна част от деня и вероятно е било към вечерта, когато Петър и Йоан се върнали.

20. Когато настъпи вечерта. [Празнуване на Пасхата, Мат. 26:20 = Марк 14:17, 18a = Лука 22:14–16. Основен коментар: Лука.] Това беше четвъртък вечер, в ранните часове на 14 Нисан (вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 1).

21. Докато ядяха. [Предателят е разкрит, Мат. 26:12–25=Марк 14:186–21=Лука 22:21–23 = Йоан 13:21–30. Основен коментар: Матей и Йоан.] Евангелистите Матей и Марк не споменават инцидента с измиването на краката на учениците (Йоан 13:1–17). Също така, в своите разкази Матей и Марк обръщат реда на Господната вечеря и идентифицирането на предателя. Разказът в Лука е по-близо до хронологичния ред, тъй като Юда, преди да напусне горницата, е взел от хляба и виното, докато Исус е установил Господната вечеря (Жан Жаклин 653).

Според Мишна (виж Песахим 10, издание на Сончино на Талмуда, стр. 532–623), ритуалът на пасхалната вечеря е бил следният: (1) Главата на семейството или групата

празнувайки заедно вечерята, смеси първата чаша вино и я подаде на останалите, произнасяйки благословия за деня и за виното. (2) След това извърши ритуално измиване на ръцете си. (3) След това трапезата беше подредена. Храните, сервирани на пасхалната трапеза, се състоеха от пасхалното агне, безквасния хляб, горчивите билки, маруля и други зеленчуци, както и сос за подправки, наречен харосет, приготвен от бадеми, фурми, смокини, стафиди, подправки и оцет. На този етап някои от зеленчуците се изяждаха като предястие. (4) След това втора чаша вино се разнасяше в кръг и главата на семейството обясняваше значението на Пасхата. (5) Първата част на пасхалния халел, състояща се от Пс. 113 и 114, беше изпята. (6) След това участниците ядоха от пасхалната трапеза. Главата на семейството благодареше и разчупваше безквасните питки и раздаваше порция на всеки гост. След това се изяждаха порции от пасхалното агне. (7) Беше раздадена третата чаша вино и беше произнесен благословът над храната. (8) Беше раздадена четвърта чаша вино, след което всички се обединиха във втората част на халела, състояща се от Пс. 115 до 118.

Наистина. Вижте гл. 5:18.

Един от вас. Според записва това е първият път, когато Исус ясно заявява, че Един от Дванадесетте трябваше да бъде Неговият предател. Всички бяха стреснати, но никой все още не подозираше Юда. Последният обаче сега започна да осъзнава, че Исус чете мрачната му тайна като отворена книга. Според ДА 653, 654, петте изявления на Исус, разкриващи заговорника, бяха изречени в следния последователен ред: (1) Думите „Не всички сте чисти“ (Йоан 13:11) бяха изречени по време на измиването на краката. (2) Следващото изявление „Който яде хляб с Мене, е дигнал петата си против Мене“ (Йоан 13:18), беше направено, когато учениците отново заеха местата си на трапезата. (3) Обявяването от Матей 26:21 „Един от вас ще Ме предаде“ последва няколко мига по-късно. (4) Думите „Който потопи ръката си с Мене в блюдото, той ще Ме предаде“ (ст. 23) вероятно дойдоха в някакъв момент по време на Господната вечеря. (5) Последното признание, „Ти каза“ (ст. 25), дойде в края на Господната вечеря и подтикна Юда незабавно да напусне стаята. Сравнете Пс. 41:9.

Предам. Гръцки *paradidōmi*, „да предам на“ или „да предам на“. Поне четири пъти преди това Исус е споменавал Своего предателство (виж Мат. 17:22; 20:18; 26:2; Йоан 6:64, 70, 71).

22. Господи, аз ли съм? Формата на въпроса на гръцки предполага, че се очаква отрицателен отговор, сякаш казват: „Не съм ли аз, Господи, нали?“ При Юда, разбира се, тази форма на въпроса е била използвана като блъф.

23. Който потапя. Вижте върху стих 21. Исус направи това изявление в отговор на въпрос, зададен Му от Йоан (Йоан 13:26–26), но Юда не беше чул въпроса (Жан Жак 654). Пръстите бяха използвани при яденето на пасхалната вечеря. „Ястието“, за което се говори тук, беше харосет, или сос, използван с безквасния хляб и горчивите билки (виж върху Матей 26:21).

Същото. В древността нарушаването на правото на гостоприемство е било знак, че човек е напълно отвъд пределите на благоприличието. В ориенталските земи дори днес мъжът избягва да се храни на една и съща маса с някого, когото би искал да използва, или дори с някого, когото не желае да има за приятел.

24. Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Гьот. Гръцки *hupagō*, лек синоним на смърт.

Както е написано. Исус вероятно се позовава на пасажи като Пс. 22 и Ис. 53.

Горко. Фактът, че Вдъхновението е предсказало заговора на Юда, по никакъв начин не го е освободило от личната му отговорност по въпроса. Бог не го е предопределил да предаде своя Учител. Решението на Юда е представлявало съзнателен избор от негова страна.

Не е роден. Сравни гл. 18:6.

25. Юда. Вижте Марк 3:19. Юда не беше чул думите на Христос относно него. като предател (виж върху Матей 26:23). В суматохата той млъчеше, докато другите питаха: „Дали съм аз?“ и млъчанието му сега го правеше забележим (Жан Жаклин 654).

Ти каза. Вижте стих 21. Това твърдение беше косвено, може би леко двусмислен начин да се каже „Да“ (вж. ст. 64). Другите ученици, с евентуалното изключение на Йоан (вж. Йоан 13:25–27), не разбраха значението на последното изказване на Исус към Юда (вж. Йоан 13:28). Но Юда напълно осъзна, че Исус е разкрил тайната му и веднага тръгна за третата си среща с еврейските водачи (Йоан 13:31; ДА 654, 655).

26. Докато ядяха. [Господната вечеря, Мат. 26:26–29=Марк 14:22–25=Лука 22:17–20. Основен коментар: Матей. Вижте Предателство, Съдебен процес и Разпятие на Исус; Разпятието във връзка с Пасха, Страстна седмица, Възкресение до Възнесение.] Тоест, пасхалната вечеря.

Исус взе хляб. Очевидно част от безквасния пасхален хляб.

Благословено е. Някои предполагат, че Исус може да е изрекъл еврейската благословия: „Благословен си Ти, Господи, Боже наш, Царю на света, Който изваждаш хляб от земята.“

Вземете, яжте. Както тялото намира храна в буквалния хляб, така и душата трябва да намери духовна храна в истините, изречени от Христос.

Това е Моето тяло. Някои са тълкували буквално това фигуративно изказване на Исус, очевидно забравяйки, че Той често е говорил фигуративно за Себе Си. Например: Исус каза: „Аз съм вратата“ (Йоан 10:7) и „пътят“ (Йоан 14:6). Но всички са съгласни, че по този начин Той не се е преобразявал във врата или път. Това, че Исус е говорил фигуративно за „хляба“, става ясно от Лука 22:20 (вж. 1 Кор. 11:25): „Тази чаша е новият завет в Моята кръв.“ Ако хлябът действително е станал Неговото тяло, по същия начин „чашата“ буквално трябва да се е превърнала в „новия завет“. Глаголът „е“ във фразата „това е Моето тяло“ се използва в смисъл на „представлява“, както е в Марк 4:15–18; Лука 12:1; Галатяни 4:24.

27. Чашата. Това беше чашата, използвана при отслужването на пасхалната служба. Чашата съдържа чистия гроздов сок (виж ДА 653), недокоснат от ферментация и вероятно разреден с вода в съответствие със съвременния еврейски обичай. Методът, използван в древността за консервиране на гроздов сок в неферментирало състояние от гроздобера около шест месеца преди сезона на Пасха, не е известен. В някои части на древния Изток днес обаче това се постига чрез частично дехидратиране на пресен гроздов сок и консервирането му в полужелирано състояние. Добавянето на необходимото количество вода го възстановява в първоначалното му състояние. Гроздов сок може да се направи и от стафиди.

Благодари. Вижте стих 26.

Пийте всички. Английският превод замъглява факта, че Исус буквално е казал „Пийте от него всички“. Думата „всички“ се отнася до учениците, а не до виното. Никой не биваше да го подминава.

28. Това е Моята кръв. Както хлябът представляваше тялото на Исус, така и виното представляваше Неговата кръв (вижте на стих 26).

Завет. Кръвта, която Исус проля на Голгота, потвърди или направи валиден новия завет или „завет“, точно както кръвта на воловете представляваше потвърждението на стария завет (Изм. 24:5–8; Евр. 9:15–23; вж. Гал. 3:15). Ако не беше заместителната смърт на Христос, планът за спасение никога нямаше да се осъществи. Дори онези, спасени в старозаветни времена, бяха спасени чрез жертвата, която предстоеше (Евр. 9:15). Те бяха спасени, докато гледаха напред с вяра, точно както хората намират спасение днес, като гледат назад към смъртта на Христос. За по-нататъшно обсъждане на естеството на „новия завет“ вижте върху Евр. 8:8–11.

Пролет за мнозина. Заместителната природа на изкупителната смърт на Христос е ясно потвърдена (вж. Исая 53:4–6, 8, 10–12). Лука чете „проля за вас“, тоест, проля от ваше име (гл. 22:20). Сравнете също Мат. 20:28.

Опращане. Гръцки *aphesis*, „освобождаване“, „прошка“, „помилване“, от глагола *aphiēmi*, „да отпратя“, „да отпратя“, „да прощавам“ (виж гл. 6:12). Думата се използва в папирусите за „освобождаване“ на пленници и за опрощаване на дълг или наказание. Тук значението на „прошка“ трябва да се даде предимство (виж Йоан 3:16; срв. Мат. 20:28).

29. Няма да пия. Думата „отсега нататък“ предполага, че Исус наистина е пил от чашата в този случай. Тъй като учениците трябваше да пият от чашата „в памет“ на Исус „докато дойде“ (1 Кор. 11:25, 26), Той самият щеше да се въздържа от нея, докато не я „изпие нова“ с тях в царството на Своя Отец.

До онзи ден. Възможно е Исус тук да говори за „сватбената вечеря на Агнето“ (Откр. 19:9). Както Тайната вечеря е била тясно свързана с великото събитие, което е направило възможен плана на спасението, така и сватбената вечеря на Агнето ще отпразнува триумфа на плана.

Ново. Това не се отнася до ново вино, за разлика от ферментиралото вино, а до факта, че ще всичко в царството ще бъде „ново“ (Откр. 21:5).

Царството на Моя Отец. Пиенето на чашата за причастие беше, за да „покажем Господното смърт, докато Той дойде“ (1 Кор. 11:26). Това е обещание от Божия страна, че царството в крайна сметка ще стане реалност, а от наша страна – вяра в обещанието, че това ще бъде така. Обредът на Господната трапеза свързва значително първото пришествие с второто. Службата на причастие е била предназначена да поддържа надеждата за второто пришествие на Христос жива в съзнанието на учениците, както и спомена за Неговата заместителна смърт (виж 1 Кор. 11:25, 26; вж. ДА 659).

30. Изпя химн. [Завръщане в Гетсиманската градина, Матей 26:30=Марк 14:26=Лука 22:39. Основен коментар: Матей. Вижте Предателство, Съдебен процес и Разпятие на Исус; Разпятие във връзка с Пасха, Страстна седмица, Възкресение до Възнесение.] Пс. 115 до 118 обикновено са се пеели в края на пасхалната вечеря. За записа на съвета, който Исус е дал на учениците в горницата и по пътя към Гетсиманската градина, вижте Йоан 14 до 17.

Елеонската планина. Наречена така заради маслиновите горички по склоновете ѝ. Йосиф Флавий я нарича с това име (Древности vii. 9. 2 [202]; хх. 8. 6; Война v. 2. 3 [70]; и др.). Елеонската планина е името, което обикновено се прилага за западната част на планински масив директно от другата страна на долината Кедрон, източно от Йерусалим. Северният връх на Елеонската планина достига височина от 830 м, около 91,5 м по-високо от нивото на района на Храма в града. Вижте гл. 21:1; 24:1. Смята се, че преди Тит да унищожи целия дървен материал в околностите на Йерусалим, Елеонската планина е била покрита с маслинови градини, смокинови градини, мирта и други храсти. Витания, на около 3,2 км източно от

градът е бил разположен на югоизточния склон на планината. Вижте илюстрацията срещу стр. 513.

31. Съблазнени. [Предупреждение към Петър и десетте апостоли, Мат. 26:31–35 = Марк 14:27–] 31=Лука 22:31–38 (=Йоан 13:36–38). Основен коментар: Матей. Вижте Предателство, Съдебен процес и Разпятие на Исус.] Гр. skandalizō (вижте на гл. 5:29). Исус изрече тези думи на предупреждение и увещание, докато Той и учениците Му започнаха слизането от града към долината Кедрон по пътя към Елеонския хълм (ДА 672, 673). Обърнете внимание обаче, че предупреждението от Йоан 13:36–38 беше дадено в горницата.

Тази нощ. Вероятно е било час или повече преди полунощ, в ранните часове на 14 нисан (вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 1).

Писано е. Исус цитира Захария 13:7.

Овцете. Исус прилага това предсказание към бягството на учениците в момента на Арестът му, час или повече по-късно (ст. 56).

32. След като възкръснах. Изправен пред предателство, осъждане и смърт, Исус говори с увереност за Своето възкресение. Определителната среща, направена тук с учениците, за да се срещнат отново в Галилея, може би е била за учениците източник на насърчение през часовете на горчиво разочарование, които са им предстояли, но те очевидно са я забравили (вижте на стих 33).

33. Петър. Петър често е бил говорител на учениците (виж гл. 14:28; 16:16, 22; 17:4, 24). Тук обаче изглежда, че той е говорил единствено от свое име, чувствайки се по-висш от своите съученици. Думите на Исус, записани в гл. 26:31, 32, очевидно не са му направили истинско впечатление. Неговият импулсивен отговор е бил характерен (виж върху Марк 3:16), но необмислен.

34. Наистина. За коментар вижте гл. 5:18.

Тази нощ. Вижте стих 31. Предупреждението, записано в Йоан 13:38, е дадено, докато Исус и дванадесетте все още са били в горницата; тук то е дадено отново по пътя за Гетсиманската градина (Жан Жак 673). Както предсказанието, така и неговото изпълнение са записани и в четирите евангелия.

Преди петелът да пропее. Марк чете: „преди петелът да пропее два пъти“ (Марк 14:30). „Пеене на петли“ е било често срещано обозначение за ранната сутрин. Например, Мишна (Тамид 1.2, издание на Сончино на Талмуда, стр. 2) обяснява, че „всеки, който е искал да премахне пепелта от олтара, е ставал рано и се е къпел, преди да дойде надзирателят. По кое време е идвал надзирателят? Той не винаги е идвал по едно и също време; понякога е идвал точно при пеене на петли, понякога малко преди или малко след това.“ За връзката между пеенето на петли и нощните стражи вижте стр. 50.

35. Дори и да умра. Петър със сигурност имаше добри намерения, но не знаеше за какво говори. Сравнете благородното изповядване на лоялност на Рут към Ноемин (Рут 1:16, 17) и нейната възхитителна вярност в това, че живее според него.

Същото важи и за това. Колко малко знаеха учениците за обстоятелствата, които скоро щяха да се развият. ще ги накара да изоставят Исус и да избягат, за да спасят живота си (Марк 14:50).

36. Тогава идва Исус. [Гетсиманска градина, Мат. 26:36–56=Марк 14:32–52=Лука 22:40–] 53=Йоан 18:1–12. Основен коментар: Матей. Вижте Предателство, Съдебен процес и Разпятие на Исус; Страстна седмица.]

Гетсимания. От арамейска дума, означаваща „преса за масло“. На това място Спасителят често е прибегвал за размисъл, молитва и почивка и тук често е прекарвал нощта (Лука 22:39; Йоан 18:2; ДА 685, 686). Изглежда вероятно това да е било Неговото място

пенсиониране във вторник и сряда вечер преди разпятието (виж Лука 21:37; виж върху Матей 21:17; 24:1, 3; 26:17, 18).

Точното местоположение на градината от библейски времена не е известно. Това тихо място вероятно е било разположено някъде в долния склон на Елеонската планина (виж гл. 21:1; 26:30), директно от другата страна на долината Кедрон от Храма и на около десет минути пеша от града. Мястото, което често се посочва на посетителите днес, се основава на традиция, която не може да бъде проследена по-рано от времето на Константин Велики, три века след Христос. Според много коментатори и пътешественици в Палестина, първоначалната Гетсиманска градина е била разположена малко по-високо по склона. Вижте илюстрацията срещу стр. 513.

Седнете тук. На осем от учениците беше наредено да останат близо до, вероятно точно отвътре, портата на градината.

37. Взе със себе си. Петър, Яков и Йоан се радваха на привилегиите на по-близко общуване с Исус, отколкото другите ученици. Те бяха били с Него при възкресението на дъщерята на Яир (Лука 8:51) и отново на планината на преображението (Матей 17:1). В този върховен час Исус копнееше за човешка компания, за съчувствие и разбиране на сродни души.

Тъжно и много тежко. Вижте на стих 38.

38. Душата ми. Еквивалентът на често срещан еврейски идиом, означаващ „аз“ (виж върху Пс. 16:10; Матей 10:28).

Изключително тъжно. Невъзможно е за нас да разберем дълбоката скръб, мистериозна скръб, която обзе Исус, когато влезе в Гетсиманската градина. Странната тъга, която Го обзе, озадачи учениците. Това беше богочовешкият Син Божий, Син Човешки (вижте Матей 1:1; Марк 2:10; Лука 1:35), страдащ от интензивно страдание, каквото никога преди не бяха виждали. Отчасти страданието беше физическо, но това беше само видимото отражение на безкрайното страдание на Христос като носител на греховете на света.

За коментар върху страданията на Спасителя в Гетсиманската градина и за изкушенията, които Сатана Му е налагал там, вижте ДА 685-694 (вж. Матей 4:1-11; Лука 2:40, 52; Евр. 2:17; вижте Допълнителни материали на EGW за Матей 26:36-46, 42; вижте Допълнителна бележка за Йоан 1).

Дори до смърт. За нас, като грешни същества, е невъзможно да разберем интензивността за мъките на нашия Спасител, докато Той носеше тежестта на греховете на света (вижте върху Лука 22:43).

Бдете с мен. Апел за човешко съчувствие и другарство в борбата със силите на тъмнината. Да „бдиш“ буквално означава „да останеш буден“, но тук означава да останеш буден с цел и тази цел е да споделиш Христовото бдение.

39. Той отиде. Лука добавя, че разстоянието беше около един хвърлей камък (Лука 22:41). Той беше в ползрението и чуването на Петър, Яков и Йоан; те видяха ангела (Лука 22:43) и чуха гласа му (Живот в Негово писание 686, 694).

Молил се. За коментар върху молитвения живот на Исус вижте Марк 1:35; 3:13; Лука 6:12. Отче. Вижте гл. 6:9.

Тази чаша. „Чашата“ е често срещан библейски израз, обозначаващ житейските преживявания, независимо дали са добри или лоши (вижте гл. 20:22).

Въпреки това. Въпреки всички страдания и жестоките изкушения, които Сатана налагаше на душата Му, Исус се подчини без съмнение или колебание на волята на Отца. Неговото съвършено подчинение на Божията воля ни дава съвършен пример, който да следваме.

Както щеш. Вижте върху Мат. 6:10; Лука 2:49; вижте Евр. 5:8.

40. Към учениците. Изглежда, че Исус е дошъл, търсейки човешко съчувствие и другарство.

Заспали. За известно време те останаха будни и съединиха молитвите си с Неговите, но след известно време докато ги обзе парализиращо вцепенение. Може би щяха да се отърсят от него, ако бяха упорствали в молитва. Вижте гл. 24:42, 44.

Казва на Петър. Петър беше този, който се беше похвалил прекомерно, че ще придружават Исус до затвора и до смърт (вижте стихове 33, 35). Сега, очевидно, той дори не е могъл да остане буден, камо ли да извърши труден подвиг.

Какво? Гръцки *houtōs*, „така“ или „така“. Силното разочарование, което Исус изпита, когато установи, че най-близките Му земни приятели са твърде сънливи, за да се молят с Него „един час“, намира израз в това възклицание, наполовина порицание и наполовина разочарование.

Един час. Това може да означава, че Христос е прекарал приблизително един час в Гетсиманската градина.

41. Бдете и се молете. За коментар относно това какво включва „бдението“, което християнинът трябва да пази, вижте гл. 24:42. За начина, по който Христос се е подготвил да посрещне изкушението, вижте 2Т 200–215 – Той пости, отдава се на най-искрена молитва и се отдава изцяло на Бога. За коментар относно ефективната молитва вижте Мат. 6:5–13; Лука 11:1–9; 18:1–8.

В изкушение. Вижте гл. 6:13.

Духът. Тоест, висшите сили на ума. Сравнете преживяването на Павел като свързано в Рим. 7:15 до 8:6.

Желаещ. Гръцки *prothumos*, „готов“, „склонен“, „разположен“. По-рано тази нощ те бяха дали доказателства за своята готовност (вж. стихове 33–35).

Плътта. Тоест, естествените наклонности и желания, стимулирани от сетивата. Под „плът“ авторите на Новия завет обикновено се отнасят до по-нисшата природа на човека, представена от различните апетити или желания (виж Рим. 8:3; и др.).

Слаб. Исус не извинява „плътта“ за това, че е „слаба“, а посочва тази слабост като причина за необходимостта от „бдяване и молитва“. Сравнителната лекота, с която учениците многократно заспиват в този час на криза, е слабостта, за която Христос говори по-специално тук (вижте на стих 40).

42. Ако тази чаша. Формата на това твърдение на гръцки предполага, че направеното по този начин предложение или не може, или няма да бъде изпълнено.

43. Очите бяха тежки. Като на планината на преображението (Лука 9:32; вижте ДА 425).

44. Третият път. Сега настъпи моментът на криза, когато съдбата на човечеството и съдбата на света висеше на косъм.

45. Спете още. Не е ясно защо Исус казва на учениците: „Спете още и почивайте“ и след това, очевидно без прекъсване, им казва: „Станете, да тръгваме“ (ст. 46). Някои предполагат, че това е бил косвен упрек към тях за това, че многократно са заспивали – иронична забележка, намекваща, че времето за бдение и молитва е отминало. Иронията обаче изглежда доста неуместна в подобен случай, а други предполагат възможния превод: „Все още ли спите и почивате?“

(PCB).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Предаден. Буквално „предаден“ (вижте върху Лука 6:16).

В ръцете. Йов някога беше предаден на Сатана с условието животът му да бъде пощаден (Йов 2:6). Сега обаче Исус беше предаден на хора, които бяха също толкова под контрола на демони, колкото и обладаните от демони, на които Той беше донесъл възстановяване на ума и тялото (вижте ДА 256, 323; вж. ДА 746, 749).

46. Да тръгваме. Вместо да се скрие или да се опита да избяга от тълпата, която щеше да Го арестува, Исус излезе да ги посрещне. Можеше да избегне оттеглянето си на място, което Юда знаеше, че е обичайното Му убежище (Лука 22:39; Йоан 18:2; виж върху Матей 26:36; вж. ДА 685, 716), или можеше да си тръгне преди враговете Си да пристигнат. Но Той не си тръгна, дори когато чу приближаващите им стъпки.

47. Юда. Предателят знаеше къде да намери Исус (Йоан 18:2). Били направени уговорки да Го отведат в „едно от Неговите убежища за размисъл и молитва“ (Жан Д. 716), а Гетсиманската градина била място, което Той често посещавал за тази цел, понякога прекарвайки нощта тук (виж Жан Д. 685, 686). Задачата на Юда била да заведе управниците при Исус, когато Той е в тишината и уединението на такова място за уединение, и да Го разпознае пред похитителите (виж Деяния 1:16).

Един от дванадесетте. Този допълнителен коментар несъмнено е добавен, за да се направи още по-ярко показва гнусната природа на предателството на Юда (виж стихове 21, 23). Това засилва ужаса на неговото предателство.

Голямо множество. Сред тази пъстра тълпа беше самият първосвещеник, придружен от различни еврейски водачи (виж ДА 695, 696), някои от фарисеите (Йоан 18:3), храмовата полиция, която беше евреи (Йоан 18:12; вж. ДА 696), и отряд римски войници (виж ДА 694, 695). Освен това имаше тълпа от обикновения народ, някои от които несъмнено хулигани, които бяха дошли да станат свидетели на вълнението (виж ДА 696).

Палки. Или „палки“.

От главните свещеници. Това действие е било извършено от властта на Синедриона, който е бил съставен от „главните свещеници, книжниците и старейшините“ (вж. Марк 14:43).

Йоан (гл. 18:6) записва факта, че когато водачите на тълпата се приближили до Исус, свръхестествена сила ги накарала да паднат на земята. Ангелът, който съвсем наскоро бил подкрепил Спасителя, когато Той паднал на земята в агония (Лука 22:43), видимо се намесил между Христос и тях (виж ДА 694). Изглежда, че целта на това проявление на божествена сила и слава е била да предостави на онези, които са дошли да арестуват Исус, доказателство, че делото, което са щяли да извършат, е срещнало неодобрението на Небето. Те се борили срещу Бога. Второ откровение за божествена сила било дадено на тълпата, когато Исус излекувал отрязаното ухо на Малх (Лука 22:51; Йоан 18:10).

48. Знак. Гръцки *sēmeion*. Марк използва думата *sussēmon*, дума, често срещана в древността Гръцки за сигнал, предварително уговорен. През нощта и сред голяма тълпа, юдеите се страхували, че могат да арестуват грешния човек и че Този, когото се опитвали да арестуват, може да избяга. Може би също така са се страхували от борба.

Целувка. Често срещан начин на поздрав в древността, както и в някои части на света дори днес (виж Лука 7:45; Деяния 20:37; 1 Кор. 16:20; 1 Сол. 5:26; 1 Петрово 5:14; и др.). Несъмнено е било особено уместно ученикът да поздравява учителя си по този начин. Вижте Притчи 27:6.

Дръжте го здраво. Това може да означава, че Юда не е имал намерение да помага в самото залавянето на Исус, че с целувката, която го идентифицира, той смяташе за своя част от сделката

освободен и той няма да бъде считан за отговорен за това, което може да се случи след този момент. Някои предполагат значението „да го държи безопасно“, тоест без да го наранява.

49. Целуна. Гръцко *kataphileō*, очевидна интензивна форма на *phileō*, „целувам“, следователно „да“ „целувам пламенно.“ Времето на глагола обозначава продължително действие. Сравнете фразата „той Го целува многократно“ (DA 696).

50. Приятел. Гръцко *hetairos*, „другар“, „партньор“, „съквартирант“. Само Матей записва това отговор на Исус. Думата „Хетерос“ понякога се е използвала за обръщение към човек, чието име е било неизвестно. Исус може би умишлено е избягвал използването на личното име на Юда, за да привлече вниманието към преструваното приятелство на предателя.

Защо си дошъл? По-скоро „Защо си тук?“ Според Лука, Исус попита Юда: „С целувка ли предаваш Човешкия Син?“ (Лука 22:48).

51. Един от тях. Тоест, Петър (Йоан 18:10). Матей, Марк и Лука не го споменават по име, вероятно защото са писали, докато Петър е бил още жив. Може би целта им е била да му спестят неудобството – в присъствието на всички, които биха могли да прочетат записа – от директно напомняне за това прибързано дело. Йоан, пишейки много години след смъртта на Петър, го споменава.

Извади меча си. Петър погрешно беше изтълкувал думите на Исус в смисъл, че Той всъщност е възнамерявал учениците да използват оръжия за самозащита (виж Лука 22:38). Погрешната ревност на Петър, показана тук, е предупреждение към Божиите свидетели днес да не предприемат драстични и необмислени действия в насърчаването на това, което те в момента смятат за интересите на небесното царство.

Слуга. Йоан, който лично познавал първосвещеника (виж Йоан 18:15), идентифицира слугата като Малх (ст. 10). Малх може да е бил един от онези, които „положили ръце на Исус“ (Матей 26:50).

Отсече му ухото. Петър вероятно е възнамерявал да отсече главата на мъжа. Възможно е да е невидима ръка отклони удара. Само Лука записва чудотворното възстановяване на отрязаното ухо (вижте върху Лука 22:51).

52. Прибери меча си. Тези думи на Исус ясно показват, че предишното Му изявление (виж Лука 22:36, 38) не трябва да се тълкува като одобрение на употребата на сила в подкрепа на интересите на Неговото царство. По време на процеса Си Исус каза: „Ако Моето царство беше от този свят, тогава Моите слуги щяха да се борят“ (Йоан 18:36). Едва когато християните погрешно повярват, че Христовото царство е от този свят, те прибегват до сила, за да защитят това, което смятат за негови интереси. Прибързаната постъпка на Петър лесно би могла да бъде тълкувана от еврейските водачи като доказателство, че Исус и Неговите ученици са група опасни революционери, и това обвинение би могло да бъде повдигнато срещу Него като валидно доказателство, че смъртта Му е била в обществен интерес. Но доколкото е известно, нищо не е казано за този нещастен инцидент. Освен моменталното изцеление на ухото, можеше да бъде и друго.

Тези, които хващат меча. Тези, които прибегват до сила, могат рано или късно да се окажат на милостта на жестоки и безсърдечни хора. Освен това, тъй като Небето не одобрява прибегването до сила, онези, които твърдят, че са Божии служители, не могат да очакват божествена защита и помощ, когато нарушават Небесните принципи. Силата на евангелието е силата на любовта. Победите, спечелени със сила или чрез други коварни методи, са в най-добрия случай временни и в крайна сметка водят до по-големи загуби, отколкото непосредствените печалби могат евентуално да донесат.

противовес. За опита на отстъпническа религиозна организация, която е прибягнала до употребата на меч, вижте Дан. 7:25; Откр. 13:10.

53. Молете се на моя Отец. Исус разчита на уверението в любовта и грижата на Неговия Отец, донесени Му от ангела от небето (виж Лука 22:43). По Свой собствен избор Исус позволява да бъде взет. Той не е безпомощен; не е нужно да преминава през това горчиво преживяване, освен ако не избере да го направи.

Дванадесет легиона. За коментар относно римския легион вижте Марк 5:9.

54. Писанията. Исус вероятно се сеща за такива пасажи от Писанието като Пс. 22 и Ис. 53, които предсказват Неговата смърт.

55. Крадец. Гръцки *lēstēs*, „разбойник“, „разбойник“. Такава сила, каквато представляваше тази тълпа, не би била необходима за арестуването на обикновен „крадец“. *Lēstēs* е преведено като „разбойник“ или „разбойници“ в Йоан 10:1, 8; 18:40; 2 Кор. 11:26. Юдейските водачи се държаха с Исус, сякаш Той беше човек като Варава, „закоравял разбойник“ (виж ДА 735).

Палки. Или „палки“.

Всеки ден е с теб. Исус посочва факта, че Неговото поведение отрича подразбиращото се обвинение, че е закоравял хулиган, който трябва да бъде заловен, ако изобщо, със сила и насилие. Той не действа тайно, а пред очите на всички (виж Йоан 18:19–21). Той не беше дал никакво извинение за обвинението, че тайно крои заговор срещу еврейските или римските власти.

Задържано. Фактът, че властите не са направили опит да арестуват Исус публично, е доказателство, че нямат основателни причини срещу него. Тайният арест доказва, че не са действали добросъвестно и че са знаели, че собствените им мотиви са погрешни.

56. Писанията. Като например Пс. 22 и Ис. 53.

Изостави го. Исус поиска учениците да не бъдат тормозени (Йоан 18:8). Свещениците и управниците бяха обвързани с обещание да не тормозят последователите на Исус (виж ДА 741). Учениците останаха с Исус, докато не стана ясно, че Той няма намерение да се спасява от тълпата. Ако не се съпротивляваше, каква надежда имаше за тях?

Те не желаеха да се подчинят на преживяването, което Христос щеше да изтърпи. Именно Петър, ученикът, който беше най-пламенен в протеста си срещу лоялността (Матей 26:33–35), предложи на останалите да се спасят сами (вижте ДА 697).

57. Отведоха го. [Нощен съд пред Синедриона, Матей 26:57–75=Марк 14:53–72=Лука 22:54–65=Йоан 18:25–27. Основен коментар: Матей. Вижте Предателство, Съд и Разпятие на Исус; Страстна седмица.] Исус е бил заловен в полунощ (виж ДА 698, 699, 760). Процесът му се състои от две фази, първата е църковният процес пред еврейските религиозни власти, а втората - гражданският процес пред Пилат и Ирод. Той е бил изправен пред две предварителни изслушвания, едното само пред Анна и другото пред Анна и Каяфа (вж. ДА 698, 703, 760), и е бил изправен пред Синедриона два пъти, първо през нощта, а след това през деня (вж. ДА 703, 714, 760). Той се е явил два пъти пред Пилат (вж. ДА 723, 760) и веднъж пред Ирод, между двете явявания пред Пилат (вж. ДА 728, 760). За обсъждане на целта на всеки от тези етапи в процеса и осъждането на Исус вижте Допълнителни бележки в края на главата, Бележка 2.

Каиафа. Вижте Лука 3:2. Каиафа служи като първосвещеник от около 18 до 36 г. сл. Хр. . назначен от Валерий Грат, предшественик на Пилат Понтийски (Антики на Йосиф хviii. 2. 2). Вижте Хронологията на Лука 3:1, 2, Палестина под иродианците.